มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
RAJAPRUK UNIVERSITY

ISSN 2985-0355 (Online)

JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, RAJAPRUK UNIVERSITY

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2566

บรรณาธิการ

อรุณี สำเภาทอง

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2566)

เชาว์ โรจนแสง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
นิรมล บางพระ	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
พนารัตน์ ปานมณี	เขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร
พินิจ ทิพย์มณี	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
สมจิตต์ สุพรรณทัสน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
สิริวรรณ ศรีพหล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ฉัตยาพร เสมอใจ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
พลสิทธิ์ ศรีศิริ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
พานิช บัวสำอาง	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2566)

กรัณย์พัฒน์ อิ่มประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
กัญณภัทร นิธิศวราภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
โกสุม สายใจ	อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
จิตรา ชนะกุล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เจษฎา ความคุ้นเคย	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ฉัฐภัสส์ นิลพฤกษ์	กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ฉัตยาพร เสมอใจ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ฉัตรพล มณีกูล	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ชวนิดา สุวานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ชุตินันท์ จันทรเสนานนท์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1
เชาวน์มนัส ประภักดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ณัฐวุฒิ วิเศษ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดวงเนตร ธรรมกุล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ทวีศิลป์ กุลนภาดล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ทิวัตถ์ มณีโชติ	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
ธัญปวีณ์ รัตน์พงศ์พร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
นภาวรรณ เนตรประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
นฤมล สุ่นสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยธนบุรี
นิตินันท์ ศรีสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
นิษฐา หรุ่นเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ปณต นามะวิโรจน์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ปริวรรต สมนึก	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
พงศ์ศรันย์ พลศรีเลิศ	เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร
พิภัช สอนใย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เพ็ญศรี ฉิรินัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ภัทรา วยาจุต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ภัทราวดี มากมี	มหาวิทยาลัยบูรพา

เมธี พันธุ์วราทร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เมษา นวลศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ยุทธนาท บุณยะชัย	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
ยุพาวรรณ วรรณวาณิชย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
วราพร เอราวรรณ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิภาวดี ทูปิยะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
สมรศรี คำตรง	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
สมศักดิ์ ตันตาศนี	มหาวิทยาลัยธนบุรี
สรศักดิ์ มั่นศิลป์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
สิริพัฒน์ เสวิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
สุทธินันทน์ พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
สุธาวัลย์ หาญขจรสุข	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
สุวรรณา คุณดิลกณัฐวสา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
สุวัตถิ์ ไกรสกุล	อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
เสาวนีย์ ศรีจันทร์นิล	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
อธิวัฒน์ เจี่ยวิวรรธน์กุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
อวยพร พานิช	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
อะเคื้อ กุลประสูติดิลก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
อัครเดช เกตุฉ่ำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
อัจศรา ประเสริฐสิน	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อำภาศรี พ่อค้า	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
อุทัยทิพย์ เจี่ยวิวรรธน์กุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
อุทุมพร อยู่สุข	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

สารบัญ

บทความวิชาการ

- **การข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2”**
  : กฤษณ์ คำนนท์ **1**

บทความวิจัย

- **อิทธิพลของกลยุทธ์การตลาด 4Es ปัจจัยทางสังคม รูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติและคุณค่าตราสินค้าที่มีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี**
  : มินตรา จันทร์เสถียร และ รุจิภาส โพธิ์ทองแสงอรุณ **19**
- **ความรู้ การเข้าถึงบริการ และส่วนประสมทางการตลาดบริการของการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี**
  : กานต์มณี อนรรฆบัณฑิต **38**
- **รูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม**
  : อนุธิดา ประเสริฐศักดิ์ ภราดี พิริยะพงษ์รัตน์ และ กิตติพงษ์ ตระกูลโชคอำนวย **56**
- **อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร**
  : การิน วราภัสร์ และ ณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล **75**
- **การวิเคราะห์เพลงไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยจากหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก**
  : ภัทรธีรา ดีสัว และ วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช **89**
- **ผลกระทบของผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์และการรับรู้ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**
  : สุนทรีย์ สองเมือง **104**
- **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1**
  : ศิวพงษ์ แสงนอก และ ศักดา สถาพรวจนา **119**
- **ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช**
  : ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร ปัทมาวดี เล่ห์มงคล และ ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร **135**
- **สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์ในระดับปริญญาตรี**
  : จิรายุ มีเผือก และ วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช **150**

- **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด**
  : จันทร์จีรา ตุ้ยหล้า ภูษิตย์ วงษ์เล็ก และ ภูวกร อนันตรักษ์ **167**
- **พฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชายหาดบางแสน**
  : สมรศรี คำตรง ชมพูนุช จิตติถาวร และ สุวารี นามวงค์ **180**
- **การสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**
  : จิรวุฒิ เชิญเกียรติประดับ **196**
- **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ของประชาชนจังหวัดน่าน**
  : พลวรรธน์ คำประเสริฐ บริบูรณ์ ปิ่นประยงค์ และ วรรณา ศิลปอาชา **209**
- **การจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร**
  : พนิดา วัชระรังษี **224**
- **การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1**
  : มาริสา นุงอาหลี และ สมถวิล วิจิตรวรรณนา **240**
- **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด**
  : ศรัณย์ รุ่งเรือง และ เกวลิน ศีลพิพัฒน์ **254**
- **สภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2**
  : ชุติมณฑน์ ใจศิริ ระติกรณ์ นิยมะจันทร์ และ ศิริรัตน์ ทองมีศรี **270**
- **การประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์: กรณีศึกษาบริษัท ABC**
  : นนทกร ธรรมไชยางกูร ระหัตร โรจนประดิษฐ์ และ พรรณี ชีวินศิริวัฒน์ **288**
- **แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**
  : วรวุฒิ เหล่าบ้านค้อ **301**
- **การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**
  : ณวศพงษ์ อนันต์โภคิน และ ศิริรัตน์ โกศการิกา **313**

- **การพัฒนาทักษะการสอนของครูปฐมวัย ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร**
  : ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ นิธินาถ อุดมสันต์ และ สุภิมล บุญพอก **327**
- **การเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์**
  : วิภาวดี ผกามาศ **341**
- **แนวทางการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**
  : ชนิษฐา ใจเป็ง และ ชัย พิศแสวง **355**
- **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว**
  : คมสันต์ จันสวาท และ ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์ **372**
- **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก**
  : ธราเทพ ศรีลาโพธิ์ และ อินทิรา รอบรู้ **390**
- **คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ**
  : เอกนรี ทุมพล นันท์นภัส สว่างการ และ ชวัลวิทย์ โตจิต **403**
- **ปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมค้าปลีกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย**
  : จารุวรรณ บุญมี และ วีรศักดิ์ ประเสริฐชูวงศ์ **413**
- **ปัญหาทางกฎหมายในการครอบครองไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484**
  : ทัศวรรณ เนตรฝาง **426**
- **ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์**
  : พิมพ์ชัฐชช์ โกมลารชุน วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา และ ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล **440**

การข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2”

Trans-Communication through Character Makeup in Movie “Khun Pan 2”

กฤษณ์ คำนนท์
อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
E-mail: web_webmaz@live.com
Krit Kamnon
Lecturer, Department of Communication Arts,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University

(Received: August 2, 2021; Revised: August 18, 2021; Accepted: August 20, 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษ (Special Effects Makeup) ในภาพยนตร์และลักษณะแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าเพื่อแสดงบุคลิกลักษณะ (Character Makeup) ของตัวละครในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2”

ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะการข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษในภาพยนตร์ปรากฏรูปแบบความสัมพันธ์ในลักษณะที่ตัวสื่อเดิมในลำดับต้นถูกแปลงรูปร่างมาเป็นตัวสารของสื่อใหม่ในอีกลำดับหนึ่ง โดยเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของสื่อก็คือสารและได้เกิดการควบรวมสื่อขึ้น ทั้งนี้พบว่า การสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าเพื่อแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัย 4 แนวคิด คือ 1. แนวคิดการผลิตซ้ำ (reproduction) ได้มีการผลิตซ้ำความหมายของวีรบุรุษและผู้ร้ายด้วยการแต่งหน้าตัวละครที่มีลักษณะเป็นภาพต้นแบบ (archetypes) ซึ่งเป็นภาพที่ฝังอยู่ในอุดมคติของสมาชิกในสังคมวัฒนธรรมไทย 2. แนวคิด ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท (transtextuality) ลักษณะการแต่งหน้าตัวละครเกิดจากการผสมรวมตัวบทต่าง ๆ คือ สัมพันธบท (Intertextuality) ปรสิตของตัวบท (Paratextuality) และการเป็นทุติยบท (Hypertextuality) 3. แนวคิดการโหยหาอดีต (nostalgia) แต่งหน้าของตัวละครเกิดจากการลอกเลียนแบบ (simulation) จนกลายเป็นภาพนิมิต (simulacrum) ที่เป็นความจริงในแบบของตัวมันเองที่สังคมยอมรับได้ โดยทำให้ผู้รับสารได้

ย้อนกลับพบกับภาพของตัวละครในอดีตที่ก็ได้กลับมาตราตรึงอยู่ในความทรงจำอีกครั้ง และ 4. แนวคิดความไม่ต่อเนื่อง (discontinuity) การแต่งหน้าตัวละครลักษณะเป็นความจริงเชิงสมมติ (Hyperreality) แสดงให้เห็นถึงความไม่ต่อเนื่องของมิติทางด้านเวลาและสถานที่ โดยเปลี่ยนไปได้อย่างเป็นพลวัต

คำสำคัญ: การข้ามผ่านทางการสื่อสาร การแต่งหน้า ตัวละคร ภาพยนตร์ ขุนพันธ์

Abstract

This article aimed to analyze aspects of trans-communication through special effect makeup for character in the movie and post-modern concept influencing signification for meaning through character makeup in the movie “Khun Pan 2”.

The study revealed that the aspect through special effect makeup appearing that former media transformed into messages in following media in the correlation between media and message. However, the significance through makeup of character “Khun Pan” and “Khun Jone” in the movie of digital era/ postmodern era required 4 concepts including 1) first dimension, reproduction of meaning of heroes and villains character makeup in the ideal of Thai culture as archetypes 2) second dimension, transtextuality of character makeup among intertextuality, paratextuality and hypertextuality 3) third dimension, nostalgia of the makeup from simulation to simulacrum with society acceptation of the truth to illustrate receivers the past memorable characters and 4) final dimension, discontinuity of hyperreality makeup conveying the dynamic of discontinuing between time and place.

Keywords: trans-communication, makeup, character, movie, Khun Pan

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นสื่อที่นำเสนอเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งหมายถึง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยม สภาพเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมในช่วงเวลาที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ภาพยนตร์ในฐานะที่เป็นสื่อล้วนมีอิทธิพลต่อการกำหนดการรับรู้และเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ของคนในสังคมได้ ณัฐปคัลภ์ อัครภูริณาคินทร์ (2563: 209) กล่าวว่า สื่อภาพยนตร์เป็นสื่อหนึ่งที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นอันดับต้น ๆ เนื่องจากเป็นสื่อที่มอบความบันเทิงให้กับผู้ชมในสังคมไทยมายาวนาน สื่อภาพยนตร์สามารถ เข้าถึง

กลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันในวงกว้าง ทั้งช่วงอายุ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ด้วยการนำเสนอเนื้อหาของภาพยนตร์ที่มีความหลากหลาย อาทิ ภาพยนตร์แนวแอ็กชั่น (Action) ภาพยนตร์แนวตลก (Comedy) ภาพยนตร์แนวชีวิต (Drama) ภาพยนตร์แนวสยองขวัญ (Horror) เป็นต้น

สื่อภาพยนตร์ที่จัดเป็นศูนย์รวมของงานศิลปะหลาย ๆ แขนงเข้าด้วยกัน อันได้แก่ วรรณกรรม (บทภาพยนตร์) ดนตรี (เพลงประกอบ) จิตรกรรม (การประกอบภาพ) สถาปัตยกรรม (การจัดฉาก) ประติมากรรม (เครื่องประดับตกแต่ง) และนาฏกรรม (การแสดง) ภาพยนตร์จึงได้รับการขนานนามว่า “ศิลปะผสม” (mixed art) (ธิคุณ สุภาสัย, 2550: 18) นอกเหนือจากองค์ประกอบดังกล่าว ผู้เขียนมองว่า “การแต่งหน้า” เป็นการสื่อสารที่อยู่บนพื้นฐานของ “ศิลปะ” ที่จำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ถูกนำมาผสมผสานในกระบวนการผลิตภาพยนตร์ ดังเห็นได้จากภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2” ที่ได้รับรางวัลเทคนิคพิเศษการแต่งหน้ายอดเยี่ยม (Best Make Up Effects) จากผลงานของศิวกร สุขลังการ และอาภรณ์ มีบางยาง ในงานประกาศรางวัลภาพยนตร์แห่งชาติ “สุพรรณหงส์” ครั้งที่ 26 ประจำปี 2559

ในบทความนี้ผู้เขียนมุ่งวิเคราะห์ลักษณะการข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษ (Special Effects Makeup) ในภาพยนตร์ และลักษณะแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละครเพื่อแสดงบุคลิกลักษณะ (Character Makeup) ในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2” ใช้แนวคิดสื่อก็คือสารและแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ ผ่านมุมมองของสำนักเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนด (Technological Determinism) โดยยึดถือความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสารเป็นการสร้างความหมายโดยผ่านสื่อ (ตัวกลาง) กับตัวสาร (เครื่องหมายหรือสัญญะต่าง ๆ) ที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของลักษณะการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่

ความสัมพันธ์ของสื่อและสาร: การข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษ (Special Effects) ในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2”

“การแต่งหน้าเปรียบเสมือน หน้ากากที่คนได้สร้างขึ้น” (สายสม วงศาสุลักษณ์, 2536) จากคำกล่าวนี้ทำให้เชื่อมโยงได้ว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมนุษย์ได้นำการแต่งหน้ามาใช้ในการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะของใบหน้าที่มีมาแต่เดิมของมนุษย์ การแต่งหน้าได้ถูกนำมาช่วยในการเสริมสร้างความหมายให้แก่ตนเองในบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเป็นพลวัต ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่า “การแต่งหน้าเป็นการสื่อสาร” ในบทความนี้ได้วิเคราะห์ผ่านมุมมองของแนวคิดเรื่องสื่อก็คือสาร (medium is the message) ของ McLuhan (1964) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของตัวสื่อที่ไปกำหนดให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงที่กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงของสื่อที่เกิดขึ้นมาก่อนหน้าได้กลายไปเป็นตัวสารของสื่ออีกประเภทหนึ่ง เมื่อทุกครั้งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวสื่อจะมีผลกระทบต่อเนื้อหาหรือตัวสารเสมอ การ

ข้ามผ่านการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2” มีลักษณะดังต่อไปนี้

การข้ามผ่านการสื่อสารในลำดับแรก คือ เมื่อเกิดการแต่งหน้าทำให้ใบหน้าที่มีฐานะเป็นตัวสื่อเดิมได้กลายมาเป็นตัวสารของการแต่งหน้าที่มีฐานะเป็นสื่อตัวใหม่ กล่าวคือ ใบหน้าของคนเป็นตัวสื่อ (medium) และเมื่อเกิดการแต่งหน้า ซึ่งการแต่งหน้าจะมีฐานะเป็นสื่อ (media) อีกประเภทหนึ่งที่ทับซ้อนอยู่บนสื่อใบหน้าของคน โดยการแต่งหน้าเกิดจากการผสมรวมของเครื่องหมายและสัญญะต่าง ๆ จากโครงสร้างของการแต่งหน้า คือ 1. การรองพื้น 2. การไฮไลท์ 3. การเฉดดิ้ง 4. การทาแป้งฝุ่น 5. การเขียนคิ้ว 6. การปัดมาสคาร่าคิ้ว 7. การเขียนขอบตา 8. การทาอายแชโดว์ 9. การปัดมาสคาร่า 10. การติดขนตาปลอม 11. การปัดแก้ม และ 12. การทาปาก และองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ คือ สี เส้น รูปทรง รูปร่าง ลักษณะพื้นผิว ช่องว่าง จังหวะ แสงและเงา โดยการข้ามผ่านการสื่อสารในลำดับแรกได้ใช้องค์ประกอบดังกล่าวมากกว่าการแต่งหน้าตัวละครปกติ เช่น การใช้เฉดดิ้งที่มีลักษณะพื้นผิวด้านที่มีสีเข้มกว่าสีของรองพื้นประมาณ 2-3 ระดับ ทาบริเวณรอบดวงตา เพื่อช่วยทำให้บริเวณรอบดวงตาหรือเบ้าตาเป็นรอยฟกช้ำ (Bruising) เมื่อกระทบกับแสงไฟในกระบวนการผลิตภาพยนตร์ หรือการทาไฮไลท์ที่มีลักษณะพื้นผิวด้านที่มีสีอ่อนกว่าสีของรองพื้นประมาณ 1-2 ระดับ ทาบริเวณริมฝีปาก เพื่อช่วยทำให้ริมฝีปากซีดเซียวและขาดความมีชีวิตชีวา การใช้การแต่งหน้าจึงเป็นการแปลงเนื้อหาของใบหน้าในลักษณะของ “การปรับสภาพโครงสร้างของผิวและโครงสร้างของใบหน้า” โดยมีฐานะเป็นรหัสของการแต่งหน้าในลำดับแรก เพื่อเป็นการปรับสภาพโครงสร้างของผิวและโครงสร้างของใบหน้าสำหรับการแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษ

ในลำดับที่สองของการข้ามผ่านการสื่อสาร คือ การแต่งหน้าตัวละครที่มีฐานะเป็นตัวสื่อเดิมได้กลายมาเป็นตัวสารของการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษที่มีฐานะเป็นสื่อตัวใหม่ โดยเนื้อหาของสื่อเดิมได้ถูกลดทอนลงไปจากการช่วยเหลือของเทคโนโลยีทางด้านการแต่งหน้าในปัจจุบัน ซึ่งการลดทอนเนื้อหาของสื่อเดิมลงไปล้วนมาจากการใช้เทคนิคพิเศษในการแต่งหน้า คือ การสร้างรอยบาดแผล (cuts) บนใบหน้า เพื่อสร้าง “ความสยดสยอง” โดยมีฐานะเป็นรหัสของการแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษ เพื่อช่วยเสริมสร้างและเต็มความหมายของตัวละครให้เกิดความสมบูรณ์และความชัดเจนขึ้น เมื่อพินิจพบว่า การข้ามผ่านการสื่อสารในอันดับที่สองนี้ได้มีการเชื่อมโยงตัวบทหรือสัมพันธบท (Intertextuality) กับภาพใบหน้าของของผู้ประสบอุบัติเหตุจากการต่อสู้ ต่อยตี การถูกความร้อนลวก การถูกของมีคมและการถูกระเบิด ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นภาพตัวแทน (representation) ในสื่อต่าง ๆ

จากลักษณะการข้ามผ่านการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษที่เกิดขึ้นทั้งสองระดับ ปรากฏให้เห็นว่า เมื่อเกิดการข้ามผ่านการสื่อสารได้ทำให้เนื้อหาของสื่อเดิมทั้งหมดถูกลดทอนความสำคัญลงไปและกลายเป็นสารในสื่อตัวใหม่อยู่เสมอ ในทางกลับกันเมื่อลบเครื่องสำอางออกจากใบหน้าก็จะเกิดการแปลงรูปแบบการสื่อสาร แต่ไม่ใช่การแปลงสื่อให้มาเป็นสารในสื่อตัวใหม่

ทว่าเป็นเพียงการแปลงเนื้อหาของสื่อเท่านั้น ทั้งนี้การข้ามผ่านการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษได้แสดงให้เห็นถึงการซ้อนทับของสื่อหลายประเภทที่อยู่บนใบหน้าในลักษณะของ “ปรสิตสาร” และในขณะเดียวกันก็อยู่ในลักษณะของสิ่งรบกวนก็ได้ ดังนั้นการสื่อสารดังกล่าวจึงมีลักษณะไม่คงที่หรืออยู่ในสภาพที่สมบูรณ์แท้จริง แต่กลับกลายและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ศิริชัย ศิริกายะ (2559: 9) กล่าวว่า การแปลงรูปหรือการข้ามผ่านขององค์ประกอบของการสื่อสารตัวหนึ่งกลายเป็นอีกองค์ประกอบอีกตัวหนึ่งก็เกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลาของการสื่อสารในยุคดิจิทัล

นอกจากนั้นเมื่อเกิดการข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษจำเป็นยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจถึงลักษณะการแปลงรูปร่างของสื่อ โดยผู้เขียนได้หยิบยกแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปร่าง (morphosis) มาใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ถึงลักษณะของการข้ามผ่านทางการสื่อสารอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของตัวสื่อและตัวสารในการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าให้เกิดขึ้น สุธรรม อารีกุล (2559) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนรูปของสิ่งมีชีวิตในทางชีววิทยาที่เรียกว่าการเปลี่ยนแปลงรูปร่าง (metamorphosis) ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ 1. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างน้อย (gradual metamorphosis) 2. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างกึ่งสมบูรณ์ (incomplete metamorphosis) 3. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างสมบูรณ์ (Complete metamorphosis) และ 4. การเปลี่ยนแปลงรูปร่างขั้นสูง (hyper metamorphosis)

เมื่อพิจารณาพบว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปของการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษได้ทำให้ใบหน้าของตัวละครมีลักษณะแตกต่างและผิดแปลกไปจากใบหน้าดั้งเดิมอย่างสมบูรณ์ เช่น การทาแป้งฝุ่นที่มีลักษณะพื้นผิวด้านที่มีสีอ่อนกว่าสีของรองพื้นและทาบริเวณทั่วทั้งใบหน้า เพื่อช่วยทำให้บริเวณใบหน้ามีลักษณะซีดเซียว เมื่อกระทบกับแสงไฟในกระบวนการผลิตภาพยนตร์ เหมือนคนที่สูญเสียเลือดอันเกิดจากบาดแผลบนใบหน้า หรือการใช้เทคนิคพิเศษในการแต่งหน้า เช่น การสร้างรอยบาดแผล (cuts) บนใบหน้า โดยลักษณะที่เรียกว่า การเปลี่ยนแปลงรูปร่างขั้นสูง (hyper metamorphosis) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษจึงเป็นการสร้างความหมายแบบข้ามผ่านทางการสื่อสารที่ทำให้ใบหน้าของตัวละครเปลี่ยนแปลงรูปไปจนไม่สามารถพิจารณาได้ว่าใบหน้าดั้งเดิมมีลักษณะอย่างไร โดยการแต่งหน้าได้เป็นการผลิตซ้ำภาพตัวแทนที่มีความเข้มข้นในระดับของภาพตายตัว (stereotypes) ของผู้ประสบอุบัติเหตุจากการต่อสู้ต่อยตี การถูกความร้อนลวก การถูกของมีคม และการถูกระเบิด ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2”
ที่มา: https://gramho.com/media/1858662010922699011

ทั้งนี้เมื่อเกิดการข้ามผ่านการสื่อสารได้ปรากฏให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของสื่อในลักษณะของการแปลงระดับอัตตะการสื่อสาร (meta-communicaton) จากประเด็นแรก คือ การปรับสภาพโครงสร้างของผิวและโครงสร้างของใบหน้า มาสู่ประเด็นที่สอง คือ การสร้างความสยดสยอง นั่นคือ รหัสของการแต่งหน้าที่มีบทบาทในการกำหนดความหมายเมื่อเกิดการข้ามผ่านการสื่อสารในทุกลำดับ ดังนั้นการแต่งหน้าจึงเกิดการแปลงรูปของตัวสื่อ ตัวสาร และอัตตะของการสื่อสารได้อยู่เสมอ ผู้ทำการสื่อสารล้วนจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงการใช้รหัสแต่งหน้าที่มีบทบาทในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าตัวละครให้เกิดขึ้น เฉกเช่นที่ ศิริชัย ศิริกายะ (2558ก: 9) กล่าวว่า แท้จริงแล้วอัตตะของการสื่อสารเป็นผลมาจากการใช้รหัส ดังนั้นผู้เขียนจึงกล่าวได้ว่า รหัสถือเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดระดับความมากน้อยของความหมายทางการสื่อสารให้เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่

จากกระบวนการสื่อสารในเบื้องต้นได้บ่งชี้ให้เห็นว่า เมื่อเกิดการแต่งหน้าทำให้ใบหน้าที่เป็นสื่อเก่าที่ได้แปลงรูปเนื้อหาของตนให้กลายเป็นสื่อใหม่ โดยได้แสดงให้เห็นการควบรวมสื่อที่มีคุณลักษณะต่างกัน และสามารถสื่อการแปลงรูปร่างไปตามการควบรวมสื่อต่าง ๆ ได้อย่างเป็นพลวัต เมื่อเกิดการแต่งหน้านั่นก็คือ “การข้ามผ่านทางการสื่อสาร” ที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล Fidler (1997) กล่าวว่า พื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงรูป คือ สื่อใหม่ไม่ได้อุบัติขึ้นอย่างทันทีทันใดแต่ สื่อใหม่ที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นจากการก่อร่างสร้างตัวด้วยการเปลี่ยนแปลงรูปของสื่อเก่า และเมื่อเกิดสื่อใหม่ขึ้น สื่อเก่าเองก็มีแนวโน้มที่จะต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาตัวเองไปเรื่อย ๆ แทนที่จะสูญหายไป ดังนั้นสื่อเก่าจึงไม่ได้หายไปแต่อย่างใด หากสื่อเก่าจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อการอยู่รอด

ดังนั้นการข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษจึงเป็นการควบรวม (convergence) สื่อหลายประเภทรวมเข้าไว้ด้วยกันในลักษณะการทับซ้อน (overlapping) ในการสื่อความหมายของการแต่งหน้า ดังนั้นการแต่งหน้าจึงมีลักษณะเป็นสื่อดิจิทัลด้วยตัวของมันเองที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่ ดังเช่นที่ Jan van Dilk (อ้างถึงใน เจริญพงศ์ ศรีสกุล, 2550: 16) กล่าวถึงลักษณะรูปแบบของสื่อดิจิทัลว่ามีลักษณะเป็นสื่อผสม (multimedia form) ซึ่งเกิดจากการ

แปลงรหัสเป็นดิจิทัล ดังนั้นการผสมผสานสัญญะ การการสื่อสารแบบต่าง ๆ รวมทั้งประเภทของข้อมูลที่หลากหลายจึงเกิดขึ้นได้ภายใต้สื่อใดสื่อหนึ่ง

ขุนพันธ์ VS ขุนโจร: การสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละครในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2” ผ่านมุมองยุคหลังสมัยใหม่

การสื่อสารด้วยด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2” ได้นำการแต่งหน้าที่มีลักษณะของการปรากฏเห็น (image and appearances) อย่างคุ้นเคยในโลกแห่งความจริงมาประกอบสร้างความหมายขึ้นมาใหม่ผ่านตัวละครเอกในบทบาทของพระเอก คือ “ขุนพันธ์” และขุนโจรหรือผู้ร้าย คือ เสือฝ้าย และเสือใบ โดยได้มีการอ้างอิง เชื่อมโยง และผสมผสานระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่มีก่อนหน้านั้น สิ่งที่น่าสนใจ คือ กลวิธีหลังสมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” ที่ในภาพยนตร์เรื่อง “ขุนพันธ์ 2” โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

มิติของการผลิตซ้ำ (reproduction)

การสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่มีลักษณะของการผลิตซ้ำ (reproduction) โดยการผลิตซ้ำการแต่งหน้าหน้าของตัวละครขึ้นมาใหม่ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าในตัวตนของมันเอง ในทางกลับกันก็เป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มคุณค่าหรือมนต์ขลัง (aura) ให้กับภาพต้นแบบหรือความจริงต้นแบบของ “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากและเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่า โดยเนื้อหาที่ถูกผลิตขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความผันแปรของบริบทเสมอ ดังนั้นผลงานการแต่งหน้าที่ถูกผลิตซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เป็นการนำภาพลักษณ์ในอดีตมาย้อนสร้างใหม่ (recycling old style) อย่างไร้ข้อจำกัดของระเวลาทางประวัติศาสตร์และก้าวข้ามพ้นผ่านขอบเขตที่ตอกตรึงเรื่องพื้นที่ ดังเช่นที่ Walter Benjamin (1933) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้การผลิตซ้ำเป็นสิ่งสมบูรณ์แบบ คือ การผลิตซ้ำเป็นสิ่งที่ช่วยลดข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่

สำหรับการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” เป็นการผลิตซ้ำภาพตัวแทนของวีรบุรุษ (hero) และยอดวีรบุรุษ (superhero) ณัฐ สุขสมัย (2551) กล่าวว่า วีรบุรุษ (hero) ผู้มีคุณสมบัติอันวิเศษ (extraordinary) เหนือกว่าคนธรรมดา และยอดวีรบุรุษ (superhero) ผู้มีคุณสมบัติหรือพลังอันเหนือธรรมชาติ (supernatural) โดยเป็นเรื่องในจินตนาการ (fantasy) เมื่อพิจาณาพบว่า การผลิตซ้ำด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” ได้มีการผสมรวมระหว่างภาพตัวแทนของวีรบุรุษและยอดวีรบุรุษ ในลักษณะกึ่งยอดวีรบุรุษ (light superhero) ในมิติของการการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนโจร” ได้ผลิตซ้ำภาพตัวแทนของผู้ร้าย (villain) ที่เปี่ยมไปด้วยความชั่วช้า เลวทราม และโหดเหี้ยมตามความเดียดฉันท์ตามความเชื่อของสมาชิกในสังคม สอดคล้องกับชื่อของตัวละครที่มีคำว่า

“เสือ” ฐิติพงศ์ อินทรปาลิต (2560: 74) กล่าวว่า อาชญากรนอกกฎหมาย มักจะเป็นพวกกลุ่มจอมโจรที่ออกปล้นชิงทรัพย์สินจากขาวบ้าน ที่เราจำกันได้ดีในนาม “เสือ” ที่ได้กล่าวถึงอาชญากรในอดีต ที่มีการก่อคดีอาชญากรรมร้ายแรง ปล้นและฆ่า ความดุร้ายและเหี้ยมโหด

นอกจากนี้ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า การแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” ยังเป็นการผลิตซ้ำภาพตัวแทนของวีรบุรุษแบบจอมเวทย์ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดยอดวีรบุรุษ (superhero) ในการวิจัยของ ณัฐ สุขสมัย (2551) โดยเป็นการตอกย้ำภาพของวีรบุรุษที่มีเวทย์มนต์ โดยขุนพันธ์ได้รับการขนานนามว่า “มือปราบจอมขมังเวทย์” ทางด้านของ กฤตยา ณ หนองคาย (2556: 252) กล่าวว่า พระเอกแบบจอมเวทย์ หมายถึง ตัวละครพระเอกที่เป็นปุถุชนคนธรรมดา คุณสมบุติภายในคือ เป็นผู้ที่มีจิตใจสูงส่งดีงาม มีคุณธรรมจึงเป็นเป็นผู้รับถ่ายทอดวิชาอาคม มีความรู้ ไสยเวทย์ขั้นสูง เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าภาพตัวแทนทั้งสองลักษณะมุ่งการสื่อความหมายถึงผู้ปกป้อง (guardian) ผู้แก้ไขสถานการณ์ทางสังคม (reformer) ผู้ปราบปราม (vanquisher) และผู้ปกป้องการทุจริต (anti-corruption) โดยเป็นความเสียสละตนเองเพื่อส่วนร่วมให้แก่ชาติบ้านเมือง และในขณะเดียวกันก็เป็นการผลิตซ้ำภาพของผู้ร้ายแบบจอมขมังเวทย์ ที่มีการใช้เวทย์มนต์คาถาในทางที่ผิด ดังที่ กฤตยา ณ หนองคาย (2556: 253) กล่าวว่า ผู้ร้ายแบบจอมขมังเวทย์ หมายถึง ตัวละครร้ายที่เป็นผู้ที่มีวิชาอาคม มีความรู้เชี่ยวชาญไสยเวทย์แก่กล้าและใช้วิชาไสยเวทย์ เช่น มนต์ดำ มนต์ละกดภูตผี ปีศาจ ในทางที่ผิด เป็นต้น

ดังนั้นการผลิตซ้ำด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ดังกล่าวทำให้เห็นถึงการตอกย้ำการสื่อความหมายของวีรบุรุษและผู้ร้ายที่ฝังอยู่ในอุดมคติของสมาชิกในสังคมวัฒนธรรมไทยให้เกิดความชัดเจนขึ้นโดยเป็นภาพตัวแทนที่มีความเข้มข้นในระดับของภาพต้นแบบ (archetypes) เฉกเช่นเดียวกับ Jung (1963/1989 อ้างถึงใน อริชัย อรรคอุดม และ สราวุธ อนันตชาติ, 2553: 3) กล่าวว่า ภาพต้นแบบจำนวนมากมายที่อยู่ในจิตไร้สำนึกร่วม แสดงออกมาเป็นสัญลักษณ์ เช่น การเกิดการกลับมาเกิดใหม่ ความตาย อำนาจวิเศษ วีรบุรุษ พระเจ้า และปีศาจ และพบว่านิทานปรัมปราและเทพนิยายในโลกวรรณกรรมล้วนแล้วแต่มีหลักการเดียวกันทั้งหมด ซึ่งการเชื่อมโยงนี้เองที่ Jung เรียกรวมว่า Archetype สอดคล้องกับ Graeme Burton (2002: 133) กล่าวว่า ภาพต้นแบบ (archetype) เป็นภาพตัวแทนที่มีระดับของความเข้มข้นที่มากที่สุด โดยเป็นที่หยั่งรากลึกลงไปในวัฒนธรรม ซึ่งมีความเกี่ยวโยงและสอดประสานกันไปกับความคิด ความเชื่อ ค่านิยม การให้คุณค่า รวมไปถึงอคติความเดียดฉันท์ของสังคมวัฒนธรรม ภาพต้นแบบที่ปรากฏในสื่อ เช่น วีรบุรุษหรือพระเอก วีรสตรีหรือนางเอก และตัวร้าย

มิติของความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท (transtextuality)

ในกระบวนการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ได้ปรากฏให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท (transtextuality) ในลักษณะของการเชื่อมโยงตัวบท (Intertextuality) Genette (1997: 1) ได้นำเสนอแนวคิดเรื่อง สัมพันธบท (Intertextuality) ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ของการปรากฏหรือดำรงอยู่ร่วมกันระหว่างตัวบทสองตัวบทหรือการที่ตัวบทหนึ่งไปปรากฏอยู่ในตัวบทอื่น ๆ ซึ่งอาจปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนมากหรือน้อยหรือไม่ก็ตาม เช่นเดียวกับ Bakhtin (1987 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2553) กล่าวว่า ตัวบทต่าง ๆ ในโลกทุกวันนี้ ได้หันไปอ้างอิงและเชื่อมโยงซึ่งกันและกันโดยที่ไม่มีอะไรที่เป็นของใหม่จริง ๆ แล้ว การผลิตตัวบทใหม่ ๆ จึงเป็นเพียงการหยิบยืมตัวบทเก่า ๆ มาร้อยเรียงในแบบใหม่เท่านั้น สอดคล้องกับ เพ็ญสิริ เศวตวิหารี (2541: 21) กล่าวว่า การอ้างอิงถึงสิ่งที่มีอยู่ก่อนนั้น เรารียกว่า Intertextuality (สัมพันธบท) ลักษณะจะต้องเป็นไปเพื่อจุดมุ่งหมายเหมือนการกล่าวถึง (refer)

นพพร ประชากุล (2552) เปรียบเทียบสัมพันธบทระหว่างตัวบทต้นทางและตัวบทปลายทาง มี 3 รูปแบบ คือ 1) การขยายความ (extension) เป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาในตัวบทปลายทางที่ตัวบทต้นทางให้ไว้ไม่ชัดเจนเพื่อเพิ่มรายละเอียดแต่ยังคงเนื้อหาโดยรวมให้เป็นไปตามตัวบทต้นทางเดิม 2) การตัดทอนหรือลดทอน (reduction) เนื้อหาบางส่วนจากตัวบทต้นทางลงไปบ้างโดยต้องไม่ตัดทอนหรือลดทอนประเด็นสำคัญหรือแก่นหลักที่อาจส่งผลกระทบต่อเนื้อหาโดยรวมหรือบิดเบือนออกไปจากขนบเดิม และ 3) การดัดแปลง (modification) เนื้อหาตัวบทปลายทางจนทำให้แตกต่างไปจากตัวบทต้นทางเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของผู้ผลิต ดังนั้นเมื่อพินิจถึงแนวคิดดังกล่าวเชื่อมโยงได้ว่า การแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” มีลักษณะของการเชื่อมโยงตัวบทในลักษณะของการยืมหรือสำเนาตัวบทอื่น ๆ (plagiarism) และการพาดพิงกับตัวบทอื่น ๆ โดยนัย (allusion) ถึงอีกตัวบทหนึ่ง โดยการแต่งหน้าได้ขยายเนื้อหาให้แก่ใบหน้าให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งการแต่งหน้ายังได้ลดทอนเนื้อหาของใบหน้าลง แต่ยังคงสภาพของโครงสร้างทางกายภาพของใบหน้าดั้งเดิมไว้ นั่นคือการเลียนแบบ เปลี่ยนรูปและการดัดแปลงให้ใบหน้าเกิดการเปลี่ยนรูปร่างไปจากเดิม

หากพินิจแล้วพบว่าลักษณะการเชื่อมโยงตัวบทล้วนมีความเกี่ยวข้องกับภาพตัวแทนที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนที่ถูกเผยแพร่ทางหนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร สูจิบัตร หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ นิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ สูจิบัตรอิเล็กทรอนิกส์ วีดิทัศน์ เว็บไซต์และเครือข่ายสังคมออนไลน์ ฯลฯ เมื่อหันกลับมาพินิจถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทที่เกิดจากการเชื่อมโยงตัวบทกับภาพตัวแทนของ “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ซึ่งได้บ่งชี้ให้เห็นว่าได้เกิดลักษณะการเป็นปรสิตของตัวบท (Paratextuality) ในทัศนะของ Gerard Genette (1997) ได้กล่าวถึง ปรสิตของตัวบทเป็นการให้ความสำคัญกับตัวบทที่มีการแทรกหรือโผล่เข้ามา โดยตัวบทที่แทรกเข้ามาสามารถช่วยกำหนดและทำให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ตัวบทนั้น ๆ เช่นเดียวกับ Michel Serres (2007 อ้างถึงใน Steven D.

Brown, 2013) กล่าวว่า ปรสิต (Parasite) เป็นสิ่งรบกวนในการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างการสื่อสาร ที่มีความโดดเด่นและมีความหมายมากกว่าผู้ถูกอาศัย (host)

ดังนั้นปรสิตการสื่อสาร (Parasite of communication) ก็คือ สิ่งรบกวน (Noise) ในการสื่อสาร โดยเมื่อการแต่งหน้าได้เกิดการเชื่อมโยงตัวบทกับภาพตัวแทนได้ปรากฏให้เห็นมีลักษณะที่เรียกว่า ปรสิตที่อยู่ภายนอกตัวบท (Epitext) โดยภาพตัวแทนที่เข้ามาแทรกอยู่ในการแต่งหน้าตัวละครได้ผสมรวมให้การแต่งหน้ามีความหมายที่สมบูรณ์และความชัดเจนมากยิ่งขึ้นมากกว่าใบหน้าเดิมที่ปราศจากการแต่งหน้าและมีฐานะเป็นเพียงผู้ถูกอาศัย (host) โดยปรสิตตัวบทหรือสิ่งรบกวนที่เข้ามาเกาะบนใบหน้าในยุคดิจิทัล ได้แปรสภาพบทบาทของตนเองจากเดิมตามแบบจำลองการสื่อสารของ Shannon and Weaver (1949) กล่าวว่า “สิ่งรบกวน” เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร โดยมีบทบาทในการขัดขวางมิให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ทว่าในยุคดิจิทัลปรสิตตัวบทที่เข้ามาเกาะบนใบหน้าได้ช่วยเสริมสร้างความหมายของตัวละครให้เกิดความสมบูรณ์และชัดเจนทางการสื่อสารได้

นอกจากนั้นการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ได้อาศัยความสัมพันธ์ของตัวบทในลักษณะการเป็นทุติยบท (Hypertextuality) ปรากฏอยู่ในการศึกษาของ Genette (1977: 25) เรื่อง Palimpsests: Literature in the Second Degree ในมุมมองของ Genette ลักษณะการเป็นทุติยบท (Hypertextuality) หมายถึง ลักษณะของตัวบทลำดับที่สอง โดยเป็นความสัมพันธ์ของตัวบท ที่เกิดขึ้นภายหลังหรือทุติยบท (hypertext) ทำการขยายตัวบทดั้งเดิมหรือปฐมบท (hypotext) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทสองตัวบท ที่อยู่ในรูปแบบของการเลียนแบบเปลี่ยนรูป ดัดแปลงและการผสมผสานลักษณะของตัวบทเดิม การล้อเลียนตัวบทเดิม ทั้งนี้ Genette (1977) ได้จำแนกประเภทของทุติยบทได้ 4 ประเภท ตามลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างทุติยบทและปฐมบทและลักษณะการพัฒนาทุติยบท คือ ได้แก่ 1. Parody คือ การแปลงรูปจากตัวบทเดิม มีวิธีการการบิดเบือนตัวบทเดิม 2. Travesty คือ การแปลงรูปจากตัวบทเดิม มีรูปแบบวิธีการ (stylistic) 3. Caricature คือ การเลียนแบบจากตัวบทเดิม ในลักษณะเชิงเสียดสี (satire) และ 4. Pastiche คือ การเลียนแบบจากตัวบทเดิม โดยปราศจากเจตนาของการเสียดสี เช่นเดียวกับ Real (1996: 239) กล่าวว่า Pastiche คือ การลอกเลียนด้วยการปะติดปะต่อภาพหรือความหมายต่าง ๆ ให้ปรากฏออกมาให้เห็นได้อย่างเด่นชัดในระดับผิวหน้า (Surface Level) นั่นคือ การนำส่วนต่าง ๆ ทั้งลักษณะเก่าและลักษณะใหม่มาผสมผสานปนเป โดยไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การล้อเลียน เสียดสีหรือเย้ยหยัน เพียงแต่มีจุดประสงค์ที่มุ่งทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินและบันเทิงเริงรมย์ ตามทัศนะของ Jameson (1992: 17 อ้างถึงใน เสาวณิต จุลวงศ์, 2557: 9) กล่าวว่า การล้อในศิลปะหลังสมัยใหม่เป็นเพียงงานลอกเลียนตัดต่อ (pastiche) ซึ่งเป็นการล้อที่ว่างเปล่า (Blank parody) เนื่องจากไม่มีนัยของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (politics) หรือการแสดงออกถึงการบ่อนเซาะแบบแผน กฎเกณฑ์ หรือมาตรฐาน

การสร้างสรรค์การแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” จึงเป็นการแปลงรูป (transformation) ทางการสื่อสารในลักษณะของการลอกเลียน (Pastiche) จากตัวบทเดิม โดยในการสร้างความหมายเป็นการหยิบยืมลักษณะที่ปรากฏเป็นภาพตัวแทนของ “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” เพื่อสร้างเป็นตัวบทใหม่โดยปราศจากการเสียดสี ประชด เย้ยหยันหรือถากถาง แต่มีจุดประสงค์สำคัญ คือ การสร้างความบันเทิงและความรื่นรมย์เป็นสำคัญ ทั้งนี้การลอกเลียนลักษณะการแต่งหน้าดังกล่าวยังเป็นการเสริมตัวบท (expansion) ซึ่งการแต่งหน้าได้เข้ามาช่วยเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของใบหน้าที่มีฐานะเป็นปฐมบทให้มีความร่วมสมัยในลักษณะของการสร้างความใกล้ชิด (proximization) จนกลายเป็นทุติยบทที่สามารถสื่อความหมายถึงตัวละครให้เกิดความสมบูรณ์และความชัดเจนยิ่งขึ้น ที่ปราศจากข้อจำกัดของเวลาและสถานที่

ดังนั้นการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ได้อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท ได้ปรากฏให้เห็นว่าลักษณะการแต่งหน้าตัวละครเกิดจากการผสมรวมตัวบทต่าง ๆ คือ สัมพันธบท (Intertextuality) ปรสิตของตัวบท (Paratextuality) และการเป็นทุติยบท (Hypertextuality) ทั้งนี้ลักษณะของสารที่เกิดขึ้นทำให้เราประจักษ์ถึงจุดสิ้นสุดแห่งสุนทรียะ (artistic) ของความเป็นต้นแบบ (originality) ที่มีอัตลักษณ์เพียงหนึ่งเดียวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (unified subject) ทว่ากลับกลายเป็นการสร้างความสุนทรียะแห่งความลื่นไหลของความหมาย ทั้งนี้การทำความเข้าใจความหมายของการแต่งหน้าตัวละครในภาพยนตร์ได้ ผู้รับสารจำเป็นต้องรับรู้ถึงระบบสัญญะและรหัสที่แฝงอยู่ในการแต่งหน้าตัวละคร

มิติของการโหยหาอดีต (nostalgia)

การโหยหาอดีต (nostalgia) เป็นหนึ่งในบรรดาแนวคิดที่ถูกนำเข้ามาปรับประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างและเติมเต็มทางความหมายให้แก่ตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ซึ่งเป็นการสร้างอดีตกลับมาอีกครั้ง (period recreation) เมื่อพิจารณาจากแนวคิดของ McLuhan (1960 อ้างถึงใน เพ็ญสิริ เศวตวิหารี, 2541) ที่ได้กล่าวว่า กระจกมองย้อนสังคม (car’s rear-view mirror) วิถีทางสื่อโทรทัศน์และสื่ออื่น ๆ ได้สร้างการรับรู้ของคนเราเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีต อันเป็นความสามารถที่จะ “มองย้อนกลับไปสู่อดีต” ของภาพต่าง ที่ปรากฏในโทรทัศน์ในการประกอบสร้างมุมมองและเหตุการณ์และกระบวนการ แห่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในอดีตนั้นได้สูญหายผ่านพ้นไปแล้ว แต่ได้ถูกแทนที่และถ่ายทอดในรูปแบบของการจำลอง จินตนาการและภาพลวงตา

สิ่งที่น่าขบคิด คือ การโหยหาอดีตที่เข้ามาผสมผสานในวิธีการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละครล้วนมาจากการทำเทียมหรือการลอกเลียนแบบ (simulation) ด้วยการอ้างอิงกับความเป็นจริงที่ได้มีการผสมผสานระหว่างภาพของ “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ความคิด และจินตนาการจนกลายเป็นภาพนิมิต (simulacrum) ซึ่งเป็นการสำเนาที่ไม่มีตัวต้นฉบับจริง (copies without original) การ

แต่งหน้าจึงได้กลายเป็นความจริงเชิงสมมติ (hyperreality) ที่เป็นความจริงในแบบของตัวมันเองและลบเลือนความแตกต่างระหว่างความจริง (real) กับสิ่งที่ปรากฏให้เห็น (appearance) ความจริงถูกแทนที่ด้วยความจริงเชิงสมมติที่ไม่จำเป็นต้องตามหาความเป็นจริงอีกต่อไป ดังเช่นที่ Jean Baudrillard (1981) กล่าวว่า ในโลกของเราไม่มีสิ่งที่เรียกว่าจริงอีกต่อไป มันแทนที่ด้วยสภาวะของความจริงเชิงสมมติ ภาพจำลองของความจริงไม่มีการเชื่อมต่อจากความจริงก่อนหน้านั้น ดังนั้นขอบเขตของความจริงกับความจริงเชิงสมมติล้วนมีความคลุมเครืออย่างมากในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่ ฉะนั้นการแต่งหน้าจึงเป็นภาพนิมิตที่สร้างความหมายใหม่ได้ด้วยตัวของมันเองและเป็นความจริงในแบบของตนเองที่สมาชิกในสังคมยอมรับได้

ทั้งนี้การสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ได้แสดงให้เห็นถึงการโหยหาอดีตผ่านการใช้หลักความเป็นคู่ตรงข้ามที่เข้ามาช่วยในการสื่อความหมายถึงการถวิลหาอดีต เช่น การเปรียบเทียบคู่ตรงข้ามระหว่าง “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” เพื่อสื่อความหมายถึงความดีงามและความเลวทราม ทั้งนี้การแต่งหน้าตัวละครได้นำเราย้อนกลับไปอยู่ในห้วงเวลาของอดีต เนื่องจากการแต่งหน้าตัวละครได้มีการเชื่อมโยงกับลักษณะการแต่งหน้าของนักแสดงและศิลปินชายฝั่งตะวันตกที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 20 Radhika Patel (2020: 116) กล่าวว่า ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 การแต่งหน้าสำหรับผู้ชายได้รับความนิยมมากในหมู่ดารา นักแสดง ศิลปินแนวร็อคแอนด์โรล เช่น Steven Tyler, David Bowie และ Prince การแต่งหน้าเน้นความคมเข้มด้วยการใช้สีโทนน้ำตาลและสีดำ ในแง่นี้ผู้เขียนมองว่า การแต่งหน้าเป็นวัฒนธรรมที่สามารถถ่ายทอดและแพร่กระจายถึงกันและกันได้ในลักษณะ วัฒนธรรมบรรจบกัน (convergence culture) จากการเอื้ออำนวยและการพัฒนาของเทคโนโลยี ดังที่ สาธิดา เตชะภัทรพร (2541) กล่าวว่า ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้สังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์แปรเปลี่ยนไปเกิดการถ่ายทอดและการหลั่งไหลของวัฒนธรรมจากที่หนึ่งมาสู่ที่หนึ่งได้ และวัฒนธรรมการแต่งหน้าก็เช่นเดียวกันที่มีความแพร่หลายไปได้ทั่วโลก เมื่อเพ่งพินิจถึงลักษณะการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” จึงทำให้เห็นชัดเจนว่า ลักษณะการแต่งหน้าให้ความสำคัญไปที่การใช้โทนสีดำและสีซีเปีย ซึ่งแสดงออกให้เห็นถึงการโหยหาอดีตด้วยการใช้สีในเชิงสัญลักษณ์ เพื่อสื่อความหมายถึงความเก่าแก่ ความโบราณและอดีตอันยาวนาน สอดคล้องกับ ศศิธร คนทน (2558: 60) กล่าวว่า โทนสีซีเปียเป็นโทนสีน้ำตาลที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกให้นึกถึงเรื่องราวเก่า ๆ โบราณ

ดังนั้นการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าของตัวละครเกิดจากการลอกเลียนแบบ จนกลายเป็นภาพนิมิต ที่เป็นความจริงในแบบของตัวมันเองที่สังคมยอมรับได้ โดยทำให้ผู้รับสารได้ย้อนกลับไปพบกับภาพของตัวละครในอดีตที่ตราตรึงอยู่ในความทรงจำอีกครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kelly (1986 อ้างถึงใน พัฒนา กิตติอาษา, 2546) ที่กล่าวว่า การโหยหาอดีตเป็นการจินตนาการถึงโลกในอดีตที่ได้ผ่านหรือสูญเสียไปแล้ว โดยที่เราสามารถสัมผัสหรือจับต้องสิ่งที่สูญเสียไปแล้ว

เหล่านั้นได้อีกครั้ง ทั้งนี้การสร้างความหมายจึงเกี่ยวข้องกับความทรงจำของช่วงเวลาในอดีตที่มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบท (context) ที่มีบทบาทในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าตัวละครให้เกิดขึ้น นอกจากนี้การแต่งน้าตัวละครยังช่วยขยายประสบการณ์ของผู้รับสารในมิติของการระลึกถึงคุณงามความดีและสดุดีวีรกรรมของขุนพันธ์ ในทางกลับกันเผยให้เห็นถึงความชั่วช้าเลวทราม และโหดเหี้ยมจากการแต่งหน้าของขุนโจร ดังนั้นการแต่งหน้าตัวละครจึงเป็นการตอกย้ำและทำให้เราตระหนักรู้ทางด้านสังคม คุณธรรมและจริยธรรมที่ผสมผสานอยู่กับการแต่งหน้าตัวละคร

มิติของความไม่ต่อเนื่อง (discontinuity)

Worthen (1995 อ้างถึงใน เพ็ญสิริ เศวตวิหารี, 2541) กล่าวว่า ในยุคหลังสมัยใหม่เป็นช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงแนวคิดระหว่างคิดแบบเหตุผลกับระบบคิดที่ให้ความสำคัญเรื่องทางจิตใจ ลักษณะการดำเนินในเชิงเหตุผลอย่างต่อเนื่องจึงถูกปฏิเสธ และหันมาให้การตอบสนองทางด้านอารมณ์มากขึ้น ปฏิเสธการเล่าเรื่องเชิงเดี่ยวที่เป็นเส้นตรง (single story line) หรือลำดับเรื่องตามเวลา (chronological order) ที่มีลักษณะตามลำดับเรื่องราวที่เป็นมาตรฐาน แต่กลับเน้นการเล่าเรื่องแบบแยกส่วน (fragmentation) โดยไม่จำเป็นต้องใช้เพียงแค่ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ที่เคยมีมา

การสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ได้แสดงให้เห็นถึงการก้าวข้ามผ่านและการสลับไปมาในมิติเรื่องเวลาและสถานที่ซึ่งมีลักษณะของความไม่ต่อเนื่อง (discontinuity) โดยการแต่งหน้าตัวละครได้ก้าวข้ามผ่านมิติของเวลาที่ไม่ได้ถูกตอกตรึงหรือยึดติดด้านเวลา และยังได้ก้าวพ้นมิติเรื่องของสถานที่ที่ถูกพันธนาการเอาไว้อย่างเช่นเดิม การสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครที่ปรากฏในภาพยนตร์อันเปรียบเสมือนโลกเสมือนจริงหรือเหตุการณ์เทียม (pseudo-event) โดยที่ศิลปิน คือ ช่างแต่งหน้าสามารถสร้างสรรค์ผลงานการแต่งหน้าโดยปราศจากความต่อเนื่องในมิติของเวลาและสถานที่ ดังนั้นการแต่งหน้าตัวละครจึงเป็นการสื่อสารที่มีลักษณะของความไม่คงที่และไม่สม่ำเสมอของเวลาและสถานที่ (erosion of time and space) สอดคล้องกับ ศิริชัย ศิริกายะ (2558ข: 10) กล่าวว่า เรื่องเวลาและสถานที่ไม่มีลักษณะของความต่อเนื่องและเป็นที่ยอมรับได้อดีต ปัจจุบัน อนาคต ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและพื้นที่ก็ไม่ถูกกำหนดตายตัวลงไป คนสามารถเดินทางข้ามผ่านเวลาและสถานที่ภายในโลกเสมือนจริงของสังคมหลังสมัยใหม่ด้วยการช่วยเหลือของเทคโนโลยีการสื่อสาร

ดังนั้นการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละครมีลักษณะเป็นความจริงเชิงสมมติ (Hyperreality) แสดงให้เห็นถึงความไม่ต่อเนื่องของมิติทางด้านเวลาและสถานที่ โดยเปลี่ยนไปได้อย่างเป็นพลวัต นอกจากนั้นผู้เขียนสังเกตว่า ผู้ทำการสื่อสารหรือช่างแต่งหน้าจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงบทประพันธ์ โดยการวิเคราะห์ถึงปัจจัยภายใน คือ การศึกษาบุคลิกลักษณะ (characteristic)

ปูมหลัง (background) การกระทำ (action) และสภาพแวดล้อมหรือบริบท (context) และปัจจัยภายนอก คือ ผู้กำกับ ผู้อำนวยการผลิต และผู้อำนวยการสร้าง ซึ่งมีฐานะเป็นตัวสื่ออีกประเภทหนึ่ง โดยทั้งหมดสามารถแปรสภาพเป็นรหัสที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าตัวละครในภาพยนตร์ และอิทธิพลต่อการกำหนดเนื้อหาของการแต่งหน้าได้เช่นเดียวกัน

นอกจากนั้นสิ่งที่พึงระลึกในการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละครในภาพยนตร์ยังต้องปรับประยุกต์ ผสมผสานและบรรจบหลักการทำงานแบบ Form Follow Fun และ Fun Follow Form เพื่อสร้างทำให้เกิดความบันเทิงและในขณะเดียวกัน ก็ให้ความรู้ไปด้วยในตัว ดังนั้นวิธีการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละครดังกล่าวถือเป็นอีกหนึ่งวิธีการที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้ในกระบวนการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครต่าง ๆ ได้ในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัย

สรุป

การข้ามผ่านทางการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษในภาพยนตร์ทั้งสองลำดับได้ปรากฏให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในลักษณะที่ตัวสื่อเดิมในลำดับต้นถูกแปลงรูปร่างมาเป็นตัวสารของสื่อใหม่ในอีกลำดับใหม่ การแต่งหน้าจึงมีฐานะเป็นสื่อและในเวลาเดียวกันก็เป็นสารได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์ตามแนวคิด “สื่อก็คือสาร” ของ (McLuhan, 1964) ดังนั้นเมื่อการแต่งหน้าในฐานะที่เป็นสื่อจึงมีพลังอำนาจในการกำหนดความคิด การรับรู้ และประสบการณ์ของคนได้เฉกเช่นเดียวกับที่ กาญจนา แก้วเทพ (อ้างถึงใน กำจร หลุยยะพงศ์, 2547: 24) กล่าวว่า ภาพยนตร์มีศักยภาพในการประกอบสร้างภาพเพื่อปั้นแต่ง ปรุงปรับความจริง ภาพยนตร์จึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อความคิดของคน

ทั้งนี้เมื่อเกิดการแปลงรูปของสื่อในแต่ละลำดับยังปรากฏให้เห็นว่า สื่อที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็น “ปรสิตตัวสาร” หรือ “ปรสิตตัวบท” ที่เข้ามาช่วยเสริมสร้างและเติมเต็มความหมายของการแต่งหน้าในแต่ละลำดับให้เกิดความสมบูรณ์และความชัดเจนขึ้น นอกจากนี้เมื่อพินิจถึงลักษณะการข้ามผ่านการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครด้วยเทคนิคพิเศษ ได้ปรากฏให้เห็นลักษณะ “การควบรวมของสื่อ” โดยได้เกิดการซ้อนทับการสื่อความหมาย โดยการการหยิบยืม ยุบรวม (implosion) และถ่ายโยงผสานสื่อหลายประเภทเข้าด้วยกันในลักษณะที่เรียกว่าการบูรณาการของการสื่อสาร จนเกิดเป็นสื่อใหม่หรือสื่อดิจิทัลขึ้น สอดคล้องกับ Jay David Bolter (2002: 77) กล่าวว่า สื่อที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล มีลักษณะของการทำสื่อขึ้นใหม่ (remediation) โดยสื่อดิจิทัลนั้นล้วนเกิดจากกระบวนการหยิบยืม ผสมผสานและปรับปรุงรูปแบบที่เคยมีมาแต่ดั้งเดิม เพื่อสร้างความบันเทิงเริงรมย์

สำหรับการสร้างความหมายด้วยการแต่งหน้าตัวละคร “ขุนพันธ์” และ “ขุนโจร” ที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดการผลิตซ้ำ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท การโหยหาอดีต และความไม่ต่อเนื่อง ที่สามารถผสมผสานและแปรสภาพเป็นรหัสที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความมากน้อย

ของความหมายของการแต่งหน้าตัวละครในภาพยนตร์ ทั้งนี้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะการแต่งหน้าก็จะทำให้อัตตะของการสื่อสาร (Mata Communication) เปลี่ยนแปลงไปด้วยเสมอซึ่งล้วนเป็นผลมาจากการใช้รหัสในการแต่งหน้าที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นในการสร้างความหมายจึงมีลักษณะของความซับซ้อน (complexity) และมีความคลุมเครือ (vagueness) ทางการสื่อสาร ทว่าสิ่งที่จะขจัดความคลุมเครือทางการสื่อสารได้จำเป็นต้องอาศัยช่างแต่งหน้าผู้มีประสบการณ์ที่สามารถคัดสรร (Selection) และนำเอาองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวมาแปรสภาพเป็นรหัสในการกำหนดความหมายของการแต่งหน้าตัวละครให้เกิดขึ้นในภาพยนตร์

ทั้งนี้สิ่งที่ผู้เขียนนำเสนอไม่ได้เป็นกฎเกณฑ์มาตรฐาน ความคิดรวบยอดที่ตายตัวหรือเป็นความจริงแท้ที่สมบูรณ์ ดังที่ Hebdige (อ้างถึงใน David Morley, 1996: 58) กล่าวว่า ภาวะหลังสมัยใหม่ คือ 1. การปฏิเสธข้อสรุปรวบยอด (against totalization) 2. การปฏิเสธความแน่นอนชัดเจน (against teleology) และ 3 การปฏิเสธความจริงสมบูรณ์ (against utopia) ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นวิธีการหนึ่งผู้ที่สนใจสามารถนำไปปรับแปลง (adaptation) ใช้ในการศึกษาและพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่ ดังที่ กาญจนา แก้วเทพ (2552: 4) กล่าวว่า “เราได้มาถึงยุคสิ้นสุดของเหล้าเก่าในขวดใหม่ หรือ เหล้าใหม่ในขวดเก่า แล้ว เพราะทั้งเหล้าและขวด (Elements) ล้วนแล้วแต่เป็นของเก่าทั้งสิ้น แต่น่าจะมี “วิธีริน” (Organization หรือ Relation) ที่ยังคงแปลกใหม่ได้”

เมื่อพิจารณาถึงการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าตัวละครไม่ว่าจะเป็นการแต่งหน้าเพื่อแสดงบุคลิกลักษณะ (Character Makeup) และการแต่งหน้าด้วยเทคนิคพิเศษ (Special Effects Makeup) ได้ปรากฏให้เห็นมีการดำรงอยู่ร่วมกันของใบหน้าและการแต่งหน้าในลักษณะการปฏิปักษ์สัมพันธ์แบบพึ่งพา (mutualism) ตามแนวคิดของ Kisho Kurokawa (1994 อ้างถึงใน กฤษณ์ ทองเลิศ, 2545) กล่าวคือ เมื่อเกิดการแต่งหน้าตัวละครได้ทำให้ใบหน้าและการแต่งหน้าต่างได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย และหากแยกจากกันจะเกิดผลเสียขึ้น ดังนั้นในการแต่งหน้าตัวละครจึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการแต่งหน้าและใบหน้าในลักษณะที่ผูกติดอยู่ด้วยกันตลอดไป โดยการแต่งหน้าถือเป็นการสื่อสารในลักษณะที่ไม่ตายตัว (arbitrary) จำเป็นต้องพิจารณาการใช้รหัสในการแต่งหน้าตัวละครเสมอ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสื่อสารได้ในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่

ดังนั้นในฐานะที่การแต่งหน้าเป็นการสื่อสารที่อยู่บนพื้นฐานของ “ศิลปะ” จึงสามารถสร้างสุนทรียศาสตร์แห่งความบันเทิงและความรื่นรมย์ในยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่ได้ ในปัจจุบันการสื่อสารด้วยการแต่งหน้าได้ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ที่ศิลปะ คือ การแต่งหน้าได้ตอบสนองต่อทุนนิยมตามแนวคิดหลังสมัยใหม่ โดยการแต่งหน้าได้กลายเป็นศิลปะเชิงการค้า (commercial art) ที่สามารถสร้างอาชีพและเพิ่มมูลค่าทางการทำงานได้ ดังเห็นจากปัจจุบันได้เกิดช่างแต่งหน้าที่มีชื่อเสียงและมีผลงานที่สามารถสร้างมูลค่าได้ในโลกยุคดิจิทัลหรือยุคหลังสมัยใหม่

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา ณ หนองคาย. (2556). **พระเอกและผู้ร้ายในภาพยนตร์แนวต่อสู้ผจญภัยของไทย: การวิเคราะห์ลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรม.** วิทยานิพนธ์ปริญญา อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กฤษณ์ ทองเลิศ. (2554). **การผสานรูปแบบ การสื่อความหมายและจินตสาระของผู้รับสารเป้าหมาย ที่มีต่องานภาพถ่ายกับลายลักษณ์อักษรในงานโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์.** วิทยานิพนธ์ ปริญญานิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *สัมพันธบท (Intertexuality): เหล้าเก่าในขวดใหม่ในการสื่อสารศึกษา.* **วารสารนิเทศาสตร์**, 27(2): 1-29.

_____. (2553). **แนวพินิจใหม่ในสื่อสารศึกษา.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

กำจร หลุยยะพงศ์. (2547). **หนังอุษาคเนย์: การศึกษาภาพยนตร์แนววัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เจริญพงศ์ ศรีสกุล. (2550). **การออกแบบเนื้อหาส่วนควบและส่วนขยายในสื่อดีวีดีภาพยนตร์.** วิทยานิพนธ์ ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐิติพงศ์ อินทรปาลิต. (2560). **การเล่าเรื่องขุนโจรจากเหตุการณ์จริง ในนวนิยายชุด “เสือใบ-เสือดำ” ของ ป.อินทรปาลิต.** วิทยานิพนธ์ ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐ สุขสมัย. (2551). **การสร้างความหมายใหม่ของ “วีรบุรุษและยอดวีรบุรุษ” ในภาพยนตร์ไทย.** วิทยานิพนธ์ ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐปคัลภ์ อัครภูริณาคินทร์. (2563). *กลวิธีการเล่าเรื่อง และการใช้ภาษาภาพยนตร์ ในภาพยนตร์ที่กำกับโดย หม่อมหลวงพันธุ์เทวนพ เทวกุล.* **วารสารนิเทศศาสตรปริทัศน์**, 24(3): 207-219.

ธิคุณ สุภาสัย. (2550). **แนวความคิดยุคหลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์: กรณีศึกษางานภาพยนตร์ของหว่องกาไว.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นพพร ประชากุล. (2552). **ยอกอักษรย้อนความคิดเล่ม 1**. กรุงเทพฯ: อ่านและวิภาษา.

พัฒนา กิตติอาษา. (2546). **มานุษวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย.** กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินทร.

เพ็ญสิริ เศวตวิหารี. (2541). **อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ.2538-2540**. วิทยานิพนธ์ ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศศิธร คนทน. (2558). *การพัฒนาเนื้อดินสี สำหรับโมเสกเซรามิกโทนสีซีเปีย.* **วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**, 8(1): 59-69.

ศิริชัย ศิริกายะ. (2559). *ทฤษฎีควอนตัมฟิสิกส์กับการควบรวมและการแปลงรูปองค์ประกอบการสื่อสารในยุคดิจิทัล.* **วารสารนิเทศสยามปริทัศน์,** 15(19): 7-9.

_____. (2558ก). *แบบจำลองการสื่อสารในยุคดิจิทัล.* **วารสารนิเทศสยามปริทัศน์,** 13(15): 8-13.

_____. (2558ข). *ข้อเสนอแนะประเด็นการสื่อสารเพื่องานวิจัยนิเทศศาสตร์ตามแนวคิด "ปฏิปักษ์สัมพันธ์" (Symbiosis) ในยุคดิจิทัล.* **วารสารนิเทศสยามปริทัศน์**, 14(16): 7-11.

สาธิดา เตชะภัทรพร. (2541). **บทบาทของการแต่งหน้าในฐานะเป็นส่วนขยายความรู้สึกทางด้านจิตใจในสื่อวิทยุโทรทัศน์.** วิทยานิพนธ์ ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายสม วงศาสุลักษณ์. (2536). **บทบาทของงานพิธี ในฐานะที่เป็นสื่อ**. วิทยานิพนธ์ ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุธรรม อารีกุล. (2559). **การเจริญเติบโต.** ค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2564, จาก http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/page=t19-5-infodetail02.html.

เสาวณิต จุลวงศ์. (2557). *วงวรรณกรรมไทยในกระแสหลังสมัยใหม่ (จบ).* **สงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 20(1): 3-28.

อริชัย อรรคอุดม และ สราวุธ อนันตชาติ. (2553). *การพัฒนาแนวคิดและมาตรวัดต้นแบบตราสินค้าวีรบุรุษในเชิงการสื่อสารการตลาด.* **วารสารนิเทศศาสตร์**, 28(4): 1-20.

Baudrillard, J. (1981). **Simulacra and Simulation**. (Sheila Faria Glaser, Trans.). Michigan: Michigan UP.

Benjamin, W. (1933). **"The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction"** in Illuminations. H. Arendt (ed.). New York: Schocken Brooks.

Bolter, J.D. (2002). *Formal analysis and cultural critique in digital media theory.* Convergence: **The International Journal of Research into New Media Technologies**, 8(4): 77–88.

Brown, S.D. (2013). *In praise of the parasite*. **Informática na Educação: Teoria e Prática,** 16(1): 83-100.

Burton, G. (2002). **More Than Meets the Eyes: An Introduction to Media Studies**. New York: Arnold.

Fidler, Roger F. (1997). **Mediamorphosis: understanding new media**. Thousand Oaks, Calif: Pine Forge Press.

Genette, G. (1997). **Literature in the Second Degree**. Translated by Channa Newman and Claude Doubinsky. London: University of Nebraska Press.

McLuhan, M. (1964). **Understanding media: The extensions of man**. New York: McGraw-Hill.

Morley, D. (1996). **Postmodernism: the rough guide**. in J.Curran, D. Morley and V. Walkerdine (eds) Cultural Studies and Communication, Arnold, New York.

Radhika Patel, (2020). **Wrong the humanity issue**. Retrieved may 25th, 2021, from https://online.fliphtml5.com/zauxk/uvms/#p=1.

Real, M. (1996). **Exploring Media Culture**. London: Sage Publications.

Shannon, C. E. & Weaver, W. (1949). **The Mathematical Theory of Communication**. Urbana. IL: University of Illinois Press.

อิทธิพลของกลยุทธ์การตลาด 4Es ปัจจัยทางสังคม รูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติ และคุณค่าตราสินค้าที่มีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี

Influences of 4Es Marketing Strategy, Social Factors, Lifestyle, Attitude, and Brand Equity Affected on Purchasing Decision of Vitamin C Beverages

มินตรา จันทร์เสถียร
นักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
E-mail: mintrajst@gmail.com
รุจิภาส โพธิ์ทองแสงอรุณ
อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
E-mail: rujipas.po@outlook.com
Mintra Jansathian
Student, Faculty of Business, Rajamangala University of Technology Krungthep
Rujipas Potongsangarun
Lecturer, Faculty of Business, Rajamangala University of Technology Krungthep

(Received: November 25, 2021; Revised: December 23, 2021; Accepted: December 25, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) อิทธิพลของปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี 2) อิทธิพลของปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตผ่านปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี 3) อิทธิพลของปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี 4) อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี 5) อิทธิพลของปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4Esที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี โดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริโภคที่เคยดื่มเครื่องดื่มวิตามินซี อายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4Es ปัจจัยด้านทัศนคติ มีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี และปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลทางอ้อมโดย

ส่งผ่านปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี ปัจจัยทางสังคม และคุณค่าตราสินค้าไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี

คำสำคัญ: กลยุทธ์การตลาด 4Es ปัจจัยทางสังคม รูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติ คุณค่าตราสินค้า

Abstract

This research has purposes 1) to study the influence of social factors which has affected the decision to purchase vitamin C beverages. 2) To study the influence of lifestyle factors through the attitude factors which has affected the decision to purchase vitamin C beverages. 3) To study the influence of attitude factors which has affected the decision to purchase vitamin C beverages. 4) To study the influence of brand equity factors which has affected the decision to purchase vitamin C beverages. 5) To study the influence of 4Es marketing strategy factors which has affected the decision to purchase vitamin C beverages. The research instrument consisted of validity questionnaires consumed to collect the data. The sample group of the studying is 400 consumers in the age range 15 years and over who have ever drunk vitamin C beverages. The data was analyzed by Descriptive Statistics such as percentage, mean, standard deviation, and Inferential Statistics such as elemental analysis, Structural Equation Model analysis (SEM).

The results show that the 4Es Marketing Strategy and the Attitude factor have directly influenced the consumers' decision to purchase vitamin C beverages. And the Lifestyle factor has an indirect influence through the Attitude factor, while the social factor and Brand Equity are non-influence the decision to purchase vitamin C beverages.

Keywords: 4Es marketing strategy, social factors, lifestyle, attitude, brand equity

บทนำ

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และฝุ่นพิษ PM 2.5 ทำให้คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การรับประทานอาหารเสริม เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพและวิตามินต่าง ๆ (สวนดุสิตโพล, 20 ธันวาคม 2563) เพื่อดูแลสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรงจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตและการบริโภคของ

ผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์และมีคุณค่าทางโภชนาการที่มีผลดีต่อสุขภาพสูงกว่าเครื่องดื่มทั่วไปด้วยการเติมสารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย อาทิ วิตามิน B และ C ซึ่งร่างกายไม่สามารถสร้างเองได้ รวมถึงสารอาหารอื่น ซึ่งอาจทำให้มีกลิ่นหรือรสชาติที่แตกต่างจากน้ำเปล่า แต่ให้พลังงานและน้ำตาลน้อยมาก ปัจจุบันสินค้าประเภทนี้กำลังเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเป็นอย่างมากของทุกตลาดทั่วโลกรวมถึงผู้บริโภคในประเทศไทยที่ดูแลตัวเองและต้องการเสริมภูมิคุ้มกันจากภาวะแวดล้อมในชีวิตปัจจุบัน ทั้งที่มาจากโรคภัยและการใช้ชีวิตแบบวิถีคนเมือง (ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร, 2563) เพราะไม่ใช่แค่ผู้สูงอายุเท่านั้นที่ให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพ แม้แต่กลุ่มผู้บริโภควัยหนุ่มสาวและวัยทำงานต่างก็เริ่มหันมาให้ความสนใจและใส่ใจเรื่องการดูแลสุขภาพมากขึ้นด้วยการเลือกบริโภคสินค้าที่ดีต่อสุขภาพและมีประโยชน์ต่อร่างกาย ดังนั้นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจึงเป็นตัวเลือกที่ดีของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ในขณะที่ด้านผู้ประกอบการ ถือเป็นการยกระดับการพัฒนาสินค้าเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความสามารถในการทำกำไร จากน้ำดื่มบรรจุขวด-น้ำแร่ ไปสู่น้ำดื่มผสมสารอาหาร (Water Plus) อีกทั้งยังเป็นช่องว่างทางการตลาดใหม่ ๆ สำหรับผู้ประกอบการบางกลุ่มที่พยายามปรับตัวให้สอดรับกับนโยบายภาครัฐที่หันมาคุมเข้มมากขึ้นในกลุ่มสินค้าที่มีผลต่อสุขภาพมากขึ้น (การปรับอัตราภาษีแอลกอฮอล์/ภาษีความหวาน) ซึ่งส่งผลให้สินค้าเดิมในตลาดที่เข้าข่าย อาทิ น้ำอัดลม ชาเขียว น้ำผลไม้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำเป็นต้องปรับแผนการผลิต หลังจากเผชิญกับต้นทุนทางธุรกิจที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563)

สำหรับตลาดเครื่องดื่มในประเทศไทยโดยเฉพาะเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพแบบเข้มข้น ผู้บริโภคมีความจงรักภักดีในตราสินค้าค่อนข้างน้อย ฉะนั้นการแข่งขันของผู้ประกอบการจึงใช้กลยุทธ์การแข่งขันด้านราคา (Red Ocean) และการส่งเสริมทางการตลาด (ธุรกิจ คิดใหม่, 2563) ทำให้วงการธุรกิจมีสีสันและรูปแบบหลากหลายในการแข่งขันธุรกิจจากข้อมูลในปี พ.ศ.2562 ที่ผ่านมาตลาดเครื่องดื่มวิตามินซี มีมูลค่า 935 ล้านบาทและปี พ.ศ.2563 มีมูลค่า 1,375 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวถึง 47.1% (มาร์เก็ตเธียร์, 2563) ดังภาพที่ 1 ส่วนแบ่งทางการตลาดของเครื่องดื่มวิตามินซี

ส่วนแบ่งการตลาดเครื่องดื่มวิตามินซี

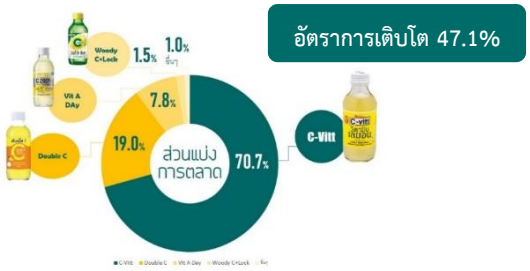

ภาพที่ 1 ส่วนแบ่งการตลาดของธุรกิจเครื่องดื่มวิตามินซี ปี พ.ศ.2563
ที่มา: ดัดแปลงจากข้อมูลส่วนแบ่งการตลาดเครื่องดื่มวิตามินซี (ลงทุนแมน, 2563)

จากภาพที่ 1 แสดงส่วนแบ่งทางการตลาดของเครื่องดื่มวิตามินซี พบว่า เครื่องดื่มวิตามินซีผลิตภัณฑ์สินค้าตรา C-Vitt มีส่วนครองตลาดมากที่สุดถึง 70.7% ของตลาดทั้งหมดและอันดับ 2 ได้แก่ Double C มีส่วนครองตลาดเท่ากับ 19.0% Vit A Day, Woody C+ lock มีส่วนครองตลาดเท่ากับ 7.8% และ 1.5% และจากตราสินค้าอื่น ๆ 1.0 % ตามลำดับ (ลงทุนแมน, 2563)

ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางด้านการแข่งขัน (Competitive Landscape) จะพบว่า มูลค่าตลาดเครื่องดื่มผสมวิตามินที่มีแนวโน้มจะเติบโตขึ้นนั้น คงมาจากการขยายตัวด้านปริมาณและระดับราคาสินค้าที่จัดอยู่ในกลุ่มน้ำดื่มบรรจุขวดพรีเมียมที่มีราคาสูง ซึ่งมีส่วนช่วยผลักดันการเติบโตของภาพรวมตลาดเครื่องดื่มหลังจากอิ่มตัวมาสักระยะหนึ่ง แต่คงไม่ได้เติบโตแบบก้าวกระโดด สาเหตุที่อาจจะเป็นเช่นนั้นมาจากระดับความรุนแรงของการแข่งขันด้านราคาที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้น ทั้งจากผู้ประกอบการรายเดิมในธุรกิจเครื่องดื่มที่อาจจะข้ามสายการผลิต หรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เจาะลูกค้ากลุ่มใหม่ เพื่อเพิ่มอัตราการทำกำไรให้กับธุรกิจมากขึ้น รวมถึงผู้ประกอบการรายใหม่ ข้ามธุรกิจที่มองเห็นโอกาสทางการตลาดและต้องการแย่งชิงส่วนแบ่งทางการตลาด เช่น ธุรกิจอาหาร ธุรกิจที่เกี่ยวกับสุขภาพและความงาม (อาหารเสริม โรงพยาบาล) เป็นต้น ดังนั้น ด้วยจำนวนผู้ประกอบการที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหากผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีความได้เปรียบเรื่องช่องทางการจำหน่ายที่เข้าถึงผู้บริโภคและจุดแข็งด้านการตลาดเพื่อกระตุ้นยอดการขายผ่านกลไกทางการตลาดต่าง ๆ ลงมาแข่งขันในตลาดนี้ ในที่สุดแล้วจะนำไปสู่การแข่งขันด้านราคาที่รุนแรงมากขึ้น ซึ่งกดดันต่อความสามารถในการทำกำไรของผู้ประกอบการ รวมถึงอัตราการเติบโตของตลาดในระยะต่อไป (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย,2563)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รอบที่ 2 รัฐบาลได้มีมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดมีข้อกำหนดห้ามรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่ร้านอาหารในบางพื้นที่และทุกพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ในระยะต่อมาเมื่อมีการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รอบที่ 3 ทำให้การบริโภคเครื่องดื่มปรับตัวลดลง หากสามารถควบคุมการแพร่ระบาดรอบใหม่ได้จะส่งผลดีต่อตลาด

เครื่องดื่มโดยเฉพาะกลุ่มเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) พฤติกรรมการบริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากสถานการณ์การแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และฝุ่นพิษ PM 2.5 ที่เป็นสาเหตุทำให้ผู้บริโภคมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งด้านกิจกรรมการดูแลสุขภาพที่ต้องมีการระมัดระวังเป็นอย่างมาก มีช่วงเว้นระยะห่างทางสังคมตามมาตรการการป้องกันโรค ผู้บริโภคจึงให้ความสนใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น รูปแบบการดำเนินชีวิตแต่ละแบบมีทัศนคติต่อสินค้าที่แตกต่างกันโดยทัศนคติมีความสัมพันธ์ต่อผลของการตัดสินใจ (สิทธิพันธ์ ธนันไชย และ ดวงกมล ชาติประเสริฐ, 2555) และอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญกับการตัดสินใจของผู้บริโภคนั่นคือ ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วยกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว อิทธิพลทางสถานการณ์/ค่านิยม ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการบริโภคและบทบาทการซื้อของบุคคลต่าง ๆ (อรชร มณีสงฆ์, 2564) หากผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องดื่มวิตามินซีต้องการดึงฐานลูกค้าจากคู่แข่งทางการตลาดจนสามารถประสบผลสำเร็จด้วยการมีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงที่สุดนั้นนักการตลาดหรือผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องดื่มวิตามินซีจำเป็นต้องเข้าใจถึงบทบาทต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่มเป้าหมายและบทบาทที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสม (ราช ศิริวัฒน์, 2560) ซึ่งความสัมพันธ์ของผู้มีอิทธิพลและกลุ่มเป้าหมาย นั้นจะทำการตลาดผ่านผู้ที่มีอิทธิพลโดยมีหน้าที่แบ่งปันความรู้ หรือขยายข้อความของตราสินค้า หรือแนะนำตัวสินค้าให้กับผู้บริโภคหรือกลุ่มคนให้เป็นที่รู้จัก (Danny Brown and Sam Fiorella, 2013) นั่นอาจเป็นเพราะผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการรู้จักชื่อตราสินค้า และสามารถแยกตราสินค้าได้ชัดเจน ซึ่งอาจมาจากการที่ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เพราะส่วนใหญ่ผู้บริโภคจะมีทัศนคติที่ดีในด้านคุณค่าทางโภชนาการของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ แต่ถ้าหากผู้บริโภคมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเครื่องดื่มวิตามินซีก็อาจส่งผลให้ผู้ประกอบการเครื่องดื่มวิตามินซีไม่สามารถดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จได้ (สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม, 2557) การใช้กลยุทธ์การตลาดแบบเดิม อาทิเช่น กลยุทธ์ 4Ps, 7Ps หรือการตลาด 6Cs อาจไม่เพียงพอหากผู้ประกอบการนำมาปรับใช้กับการตลาดยุคปัจจุบันเพราะพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากแนวคิดของ Kotler (2010) ประกอบด้วย อารมณ์ (Emotion) ประสบการณ์ (Experience) คนพิเศษ (Exclusivity) และการมีส่วนร่วม (Engagement) นั้นได้มีการพัฒนาหลักแนวคิด 4Es เพื่อนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการตลาด 3.0 ที่ทำการตลาดเน้นความสำคัญต่อการเป็นมนุษย์ (สุรเชษฐ์ โชวเกียรติรุ่ง, 2563) นั้นอาจไม่เพียงพอเช่นกันหากนำมาปรับใช้กับการตลาดยุคปัจจุบันเพราะการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์การตลาดแบบใหม่ในมุมมองโลกยุค 4.0 ที่ทำการตลาดผ่านดิจิทัลตามหลักแนวคิดและทฤษฎีกลยุทธ์การตลาด 4Es จากแนวความคิดของ Brain Featherstonehaugh (2009 อ้างถึงใน รุ่งโรจน์ สถาปนกุล, 2563) ที่เน้นการพัฒนาเพื่อตอบสนองให้

ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด โดยเน้นการสื่อสารจากผู้บริโภคเข้ามามีส่วนช่วยทำการตลาด เพราะพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและรวดเร็ว ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) มีบทบาทสำคัญในชีวิตผู้บริโภคมากขึ้น จึงทำให้นักการตลาดต้องคิดค้นกลยุทธ์การตลาดแนวใหม่ เพื่อเป็นเครื่องมือใช้ควบคู่ไปกับกลยุทธ์การตลาดในแนวคิดเดิม พัฒนาเป็นกลยุทธ์การตลาดแบบใหม่หรือกลยุทธ์การตลาด 4Es ซึ่งประกอบด้วย สร้างประสบการณ์ที่ดี (Experience) สร้างความคุ้มค่าให้ลูกค้ายอมจ่าย (Exchange) เข้าถึงได้ง่ายผ่านออนไลน์ (Everywhere) สร้างลูกค้าขาประจำ (Evangelism) ในปัจจุบันนี้เพียงแค่การรับรู้จดจำโดยการกระตุ้นด้วยการโฆษณาและให้ข้อมูลมากมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ นั้นอาจไม่เพียงพออีกต่อไปที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการของผู้ประกอบการแข็งแกร่งได้ หากผู้ประกอบการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจและจงรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์ (รุ่งโรจน์ สถาปนกุล, 2563)

จากความเป็นมาของปัญหาและสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระแสการรักสุขภาพได้สร้างโอกาสทางการตลาดและมีการแข่งขันทางธุรกิจอย่างรุนแรงผ่านกิจกรรมการสื่อสารทางการตลาดหลายรูปแบบ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาอิทธิพลของกลยุทธ์การตลาด 4Es ปัจจัยทางสังคม รูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติและคุณค่าตราสินค้าที่มีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลจากผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่ควบคุมไม่ได้อีกทั้งต้องคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม รูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในการกระตุ้นพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อและตระหนักถึงคุณค่าตราสินค้าของเครื่องดื่มวิตามินซี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตผ่านปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี
4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี
5. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4Esที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

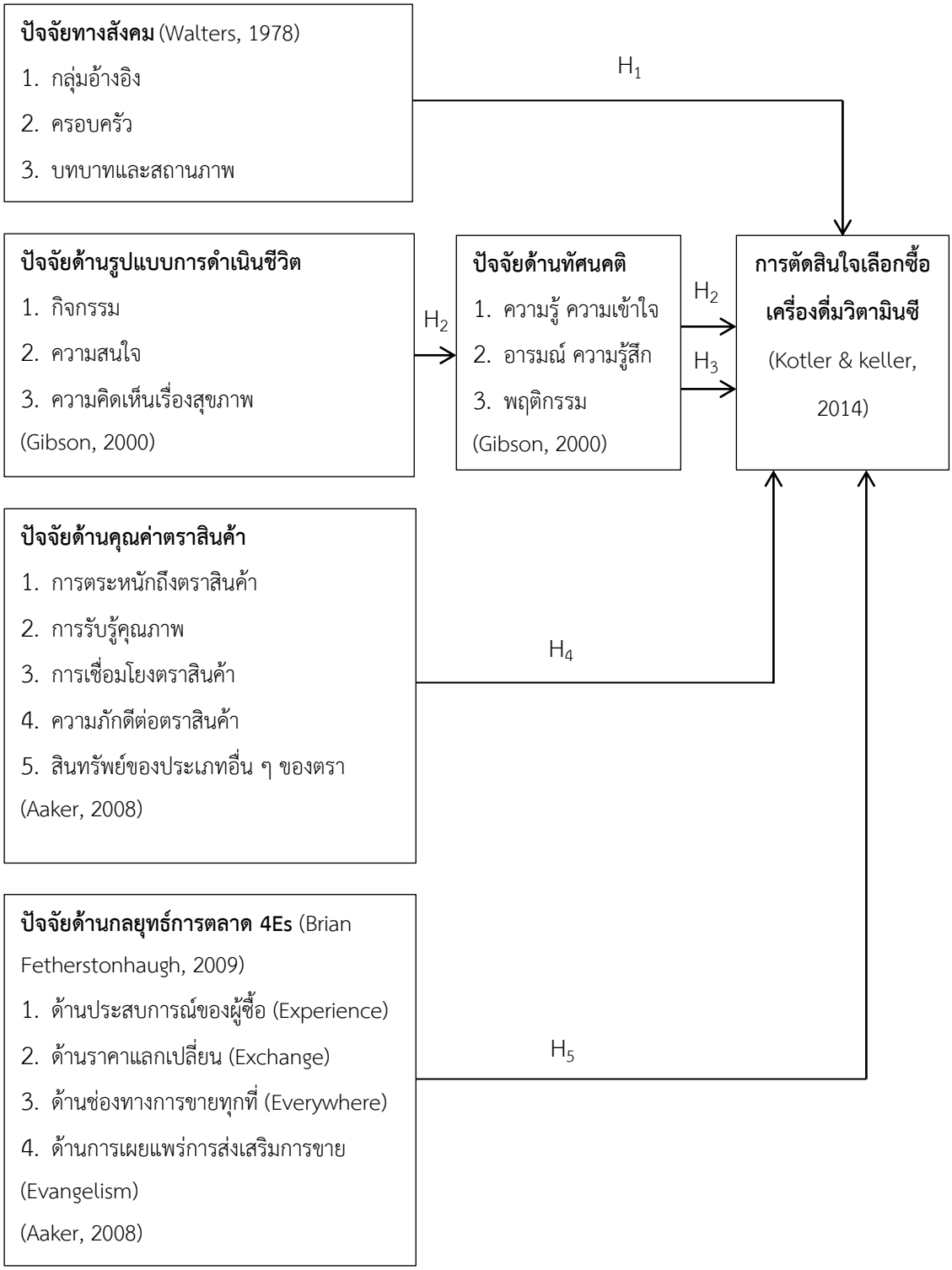

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่เคยบริโภคเครื่องดื่มวิตามินซีและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เคยบริโภคเครื่องดื่มวิตามินซีในบริเวณพื้นที่ประเทศไทย โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ Cochran (1977) ใช้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอนและไม่ทราบสัดส่วนของประชากร แต่ทราบว่ามีจำนวนมาก ที่ระดับความคลาดเคลื่อน หรือมีความผิดพลาดไม่เกิน 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 384 คน และเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 จึงส่งผลกระทบในการสำรวจข้อมูลดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมากแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Online questionnaire) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือของแบบสอบถาม โดยทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของโดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ใช้เกณฑ์การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งผลของการทดความเชื่อมั่นโดยรวมที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient=0.976)

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย จำนวน 400 ชุด และทำการวิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสกัดหาองค์ประกอบหลักเพื่อสกัดองค์ประกอบให้เหมาะสมกับความสัมพันธ์ของปัจจัยแต่ละตัวแปรที่สกัดออกมาและให้ได้ตัวบ่งชี้ที่ดีที่สุด โดยคัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบไม่ต่ำกว่า 0.50 และทดสอบค่า KMO >0.5

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติตามขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และด้านพฤติกรรมศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจงจำนวน และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็น โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

4. วิเคราะห์เส้นทาง ด้วยโปรแกรม Amos

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภค ข้อมูลจากผลการวิจัยสรุปพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคที่เลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซีของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักเครื่องดื่มวิตามินซีจากโฆษณามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.00 เลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซีให้ตนเองมากที่สุดจากร้านสะดวกซื้อ คิดเป็นร้อยละ 70.50 โดยเลือกซื้อยี่ห้อ C-vitt มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.87 มีความถี่ในการเลือกซื้อนาน ๆ ครั้งคิดเป็นร้อยละ 33.25 ปริมาณที่เลือกซื้อมากที่สุดครั้งละ 1 ขวด และเหตุผลที่เลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซีมากที่สุด คือ ประโยชน์ของเครื่องดื่มวิตามินซี คิดเป็นร้อยละ 54.50

2. ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคที่เลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคส่วนใหญ่จากกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยทางสังคม ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติ คุณค่าตราสินค้า ที่มีต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซีดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่านิยมในกระแสการรักสุขภาพ ($\bar{x}$=4.07) โดยได้รับคำแนะนำจากบุคคลในครอบครัวให้ดื่มเครื่องดื่มที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ($\bar{x}$=3.29) สนใจข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เข้ารับการตรวจเช็คสุขภาพเป็นประจำทุกปี ($\bar{x}$=3.95) และคิดว่าการมีสุขภาพที่ดีมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{x}$=4.38) อีกทั้งมีความมั่นใจว่าเครื่องดื่มวิตามินซีมีความสามารถช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกาย ($\bar{x}$=4.00) โดยก่อนการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซีจะศึกษาข้อมูลจากการโฆษณาต่าง ๆ ผ่านช่องทางโซเชียลมิเดีย ($\bar{x}$=3.82) รวมทั้งติดตามข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดื่มวิตามินซีของตราสินค้าที่ชื่นชอบในรสชาติ ($\bar{x}$=3.77) นอกจากนี้ในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซีนั้นส่วนใหญ่มีความมั่นใจในการเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซีที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ ($\bar{x}$=4.00) และชื่นชอบเครื่องดื่มวิตามินซีที่ดื่มแล้วสามารถทำให้ร่างกายสดชื่น ($\bar{x}$=3.92) ในขณะเดียวกันเครื่องดื่มวิตามินซีมีหลากหลายรสชาติที่ตรงต่อความต้องการ ราคามีความเหมาะสมคุ้มค่าเมื่อเทียบกับประโยชน์และหาซื้อได้ง่ายมีจำหน่ายในร้านค้าชั้นนำที่มีความน่าเชื่อถือ ($\bar{x}$=4.13)

3. วิเคราะห์น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ ผลการวิจัย พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยทางสังคมอยู่ระหว่าง 0.725-0.923 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต อยู่ระหว่าง 0.539-0.853 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยด้านทัศนคติ อยู่ระหว่าง 0.590-0.870 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้า อยู่ระหว่าง 0.593-0.785 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4Es อยู่ระหว่าง

0.593-0.816 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรการตัดสินใจซื้ออยู่ระหว่าง 0.566-0.812 ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบที่มากกว่า 0.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม และพบว่าค่า KMO ของแต่ละองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.722-0.944 จากการพิจารณาค่าสถิติทั้ง 2 รายการ สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้า ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4Es และการตัดสินใจซื้อ มีค่าความเชื่อถือได้ที่เหมาะสม

4. ผลการศึกษา

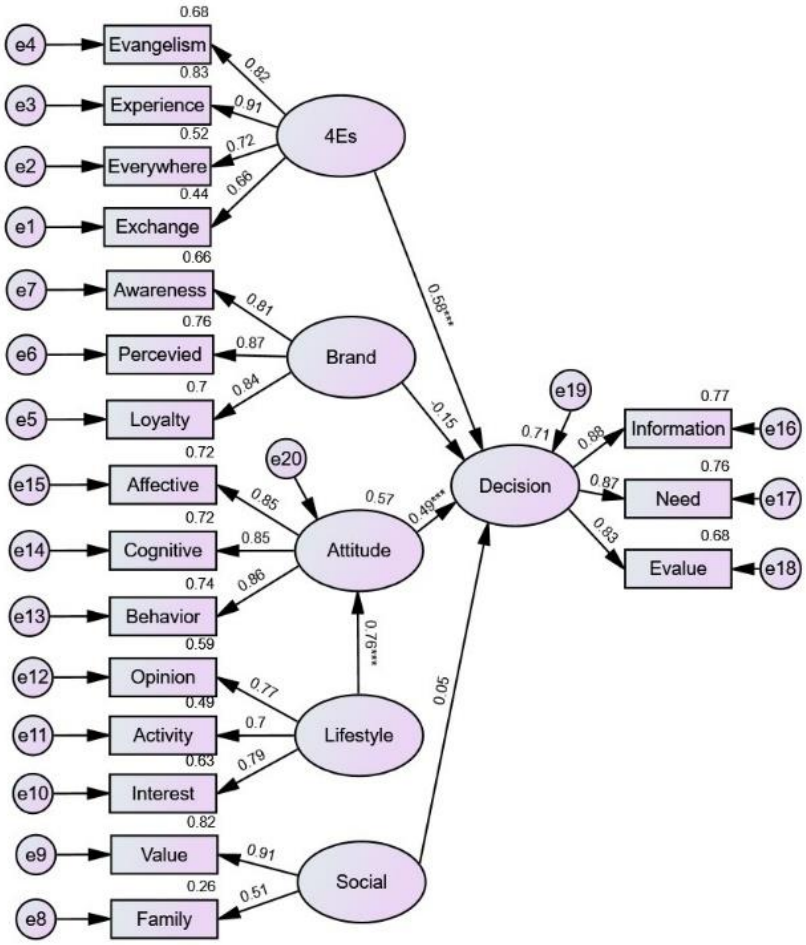

Chi-square = 144.037, Chi-square/df = 1.715, df=84, p=.000,

GFI=.962, CFI=.988, RMR=.036, RMSEA=.042, NFI=.972

ภาพที่ 3 โมเดลวัดความสัมพันธ์โครงสร้าง

ตารางที่ 1 ค่าสถิติตรวจสอบโมเดล

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์		ค่าสถิติที่ได้จากการวิเคราะห์
	ค่าที่แสดงความสอดคล้อง	ค่าที่ยอมรับได้ว่ามีความสอดคล้อง	
χ^2	$.05 < p \leq 1.00$	$.01 < p \leq .05$	144.037
χ^2 /df	$0 < x^2/\text{df} \leq 2$	$2 < x^2/\text{df} \leq 3$	1.715
RMR	$0 \leq \text{RMR} \leq .05$	$.05 < \text{RMR} \leq .08$	.036
RMSEA	$0 \leq \text{RMSEA} \leq .05$	$.05 < \text{RMSEA} \leq .08$	.042
NFI	$.95 \leq \text{NFI} \leq 1.00$	$.90 < \text{NFI} \leq .95$	.972
CFI	$.97 \leq \text{CFI} \leq 1.00$	$.95 < \text{CFI} \leq .97$	.988
GFI	$.95 \leq \text{GFI} \leq 1.00$	$.90 < \text{GFI} \leq .95$	.962

จากตารางที่ 1 พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในค่าที่ยอมรับได้ว่ามีความสอดคล้อง

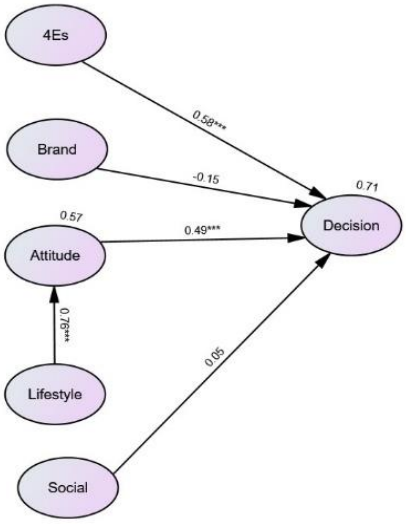

Chi-square = 144.037, Chi-square/df = 1.715, df=84, p=.000,
GFI=.962, CFI=.988, RMR=.036, RMSEA=.042, NFI=.972

ภาพที่ 4 โมเดลสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลวัดอิทธิพลของตัวแปรสังเกต

ตัวแปรแฝง	ตัวแปรสังเกต	Regression Weights				Standardized Regression Weight	R^2
		Estimate	S.E	C.R.	p	Estimate	
Attitude	Lifestyle	.817	.061	13.489	*	.755	.570
Decision	Social	.058	.041	1.415	.157	.052	
	4Es	.654	.103	6.335	*	.583	
	Attitude	.484	.048	10.067	*	.494	
	Brand	-.165	.117	-1.410	.158	-.150	.711

* มีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อทัศนคติ โดยมีความสามารถในการทำนายทัศนคติที่มีต่อเครื่องดื่มวิตามินซี ร้อยละ 57.0 และในขณะเดียวกันกลยุทธ์ 4Es และทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวก โดยมีความสามารถร่วมกันในการทำนายการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี ร้อยละ 71.1 ยกเว้นปัจจัยทางสังคมและปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้าที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลวัดอิทธิพลของตัวแปรแฝง

ตัวแปรผล	อิทธิพล	ตัวแปรเหตุ				
		Social	Lifestyle	Attitude	Brand	4Es
Attitude	DE	.000	.755	.000	.000	.000
	IE	.000	.000	.000	.000	.000
	TE	.000	.755	.000	.000	.000
Decision	DE	.052	.000	.494	-.150	.583
	IE	.000	.373	.000	.000	.000
	TE	.052	.373	.494	-.150	.583

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลทางตรงต่อทัศนคติ ในขณะที่ปัจจัยด้านทัศนคติและกลยุทธ์ 4Es มีอิทธิพลทางตรงต่อการตัดสินใจเลือกซื้อวิตามินซี โดยที่ปัจจัย

รูปแบบการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจเลือกซื้อวิตามินซี ทั้งนี้ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้าไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อวิตามินซี

จากตารางที่ 3 สามารถเขียนเป็นสมการโครงสร้าง ได้ดังนี้

Decision = (.373*lifestyle) + (.494*attitude) + (.583*4Es): R^2 = .711

นั่นคือ ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ปัจจัยด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4Es ส่งผลต่อการตัดสินซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี เท่ากับ .711 (71.1%) หรือ R^2 = 71.1%

อภิปรายผล

1. ปัจจัยทางสังคม ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี ทั้งนี้เพราะปัจจัยทางสังคมและ ค่านิยม/อิทธิพลทางสถานการณ์ เป็นอิทธิพลที่ผู้บริโภคอาจเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์สิ่งแวดล้อมตามการดำเนินชีวิตที่ผู้บริโภคดำรงอยู่ ดังนั้นอำนาจของแต่ละองค์ประกอบแต่ละประเภทส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความคิด ความเชื่อที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของบุคคลนั้นได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักแนวคิดของ (Kotler, 1994) เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลให้รูปแบบการขายซื้อสินค้าและบริการ รวมทั้ง พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป จากวิถีชีวิตที่เร่งรีบขึ้น ความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าที่เพิ่มขึ้น ด้วยช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายจากการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นของภาคธุรกิจ ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในปัจจุบันจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ค่านิยมอิทธิพลทางสถานการณ์รวมถึงสภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค และจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริโภคส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม Gen Y มีช่วงอายุ 21-37 ปี เป็นกลุ่มที่โตมาพร้อมกับการเข้าถึงเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการมากขึ้น จึงส่งผลให้การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในปัจจุบันของผู้บริโภคกลุ่ม Gen Y ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ค่านิยมอิทธิพลทางสถานการณ์รวมถึงสภาพแวดล้อมในการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค

2. ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตมีอิทธิพลผ่านปัจจัยด้านทัศนคติ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี เนื่องจากปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ได้แก่ กิจกรรม ความสนใจและความคิดเห็นเรื่องสุขภาพ มีความเกี่ยวข้องกับอุปนิสัย รสนิยมจึงส่งผลให้มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านทัศนคติ นอกจากนี้รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในปัจจุบันส่งผลให้ผู้บริโภคหันมาสนใจดูแลเรื่องสุขภาพของตนเองและบุคคลรอบข้างเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะผู้บริโภคต้องการมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ต้องการบริโภคเครื่องดื่มที่ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกาย สิ่งเหล่านี้จึงส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มวิตามินซีของผู้บริโภค โดยผลงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับหลักแนวคิดของ Kotler (2000) ที่กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลหนึ่ง

คือรูปแบบการดำเนินชีวิตในโลกที่แสดงออกมาในรูปของกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ โดยรูปแบบการดำรงชีวิตจะแสดงออกถึงตัวบุคคลนั้นที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด

3. ปัจจัยด้านทัศนคติมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี เพราะผู้บริโภคมีความรู้ ความเข้าใจ ในประโยชน์ของเครื่องดื่มวิตามินซี จึงทำให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มวิตามินซี ซึ่งทัศนคติดังกล่าวเป็นความรู้สึกในการประเมินผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มวิตามินซี บ่งชี้ถึงความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เป็นตัวเชื่อมระหว่างความเข้าใจและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิตวดี คงขวัญ (2560) พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำอัดลมของคนในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ ทิพนันท์ เพชรนาค (2561) พบว่า ปัจจัยทัศนคติได้แก่ ด้านความรู้สึกและด้านพฤติกรรม มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กลุ่มอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ .05 จากงานวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของผู้บริโภคใน กรุงเทพมหานครของ กัลยา เมืองตะ (2559) พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อผลิตภัณฑ์ และมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ “ดอยคำ” ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวคิดของ Gibson (2000) ทัศนคติเป็นตัวตัดสินพฤติกรรมที่ประกอบด้วยความรู้สึกความเข้าใจและพฤติกรรม ซึ่งเป็นภาวะของจิตใจในการพร้อมที่จะส่งผลกระทบต่อการตอบสนองต่อบุคคลหากผู้บริโภคมีทัศคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้แม้ทัศนคติจะคงทนแต่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นนักสื่อสารการตลาด จึงสามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มวิตามินซีได้มากขึ้นโดยการสื่อสารที่สม่ำเสมอ

4. ปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้าไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพรรณ ศรีผล (2560) พบว่าคุณค่าตราสินค้าไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ (วิตามิน) ทั้งนี้เพราะเครื่องดื่มวิตามินซีเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรสชาติ ประโยชน์และปริมาณวิตามินที่ร่างกายต้องการต่อวันตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านการรับรองมาตรฐานและความปลอดภัยที่คล้ายกันในทุกตราสินค้า และจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย ผู้บริโภคส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม Gen Y มีช่วงอายุ 21-37 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ตผู้บริโภคส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้อย่างหลากหลายผู้บริโภคเกิดความจงรักภักดีต่อตราสินค้าค่อนข้างน้อย จึงส่งผลให้การตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในปัจจุบันของผู้บริโภคกลุ่ม Gen Y ไม่ได้มีความตระหนักต่อสินค้าและบริการ ผู้บริโภคไม่นิยมบริโภคเครื่องดื่มวิตามินซีเพียงตราสินค้าเดียว และอาจเปลี่ยนไปใช้ตราสินค้าใหม่ ถ้าตราสินค้าใหม่มีความแปลกใหม่ให้ผู้บริโภคได้ทดลองสิ่งใหม่ตามความต้องการของผู้บริโภคที่ดีกว่า แต่ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดของ Aaker (1996) ได้อธิบายเกี่ยวกับความคิดเห็น

ของผู้บริโภคที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าไว้ว่าตราสินค้าเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำและตราสินค้าที่มีเอกลักษณ์ก็ช่วยให้ผู้บริโภคนั้นเกิดความคุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงความสำคัญของสิทธิบัตรคุ้มครองที่แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานและคุณภาพของผลิตภัณฑ์อาหารเสริมฯ ได้อย่างชัดเจนและงานวิจัยของ วรรณวิไล โพธิ์ชัย (2562) พบว่า ปัจจัยด้านคุณค่าตราสินสินค้าของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพสามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

5. ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4Es มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี เนื่องจากพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป การที่ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตคนมากขึ้น จึงทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากที่สุดกับการแนะนำประสบการณ์ (Experience) ที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคเครื่องดื่มวิตามินซีจากการสื่อสารที่มีความตรงไปตรงมา รสชาติ ความสะอาดและความน่าเชื่อถือของเครื่องดื่มวิตามินซีที่ตรงตามต่อความต้องการของผู้บริโภค และการตอบสนองในทุกที่ (Everywhere) เรื่องของช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความสะดวกและทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน จากผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณีย์ โง้วสกุล (2563) พบว่า กลยุทธ์การตลาดยุคใหม่ ด้านการสร้างประสบการณ์ ด้านช่องทางการขายที่สามารถขายได้ทุกที่ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อวัสดุก่อสร้างประเภทไม้สังเคราะห์ไฟเบอร์ซีเมนต์ผ่านช่องทางช็อปปิ้งออนไลน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศ Epuran et al. (2015) ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของนวัตกรรมในอุตสาหกรรมการค้า ผลการวิจัยพบว่า เจ้าของธุรกิจโรงแรมดำเนินงานในช่วงเวลาที่ท้าทายนักการตลาดเชิงกลยุทธ์กรอบการทำงานกำลังพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักแนวคิดของ Fetherstonhaugh, B. (2009) ได้กล่าวว่า มุมมองโลกยุค 4.0 มากกว่าการเข้าใจความต้องการของลูกค้าในรูปแบบเดิม

ผลการวิจัยสะท้อนให้ผู้ประกอบการได้มองเห็นข้อได้เปรียบในการแข่นขันทางตลาดของธุรกิจเครื่องดื่มวิตามินซี เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสินค้าและบริการให้เป็นไปตามที่ลูกค้าต้องการได้ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจกับลูกค้าเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้านั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ปัจจัยด้านทัศนคติ เนื่องจากทัศนคติเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงด้วยความรู้สึก ความเข้าใจ และพฤติกรรมซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ตลอดเวลา ดังนั้น

ผู้ประกอบการควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าด้วยการแนะนำหรือนำเสนอสินค้าด้านการสื่อสารโฆษณาอย่างตรงไปตรงมา เพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกให้กับลูกค้าได้

2. ปัจจัยด้านกลยุทธ์การตลาด 4Es ผู้ประกอบการควรต้องมีการสื่อสารทางการตลาดอย่างตรงไปตรงมา ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีการนำเสนอสินค้าจากการแนะนำจากประสบการณ์จากผู้ใช้จริง (Experience) ที่ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ เชื่อใจในตราสินค้า และการตอบสนองความต้องการในทุกที่ (Everywhere) เรื่องของช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความสะดวกและทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้บริโภคให้เข้ากับข้อจำกัดสถานการณ์การแพร่กระจายของเชื้อ COVID-19 ในยุคปัจจุบัน ดังนั้นผู้ประกอบการควรเล็งเห็นความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ธุรกิจสามารถดำเนินได้อย่างยั่งยืน

3. ปัจจัยทางสังคม ในการดำเนินธุรกิจปัจจุบันที่ผู้บริโภคมีการเข้าถึงเทคโนโลยีในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และมีแรงจูงใจจากการโฆษณาของผู้ประกอบการ จึงทำให้การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคไม่ขึ้นอยู่กับกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ค่านิยม/อิทธิพลทางสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีการเจาะตลาดด้วยการใช้สื่อในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้อย่างสะดวกสบายตามความต้องการของผู้บริโภค

4. ปัจจัยด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต จากรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก แต่นั่นไม่ใช่ปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี เนื่องจากผู้บริโภคมีการปรับตัวและพร้อมที่จะมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตหากมีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจจึงจำเป็นต้องสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันธุรกิจรูปแบบอื่น เช่น ในด้านการทำสื่อโฆษณาที่เน้นการสื่อสารคุณค่าทางโภชนาการในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคยุคปัจจุบัน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับตัวสินค้าและสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี หรือทำเครื่องดื่มวิตามินซีที่มีความซ่าสดชื่นในรูปแบบของเครื่องดื่มวิตามินซีแบบขวด เพื่อเพิ่มความแปลกใหม่ให้ผลิตภัณฑ์

5. ปัจจัยด้านคุณค่าตราสินค้า คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) สำหรับการดำเนินธุรกิจยุคปัจจุบันนั้นอาจไม่ใช่ส่วนหนึ่งของการตัดสินใจซื้อ ดังนั้นผู้ประกอบการควรนำเสนอสินค้าในรูปแบบที่มีความแตกต่างจากตราสินค้าอื่น นำเสนอความเป็นมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ความน่าเชื่อถือ สะอาด ปลอดภัย รสชาติภายใต้ตราสินค้า เป็นตราสินค้าเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น ใบรับรองผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องและเป็นมาตรฐาน ผลของผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจริงหลังได้รับการบริโภคเครื่องดื่มวิตามินซี เพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับธุรกิจและผู้ประกอบการธุรกิจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นักวิจัยหรือผู้ที่สนใจควรศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มวิตามินซี นอกเหนือจากงานวิจัยข้างต้น เช่น ปัจจัยด้านการตลาด 4Ps และ 7Ps เป็นต้น เพื่อสร้างความยั่งยืนให้ธุรกิจเครื่องดื่มวิตามินซี

เอกสารอ้างอิง

กัลยา เมืองตะ. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ “ดอยคำ” ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ทิพนันท์ เพชรนาค (2561). *การศึกษาทัศนคติและปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กลุ่มอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.* **วารสารการเงิน การลงทุน การตลาด และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต,** 9(1): 1-22.

ธุรกิจ คิดใหม่. (2563). **เมื่อโรครุมเร้า จับตา Functional Drink Concentrate เครื่องดื่มแก้ Pain Point มนุษย์เผชิญโรคร้าย.** ค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2564, จาก https://brandinside.asia/functional-drink-for-salary-man/

พิมพรรณ ศรีผล. (2560). **คุณค่าตราสินค้า การสื่อสารแบบปากต่อปาก และทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ (วิตามิน) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

มาร์เก็ตเธียร์. (2563). **อัปเดตตลาดน้ำ 2563 น้ำดื่ม น้ำแร่ น้ำผลไม้ ชาพร้อมดื่ม ใครร่วง ใครรุ่ง.** ค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://marketeeronline.co/archives/198579

ราช ศิริวัฒน์. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค.** ค้นเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://doctemple.wordpress.com/2017/01/25

รุ่งโรจน์ สถาปนกุล. (2563). *หลักการตลาดไม่ใช่แค่ 4P อีกต่อไป.* **วารสาร The Academy Club,** 17-18.

ลงทุนแมน . (2563). **เครื่องดื่มวิตามินกำลังมาแรง.** ค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.longtunman.com/23541

ลลิตวดี คงขวัญ. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มน้ำอัดลมของคนในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วรรณวิไล โพธิ์ชัย. (2562). *คุณค่าตราสินค้าและปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพของ กลุ่ม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร.* **วารสารการวิจัย การบริหาร การพัฒนา มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต,** 9(3): 87-95.

วารุณีย์ โง้วสกุล. (2563). **ส่วนประสมการตลาดยุคใหม่และการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อวัสดุก่อสร้างประเภทไม้สังเคราะห์ไฟเบอร์ซีมนต์ผ่านช่องทางชอปปิ้งออนไลน์.** สารนิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). **ตลาดเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ ปี '64 คาดแตะ 2 แสนล้านบาท เครื่องดื่มสุขภาพและตอบโจทย์เฉพาะกลุ่มเติบโตดีกว่าตลาด (กระแสทรรศน์ ฉบับที่ 3182).** ค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2564, จาก https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/soft-drinkz3182.aspx.

ศูนย์อัจฉริยะเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (2563). **เครื่องดื่มฟังก์ชั่น (Functional Beverage) ในประเทศไทย.** ค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564, http://fic.nfi.or.th/MarketOverviewDomesticDetail.php?id=300.

สถาบันอาหาร กระทรวงอุตสาหกรรม. (2557). **เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (Functional Drinks) ในประเทศไทย.** ค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564, จาก http://fic.nfi.or.th/MarketOverviewDomesticDetail.php?id=300.

สวนดุสิตโพล. (2563). **การดูแลสุขภาพของคนไทยในปี 2020.** ค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.infoquest.co.th/2020/54195.

สิทธิพันธ์ ธนันไชย, และดวงกมล ชาติประเสริฐ. (2555). *รูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งผลต่อทัศนคติและกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าเสมือน.* **วารสารประชาสัมพันธ์และการโฆษณา,** 5(1): 121-142.

สุรเชษฐ์ โชวเกียรติรุ่ง. (2563). **แนวคิดการตลาด 4P 4C 4E และ 4D.** ค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://mbaitsmartprogram.blogspot.com/2020/07/marketing-mix-4p-4c-4e-4d.html.

อรชร มณีสงฆ์. (2564). **เอกสารประกอบการเรียนวิชาการตลาด.** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Aaker, D. A. (1996). *Measuring brand equity across products and markets.* **California Management Review,** 38(3): 102-120.

Cochran, W.G. (1977). **Sampling Techniques.** 3rd ed. New York: John Wiley and Sons Inc.

Danny Brown and Sam Fiorella. (2013). **Influence Marketing. How to Create, Manage, and Measure Brand Influencers in Social Media Marketing.** Printed in the United States of America.

Epuran, G., Ivasciuc, I. S., and Micu, A. (2015). *From 4P's to 4 E's–How to Avoid the Risk of Unbalancing the Marketing Mix in Today Hotel Businesses.* **Economics and Applied Informatics,** (2): 77-85. Retrieved on February 1st, 2021, from https://pdfs.semanticscholar.org/9990/c7ad19d6d020b3c0d24f55f334702470e1c3 .pdf

Fetherstonhaugh, B. (2009). **Why the 4E's of Marketing are replacing the old 4P's**. Retrieved on February 1st, 2021, from https://www.linkedin.com/pulse/20141204091656-87374558-why-the-4e-s-of-marketing-are-replacing-the-old-4p-s

Gibson, J. L. (2000). **Organizations behavior.** 7th ed. Boston: Irwin.

Kotler, P. (1994). **Marketing management: Analysis planning implementation and control.** 8th ed. Englewood cliffs: Prentice Hall.

_____. (2000). **Marketing: An introduction.** 3rd ed. Englewood Chiffs, New Jersey: Prentice-Hall.

_____. (2010). **Marketing 3.0-From Products to Customers to the Human Spirit.** New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

ความรู้ การเข้าถึงบริการ และส่วนประสมทางการตลาดบริการของการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี

Knowledge Accessibility and the Marketing Mix Service of Thai Traditional and Alternative Medicine that Affects Service Quality A Case Governmental Hospitals Nonthaburi Province

กานต์มณี อนรรฆบัณฑิต
นักศึกษา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต
E-mail: karn.anan.oil@gmail.com
Karnmanee Anankabundit
Student, Faculty of Business Administration, Rangsit University

(Received: August 21, 2021; Revised: September 7, 2021; Accepted: September 25, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความแตกต่างของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อคุณภาพการบริการโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี 2) ศึกษาความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี 3) ศึกษาปัจจัยการเข้าถึงบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการ โรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี 4) ศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้รับบริการคลินิกแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคุณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประชากรศาสตร์มีระดับคุณภาพการบริการในภาพรวมแตกต่างกัน ส่วนด้านเพศไม่แตกต่างกัน 2) ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีผลต่อคุณภาพการบริการ 3) การเข้าถึงบริการมีผลต่อคุณภาพการบริการ 4) ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์การบริการด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรในการให้บริการ ด้านองค์ประกอบทางกายภาพและด้านขั้นตอนการให้บริการ มีผลต่อคุณภาพการบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความรู้ การเข้าถึงบริการ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ คุณภาพการบริการ

Abstract

This research aimed 1) to study the differences in demographic factors affecting service quality of public hospitals in Nonthaburi province, 2) to study knowledge of Thai traditional and alternative medicine related to service quality of public hospitals in Nonthaburi province, 3) to study the factors of accessibility relevant to service quality of public hospitals in Nonthaburi province, and 4) to study the factors of marketing mix service related to service quality of public hospitals in Nonthaburi province. The samples used in the research are the 400 customers of Thai traditional and alternative medicine clinics at public hospitals in Nonthaburi province. The data were collected by using a questionnaire as a tool. The statistics used in the data analysis were descriptive statistics consisting of frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA and Regression.

The results revealed that 1) the demographics have different levels of overall service quality, while the gender aspect was not different. 2) The knowledge of Thai traditional and Chinese medicine affected service quality. 3) The accessibility affected service quality 4) Marketing mix factors such as product, price, promotion, people, physical evidence and process had effects on service quality with statistical significance at the level of .05.

Keywords: knowledge, accessibility, marketing mix service, service quality

บทนำ

ในปัจจุบันมีฐานข้อมูลที่สะท้อนสถานการณ์และแนวโน้มการใช้บริการการแพทย์แผนไทยในระดับชาติ 2 ฐานข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูลจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) มีข้อมูลการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกแก่ผู้ที่มีสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ในสถานบริการภาครัฐ หรือหน่วยบริการที่ขึ้นทะเบียนกับ สปสช. ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก การจ่ายยาสมุนไพรและการฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งครอบคลุมกลุ่มประชากรประมาณร้อยละ 74 อย่างไรก็ตาม ฐานข้อมูลของ สปสช. นั้น ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลบริการนวดเพื่อส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากไม่อยู่ในสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Bamrungsakunsawat O., 2014) บริการดังกล่าวมีจำนวนมากในหน่วยบริการภาครัฐและเอกชน ขณะที่ฐานข้อมูลจากผลการสำรวจอนามัยและสวัสดิการของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) เป็นการสำรวจประชากรทั่วประเทศครอบคลุมการ

ให้บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกทั้งสถานบริการภาครัฐและเอกชน รวมถึงการบริการในชุมชน โดยผลการสัมภาษณ์จากประชากร จำนวน 10,050,975 คน พบว่า ในระดับภาคกลางได้รับการรักษาโดยแพทย์ปัจจุบัน จำนวน 2,462,628 คน แพทย์แผนไทย จำนวน 9,590 คน และทางเลือกอื่น จำนวน 6,446 คน และแบ่งเป็นประเภทบริการที่รักษา ดังนี้ รักษาด้วยยาแผนปัจจุบัน จำนวน 2,645,483 คน รักษาด้วยยาสมุนไพร จำนวน 67,410 คน นวดไทยเพื่อการรักษา จำนวน 17,240 คน อบสมุนไพร การนั่งกระโจม ประคบสมุนไพร ทับหม้อเกลือ จำนวน 1,852 คน การฝังเข็ม จำนวน 2,549 คน สมาธิบำบัด จำนวน 2,334 คน และอื่น ๆ จำนวน 16,142 คน (การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ, 2562) ซึ่งพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เมื่อมีการเจ็บป่วยหรือมีอาการหรือมีความผิดปกติของร่างกาย ประชาชนเลือกที่จะไปพบแพทย์ปัจจุบันมากกว่าแพทย์แผนไทยหรือแพทย์ทางเลือก และเลือกวิธีการรักษาด้วยยาแผนปัจจุบันมากกว่าการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

สถานการณ์ของการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในปัจจุบัน นับตั้งแต่การประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2552 มีมติให้มีการผลักดันประเด็นนโยบายสาธารณะด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือกให้เป็นระบบบริการสุขภาพหลักของประเทศคู่ขนานกับการแพทย์แผนปัจจุบัน และจากการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 12 พ.ศ.2562 มีมติให้มีการจัดการเชิงระบบสู่ประเทศใช้ยาอย่างสมเหตุผล โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นการสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน สมุนไพร และแพทย์แผนไทย โดยจากการศึกษาบทความเรื่อง สถานการณ์การใช้บริการการแพทย์แผนไทยปี พ.ศ.2552, พ.ศ.2554 และ พ.ศ.2556 เกี่ยวกับภาวะการเจ็บป่วยและการเข้ารับบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน จากการสัมภาษณ์ประชากรทั่วประเทศปีละ 28,000 ครัวเรือน (รัชนี จันทร์เกษ และคณะ, 2559) พบว่าประชากรไทยที่เจ็บป่วยส่วนใหญ่เลือกไปรักษาที่สถานพยาบาลภาครัฐ การไปพบแพทย์แผนไทยหรือแพทย์ทางเลือก มีค่อนข้างน้อย ไม่ถึงร้อยละ 2 ของประชากรที่เจ็บป่วย ซึ่งการสนับสนุนจากหน่วยงาน แนวโน้มการใช้บริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกยังมีความตรงกันข้ามจากสาเหตุหลายปัจจัย เช่น ความรู้ ความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือต่อบุคลากร การได้รับบริการต่าง ๆ เป็นต้น

อีกทั้งการบริการภายในโรงพยาบาลทุกจังหวัด ทุกเครือข่าย มีการปฏิบัติตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายกระทรวงสาธารณสุขซึ่งประกอบไปด้วย 10 สาขา ได้แก่ 5 สาขาหลัก (สูติ-นรีเวชกรรม ศัลยกรรม อายุรกรรม กุมารเวชกรรม และออโธปิดิกส์) สาขาจักษุและโรคไต สาขาทันตกรรม สาขาทารกแรกเกิด สาขาหัวใจและหลอดเลือด สาขาโรคมะเร็ง สาขาอุบัติเหตุ สาขาสุขภาพจิตและจิตเวช สาขาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง สาขาบริการปฐมภูมิและสุขภาพองค์รวม ซึ่งประกอบด้วยการจัดการแบบเวชศาสตร์ครอบครัว งานสุขภาพจิต และสุขภาพจิตชุมชน งานฟื้นฟู

สุขภาพ และงานแพทย์แผนไทย (คณะกรรมการพัฒนาระบบบริการที่ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพที่สำคัญ, 2556)

จังหวัดนนทบุรี มีการมุ่งเน้นด้านการรักษาพยาบาล การสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพพร้อมกันไปกับการสาธารณสุขมูลฐาน สถานบริการด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์ทางเลือกที่เปิดดำเนินการ ในปัจจุบันปี พ.ศ.2563 มีโรงพยาบาลรัฐบาล สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 6 โรงพยาบาล ประกอบด้วย โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า โรงพยาบาลบางกรวย โรงพยาบาลบางใหญ่ โรงพยาบาลบางบัวทอง โรงพยาบาลไทรน้อย และโรงพยาบาลปากเกร็ด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้ การเข้าถึงบริการ และส่วนประสมทางการตลาดบริการของการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปเป็นข้อมูลสนับสนุนงานและปรับใช้พัฒนาการดำเนินงานด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกให้มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการเข้าถึงบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire)

1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

1) ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

2) ความรู้ของผู้รับบริการต่อการแพทย์แผนไทย และการแพทย์แผนจีน

3) การเข้าถึงบริการการแพทย์ทางเลือก ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทาง ระยะเวลาการรอคอยการรับบริการ สิทธิการรักษา ขั้นตอนการให้บริการ และการได้รับบริการ

4) ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์การบริการ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการบริการ (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากรในการให้บริการ (People) องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Evidence) และขั้นตอนการให้บริการ (Process)

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ คุณภาพการบริการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความสามารถในการตอบสนอง (Responsiveness) ความมั่นใจ (Assurance) และความเข้าใจของผู้ให้บริการ (Empathy)

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ด้วยวิธีการสำรวจ (Survey Method) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Description Statistics) ใช้ในการบรรยายอธิบายลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวม และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) จำนวนผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จังหวัดนนทบุรี 50,582 คน (HDC กระทรวงสาธารณสุข, 2563) โดยประชากรที่ต้องการศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ ผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี จำนวน 6 โรงพยาบาล โดยประกอบไปด้วย โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า โรงพยาบาลไทรน้อย โรงพยาบาลบางกรวย โรงพยาบาลบางบัวทอง โรงพยาบาลบางใหญ่ และโรงพยาบาลปากเกร็ด จำนวน 400 ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 พื้นที่ในการลงสนามเก็บแบบสอบถาม และจำนวนตัวอย่างในแต่ละพื้นที่

โรงพยาบาลที่เก็บแบบสอบถาม	**จำนวนคนเฉลี่ยของผู้รับบริการ**	**จำนวนตัวอย่าง (ชุด)**
โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า	6,849	54
โรงพยาบาลไทรน้อย	3,923	31
โรงพยาบาลบางกรวย	15,193	120
โรงพยาบาลบางบัวทอง	7,614	60
โรงพยาบาลบางใหญ่	16,404	130
โรงพยาบาลปากเกร็ด	599	5
รวม	**50,582**	**400**

จากตารางที่ 1 เป็นการแบ่งสัดส่วนจำนวนตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละโรงพยาบาลภายในจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี จำนวน 6 โรงพยาบาล ตามจำนวนผู้รับบริการโดยเฉลี่ยรวม 50,582 คน โดยการสุ่มของแต่ละโรงพยาบาล จะใช้การสุ่มแบบบังเอิญโดยเก็บรวบรวมข้อมูลตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งลักษณะของข้อคำถามปลายปิด (Close-end Question) โดยผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาแบบสอบถามด้วยตนเองตามกรอบแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องประยุกต์ใช้ ซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยประชากรศาสตร์ของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย และความรู้ด้านการแพทย์แผนจีน จำนวน 2 ด้าน ทั้งหมด 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 การเข้าถึงบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับความสะดวกในการเดินทาง ระยะเวลาในการเดินทาง ระยะเวลารอคอยรับบริการ สิทธิการเบิกจ่าย และค่าใช้จ่ายในการรับบริการ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการของผู้มารับบริการ โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดนนทบุรี 7 ระดับ ประกอบด้วย การบริการ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการบริการ (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากรในการให้บริการ (People) องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Evidence) และขั้นตอนการให้บริการ (Process) จำนวน 35 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านระดับคุณภาพการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี 5 ระดับ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความสามารถในการตอบสนอง (Responsiveness) ความมั่นใจ (Assurance) และความเข้าใจของผู้ให้บริการ (Empathy) จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open-end Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะข้อมูล และความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ การเข้าถึงบริการ และส่วนประสมทางการตลาดบริการของการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่มีผลต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่ออธิบายข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 แจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูล ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยประชากรศาสตร์ของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกส่วนที่ 3 ข้อมูลการเข้าถึงบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ส่วนที่ 4 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ โรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรี 7 ระดับ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่ (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากรในการให้บริการ (People) กระบวนการให้บริการ (Process) และองค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Evidence) และส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพการบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกของผู้มารับบริการ มี 4 ระดับ ประกอบด้วย ความน่าเชื่อถือ (Reliability) ความสามารถในการตอบสนอง (Responsiveness) ความมั่นใจ (Assurance) และความเข้าใจผู้รับบริการ (Empathy)

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

2.1 สมมติฐานที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการบริการตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการบริการจำแนกตาม เพศ ใช้การสถิติทดสอบที (t-test) ส่วนการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพการบริการ จำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะเปรียบเทียบรายคู่ (Post Hoc Multiple Comparisons) ต่อไป และทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในกรณีความเท่ากันของความแปรปรวนใน แต่ละกลุ่มด้วยสถิติ Levene test ซึ่งหากเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นคือ ความแปรปรวนเท่ากัน เมื่อเปรียบเทียบรายคู่จะใช้สถิติ Bonferoni และหากความแปรปรวนไม่เท่ากันจะใช้สถิติ Games-Howell

2.2 สมมติฐานที่ 3 เป็นการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ประกอบไปด้วยตัวแปรเกณฑ์ 1 ตัวและตัวแปรทำนาย 1 ตัว

สมมติฐานที่ 2 และสมมติฐานที่ 4 เป็นการทดสอบความสามารถในการทำนายหรือพยากรณ์โดยใช้สถิติ Regression Analysis เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter 2 ครั้ง (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2554)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยประชากรศาสตร์โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

ตารางที่ 2 ความถี่ และร้อยละของปัจจัยประชากรศาสตร์โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

ปัจจัยประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
เพศหญิง	250	62.5
อายุ 56-65 ปี	92	23.0
สถานภาพโสด	185	46.3
ระดับการศึกษาปริญญาตรี	269	67.3
อาชีพพนักงานเอกชน	106	26.5
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท	183	45.8

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน (ร้อยละ 62.5) อายุ 56-65 ปี จำนวน 92 คน (ร้อยละ 23.0) มีสถานภาพโสด จำนวน 185 คน (ร้อยละ 46.3) ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 269 คน (ร้อยละ 67.3) ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 106 คน (ร้อยละ 26.5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 183 คน (ร้อยละ 45.8)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความรู้โดยรวม

ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนจีน	$\bar{x}$	SD	แปลผล	อันดับ
ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย	4.50	0.51	มากที่สุด	2
ความรู้ด้านการแพทย์แผนจีน	4.54	0.51	มากที่สุด	1
รวม	**4.52**	**0.46**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมีความคิดเห็นต่อความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.52, SD=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อความรู้ด้านการแพทย์แผนจีนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.54, SD=0.46) และมีความคิดเห็นต่อความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย ($\bar{x}$=4.50, SD=0.51) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเข้าถึงบริการ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านข้อมูลการเข้าถึงบริการ

การเข้าถึงบริการ	$\bar{x}$	SD	แปลผล	อันดับ
1. เส้นทางการเดินทางมายังสถานที่ให้บริการมีความสะดวก	3.73	0.73	มาก	5
2. ระยะเวลาในการรอคอยการรับบริการมีความเหมาะสม	3.97	0.64	มาก	4
3. การมารักษาบริการ สามารถเบิกจ่ายได้ตามสิทธิการรักษา	4.36	0.65	มากที่สุด	3
4. ขั้นตอนการให้บริการ เป็นไปด้วยความราบรื่น	4.37	0.59	มากที่สุด	2
5. ท่านได้รับบริการตรงตามความต้องการอย่างเหมาะสม	4.53	0.60	มากที่สุด	1
รวม	**4.19**	**0.40**	**มาก**	

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมีความคิดเห็นต่อการเข้าถึงบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.19, SD=0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการได้รับบริการตรงตามความต้องการอย่างเหมาะสมมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.53, SD=0.60) รองลงมา คือ ขั้นตอนการให้บริการ เป็นไปด้วยความราบรื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.37, SD=0.59) และน้อยที่สุด คือ เส้นทางการเดินทางมายังสถานที่ให้บริการมีความสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.73, SD=0.73) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการโดยรวม

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ	$\bar{x}$	SD	แปลผล	อันดับ
ด้านการบริการ	4.54	0.40	มากที่สุด	1
ด้านราคา	4.40	0.48	มากที่สุด	6
ด้านช่องทางการบริการ	4.27	0.52	มากที่สุด	7

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการโดยรวม (ต่อ)

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ	$\bar{x}$	SD	แปลผล	อันดับ
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.51	0.52	มากที่สุด	2
ด้านบุคลากรในการให้บริการ	4.50	0.50	มากที่สุด	3
ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	4.49	0.48	มากที่สุด	4
ด้านขั้นตอนการให้บริการ	4.48	0.50	มากที่สุด	5
รวม	**4.45**	**0.38**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมีความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.45, SD=0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อด้านการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.54, SD=0.40) รองลงมามีความคิดเห็นต่อด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.51, SD=0.52) และส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ด้านช่องทางการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.27, SD=0.52) ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านระดับคุณภาพการบริการ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านระดับคุณภาพการบริการ โดยรวม

ด้านระดับคุณภาพการบริการ	$\bar{x}$	SD	แปลผล	อันดับ
ด้านความน่าเชื่อถือ	4.47	0.39	มากที่สุด	4
ด้านความสามารถในการตอบสนอง	4.48	0.52	มากที่สุด	3
ด้านความมั่นใจ	4.54	0.48	มากที่สุด	2
ด้านความเข้าใจของผู้ให้บริการ	4.55	0.47	มากที่สุด	1
รวม	**4.51**	**0.41**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมีความคิดเห็นต่อด้านระดับคุณภาพการบริการโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.51, SD=0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อด้านความเข้าใจของผู้ให้บริการมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.55, SD=0.47) รองลงมามีความคิดเห็นต่อด้านความมั่นใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.54, SD=0.48) และส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ด้านความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.47, SD=0.39) ตามลำดับ

6. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยประชากรศาสตร์มีผลต่อคุณภาพการบริการ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	คุณภาพการบริการ	p-value
เพศ			-0.647	0.518
ชาย	150	37.5		
หญิง	250	4.52		
อายุ			19.668	0.000*
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี	26	6.5		
26-35 ปี	88	22.0		
36-45 ปี	66	16.5		
46-55 ปี	78	19.5		
56-65 ปี	92	23.0		
66 ปีขึ้นไป	50	12.5		
สถานภาพสมรส			16.512	0.000*
โสด	185	46.3		
หม้าย/หย่าร้าง	57	14.2		
สมรส	158	39.5		
ระดับการศึกษา			12.775	0.000*
ต่ำกว่าปริญญาตรี	91	22.8		
ปริญญาตรี	269	67.3		
ปริญญาโท	38	9.5		
ปริญญาเอก	2	0.5		
อาชีพ			9.058	0.000*
นักเรียน/นักศึกษา	27	6.8		
พ่อบ้าน/แม่บ้าน/ว่างงาน	57	14.2		
อาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	75	18.8		
พนักงานเอกชน	106	26.5		
ลูกจ้าง/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	38	9.5		
พนักงานราชการ/ข้าราชการ/ข้าราชการบำนาญ	97	24.3		

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยประชากรศาสตร์มีผลต่อคุณภาพการบริการ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ	คุณภาพการบริการ	p-value
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน			10.354	0.000*
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	81	20.3		
10,001-20,000 บาท	183	45.8		
20,001-30,000 บาท	102	25.5		
30,001-40,000 บาท	25	6.3		
40,001 บาทขึ้นไป	9	2.3		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อคุณภาพการบริการที่ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐาน ความรู้มีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการ

ตัวแปร	คุณภาพการบริการ				
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t-test	p-value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	3.777	0.197		19.183	0.000
1. ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย	0.277	0.051	0.340	5.400	0.000*
2. ความรู้ด้านการแพทย์แผนจีน	-0.113	0.051	-0.140	-2.219	0.027*
R^2 = 0.074 , Adjusted R^2 = 0.070 , F = 15.905					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกกับคุณภาพการบริการ พบว่า ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกส่งผลต่อคุณภาพการบริการได้ถึงร้อยละ 7.4 (R^2=0.074)

ตารางที่ 9 ผลการทดสอบสมมติฐานการเข้าถึงบริการมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการ

ตัวแปร	คุณภาพการบริการ				
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t-test	p-value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	2.384	0.189		12.612	0.000
การเข้าถึงบริการ	0.507	0.045	0.493	11.292	0.000*
R^2 = 0.273 , Adjusted R^2 = 0.241 , F = 127.502					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายระหว่างการเข้าถึงบริการกับคุณภาพการบริการ พบว่าการเข้าถึงบริการส่งผลต่อคุณภาพการบริการ ได้ถึงร้อยละ 27.3 (R^2=0.273)

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดต่อคุณภาพการบริการ

ตัวแปร	คุณภาพการบริการ				
	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t-test	p-value
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	0.473	0.102		4.641	0.000*
1. ด้านผลิตภัณฑ์การบริการ	0.134	0.030	0.130	4.481	0.000*
2. ด้านราคา	0.089	0.033	0.103	2.723	0.007*
3. ด้านช่องทางการบริการ	-0.002	0.019	-0.003	-0.111	0.912
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.040	0.017	0.050	2.396	0.017*
5. ด้านบุคลากรในการให้บริการ	0.324	0.036	0.393	8.978	0.000*
6. ด้านองค์ประกอบทางกายภาพ	0.080	0.036	0.093	2.221	0.027*
7. ด้านขั้นตอนการให้บริการ	0.234	0.037	0.283	6.254	0.000*
R^2 = 0.859 , Adjusted R^2 = 0.856 , F = 333.773					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการกับคุณภาพการบริการ ได้ถึงร้อยละ 85.9 (R^2=0.859)

อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 จากการทดสอบสมมติฐานด้านปัจจัยประชากรศาสตร์ พบว่า เพศมีผลต่อคุณภาพการบริการ กรณีโรงพยาบาลรัฐบาล จังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันเพศหญิงมีประชากรมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงและเพศชายมีอัตราการเจ็บป่วยใกล้เคียงกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ ชัยสงคราม (2558) ที่ศึกษาเรื่องความต้องการและโอกาสการเข้าถึงการแพทย์แผนไทยในเขตบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งในทุกช่วงอายุมีผลต่อคุณภาพการบริการต่างกัน เนื่องจากช่วงอายุมีการเจ็บป่วย การเข้ามารับบริการได้ทุกช่วงอายุ โดยส่วนใหญ่เป็นช่วงอายุ 56-65 ปี ในระดับปริญญาตรีซึ่งมีความรู้ในการมาเข้ารับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในระดับหนึ่ง ซึ่งบุคคลที่มารักษาจะเป็นอาชีพพนักงานเอกชน เนื่องจากพนักงานปัจจุบันทำงานเป็นเวลานานมากกว่า 8 ชั่วโมง ทำให้เกิดโรคปวดกล้ามเนื้อส่วนบนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกลุ่มคนที่กล่าวมาข้างต้นมีความใส่ใจต่อร่างกายตัวเองเป็นอย่างมาก ได้เข้ามารับบริการเป็นจำนวนมาก ซึ่งรายได้มีผลต่อความต้องการในการเข้ามารับบริการโดยทั้งสิ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญ แตงน้อย (2559) ที่ศึกษาเรื่องการรับรู้คุณภาพการบริการคลินิกหัวเฉียวไทย-จีน แพทย์แผนไทย

สมมติฐานที่ 2 จากการทดสอบสมมติฐานความรู้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพการบริการของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกโรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรี ผู้รับบริการมีความรู้ ข้อมูลในการเข้ารับบริการ ก่อนตัดสินใจเลือกมาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลอรัตน์ ศิริเขตรกรณ์ (2562) ได้ศึกษาความรู้ ทัศนคติ การรับรู้ และพฤติกรรมในการรับบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจังหวัดอุทัยธานี ผู้ที่จะมารับบริการส่วนใหญ่มีความรู้และทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกก่อนมารับบริการ และเมื่อผู้รับบริการมีความรู้และข่าวสารแล้วผู้รับบริการจะสามารถเข้ามารับบริการได้โดยตรง ทั้งนี้สอดคล้องกับงานของวิจัย ฤทธิรงค์ อัญจะนะ และ วิภาวดี ลี้มิ่งสวัสดิ์ (2559) ที่ศึกษาเรื่องความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้การแพทย์ทางเลือกของคนไทย

สมมติฐานที่ 3 จากการทดสอบสมมติฐานการเข้าถึงบริการต่อคุณภาพการบริการโรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรี มีการเข้าถึงบริการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกในระดับมาก ($\bar{x}$=4.19, SD=0.40) เนื่องจากเส้นทางการเดินทางมายังสถานที่ให้บริการมีความสะดวก อีกทั้งสามารถเบิกจ่ายได้ตามสิทธิการรักษาที่มีผลต่อการเข้าถึงบริการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกซึ่งผลการวิจัยสอดคล้อง

กับ ขวัญชนก เทพปัน (2560) ได้ศึกษาการตัดสินใจเลือกใช้บริการแพทย์แผนไทยของประชาชนผู้มาใช้บริการที่โรงพยาบาลทั่วไป จังหวัดราชบุรี พบว่า บริการแพทย์แผนไทยส่วนใหญ่เป็นบริการที่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้ แต่กระบวนการในการส่งตัวเพื่อไปรับบริการแพทย์แผนไทยต้องผ่านความเห็นของแพทย์ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ทำให้ผู้ป่วยรอนาน การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ในโรงพยาบาลรัฐบาลอยู่ใกล้ในแหล่งชุมชนเส้นทางการเดินทางมายังสถานที่ให้บริการมีความสะดวก ระยะเวลาในการรอคอยการรับบริการมีความเหมาะสม การมารักษาบริการสามารถเบิกจ่ายได้ตามสิทธิการรักษา ขั้นตอนการให้บริการ เป็นไปด้วยความราบรื่นอีกทั้งผู้รับบริการได้รับบริการตรงตามความต้องการอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการได้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้สอดคล้องกับงานของวิจัย อัจฉรา เชียงทอง (2559) ที่ศึกษาเรื่องคุณภาพและการเข้าถึงบริการของโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปทุมธานี

สมมติฐานที่ 4 จากการทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อคุณภาพการบริการโรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้รับบริการให้ความสำคัญต่อเรื่องสถานที่จอดรถเพียงพอสำหรับผู้มารับบริการ โรงพยาบาลตั้งอยู่ใกล้บ้าน/ที่ทำงาน และทำเลที่ตั้งสะดวกต่อการเดินทางในการมารับบริการ สถานที่มีการเข้าออกได้สะดวกจากถนนใหญ่ เป็นอันดับแรกในการเข้ารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจพล เหล่าทา ฉัตรชัย ลอยฤทธิวุฒิไกร และ เสาวภา มีถาวรกุล (2562) ที่ศึกษาส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของผู้ป่วยใน ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้รับบริการให้ความสำคัญในเรื่องชื่อเสียงทางการรักษา การได้รับใบประกอบโรคศิลปะอย่างถูกต้องของแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนจีน รู้สึกคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายในการได้รับบริการ โรงพยาบาลมีป้ายบ่งบอกจุดการบริการที่ชัดเจน ข้อมูลข่าวสารที่อัปเดตมีความน่าเชื่อถือ ผู้ให้บริการสามารถให้คำแนะนำได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน มีเครื่องมืออุปกรณ์ที่สะอาด ปลอดภัย ซึ่งผู้ให้บริการมีการแบ่งหน้าที่การบริการได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้สอดคล้องกับงานของวิจัย สุนันท์ สาริยาชีวะ (2562) ที่ศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลราชบุรี

ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพการบริการของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรีมีระดับการรับรู้ดังนี้

ด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability) มีระดับความคิดเห็นเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เพราะความน่าเชื่อถือเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกในเรื่องความสามารถของแพทย์รวมถึงกระบวนการรักษาและการบันทึกผลการรักษาที่ได้ความสำคัญโดยปกติของการตัดสินใจในการเข้ามารับบริการด้านความน่าเชื่อถือต่อการเข้ารับการบริการอย่างมีคุณภาพการบริการของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรี

ด้านความสามารถในการตอบสนอง (Responsiveness) มีระดับความคิดเห็นเป็นอันดับที่สาม ทั้งนี้เพราะผู้รับบริการคำนึงถึงความเต็มใจที่จะช่วยเหลือของบุคลากรและการให้บริการอย่างรวดเร็วในด้านบุคลากร มีความคำนึงถึงระยะเวลาในการรอคอย และการให้บริการของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรี

ด้านความมั่นใจ (Assurance) มีระดับความคิดเห็นสูงเป็นอันดับสอง ทั้งนี้อาจเพราะผู้รับบริการมีความมั่นใจในบุคลากรแพทย์แผนไทย แพทย์แผนจีน และผู้ช่วยนวด บริการด้วยความสุภาพ ได้รับบริการตรงตามสัญญา เป็นมาตรฐานเดียวกันทุกครั้งที่มารับบริการ ไม่ถูกเลือก เพื่อส่งมอบความความเชื่อมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการอย่างมีคุณภาพการบริการของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรี

ด้านความเข้าใจของผู้ให้บริการ (Empathy) มีระดับความคิดเห็นสูงเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเพราะผู้ให้บริการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการ มีความเอื้ออาทร มีน้ำใจ มีความเอาใจใส่ผู้รับบริการแต่ละรายเท่าเทียมกัน มีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือและมีความเข้าใจในความต้องการที่แตกต่างกันของผู้รับบริการแต่ละราย ทำให้ผู้รับบริการเกิดความประทับใจในการเข้ารับบริการอย่างมีคุณภาพการบริการของผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดนนทบุรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านช่วงอายุ 56-65 ปี ที่มีสถานภาพโสด อยู่ในระดับการศึกษาปริญญาตรี มีผลต่อคุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ โดยพัฒนาบุคลากรอัปเดตข้อมูลการรักษาสม่ำเสมอ สร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้รับบริการ

2. จากการวิจัย พบว่า ความรู้ด้านการแพทย์แผนจีนในเรื่องของเทคนิคการรักษามีผลต่อคุณภาพการบริการด้านความสามารถในการตอบสนอง โดยต้องมีการตรวจสภาพเครื่องมือที่ใช้ให้มีคุณภาพอยู่สม่ำเสมอ

3. จากการวิจัย พบว่า การเข้าถึงบริการในการได้รับบริการตรงตามความต้องการมีผลต่อคุณภาพการบริการ โดยโรงพยาบาลต้องให้การบริการแบบที่แจ้งไว้ต่อผู้รับบริการ ผู้ให้บริการให้บริการอย่างถูกต้องตามการวินิจฉัยของแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนจีน

4. จากการวิจัย พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านการบริการส่งผลต่อคุณภาพการบริการ โดยผู้รับบริการจะได้รับการบริการจากแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนจีนที่ได้รับใบประกอบโรคศิลปะอย่างถูกต้อง ในการรับแพทย์แผนไทยและแพทย์แผนจีน จะต้องมีการตรวจสอบใบประกอบโรคศิลปะก่อนการรับสมัครทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยโดยในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและมีการเปรียบเทียบระหว่างโรงพยาบาลชุมชนหรือโรงพยาบาลศูนย์เพื่อจะได้ข้อมูลในหลายระดับมากขึ้น โดยมีการศึกษาในเรื่องการเข้าถึงบริการให้มากขึ้น อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาบริการให้ตรงกับความต้องการและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในแต่ละพื้นที่ให้ครอบคลุมมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชนก เทพปัน. (2560). *การตัดสินใจเลือกใช้บริการแพทย์แผนไทยของประชาชนผู้มาใช้บริการที่โรงพยาบาลทั่วไป จังหวัดราชบุรี.* **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี,** 28(2): 70-83.

คณะกรรมการพัฒนาระบบบริการที่ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพที่สำคัญ. (2556). **แนวทางพัฒนาระบบบริการสุขภาพ สาขาปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และสุขภาพองค์รวม.** สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชลอรัตน์ ศิริเขตรกรณ์. (2562). *ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการรับบริการด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จังหวัดอุทัยธานี.* **วารสารสถาบันนำราศนราดูร,** 13(2): 111-122.

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2554). **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปัญจพล เหล่าทา ฉัตรชัย ลอยฤทธิวุฒิไกร และ เสาวภา มีถาวรกุล. (2562). *ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนของผู้ป่วยใน ในจังหวัดสมุทรปราการ.* **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม,** 9(1): 9-17.

รัชนี จันทร์เกษ มนนิภา สังข์ศักดา และ ปรียา มิตรานนท์. (2559). *สถานการณ์การใช้บริการการแพทย์แผนไทยปี 2552, 2554, 2556.* **วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข,** 10(2): 103-116.

ฤทธิรงค์ อัญจะนะ และ วิภาวดี ลี้มิ่งสวัสดิ์. (2559). *ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้การแพทย์ทางเลือกของคนไทย.* **วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ,** 17(2): 80-92.

สมพงษ์ ชัยสงคราม. (2558). **ศึกษาความต้องการและโอกาสการเข้าถึงการแพทย์แผนไทยในเขตบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.** มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). **การสำรวจอนามัยและสวัสดิการ**. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.

สุนันท์ สาริยาชีวะ. (2562). *ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการใช้บริการโรงพยาบาลราชบุรี.* **วารสารการบริการและการจัดการ,** 7(3): 77-87.

อรัญ แตงน้อย. (2559). **การรับรู้คุณภาพการบริการคลินิกหัวเฉียวไทย-จีน แพทย์แผนไทย**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

อัจฉรา เชียงทอง. (2559). *คุณภาพและการเข้าถึงบริการของโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.* **วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า,** 34(3): 206-221.

Bamrungsakunsawat, O. (2014). **Guidelines for the operations of Thai traditional medical services under the National Health Security Scheme.** A document for the meeting of the Subcommittee on Thai Traditional and Alternative Medicine No. 1/2014; 2013 December 24). Bangkok Thailand.

HDC กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **จำนวนผู้รับบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกจังหวัดนนทบุรี.** ค้นเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2562, จาก http://203.157.109.15/hdc/includes/about.php

รูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม

The Model of Innovation Management of Private Hospital in Nakhon Pathom Province

อนุธิดา ประเสริฐศักดิ์
อาจารย์ประจำคณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
E-mail: anuthidap@christian.ac.th
ภราดี พิริยะพงษ์รัตน์
อาจารย์ประจำคณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
E-mail: paradeep@christian.ac.th
กิตติพงษ์ ตระกูลโชคอำนวย
อาจารย์ประจำคณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
E-mail: kittipongt@christian.ac.th
Anuthida Prasertsak
Lecturer, Multidisciplinary College, Christian University of Thailand
Paradee Piriyapongrat
Lecturer, Multidisciplinary College, Christian University of Thailand
Kttipong Trakoolchokumnuay
Lecturer, Multidisciplinary College, Christian University of Thailand

(Received: September 11, 2021; Revised: September 30, 2021; Accepted: October 15, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม และ 2) รูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม จำนวน 165 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการวิจัยแสดงด้วยค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาเท่ากับ 0.98 และใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐมในอยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) สิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม (2) กระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร (3) ผลผลิตนวัตกรรม และ (4) กระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กร สำหรับผลการตรวจเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างเชิงองค์ประกอบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าวัดระดับความกลมกลืน คือ Chi-square (χ2)=199.012, df=196, χ2/df (CMIN/DF)=1.015, RMR=.016, RMSEA=.000, GFI=.915, AGFI=.880, และ CFI=0.999 แสดงว่ารูปแบบโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐมเชิงยืนยัน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการนวัตกรรมทั้งในภายในและภายนอกองค์กร และส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การจัดการ นวัตกรรม โรงพยาบาลเอกชน

Abstract

The purposes of this research were to study 1) opinion level towards innovation management of private hospitals in Nakhon Pathom Province, and 2) the components of Innovation Management of Private Hospitals in Nakhon Pathom Province. The participants were collected from 165 of medical staff from private hospitals by using simple random sampling.The research instrument used a-5 rating scale with the reliability score of alpha coefficient at 0.98. The statistical data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and confirmatory factor analysis (CFA).

The research findings found that the opinion level towards the innovation management model of private hospitals in Nakhon Pathom province was at the highest level. And the components of innovation management are: 1) the innovation input 2) the innovation process 3) the innovation output and 4) innovation external organization. The results of the structural validity test of innovation management of private hospitals in Nakhon Pathom Province model showed that Chi-square (χ2)=199.012, df=196, χ2/df (CMIN/DF)=1.015, RMR=.016, RMSEA=.000, GFI=.915,

AGFI=.880, and CFI=0.999. Based on the findings, it indicated that innovation management of private hospitals in Nakhon Pathom Province model was consistent with empirical data significantly. As a result, private hospital administrators should prioritize developing the innovation process both inside and outside organizations and encourage personnel to develop and create innovations that are useful and can be applied in practice.

Keywords: management, innovation, private hospitals

บทนำ

ในโลกยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเทคโนโลยีการสื่อสาร สภาพเศรษฐกิจ และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีการส่งต่อถึงกันอย่างรวดเร็วและจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสายสุขภาพจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะวิชาชีพในงานเพื่อให้มีความรู้ที่ทันสมัยและก้าวทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี เนื่องจากวิวัฒนาการทางด้านการแพทย์และการพยาบาล รวมทั้งการจัดการบริการสุขภาพยังเกิดขึ้นตลอดเวลา วิธีการ เทคนิค ระเบียบ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการทำงานย่อมจะต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยกระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุข ระยะ 20 ปีตามนโยบายรัฐบาลที่จะนำประเทศไทยก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) โดยได้ตั้งเป้าหมายให้ “ประชาชนสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน” โดยใช้นวัตกรรมเพื่อปฏิรูประบบการแพทย์และสาธารณสุขให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน การพัฒนาประเทศโดยการเพิ่มมูลค่าทางนวัตกรรม โดยการใช้เทคโนโลยีและธุรกิจสุขภาพ (ลำพู สนั่นเอื้อสุคนธ์ ไข่แก้ว และ สมพันธ์ หิญชีระนันท์, 2561) และด้วยความเจริญของเทคโนโลยีตามยุคสมัย ทำให้การเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการแพทย์และการบริการมีความสะดวกยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้ใช้บริการมีความคาดหวังต่อบริการทางการแพทย์ที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงกดดันสำคัญที่ทำให้รูปแบบการบริการในโรงพยาบาลเกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบันก็ถือเป็นความท้าทายที่โรงพยาบาลเอกชนต้องปรับตัว และจำเป็นต้องแข่งขันกันด้วยความคิดสร้างสรรค์ (creativity) และนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็มักจะมาจากบุคลากรในองค์กรที่มีความคิดสร้างสรรค์ (สุนทรีภรณ์ ทองไสย, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ McGregor (2008) ที่กล่าวว่าองค์กรที่ประสบความสำเร็จในระดับสูงทั่วโลกต่างให้ความสำคัญกับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรในการสร้างนวัตกรรมขององค์กร ทำให้ผู้บริหารโรงพยาบาลโดยเฉพาะโรงพยาบาลเอกชนต้องตระหนักถึงการนำการจัดการนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารงานในโรงพยาบาลเพื่อ

สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาใช้บริการที่มีความคาดหวังต่อการให้บริการของโรงพยาบาลเอกชนสูงมากขึ้น ซึ่งผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐมได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมในการบริหารงานโรงพยาบาลและการบริการให้กับผู้มาใช้บริการของโรงพยาบาล เช่น มีการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงพยาบาลศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ส่งไปอบรมพัฒนาทางวิชาชีพภายนอกโรงพยาบาล มีการนำนวัตกรรมมาใช้ในการรักษาพยาบาลโดยการใช้หุ่นยนต์ในการผ่าตัด เป็นต้น แต่ทางโรงพยาบาลเอกชนยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนในการสร้างสรรค์งานนวัตกรรมให้กับทางโรงพยาบาล ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐมจึงต้องให้ความสำคัญในการจัดการนวัตกรรมในองค์กรตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ จนถึงผลผลิตเพื่อกระตุ้นให้บุคลากรในโรงพยาบาลเห็นความสำคัญและร่วมกันสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรมอันจะเป็นประโยชน์ต่อโรงพยาบาลและผู้มาใช้บริการของโรงพยาบาล (อรุณี ไพศาลพาณิชย์กุล, 2559)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้วิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวแบบโรงพยาบาลนวัตกรรม และตัวแบบที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลนวัตกรรม ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามี 4 ตัวแบบ ได้แก่ (1) ตัวแบบองค์ประกอบโรงพยาบาลนวัตกรรม (2) ตัวแบบวัฒนธรรมองค์กรของโรงพยาบาลนวัตกรรม (3) ตัวแบบการจัดการความรู้ของโรงพยาบาลนวัตกรรม และ (4) ตัวแบบองค์กรเรียนรู้ของโรงพยาบาลนวัตกรรม (อรุณี ไพศาลพาณิชย์กุล, 2559) และนอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาพบว่านวัตกรรมเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ทำให้องค์กรมีผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น (กฤศกร จิรภานุเมศ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และ พนิดา แช่มช้าง, 2554) แต่ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการนวัตกรรมในโรงพยาบาลเอกชน ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม เพื่อให้ทราบรูปแบบการจัดการนวัตกรรมในโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนในการใช้ข้อมูลจากงานวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการนวัตกรรมในโรงพยาบาลเอกชน อันจะนำไปสู่การให้บริการได้ตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการ และสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดการจัดการนวัตกรรม ตามแนวคิดของ Tidd and Bessant (2014) ประกอบด้วย (1) สิ่งนำเข้าในกระบวนการนวัตกรรม (2) กระบวนการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชน และ (3) ผลผลิตทางนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งแสดงดังนี้

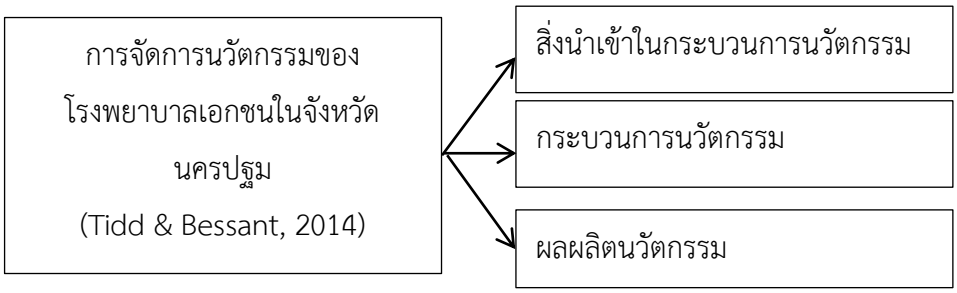

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2564

ประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แพทย์ พยาบาลและบุคลากรของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม จำนวน 3 โรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลกรุงเทพสนามจันทร์ โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียนนครปฐม และโรงพยาบาลเทพากร มีจำนวนประชากรรวม 353 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม, 2562) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin and Anderson (2010) ที่กำหนดว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบต้องมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 100 คนขึ้นไป และมีการใช้สูตรคำนวณของ Yamane (1973) กำหนดค่าความเป็นตัวแทนประชากร 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 188 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้การคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน (Proportional Allocation) ของแต่ละโรงพยาบาล ได้แก่ โรงพยาบาลกรุงเทพสนามจันทร์ 58 คน โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียนนครปฐม 50 คน และโรงพยาบาลเทพากร 80 คน และคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 87.77

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรในการวิจัยและสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประยุกต์แนวคิดของ Tidd and Bessant (2014) และ กัญญาวีณ์ โมกขาว และคณะ (2560) แล้วนำมา

ปรับใช้ให้เหมาะกับกลุ่มตัวอย่าง เกณฑ์ที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยดัดแปลงจากมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) แบบสอบถามมี 2 ตอน รวม 32 ข้อ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 รูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม รวม 25 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) สิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม (Input to the Innovation Process) จำนวน 10 ข้อ (2) กระบวนการนวัตกรรม (The innovation process) จำนวน 11 ข้อ และ (3) ผลผลิต (Outputs) จำนวน 4 ข้อ และนำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณาความตรงและความสอดคล้องของข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ซึ่งมีค่า IOC อยู่ในช่วงระหว่าง 0.67–1.00 จึงไม่มีการตัดหรือเพิ่มข้อคำถาม และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (CVI) เท่ากับ 0.98 และมีการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในโรงพยาบาลเอกชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยขอเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม พร้อมทั้งแนบเอกสารการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ ป.14/2563 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2563 ตามที่มหาวิทยาลัยคริสเตียนรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ให้แล้ว

2. เมื่อได้รับเอกสารรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยคริสเตียนแล้ว เอกสารรับรองเลขที่ ป.14/2563 ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2563 ผู้วิจัยจะชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูลการวิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามการวิจัยทางไปรษณีย์

3. หากไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยจะดำเนินการสอบถามและติดตามกับผู้ประสานงานที่ทางโรงพยาบาลเอกชนได้มอบหมายอีกครั้งจนกว่าจะได้จำนวนครบตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาจะต้องมีความครบถ้วนสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ส่วนงานที่สังกัด ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

3. วิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบและยืนยันองค์ประกอบการจัดการนวัตกรรมในโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัว โดยใช้สูตร Pearson's Product Moment Correlation Coefficient แสดงออกในรูปเมตริกสหสัมพันธ์พร้อมทดสอบความมีนัยสำคัญของเมตริกสหสัมพันธ์ การสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) โดยวิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component Method) และการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉากออโธกอนอล (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีการหมุนแกนแบบแวริแม็กซ์ (Varimax Rotation) สกัดองค์ประกอบ โดยใช้เกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบด้วยค่าไอเกน (Eigen Value) ที่มากกว่า 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแต่ละตัวแปรในองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และแต่ละองค์ประกอบต้องมีตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

3.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องหรือความกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าสถิติที่ใช้ในการประเมินความสอดคล้องหรือความกลมกลืน (พูลพงศ์ สุขสว่าง, 2557; Hooper, D., Coughlan. J., and Mullen M.R., 2008) ได้แก่ (1) ค่าไคสแควร์ (Chi-square) ค่าไคสแควร์ที่คำนวณได้น้อยกว่าไคสแควร์ตารางหรือพิจารณาค่า p-value ต้องมากกว่า 0.05 คือค่าไคแสควร์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-square) น้อยกว่า 3.00 (3) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องหรือความกลมกลืน (Goodness-of-Fit Index: GFI) ควรมีค่ามากกว่า 0.90 (4) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องหรือความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness-of Fit Index: AGFI) ควรมีค่ามากกว่า 0.80 (5) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI) ควรมีค่ามากกว่า 0.90 (6) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) ถ้ามีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ารูปแบบมีความกลมกลืนดีมาก ถ้ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.05-0.08 แสดงว่าตัวแบบมีความกลมกลืนในระดับดีพอสมควร และถ้ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.08-0.10 แสดงว่าตัวแบบมีความกลมกลืนปานกลาง (7) ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Squared Residual: RMR) ซึ่งดัชนีจะใช้ได้ดีเมื่อตัวแปรสังเกตทั้งหมดเป็นตัวมาตรฐาน (Standard Variables) โดยที่ค่าเข้าใกล้ศูนย์มากแสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 165 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุต่ำกว่า 30 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานในโรงพยาบาลน้อยกว่า 10 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยหรือ R2R ที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้แก่ 1) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม และ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐมในภาพรวม 3 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.56, SD=0.42) และด้านที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านผลผลิตนวัตกรรม ($\bar{x}$=4.71, SD=0.47) รองลงมา คือ ด้านสิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x}$=4.53, SD=0.50) และด้านกระบวนการนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x}$=4.51, SD=0.55)

2. รูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ผลการวิจัยเป็นดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรไปพิจารณากับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบที่สามารถเข้าเกณฑ์โดยเรียงลำดับตามค่าไอเกนและค่าร้อยละของความแปรปรวนจากมากไปหาน้อย ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีค่าไอเกนระหว่าง 1.354–12.332 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 5.414–49.328 ทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนได้รวมกันร้อยละ 69.117 ซึ่งสามารถจัดแบ่งกลุ่มองค์ประกอบตามค่าไอเกนได้ 4 กลุ่ม องค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบด้านสิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม เนื่องจากสามารถอธิบายหรือดึงความแปรปรวนของข้อมูลได้มากที่สุดถึงร้อยละ 49.328 ส่วนองค์ประกอบด้านกระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร ด้านผลผลิตนวัตกรรม และด้านกระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กรจะสำคัญรองลงมาตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์และค่าน้ำหนักขององค์ประกอบแต่ละด้าน ซึ่งจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีการตัดตัวแปรออกจำนวน 2 ตัวแปร คงเหลือตัวแปรรวมจำนวน 23 ตัวแปร ดังแสดงไว้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

องค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading)
องค์ประกอบที่ 1 สิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม (Input1)	
1. มีการจัดสรรเวลาสำหรับการฝึกอบรมและพัฒนา (I1)	.793
2. การจัดหาบุคคลให้เป็นผู้ให้คำปรึกษา (I2)	.770
3. มีการประกาศแผนงบประมาณประจำปี (I3)	.702
4. มีหน่วยงานสนับสนุน (I4)	.697
5. มีหลักสูตรการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ (I5)	.697
6. มีการจัดสรรงบประมาณตามที่กำหนดไว้ในโครงการ (I6)	.683
7. มีระบบสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม (I7)	.681
8. มีนโยบายการจัดสรรเวลา (I8)	.679
9. มีการจัดสรรเวลาในการสร้างนวัตกรรม (I9)	.646
องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร (Process1)	
1. มีการบริหารแบบยืดหยุ่น (P1)	.785
2. มีการให้รางวัลกับบุคลากรที่สร้างนวัตกรรม (P2)	.785
3. มีการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการสร้างนวัตกรรม (P3)	.775
4. มีการกระจายอำนาจ (P4)	.756
5. มีการประกาศเกียรติคุณให้กับบุคคลที่สร้างนวัตกรรม (P5)	.756
6. มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็น (P6)	.740
7. มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม (P7)	.628
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กร (Process2)	
1. มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับหน่วยงานอื่น เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในการสร้างนวัตกรรม (P8)	.814
2. มีการทำงานใกล้ชิดกับผู้ใช้บริการหรือชุมชน เพื่อสำรวจและพัฒนาแนวคิดในการสร้างนวัตกรรม (P9)	.785
3. มีการสร้างเครือข่ายภายนอกเพื่อช่วยในการสร้างนวัตกรรม (P10)	.779

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading)
องค์ประกอบที่ 4 ผลผลิตนวัตกรรม (Output1)	
1. มีบุคลากรเป็นนักพัฒนา นวัตกรรมเกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้น (O1)	.831
2. มีนวัตกรรมเกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอภายใน 3 ปีที่ผ่านมา (O2)	.831
3. มีจำนวนความคิดสร้างสรรค์ใหม่เกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้น (O3)	.790
4. มีนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (O4)	.670

2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม ในครั้งแรกโมเดลการวิจัยยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้ปรับโมเดลตามดัชนีชี้วัดการปรับเปลี่ยนแนะนำแล้ววิเคราะห์ใหม่ ซึ่งจะเห็นว่าโมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม

องค์ประกอบภายในอันดับที่สอง				**องค์ประกอบภายในอันดับที่หนึ่ง**			
องค์ประกอบ	**β**	**SE**	**R^2**	**องค์ประกอบ**	**β**	**SE**	**R^2**
Input1	.85	.15	.72	I1	.67	.10	.45
				I2	.72	.09	.52
				I3	.78	.12	.61
				I4	.66	.11	.44
				I5	.77	.10	.60
				I6	.77	.11	.59
				I7	.71	.13	.50
				I8	.75	.12	.56
				I9	.82	.11	.67
Process1	.94	.15	.89	P1	.68	.10	.46
				P2	.69	.08	.47
				P3	.79	.11	.68
				P4	.76	.12	.58
				P5	.78	.10	.61

ตารางที่ 2 องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม (ต่อ)

องค์ประกอบภายในอันดับที่สอง				**องค์ประกอบภายในอันดับที่หนึ่ง**			
องค์ประกอบ	**β**	**SE**	**R^2**	**องค์ประกอบ**	**β**	**SE**	**R^2**
				P6	.82	.13	.67
				P7	.78	.11	.61
Process2	.70	.15	.50	P8	.83	.08	.68
				P9	.88	.07	.77
				P10	.88	.07	.78
Output1	.86	.16	.73	O1	.70	.10	.50
				O2	.75	.11	.57
				O3	.57	.10	.38
				O4	.69	.13	.48
สถิติทดสอบ	χ^2 199.012 = , df = 196, P-value = 0.427, χ^2/df = 1.015 , CFI = 0.999, GFI = 0.915, AGFI = 0.880, RMR = 0.016 และ RMSEA = 0.010						
ผลการประเมิน	สอดคล้องกลมกลืน						

รูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม (IM) ทั้ง 4 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักระหว่าง 0.70–0.94 เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) กระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร (Process1) 2) ผลผลิตนวัตกรรม (Output1) 3) สิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม (Input1) และ 4) กระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กร (Process1)

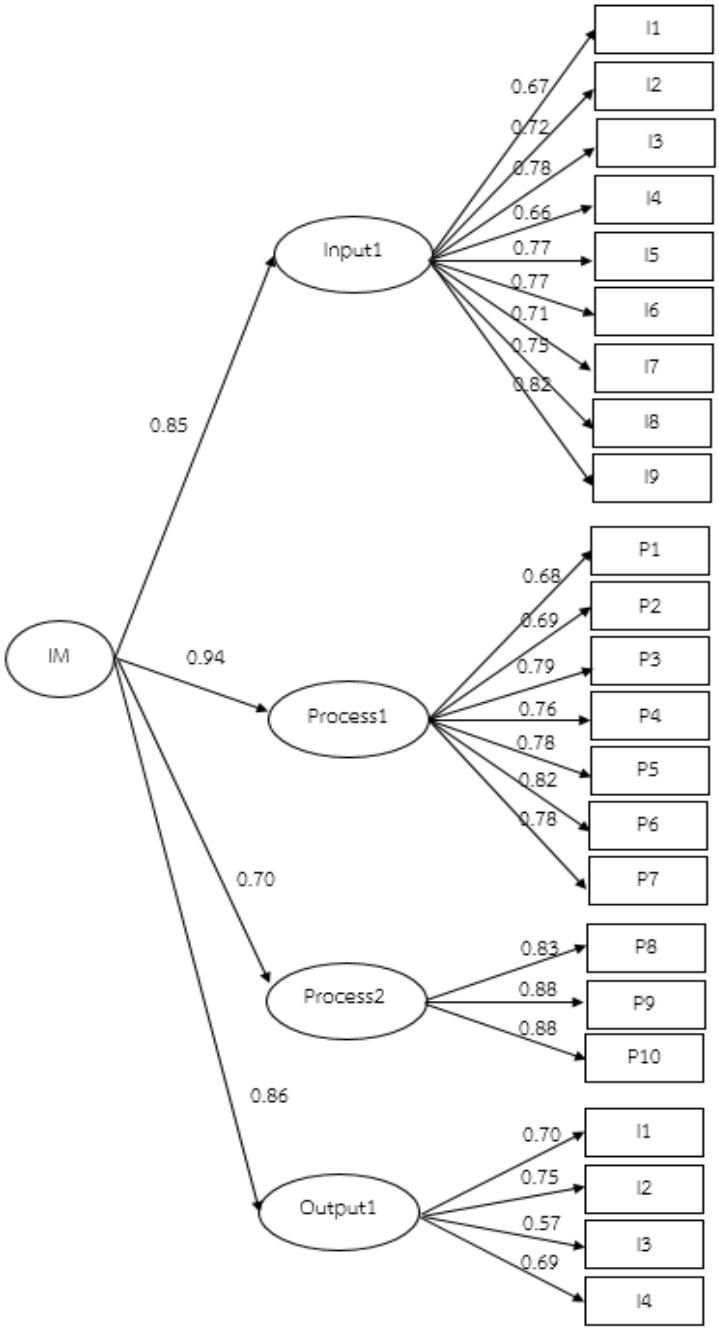

ภาพที่ 2 โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร (Process1) เป็นองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐม (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ 0.94 ค่าความเที่ยงหรือ R^2 เท่ากับ 0.89) รองลงมา คือ ผลผลิตนวัตกรรม (Output1) (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ 0.86 ค่าความเที่ยงหรือ R^2

เท่ากับ 0.73) ลำดับถัดมา คือ สิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม (Input1) (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ 0.85 ค่าความเที่ยงหรือ R^2 เท่ากับ 0.72) และสุดท้าย คือ กระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กร (Process1) (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ 0.70 ค่าความเที่ยงหรือ R^2 เท่ากับ 0.50)

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดนครปฐมในภาพรวม 4 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าบุคลากรของโรงพยาบาลเอกชนให้ความสำคัญกับการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาล และด้านที่อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านผลผลิตนวัตกรรม ซึ่งเป็นด้านที่มองเห็นได้เป็นรูปธรรมและใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงานด้านการจัดการนวัตกรรมได้ชัดเจน ได้แก่ 1) จำนวนบุคลากรที่เป็นนักพัฒนานวัตกรรมที่เกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้น 2) จำนวนนวัตกรรมเกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอภายใน 3 ปีที่ผ่านมา 3) จำนวนความคิดสร้างสรรค์ใหม่เกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้น และ 4) มีนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นภดล เหลืองภิรมย์ (2557) ที่กล่าวว่านวัตกรรมเป็นการนำความรู้ใหม่หรือสิ่งค้นพบใหม่ไปใช้ได้จริง หากข้อค้นพบใหม่ใดที่ไม่สามารถนำไปใช้ไปได้จริงก็ไม่ถือว่าเป็นนวัตกรรม รวมทั้งจะเห็นได้ว่ามีงานวิจัยที่มีการศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการนวัตกรรมที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งทำให้เห็นว่าองค์กรให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานหรือการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤศกร จิรภานุเมศ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และ พนิดา แช่มช้าง (2554) ซึ่งพบว่าความสามารถทางนวัตกรรมขององค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวัดผลการดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญขององค์กรที่ใช้ในการประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยการสกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยวิธีการสกัดองค์ประกอบหลัก (Principal Component Method) พบว่าองค์ประกอบของการจัดการนวัตกรรม มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ (1) กระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร (2) สิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม (3) กระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กร และ (4) ผลผลิตนวัตกรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Tidd and Bessant (2014) และผลการศึกษาของ กัญญาวีณ์ โมกขาว และคณะ (2560) ซึ่งได้ศึกษาผลการดำเนินงานการจัดการนวัตกรรมแล้วพบว่าองค์ประกอบของผลการดำเนินงานการจัดการนวัตกรรมของหอผู้ป่วยโรงพยาบาลชุมชน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) สิ่งนำเข้าในกระบวนการนวัตกรรม (2) กระบวนการนวัตกรรม และ (3) ผลผลิตทางนวัตกรรม เนื่องจากการผลการวิจัยครั้งนี้ด้านกระบวนการนวัตกรรมได้แยกออกเป็น 2 องค์ประกอบ

คือ กระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร และกระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กร ส่วนอีก 2 องค์ประกอบยังคงเป็นตามแนวคิดของ Tidd and Bessant (2014) และผลการศึกษาของ กัญญาวีณ์ โมกขาว และคณะ (2560) โดยสามารถอภิปรายผลแต่ละองค์ประกอบโดยเรียงลำดับตามน้ำหนักองค์ประกอบตามการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านกระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร เป็นองค์ประกอบใหม่ที่ถือเป็นข้อค้นพบใหม่ของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งตามแนวคิดของ Tidd and Bessant (2014) และผลการศึกษาของ กัญญาวีณ์ โมกขาว และคณะ (2560) คือ ด้านกระบวนการนวัตกรรม แต่ผลการวิจัยครั้งนี้ได้แยกออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ กระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร และกระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ด้านกระบวนการภายในองค์กรถือเป็นองค์ประกอบที่บุคลากรในโรงพยาบาลให้ความสำคัญมากที่สุด โดยโรงพยาบาลต้องมีการบริหารองค์กรที่ไม่ยึดติดกับกฎเกณฑ์หรือขั้นตอนเดิมมากเกินไปจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรม มีการกระจายอำนาจการบริหาร มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการเลือกความคิดใหม่ เพื่อการพัฒนาเป็นสิ่งประดิษฐ์ บริการ หรือกระบวนการสื่อสาร มีการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศในการทำงานเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมทั้งมีการให้รางวัลและการประกาศเกียรติคุณให้กับบุคลากรที่มีการสร้างนวัตกรรมให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ Adair (1996) และผลการศึกษาของ พยัต วุฒิรงค์ (2562) ที่กล่าวว่าโครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่นไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ทีมงาน การติดต่อสื่อสารและโครงสร้างขององค์กร มีลักษณะองค์กรแบบแบนราบ เป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่คุณภาพและการสร้างนวัตกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ วุฒิพงษ์ ภักดีเหลา (2554) ที่กล่าวว่าโครงสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและโอกาส มีกฎระเบียบภายในที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม มีโครงสร้างแบบกระจายอำนาจ จะทำให้บุคลากรมีอำนาจในการตัดสินใจ มีอิสระในการจัดการและมีอำนาจในการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์กร เช่น ควรมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบดูแลด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีการกำหนดกระบวนการในการพัฒนานวัตกรรมโดยมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนางานนวัตกรรมของโรงพยาบาล เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 2 ด้านผลผลิตนวัตกรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นอันดับสองรองจากกระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กร เพราะเป็นการวัดความสำเร็จของการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างเป็นรูปธรรม คือ โรงพยาบาลมีนวัตกรรมเกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอภายใน 3 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนความคิดสร้างสรรค์ใหม่เกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้น และนวัตกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Tidd and Bessant (2014) และผลการศึกษาของ กัญญาวีณ์ โมกขาว และคณะ (2560) พบว่า ผลผลิตนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการนวัตกรรมในองค์กร ทั้งนี้เมื่อมีการวัดผลการดำเนินงานด้านการ

จัดการนวัตกรรมและนำนวัตกรรมไปใช้จริงในการปฏิบัติงานแล้ว โรงพยาบาลเอกชนต้องมีการประเมินผลการนำนวัตกรรมไปใช้ว่าเกิดประโยชน์ต่อโรงพยาบาลอย่างไร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผน พัฒนา และประเมินผลการจัดการนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปตามหลักวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ของ Deming (1995)

องค์ประกอบที่ 3 ด้านสิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญเนื่องจากเป็นปัจจัยแรกหากพิจารณาตามกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต สอดคล้องกับแนวคิดของ Tidd and Bessant (2014) และผลการศึกษาของ กัญญาวีณ์ โมกขาว และคณะ (2560) พบว่า สิ่งนำเข้ากระบวนการนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการนวัตกรรมในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรัพยากรบุคคล เวลา งบประมาณ โดยโรงพยาบาลควรมีนโยบายการจัดสรรเวลาและจัดสรรเวลาที่เหมาะสมให้แก่บุคลากรในการสร้างนวัตกรรม มีระบบสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม เช่น ระบบสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ระบบการเบิกจ่ายงบประมาณที่มีความคล่องตัว เป็นต้น โรงพยาบาลควรมีหน่วยงานสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม เช่น หน่วยงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ทีมคร่อมสายงาน (PCT) หน่วยงานวิชาการ เป็นต้น มีการจัดหาบุคคลให้เป็นผู้ให้คำปรึกษา (Mentor) สำหรับการสร้างนวัตกรรม มีการประกาศแผนงบประมาณประจำปีสำหรับการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมให้กับบุคลากรได้รับทราบ มีการจัดสรรงบประมาณให้ตามที่กำหนดไว้ในโครงการนวัตกรรมที่ดำเนินการโดยบุคลากรของโรงพยาบาล มีหลักสูตรการฝึกอบรม และพัฒนาความรู้เพื่อการสร้างนวัตกรรมแก่บุคลากรของโรงพยาบาล รวมทั้งมีการจัดสรรเวลาสำหรับการฝึกอบรม และพัฒนาความรู้ เพื่อการสร้างนวัตกรรมแก่บุคลากรของโรงพยาบาล สอดคล้องกับผลการศึกษาของพยัต วุฒิรงค์ (2562) ที่พบว่าการมีทรัพยากรที่เพียงพอในด้านเวลา เทคโนโลยี งบประมาณ และบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถสร้างแรงจูงใจต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมและสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในกิจกรรมด้านการวิจัยและพัฒนา และสอดคล้องกับแนวคิดของ Greenberg (2005) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนด้านทรัพยากร ถือเป็นแหล่งสนับสนุนพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างนวัตกรรม องค์กรจะต้องจัดสรรและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อส่งเสริมนวัตกรรม ไม่ว่าจะด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดนวัตกรรมองค์กร (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2553) ดังนั้นองค์กรควรมีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ ได้แก่ (1) ด้านเวลา ผู้บริหารต้องจัดให้บุคลากรมีเวลาที่เพียงพอต่อการสร้างนวัตกรรม (2) ด้านงบประมาณ ผู้บริหารต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม (3) ด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารควรมีการเลือกทรัพยากรที่พัฒนา ค้นหา และใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และ (4) ด้านขนาดองค์กร พบว่า องค์กรที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มในการนำนวัตกรรมมาใช้ในองค์กรมากกว่าองค์กรขนาดเล็ก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Hamidi and Gharneh (2017) ที่พบว่าองค์กรขนาดใหญ่มีความสามารถด้านนวัตกรรม

สูงกว่าองค์กรขนาดเล็ก นอกจากนี้องค์กรนวัตกรรมจำเป็นต้องมีทรัพยากรที่เพียงพอในการพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมในอัตราที่สูงกว่าคู่แข่งขัน เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในระยะยาว

องค์ประกอบที่ 4 ด้านกระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กร เป็นองค์ประกอบใหม่ที่ถือเป็นข้อค้นพบใหม่ของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งกระบวนการนวัตกรรมภายนอกองค์กรถือว่ามีความสำคัญต่อการจัดการนวัตกรรมขององค์กรมาก เนื่องจากในปัจจุบันธุรกิจเอกชนที่ประสบความสำเร็จไม่สามารถดำเนินธุรกิจเพียงลำพังโดยไม่มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกได้ เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลให้รายได้ของโรงพยาบาลเอกชนมีแนวโน้มหดตัว 10.0-12.0% ดังนั้นผู้ประกอบการโรงพยาบาลเอกชนมีแนวโน้มเร่งขยายการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงการเป็นพันธมิตรกับโรงพยาบาลอื่นทั้งในและต่างประเทศ และขยายไปสู่ธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจโรงพยาบาล เพื่อให้ธุรกิจโรงพยาบาลมีห่วงโซ่อุปทานครบวงจรรองรับความต้องการใช้บริการที่หลากหลาย โดยโรงพยาบาลที่มีเครือข่ายมากจะมีความได้เปรียบทั้งด้านต้นทุน บุคลากร และการเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้บริการ เช่น โรงพยาบาลมีการสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาอุปกรณ์ทางการแพทย์ หรือเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในการรักษาพยาบาล (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลภัสสรณ์ สิทธิวรงค์ชัย (2560) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ในการจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ของโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย พบว่า การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการตลาด (β=0.547, $p<0.001$) สอดคล้องกับแนวคิดของ Tidd and Bessant (2014) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดการความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก เป็นการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรกับองค์กรภายนอก สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี การตลาด เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสร้างนวัตกรรม และการจัดการทางด้านทรัพยากรนวัตกรรมในการจัดการความเชื่อมโยงกับองค์กรภายนอกสามารถทำได้โดยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรภายนอก รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการทำงานร่วมกับองค์กรภายนอก เพื่อร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมให้กับโรงพยาบาลอันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อองค์กร และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) ได้กล่าวถึงปัจจัยขององค์กรแห่งนวัตกรรมว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม และการมุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งจากภายในองค์กรและภายนอกองค์กรจะสร้างความคิดของกระบวนการย่อยและนำไปสู่ความสำเร็จของการทำงานในองค์กรร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น พบว่า บุคลากรโรงพยาบาลมีความเห็นว่าควรให้ความสำคัญกับผลผลิตนวัตกรรม เนื่องจากเป็นสิ่งที่วัดได้เชิงรูปธรรม ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนควรมีการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ชัดเจนและวัดได้ เช่น มีการกำหนดจำนวนผลงานนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรของโรงพยาบาลเอกชนเกิดความท้าทายในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นต้น

2. จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า กระบวนการนวัตกรรมภายในองค์กรเป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลเอกชนควรมีการปรับกระบวนการทำงานภายในโรงพยาบาลเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติงาน โดยมีการบริหารองค์กรที่ไม่ยึดติดกับกฎเกณฑ์หรือขั้นตอนเดิมมากเกินไปจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานวัตกรรม เช่น ควรมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบดูแลด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีการกำหนดกระบวนการในการพัฒนานวัตกรรมโดยมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนางานนวัตกรรมของโรงพยาบาล เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการให้รางวัลกับบุคลากรที่มีการสร้างนวัตกรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น และที่สำคัญควรมีการกระจายอำนาจการบริหารโดยไม่ยึดติดกับผู้บังคับบัญชาเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการนวัตกรรมในโรงพยาบาลเอกชนเพื่อเป็นแนวทางการในการพัฒนาการให้บริการของโรงพยาบาลเอกชนที่มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาที่ความคุ้มค่าของทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และประสิทธิผล โดยพิจารณาที่ผลผลิตนวัตกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดการนวัตกรรมกับผลการดำเนินงานของโรงพยาบาลเอกชน

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมของโรงพยาบาลเอกชนกับองค์กรบริการสุขภาพอื่น เช่น โรงพยาบาลของภาครัฐ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คลินิกเอกชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **ทีเซลส์-โรงพยาบาลพญาไท-โรงพยาบาลเปาโล ร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรภาครัฐภาคเอกชน พัฒนาโครงการ**

ปัญญาประดิษฐ์ สำหรับวิเคราะห์ภาพเอ็กซ์เรย์ทรวงอก. ค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2564, จาก https://www.mhesi.go.th/index.php/en/news-and-announce-all/news-all/1729-2020-07-02-05-47-24.html

กฤศกร จิรภานุเมศ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และ พนิดา แช่มช้าง. (2554). *ผลของการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและกลยุทธ์ที่มีต่อความสามารถทางนวัตกรรมและผลการดำเนินงาน การศึกษาเชิงประจักษ์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ*. **วารสารวิทยาการจัดการ**, 28(1): 1-15.

กัญญาวีณ์ โมกขาว สุจิตรา เหลืองอมรเลิศ นงลักษณ์ จินตนาดิลก และ เนตรชนก ศรีทุมมา. (2560). *โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงการสร้างความรู้ และผลการดำเนินงานการจัดการนวัตกรรมของหอผู้ป่วยโรงพยาบาลชุมชน*. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**, 27(3): 163–175.

ชลภัสสรณ์ สิทธิวรงค์ชัย. (2560). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลลัพธ์ในการจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์; หลักฐานเชิงประจักษ์ของโรงพยาบาลเอกชนในประเทศไทย*. **วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร**. ค้นเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2564, จาก http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1647/1/57604928.pdf

นภดล เหลืองภิรมย์. (2557). **การจัดการนวัตกรรม Innovation Management**. กรุงเทพฯ: ดวงกมล พับลิชชิ่ง.

พยัต วุฒิรงค์. (2562). **การจัดการนวัตกรรม: ทรัพยากร องค์การแห่งการเรียนรู้ และนวัตกรรม** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2557). *หลักการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง*. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**, 6(2): 136-145.

ลำพู สนั่นเอื้อ สุคนธ์ ไข่แก้ว และ สมพันธ์ หิญชีระนันท์. (2561). *องค์ประกอบของภาวะผู้นำนวัตกรรมทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ที่โรงพยาบาลเฉพาะทางมะเร็ง เขต 4 กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข*. **วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์**. 14(2): 63-73.

วุฒิพงษ์ ภักดีเหลา. (2554). *การศึกษาคุณลักษณะขององค์การนวัตกรรม: กรณีศึกษาองค์การที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม*. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**. ค้นเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2564, จาก http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2554/b175391.pdf

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2553). **การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครปฐม. (2562). **ข้อมูลสถิติบุคลากรทางการแพทย์จังหวัดนครปฐม**. ค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2563, จาก https://npt.hdc.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformated/format1.php&cat_id=c11dad88f80061c70cd1ae96b500d017&id=680c8ce3c9c0f0bd6d9734664ad4eb13

สุนทรีภรณ์ ทองไสย. (2559). *พยาบาลกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.* **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า**. 27(1): 112-119.

อรุณี ไพศาลพาณิชย์กุล. (2559). *การสร้างตัวแบบโรงพยาบาลนวัตกรรม: ระเบียบวิธีทฤษฎีฐานราก.* **วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์**. ค้นเมื่อ 2 มกราคม 2564, จาก http://ssde.nida.ac.th/images/PDF/thesis_is/PhD/2559/arunee.pdf

Adair, J. (1996). **Effective Innovation: How to Stay Ahead of the Competition.** London: Pan Books.b4081061866744.html.

Deming, E. W. (1995). **Out of the crisis**. USA: The Massachusetts Institute of Technology Center for Advanced Engineering Study.

Greenberg, J. (2005). **Managing Behavior in Organizations** (4th ed). New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, R. (2010). **Multivariate data analysis a global perspective**. New Jersey: Hamilton Printing.

Hamidi, F. & Gharneh, N. S. (2017). *Impact of Co-creation on Innovation Capability and Firm Performance: A Structural Equation Modeling*. **Ad-minister**, 30(1), 73-90. DOI: 10.17230/administer.30.4

Hooper, D., Coughlan. J., and Mullen M.R. (2008). *Structural Equation Modeling: Guidelines for Determining Model Fit*. **Electronic Journal on Business Research Methods**. 6(1): 53-60.

McGregor, J. 2008. **The World's Most Innovative Companies. Bloomberg BusinessWeek**. (April). Retrieved on November 24th, 2020, from http://www.businessweek.com/magazine/content/08_17/

Tidd, J. and Bessant, J. (2014). **Management Innovation.** 3th ed. West Sussex: Wiley.

Yamane, T. (1973). **Statistic: An Introductory Analysis**. 3th ed. New York: Harper &row.

อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร

Influence of Service Quality on the Decision to use Fortune Predestination Business of Users in Bangkok

การิน วราภัสร์
นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
E-mail: mannumber915@gmail.com
ณัฐพัชร์ อภิวัฒน์ไพศาล
อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
E-mail: nathapat.a@vru.ac.th
Karin Waraphat
Student, Business Administration, Faculty of College of Innovative Management,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
Nathapat Aphiwatpisan
Lecturer, Business Administration, Faculty of College of Innovative Management,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

(Received: August 28, 2021; Revised: September 21, 2022; Accepted: September 26, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ 2) ศึกษาระดับการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2) ศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการด้านกระบวนการให้บริการมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านบุคลากร ด้านหลักฐานทางกายภาพ ด้านสินค้าและบริการ ด้านแหล่งให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านอัตราค่าบริการมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และ 2) คุณภาพการให้บริการด้านความเอาใจใส่ ด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ และด้านความน่าเชื่อถือส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร มีอำนาจการทำนายร้อยละ 61.5

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ การตัดสินใจใช้บริการ ธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the level of service quality, 2) study the level of decisions to use fortune predestination business of users in Bangkok; and 3) Study Influence of service quality on the decision to use fortune predestination business of users in Bangkok. The sample group consisted of 400 users of fortune predestination business in Bangkok, selected by using accidental random sampling. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by using mean, standard deviation and multiple regression analysis.

The results showed that: 1) the users' had opinion service quality at a high level, and the level of decisions to use fortune predestination business of users gave the highest level was process, next were people, physical evidence, product and service, place, promotion and price; and 2) The Service quality: empathy, responsiveness, tangibles, assurance and reliability affecting decisions to use fortune predestination business of users in Bangkok with predictive power of 61.5 percent.

Keywords: service quality, decisions to use the service, fortune predestination business

บทนำ

ธุรกิจบริการถือได้ว่ามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งธุรกิจบริการในปัจจุบันมีความหลากหลาย แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลายและมีอยู่อย่างไม่จำกัด โดยข้อมูลจากวิจัยกรุงศรีกล่าวว่าธุรกิจบริการมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกจากสัดส่วนร้อยละ 62.0 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลกในปี พ.ศ. 2551 เพิ่มขึ้นมาเป็นประมาณร้อยละ 65.1 ในปี พ.ศ.2560 สำหรับสัดส่วนภาคบริการของประเทศไทยเพิ่มจากร้อยละ 55.8 ในปี พ.ศ.2551 เพิ่มขึ้นมาเป็นร้อยละ 63.2 ในปี พ.ศ.2562 (วิจัยกรุงศรี, 2564: 4) สำหรับธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาเป็นอีกรูปแบบของธุรกิจบริการที่มีมาอย่างยาวนาน ปัจจุบันศาสตร์การพยากรณ์โชคชะตาเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมไทยเป็นอย่างมาก ในอดีตเรามักคุ้นชินกับคำว่า “หมอดู” แต่ปัจจุบันอาจเรียกว่า “นักโหราศาสตร์” หรือ “นักพยากรณ์” หรืออาจเรียกว่าที่ปรึกษาชะตาชีวิต ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีหน้าที่ในการพยากรณ์ชะตาชีวิตตามหลักโหราศาสตร์ ใช้ศาสตร์พยากรณ์ที่หลากหลายตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลมาจากความเชื่อ โชคลาง อำนาจลี้ลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งถือเป็นค่านิยมของบุคคลจากในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากบุคคลที่ใช้บริการศาสตร์การพยากรณ์โชคชะตาต้องการที่พึ่งทางจิตใจ ซึ่งอาจเกิดจากความวิตกกังวล ปัญหาที่ประสบ เช่น ด้านการงาน การเงิน ความรัก ครอบครัว การเรียน สุขภาพ หรือโชคลาภ รวมถึงต้องการคำปรึกษา ข้อแนะนำเพื่อทำให้เกิดความสบายใจ คลี่คลายปัญหา ทำให้สภาพจิตใจคลายกังวล หรือการสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิต รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจ การวางแผนการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละท่านที่มีความแตกต่างกันออกไป (ปริญญา นาคปฐม และ พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2560: 71; พระครูสุภัทรวชิรานุกูล และคณะ, 2563: 420; รุจิกาญจน สานนท์, 2559: 87) ประกอบกับข้อมูลจากศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (2562: ออนไลน์) ได้เปิดเผยถึงผลสำรวจ 10 อันดับธุรกิจดาวรุ่ง ในปี พ.ศ.2563 พบว่า ธุรกิจความเชื่อเป็นกลุ่มธุรกิจบริการที่ติดอันดับ 9 ในอัตราร้อยละ 84.4 ดังนั้นจึงทำให้ศาสตร์การพยากรณ์โชคชะตาเข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมไทยมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาได้รับความนิยมและมีอัตราการเติบโตเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

อีกทั้งการแข่งขันทางธุรกิจในยุคปัจจุบัน นับเป็นความท้าทายอย่างมากของผู้บริหารและผู้ประกอบการที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและแบบแผนทางธุรกิจแบบเดิม ๆ เพื่อสร้างโอกาสและความอยู่รอดในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไร้ขอบเขต โดยปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจสามารถอยู่รอดและเติบโตได้ในท่ามกลางสภาวะการแข่งขันอย่างรุนแรงในยุคปัจจุบันนั่นคือความสามารถในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รูปแบบการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการดำเนินธุรกิจและกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์

และพฤติกรรมความต้องการ ความคาดหวังของผู้ใช้บริการที่มีการปรับเปลี่ยนไปจากในอดีต ดังนั้น การยกระดับคุณภาพการให้บริการจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจไปสู่ความสำเร็จและนับได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจในปัจจุบันเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจให้กับผู้ใช้บริการ (ขวัญฤทัย เดชทองคำ, 2563: 317-320) เพื่อรักษาฐานลูกค้าเดิมและแสวงหาฐานลูกค้าใหม่ อีกทั้งคุณภาพการให้บริการยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างคุณค่าของตราสินค้าและภาพลักษณ์องค์กร ซึ่งหากผู้ใช้บริการได้รับบริการที่คุ้มค่า สามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ เกินความคาดหวังที่ตั้งไว้ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำและเกิดการบอกต่อไปยังกลุ่มอื่นที่สนใจ จึงนำไปสู่การเติบโตของธุรกิจ รวมถึงผลประกอบการที่เพิ่มสูงขึ้น สำหรับปัจจัยเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดบริการเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการสร้างความได้เปรียบและสร้างความแตกต่างจากการแข่งขัน (กฤตชน วงศ์รัตน์, 2563: 211-212) ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้ใช้บริการ ซึ่งหากธุรกิจการพยากรณ์สามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลต่อผลประกอบการที่ดีขึ้น เกิดความไว้วางใจ เชื่อมั่น เกิดการใช้บริการซ้ำ การบอกต่อ จนทำให้เกิดเป็นความภักดีของผู้ใช้บริการต่อธุรกิจการพยากรณ์ได้ในอนาคต

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสามารถนำผลการวิจัยไปต่อยอดองค์ความรู้สำหรับผู้ที่สนใจเกี่ยวกับศาสตร์การพยากรณ์โชคชะตา เช่น นักวิจัย นักวิชาการ ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา หรือธุรกิจความเชื่อในรูปแบบอื่น ๆ รวมถึงการวางแผนการใช้ศักยภาพขององค์กรในการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการพยากรณ์โชคชะตา หรือศาสตร์ความเชื่อในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความคาดหวังของผู้ใช้บริการ พัฒนา และยกระดับคุณภาพการให้บริการเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งนับเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ธุรกิจการพยากรณ์จะสามารถเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน รักษาฐานลูกค้าเก่าและเกิดฐานลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ
2. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

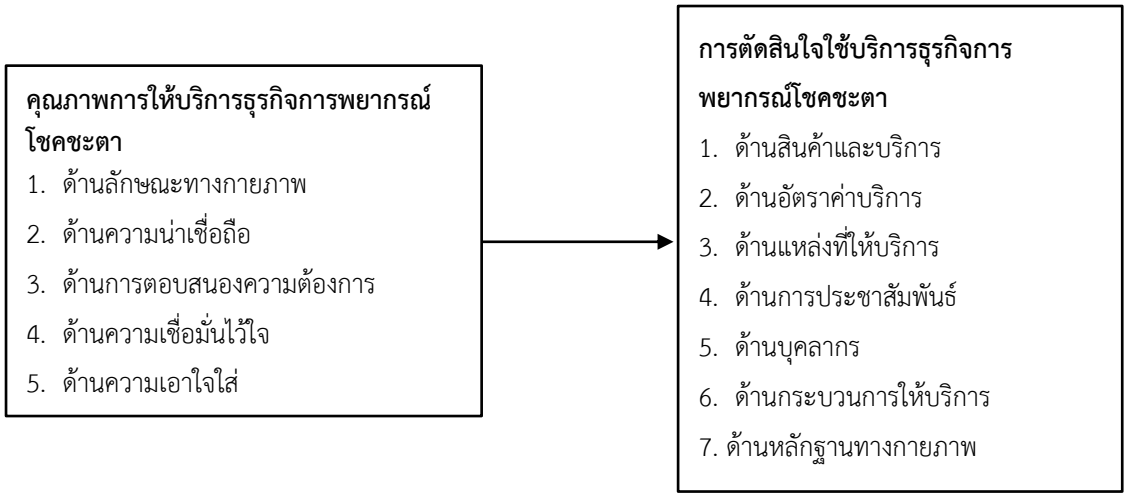

ภาพที่1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้ใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างจากการประมาณค่าร้อยละ กรณีไม่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของ W.G.Cochran (1953 อ้างถึงใน กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549: 74) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนและสร้างเชื่อมั่นในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลเป็นจำนวน 400 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลสื่อออนไลน์จากแหล่งที่สามารถเชื่อถือและตรวจสอบที่มาของข้อมูลได้เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) รวมถึงกรอบความคิดในการสร้างเครื่องมือ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ อีกทั้งเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการ

สร้างนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (ข้อคำถาม) โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) มีรายละเอียดประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 คุณภาพการให้บริการที่ผู้ใช้บริการรับรู้

ตอนที่ 2 การตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โดยแบบสอบถามตอนที่ 1-2 ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert scale และแบบสอบถามในตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open-ended Form) จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและความเหมาะสมของเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีความชัดเจน และความเหมาะสมที่สอดคล้องของเครื่องมือการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทั้งนี้แบบสอบถามมีค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้างและความเหมาะสมของเนื้อหา โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (The Index Item-Objective Congruence: IOC) พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.50 และแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นโดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค พบว่า ทุกด้านมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 โดยด้านคุณภาพการให้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตามีค่าความเชื่อมั่น 0.76 ส่วนด้านการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.90 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นและสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้จริง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ที่เคยใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยอธิบายและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม และวิธีการเก็บข้อมูลกับผู้ใช้บริการ โดยตรงเป็นรายบุคคล ตลอดจนถึงการรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง นอกจากนั้นผู้วิจัยมีการส่งแบบสอบถามผ่าน Google Forms เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับคืนมาในอัตราที่สูงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ คือ 400 ชุด เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลแบบสอบถามไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.13, SD=0.44) เมื่อพิจารณาทุกด้าน พบว่า ด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ ด้านความเอาใจใส่ และด้านลักษณะทางกายภาพ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการตอบสนองความต้องการ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

ประเด็นคุณภาพการให้บริการ	ระดับคุณภาพการให้บริการ			
	$\bar{x}$	SD	ความหมาย	ลำดับที่
1. ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.09	0.51	มาก	5
2. ด้านความน่าเชื่อถือ	4.14	0.52	มาก	2
3. ด้านการตอบสนองความต้องการ	4.20	0.47	มาก	1
4. ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ	4.12	0.58	มาก	3
5. ด้านความเอาใจใส่	4.11	0.53	มาก	4
รวม	**4.13**	**0.44**	**มาก**	

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.06, SD=0.44) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการให้บริการมีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านบุคลากร ด้านหลักฐานทางกายภาพ ด้านสินค้าและบริการ ด้านแหล่งให้บริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านอัตราค่าบริการ มีระดับการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านกระบวนการให้บริการ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

ประเด็นการตัดสินใจใช้บริการ	ระดับการตัดสินใจใช้บริการ			
	$\bar{x}$	SD	ความหมาย	ลำดับที่
1. ด้านสินค้าและบริการ	4.02	0.52	มาก	4
2. ด้านอัตราค่าบริการ	3.87	0.60	มาก	7
3. ด้านแหล่งที่ให้บริการ	4.00	0.54	มาก	5
4. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.00	0.50	มาก	6
5. ด้านบุคลากร	4.18	0.57	มาก	2
6. ด้านกระบวนการให้บริการ	4.22	0.50	มากที่สุด	1
7. ด้านหลักฐานทางกายภาพ	4.15	0.54	มาก	3
รวม	**4.06**	**0.44**	**มาก**	

3. อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร

ในการวิเคราะห์อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณเส้นตรง (Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ในเขตกรุงเทพมหานคร

คุณภาพการให้บริการ	การตัดสินใจใช้บริการ			t	p
	B	SE	β		
ค่าคงที่ (a)	.911	.133		6.844	.000*
ด้านลักษณะทางกายภาพ	.145	.041	.170	3.591	.000*
ด้านความน่าเชื่อถือ	-.089	.045	-.107	-1.995	.047*
ด้านการตอบสนองความต้องการ	.184	.042	.201	4.402	.000*
ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ	.079	.035	.106	2.242	.025*
ด้านความเอาใจใส่	.444	.034	.541	12.901	.000*
Adjust R Square=0.615 R=0.787 R Square=0.620 Durbin–Watson=1.822					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านความเอาใจใส่ ด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ และด้านความน่าเชื่อถือ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีอำนาจการทำนายร้อยละ 61.5

อภิปรายผล

อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ด้านความเอาใจใส่ ด้านการตอบสนองความต้องการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจ และด้านความน่าเชื่อถือ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านความเอาใจใส่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการตัดสินใจเข้าใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตานั้น ส่วนใหญ่เกิดจากที่ผู้ใช้บริการเกิดความวิตกกังวล ความไม่แน่ใจ ไม่สบายใจ ไม่กล้าตัดสินใจ ขาดความมั่นใจ ต้องการคำปรึกษา คำแนะนำ รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของผู้ใช้บริการที่หลากหลาย ทั้งนี้การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความเข้าใจถึงความรู้สึก อารมณ์ของผู้ใช้บริการ การแสดงถึงความจริงใจ และความตั้งใจในการให้บริการ และยินดีที่จะช่วยเหลือ การสร้างความอบอุ่น รวมถึงการสื่อสารอย่างจริงใจของนักพยากรณ์อย่างตรงไปตรงมาและชัดเจน จึงเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของนักพยากรณ์ในการสร้างความเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง ทั้งนี้ยังส่งผลต่อความไว้ใจและความเชื่อมั่นในคำทำนายของการพยากรณ์โชคชะตาที่ได้รับในการนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตหรือการทำงานต่อไปได้อย่างเกิดความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจิกาญจน สานนท์ (2559) พบว่า กลยุทธ์ของธุรกิจโหราศาสตร์ที่ต้องคำนึงถึง คือ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใช้บริการ โดยได้กล่าวอีกว่ายังมีนักโหราศาสตร์จำนวนหนึ่งที่ยังไม่มีความพร้อม ไม่เข้าใจความต้องการของผู้ใช้บริการจึงส่งผลให้ต้องออกจากธุรกิจโหราศาสตร์หรือการพยากรณ์ไปอย่างน่าเสียดาย ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการเอาใจใส่ต่อผู้ใช้บริการของธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตานั้นเป็นการสร้างความมั่นใจถึงการนำเสนอบริการที่ผู้ใช้บริการจะได้รับประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนองที่ตรงตามความต้องการ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความภักดีของผู้ใช้บริการในระยะยาว

2. ด้านการตอบสนองความต้องการส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้ใช้บริการที่ตัดสินใจมาใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตานั้นต่างมีปัญหาที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจเกิดความวิตกกังวล

ความเครียด ความไม่สบายใจ ความไม่มั่นใจ เกิดความลังเล ต้องการขอคำปรึกษา คำแนะนำหรือหาทางออกให้กับชีวิต โดยประเด็นปัญหาส่วนใหญ่ที่นักพยากรณ์พบ ได้แก่ ด้านความรัก การงาน การเงิน การเรียน สุขภาพ โชคลาภ หรือต้องการหาทางออกโดยยังไม่กล้าตัดสินใจ รวมถึงอาจต้องการเครื่องรางหรือวัตถุมงคลเพื่อให้ตนเองเกิดความอุ่นใจ สบายใจยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อความต้องการของผู้ใช้บริการแต่ละคนมีความแตกต่างกันออกไป จึงเป็นหน้าที่ของนักพยากรณ์ที่ต้องมีบทบาทในการให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ รวมถึงคำตอบที่ผู้ใช้บริการต้องการ เพื่อลดความกังวลและเกิดความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ตนเองปรารถนาและต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปริญญา นาคปฐม และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการศาสตร์พยากรณ์ จำแนกได้เป็น 7 กรณี คือ ความสงสัย ไม่ชอบการรอคอย ความกังวล สนับสนุนการตัดสินใจ เกิดปัญหาติดขัดในการดำเนินชีวิต เกิดความอยากรู้อยากลองหรือต้องการท้าทายผู้พยากรณ์ และอยากรู้เหตุการณ์ในอนาคต และยังเป็นไปในแนวทางเดียวกับผลงานวิจัยของ รุจิกาญจน สานนท และคณะ (2560) พบว่า ผู้ให้คำปรึกษามีหน้าที่ชี้แนะแนวทาง ให้กำลังใจ และร่วมแก้ไขกับผู้รับคำปรึกษาตามแนวทางจิตวิทยาให้คำปรึกษา นอกจากนี้ยังต้องมีเจตคติที่ดีต่อการนำแนวทางโหราศาสตร์มาปรับใช้โดยเฉพาะเรื่องการเชื่อมโยงคำทำนายตามกระบวนการทำนายทางโหราศาสตร์มีแง่คิดที่นำไปใช้ได้จริง

3. ด้านลักษณะทางกายภาพส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากศาสตร์การทำนายในปัจจุบัน นักพยากรณ์หลายท่านได้นำศาสตร์การพยากรณ์โชคชะตามาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่และการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเป็นการต่อยอดธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา สำหรับเครื่องมือ อุปกรณ์ของนักพยากรณ์โชคชะตาที่นำมาประยุกต์ใช้ล้วนเกิดจากการสะสมประสบการณ์ ปัญหา อุปสรรค ความต้องการของผู้ใช้บริการ สภาพการแข่งขันของธุรกิจการพยากรณ์และข้อมูลที่ได้มีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับศาสตร์การพยากรณ์ รวมถึงการเก็บสะสมข้อมูล สถิติการพยากรณ์จากในอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงนำมาสู่การพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ในแบบเฉพาะของตนเองตามความถนัดและความเชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดความแตกต่างและความโดดเด่นในการใช้เครื่องมือเพื่อการพยากรณ์โชคชะตา และสามารถดึงดูดความสนใจให้กับผู้ใช้บริการที่มีความต้องการที่หลากหลายได้มากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้คุณภาพ ความแม่นยำ และความปลอดภัยของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการพยากรณ์ย่อมส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการในผลการทำนายที่ได้รับนั้นมากน้อยเพียงใด ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจิกาญจน สานนท์ (2559) โดยให้ความสำคัญถึงการพัฒนารูปแบบการให้บริการ การจัดการธุรกิจ การเพิ่มกลยุทธ์การตลาด การขยายฐานกลุ่มลูกค้า การจัดการที่ทันสมัยโดยใช้ช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ใช้บริการในปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปใน

ทิศทางเดียวกับผลงานวิจัยของ พระครูสุภัทรวชิรานุกูล และคณะ (2563) ที่พบว่า จากบทบาทหน้าที่ของนักพยากรณ์ในปัจจุบันทำให้วิชาโหราศาสตร์ต้องมีการพัฒนา การผสมผสานความเชื่อทางโหราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี รวมถึงการบริหารจัดการตลาดตามความต้องการของผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นการปรับตัวของธุรกิจโหราศาสตร์ในปัจจุบัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รุจิกาญจน์ สานนท์ และคณะ (2560) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการธุรกิจต้องมีการปรับรูปแบบธุรกิจความเชื่อเชิงรุกโดยใช้นวัตกรรมและการสื่อสารรวมถึงให้บริการแบบ real time ที่ครบวงจรเพื่อสร้างมาตรฐานของความเชื่อให้เกิดในสังคมไทย

4. ด้านความเชื่อมั่นไว้ใจส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากคำทำนายของนักพยากรณ์โชคชะตานับว่ามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพจิตใจ พฤติกรรม ความคิด และทัศนคติของผู้ใช้บริการในทิศทางที่ดีขึ้นด้วยถ้อยคำที่แฝงด้วยข้อคิดเตือนใจที่ส่งผลให้ผู้ใช้บริการเกิดความสบายใจ คลายกังวลและสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตหรือการดำเนินธุรกิจ รวมถึงการรักษาความลับ ความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้บริการอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระครูสุภัทรวชิรานุกูล และคณะ (2563) ซึ่งพบว่า คุณค่าของโหราศาสตร์มีผลต่อการดำเนินชีวิต ได้แก่ การวางแผนการดำเนินชีวิต การสร้างขวัญกำลังใจ การให้คำปรึกษา การเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลงานวิจัยของ รุจิกาญจน สานนท์ (2559) พบว่าแนวทางการดำเนินงานของธุรกิจโหราศาสตร์ในประเทศไทย ได้แก่ การกำหนดแนวทางการตลาดที่ชัดเจนของแต่ละประเภทของโหราศาสตร์ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของธุรกิจโหราศาสตร์ และการเลือกกลยุทธ์การให้บริการที่เหมาะสม รวมถึงการรักษาความลับของผู้ใช้บริการและยังกล่าวอีกว่าการปรับตัวของรูปแบบการให้บริการโหราศาสตร์ในประเทศไทยแตกต่างไปจากเดิม เช่น ธุรกิจการทำบุญหนังสือทำนายดวง ซีดีทำนายดวง เป็นต้น

5. ด้านความน่าเชื่อถือส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์ของผู้ใช้บริการ ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ใช้บริการถือว่าเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาไม่ควรละเลย ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจในการให้บริการของนักพยากรณ์โชคชะตาต่อผู้ใช้บริการ โดยรูปแบบการให้บริการต้องมีความชัดเจน มีการสื่อสารที่เข้าใจง่าย ภาพลักษณ์ภายนอกที่น่าเชื่อถือ ทั้งเรื่องของการแต่งกาย การวางตัวให้เหมาะสม กริยามารยาท การสื่อสาร สีหน้า แววตา ท่าทาง บุคลิกภาพโดยรวม รวมถึงการพยากรณ์โชคชะตาที่ต้องมีความเป็นกลาง ไม่โอ้อวดตนเองจนอาจส่งผลให้ผู้ใช้บริการเกิดทัศนคติทางลบ ไม่เชื่อมั่นต่อคำทำนายที่ได้รับ ดังนั้น นักพยากรณ์โชคชะตาและธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาจึงควรหันมาให้ความสนใจและสร้างความสำคัญกับการสร้างความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความมั่นใจ สบายใจที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการกับธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา โดย

ผลการวิจัยและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือนั้นเป็นไปในแนวทางเดียวกับผลงานวิจัยของ ปริญญา นาคปฐม และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) ซึ่งพบว่า ประเด็นการพิจารณาความน่าเชื่อถือในการใช้บริการศาสตร์การพยากรณ์ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้พยากรณ์ เช่น การแต่งกายมีความเหมาะสม รวมถึงลักษณะถิ่นพำนักที่ต้องมีเป็นหลักแหล่ง ต้องมีความปลอดภัย เชื่อถือได้ สามารถติดตามตัวได้ง่าย และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โสรัจจะราช เถระพันธ์ (2561) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการฯ ได้แก่ คุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนอง ด้านความมั่นใจและความไว้วางใจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าต้องมีการพัฒนารูปแบบและคุณภาพการให้บริการเพื่อให้นักพยากรณ์และธุรกิจการพยากรณ์เกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์ของผู้ใช้บริการในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้ให้บริการเกี่ยวกับธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา ต้องมีการพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ให้สามารถสร้างความโดดเด่น ทันยุคทันสมัย ทันต่อสถานการณ์ รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้ใช้บริการ และแตกต่างจากจากคู่แข่งบนพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในแต่ละศาสตร์ของนักพยากรณ์โชคชะตา เพื่อให้สามารถเข้าได้ถึงผู้ใช้บริการที่หลากหลายกลุ่มยิ่งขึ้น และสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตา เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แบบ real time การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารหรือให้บริการ (Social network) หรือแอปพลิเคชัน การคำนวณและสามารถทำนายได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

2. ผู้ให้บริการเกี่ยวกับธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาต้องมีความชัดเจนในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของนักพยากรณ์โชคชะตา รวมถึงต้องมีการปรับภาพลักษณ์ของนักพยากรณ์โชคชะตาให้เกิดความน่าเชื่อถือ และทันสมัยยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัย ผู้ใช้บริการ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาไว้หลากหลายประเด็น เช่น ส่วนใหญ่นักพยากรณ์โชคชะตามักใช้ความรู้สึกเพิ่มเติมในการประเมินความแม่นยำของการพยากรณ์โชคชะตา ซึ่งผลการพยากรณ์โชคชะตานั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผล รวมถึงขอบเขตของความเป็นจริง ซึ่งสื่อ เทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์ และการรีวิวล้วนมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวสามารถนำไปกำหนดเป็นหัวข้อวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาได้ในครั้งต่อไปเพื่อให้สามารถตอบสนองได้ตามความต้องการของผู้ใช้บริการ

2. จากผลการวิจัย ผู้ใช้บริการได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนารูปแบบการดำเนินธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาไว้หลากหลายประเด็น เช่น อยากให้มีการพยากรณ์โชคชะตาที่หลากหลายในแต่

ละศาสตร์ การให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากนักพยากรณ์โชคชะตาควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจนและตรงประเด็น รวมถึงการปรับราคาและความหลากหลายของวัตถุมงคล หรือสินค้าเสริมดวง เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการที่มีความต้องการที่หลากหลายยิ่งขึ้น รวมถึงการปรับปรุงในการเข้าถึงการใช้บริการธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็วและเหมาะสมกับรูปแบบการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยและผู้ที่สนใจเกี่ยวกับธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาสามารถนำไปกำหนดเป็นหัวข้อวิจัยในการพัฒนา ปรับปรุงรูปแบบการให้บริการและต่อยอดธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากับกลุ่มประชากรในพื้นที่อื่น หรือศึกษาทั้งประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงความต้องการและทิศทางการกำหนดกลยุทธ์ของการดำเนินธุรกิจการพยากรณ์โชคชะตาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฤตชน วงศ์รัตน์. (2563). *อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดบริการและการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าที่มาใช้บริการรีสอร์ทและโฮมสเตย์จังหวัดเพชรบุรี.* **วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่**, 21(3): 209-227.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). **สถิติสำหรับงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ขวัญฤทัย เดชทองคำ. (2563). *ความสำคัญของคุณภาพการบริการสู่ความสำเร็จของธุรกิจท่องเที่ยวภายใต้วิกฤติ COVID-19.* **วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ**, 21(3) : 317-326.

ปริญญา นาคปฐม และ พิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560). *รูปแบบและพฤติกรรมในการใช้บริการศาสตร์พยากรณ์ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา.* **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 8(1): 68-94.

พระครูสุภัทรวชิรานุกูล และคณะ. (2563). *การประยุกต์ใช้หลักโหราศาสตร์ตามแนวพระพุทธศาสนา.* **วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา**, 11(2): 410-426.

รุจิกาญจน์ สานนท์ และคณะ. (2560). *ทิศทางธุรกิจความเชื่อของสังคมไทยยุค 4.0.* **วารสารร่มพฤกษ์มหาวิทยาลัยเกริก**, 35(1): 12-31.

รุจิกาญจน สานนท์. (2559). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโหราศาสตร์ในประเทศไทย.* **วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**, 6(3): 85-105.

วิจัยกรุงศรี. (2564). **แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรมไทย ปี พ.ศ.2564-2566.** ค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2564. จาก https://www.krungsri.com/th/research/industry/summary-outlook/industry-summary-outlook-2021-2023.

ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2562). **เช็ก 10 อันดับธุรกิจดาวรุ่งและเสี่ยงดาวร่วง ปี พ.ศ.2563 เทรนด์ออนไลน์มาแรง.** ค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2564, จาก https://workpointtoday.com/rising-star-business-2020/.

โสรัจจะราช เถระพันธ์. (2561). **คุณภาพการบริการและการบริหารความสัมพันธ์กับผู้รับบริการที่ส่งผลต่อความไว้วางใจความพึงพอใจ และความภักดีของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Cochran, W.G. (1953). **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons. Inc.

การวิเคราะห์เพลงไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยจากหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก

An Analysis of Suitable Thai Songs for Early Childhood from Songs of Siam for Children

ภัทรธีรา ดีสัว
นิสิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: patteradisua@gmail.com
วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: vitchatalum.l@chula.ac.th
Pattera Disua
Student, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Vitchatalum Laovanich
Lecturer, Faculty of Education, Chulalongkorn University

(Received: November 5, 2021; Revised: November 21, 2021; Accepted: December 9, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลงในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็กและคัดเลือกเพลงไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลงในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็กทั้งหมด จำนวน 16 เพลง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เพลงร้องและเกณฑ์การคัดเลือกเพลง ผลการวิจัยด้านการวิเคราะห์เพลง พบว่า ทราบชื่อผู้ประพันธ์ทำนองหรือเนื้อร้องจำนวน 7 เพลง ลักษณะเนื้อร้องแบ่งได้ 3 ลักษณะ เนื้อหาของเพลงแบ่งได้ 4 ประเภท ความยาวของเพลงแบ่งได้ 4 กลุ่ม ประเภทของบทเพลงแบ่งได้ 6 ประเภท และกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบ่งได้ 3 ประเภท ด้านการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรี พบว่า อัตราจังหวะแบ่งได้ 3 กลุ่ม บันไดเสียงแบ่งได้ 6 บันไดเสียง ช่วงกว้างของเสียงแบ่งได้ 9 คู่เสียง ช่วงกลุ่มตัวโน้ตแบ่งได้ 6 คู่เสียง ลักษณะทำนองแบ่งได้ 4 ลักษณะ รูปแบบทำนองแบ่งได้ 5 ลักษณะ และไม่สามารถจัดกลุ่มการจัดเรียงของเสียงได้ ผลการคัดเลือกเพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมากมีจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงต้อยตริ่ง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู และเพลงกราวนอก สอดคล้องระดับปานกลาง จำนวน 9 เพลง ได้แก่ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงหงส์ทอง เพลงกะเกย เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงเทพทอง เพลง

สุพรรณหงส์ เพลงงามแสงเดือน และเพลงคืนเดือนหงาย สอดคล้องระดับพอใช้ จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงชาติ เพลงกล่อมเด็ก และเพลงนอนนิ่งนิ่ง

คำสำคัญ: วิเคราะห์ องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลง เพลงไทย ปฐมวัย หนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก

Abstract

This research aims to analyze musical elements aspect, and select suitable Thai songs for early childhood in Song of Siam for children. The researcher analyzed musical elements aspect, and selected 16 Thai songs in Song of Siam for children. The data was collected by Vocal music analysis form, and criteria for selecting songs. The result of this research found that 1) In music analysis revealed that 7 songs have the name of the composers. Lyrics were divided into 3 types. Content of the songs was divided into 4 types. Length of the songs was divided into 4 types. Types of songs were divided into 6 types, and movement activities were divided into 3 types. In elements of music revealed that Rhythm was divided into 3 groups. Scale was divided into 6 scales. Range was divided into 9 intervals. Note group was divided into 6 intervals. Melody was divided into 4 characteristics. Melody pattern can be divided into 5 characteristics, and arrangement of the sounds cannot be grouped. The music selection results that four songs are consistent with criteria for selecting songs which were created by researchers at a high level, including Wan Koet, Toi Taring, Nok Khao Khan Chuk Kru, and Krao Nok. Nine songs are consistent with criteria for selecting songs in moderate level, including Sansoen Phrabarami, Hong Thong, Kakoei, Rong Mae Sri, Rong Chua, Thep Thong, Supannahong, Ngam Saeng Duan, and Khun Duan Ngai. Three songs are consistent with criteria for selecting songs at a fair level, including Chat, Klom Dek, and Non Ning Ning.

Keywords: analysis, musical elements and songs, Thai songs, early childhood, songs of Siam for children

บทนำ

เด็กปฐมวัยคือช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี เป็นวัยที่ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญากำลังเริ่มต้นพัฒนาอย่างเต็มที่ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจะไม่เน้นเนื้อหาวิชาการแต่จะเน้นประสบการณ์ เด็กจะได้ลงมือปฏิบัติ ทดลอง เล่น เพราะการเล่นจะทำให้เด็กได้นำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง สอดคล้องกับเพียเจต์ที่มองว่าเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สติปัญญาอยู่ในขั้นเตรียมการ (Preoperational Stage) คือ มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองสิ่งที่แปลกใหม่ เช่น การเล่นในสิ่งใหม่ การกินของที่ไม่เคยกิน เด็กวัยนี้ยังคงเอาตนเองเป็นที่ตั้ง โดยยังขาดเหตุผลและยังไม่รู้ว่าสิ่งใดถูกและสิ่งใดผิด (มาลินี จุฑะรพ, 2539) กิจกรรมของเด็กก่อนวัยเรียนจึงมักจะอยู่ในรูปแบบของ “การเล่นปนเรียน” เพราะจะสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กมากที่สุด (เยาวพา เดชะคุปต์, 2528)

ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเด็กปฐมวัย จะเห็นได้จากกิจกรรมบริหารร่างกายในตอนเช้าและกิจกรรมการร้องเพลงที่มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ การสอนดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและดนตรียังเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมดนตรีจะช่วยในเรื่องของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ช่วยให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายและยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กและมัดใหญ่ ด้านอารมณ์ เสียงของดนตรีจะช่วยลดพฤติกรรมก้าวร้าวและช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้านสังคม ได้ฝึกการสื่อสารและการเข้าสังคมเพราะกิจกรรมดนตรีมักทำเป็นกลุ่ม และด้านสติปัญญา การให้เด็กลองแต่งเพลงหรือคิดจังหวะใหม่จะช่วยส่งเสริมเรื่องความคิดสร้างสรรค์

จากคำกล่าวของโคดายที่ว่า วัฒนธรรมทางดนตรีควรให้เด็กได้ศึกษาและสัมผัสตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล เพราะหากเริ่มศึกษาในชั้นมัธยมถือว่าเป็นความพยายามที่สายเกินไป อีกทั้งโคดายยังให้ความสำคัญกับเพลงพื้นบ้านเพราะเพลงพื้นบ้านถือเป็นภาษาแม่ทางดนตรีของเด็ก เพลงไทยก็เช่นกัน เพลงไทยมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวไทยมาอย่างยาวนานและมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของวงดนตรี จุดมุ่งหมายและโอกาสที่ใช้ในการบรรเลง และเมื่อพูดถึงเพลงไทยกับเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่จะถูกจัดอยู่ในรูปแบบกิจกรรมการละเล่นของเด็กไทย เช่น งูกินหาง มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร เป็นต้น (กัญฐิตา โกมลพันธุ์, 2563) ซึ่งเพลงไทยสามารถแบ่งได้หลายลักษณะ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก และเพลงประกอบการละเล่นของเด็ก และหากแบ่งตามประเภทของการใช้งาน สามารถแบ่งได้เป็นเพลงบรรเลงและเพลงรับ-ร้อง ส่วนการนำเพลงไทยมาสอนเด็กปฐมวัยผู้สอนควรคำนึงถึงองค์ประกอบทางดนตรีและพัฒนาการของเด็กหลายอย่างประกอบกัน มีนักวิชาการทางด้านดนตรีหลายท่านให้ความคิดเห็นในการเลือกเพลงที่เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า ควรเป็นเพลงที่สั้น ใช้คำง่าย เนื้อร้องง่าย มีความสนุกสนาน เนื้อหาของเพลงควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก เช่น ธรรมชาติ สัตว์ พืช มีนิทานและท่าทางประกอบ (ธวัชชัย นาควงษ์, 2543; ณรุทธ์ สุทธจิตต์ 2544 อ้างถึงใน ธัญพร ทองเพ็ง, 2555; ไพเราะ พุ่มมั่น, 2544)

หนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2526 โดยอาจารย์ลูเซีย ทังสุพานิช และอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (คีตศิลป์) ที่เล็งเห็นว่ายังไม่เคยมีใครทำหนังสือเพลงไทยสำหรับเด็กเป็นรูปเล่มมาก่อน จึงรวบรวมเพลงไทยไว้สำหรับผู้ที่สนใจที่จะนำเพลงมาให้เด็กอนุบาลไปจนถึงระดับประถมศึกษาได้ฝึกร้องหรือนำไปประกอบการเรียนในวิชาต่าง ๆ ซึ่งในหนังสือเล่มนี้ประกอบไปด้วยเพลงไทยจำนวน 16 เพลง โดยแต่ละเพลงประกอบไปด้วยโน้ตสากล เนื้อร้อง และความหมายของเพลงที่อธิบายเป็นภาษาอังกฤษ จากการศึกษาบทความ งานวิจัย และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่าเป็นที่น่าเสียดายที่หนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก ยังไม่ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็กมาวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลง จากนั้นจึงนำมาคัดเลือกเพลงที่มีเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูสอนดนตรีปฐมวัย เพื่อให้เด็กไทยได้รู้จักเพลงไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย และเป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาดนตรีในระดับปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลงในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก
2. เพื่อคัดเลือกเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์อักษรภาษาอังกฤษแทนรูปแบบทำนอง โดยตัวพิมพ์เล็ก (a) แทนจำนวนห้องเพลง 4-6 ห้อง และตัวพิมพ์ใหญ่ (A) แทนห้องเพลง 7 ห้องขึ้นไป

2. ผู้วิจัยแทนโน้ตด้วยตัวอักษรภาษาไทย ได้แก่ ด แทน โด, ร แทน เร, ม แทน มี, ฟ แทน ฟา, ซ แทน ซอล, ล แทน ลา และ ท แทน ที

3. ผู้วิจัยใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการกำหนดระดับเสียง ได้แก่ โน้ตที่มีจุลภาค (,) แทนเสียงต่ำ เช่น ด, หมายถึง โดต่ำ และโน้ตที่มีอัญประกาศเดี่ยว (’) แทน เสียงสูง เช่น ด’ หมายถึง โดสูง

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาและเก็บข้อมูลจากหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก ซึ่งประกอบด้วยเพลงไทยทั้งสิ้น 16 เพลง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยแบบวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยได้ต้นแบบมาจากแบบวิเคราะห์เพลงร้องของ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2563)

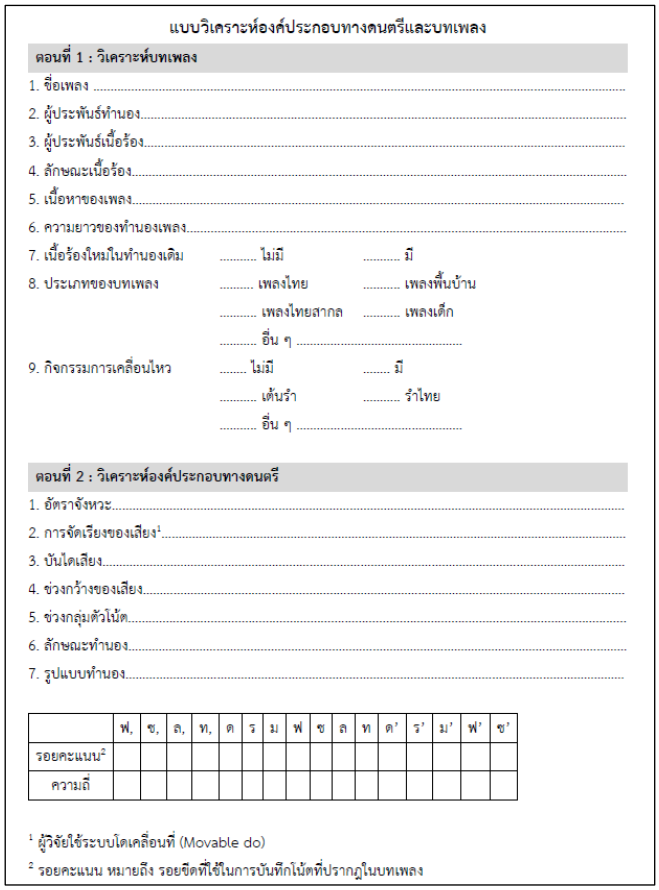

แบบวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลง

ตอนที่ 1 : วิเคราะห์บทเพลง

1. ชื่อเพลง .....
2. ผู้ประพันธ์ทำนอง.....
3. ผู้ประพันธ์เนื้อร้อง.....
4. ลักษณะเนื้อร้อง.....
5. เนื้อหาของเพลง.....
6. ความยาวของทำนองเพลง.....
7. เนื้อร้องใหม่ในทำนองเดิม ..... ไม่มี ..... มี
8. ประเภทของบทเพลง ..... เพลงไทย ..... เพลงพื้นบ้าน ..... เพลงไทยสากล ..... เพลงเด็ก ..... อื่น ๆ .....
9. กิจกรรมการเคลื่อนไหว ..... ไม่มี ..... มี ..... เต้นรำ ..... รำไทย ..... อื่น ๆ .....

ตอนที่ 2 : วิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรี

1. อัตราจังหวะ.....
2. การจัดเรียงของเสียง[1].....
3. บันไดเสียง.....
4. ช่วงกว้างของเสียง.....
5. ช่วงกลุ่มตัวโน้ต.....
6. ลักษณะทำนอง.....
7. รูปแบบทำนอง.....

	ฟ,	ซ,	ล,	ท,	ด	ร	ม	ฟ	ซ	ล	ท	ด'	ร'	ม'	ฟ'	ซ'
รอยคะแนน[2]																
ความถี่																

[1] ผู้วิจัยใช้ระบบโดเคลื่อนที่ (Movable do)

[2] รอยคะแนน หมายถึง รอยขีดที่ใช้ในการบันทึกโน้ตที่ปรากฏในบทเพลง

ภาพที่ 1 ตัวอย่างแบบวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลง

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์บทเพลงและการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรี โดยการวิเคราะห์บทเพลง ประกอบด้วย 1) ชื่อเพลง 2) ผู้ประพันธ์ทำนอง 3) ผู้ประพันธ์เนื้อร้อง 4) ลักษณะเนื้อร้อง 5) ประเภทของบทเพลง 6) เนื้อหาของเพลง 7) กิจกรรมการเคลื่อนไหว 8) เนื้อร้องใหม่ในทำนองเดิม และ 9) ความยาวของทำนองเพลง ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรี ประกอบด้วย 1) อัตราจังวะ 2) การจัดเรียงของเสียง 3) บันไดเสียง 4) ช่วงกว้าง 5) ช่วงกลุ่มตัวโน้ต 6) ลักษณะทำนอง และ 7) รูปแบบทำนอง

2. ศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยจากตำรา เอกสารงานวิจัย โดยเกณฑ์ในการเลือกเพลงที่เหมาะสมผู้วิจัยนำมาจากงานวิจัยของ ธัญพร ทองเพ็ง (2555) และ ยุพิน รัตน์เถลิงศักดิ์ (2543) ซึ่งประกอบด้วย 1) บันไดเสียง ที่เหมาะสมกับการเปล่งเสียงของเด็ก ซึ่งเด็กปฐมวัยเหมาะสมกับบันไดเสียงเพนตาโทนิค เฮกซะโทนิก (ที่ไม่มีเสียงฟาและเสียงที) 2) ช่วงกว้างของเสียง ที่ปรากฏในเพลงนับจากเสียงต่ำสุดถึงเสียงสูงสุด ซึ่งเด็กปฐมวัยเหมาะสมกับช่วงเสียงที่ไม่เกินคู่ 8

ภาพที่ 2 ช่วงเสียงที่เหมาะสำหรับเด็กเล็ก จากโน้ต D ถึงโน้ต A
ที่มา: อรวรรณ บรรจงศิลป (2550)

3. ช่วงกลุ่มตัวโน้ต ที่ปรากฏในเพลงบ่อย ๆ ซึ่งเด็กปฐมวัยควรร้องอยู่คู่ที่ 1-คู่ 8 4) อัตราจังหวะ ที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ได้แก่ 2/4 2/4 (อนาครูชีส) 4/4 4/4 (อนาครูชีส) 5) รูปแบบทำนอง ควรเป็นรูปแบบทำนองที่ซ้ำ เช่น 1 หรือ 2 รูปแบบทำนอง 6) ลักษณะเนื้อร้อง การเปล่งเสียงของทำนองเพลงควรมีลักษณะเนื้อร้องเต็ม 7) เนื้อหาของเนื้อร้อง ควรมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งใกล้ตัวเด็ก เช่น กิจวัตรประจำวัน สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ สัตว์ พืช เป็นต้น 8) ภาษา ควรเป็นภาษาที่ง่าย สื่อสารชัดเจน ไม่ต้องแปลความหมายมาก และ 9) จำนวนห้อง ไม่ควรสั้นหรือยาวจนเกินไป ประมาณ 8-24 ห้อง

เกณฑ์การเลือกเพลง										
รายชื่อเพลง	ด้านองค์ประกอบของเพลงร้อง								ด้านความยาวของเพลงร้อง	คะแนน
	ทำนอง			จังหวะ	เนื้อร้อง					
	บันไดเสียง	ช่วงกว้างของเสียง	ช่วงกลุ่มตัวโน้ต	อัตราจังหวะ	ลักษณะเนื้อร้อง	เนื้อหาของเนื้อร้อง	ภาษา	รูปแบบทำนอง	จำนวนห้อง	

ภาพที่ 3 ตัวอย่างเกณฑ์การคัดเลือกเพลง

4. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เพลงมาจัดกลุ่ม โดยแบ่งเป็น เพลงที่เข้าเกณฑ์ 7-9 เกณฑ์ หมายถึง เพลงมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก เพลงที่เข้าเกณฑ์ 4-6 เกณฑ์ หมายถึง เพลงมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับปานกลาง และเพลงที่เข้าเกณฑ์ 1-3 เกณฑ์ หมายถึง เพลงมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับพอใช้

5. สรุปผลและรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลงในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีและบทเพลงในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก จำนวน 16 เพลง โดยแบ่งเป็นการวิเคราะห์บทเพลงและการวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรี พบว่า

การวิเคราะห์บทเพลง

1. ชื่อเพลง ผู้ประพันธ์ทำนอง และผู้ประพันธ์เนื้อร้อง พบว่าจาก 16 เพลง ทราบชื่อผู้ประพันธ์ทำนองหรือเนื้อร้องจำนวน 7 เพลง ได้แก่ เพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงวันเกิด เพลงต้อยตริ่ง เพลงสุพรรณหงส์ เพลงงามแสงเดือน และเพลงคืนเดือนหงาย

2. ลักษณะเนื้อร้อง แบ่งได้ 3 ลักษณะ โดยแบ่งเป็นเพลงที่มีลักษณะการร้องเนื้อเต็ม มีจำนวน 10 เพลง ได้แก่ เพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงวันเกิด เพลงต้อยตริ่ง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู เพลงกะเกย เพลงหงษ์ทอง เพลงกราวนอก เพลงงามแสงเดือน และเพลงคืนเดือนหงาย เพลงที่มีลักษณะการร้องเนื้อเต็ม (มีเอื้อนบ้างเล็กน้อย) มีจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงเทพทอง เพลงสุพรรณหงส์ เพลงร้องแม่ศรี และเพลงร้องเชื้อ เพลงที่มีลักษณะการร้องเนื้อเอื้อน มีจำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กและเพลงนอนนิ่งนิ่ง

3. เนื้อหาของเพลง มีด้วยกัน 4 ประเภท โดยแบ่งเป็นเพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติ มีจำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงหงษ์ทอง เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงนกเขา-ขันจุ้กกรู และเพลงกล่อมเด็ก เพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม มีจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงเทพทอง เพลงงามแสงเดือน เพลงคืนเดือนหงาย และเพลงกราวนอก เพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการชื่นชมอวยพร มีจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระ-บารมี เพลงสุพรรณหงส์ และเพลงวันเกิด เพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน มีจำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงต้อยตริ่ง เพลงกะเกย และเพลงนอนนิ่งนิ่ง

4. ความยาวของทำนองเพลง แบ่งได้ 4 กลุ่ม โดยแบ่งเป็นเพลงที่มีความยาว 1-10 ห้อง มีจำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิดและเพลงต้อยตริ่ง เพลงที่มีความยาว 11-20 ห้อง มีจำนวน 8 เพลง ได้แก่ เพลงชาติ เพลงกะเกย เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงนกเขา-ขันจุ้กกรู เพลงสุพรรณหงส์ เพลงงามแสงเดือน และเพลงคืนเดือนหงาย เพลงที่มีความยาว 21-30 ห้อง มีจำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงสรรเสริญพระบารมีและเพลงกราวนอก เพลงที่มีความยาว 31-40 ห้อง มีจำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงหงษ์ทองและเพลงเทพทอง นอกจากนี้ยังมีเพลงที่ไม่สามารถระบุความยาวของทำนองเพลงได้ จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กและเพลงนอนนิ่งนิ่ง

5. ประเภทของบทเพลง แบ่งได้ 6 ประเภท โดยแบ่งเป็นเพลงไทย จำนวน 8 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงหงษ์ทอง เพลงต้อยตริ่ง เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงเทพทอง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู และเพลงกราวนอก เพลงเฉพาะ จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงกล่อมเด็ก จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กและเพลงนอนนิ่งนิ่ง เพลงรำวง จำนวน

2 เพลง ได้แก่ เพลงงามแสงเดือนและเพลงคืนเดือนหงาย เพลงการละเล่น จำนวน 1 เพลง คือ เพลงกะเกย และเพลงเห่เรือ จำนวน 1 เพลง คือ เพลงสุพรรณหงส์

6. กิจกรรมการเคลื่อนไหว มีด้วยกัน 3 ประเภท โดยแบ่งเป็นรำวงจำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงงามแสงเดือนและเพลงคืนเดือนหงาย การละเล่นจำนวน 1 เพลง คือ เพลงกะเกย พายเรือ จำนวน 1 เพลง คือ เพลงสุพรรณหงส์ เพลงที่ไม่มีกิจกรรมการเคลื่อนไหว มีจำนวน 12 เพลง ได้แก่ เพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงวันเกิด เพลงหงษ์ทอง เพลงต้อยตริ่ง เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงเทพทอง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู เพลงกราว-นอก เพลงกล่อมเด็ก และเพลงนอนนิ่งนิ่ง

การวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรี

1. อัตราจังหวะ แบ่งได้ 3 กลุ่ม โดยแบ่งเป็นอัตราจังหวะ 2/4 จำนวน 12 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงหงษ์ทอง เพลงต้อยตริ่ง เพลงกะเกย เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงเทพทอง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู เพลงกราวนอก เพลงสุพรรณหงส์ เพลงงามแสงเดือน และเพลงคืนเดือนหงาย อัตราจังหวะ 4/4 จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี จังหวะอิสระ จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กและเพลงนอนนิ่งนิ่ง

2. การจัดเรียงของเสียง พบว่า การจัดเรียงของเสียงมีความแตกต่างกัน จึงไม่สามารถจัดกลุ่มของการจัดเรียงเสียงได้ แต่สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อหาบันไดเสียงได้

3. บันไดเสียง มีด้วยกัน 6 บันไดเสียง โดยแบ่งเป็น บันไดเสียง C tetratonic จำนวน 1 เพลง คือ เพลงเทพทอง บันไดเสียง A minor tetratonic จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กและเพลงนอนนิ่งนิ่ง บันไดเสียง C pentatonic จำนวน 7 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงต้อยตริ่ง เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงนกเขาขันจุ้กกรู เพลงกราวนอก และเพลงงามแสงเดือน บันไดเสียง C hexatonic จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงหงส์ทอง เพลงกะเกย และเพลงคืนเดือนหงาย บันไดเสียง A natural minor hexatonic จำนวน 1 เพลง คือ เพลงสุพรรณหงส์ บันไดเสียง C major จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี

4. ช่วงกว้างของเสียง แบ่งได้ 9 คู่เสียง โดยแบ่งเป็นคู่ 5 จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงเทพทอง เพลงกล่อมเด็ก และเพลงนอนนิ่งนิ่ง คู่ 6 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงร้องเชื้อ คู่ 7 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงต้อยตริ่ง คู่ 8 จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงร้องแม่ศรี เพลงนกเขา-ขันจุ้กกรู และเพลงกราวนอก คู่ 9 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงวันเกิด คู่ 10 จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงหงส์ทอง เพลงสุพรรณหงส์ และเพลงสรรเสริญพระบารมี คู่ 11 จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงกะเกยและเพลงงามแสงเดือนคู่ 12 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงคืนเดือนหงาย คู่ 13 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงชาติ

5. ช่วงกลุ่มตัวโน้ต แบ่งได้ 6 คู่เสียง โดยแบ่งเป็นคู่ 3 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงวันเกิด คู่ 5 จำนวน 9 เพลง ได้แก่ เพลงต้อยตริ่ง เพลงกะเกย เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงเทพทอง เพลงกราวนอก เพลงสุพรรณหงส์ เพลงกล่อมเด็ก และเพลงนอนนิ่งนิ่ง คู่ 6 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงคืนเดือนหงาย

คู่ 7 จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงหงส์ทอง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู และเพลงงามแสงเดือน คู่ 8 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงสรรเสริญพระบารมี คู่ 9 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงชาติ

6. ลักษณะทำนอง แต่ละบทเพลงมีลักษณะทำนองที่คล้ายกัน ได้แก่ การซ้ำของโน้ต การเรียงลำดับของโน้ต และการกระโดดของโน้ต แตกต่างกันที่ความกว้างของคู่เสียงในการกระโดดของโน้ต แบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ ลักษณะทำนองที่มีโน้ตกระโดดไม่เกินคู่ 4 จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงนกเขาขันจุ้กกรู เพลงกล่อมเด็ก และเพลงนอนนิ่งนิ่ง ลักษณะทำนองที่มีโน้ตกระโดดไม่เกินคู่ 5 จำนวน 9 เพลง ได้แก่ เพลงหงษ์ทอง เพลงต้อยตริ่ง เพลงกะเกย เพลงร้องแม่ศรี เพลงร้องเชื้อ เพลงเทพทอง เพลงสุพรรณหงส์ เพลงงามแสงเดือน และเพลงคืนเดือนหงาย ลักษณะทำนองที่มีโน้ตกระโดดไม่เกินคู่ 6 จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงวันเกิด และเพลงกราวนอก ลักษณะทำนองที่มีโน้ตกระโดดไม่เกินคู่ 8 จำนวน 1 เพลง คือ เพลงชาติ

7. รูปแบบทำนอง แบ่งได้ 5 ลักษณะ โดยแบ่งเป็นสังคีตลักษณ์ตอนเดียว (One Part Form) จำนวน 2 เพลง ได้แก่ เพลงกล่อมเด็กและเพลงนอนนิ่งนิ่ง สังคีตลักษณ์สโตรฟิก (Strophic Form) จำนวน 1 เพลง คือ เพลงเทพทอง สังคีตลักษณ์สองตอน (Binary Form) จำนวน 6 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงกราวนอก เพลงต้อยตริ่ง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู เพลงสุพรรณหงส์ และเพลงคืนเดือนหงาย สังคีตลักษณ์สามตอน (Ternary Form) จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงกะเกย เพลงงามแสงเดือน และเพลงชาติ สังคีตลักษณ์อิสระ (Through-Compose) จำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงร้อง-แม่ศรี เพลงร้องเชื้อ และเพลงหงส์ทอง

2. ผลการคัดเลือกเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เพลงมาใส่ลงในตารางเพื่อคัดเลือกเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 9 เกณฑ์ และจัดกลุ่มเพลงออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก (7-9 เกณฑ์) เพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับปานกลาง (4-6 เกณฑ์) และเพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับพอใช้ (1-3 เกณฑ์) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การคัดเลือกเพลงจากหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก

เกณฑ์การเลือกเพลง										
รายชื่อเพลง	ด้านองค์ประกอบของเพลงร้อง								ด้านความยาวของเพลงร้อง	คะแนน
	ทำนอง			จังหวะ	เนื้อร้อง					
	บันไดเสียง	ช่วงกว้างของเสียง	ช่วงกลุ่มตัวโน้ต	อัตราจังหวะ	ลักษณะเนื้อร้อง	เนื้อหาของเนื้อร้อง	ภาษา	รูปแบบทำนอง	จำนวนห้อง	
1. เพลงชาติ	c major	ซ,-ม' คู่ 13	ด-ร' คู่ 9	4/4	การร้องเนื้อเต็ม	ประเทศไทยมีอิสระเสรี	ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจยาก	aa'bc	16	
	✗	✗	✗	✓	✓	✗	✗	✗	✓	3
2. เพลงสรรเสริญพระบารมี	c major	ด-ร' คู่ 10	ด-ด' คู่ 8	4/4	การร้องเนื้อเต็ม	สรรเสริญพระมหากษัตริย์	ใช้คำราชาศัพท์	abcd	22	
	✗	✗	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	4
3. เพลงวันเกิด	c pentatonic	ด-ร' คู่ 9	ม-ซ คู่ 3	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	วันสำคัญ	ใช้คำศัพท์เข้าใจง่าย	ab	8	
	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
4. เพลงหงษ์ทอง	c hexatonic	ล,-ด' คู่ 10	ล,-ซ คู่ 7	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	นกหงษ์สีทอง	ใช้คำศัพท์เข้าใจง่าย	aabb ccdd	32	
	✗	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✗	4
5. เพลงต้อยตริ่ง	c pentatonic	ล,-ซ คู่ 7	ด-ซ คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	หน้าที่ของเด็ก	ใช้คำศัพท์เข้าใจง่าย	aa'bb'	8	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
6. เพลงกะเกย	c hexatonic	ร-ซ' คู่ 11	ซ-ร' คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	การละเล่นสมัยก่อน	ใช้ศัพท์เฉพาะ	abc	18	
	✗	✗	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✓	4
7. เพลงร้องแม่ศรี	c pentatonic	ล,-ซ คู่ 7	ล,-ม คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม(เอื้อนเล็กน้อย)	วรรณคดีเรื่องสังข์ศิลป์ชัย	ใช้คำศัพท์ยาก, ชื่อดอกไม้ที่เด็กอาจจะไม่รู้จัก	abcd	16	
	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✓	5
8. เพลงร้องเชื้อ	c pentatonic	ล,-ซ คู่ 7	ล,-ม คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม(เอื้อนเล็กน้อย)	วรรณคดีเรื่องสังข์ศิลป์ชัย	ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจยาก	abcd	16	
	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✓	5
9. เพลงเทพทอง	c tetratonic	ด-ซ คู่ 5	ด-ซ คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม (เอื้อนเล็กน้อย)	ความกตัญญู	ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจยาก	AA*A'A"	39	
	✗	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✗	5

ตารางที่ 1 การคัดเลือกเพลงจากหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก (ต่อ)

รายชื่อเพลง	เกณฑ์การเลือกเพลง									คะแนน
	ด้านองค์ประกอบของเพลงร้อง								ด้านความยาวของเพลงร้อง	
	ทำนอง			จังหวะ	เนื้อร้อง					
	บันไดเสียง	ช่วงกว้างของเสียง	ช่วงกลุ่มตัวโน้ต	อัตราจังหวะ	ลักษณะเนื้อร้อง	เนื้อหาของเนื้อร้อง	ภาษา	รูปแบบทำนอง	จำนวนห้อง	
10. เพลงนกเขาขันจุ้กกรู	c pentatonic	ช,-ช คู่ 8	ล,-ช คู่ 7	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	นกเขา	ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจได้ง่าย	aab	12	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
11. เพลงกราวนอก	c pentatonic	ช,-ช คู่ 8	ด-ช คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	โรงเรียน	ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจยาก	AB	24	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	8
12. เพลงสุพรรณหงส์	A natural minor hexatonic	ม,-ช คู่ 10	ล,-ม คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม (เอื้อนเล็กน้อย)	เรือสุพรรณ-หงส์	ใช้ศัพท์ที่เข้าใจยาก	aBa	16	
	✗	✗	✓	✓	✗	✗	✗	✓	✓	4
13. เพลงกล่อมเด็ก	A minor tetratonic	ล,-ม คู่ 5	ล,-ม คู่ 5	-	การร้องเอื้อน	นกเขาที่ขันเช้ายันเย็น	คำแต่ละคำห่างกันเกินไป	A	-	
	✗	✓	✓	✗	✗	✓	✗	✗*	✗	3
14. เพลงนอนนิ่งนิ่ง	A minor tetratonic	ล,-ม คู่ 5	ล,-ม คู่ 5	-	การร้องเอื้อน	กล่อมเด็ก	คำแต่ละคำห่างกันเกินไป	A	-	
	✗	✓	✓	✗	✗	✓	✗	✗*	✗	3
15. เพลงงามแสงเดือน	c pentatonic	ช,-ด' คู่ 11	ล,-ช คู่ 7	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	กิจกรรมรำวงทำให้สนุกสนานและสามัคคี	ใช้คำศัพท์ยากบ้างง่ายบ้าง	aabc	16	
	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✓	6
16. เพลงคืนเดือนหงาย	c hexatonic	ช,-ร' คู่ 12	ด-ล คู่ 6	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	การผูกมิตร	ใช้ศัพท์ที่เข้าใจยาก	aa'b	12	
	✗	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	6

* เป็นเพลงที่มีสังคีตลักษณ์ตอนเดียว แต่อยู่ในรูปแบบทำนอง Free Form ผู้วิจัยจึงจัดให้อยู่ในเพลงที่มีความเหมาะสมพอใช้

ผลการคัดเลือกเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า เพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก มีจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงต้อยตริ่ง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู้ และเพลงกราวนอก มีความสอดคล้องกับเกณฑ์อยู่ที่ 7-9 ข้อ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ตารางที่ 2 เพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก

เกณฑ์การเลือกเพลง										
รายชื่อเพลง	ด้านองค์ประกอบของเพลงร้อง								ด้านความยาวของเพลงร้อง	คะแนน
	ทำนอง			จังหวะ	เนื้อร้อง					
	บันไดเสียง	ช่วงกว้างของเสียง	ช่วงกลุ่มตัวโน้ต	อัตราจังหวะ	ลักษณะเนื้อร้อง	เนื้อหาของเนื้อร้อง	ภาษา	รูปแบบทำนอง	จำนวนห้อง	
1. เพลงวันเกิด	c pentatonic	ด-ร' คู่ 9	ม-ซ คู่ 3	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	วันสำคัญ	ใช้คำศัพท์เข้าใจง่าย	ab	8	
	✓	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
2. เพลงต้อยตริ่ง	c pentatonic	ล,-ซ คู่ 7	ด-ซ คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	หน้าที่ของเด็ก	ใช้คำศัพท์เข้าใจง่าย	aa'bb'	8	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
3. เพลงนกเขาขันจุ้กกรู	c pentatonic	ซ,-ซ คู่ 8	ล,-ซ คู่ 7	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	นกเขา	ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจได้ง่าย	aab	12	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
4. เพลงกราวนอก	c pentatonic	ซ,-ซ คู่ 8	ด-ซ คู่ 5	2/4	การร้องเนื้อเต็ม	โรงเรียน	ใช้คำศัพท์ที่เข้าใจยาก	AB	24	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✓	8

เพลงที่ 1 เพลงวันเกิด ผ่านเกณฑ์ 8 เกณฑ์ ได้แก่ บันไดเสียง C pentatonic ช่วงกลุ่มตัวโน้ตคู่ 3 อัตราจังหวะ 2/4 ลักษณะเนื้อร้องแบบการร้องเนื้อเต็ม เนื้อหาของเพลงเกี่ยวกับวันสำคัญ คือวันเกิด การใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย รูปแบบทำนอง ab (Binary Form) และมีจำนวนห้องเพลง 8 ห้อง จึงจัดอยู่ในเพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก ซึ่งเกณฑ์ที่ไม่ผ่านการคัดเลือก ได้แก่ ช่วงกว้างของเสียงคู่ 9

เพลงที่ 2 เพลงต้อยตริ่ง ผ่านเกณฑ์ทั้ง 9 เกณฑ์ ได้แก่ บันไดเสียง C pentatonic ช่วงกว้างของเสียงคู่ 7 ช่วงกลุ่มตัวโน้ตคู่ 5 อัตราจังหวะ 2/4 ลักษณะเนื้อร้องแบบการร้องเนื้อเต็ม เนื้อหาของ

เพลงกล่าวถึงหน้าที่ของเด็ก ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย รูปแบบทำนอง aa'bb' (Binary Form) และมีจำนวนห้องเพลงเพียง 8 ห้อง จึงจัดอยู่ในเพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก

เพลงที่ 3 เพลงนกเขาขันจุ้กกรู ผ่านเกณฑ์ทั้ง 9 เกณฑ์ ได้แก่ บันไดเสียง C pentatonic ช่วงกว้างของเสียงคู่ 8 ช่วงกลุ่มตัวโน้ตคู่ 7 อัตราจังหวะ 2/4 ลักษณะเนื้อร้องแบบการร้องเนื้อเต็ม เนื้อหาของเพลงกล่าวถึงนกเขา ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย รูปแบบทำนอง aab (Binary Form) และมีจำนวนห้องเพลง 12 ห้อง จึงจัดอยู่ในเพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก

เพลงที่ 4 เพลงกราวนอก ผ่านเกณฑ์ 8 เกณฑ์ ได้แก่ บันไดเสียง C pentatonic ช่วงกว้างของเสียงคู่ 8 ช่วงกลุ่มตัวโน้ตคู่ 5 อัตราจังหวะ 2/4 ลักษณะเนื้อร้องแบบการร้องเนื้อเต็ม เนื้อหาของเพลงกล่าวถึงนกเขา รูปแบบทำนอง AB (Binary Form) และมีจำนวนห้องเพลง 24 ห้อง จึงจัดอยู่ในเพลงที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก ซึ่งเกณฑ์ที่ไม่ผ่านการคัดเลือก ได้แก่ มีการใช้ภาษาที่เข้าใจในยากบางคำและการใช้คำเชิงอุปมา

อภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อครูสอนดนตรีปฐมวัย ในการนำเพลงไทยไปจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์เพลงไทยอันเป็นมรดกของชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสอนดนตรีของโคดายในการนำเพลงพื้นบ้านมาใช้ในการสอนพื้นฐานทางดนตรี ด้วยเหตุผลที่ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นภาษาแม่ทางดนตรีของเด็ก (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2537) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เรื่ององค์ประกอบทางดนตรีของเพลงไทยในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก นำไปสู่คำตอบของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เรื่องการคัดเลือกเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยในหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็ก ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยของ ยุพิน รัตน์เถลิงศักดิ์ (2543) พบว่า คุณสมบัติของเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นเพลงที่อยู่ในบันไดเสียงเพนตาโทนิค (ที่ไม่มีเสียงฟาและเสียงที) ช่วงเสียงคู่ 6 คู่ 8 และคู่ 9 ช่วงกลุ่มตัวโน้ตคู่ที่ 1-คู่ 8 อัตราจังหวะที่ 2/4 และ 4/4 ลักษณะเนื้อร้องเต็มหรือเนื้อร้องเต็มมีเสียงเอื้อนเล็กน้อย เนื้อร้องของเพลงควรมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งใกล้ตัวเด็ก ใช้ภาษาที่ง่าย สื่อสารชัดเจน ควรเป็นรูปแบบทำนองที่ซ้ำ เช่น 1 หรือ 2 รูปแบบทำนอง และไม่ควรสั้นหรือยาวจนเกินไป เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าจาก 16 เพลง มี 4 เพลง ที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกบทเพลงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในระดับมาก ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงต้อยตริ่ง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู และเพลงกราวนอก ผู้วิจัยมองว่าเป็นจำนวนที่น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนีญา อุทัยสุข (2556) ที่ได้ทำการศึกษาเพลงสำหรับเด็กที่ได้รับความนิยม ผลการวิจัย พบว่า 1) เพลงไทยสำหรับเด็กยังมีจำนวนจำกัด 2) เพลงที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เพลงช้าง เพลงลอยกระทง เพลงแมงมุมลาย และเพลง

งามแสงเดือน นอกจากนี้ทั้ง 4 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงต้อยตริ่ง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู เพลงกราวนอก ยังมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก กล่าวคือ เพลงวันเกิดกล่าวถึงวันสำคัญ เพลงต้อยตริ่ง เพลงกราวนอก กล่าวถึงการอบรมสั่งสอน เพลงนกเขาขันจุ้กกรูกล่าวถึงสัตว์ สอดคล้องกันงานวิจัยของ จิตร์ กาวี (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเพลงไทยสากลสำหรับเด็กช่วงปี พ.ศ.2482-2500 พบว่าเพลงส่วนใหญ่เข้าใจง่าย ใช้ภาษาสวยงาม เนื้อหาของเพลงมีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้สอนสามารถนำเพลงไทยจากหนังสือเพลงสยามสำหรับเด็กที่ผู้วิจัยวิเคราะห์และคัดเลือกจำนวน 4 เพลง ได้แก่ เพลงวันเกิด เพลงต้อยตริ่ง เพลงนกเขาขันจุ้กกรู และเพลงกราวนอก ไปทำเป็นกิจกรรมดนตรีเพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกของไทยและเพื่อให้เด็กปฐมวัยรู้จักเพลงไทยมากขึ้น ซึ่งในแต่ละเพลงมีความยาวและความซับซ้อนที่แตกต่างกัน ผู้สอนจึงควรเลือกเพลงที่เหมาะกับช่วงวัยของเด็ก

2. ผู้สอนสามารถเปลี่ยนชื่อเพลงให้สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงได้ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัญหาและความต้องการของครูดนตรีปฐมวัยในการจัดกิจกรรมดนตรีและหาแนวทางให้การศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติการนำเพลงไทยไปทำเป็นกิจกรรมดนตรี

เอกสารอ้างอิง

กัญฐิตา โกมลพันธุ์. (2563). **การพัฒนาชุดกิจกรรมร่างกายสร้างจังหวะโดยใช้เพลงไทยสำหรับเด็กเพื่อเสริมสร้างทักษะเครื่องกระทบขั้นพื้นฐานสำหรับครูประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิตร์ กาวี. (2561). *เพลงไทยสากลสำหรับเด็กช่วงปี พ.ศ.2482–2500.* **วารสารกระแสวัฒนธรรม**, 19(35): 16-25.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2537). **หลักการของโคดายสู่การปฏิบัติ: วิธีการด้านดนตรีศึกษาโดยการสอนแบบโคดาย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2563). **แบบวิเคราะห์เพลงร้อง.** เอกสารประกอบการสอนวิชาแนวคิดโคดาย 1 (2737632 Kodaly Concept I).

ดนีญา อุทัยสุข. (2556). *เพลงช้างและเพลงแมงมุมลาย: การสืบทอดความนิยมของบทเพลงสำหรับเด็ก.* **วารสารครุศาสตร์,** 51(3): 160-172.

ธวัชชัย นาควงษ์. (2543). **การสอนดนตรีสำหรับเด็ก.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธัญพร ทองเพ็ง. (2555). **บทเพลงแห่งสติ: การวิเคราะห์เนื้อหาดนตรีและการนำไปใช้กับเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพเราะ พุ่มมั่น. (2544). **การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ.** กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.

มาลินี จุฑะรพ. (2539). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.

ยุพิน รัตน์เถลิงศักดิ์. (2543). **การวิเคราะห์เพลงที่ใช้กิจกรรมการสอนร้องเพลง ในโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). **กิจกรรมสำหรับเด็กก่อยวัยเรียน.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ลูเซีย ทังสุพานิช และ เจริญใจ สุนทรวาทิน. (2526). **เพลงสยามสำหรับเด็ก.** กรุงเทพฯ: คราฟท์แมทเพรส.

อรวรรณ บรรจงศิลป. (2550). **การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: สมาคมครูดนตรี (แห่งประเทศไทย).

ผลกระทบของผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์และการรับรู้ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

The Impact of Social Media Influencers and Brand Awareness that Effects to Consumer's Purchasing Decision on Social Media Platforms in Bangkok

สุนทรีย์ สองเมือง
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาดดิจิทัล คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: susong@rpu.ac.th
Suntree Songmuang
Lecturer, Department of Digital Marketing, Faculty of Business Administration,
Rajapruk University

(Received: September 24, 2022; Revised: October 11, 2022; Accepted: November 2, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสำคัญผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค 2) ศึกษาระดับความสำคัญด้านการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภค 3) ศึกษาระดับการให้ความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภค 4) ศึกษาผลกระทบของผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภค และ 5) ศึกษาผลกระทบของการรับรู้ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ราย โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสำคัญของผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภค ทั้ง 7 กลุ่ม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก กลุ่มดารานักแสดง (Actor, Actress) มีระดับความสำคัญมากที่สุด 2) ความสำคัญการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคทั้ง 5 ด้าน มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า (Brand Associations) มีระดับความสำคัญมากที่สุด 3) ความสำคัญในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภค คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) มากที่สุด 4) ผู้มีอิทธิพลทางสื่อ

สังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภค คือ กลุ่มนักกีฬา (Sport Figure) กลุ่มนางงาม (Beauty) และกลุ่มบุคคลในสังคมชั้นสูง (High-So) และ 5) การรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย คือ ด้านการรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า (Brand Quality) โดยเฉพาะการมีรูปลักษณ์ของสินค้าที่ดี และด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า (Brand Associations) เช่น การรู้สึกถึงความไว้วางใจ มั่นใจในตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย การรับรู้ตราสินค้า

Abstract

The objectives of this research were to; 1) study the importance of social media influencer, 2) study the importance of brand awareness, 3) study the importance of purchasing decision on social media platforms, 4) study impact of the social media influencer that effects to consumer's purchasing decision on social media platforms, and 5) study impact of brand awareness that effects consumers' purchasing decision on social media platforms. The collected data were chosen by cluster random sampling, and gathered from 400 samples of consumers in Bangkok. The researcher collected the data by using questionnaires. Statistics used for analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Multiple Regression Analysis.

The results of the research showed that: 1) All of 7 groups of social media influencers are highly important, actor and actress was highest. 2) All of the 5 items of brand awareness are highly important, Brand Associations was highest. 3) The best platform was Facebook that consumers in Bangkok were chosen to buy products. 4) The social media influencers that effected to consumer's social media platforms in Bangkok were Sport Figure Beauty and High-So. 5) The consumer's brand awareness that effected the purchasing decision of consumers in Bangkok was brand quality and brand associations was statistically significant at the .05 level.

Keywords: social media influencers, platform social media, brand awareness

บทนำ

การติดต่อสื่อสารกันของมนุษย์ในยุคปัจจุบันมีความรวดเร็ว สามารถแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวางมากกว่าในอดีต โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในยุคแห่งการสื่อสารผ่านระบบดิจิทัล คือการติดต่อกันด้วยระบบเครือข่ายออนไลน์ (ภพพรหมินทร์ วโรตม์วัฒนานนท์, 2558) จากข้อมูลงานวิจัยของ We Are Social และ Hootsuite เผยผลสำรวจ “Global Digital 2019” พบว่า ประเทศไทยมีประชากร 69.71 ล้านคน มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากถึง 52 ล้านคน ใช้งานโซเชียลมีเดียผ่านโทรศัพท์มือถือ 99% และผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปี พ.ศ.2563 เมื่อพิจารณารูปแบบการใช้โทรศัพท์มือถือ พบว่าประชาชนใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Smart Phone มากที่สุด คือ ร้อยละ 86.4 รองลงมา คือ ใช้โทรศัพท์มือถือแบบ Feature Phone ร้อยละ 12.7 และใช้โทรศัพท์มือถือ ทั้งแบบ Smart Phone และ Feature Phone ร้อยละ 0.9 และพบว่า กรุงเทพมหานครมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือสูงที่สุด คือ ร้อยละ 97.2

เมื่อโทรศัพท์มือถือเข้ามามีอิทธิพลในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก จึงกลายเป็นโอกาสทางการตลาดให้กับสินค้าแทบจะทุกชนิด ในปี พ.ศ.2563 การลงทุนในสื่อโฆษณาได้เปลี่ยนไปสู่สื่อดิจิทัลมากขึ้น สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคปัจจุบันที่ทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 จึงทำให้สื่อโฆษณาเข้าถึงช่องทางดิจิทัลในทุกแพลตฟอร์ม รวมไปถึงธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ผู้บริโภคสนใจการสื่อสารภายในกลุ่มผู้บริโภคด้วยกันมากขึ้น ผู้บริโภคที่มีข้อมูลจริงทั้งที่เกิดจากการเรียนรู้จนเชี่ยวชาญหรือเกิดจากประสบการณ์ตรง จะนำเสนอข้อมูลบางอย่างอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอผ่านสื่อสังคมดังกล่าว จนเกิดความเชื่อถือในกลุ่มผู้บริโภค และเมื่อเริ่มมีฐานผู้บริโภคติดตามมากขึ้น จนสามารถโน้มน้าวใจผู้บริโภคให้คล้อยตามในสิ่งที่เขานำเสนอได้ จึงถูกเรียกว่าผู้มีอิทธิพลทางความคิด หรือ Influencer (Dahan, 2016) ซึ่งจากสถิติระบุว่า การทำตลาดโดยใช้ Influencer คนเพียง 3% สามารถสร้างผลกระทบได้ถึง 90% บนเว็บไซต์ และการใช้ Influencer Marketing สามารถสร้างผลตอบแทนให้กับตราสินค้าได้ถึง 650% (Thumbsup, 2016) เมื่อพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนกลยุทธ์การตลาดก็ปรับเปลี่ยนตามกลยุทธ์ของผู้มีอิทธิพลทางความคิด จึงได้รับความนิยมสำหรับการทำการตลาดในยุคดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าว การนำผู้มีอิทธิพลทางความคิดมาใช้กับเครื่องมือการสื่อสารสังคมออนไลน์เรียกว่า ผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ (Influencer) หมายถึงผู้ที่ใช้สื่อทางสังคม เช่น Facebook, Twitte, Instagram, YouTube, Line), TikTok ซึ่งเป็นกลุ่มแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อเผยแพร่ความคิดของตนเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ หรือสินค้า/บริการต่าง ๆ และการแสดงความคิดเห็นของคนคนนั้นได้รับการยอมรับจากผู้คนเป็นจำนวนมาก จึงกลายเป็นผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมขึ้นมา (ทพพล น้อยปัญญา, 2560) ด้วยเหตุนี้เจ้าของธุรกิจสินค้าหรือบริการต่าง ๆ จึงได้ให้

ความสำคัญกับการนำผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคม สื่อสารถึงผู้บริโภคผ่านผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อมุ่งหวังให้เกิดการรับรู้ในตราสินค้าของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ประเภทใดที่สามารถสร้างการรับรู้ตราสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และประโยชน์จากงานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำมาสนับสนุน พัฒนา และปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดให้กับธุรกิจที่มีการนำผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Influencer) มาปรับใช้กับการดำเนินงานธุรกิจในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญด้านผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญด้านการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาระดับการให้ความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาผลกระทบของผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อศึกษาผลกระทบของการรับรู้ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานงานวิจัย

1. ผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย
2. การรับรู้ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนมากและไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยคำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการทำวิจัย แบ่งเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ ถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ เกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย กลุ่มดารา นักแสดง กลุ่มนักร้อง กลุ่มดารา นักร้อง นักแสดง กลุ่มนักกีฬา กลุ่มพิธีกร กลุ่มนางงาม และกลุ่มบุคคลในสังคมชั้นสูง โดยแบบสอบถามอยู่ในมาตราอันตภาค (Interval Scale) ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ตราสินค้า ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อเกี่ยวกับทฤษฎีการรับรู้ตราสินค้า ประกอบด้วย ด้านการรู้จักตราสินค้า ด้านความภักดีในตราสินค้า การรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า ด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า และด้านสินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ของตราสินค้า ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อเกี่ยวกับแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ประกอบด้วย เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูป อินสตาแกรม ติ๊กต็อก และไลน์ ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) รายข้อระหว่าง 0.67–1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ 0.98

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (เรียงลำดับผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์สูงสุดไปต่ำสุด)

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (เรียงลำดับผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์สูงสุดไปต่ำสุด)

มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ผู้มีอิทธิพล: กลุ่มดารานักแสดง (Actor, Actress)	3.98	0.69	มาก
คุณลักษณะ: มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ	4.26	0.87	มากที่สุด
ผู้มีอิทธิพล: กลุ่มดารา นักร้อง นักแสดง (Singer-Actor, Actress)	3.94	0.69	มาก
คุณลักษณะ: รูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดและน่าสนใจ	4.00	0.72	มาก
ผู้มีอิทธิพล: กลุ่มนักกีฬา (Sport Figure)	3.89	0.66	มาก
ผู้มีอิทธิพล: มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ	4.00	0.77	มาก

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (เรียงลำดับผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์สูงสุดไปต่ำสุด) (ต่อ)

มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ผู้มีอิทธิพล: กลุ่มพิธีกร (News Anchor and MC)	3.88	0.75	มาก
คุณลักษณะ: มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ	3.93	0.80	มาก
ผู้มีอิทธิพล: กลุ่มนางงาม (Beauty)	3.87	0.81	มาก
คุณลักษณะ: มีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดและน่าสนใจ	4.02	0.90	มาก
ผู้มีอิทธิพล: กลุ่มบุคคลในสังคมชั้นสูง (High-So)	3.86	0.82	มาก
คุณลักษณะ: มีสถานะทางสังคมที่ได้รับการยอมรับ	3.94	0.88	มาก
ผู้มีอิทธิพล: กลุ่มนักร้อง (Singer)	3.85	0.67	มาก
คุณลักษณะ: มีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดและน่าสนใจ	3.90	0.75	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ กลุ่มดารานักแสดง (Actor, Actress) ต้องมีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญสูงสุด ($\bar{x}$=4.26, SD=0.87) กลุ่มดารา นักร้อง นักแสดง (Singer-Actor, Actress) ต้องมีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดและน่าสนใจสูงสุด ($\bar{x}$=4.00, SD=0.72) กลุ่มนักกีฬา (Sport Figure) ต้องมีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญสูงสุด ($\bar{x}$=4.00, SD=0.77) กลุ่มพิธีกร (News Anchor and MC) ต้องมีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญสูงสุด ($\bar{x}$=3.93, SD=0.80) กลุ่มนางงาม (Beauty) ต้องมีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดและน่าสนใจสูงสุด ($\bar{x}$=4.02, SD=0.90) กลุ่มบุคคลในสังคมชั้นสูง (High-So) ต้องมีสถานะทางสังคมที่ได้รับการยอมรับสูงสุด ($\bar{x}$=3.94, SD=0.88) กลุ่มนักร้อง (Singer) ต้องมีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดและน่าสนใจสูงสุด ($\bar{x}$=3.90, SD=0.75)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร

การรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
การรับรู้ตราสินค้า: ด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า (Brand associations)	4.06	0.56	มาก
รู้สึกถึงความไว้วางใจ มั่นใจในตราสินค้า	4.07	0.60	มาก

ตารางที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร

การรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
การรับรู้ตราสินค้า: การรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า (Brand Quality)	4.05	0.55	มาก
สินค้ามีความน่าเชื่อถือ	4.12	0.60	มาก
การรับรู้ตราสินค้า: ด้านความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty)	4.04	0.59	มาก
ภาพลักษณ์ของสินค้ามีความน่าเชื่อถือ	4.12	0.62	มาก
การรับรู้ตราสินค้า: ด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้า (Brand Awareness)	4.02	0.56	มาก
คุณสมบัติและคุณประโยชน์ของสินค้า	4.11	0.62	มาก
การรับรู้ตราสินค้า: ด้านสินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ของตราสินค้า (Other Proprietary Brand Assets)	3.99	0.61	มาก
เครื่องหมายการค้า	4.05	0.65	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมจำแนกเป็นร้ายด้าน พบว่า 1) ด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า (Brand associations) สูงที่สุด ($\bar{x}$=4.06, SD=0.56) คือ การรู้สึกถึงความไว้วางใจมั่นใจในตราสินค้ามากที่สุด รองลงมา 2) การรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า (Brand Quality) คือ การที่สินค้ามีความน่าเชื่อถือ ($\bar{x}$=4.05, SD=0.55) 3) ด้านความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) ($\bar{x}$=4.04, SD=0.59) คือ ภาพลักษณ์ของสินค้าต้องมีความน่าเชื่อถือ 4) ด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้า (Brand Awareness) ($\bar{x}$=4.02, SD=0.56) คือ ต้องมีคุณสมบัติและคุณประโยชน์ของสินค้า และ 5) ด้านสินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ของตราสินค้า (Other Proprietary Brand Assets) ต่ำที่สุด ($\bar{x}$=3.99, SD=0.61) คือด้านลิขสิทธิ์ ($\bar{x}$=4.05, SD=0.65) และด้านเครื่องหมายการค้า ($\bar{x}$=4.05, SD=0.65)

3. ความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานคร

การรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
Facebook	291	73.00
Twitter	1	0.30
YouTube	12	3.0
Instagram	50	12.50

ตารางที่ 3 การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

การรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ	จำนวน	ร้อยละ
Tiktok	10	2.50
Line	36	9.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียผ่าน Facebook มากที่สุด จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 73.00 รองลงมา คือ ผ่านแพลตฟอร์ม Instagram จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 ผ่านแพลตฟอร์ม Line จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 ผ่านแพลตฟอร์ม YouTube จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ผ่านแพลตฟอร์ม Tiktok จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 และให้ความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียผ่าน Twitter น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

4. ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ โดยใช้วิธี Enter ในการศึกษาผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าโดยภาพรวม มี 3 ด้าน (R=0.329) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

1) กลุ่มนักกีฬา (Sport Figure) คือการมีความรู้ ความสามารถ การมีสถานะทางสังคมที่ได้รับการยอมรับ และการมีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์ถดถอยได้ดังนี้ $Y_a = 1.136 + -0.471\ X_4$

2) กลุ่มนางงาม (Beauty) คือการมีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดและน่าสนใจ การมีสถานะทางสังคมที่ได้รับการยอมรับ และการมีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์ถดถอยได้ดังนี้ $Y_a = 1.136 + -0.867\ X_6$

3) กลุ่มบุคคลในสังคมชั้นสูง (High-So) คือ การมีความรู้ ความสามารถ การมีสถานะทางสังคมที่ได้รับการยอมรับ และด้านการมีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์ถดถอยได้ดังนี้ $Y_a = 1.136 + 1.218\ X_7$

5. ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ โดยใช้วิธี Enter ในการศึกษาการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย พบว่า การรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม มี 2 ด้าน (R=0.209) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

1) ด้านการรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า (Brand Quality) คือการที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงตัวสินค้าได้ง่าย สินค้ามีคุณภาพ ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์ถดถอยได้ดังนี้

$Y_b = 0.209 + -1.084\ X_3$

2) ด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า (Brand associations) คือการที่ผู้บริโภครู้สึกถึงความไว้วางใจ มั่นใจในตราสินค้า ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์ถดถอยได้ดังนี้

$Y_b = 0.209 + 0.883\ X_4$

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความสำคัญผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ

จากผลวิจัย พบว่า ความสำคัญผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 7 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มดารานักแสดง (Actor, Actress) 2) กลุ่มนักร้อง (Singer) 3) กลุ่มดารา นักร้อง นักแสดง (Singer-Actor, Actress) 4) กลุ่มนักกีฬา (Sport Figure) 5) กลุ่มพิธีกร (News Anchor and MC) 6) กลุ่มนางงาม (Beauty) และ 7) กลุ่มบุคคลในสังคมชั้นสูง (High-So) พบว่า กลุ่มผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ทั้ง 7 กลุ่ม มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากและส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยกลุ่มดารานักแสดง (Actor, Actress) ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณัฏฐ์หทัย เจิมแป้น (2558) ที่พบว่า การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สก๊อตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับบทความของ ไทยเอสเอ็มอีเซ็นเตอร์ (2562) ที่กล่าวว่า ธุรกิจขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงมักจะเลือกใช้ดาราหรือนักแสดงมาเป็นพรีเซ็นเตอร์เพื่อกระตุ้นการส่งเสริมการขาย และเพื่อภาพลักษณ์ของสินค้านั้น ๆ และรวมไปถึงภาพลักษณ์ของตัวองค์กรด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติกา วิบูลย์ศิริวงศ์ และ ปฐมา สตะเวทิน (2562) ที่พบว่า การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านอินสตาแกรม ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยด้านความดึงดูดใจ (Attractive) ของบุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เสื้อผ้าแฟชั่นผ่านอินสตาแกรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความเคารพ (Respect) ของบุคลคลที่มีชื่อเสียง ด้านความไว้วางใจ (Trustworthiness) ของบุคคลที่มีชื่อเสียง ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย (Similarity) ของบุคคลที่มีชื่อเสียง และด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ (Expertise) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสำคัญการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลวิจัย พบว่า ความสำคัญการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้า (Brand Awareness) 2) ด้านความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) 3) การรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า (Brand Quality) 4) ด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า (Brand associations) และ 5) ด้านสินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ของตราสินค้า (Other Proprietary Brand Assets) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญการรับรู้ตราสินค้าทั้ง 5 ด้านในระดับมาก ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในเขตกรุงเทพมหานคร โดยด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า (Brand Associations) สูงที่สุด รองลงมา คือ การรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า (Brand Quality ด้านความภักดีในตราสินค้า (Brand Loyalty) ด้านการตระหนักรู้ในตราสินค้า (Brand Awareness) และด้านสินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ของตราสินค้า (Other Proprietary Brand Assets) ต่ำที่สุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กาญจนา ชุณห์กุล (2560) ที่พบว่า การศึกษาการเชื่อมโยงตราสินค้าผ่านคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูน โดยเพิ่มเรื่องราวเป็นตัวกลางในการเข้าถึงระหว่างตัวการ์ตูนกับผู้บริโภค โดยมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สร้างความโดดเด่น ทั้งภายในและภายนอกรวมไปถึงการนำลายตัวการ์ตูนไปใส่ในสินค้าเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ เป็นการเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้บริการ การรับรู้ตรา สินค้าผ่านคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูนเป็นตัวแปรที่สำคัญในการสร้างการจดจำจุดเด่นของตราสินค้าทั้งภายในและภายนอกของสินค้าที่สามารถสร้างเอกลักษณ์ ทำให้เกิดการรับรู้และการจดจำที่แปลกใหม่ให้กับผู้ใช้บริการ ได้เห็นสินค้าที่มีความหลากหลายจึงมีความต้องการ ซึ่งผู้บริโภคคุ้นเคยกับตราสินค้า โดยเลือกใช้สินค้าและบริการ และการใช้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วตรงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เกษกนก ศศิบวรยศ (2558) ที่พบว่า การรับรู้คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้มาใช้บริการ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความมั่นใจต่อลูกค้า ด้านความรวดเร็วในการตอบสนอง ด้านความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ และด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการมีอิทธิพลต่อความภักดีซึ่งด้านความเอาใจใส่ดูแลลูกค้าไม่มีอิทธิพลต่อความภักดีส่วนคุณค่าที่รับรู้จากการเข้ารับบริการมีอิทธิพลต่อความภักดีและพบว่าคุณค่าที่รับรู้จากการเข้ารับบริการ ส่งผลต่อความภักดีมากกว่าการรับรู้คุณภาพการให้บริการของผู้มาใช้บริการ

ผลการวิเคราะห์ความสำคัญการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานครผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) มากที่สุด สอดคล้องกับบทความโต๊ะข่าวไอที-ดิจิทัล (2564) ที่กล่าวว่า คนไทย 69% อยู่บนโลกออนไลน์ และมีพฤติกรรมออนไลน์หลายอย่างที่เริ่มได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้น คนไทยใช้โซเชียลมีเดียเป็นช่องทาง

หลักในการอัพเดทข่าวเป็นอันดับ 1 ของโลกในปีนี้ หรือคิดเป็น 78% ขณะที่คนไทยมากถึง 91% อ่านข่าวออนไลน์ มากเป็นอันดับสองของโลก “โซเชียล มีเดีย” กลายเป็นช่องทางรับรู้ข่าวสารของคนไทยที่ทรงอิทธิพลมากในช่วงที่ผ่านมา ในกลุ่มของโซเชียลมีเดียคนไทยใช้ “Facebook” มากเป็นอันดับ 8 ของโลก โพสต์เฟซบุ๊กเฉลี่ยคนละ 11 ครั้งต่อเดือนและคอมเมนต์บนเฟซบุ๊กเฉลี่ย 8 ครั้งต่อเดือน สอดคล้องกับบทความ ACU PAY Thailand (2565) ที่กล่าวว่า เฟซบุ๊กเป็นแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่คนไทยชอบและใช้มากที่สุด เฟซบุ๊กยังคงเป็นแพลตฟอร์มที่ครองอันดับหนึ่งในประเทศไทย เพราะเป็นแพลตฟอร์มที่ตอบโจทย์สิ่งที่ต่าง ๆ ได้ดีกว่า คนไทยส่วนใหญ่ใช้เฟซบุ๊กในการติดตาม เพื่อนครอบครัวและคนที่รู้จัก และยังใช้เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารเรื่องราวที่เป็นกระแส ดารานักร้องต่าง ๆ และสอดคล้องกับ workpointTODAY (2564) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมนักช้อปทั่วโลกเปลี่ยนจาก ‘การออกไปช้อปปิ้ง’ มาเป็น ‘การช้อปปิ้งได้ตลอดเวลา’ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 แพร่ระบาด ขณะการซื้อสินค้าแบบใหม่ มุ่งไปที่ความสำคัญของการเลือกซื้อสินค้าที่ค้นพบ ชอบที่จะติดต่อร้านค้าผ่านแอปพลิเคชันส่งข้อความมากกว่า Facebook จึงกลายมาเป็นแพลตฟอร์มหลักในค้นหาและซื้อขายสินค้าในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยนักช้อปออนไลน์ทั่วโลกกว่า 86% ใช้งานแอปพลิเคชันในเครือของเฟซบุ๊กเป็นประจำทุกสัปดาห์ และตัดสินใจซื้อสินค้าที่พวกเขาค้นพบบนแพลตฟอร์ม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของผู้คนได้เปลี่ยนแปลงไปจาก ‘การออกไปช้อปปิ้ง’ เป็น ‘การช้อปปิ้งได้ตลอดเวลา’

ผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวม พบว่า กลุ่มนักกีฬา (Sport Figure) กลุ่มนางงาม (Beauty) และกลุ่มบุคคลในสังคมชั้นสูง (High-So) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย โดยผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีความรู้ความสามารถ มีรูปลักษณ์ภายนอกที่ดึงดูดและน่าสนใจ มีสถานะทางสังคมที่ได้รับการยอมรับ และมีประสบการณ์ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย สอดคล้องกับบทความของ กิติยา สุริวรรณ และคณะ (2559) ที่กล่าวว่าผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดกลายเป็นช่องทางการตลาดที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เห็นได้จากงบแนวโน้มการตลาดผู้ทรงอิทธิพลที่เพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี ซึ่งผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดอาจเป็นกลุ่มคนธรรมดาหรือดารา ศิลปิน หรือใครก็ตามที่มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีการสร้างสรรค์เนื้อหาหรือนำเสนอด้วยวิธีที่แปลกใหม่และน่าสนใจอยู่เสมอ โดยคุณสมบัติดังกล่าวจะส่งอิทธิพลต่อผู้บริโภค และสอดคล้องกับบทความของไทยเอสเอ็มอีเซ็นเตอร์ (2562) จากบทความเรื่อง ““พรีเซ็นเตอร์” สำคัญอย่างไรกับยอดขาย” ได้กล่าวว่า การใช้พรีเซ็นเตอร์

นับว่าเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดอีกรูปแบบหนึ่งที่ในหลาย ๆ ธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดใหญ่และมีชื่อเสียงมักจะเลือกใช้ดาราหรือนักแสดงมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ เพื่อกระตุ้นการส่งเสริมการขาย และเพื่อภาพลักษณ์ของสินค้านั้น ๆ และรวมไปถึงภาพลักษณ์ของตัวองค์กรด้วย ก่อนหน้านี้เหล่าธุรกิจต่าง ๆ จะนิยมใช้ดาราหรือนักแสดงมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ ปัจจุบันขยายตัวกว้างขึ้นบุคคลที่ไม่ใช่ดารา หรือนักแสดงเข้ามามีบทบาทในการเป็นพรีเซ็นเตอร์มากขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากความเป็นไปของยุคสมัยที่ในยุคนี้ที่อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในชีวิตของผู้คนการใช้พรีเซ็นเตอร์โปรโมทสินค้าเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ดีและธุรกิจส่วนใหญ่เลือกใช้ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ โชติกา วิบูลย์ศิริวงศ์ และ ปฐมา สตะเวทิน (2562) ที่พบว่า การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านอินสตาแกรมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยด้านความดึงดูดใจ (Attractive) ของบุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ

การรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย

การรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย พบว่า ด้านการรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า (Brand Quality) โดยเฉพาะการมีรูปลักษณ์ของสินค้าที่ดี และด้านการเชื่อมโยงของตราสินค้า (Brand Associations) เกี่ยวกับการรู้สึกถึงความไว้วางใจ มั่นใจในตราสินค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กาญจนา ชุณห์กุล (2560) ที่พบว่า ในส่วนของการเชื่อมโยงเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายในรูปแบบของสินค้าที่ได้นำเอาคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูนไปใส่ในสินค้าลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงให้เข้าถึงตัวการ์ตูน และการที่นำเอาตัวการ์ตูนคาแรคเตอร์มาสร้างเป็นสถานที่เพิ่มเรื่องราวเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเข้าถึงระหว่างตัวการ์ตูนกับผู้บริโภค โดยมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สร้างความโดดเด่นทั้งภายในและภายนอก รวมไปถึงการนำลายตัวการ์ตูนไปใส่ในสินค้าเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ เป็นการเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้บริการ การรับรู้ตราสินค้าผ่านคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูนเป็นตัวแปรที่สำคัญในการสร้างการจดจำจุดเด่นของตราสินค้าทั้งภายในและภายนอกของสินค้าที่สามารถสร้างเอกลักษณ์ ทำให้เกิดการรับรู้และการจดจำที่แปลกใหม่ ผู้ใช้บริการที่ได้เห็นสินค้าที่มีความหลากหลายจึงมีความต้องการ ซึ่งผู้บริโภคคุ้นเคยกับตราสินค้าโดยเลือกใช้สินค้าและบริการ และการใช้เครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วตรงกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้นและทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปาณิศา ศรีละมัย (2561) ที่พบว่า ปัจจัยความไว้วางใจในด้านความซื่อสัตย์ ด้านสมรรถนะ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ปัจจัยความไว้วางใจมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ 0.575 และสอดคล้องกับ

ผลงานวิจัยของ เจตวัฒน์ เกษมไชยานันท์ (2561) ที่พบว่า การรู้จักตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และการรับรู้คุณภาพ ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการรับรู้คุณภาพ ส่งต่อความภักดีต่อตราสินค้ามากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อวางแผนการทำงานในการเลือกกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า

2. นักธุรกิจออนไลน์หรือผู้ที่สนใจทำธุรกิจออนไลน์ สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อวางแผนการจำหน่ายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากลุ่มบุคคลในสังคมชั้นสูงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า โดยการสัมภาษณ์

2. ควรมีการศึกษาแพลตฟอร์อีคอมเมิร์ซที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา ชุณห์กุล. (2560). *ศึกษาการเชื่อมโยงตราสินค้าผ่านคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูน กรณีศึกษา ซานริโอ เฮลโล คิตตี้ เฮ้าส. การค้นคว้าอิสระ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.* **ในบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ ปี 2560 มหาวิทยาลัยกรุงเทพ**. ค้นเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2563, จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/2725/1/kanjana_chun.pdf

กิติยา สุริวรรณ และคณะ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ผู้บริโภค และตราสินค้า*. **วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า**, 2(3): 79-96.

เกษกนก ศศิบวรยศ. (2558). **การรับรู้คุณภาพการให้บริการและคุณค่าที่รับรู้ส่งผลต่อความภักดีของผู้มาใช้บริการคลินิกผิวหนังและความงามของประชาชนในเขตจังหวัดชลบุรี.** การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

เจตวัฒน์ เกษมไชยานันท์. (2561). **การรับรู้คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำแร่บรรจุขวด.** สารนิพนธ์ การจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชัยนันท์ เพ็ชรอำไพ. (2552). **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในธุรกิจ E-Marketplace ของประเทศไทย.** มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โชติกา วิบูลย์ศิริวงศ์ และ ปฐมา สตะเวทิน. (2562). *อิทธิพลของการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงกับการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้า แฟชั่นผ่านอินสตาแกรม ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.* **วารสารนิเทศศาสตร์,** 38(27): 27-38.

ณัฏฐ์หทัย เจิมแป้น และ ศศิประภา พันธนาเสวี. (2558). *การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ สก๊อต ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.* **ในบทความการประชุมนำเสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต ครั้งที่ 12 ปีการศึกษา 2560**. ค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2564, จาก file:///C:/Users/Dell/Downloads/693-The%20Manuscript%20(Full%20Article%20Text)-1585-1-10-20190620%20(2).pdf

โต๊ะข่าวไอที-ดิจิทัล. (2564). **เปิดสถิติคนไทยเสพติดออนไลน์โซเชียลสูงติดอันดับโลก.** ค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2564, จาก https://www.bangkokbiznews.com/tech/950958

ทพพล น้อยปัญญา. (2560). **ผู้มีอิทธิพลทางสื่อสังคม.** ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2564, จาก https://thaipublica.org/2017/11/toppol7/

ไทยเอสเอ็มอีเซ็นเตอร์. (2562). **พรีเซ็นเตอร์ สำคัญอย่างไรกับยอดขาย.** ค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.thaismescenter.com

ปาณิศา ศรีละมัย. (2561). *อิทธิพลของความไว้วางใจที่มีต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดผิวหน้าที่มีส่วนผสมจากธรรมชาติผ่านร้านค้าปลีก.* **วารสารสหวิทยาการการวิจัย ฉบับบัณฑิตศึกษา,** 7(2): 69-78.

ภพพรหมินทร์ วโรตม์วัฒนานนท์. (2558). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากในยุคดิจิทัล.** ค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2564, จาก http://gscm.nida.ac.th/public-action/Journal/Vol.1-58/6.pdf

อุมาวรรณ วาทกิจ. (2565). *แนวทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์สำหรับผู้จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคในประเทศไทย.* **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, 12(1): 288-302.

ACU PAY Thailand. (2565). **สรุป 5 สถิติการใช้ social media ในประเทศไทย 2022.** ค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2563, จาก https://acuthai.com/social-media-2022/

Eric Dahan. (2016). **How Influencer Marketing Moves Beyond Raising Awareness.** ค้นเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2565, จาก https://www.entrepreneur.com/article/269671

Praimpat Trakulchokesatiean, (2016). **Influencer Marketing แท้จริงคืออะไร?.** ค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.thumbsup.in.th/influencer-marketing-2

Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introductory analysis.** New York: Harper & Row.

Thumbsup. (2016). **Influencer Marketing แท้จริงคืออะไร?** ค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.thumbsup.in.th/influencer-marketing-2/

workpointTODAY. (2564). **เฟซบุ๊กเปิดเทรนด์นักช้อปไทยชอบ 'ทักแชท' ก่อนซื้อของ แนวโน้มซื้อสินค้าผ่าน 'LIVE' มากขึ้น.** ค้นเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2565, จาก https://workpointtoday.com/facebook-shopping/

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Relationship between Participative Administration of School Administrators and School Effectiveness under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

ศิวพงษ์ แสงนอก
นิสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: siwapong@bpk.ac.th
ศักดา สถาพรวจนา
อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: sasath@rpu.ac.th
Siwapong Saengnok
Student, Educational Administration, Rajapruk University
Sakda Sathapornwachana
Lecturer, Educational Administration, Rajapruk University

(Received: September 22, 2022; Revised: October 12, 2022; Accepted: October 14, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 รวมทั้งสิ้น 357 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน และใช้การสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของจำนวนบุคคลากรแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่

ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมประเมินผล การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมดำเนินการ และการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ตามลำดับ 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ด้านการปรับตัว ด้านการรักษาแบบแผนวัฒนธรรม ด้านการบรรลุเป้าหมายและด้านการบูรณาการ และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง (r=.873) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the participative administration of school administration under the Secondary Educational Service area Office Bangkok 1. 2) to study the school effectiveness under the Secondary Educational Service area Office Bangkok 1 and 3) the Relationship between the participative administration of school administration and the school effectiveness under the Secondary Educational Service area Office Bangkok 1. The sample group consisted of 357 teachers under the Secondary Educational Service area Office Bangkok 1, by simple random sampling. The research instrument was a 5-rating scale questionnaire with an IOC validity level of 0.67-1.00 and reliability at 0.98 .The data were statistically analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation.

The results of the research were as follows: 1) the participative administration of school administration under the Secondary Educational Service area Office Bangkok1 was at a high level in overall and particular aspects ranking from highest to the lowest mean: participation in evaluation, participation in responsibility and sharing of benefits, participation in implementation, participation in decision-making, 2) The school effectiveness under the Secondary under the Secondary Educational Service area Office

Bangkok 1 was at a high level in overall and particular aspects ranking from highest to the lowest mean: adaptation, latency, goal attainment and integrate, and relationship between participative administration of school administration and the school effectiveness under the Secondary Educational Service area Office Bangkok 1 was positively significantly correlated (r=.873) at a statistic significant level of .01.

Keywords: relationship, participative administration, school effectiveness

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ ดังนั้นทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เห็นได้จากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการบริหารและการจัดการไว้ในหมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษาไว้ว่ามาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการกระจายอำนาจการจัดและการบริหารการศึกษาไปให้เขตพื้นที่การศึกษา การบริหารมิใช่การสั่งการจากส่วนกลาง หากแต่ละเขตพื้นที่และสถานศึกษาจะต้องดำเนินการโดยร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและบริหารการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทในการจัดและบริหารการศึกษา (โศภิดา คล้ายหนองสรวง, 2558)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมนับว่าเป็นกระบวนการใหม่ในการบริหารจัดการอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์การแล้วสมาชิกหรือบุคคลในองค์การก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์การก้าวหน้า การบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน โดยมุ่งที่จะสร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน ล้วนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์การ ถ้าหากการปฏิบัติงานนั้นมีความไม่เข้าใจกันหรือเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะและไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การ

แล้วการบริหารขององค์การก็จะบรรลุสำเร็จได้โดยยาก (ธร สุนทรายุทธ, 2551) และการบริหารแบบมีส่วนร่วมภายในสถานศึกษาจะช่วยสร้างความสามัคคี ช่วยให้ทราบถึงความต้องการของบุคลากรทั้งหมด และช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น ลดความเฉื่อยชาในการทำงานและการลาหยุดงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการช่วยลดความขัดแย้ง และการต่อต้านจากบุคลากร พร้อมกับช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานและทำให้สุขภาพจิตของบุคลากรในสถานศึกษาดีขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิผล เป็นการสร้างหลักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และยังช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด รวมทั้งทำให้ครูและบุคลากรรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา จึงเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานที่ผู้บริหารได้ให้โอกาสมีส่วนร่วมในการทำงาน ดังนั้นการที่สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารจะต้องจัดให้ครูผู้ที่สอนในสถานศึกษา มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีการกระจายอำนาจให้รับผิดชอบในการทำงานในหน้าที่ของตนเอง (เมตต์ เมตต์การุณ์จิต, 2553) สอดคล้องกับ จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการจะสร้างแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพที่ดี และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผล เพราะการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันอย่างมีคุณค่าและอย่างชอบธรรม และต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงไม่ใช่เพียงวางระบบไว้ให้ดูเหมือนว่าได้มีการจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมไว้แล้ว

แม้ว่านักบริหารทุกองค์กรต่างต้องการให้เกิดบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการทำงานแต่บรรยากาศเช่นนี้มิใช่จะเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีความปรารถนาร่วมกันที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมจึงจะเกิดขึ้นได้ ในขณะเดียวกัน ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายไม่พึงปรารถนาจะให้เกิดการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมย่อมจะไม่มีทางเกิดขึ้น ส่วนด้านการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพได้ เนื่องจากความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารและร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้บริหารต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารการศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกคนแสดงออกถึงแนวคิดต่าง ๆ แต่คงไว้ซึ่งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา (โสภิดา คล้ายหนองสรวง, 2558) สอดคล้องกับพิณสุดา สิริธรังศรี (2556) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายโดยทั่วไปเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานของรัฐ หรือจากหน่วยงานระดับกระทรวง ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นหน้าที่ของผู้บริหารอีกระดับหนึ่ง ซึ่งอยู่ในสายการบังคับบัญชาที่ลดระดับลงมา เห็นได้ชัดว่า ผู้กำหนดแนวนโยบาย และผู้นำนโยบายลงสู่การปฏิบัติเป็นคนละภาคส่วน “แยกคิด แยกทำ” การจัดทำนโยบายแต่เพียงฝ่ายเดียวนั้นทำให้ขาดความรอบคอบของข้อมูล ขาดการพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างรอบด้าน ผลลัพธ์นโยบายที่ออกมาจึงมีความซับซ้อน สับสน ยากแก่การเข้าใจและการนำไป

ปฏิบัติ และส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ เห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ คะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางและต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากการศึกษาการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ยังมีปัญหาในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังที่ วิระภรณ์ ปานจันทร์ (2558) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับการวัดผลและประเมินผล ซึ่งอยู่ในระดับต่ำสุด ประกอบกับรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน O-NET ปีการศึกษา 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ย ในวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ บางโรงเรียนมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และคะแนนเฉลี่ยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2563) และจากสรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า กระบวนการบริหารและการจัดการสถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินงานด้วยกระบวนการได้ตามมาตรฐาน สถานศึกษามีผลลัพธ์ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย รวมถึงคุณภาพผู้เรียนมีระดับคุณภาพต่ำกว่าระดับดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2563) ดังนั้น ในการบริหารการศึกษาควรมีการพัฒนาบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จากแนวคิดและปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยในหัวข้อความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยมีพื้นฐานความคิดที่ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะเป็นรูปแบบการบริหารที่ดีรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทั่วทั้งสถานศึกษา และมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดนี้ ไปบริหารให้เกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 ปฏิบัติการสอนอยู่ในสถานศึกษา 67 โรงเรียน จำนวน 5,131 คน

กลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ปีการศึกษา 2564 โดยใช้ตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวน 357 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และกำหนดสัดส่วนตามจำนวนบุคลากรของแต่ละโรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนเทพศิรินทร์ จำนวน 37 คน 2) โรงเรียนเบญจมราชาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 21 คน 3) โรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 39 คน 4) โรงเรียนราชวินิต มัธยม จำนวน 25 คน 5) โรงเรียนทวีธาภิเษก จำนวน 31 คน 6) โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย จำนวน 21 คน 7) โรงเรียนศึกษานารี จำนวน 38 คน 8) โรงเรียนทีปังกรณ์วิทยาพัฒน์ (ทวีวัฒนา)ฯ จำนวน 23 คน 9) โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม จำนวน 36 คน 10) โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาด จวนอุปถัมภ์” จำนวน 26 คน 11) โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม จำนวน 36 คน 12) โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสอดคล้องกับคำจำกัดความของการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วม

ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมประเมินผล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ประกอบด้วย 1) การปรับตัว 2) การบรรลุเป้าหมาย 3) การบูรณาการ 4) การรักษาแบบแผนวัฒนธรรม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษา

2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือตามแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตรวจสอบรายการ

3. นำข้อมูลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการสร้างเป็นเครื่องมือให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดการวิจัยและนิยามศัพท์

4. นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาการใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาเป็นที่เรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามแล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามสูตร โดยข้อคำถามมีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

6. นำไปทดลองกับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ความเที่ยงของแบบสอบถามไว้ว่าต้องมีค่า 0.70 ขึ้นไป เครื่องมือฉบับนี้ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98

7. นำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์ในการทำงานและระดับการศึกษา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation coefficient) การอ่านความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2553)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
0.91-1.00	สูงมาก
0.71-0.90	สูง
0.51-0.70	ปานกลาง
0.31-0.50	ต่ำ
0.00-0.30	ต่ำมาก

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 3 ตอน โดยสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวม

ลำดับ	การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	การแปลความหมาย	อันดับ
1	การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (X_1)	4.10	0.64	มาก	4
2	การมีส่วนร่วมดำเนินการ (X_2)	4.13	0.71	มาก	3
3	การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ (X_3)	4.14	0.76	มาก	2
4	การมีส่วนร่วมประเมินผล (X_4)	4.18	0.73	มาก	1
	รวม	**4.14**	**0.66**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวมของการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.14, SD=0.66)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า การมีส่วนร่วมประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.18, SD=0.73) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{x}$=4.14, SD=0.76) การมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{x}$=4.13, SD=0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\bar{x}$=4.10, SD=0.64) ตามลำดับ

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมและรายด้าน

ลำดับ	ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	การแปลความหมาย	อันดับ
1	ด้านการปรับตัว (Y_1)	4.21	0.65	มาก	1
2	ด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_2)	4.13	0.71	มาก	3
3	ด้านการบูรณาการ (Y_3)	4.11	0.72	มาก	4
4	ด้านการรักษาแบบแผนวัฒนธรรม (Y_4)	4.16	0.68	มาก	2
	เฉลี่ยรวม	**4.15**	**0.67**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.15, SD=0.67)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด พบว่า ด้านการปรับตัว (Y_1) ($\bar{x}$=4.21, SD=0.65) รองลงมา คือ ด้านการรักษาแบบแผนวัฒนธรรม (Y_4) ($\bar{x}$=4.16, SD=0.68) ด้านการบรรลุเป้าหมาย (Y_2) ($\bar{x}$=4.13, SD=0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบูรณาการ (Y_3) ($\bar{x}$=4.11, SD=0.72)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	ประสิทธิผลของสถานศึกษา					ระดับความสัมพันธ์
	การปรับตัว	การบรรลุเป้าหมาย	กระบวนการภายใน	การรักษาแบบแผน	ประสิทธิผลของสถานศึกษา	
	(Y_1)	(Y_2)	(Y_3)	(Y_4)	(Y_{tot})	
การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (X_1)	.735**	.748**	.738**	.765**	.773**	สูง
การมีส่วนร่วมดำเนินการ (X_2)	.749**	.749**	.763**	.790**	.790**	สูง
การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ (X_3)	.787**	.786**	.788**	.809**	.820**	สูง
การมีส่วนร่วมประเมินผล (X_4)	.845**	.796**	.802**	.822**	.844**	สูง
การบริหารแบบมีส่วนร่วม (X_{tot})	.843**	.833**	.836**	.862**	.873**	สูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ในภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y_{tot}) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง (r=.873)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษารายด้าน (X_1-X_4) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมประเมินผล (X_4) (r=.844) การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ (X_3) (r=.820) การมีส่วนร่วมดำเนินการ (X_2) (r=.790) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (X_1) (r=.773)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากและการมีส่วนร่วมตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ให้ความสำคัญในการวัดและประเมินผล โดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรของสถานศึกษาสถานศึกษา ในการนิเทศ

ติดตามวัดและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐานที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้และสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่กำหนดให้โรงเรียนในสังกัดมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาวิถีใหม่ โดยส่งเสริมเครือข่ายร่วมมือพัฒนาและบูรณาการทั่วถึง พร้อมทั้งให้กำกับ ติดตาม และนำเสนอตัวอย่างที่เป็นเลิศเพื่อเป็นแบบอย่างต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินผลสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ที่กล่าวว่าสถานศึกษาร่วมมือกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และการที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายต้องทำให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา และไม่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาต้องวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน มีการทำตามแผน มีการตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบที่มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงานและการประเมินผลเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมน เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา พัฒนา ปรับปรุงร่วมกันคิด ร่วมกันทำและร่วมกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ รัตน์ฐาภัทร์ ธนโชติสุขสบาย (2557) ที่กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การบริหารงานที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในกระบวนการบริหาร ร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมายร่วมในการดำเนินงาน ร่วมรับผิดชอบและร่วมในการรับผลประโยชน์ ร่วมดำเนินการตลอดจนร่วมประเมินผลตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยความร่วมมือและช่วยเหลือกันอย่างเป็นกัลยาณมิตรสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงคราญ ศุกระมณี (2558) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่าบุคคลมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการประเมินงานในโรงเรียนเมื่อพบปัญหา อุปสรรค ความขัดข้องในการดำเนินงาน ผู้บริหารได้ทำการแก้ไขและนำไปปรับปรุงการดำเนินงานเสมอ และบุคคลมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานในโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีระภา มีหวายหลึม (2565) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ การปรับตัว อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ การบูรณาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร คณะครูและบุคลากรสามารถปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรมการดำรงอยู่ในสังคม ให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ทำให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรต้องมีการปรับตัวและปรับเปลี่ยนการทำงาน ทั้งการจัดการเรียนการสอนการบริหารสถานศึกษา รวมไปถึงภาระงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Hodge and Anthony (1991) ที่กล่าวว่า องค์การที่มีประสิทธิผลมีลักษณะเป็นองค์กรที่มีความยืดหยุ่นและมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงมีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจและสนับสนุนให้มีการประสานงานร่วมมือกันอย่างทั่วถึง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (1991) ที่กล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์การ คือการที่ผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำเป็นศูนย์รวมในการจัดการศึกษาทำให้ครูและนักเรียนเกิดความพึงพอใจเป็นผลทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุรภัทร ประทุม (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเศษ ภูมิวิชัย (2552) ที่ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและทุกด้าน โดยสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง คณะครูร่วมมือร่วมแรงกันสร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลธิชา นารี (2562) ที่ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พิจารณารายด้าน พบว่าการมีส่วนร่วมประเมินผลมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการปรับตัวมากที่สุด ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญและมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานด้านการประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สามารถสะท้อนผลการจัดการศึกษาได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม สามารถแสดงข้อมูลสารสนเทศเชิงสถิติได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาจทำให้สถานศึกษามีการปรับตัวในการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินผลเพื่อให้สอดรับกับนโยบายการวัดผลประเมินผลของกระทรวงศึกษาธิการที่มอบหมายให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลให้มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (รัตนา แสงบัวเผื่อน, 2564) ส่วนการมีส่วนร่วมดำเนินการและประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการปรับตัว มีความสัมพันธ์ในระดับมากและอยู่ในระดับน้อยสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานในสถานศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์หรือบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์โรคระบาดที่ผ่านมา อาจทำให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรไม่สามารถปรับการทำงานให้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้วิธีการดำเนินงานของตนเองยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม และเป็นอุปสรรคในการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือการพัฒนาความรู้ความสามารถรวมไปถึงประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ ฉะนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญรวมทั้งส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทำงานให้เท่าทันต่อสถานการณ์ ด้วยการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและทัศนคติต่อการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม สรุปโดยรวมได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน และร่วมกันปฏิบัติงานของสถานศึกษาจนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิผล และผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศมนภร นาควารี (2559) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนปากช่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา เขต 31 ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนปากช่อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา เขต 31 โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ปริญวัฒน์ ถมกระจ่าง (2561) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ วิระภรณ์ ปานจันทร์ (2558) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์

ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมตัดสินใจให้มากขึ้น ผู้บริหารควรจะให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียนมาร่วมกันตัดสินใจในการทำงานนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหา สาเหตุ และความต้องการ ร่วมคิดค้นแนวทางดำเนินงาน ร่วมตัดสินใจในการวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมในการรับผิดชอบร่วมในการตัดสินใจตลอดจนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลทางเลือกของการตัดสินใจให้เกิดผลที่ดีตามบริบทของสถานศึกษา

2. จากการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การบูรณาการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาอาจต้องสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษาให้มากขึ้น ในการบริหารงานของสถานศึกษาควรมีการบูรณาการการทำงานทั้ง 4 ฝ่าย รวมถึงการเชื่อมโยงการบูรณาการระหว่างกลุ่มงานงานหรือระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักเรียน ชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการผสมผสาน เชื่อมโยงองค์ความรู้ ประสบการณ์การบริหารจัดการและการดำเนินงานร่วมกันของบุคลากรและผู้บริหารสถานศึกษา

3. จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณารายด้านการมีส่วนตัดสินใจและประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการปรับตัว มีความสัมพันธ์ในระดับระดับต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรของสถานศึกษาในการระดมความคิดเห็น ร่วมวางแผน และร่วมในการแก้ปัญหาระหว่างที่มีการดำเนินงานของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1

2. ควรศึกษารูปแบบระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับสถานศึกษาในสังกัด

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของสถานศึกษากับปัจจัยด้านอื่นที่นอกเหนือจากการมีส่วนร่วม เช่น ภาวะผู้นำ บรรยากาศองค์การ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

จตุรภัทร ประทุม และคณะ. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทวีพริ้นท์ (1991).

จีระภา มีหวายหลีม. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร.* **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์,** 7(2): 435-452.

ชลธิชา นารี. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.

ธร สุนทรายุทธ. (2551). **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.

นงคราญ ศุกระมณี. (2558). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี**. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ.

ปริญวัฒน์ ถมกระจ่าง. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

พิณสุดา สิริธรังศรี. (2556). **รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** รายงานการวิจัยและพัฒนา การศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

เมตต์ เมตต์การุณ์จิต. (2553). **การจัดการศึกษา โดยชุมชน เพื่อชุมชน และสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: ไทยร่มเกล้า.

รัตน์ฐาภัทร์ ธนโชติสุขสบาย. (2557). **ทักษะทางวิทยาศาสตร์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการ บริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รัตนา แสงบัวเผื่อน. (2564). **แนวทางการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ให้มีความยืดหยุ่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19).** ค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2564, จาก https://www.obec.go.th/wp content/uploads/2021/08/PPTแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนและการวัด1.pdf.

วิระภรณ์ ปานจันทร์. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วิเศษ ภูมิวิชัย. (2552). **องค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ศมนภร นาควารี. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนปากช่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา เขต 31**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

โศภิดา คล้ายหนองสรวง. (2558). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3.** วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2563). **สารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2563.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.

_____. (2565). **ผอ.สพม.กท1 ประชุมกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา.** ค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2563, จาก https://www.sesao1.go.th/activity/20470-11-1-65

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553.** กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560–2579.** กรุงเทพฯ: พริกหวานการกราฟฟิค.

Hodge, B., & Anthony, W.P. (1991). **Organization Theory: A Strategic Approach.** Boston: Allyn & Bacon.

Hoy, W. K. & Miskel C. G. (1991). **Educational administration**. New York: Random House.

ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

Satisfaction of Parents towards Early Childhood Education Provision of Banchauat School Chauat District Nakhon Si Thammarat Province

ณฐรจ ไชยด้วง
นิสิต สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail: natharod009@gmail.com
ปัทมาวดี เล่ห์มงคล
อาจารย์ประจำสาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail: fedupdl@ku.ac.th
ปิยะนันท์ หิรัณย์ชโลทร
อาจารย์ประจำสาขาวิชาปฐมวัยศึกษา ภาควิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail: fedupnht@ku.ac.th
Natharod Chaiduang
Student, Early Childhood Education, Department of Education,
Faculty of Education, Kasetsart University
Pattamavadi Lehmongkol
Lecturer, Early Childhood Education, Department of Education,
Faculty of Education, Kasetsart University
Piyanan Hirunchalothorn
Lecturer, Early Childhood Education, Department of Education,
Faculty of Education, Kasetsart University

(Received: September 26, 2021; Revised: October 13, 2021; Accepted: October 29, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านบทบาทของครูผู้สอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริการ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2562 จำนวน 121 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ในแต่ละด้านมีความพึงพอใจในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านบทบาทของครูผู้สอน (μ=4.32, σ=0.62) ด้านจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (μ=4.17, σ=0.65) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม (μ=4.14, σ=0.66) ด้านการบริการ (μ=4.09, σ=0.69) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (μ=3.99, σ=0.69) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด

Abstract

The purpose of this research was to study the satisfaction of parents towards early childhood education provision of Banchauat School Chauat District Nakhon Si Thammarat Province in learning experience, role of teachers, environmental provision, service and relationship between school and community. The population of this study was 121 preschool parents from kindergarten level 1-3 of Banchauat School Chauat District Nakhon Si Thammarat Province in the 2019 academic year. The instrument tool was a questionnaire. Percentage, mean and standard deviation were used to analyze data. The research results founded that satisfaction of parents towards early childhood education provision of Banchauat School Chauat District Nakhon Si Thammarat Province were at high level in all five aspects.These aspects were in role of teachers (μ=4.32, σ=0.62), learning experience (μ=4.17, σ=0.65), environmental provision (μ=4.14, σ=0.66), service (μ=4.09, σ=0.69) and relationship between school and community (μ=3.99, σ=0.69) respectively.

Keywords: satisfaction, early childhood education provision, Banchauat School

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก อีกทั้งเพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของประชากรให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การศึกษาจึงเป็นรากฐานที่สำคัญ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับปฐมวัยถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในช่วงขวบปีแรก ๆ ของชีวิต ถือเป็นช่วงเวลาของการพัฒนาที่สำคัญที่สุด หากเด็กปฐมวัยได้รับการวางรากฐานทางการศึกษาที่ดีที่เหมาะสม จะส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดพัฒนาการที่ดีต่อไปได้ในอนาคต (Department of Education and Training, 2017) ดังนั้น การให้การศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูที่ดีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องวางรากฐานทางการศึกษาการเรียนรู้เบื้องต้นที่ดีที่เหมาะสมให้แก่เด็ก เพื่อที่จะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับช่วงวัย เกิดทักษะการเรียนรู้ที่ดี และเจริญเติบโตไปเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้ในอนาคต (สุนีย์ ฟั่นฉิม, 2559)

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็ก โดยเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงช่วงอายุ 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานของการอบรม การเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กปฐมวัยอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อเป็นการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็กปฐมวัยในการพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาปฐมวัยมุ่งส่งเสริมให้เด็กนั้นมีพัฒนาการที่ดีที่เหมาะสมกับวัยอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับ National Association for the Education of Young Children (2020) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยควรเน้นในเรื่องของความเหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงวัย กล่าวคือ เด็กปฐมวัยจะมีการเปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับในวัยนี้ จึงมีความสำคัญมากต่อพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นครูจะต้องจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เหมาะสมให้แก่เด็ก แต่ทั้งนี้การที่เด็กปฐมวัยจะมีพัฒนาการที่ดีที่เหมาะสมกับวัยนั้น ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือว่ามี

ส่วนสำคัญ โดยจะต้องร่วมมือกันในการที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพของเด็ก เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาของเด็กปฐมวัย มีการจัดการศึกษา จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็ก ที่จะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ และมีพัฒนาการที่สมวัยได้

โรงเรียนอนุบาล เป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีพัฒนาการที่สมวัยในทุก ๆ ด้าน ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ผู้ปกครองคาดหวังว่าจะช่วยให้บุตรหลานของตนนั้นได้รับการดูแล อบรมเลี้ยงดูที่ดี และมีพัฒนาการ มีความรู้ ความสามารถที่ดีได้ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจะเกิดขึ้นภายในโรงเรียน แต่โรงเรียนควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ การดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน ได้มีการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ได้ทราบถึงความต้องการ และรับรู้ถึงปัญหา จนนำไปสู่การปรับปรุงการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาที่ดียิ่งขึ้นได้ (ผุสดี แสงหล่อ, 2555) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sumarsono et al. (2016) พบว่าผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน ทั้งในด้านของการจัดการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน ตลอดจนการสนับสนุนทางการศึกษาที่จะส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ และยังเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้ปกครองได้รับรู้ เข้าใจ และเกิดความมั่นใจในมาตรฐานของการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน โดยในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองต่างเกิดความไม่แน่ใจในคุณภาพของโรงเรียนในแต่ละโรงเรียนว่ามีมาตรฐานเท่าเทียมกันเพียงใด ถึงแม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษากันมาตลอดว่า ทุกโรงเรียนมีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน ทั้งในด้านการจัดการศึกษา สื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ อีกทั้งครูผู้สอนก็จบมาจากสถาบันที่มีมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน เพื่อสร้างความเสมอภาคและลดความแตกต่างด้านคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น การที่โรงเรียนได้มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน นอกจากจะส่งผลดีต่อโรงเรียนในการได้รับรู้ถึงความความคิดเห็น ความต้องการของผู้ปกครอง ทราบถึงปัญหา และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นแล้วนั้น ยังส่งผลให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงระบบการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียน เกิดความพึงพอใจ และมั่นใจว่านักเรียนที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนบ้านชะอวดเป็นโรงเรียนที่เน้นส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ โดยมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ควบคู่ไปกับการพัฒนานักเรียนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ อีกทั้งทางโรงเรียนยังเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีการเข้า

มาร่วมพูดคุย ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูผู้สอน (โรงเรียนบ้านชะอวด, 2561) แต่ทั้งนี้ยังไม่มีตัวบ่งชี้ว่าในการเข้ามาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้ปกครองนั้นจะตรงกับความต้องการและความพึงพอใจที่แท้จริงของผู้ปกครองหรือไม่ อีกทั้งที่ผ่านมาทางโรงเรียนบ้านชะอวด ยังไม่มีการสำรวจความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งอาจจะมีความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนในบางส่วนที่ไม่สอดคล้องกันที่อาจส่งผลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนในอนาคตได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของผู้ปกครองและนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูล เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความพึงพอใจของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านบทบาทของครูผู้สอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริการ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-3 ของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2562 จำนวนทั้งสิ้น 121 คน โดยมีเกณฑ์ คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยเพียง 1 คน จะเป็นตัวแทนของครอบครัวในการทำแบบสอบถาม 1 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดของแบบสอบถามดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ความเกี่ยวข้องกับเด็ก และรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยยึดตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2) ด้านบทบาทของครูผู้สอน 3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 4) ด้านการบริการ 5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จำนวน 45 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง คือ The Index Item-Objective Congruence (IOC) เป็นค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 เป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากโครงการภาคพิเศษ สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ผู้วิจัยนำหนังสือไปยื่นขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านชะอวด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยประสานงานกับครูประจำชั้น เพื่อขอความร่วมมือและอนุญาตให้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยตอบแบบสอบถาม

4. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามกลับคืนโดยผ่านคุณครูประจำชั้นและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ในครั้งที่ 1 ปรากฏว่าเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาได้ 109 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.08

6. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 ปรากฏว่าเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาได้ 12 ฉบับ ซึ่งเมื่อนำมารวมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งที่ 1 ปรากฏว่าได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 121 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

7. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาพิจารณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ปกครองมาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในภาพรวม

ความพึงพอใจของผู้ปกครองในภาพรวม	μ	σ	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.17	0.65	มาก
2. ด้านบทบาทของครูผู้สอน	4.32	0.62	มาก
3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	4.14	0.66	มาก
4. ด้านการบริการ	4.09	0.69	มาก
5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	3.99	0.69	มาก
รวม	**4.14**	**0.66**	**มาก**

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (μ=4.14, σ=0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบทบาทของครูผู้สอน (μ=4.32, σ=0.62) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (μ=4.17, σ=0.65) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม (μ=4.14, σ=0.66) ด้านการบริการ (μ=4.09, σ=0.69) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (μ=3.99, σ=0.69) ตามลำดับ

1. ด้านบทบาทของครูผู้สอน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านบทบาทของครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก (μ=4.32, σ=0.62) โดยเฉพาะในเรื่องของการที่ครูผู้สอนมีวาจาสุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและผู้ปกครอง รวมไปถึงครูมีการฝึกให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ตามลำดับ

2. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก (μ=4.17, σ=0.65) โดยเฉพาะในเรื่องของการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และโรงเรียนมีการใช้สื่อที่ส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กเกิดการพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา รวมไปถึงโรงเรียนมีการประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ตามลำดับ

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านการจัดสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก (μ=4.14, σ=0.66) โดยเฉพาะในเรื่องของโรงเรียนมีสนามเด็กเล่นและสนามหญ้าสำหรับให้เด็กได้วิ่งเล่น มีพื้นที่บริเวณภายในและภายนอกห้องเรียนที่มีความสะอาดและปลอดภัย รวมไปถึงสื่อและสิ่งของเครื่องใช้ในห้องเรียนมีความสะอาดและปลอดภัยไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็ก ตามลำดับ

4. ด้านการบริการ ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านการบริการ อยู่ในระดับมาก (μ=4.09, σ=0.69) โดยเฉพาะในเรื่องของการที่โรงเรียนมีการดูแลความปลอดภัยในการข้ามถนน การขึ้น-ลงรถโดยสาร รถโรงเรียนของเด็ก โรงเรียนมีการบริการอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก รวมไปถึงโรงเรียนมีการดูแลความปลอดภัยให้กับเด็กตลอดระยะเวลาที่อยู่ภายในโรงเรียน ตามลำดับ

5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับมาก (μ=3.99, σ=0.69) โดยเฉพาะในเรื่องของการที่โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศผู้ปกครองนักเรียน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินการของโรงเรียน โรงเรียนและชุมชนมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน รวมไปถึงโรงเรียนมีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนตามโอกาส ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้อภิปรายในประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. ด้านบทบาทของครูผู้สอน ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านบทบาทของครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนบ้านชะอวดได้ให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพของครูผู้สอน โดยครูผู้สอนจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี พูดจาไพเราะ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและผู้ปกครอง อีกทั้งครูผู้สอนยังมีการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีและสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองได้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ ปวิชญา ชัยสัตรา (2559) กล่าวว่า ครูผู้สอนเป็นบุคคลแรกในโรงเรียนที่สามารถที่จะสร้างความประทับใจให้แก่เด็ก ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่น ไว้วางใจ ดังนั้น ครูจะต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพดี สุภาพ มีความรัก เมตตา โอบอ้อมอารีแก่เด็ก และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและผู้ปกครอง และสอดคล้องกับ National Childcare Accreditation Council (2009) ซึ่งเป็นหน่วยงานแห่งชาติที่มีบทบาทด้านการดูแลเด็กของประเทศออสเตรเลีย ได้กล่าวว่า การสนับสนุนให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยควรมีการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร รวมถึงการดูแลสุขอนามัยของตนเองและการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมล ตั้งตระกูลพาณิช และคณะ (2558) ที่ได้ศึกษา ผลการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า เด็กวัยเตาะแตะก่อนการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองและระหว่างการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองในแต่ละช่วงสัปดาห์มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองที่แตกต่างกัน โดยคะแนนพฤติกรรมของการดูแลตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่ครูมีการส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักช่วยเหลือตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดการช่วยเหลือตนเองได้ดียิ่งขึ้น

2. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนบ้านชะอวดได้มีการให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมให้แก่เด็ก มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้เด็กได้ลงมือกระทำ ปฏิบัติจริง อีกทั้งสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นสื่อที่เหมาะสมกับช่วงวัยและช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการครบ 4 ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา อีกทั้งทางโรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการประเมินพัฒนาการของเด็ก โดยมีการประเมินพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ John Dewey (อ้างถึงใน ศศิพันธุ์ เปี๊ยนเปี่ยมสิน และคณะ, 2561) ซึ่งมีแนวคิดว่า เด็ก

จะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนตามประสบการณ์ในชีวิตจริงของเด็ก โดยเน้นว่าเด็กควรมีเสถียรภาพในการคิดและการแสดงออก การให้การศึกษาอบรม ให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองผ่านการลงมือกระทำ ให้เด็กได้หาประสบการณ์จากกิจกรรม ประสบการณ์คือความรู้ที่แท้จริงที่เด็กควรได้รับไม่ใช่เป็นการรับรู้จากสิ่งที่ครูบอก ด้วยเหตุผลดังกล่าว โรงเรียนจึงต้องเป็นสถานที่ที่สร้างประสบการณ์ให้เด็กได้สัมพันธ์กับสังคมและเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้สติปัญญาและความคิดที่มีการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยควรมีการใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้ลงมือกระทำ ได้มีการเคลื่อนไหว สังเกต สืบค้น สำรวจ เล่น ทดลอง และมีการคิดแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยสื่อที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัยนั้นควรมีความหลากหลาย เพื่อส่งผลให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้ที่ดีและเกิดการพัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา อีกทั้งควรมีการประเมินพัฒนาการของเด็กที่เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กต่อไป แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและความรู้ความสามารถของเด็ก เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการสนับสนุนและพัฒนาเด็กต่อไป

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านการจัดสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนบ้านชะอวดมีสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่ดี โดยมีการจัดเตรียมสื่อ สิ่งของเครื่องใช้ สนามเด็กเล่นและสนามหญ้า ไว้สำหรับเด็กที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก และยังคำนึงถึงความปลอดภัยและความสะอาดของสื่อและสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องเล่นต่าง ๆ โดยมีการบำรุงรักษาและทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ ภาวิณี โฆมานะสิน (2558) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ดังนั้น โรงเรียนควรที่จะให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่เด็ก มีพื้นที่เพียงพอต่อการทำกิจกรรม มีสนามหญ้าให้เด็กได้วิ่งเล่นและนั่งพักผ่อน อีกทั้งควรมีการคำนึงถึงความสะอาดและความปลอดภัยของสื่อและสิ่งของเครื่องใช้ รวมไปถึงความสะอาดและความปลอดภัยเครื่องเล่นสนาม เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่เด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Friedrich Wilhelm Froebel and Jean Piaget (อ้างถึงใน ตฤณ หงส์ใส และคณะ, 2663) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้กับเด็กปฐมวัยตรงกันว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีภายใต้สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้และกระตุ้นการตอบสนองของเด็ก โดยสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญที่มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ดังนั้น การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนที่ดีที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ สอดคล้องกับ Arabyat (2020) ที่กล่าวว่า คุณภาพของสภาพแวดล้อมทางกายและสังคมส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก กล่าวคือโรงเรียนอนุบาลมีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากเป็น

สถานที่ที่เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในวัยนี้ ดังนั้น ในการออกแบบโรงเรียนอนุบาล จำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อม การจัดสถานที่ การเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม โดยจะเห็นได้ว่า เด็กจะเรียนรู้ผ่านการสำรวจ เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น ควรจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดึงดูดใจ น่าตื่นเต้น และเป็นสถานที่ที่เด็กสามารถเรียนรู้และเล่นได้โดยใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม พื้นที่กิจกรรมมีความปลอดภัย เพื่อส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และส่งผลต่อการพัฒนาพัฒนาการที่ดีของเด็ก

4. ด้านการบริการ ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านการบริการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนบ้านชะอวดมีการดูแลในเรื่องความปลอดภัยให้กับเด็กตลอดระยะเวลาที่อยู่ภายในโรงเรียน ตลอดจนการข้ามถนน การขึ้น-ลงรถโดยสาร รถโรงเรียนของเด็ก เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายแก่เด็ก อีกทั้งทางโรงเรียนยังให้ความสำคัญในเรื่องของการบริการอาหารให้แก่เด็ก โดยอาหารจะต้องมีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของเด็กและมีคุณค่าทางโภชนาการ ที่ส่งผลให้เด็กมีการเจริญเติบโตที่ดี สอดคล้องกับกระทรวงสาธารณสุข (2560) กล่าวว่า การดูแลในเรื่องของความปลอดภัยให้แก่เด็กเป็นสิ่งสำคัญ โดยทางโรงเรียนควรมีการวางแผนในเรื่องของการดำเนินงานด้านความปลอดภัยให้แก่เด็ก โดยมีการจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกอาคารเรียนให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับความปลอดภัยตลอดระยะเวลาที่อยู่ภายในโรงเรียน อีกทั้งมีการส่งเสริมความปลอดภัยในการเดินทาง การจราจรที่ปลอดภัยให้แก่เด็ก โดยโรงเรียนควรมีจุดหรือบริเวณสำหรับจอดรถรับ-ส่งเด็กโดยเฉพาะ มีระบบการอำนวยความสะดวกในการข้ามถนน เช่น มีครูหรือตำรวจจราจรช่วยอำนวยความสะดวก ในการข้ามถนนในเวลาเข้าเรียน-เลิกเรียน ดูแลการใช้บริการรถรับ-ส่งเด็กหรือรถโรงเรียน เพื่อดูแลความปลอดภัยให้แก่เด็ก และสอดคล้องกับ Claire and Barto (2014) ที่กล่าวถึง การบริการอาหารแก่เด็กปฐมวัย ไว้ว่า เด็กปฐมวัยถือเป็นช่วงวัยที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต ที่ควรจะต้องได้รับอาหารที่เหมาะสม มีคุณค่าทางโภชนาการ และเพียงพอต่อร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการเจริญเติบโต อีกทั้งยังมีผลต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Haapala et al. (2015) พบว่า คุณภาพของอาหารที่เด็กได้รับจะมีผลต่อการรับรู้ของเด็ก โดยคุณภาพของอาหารที่ไม่ดีไม่เหมาะสมกับเด็กนั้นจะมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ที่แย่ลงของเด็ก ดังนั้น เด็กควรที่จะได้รับอาหารที่เหมาะสม มีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตที่ดีของเด็ก

5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนบ้านชะอวดได้มีการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศผู้ปกครอง ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองได้รับรู้ถึงการดำเนินการของโรงเรียน อีกทั้งโรงเรียนบ้านชะอวดและชุมชนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และทางโรงเรียนยังมีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่จัดขึ้นตามโอกาสต่าง ๆ สอดคล้องกับชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญที่

ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน โดยการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งโรงเรียนกับชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในการที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน การบอกถึงความต้องการของชุมชน ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็ได้มีส่วนในการเข้าไปช่วยเหลือ สนับสนุนงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้น การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งโรงเรียนกับชุมชนได้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ Harvard Family Research Project (2010) กล่าวว่า เมื่อโรงเรียนและชุมชนเกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เกิดการทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ จะส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และมีการใช้ทรัพยากรในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Duru-Uremadu (2017) ที่ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนในไนจีเรีย พบว่า ความสัมพันธ์อันดีที่เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนและชุมชน ก่อให้เกิดการช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยจะเห็นได้ว่า โรงเรียนและชุมชนถือเป็น 2 หน่วยงานที่แยกออกจากกันไม่ได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน มีการแบ่งปันการใช้พื้นที่ของโรงเรียนและชุมชน รวมถึงการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การบริจาคเงินช่วยเหลือ รวมไปถึงการร่วมกันพัฒนาหลักสูตร ทรัพยากรและการสอน ดังนั้น ผู้บริหารของโรงเรียนจึงจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ ดังนี้

1. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โรงเรียนควรมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก โดยมีการใช้วิธีการและสื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย และมีการส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือกระทำ ได้เกิดการคิดริเริ่ม แก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เพื่อที่จะส่งผลให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย

2. ด้านบทบาทของครูผู้สอน ครูควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้เด็กได้เกิดการพัฒนาทักษะและส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีของเด็ก จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก โดยครอบคลุมพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน และมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ร่วมกันพูดคุย รับทราบถึงปัญหา และหาแนวทางในการพัฒนาเด็ก เพื่อส่งผลให้เด็กได้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม โรงเรียนควรมีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีการจัดมุมประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย มีเครื่องเล่นที่เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนของเด็ก เพื่อที่จะส่งผลให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้และส่งผลต่อพัฒนาการที่ดีของเด็ก

4. ด้านการบริการ โรงเรียนควรมีการส่งเสริมการดูแลความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก ตลอดระยะเวลาที่อยู่ภายในโรงเรียน มีการจัดจุดหรือบริเวณสำหรับจอดรถรับ-ส่งเด็กโดยเฉพาะ มีครูคอยดูแลการใช้บริการรถรับ-ส่งเด็กหรือรถโรงเรียน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่เด็ก ตลอดจนมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายให้แก่เด็ก เพื่อที่จะส่งผลให้เด็กได้รับรู้และรู้จักการดูแลและช่วยเหลือตนเองให้มีความปลอดภัย

5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนควรมีการจัดทำจดหมายข่าวสารหรือแผ่นพับประชาสัมพันธ์ขึ้น เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียนให้แก่ชุมชน รวมถึงเป็นการเผยแพร่ข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้ชุมชนได้เกิดความเข้าใจและทราบถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านวิชาการ เป็นต้น เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลและนำมาพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโรงเรียนบ้านชะอวด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นด้านที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจน้อยที่สุด ดังนั้น ในการทำการวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะมีการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **คู่มือการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ: โครงการผลิตสื่อและมัลติมีเดีย สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.* **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร,** 10(2): 1342-1354.

ตฤณ หงส์ใส และคณะ. (2663). *การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.* **วารสารปัญญา**, 27(1): 102-111.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปวิชญา ชัยสัตรา. (2559). **ความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนสาธิตเทศบาลนครระยอง (วัดตรีรัตนาราม) อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ผุสดี แสงหล่อ. (2555). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการบริหารงานของโรงเรียนสวนป่าอุปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาวิณี โฆมานะสิน. (2558). **การศึกษาปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: ฝ่ายธุรกิจมัลติมิเดียเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

โรงเรียนบ้านชะอวด. (2561). **ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านชะอวด.** ค้นเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2561, จาก https://data.bopp-obec.info/web/index_view.php?School_ID=1080210140&page=info

วิมล ตั้งตระกูลพาณิช และคณะ. (2558). *ผลการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ.* **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์,** 9(3): 21-32.

ศศิพันธุ์ เปี๊ยนเปี่ยมสิน และคณะ. (2561). **การศึกษาปฐมวัย.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคไซท์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **สภาวะการศึกษาไทยปี 2549/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุนีย์ ฟั่นฉิม. (2559). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในเครือมูลนิธิไทไชโย.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

Arabyat, A.B. (2020). *The Impact of the Quality Designed Learning Environment on a Child's Behavior in Kindergarten Stage.* **Journal of Civil & Environmental Engineering,** 10(6): 1-7.

Claire, M. and Barto. (2014). *Nutrition in childhood.* **The Journal of the MaltaCollege of Family Doctors,** 3(1): 12-20.

Department of Education and Training. (2017). **Making the Most of Childhood: The Importance of the Early Years,** Retrieved on October 15th, 2021, from https://www.education.vic.gov.au/Documents/childhood/parents/mch/makingmostofchildhood.pdf

Duru-Uremadu, C. E. (2017). *School and Community Relations in Nigeria: An Exploratory Review of Literature Approach.* **International Journal of Economics, Business and Management Research,** 1(4): 34-52.

Haapala, E.A. et al. (2015). *Associations of diet quality with cognition in children – the Physical Activity and Nutrition in Children Study*. **British Journal of Nutrition,** 114(7): 1080-1087.

Harvard Family Research Project. (2010). **Partnerships for learning: Promising practices in integrating school and out-of-school time program supports.** Retrieved on October 15th, 2021, from http://www.hfrp.org/publications-resources/browse–our–publications/partnerships–for–learning–promising–practices–Inintegrating–school–an–out–of–school–time–program–supports

National Association for the Education of Young Children. (2020). **Developmentally Appropriate Practice.** Retrieved on October 15th, 2021, from http://naeyc.org/sites/default/files/globally–shared/downloads/PDFs/resources/position–statements/dap-statement_0.pdf

National Childcare Accreditation Council. (2009). **Supporting children's development: Life skills**. Retrieved on October 15th, 2021, from http://ncac.acecqa.gov.au/educator-resources/pcfarticles/Life_skills_Dec09.pdf

Sumarsono, R.B. et al. (2016). *Parents' Participation in Improving the Quality of Elementary School in the City of Malang, East Java, Indonesia.* **International Journal of Humanities Social Sciences and Education,** 1(7): 138-147.

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์ในระดับปริญญาตรี

The Problem of State in the Instructional Management in Thai Classical Music Performance Skill Courses of Pipat Undergraduate Students

จิรายุ มีเผือก
นิสิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: goodkow@hotmail.com
วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช
อาจารย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: vichatalum.l@chula.ac.th
Jirayu Meephueak
Student, Music Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Vitchatatlum Laovanitch
Lecturer, Music Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

(Received: September 28, 2021; Revised: October 14, 2021; Accepted: October 29, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์ในระดับปริญญาตรี ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนจำนวน 6 คน และนิสิตเครื่องมือเอกปี่พาทย์จำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การจับไม้และท่านั่ง 2) ด้านการบรรเลง ประกอบด้วย การใช้น้ำหนัก การใช้กล้ามเนื้อ การใช้เทคนิคการบรรเลง การตีโขยก และการไล่มือ 3) ด้านการบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียน ประกอบด้วย การไม่ได้ทำนองหลักของบทเพลง และข้อจำกัดทางด้านเวลาเรียน และ 4) ด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย การแปรทำนอง การจำบทเพลง และการควบคุมความสมดุลของการบรรเลงรวมวง

คำสำคัญ: ปี่พาทย์ ดนตรีไทยศึกษา ดนตรีศึกษา ดนตรีในระดับอุดมศึกษา การจัดการเรียนการสอน

Abstract

This research aimed to study the problem of state in the instructional management in Thai classical music performance skill courses of Pipat undergraduate students. The research employed a qualitative methodology, collecting data from interviews of key informants by purposive sampling, including six teachers and nine undergraduate students majoring in Pipat. Data were analyzed using interpretation and inductive conclusion, then presented by the descriptive method.

The finding shows that the problem states consist of four aspects including 1) personality: mallet holding and sitting 2) performance: using weights, muscles, and technics, unstably rhythmic playing, and practice 3) time management of classroom: lack of basic melodies in songs and time limitation of class learning and 4) other(s): melodic variation, song recitation, and balance controls of music ensemble.

Keywords: Pipat, Thai music education, music education, music in higher education, instructional management

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในสถาบันอุดมศึกษาปัจจุบันนี้ได้รับความสนใจอย่างมาก อ้างอิงจากข้อมูลรายชื่อหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้การรับรอง พบว่ามีหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยปรากฏอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) เพื่อมุ่งเน้นผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทยออกสู่ตลาดแรงงานสำหรับใช้ในการขับเคลื่อนวงการศึกษาในด้านดนตรีไทยศึกษาและนักวิชาการ โดยจากแนวปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรด้านดนตรีศึกษานั้นพบว่า วิชาทักษะเป็นหนึ่งในรายวิชาบังคับและวิชาเลือก ในรายวิชาของกลุ่มดนตรีศึกษา โดยรายวิชาทักษะปฏิบัติดนตรีมีสถานะเป็นรายวิชาบังคับของผู้ที่เรียนวิชาเอกดนตรีศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561: 186-187) นอกจากนี้ยังพบว่ามีการระบุถึงรายละเอียดของวิชาเอกดนตรีศึกษาในด้านการกำหนดขอบเขตความรู้ไว้อย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องครอบคลุมไปถึงเรื่องทักษะการปฏิบัติดนตรีที่ถือเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 27)

สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอีกหนึ่งมหาวิทยาลัยชั้นนำที่ดำเนินการเปิดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีซึ่งอยู่ภายใต้สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย และวิชาเอกการสอนดนตรีไทยยังถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในสาขาวิชาดนตรีศึกษานี้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจากการศึกษาพบว่ามีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติดนตรีไทยรวมถึงวิชาครูต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมกับเนื้อหาและขอบเขตที่หลักสูตรกำหนดไว้โดยทางมหาวิทยาลัยได้เปิดสอบคัดเลือกผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถและพร้อมที่จะต่อยอดองค์ความรู้ด้านดนตรีไทยในสถาบันอุดมศึกษาต่อไปด้วยระบบคัดกรองที่มีมาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยกลุ่มปี่พาทย์บางท่านถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะดนตรีไทยในเบื้องต้นโดยผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้เรียนปี่พาทย์ที่ผ่านระบบการสอบคัดเลือกเข้ามาศึกษาต่อนั้นมีทักษะที่ค่อนข้างแตกต่างกันและผู้เรียนบางคนยังต้องการการพัฒนาทางด้านทักษะ และได้รับการเตรียมความพร้อมบางประการเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนได้อย่างมีความสุขเนื่องจากมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามามีส่วนทำให้ทักษะทางดนตรีของผู้เรียนแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกันและไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ภูมิหลังของการปลูกฝังทักษะดนตรีหรือสภาพแวดล้อมทางดนตรีที่มีความเข้มข้นของเนื้อหาทักษะที่แตกต่างกัน เป็นต้น (อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 สัมภาษณ์, 14 ตุลาคม 2563; อาจารย์ผู้สอนคนที่ 2, 11 พฤศจิกายน 2563) ซึ่งหากผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะหรือมีความพร้อมด้านทักษะบางประการดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยนั้นพบว่ามีการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา เรื่อง สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะปฏิบัติจะเข้าในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต โดย พงศกร จอมแก้ว (2563: 163-188) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะปฏิบัติจะเข้าในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ 3) การบรรยายประกอบการสาธิต 4) สื่อการสอน และ 5) การวัดและประเมินผล ในส่วนการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ Smith (1985) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความสามารถของครูสอนดนตรีที่ระบุโดยสมาคมนักการศึกษาดนตรีฟลอริดาและการประเมินครูสำหรับการเตรียมการระดับปริญญาตรีเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถโดยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อประเมินความสามารถของครูสอนดนตรีซึ่งได้รับการระบุโดยคณะกรรมการที่ทำงานร่วมกับสมาชิกของสมาคมดนตรีฟลอริดา ผลการวิจัย พบว่า จากสมรรถนะ 186 รายการ มีสมรรถนะจำนวน 178 รายการที่ได้รับคะแนนความจำเป็น 70% หรือสูงกว่า ซึ่งผลของการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้สามารถช่วยให้คณะกรรมการและผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสามารถกำหนดความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือเตรียมครูสอนดนตรีให้มีความรู้ ความสามารถที่ดีได้ในอนาคต และนอกจากนี้ Barneva et al. (2021) ยังได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการยกระดับหลักสูตรอุตสาหกรรมดนตรีด้วยการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการปรับปรุงหลักสูตรดนตรีให้มีความทันสมัยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักกับเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะนำความรู้

ความสามารถไปใช้ในการประกอบธุรกิจทางอุสาหกรรมดนตรีที่กำลังเป็นที่สนใจในศตวรรษที่ 21 นี้ จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศนั้นแสดงให้เห็นว่ามีการสำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในบริบททั่วไป มีการจัดประเมินทักษะ ความรู้ความสามารถของครูผู้สอนดนตรี และพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนดนตรีให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอุสาหกรรมดนตรีแห่งโลกในอนาคตสำหรับหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา แต่ก็ยังไม่พบงานวิจัยที่ทำการศึกษาเชิงลึกถึงสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยกลุ่มปี่พาทย์ในระดับอุดมศึกษาแต่อย่างใด

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์ในระดับปริญญาตรี นี้ ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นไปในเรื่องของจุดเริ่มต้นที่สำคัญของกระบวนการผลิตบุคลากรทางดนตรีไทย ศึกษาที่กำลังเป็นปัญหาและควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าผลของการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้และเป็นประโยชน์ต่อการถอดบทเรียน (lesson learned) ออกมาเป็นแนวทางสำหรับรับมือและเตรียมความพร้อมทักษะของผู้เรียนปี่พาทย์เพื่อให้เข้าไปต่อยอดในรายวิชาทักษะปี่พาทย์ได้อย่างราบรื่นและนำไปสู่การมีสมรรถนะที่สำคัญซึ่งเป็นผลลัพธ์ในปลายทางและตรงตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์ในระดับปริญญาตรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะปี่พาทย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน และ 2) ผู้เรียนกลุ่มปี่พาทย์ ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครื่องมือระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก จำนวน 9 คน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมี

การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบคุณภาพข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 15 คน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยในกลุ่มปี่พาทย์ประเภทเครื่องดำเนินทำนองจำนวน 4 เครื่อง ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก และรายวิชารวมวงปี่พาทย์ ในสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน

2. ผู้เรียนกลุ่มปี่พาทย์ ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ใช้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครื่องมือระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งการดำเนินการเก็บข้อมูลโดยข้อคำถามและลำดับขั้นในการดำเนินการเก็บข้อมูลสามารถยืดหยุ่นได้โดยผู้วิจัยมีวิธีการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

2. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยพัฒนาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งใช้ข้อคำถามในลักษณะปลายเปิดและสามารถยืดหยุ่นข้อคำถามตามข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลได้

3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ดร. อุทัย ศาสตรา ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนดนตรีไทยศึกษา 2) ผศ.ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา 3) รศ.ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ผู้เชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพบว่าข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกข้อ

4. การปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้ ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บข้อมูลยิ่งขึ้น จากนั้นนำเครื่องมือไปใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวสำหรับอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะคนละ 40 นาที และการสัมภาษณ์แบบกลุ่มกับผู้เรียนชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ใช้เวลาชั้นปีละ 40-60 นาที และเนื่องในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ

ไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มเลือกสัมภาษณ์ผ่านการใช้แอปพลิเคชันซูม (Zoom Cloud Meeting)

ตัวอย่างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์
1. ปัจจุบันท่านคิดว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปี่พาทย์เป็นอย่างไร
2. ท่านคิดว่าปัญหาที่พบในชั้นเรียนปี่พาทย์มีอะไรบ้าง
3. ท่านคิดว่าปัญหาเกี่ยวกับการเรียนทักษะปี่พาทย์มีอะไรบ้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่สร้างขึ้นกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ทั้งหมด 15 คน ประกอบไปด้วย 1) อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยในกลุ่มปี่พาทย์ประเภทเครื่องดำเนินทำนองจำนวน 4 เครื่อง ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก และรายวิชารวมวงปี่พาทย์ ในสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 6 คน และ 2) ผู้เรียนปี่พาทย์กลุ่มปี่พาทย์ ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครื่องมือเอก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ และฆ้องวงเล็ก จำนวนทั้งหมด 9 คน

การตรวจสอบคุณภาพข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่ได้มาด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) (Creswell, 2014) กล่าวคือ การตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับข้อมูลสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์จากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มประกอบกับเอกสารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) เพื่อความเชื่อมั่นในความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (comparison) การตีความข้อมูล (interpretation) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) (สุภางค์ จันทวานิช, 2559: 106-136) นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนา (descriptive) เป็นความเรียงประกอบกับการแสดงข้อสรุปของสภาพปัญหาด้วยตารางอย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์ในระดับปริญญาตรีพบว่ามีประเด็นที่เป็นปัญหาทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านการบรรเลง 3) ด้านการบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียน และ 4) ด้านอื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ สรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1.1) การจับไม้ ปัญหาที่พบ คือ ข้อมือหงาย จับไม้นิ้วรัดไม้ตีไม่ครบทุกนิ้ว 1.2) ท่านั่ง ปัญหาที่พบ คือ ตัวไม่ตรง คอเอียง หลังค่อม ก้มหน้า ไหล่ทั้งสองข้างไม่เท่ากัน วางขาในตำแหน่งไม่เหมาะสม สภาพปัญหาที่ได้ในข้างต้นเกิดจากการวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 คน ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้สอนจำนวน 3 คน จากทั้งหมด 6 คน และผู้เรียนปี่พาทย์ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 คน จากทั้งหมด 9 คน เห็นปัญหาในการจับไม้และท่านั่งบรรเลงเครื่องดนตรีตรงกัน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้เรียนขาดทักษะทางด้านการจับไม้และท่านั่งที่ดีและถูกต้องตามแบบแผน โดยลักษณะการจับไม้ของผู้เรียนคือ ข้อมือหงายขณะบรรเลงและนิ้วรัดไม้ตีไม่ครบทุกนิ้ว และลักษณะการนั่งบรรเลงเครื่องดนตรีที่เป็นอยู่ของผู้เรียน คือ ตัวไม่ตรง คอเอียง หลังค่อม ก้มหน้า ไหล่ทั้งสองข้างไม่เท่ากัน วางขาในตำแหน่งไม่เหมาะสม ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุให้มีบุคลิกภาพในการบรรเลงที่ไม่เหมาะสมและไม่ตรงตามระเบียบแบบแผนของการบรรเลงดนตรีไทย นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบกับการบรรเลงตามมา เช่น การตีโขยก การผลิตเสียงเครื่องดนตรีรูปแบบต่าง ๆ ได้ไม่ดี และไม่สามารถทำเทคนิคเฉพาะเครื่องเช่น สะบัด สะเดาะ หรือการประคบมือให้สมบูรณ์แบบได้ เป็นต้น ในส่วนท่านั่งที่ไม่เหมาะสมอย่างการนั่งหลังงอ ก้มหัว อาจส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ของการบรรเลงที่ไม่ดีและทำให้บุคลิกภาพการบรรเลงดนตรีของผู้เรียนเสียตามไปด้วย ดังที่ อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 (2564) กล่าวไว้ว่า

> *“ท่านั่ง การจับไม้ บุคลิกภาพพวกนี้จะเป็นปัญหาอยู่เพราะบางคนก็จะนั่งหลังค่อม บางคนก็จะจับไม้ไม่ค่ำมือ นิ้วชี้ไม่เหยียดตรง จับไม้ไม่ตรงร่องมือ ข้อมือหัก ไม่ตรงขนานไปตั้งแต่ไหล่ไปศอกไปข้อมือไปปลายนิ้วชี้อันนั้นเราก็ต้องมาปรับ”*

ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวไว้อีกด้วยว่า

> *“ที่ผมพบปัญหาจากการเรียนในเรื่องบุคลิกนะครับ ผมอ่ะเหมือนมีสรีระร่างกายของผมมันไม่เหมือนคนส่วนมากครับ มันมีกล้ามเนื้อส่วนหนึ่งมันยึด เหมือนมันไม่ได้ฝึกบ่อยมันก็เลยค่อนข้างที่จะไม่ยืดหยุ่นแล้วก็มันส่งผลให้เมื่อผมนั่งขัดสมาธิบรรเลงเครื่องดนตรีขามันจะยกขึ้น ขามันจะยก ๆ หน่อย ใช่ครับ เป็นตั้งแต่ผมเริ่มเล่นดนตรีแล้วครับ แขนติดขาบ้างไรอย่างงี้ แล้วก็มีเรื่องของไหล่ที่ไม่เท่ากันอีกครับ พอขามันยกใช่มะ แขนมันก็ต้องยกตามไปไม่งั้นมันก็จะติดมันก็เลยเป็นเหตุให้ผมมีบุคลิกภาพที่ไม่ค่อยจะดูดีสักเท่าไรครับ”*

ตัวอย่างสุดท้ายผู้เรียนชั้นปีที่ 2 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวถึงปัญหาที่ตนเองพบเกี่ยวกับบุคลิกภาพนี้ไว้ด้วยว่า

“อย่างหนึ่งที่ติดมาจากมัธยมคือครูคนเก่าเขาไม่ได้ปลูกฝังเรื่องบุคลิกท่าทางหรือวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีที่ดีอะไรเท่าไร แบบว่าผมเป็นคนนั่งก้มหน้าแล้วก็ตัวงอใช่มะ พอนั่งก้มหน้าปุ๊ปครูก็ไม่ได้ว่าอะไรเท่าไรครูเขาจะเน้นต่อเพลงมากกว่าทีเนี้ยครูที่นี่เนี้ยแหละจะเป็นคนพูดถึงเรื่องบุคลิกท่าทางของผมนั่นแหละครับ ก็บุคลิกอันนี้อย่างหนึ่ง”

2. ด้านการบรรเลง สรุปได้เป็น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 2.1) การใช้น้ำหนักมือ ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนลงน้ำหนักในการบรรเลงไม่เท่ากัน ไม่เต็มเสียงและมือไม่เท่ากัน 2.2) การใช้กล้ามเนื้อ ปัญหาที่พบคือ ไม่รู้จักการตีแขน การตีครึ่งข้อครึ่งแขนและการตีข้อและยังไม่สามารถเลือกใช้กล้ามเนื้อในการบรรเลงได้อย่างเหมาะสม 2.3) การใช้เทคนิคการบรรเลง ปัญหาที่พบคือ ขาดทักษะการตีประคบมือ หนีบ หนับ หนอด โหน่ง และเทคนิคเฉพาะของเครื่องดนตรีชิ้นนั้น ๆ 2.4) การตีโขยก ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนบางคนตีโขยกผ่านทางกายภาพข้อมือดิ้นไปดิ้นมาและบางคนโขยกผ่านทำนองเพลง 2.5) การไล่มือ ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนหลาย ๆ คนขาดการไล่มือ อ่อนซ้อมและไม่ให้ความสำคัญในทักษะของตน สภาพปัญหาที่ได้ในข้างต้นเกิดจากการวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 คน ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้สอนจำนวน 5 คน จากทั้งหมด 6 คน และผู้เรียนปี่พาทย์ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 7 คน จากทั้งหมด 9 คน เห็นปัญหาในด้านการบรรเลงของผู้เรียนตรงกันโดยผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้เรียนบางคนมีปัญหาในเรื่องของน้ำหนักมือที่ใช้ในการบรรเลงนั้นไม่เท่ากัน ซ้ายดังกว่าขวา หรือขวาดังกว่าซ้าย เป็นเหตุให้ผู้เรียนไม่สามารถผลิตเสียงดนตรีที่มีคุณภาพออกมาได้หรือเสียงที่ผลิตออกมานั้นมีความหนักหรือดังเบาไม่เท่ากัน และในส่วนของการใช้กล้ามเนื้อในการบรรเลงนั้นผู้เรียนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจของกล้ามเนื้อที่ใช้บรรเลงแต่ละส่วน อีกทั้งขาดประสบการณ์ความรู้ในการเลือกใช้กล้ามเนื้อแต่ละส่วนให้เหมาะสมกับการบรรเลงซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้การบรรเลงดนตรีไทยออกมาได้อย่างมีคุณภาพ เพิ่มมิติในการบรรเลงเพลงต่าง ๆ และเกิดอรรถรสในการบรรเลงที่ดี นอกจากนี้เทคนิคการบรรเลงของผู้เรียนบางคนนั้นยังมีความพร่องทางด้านความรู้ ความทักษะในการปฏิบัติเทคนิคดังกล่าว ยกตัวอย่างเทคนิคการประคบมือ หนีบ หนับ หนอด โหน่ง หรือการสะบัด สะเดาะ ซึ่งเทคนิคเหล่านี้เป็นเทคนิคพื้นฐานที่มีส่วนช่วยให้การบรรเลงนั้นดูมีมิติ มีลูกเล่นและสร้างอรรถรสให้แก่บทเพลงนั้นได้ดียิ่งขึ้น สำหรับการบรรเลงโขยกนั้นพบว่ามีอาการในผู้เรียนอยู่พอสมควรโดยปัญหาการโขยกที่เกิดขึ้นสามารถวิเคราะห์ได้ออกมาเป็น 2 กรณี ได้แก่ 1) เกิดจากปัญหาในเรื่องของการไม่เข้าใจในเรื่องของทำนองหรือจังหวะของเพลงซึ่งมีผลทำให้การเว้นระยะห่างของช่องไฟของโน้ตที่บรรเลงอยู่นั้นมีความห่างและความชิดไม่เท่ากันจึงเป็นเหตุให้เกิดการโขยกผ่านท่วงทำนองได้ 2) เกิดจากการไม่เข้าใจทางด้านการใช้กล้ามเนื้อในการบรรเลงที่ใช้ไม่สอดคล้องกับแนวเพลง เช่น เพลงที่เป็นเพลงแนวทำนองช้า ๆ เนิบ ๆ หากผู้เรียนไปเลือกใช้กล้ามเนื้อในส่วนของข้อมือในการบรรเลงอาจทำให้ข้อมือเกิดอาการโขยกได้เพราะพอบรรเลงช้า ๆ

ตามธรรมชาติของผู้บรรเลงจะยกไม้ค่อนข้างสูงซึ่งทำให้เมื่อใช้ข้อมือตีลงไปแล้วอาจเกิดการกระดกขึ้นลงของข้อมือซึ่งทำให้ภาพการบรรเลงออกมาแล้วดูไม่เหมาะสมหรือเรียกว่าการตีโขยกนั่นเอง ปัญหาท้ายที่สุดคือเรื่องของการไล่มือ ผู้เรียนบางคนอ่อนไล่มือซึ่งเป็นผลทำให้กล้ามเนื้อในส่วนที่ใช้บรรเลงนั้นไม่ค่อยมีความทนทานกับแนวที่ใช้บรรเลง นอกจากนี้ปัญหาการอ่อนไล่มือยังส่งผลทำให้ไม่สามารถบรรเลงบทเพลงที่ต้องอาศัยแนวที่เร็วหรือต้องใช้พละกำลังในการบรรเลงมาก ๆ หรือเพลงที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้นไปอย่างเพลงเดี่ยวซึ่งเรื่องแนวจังหวะนั้นถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ดังที่ อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 (2564) กล่าวไว้ว่า

> *“อีกปัญหาหนึ่งคือตีระนาดโขยก มันใช้กล้ามเนื้อกันคนละส่วน แนวระนาดมี 3 แนว ใช้กล้ามเนื้อเดียวกันหมดมันไม่ใช่ บางคนโขยกทุกสปีดทุกเลเวลของแนวบรรเลง ระนาดโขยกถ้าสายหลวงประดิษฐ์ไพเราะเขาถือว่ามือเสียนะ”* ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวไว้อีกด้วยว่า *“เวลาผมตีช้า ๆ ผืนมันจะสั่น ๆ เพราะมือผมมันไม่เท่ากัน แล้วก็เมื่อตีแนวที่มันเร็วมาก ๆ มันจะไม่ค่อยอืด ไม่ค่อยไหวประมาณนี้ครับ”* และผู้เรียนชั้นปีที่ 2 คนที่ 1 (2564) กล่าวไว้ด้วยว่า *“ของหนูเรื่องการบรรเลงที่หนูรู้สึกเป็นปัญหาคือยังทำเรื่องเทคนิคการสะเดาะ สะบัดเครื่องดนตรีได้ไม่ดีค่ะ ส่วนใหญ่จะโดนครูพูดย้ำ ๆ เรื่องพวกนี้บ่อย แล้วก็ที่ครูจะย้ำบ่อย ๆ ของหนูคือการให้หนูตีแบบเป็น จั่ก จั่ก จั่ก อ่ะ คือให้พยายามตีให้เสียงมันเป็นแบบเม็ด ๆ เพราะหนูเองก็ยังมีปัญหาในเรื่องของการไล่ด้วย ใช้กล้ามเนื้อไม่ถูก ไม่รู้ว่าแขนใช้ตอนไหน ครึ่งข้อครึ่งแขนตียังไง แล้วก็ข้อที่อยู่ทำไม่ได้ค่ะ เพราะอ่อนไล่มือ”*

3. ด้านการบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียน สรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ 3.1) การไม่ได้ทำนองหลักของบทเพลง ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนบางคนไม่ได้ทำนองหลักของเพลงเมื่อเวลาเข้าไปเรียนทักษะเครื่องดนตรีของตนก็ทำให้ต้องใช้เวลาในการทบทวนจึงทำให้เสียเวลาไป 3.2) ข้อจำกัดทางด้านเวลาเรียน ปัญหาที่พบคือ เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติทักษะปี่พาทย์นั้นมีน้อยเกินไป ซึ่งมีเวลาให้เรียนเพียงแค่ 2 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ หรือในวิชารวมวงก็มีเพียงเดือนละ 1 ครั้ง จึงทำให้การเรียนการสอนขาดความเข้มข้นขึ้นทางด้านเนื้อหาการปฏิบัติเครื่องดนตรีซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญและควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม สภาพปัญหาที่ได้ในข้างต้นเกิดจากการวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 คน ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้สอนจำนวน 2 คน จากทั้งหมด 6 คน และผู้เรียนปี่พาทย์ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 คน จากทั้งหมด 9 คน เห็นปัญหาในด้านเวลาสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนตรงกันโดยผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประเด็นแรกผู้เรียนบางคนมักไม่ได้ทำนองหลักของบทเพลงที่จะต่อทางเครื่องมือเอกของตนมาก่อนเมื่อเข้ามาเรียนในรายวิชาทักษะเครื่องมือเอกนั้นจึงจำเป็นจะต้องทบทวนหรือต่อทำนองหลักไปก่อนเพื่อที่จะมีส่วนช่วยให้การต่อทำนองทางเครื่องนั้นเป็นไปได้ราบรื่นและรวดเร็วยิ่งขึ้นนอกจากนี้การได้ทำนอง

หลักของบทเพลงนั้น ๆ มาก่อนยังมีส่วนช่วยให้มีเนื้อหาทำนองเพลงหลักนั้น ๆ ให้ยึดเกาะไปได้ ในส่วนประเด็นที่สองเนื่องจากเวลาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะต่าง ๆ นั้นมีจำนวนน้อยเกินไปซึ่งจากการศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของสาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มอาจารย์ผู้สอนและกลุ่มผู้เรียนชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 พบว่ามีจำนวนชั่วโมงในการเรียนรายวิชาทักษะเครื่องมือเอกนั้นมีกำหนดไว้เพียงแค่ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เท่านั้น แต่เนื้อหาและรายละเอียดของทักษะมีจำนวนมากซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนเวลาที่ทางหลักสูตรดังกล่าวกำหนดไว้ จึงเป็นผลให้ขาดความเข้มข้นทางเนื้อหาของทักษะทางเครื่องมือเอกที่ผู้เรียนพึงได้รับ ดังที่ อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 (2564) กล่าวว่า

> *“ครูมองว่าอีกปัญหาหนึ่งซึ่งใหญ่มากเลยนะคือปัญหาของเวลาเรียน ชั่วโมงที่ใช้เรียน อันนี้ใหญ่มาก ถามว่าในหลักสูตรเมื่อมันลงรายละเอียดไว้อย่างนี้แล้ว เช่น สกิลระนาดเอกได้เรียนเพียง 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เนี้ยครูคิดว่าจะบริบทใดก็แล้วแต่ครูมองว่าน้อยแต่จะมาแก้โครงสร้างอันนี้มันแก้ยากเพราะฉะนั้นควรไปเพิ่มในลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตร”* ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวไว้อีกด้วยว่า *“ของผมเป็นเรื่องแบบไม่ได้ทางฆ้องไรอย่างงี้อ่ะพี่ แล้วแบบไปต่อทางเครื่องกับครูมันก็จะมึน ๆ หน่อย ๆ แบบมันจะไปได้ช้า ก็คือมันไม่ได้ทางฆ้องเลยแล้วไปต่อเพลงที่ไม่ได้เพลง ผมเลยรู้สึกว่าตรงนั้นมันทำให้เสียเวลาอย่างมาก แทนที่จะจบสักสามชั้น แต่กลายเป็นว่าได้แค่ท่อนเดียวของ 3 ชั้นอะไรอย่างงี้ครับ แล้วรวมวงก็ไม่ได้ทางฆ้องด้วย”*

4. ด้านอื่น ๆ สรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 4.1 การแปรทำนอง ปัญหาที่พบคือ ขาดความรู้ ความเข้าใจและการฝึกฝน ไม่สามารถแปรทำนองด้วยตนเองได้ 4.2 การจำบทเพลง ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องการจำเนื้อหาของเพลง ผู้สอนต่อเร็วเกินไป ขาดการสื่อสารที่ดี ขาดการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ 4.3 การควบคุมความสมดุลของการบรรเลงรวมวง ปัญหาที่พบคือ ผู้เรียนขาดทักษะการควบคุมเสียงดนตรีของตนเอง และไม่สามารถสร้างความสมดุลอันนำไปสู่การเกิดสุนทรียในการบรรเลงในรูปแบบวงได้ สภาพปัญหาที่ได้ในข้างต้นเกิดจากการวิเคราะห์และสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 15 คน ซึ่งพบว่า อาจารย์ผู้สอนจำนวน 3 คน จากทั้งหมด 6 คน และผู้เรียนปี่พาทย์ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 คน จากทั้งหมด 9 คนเห็นปัญหาในด้านเวลาสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนตรงกันโดยผู้วิจัยสรุปไล่เรียงได้ว่า เรื่องการแปรทางเครื่องดนตรีผู้เรียนบางคนขาดความรู้ ความเข้าในและการฝึกฝน ไม่เข้าใจในเรื่องของการแปรทำนองเครื่องดนตรีให้สอดคล้องกับลูกตกของทำนองหลักในบทเพลงนั้น ๆ ได้อย่างถ่องแท้ ถัดมาในเรื่องของการจดจำบทเพลงที่ต่อผู้เรียนบางคนขาดเทคนิคหรือทักษะการจำบทเพลงที่ดี และขาดการทำข้อตกลงกับอาจารย์ผู้สอนถึงปริมาณเพลงที่จะต่อในแต่ละคาบเรียนจึงทำให้อาจารย์ไม่ทราบถึง

ขีดจำกัดด้านความจำของผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนี้ผู้เรียนยังขาดการฝึกซ้อมและทบทวนเพลงที่ต่อเสร็จเรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอ ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าในการเรียนรู้ในบทเรียนนั้น ๆ ตามมาด้วยและส่งผลให้เรียนไม่ทันเพื่อน และส่วนสุดท้ายการควบคุมความสมดุลของวง ผู้เรียนบางคนยังคงมีความพร่องในด้านการบริหารจัดการปริมาณเสียงเครื่องดนตรีของตนเองเมื่อบรรเลงอยู่ในบริบทของการรวมวงเป็นเหตุให้ฟังออกมาในความรวมแล้วเครื่องของผู้เรียนนั้นมีเสียงดังออกมามากจนเกินพอดีหรือเบาจนไม่ได้ยินเสียงเครื่องซึ่งตรงนี้ก็ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนรวมถึงการบรรเลงรวมวงร่วมกับเพื่อน ๆ อีกด้วย ดังที่ อาจารย์ผู้สอนคนที่ 1 (2564) กล่าวว่า

> *“เด็กมันคิดทางเองไม่ได้ เพราะมันไม่เข้าใจต้องให้มันได้ทางฆ้องเยอะ ๆ รู้ลูกตกต่อเดี่ยวเยอะ ๆ เดี๋ยวมันก็คิดได้”*

นอกจากนี้ผู้เรียนชั้นปีที่ 1 คนที่ 1 (2564) ยังกล่าวด้วยว่า

> *“ผมจะมีปัญหาตอนรวมวงครับพี่ ผมไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการควบคุมเสียงของวงเท่าไหร่ คือพอบรรเลงไป บรรเลงไป เดี๋ยวผมก็ตีเสียงเบากว่าเพื่อนอ่ะพี่ อีกสักพักก็กลับมาดังกว่าเพื่อนอีก ซึ่งเอาจริงพอรวมวงแล้วต้องมานั่งปรับกันผมค่อนข้าง suffer กับมันมากอ่ะพอเราทำตรงนี้ไม่ได้”* และผู้เรียนชั้นปีที่ 2 คนที่ 1 ยังกล่าวไว้ด้วยว่า *“หนูเป็นคนที่มีปัญหาในเรื่องของการจำเพลงค่ะ คือหนูจำเพลงไม่ค่อยได้อ่ะพี่ พอครูต่อให้ด้วยความที่ครูต่อเร็วด้วยแล้วหัวหนูก็ไม่ได้ไวตามครูเขาหนูเลยลืมหมดเลยพี่ ถ้าไม่อัดเทปไว้คือต้องมาต่อใหม่หมดอ่ะ”*

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบ ตีความและสร้างข้อสรุปประเด็นสภาพปัญหาในภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะปี่พาทย์ของผู้เรียนปี่พาทย์ผู้วิจัยสามารถสรุปผลและนำเสนอออกมาเป็นรูปแบบตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อสรุปสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์ในภาพรวม

สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้เรียนปี่พาทย์
1. ด้านบุคลิกภาพ: สรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลักได้แก่ การจับไม้: ข้อมือหงาย จับไม้นิ้วรัดไม้ตีไม่ครบทุกนิ้ว ท่านั่ง: ตัวไม่ตรง คอเอียง หลังค่อม ก้มหน้า ไหล่ทั้งสองข้างไม่เท่ากัน วางขาในตำแหน่งไม่เหมาะสม
2. ด้านการบรรเลง: สรุปได้เป็น 5 ประเด็นหลักได้แก่ การใช้น้ำหนักมือ: ผู้เรียนลงน้ำหนักในการบรรเลงไม่เท่ากัน ไม่เต็มเสียงและมือไม่เท่ากัน การใช้กล้ามเนื้อ: ไม่รู้จักการตีแขน การตีครึ่งข้อครึ่งแขนและการตีข้อและยังไม่สามารถเลือกใช้กล้ามเนื้อในการบรรเลงได้อย่างเหมาะสม การใช้เทคนิคการบรรเลง: ขาดทักษะการตีประคบมือ หนีบ หนับ หนอด โหน่ง และเทคนิคเฉพาะของเครื่องดนตรีชิ้นนั้น ๆ การตีโขยก: ผู้เรียนบางคนตีโขยกผ่านทางกายภาพข้อมือดิ้นไปดิ้นมาและบางคนโขยกผ่านทำนองเพลง การไล่มือ: ผู้เรียนหลาย ๆ คนขาดการไล่มือ อ่อนซ้อมและไม่ให้ความสำคัญในทักษะของตน
3. ด้านการบริหารจัดการเวลาในชั้นเรียน: สรุปได้เป็น 2 ประเด็นหลักได้แก่ การไม่ได้ทำนองหลักของบทเพลง: ผู้เรียนบางคนไม่ได้ทำนองหลักของเพลงเมื่อเวลาเข้าไปเรียนทักษะเครื่องดนตรีของตนก็ทำให้ต้องใช้เวลาในการทบทวนจึงทำให้เสียเวลาไป ข้อจำกัดทางด้านเวลาเรียน: เวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติทักษะปี่พาทย์นั้นมีน้อยเกินไป ซึ่งมีเวลาให้เรียนเพียงแค่ 2 ชั่วโมงต่อ 1 สัปดาห์ หรือในวิชารวมวงก็เจอเพียงเดือนละ 1 ครั้ง จึงทำให้การเรียนการสอนขาดความเข้มข้นทางด้านเนื้อหาการปฏิบัติเครื่องดนตรีซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญและควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม
4. ด้านอื่น ๆ: ในด้านอื่น ๆ นี้ก็เป็นปัญหาที่พบบ้างในระหว่างเรียนสรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลักได้แก่ การแปรทำนอง: ขาดความรู้ ความเข้าใจและการฝึกฝน ไม่สามารถแปรทำนองด้วยตนเองได้ การจำบทเพลง: ผู้เรียนมีปัญหาเรื่องการจำเนื้อหาของเพลง ผู้สอนต่อเร็วเกินไป ขาดการสื่อสารที่ดี ขาดการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ การควบคุมความสมดุลของการบรรเลงรวมวง: ผู้เรียนขาดทักษะการควบคุมเสียงดนตรีของตนเองและไม่สามารถสร้างความสมดุลอันนำไปสู่การเกิดสุนทรียในการบรรเลงในรูปแบบวงได้

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเลือกอภิปรายตามผลของการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งมีทั้งหมด 4 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ พบว่าผู้เรียนมีปัญหาใน 2 ส่วนสำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานทักษะสำหรับการสร้างบุคลิกภาพที่ดีและเหมาะสมของผู้เรียนก่อนการบรรเลงดนตรีไทย ได้แก่ การจับไม้และท่านั่งสำหรับการบรรเลงปี่พาทย์ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการและขนบธรรมเนียมปฏิบัติที่มีอยู่ของ มนตรี ตราโมท (2540: 88-90) ที่มุ่งให้ความสำคัญสำหรับเรื่องบุคลิกภาพในการบรรเลงดนตรีไทยที่ดีเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ปัญหาดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการบุคลิกภาพที่ดีของนักดนตรีไทยของ จิรายุ มีเผือก (2563: 40-41) ที่พูดถึงการมีบุคลิกภาพที่ดีจะช่วยให้นักดนตรีไทยมีความน่าเชื่อถือ เปล่งประกายในยามบรรเลงดนตรีไทย อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างในเรื่องของภาพลักษณ์ที่ดีที่จะช่วยดึงดูดผู้ที่เข้ามารับชมและรับฟังให้เกิดความประทับใจเมื่อแรกเห็น (first impression) ซึ่งในมุมมองของผู้วิจัยรู้สึกเห็นด้วยกับการให้ความสำคัญในเรื่องของบุคลิกภาพการบรรเลงดนตรีไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะจากทฤษฎีกฎแห่งภาพลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่ากว่า 90% ของภาพลักษณ์ภายนอกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนมากที่สุด (Mehrabian and Ferris, 1967; Mehrabian and Wiener, 1967) ดังนั้นการพยายามสร้างบุคลิกภาพการบรรเลงดนตรีที่ดีนั้นอาจช่วยให้ภาพรวมหรือองค์ประกอบในการบรรเลงของผู้นั้นมีความสบบูรณ์แบบมากขึ้นและสามารถมัดใจผู้ที่เข้ามารับชมและรับฟังได้อย่างแน่นอน

2. ด้านการบรรเลง ผลวิจัยที่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการถูกปลูกฝังพื้นฐานทักษะการบรรเลงปี่พาทย์และสภาพแวดล้อมทางดนตรีที่แตกต่างกันของผู้เรียนก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษาได้นั้นต้องผ่านการเรียนดนตรีไทยจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โรงเรียน) หรือการเรียนดนตรีไทยตามบ้านหรือสำนักดนตรีที่มีอยู่ทั่วไปซึ่งปัญหาคือครูดนตรีที่มีอยู่ในระบบการศึกษารวมถึงครูที่เป็นเจ้าสำนักดนตรีไทยก็มีจุดเน้นในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของผู้เรียนแตกต่างกันด้วยความที่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเป็นหลัก ส่วนใหญ่การเรียนดนตรีในระบบนี้จะเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมดนตรีที่อาจไม่ได้ลงลึกถึงทักษะดนตรีมากนักแต่อาจจะมีกิจกรรมนอกเวลาเรียนของโรงเรียนที่พยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความถนัดทางดนตรีได้มาฝึกซ้อมกันอย่างจริงจังเพื่อความเป็นเลิศทางดนตรี แต่ในทางกลับกันสำนักดนตรีจะมุ่งผลิตนักดนตรีที่มีทักษะทางดนตรีสูง สามารถออกงาน ออกประชันแข่งขันปี่พาทย์กันตามขนบอย่างจริงจัง จนไปถึงการเป็นนักดนตรีอาชีพ ดังนั้นการมุ่งเน้นในการปลูกฝังพื้นฐานทักษะทางดนตรีที่แข็งแรงส่วนมากจะ

เป็นผู้เรียนที่เคยมีประสบการณ์จากการเรียนดนตรีในสำนักดนตรีหรือสถาบันดนตรีที่อยู่นอกระบบกันมาเสียมากกว่า อย่างไรก็ตามการศึกษาดนตรีไทยในระบบก็ใช่ว่าจะไม่สามารถปลูกฝังทักษะพื้นฐานเหล่านี้ให้ผู้เรียนได้เสมอไปเพราะครูในระบบที่เคยผ่านการเรียนรู้ทักษะดนตรีจากในสำนักดนตรีแล้วกลับมาประกอบอาชีพเป็นครูดนตรีอยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีให้เราได้เห็นอยู่ทั่วไปเพียงแต่ไม่ได้มีจำนวนมากอย่างที่เราคิดกันไว้ เพราะการถูกมองว่าวิชาดนตรีเป็นวิชาชีพชายขอบที่อาจจะมีครูสอนหรือไม่มีครูสอนก็ได้จึงเป็นสาเหตุให้อัตราการรับครูดนตรีไทยเข้ามาในระบบการศึกษาจึงน้อยลงไปด้วย (วิชฏาลัมพก์ เหล่าวานิช, 2556) ปัญหาดังกล่าวลุกลามไปถึงการใช้ครูเอกอื่น ๆ ให้มาสอนดนตรีแทนทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีความรู้หรือความสามารถทางด้านดนตรีโดยตรงจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้เรียนที่ตั้งใจมาเรียนดนตรีในระบบถูกปลูกฝังทักษะมาได้ไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยมองว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ใหญ่และถูกทับถมกันมาเป็นทอด ๆ และขาดการแก้ไขอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนจึงทำให้มาตรฐานของผู้เรียนดนตรีไทยในแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกันและสุดท้ายก็กลับมาเป็นปัญหาอีกครั้งหลังจากที่ผู้เรียนได้ผ่านการคัดเลือกเข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

3. ด้านเวลาสำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน ผลของสภาพปัญหาด้านระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทักษะปี่พาทย์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการเวลาเรียนในรายวิชาเรียนทักษะปี่พาทย์ของผู้เรียนเครื่องมือเอกทั้ง 4 ชิ้นที่ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ปีพุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) มีจำนวนน้อยเกินไป ซึ่งพบแค่เพียง 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (เรียนเฉพาะทักษะปี่พาทย์ที่เป็นเครื่องมือเอกเพียง 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์) และในเวลาเรียนดังกล่าวยังมีอุปสรรคระหว่างการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา เช่น การไม่ได้ทำนองหลักของผู้เรียนบางคน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนต้องสละเวลาดังกล่าวมาสอนผู้เรียนคนที่ไม่ได้ให้ทันเพื่อนก่อนจึงเป็นเหตุให้เสียเวลาที่มีอยู่น้อยอยู่แล้วลงไปอีก ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้มีการศึกษาวิจัยถึงสภาพและแนวทางในการจัดการทรัพยากรดนตรีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย: มิติการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายกระทรวงวัฒนธรรมของ Laovanich, Chuppunnarat, Laovanich and Saibunmi (2021: 131-144) ซึ่งได้พูดถึงปัญหาทรัพยากรทางด้านเวลาไว้ด้วยเช่นกัน โดยได้ให้แนวทางเกี่ยวกับเรื่องเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ว่าหลักสูตรควรมีการปรับหน่วยกิตในรายวิชาทักษะที่สำคัญเพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถเพิ่มจำนวนชั่วโมงในการเรียนการสอนดนตรีได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกเห็นด้วยกับแนวทางนี้แต่ด้วยความที่หลักสูตรถูกกำหนดมาให้ในลักษณะนี้แล้วการแก้ไขที่ตัวหลักสูตรโดยตรงอาจเป็นเรื่องที่ใหญ่ยุ่งยากและใช้เวลามากจนเกินไป ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าการที่จะแก้ไขปัญหาเบื้องต้นให้ได้โดยเร็วและมีความเป็นไปได้มากที่สุดคือการจัดเวลาเรียนเพิ่มเติมหรือมีกิจกรรมส่งเสริมทักษะปี่พาทย์ของผู้เรียนนอกเวลาเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มความเข้มข้นในการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาทักษะปี่พาทย์หรือรายวิชาทักษะดนตรีอื่น ๆ ให้มีคุณภาพยิ่งและนำไปสู่ผลลัพธ์สำคัญที่หลักสูตรได้คาดหวังไว้ แต่อย่างไรก็ตามใน

ระยะยาวก็ควรมีการเร่งปรับปรุงแก้ไขประเด็นเรื่องเวลาเรียนทักษะดนตรีที่เป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2562 (หลักสูตร 4 ปี) สาขาวิชาดนตรีศึกษาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น.

4. ด้านอื่น ๆ พบว่าผู้เรียนมีปัญหาในเรื่องการแปรทำนอง การจำบทเพลงและการควบคุมความสมดุลของการบรรเลงรวมวง ซึ่งผู้วิจัยเลือกหยิบยกเฉพาะประเด็นการแปรทำนองทำนองมาอภิปราย โดยประเด็นปัญหาดังกล่าวเกิดจากผู้เรียนขาดความรู้ ทักษะในการแปรทำนองเพลง ซึ่งผลดังกล่าวสะท้านให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในลักษณะการศึกษาดนตรีทั่วไปในระบบสถานศึกษาปัจจุบันที่ยังไม่ได้มีการดำเนินการส่งเสริมความสามารถในด้านของการแปรทำนองของเครื่องดนตรีไทยอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทัย ศาสตรา (2560) ที่พูดถึงการมองข้ามความสำคัญของการสร้างสรรค์ดนตรีไทยสำหรับผู้เรียน และนอกจากนี้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะดนตรีไทยในยุคสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปในระบบการศึกษาซึ่งทั้งผู้สอนที่จะพยายามรักษาอัตราการคงอยู่ของผู้ที่มาเรียนดนตรีไทยด้วยการให้ผู้เรียนเลือกเรียนเครื่องดนตรีได้ตามใจชอบก็ดี หรือผู้ที่มาเรียนดนตรีไทยแล้วอยากเห็นพัฒนาการทางทักษะดนตรีไทยของตนที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วก็ดี จนทำให้ข้ามขั้นตอนของขนบการฝึกหัดทักษะดนตรีไทยที่ถูกต้องตามแบบแผน ซึ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในแปรทำนองได้คือความรู้และเข้าใจในทำนองหลัก (มือฆ้อง) หรือหมายถึงการที่ผู้เรียนจะต้องหัดฆ้องวงใหญ่มาก่อนตามขนบการเรียนดนตรีไทยนั่นเอง (มนตรี ตราโมท, 2540) ซึ่งในมุมมองของผู้วิจัยเห็นว่าการแปรทำนองเป็นทักษะที่สำคัญสำคัญและผู้เรียนดนตรีไทยทุก ๆ คนควรปฏิบัติได้เพราะจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการดัดแปลงทำนองในการบรรเลงที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในการบรรเลง รสนิยม รวมถึงสติปัญญาที่ผู้เรียนมี นอกจากนี้หากผู้เรียนมีทักษะในการแปรทางทีดีผู้เรียนจะสามารถนำมาใช้ต่อยอดหลังจากที่ผู้เรียนได้ทำนองหลัก (มือฆ้อง) มาแล้วโดยไม่ต้องไปเสียเวลากับการนั่งต่อทำนองทางเครื่องนั้น ๆ จากครูผู้สอนอีก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะปี่พาทย์ดังกล่าว ซึ่งสามารถนำผลนี้ไปใช้โดยพิจารณาประกอบกับบริบทของสถาบันที่จะนำผลไปใช้เพื่อประยุกต์ให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ผลการวิจัยดังกล่าวให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะดนตรีไทยของผู้เรียนปี่พาทย์โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างและจำนวนสถาบันที่จะทำการศึกษาให้มีความ

หลากหลายมากขึ้นเพื่อที่จะสามารถรวบรวมและสรุปประเด็นปัญหาสำคัญของแต่ละสถาบันเก็บไว้เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการนำมาใช้ประโยชน์ในวงการดนตรีไทยศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **เอกสารแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562**. ค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2563, จาก https://bit.ly/3kfzZNn

จิรายุ มีเผือก. (2563). *กว่าจะเป็นคนระนาดเอก: บทบาทผู้นำวง.* **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,** 40(1): 35-46.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). **ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ.** พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงศกร จอมแก้ว. (2563) *สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทักษะปฏิบัติจะเข้ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต.* **วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ,** 27(2): 163-187.

มนตรี ตราโมท. (2540). **ดุริยางคศาสตร์ไทย: ภาควิชาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มติชน.

วิชฎาลัมพก์ เหล่าวานิช. (2556). **กระบวนการกลายเป็นชายขอบของวิชาดนตรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน: วิธีศึกษาแนวโบราณคดีความรู้**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ดนตรี) สาขาดนตรีศึกษา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). **ข้อมูลรายชื่อหลักสูตรระดับอุดมศึกษาที่ สกอ. รับทราบการให้ความเห็นชอบ/อนุมัติหลักสูตรของสภาสถาบันอุดมศึกษา (ระหว่างปี 2555-2561).** ค้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2563, จาก https://bit.ly/3AkJeS3.

สุภางค์ จันทวานิช. (2559). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย ศาสตรา. (2560). **กระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ดนตรีไทยสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: การถอดบทเรียนจากศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย).** ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Barneva, R. P., Kanev, K., Shapiro, S. B., & Walters, L. M. (2021). *Enhancing Music Industry Curriculum with Digital Technologies: A Case Study.* **Education Sciences,** 11(2): 52. MDPI AG. Retrieved from https://bit.ly/3BLeudX.

Creswell, J. W. (2014). **Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approach.** CPI Group L.td.

Laovanich, V., Chuppunnarat, Y., Laovanich, M., & Saibunmi, S. (2021). *An investigation into the status of Thailand's music education systems and organization.* **British Journal of Music Education,** 38(2): 131–144. Cambridge University Press.

Mehrabian, A., & Ferris, S.R. (1967). *Inference of Attitudes from Nonverbal Communication in Two Channels*. **Journal of Consulting Psychology**, 31(3): 248–252. https://doi.org/10.1037/h0024648

Mehrabian, A., & Wiener, M. (1967). *Decoding of inconsistent communications.* **Journal of Personality and Social Psychology,** 6(1): 109–114. https://doi.org/10.1037/h0024532

Smith, A. B. (1985). **An Evaluation of Music Teacher Competencies Identified by The Florida Music Educators Association and Teacher Assessment of Undergraduate Preparation to Demonstrate those Competencies.** ProQuest Dissertations & Theses Global. Retrieved on April 12th 2022, from https://bit.ly/3BHlSXA.

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

The Relationship between Work Motivation and Organizational Commitment of Employees at ABC Company Limited

จันทร์จีรา ตุ้ยหล้า
นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
E-mail: chanjira_b@hotmail.com
ภูษิตย์ วงษ์เล็ก
อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
E-mail: wonglek.p2000@gmail.com
ภูวกร อนันตรักษ์
อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการบัณฑิต มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
E-mail: icza_3@hotmail.com
Chanjira Tuyla
Student, Master of Business Administration, Southeast Bangkok University
Pusit Wonglek
Lecturer, Master of Business Administration, Southeast Bangkok University
Phuwakorn Anantarak
Lecturer, Bachelor of Management Program, Southeast Bangkok University

(Received: September 30, 2021; Revised: October 11, 2021; Accepted: October 19, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด 2) ศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด จำนวน 285 คน จาก 5 ฝ่ายงาน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ±5% และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูงสุด คือ คือ ด้านความต้องการมีอำนาจ รองลงมา คือ ด้านความต้องการความรักและความผูกพัน และด้านความต้องการสัมฤทธิผล 2) ระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับความผูกพันต่อองค์การสูงสุด คือ ด้านความเชื่อและยอมรับค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ รองลงมา คือ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงเป็นสมาชิกขององค์การ และด้านความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการทำงานให้องค์การ และ 3) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพัน พนักงาน

Abstract

This research aimed to 1) study the level of employees' work motivation at ABC Company Limited, 2) study the level of employees' organizational commitment at ABC Company Limited, and 3) study the relationship between the employees' work motivation and organizational commitment at ABC Company Limited. The samples consisted of 285 employees from 5 departments, determined the sample size according to Krejcie and Morgan's Table, with a 95% confidence level and ±5% acceptable error, and using stratified sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire with an Index of item-objective congruence (IOC) between 0.67-1.00 and the overall reliability was 0.98. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and hypothesis testing by Pearson's product-moment correlation.

The research results were as follows: 1) The level of employees' work motivation at ABC Company Limited, overall, was at a moderate level. When considering each aspect found that the highest level of work motivation was the need for power,

followed by the need for affiliation, and the need for achievement. 2) The level of employees' organizational commitment at ABC Company Limited, overall, was at a moderate level. When considering each aspect found that the highest level of organizational commitment was trust and acceptance of organizational values and goals, followed by passion to maintain their organizational membership, and willingness to work with full effort for the organization, respectively. And 3) The overall employees' work motivation was a positive relationship with organizational commitment at ABC Company Limited, at a high level with statistically significant at the level of .01.

Keywords: work motivation, organizational commitment, employee

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อองค์การ ทำให้องค์การจะต้องคอยปรับเปลี่ยนและแสวงหากลยุทธ์ในการบริหารเพื่อความอยู่รอดขององค์การ ดังนั้น องค์การจึงต้องมีการกำหนดนโยบายและวางแผนกลยุทธ์สำหรับการบริหารจัดการองค์การของตนภายใต้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้องค์การอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าต่อไป องค์การแต่ละองค์การมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละประเภทของธุรกิจ แต่ในความต่างกันนี้มีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน นั้นคือ “คน” ซึ่งคนเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์การให้เจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน องค์การจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคลเป็นอย่างมาก เพราะทรัพยากรบุคคลเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จขององค์การและยังเป็นแรงสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (กนกพร กระจางแสง และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2560)

สิ่งที่ผู้บริหารองค์การควรให้ความสำคัญในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันกับองค์การ ซึ่งการที่ผู้บริหารองค์การจะผลักดันและกระตุ้นให้พนักงานในองค์การทำงานกันอย่างขยันขันแข็ง รวมถึงทุ่มเทแรงกายแรงใจให้กับองค์การอย่างเต็มที่ และเกิดความผูกพันต่อองค์การแล้ว ผู้บริหารองค์การจะต้องทำให้พนักงานรู้สึกว่าเขาเป็นผู้มีคุณค่าต่อองค์การ และรักษาพนักงานที่มีคุณภาพเหล่านี้ไว้ให้อยู่กับองค์การให้นานที่สุด ซึ่งแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากอย่างหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความผูกพันต่อ

องค์การของพนักงานในองค์การ จากที่กล่าวมาตั้งแต่ตอนต้นนั้นก็ตรงกับการศึกษาของ อนันต์ธนา สามพุ่มพวง (2558) ที่พบว่า แรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บริษัท เอบีซี จำกัด เป็นบริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมยาง ก็ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงเกิดที่ขึ้นอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี เช่นเดียวกับองค์การต่าง ๆ ทำให้บริษัทต้องมีการปรับนโยบายการทำงานทุกภาคส่วนของบริษัทให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานในบริษัท เนื่องจากพนักงานส่วนใหญ่เกิดความไม่มั่นใจและเกรงว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการปฏิบัติงานของพวกเขา โดยปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานที่เกิดขึ้น อาทิเช่น การมาทำงานสาย การขาดงาน การลากิจ การถูกพักงาน และการลาออก เป็นต้น ดังนั้นถ้าหากพนักงานมีแรงจูงใจหรือความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำ ก็จะก่อให้เกิดการขาดความตั้งใจในการทำงาน ขาดความเต็มใจในการทำงาน ขาดการอุทิศตนและเวลาในการทำงานให้กับบริษัท ซึ่งย่อมจะส่งผลให้เกิดการขาดความร่วมมือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัทที่ตั้งไว้ย่อมจะเกิดขึ้นได้ยากยิ่งขึ้น ซึ่งสถิติปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานพบว่าระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม 2563 มีอัตราการมาทำงานสาย การขาดงาน การลากิจ การถูกพักงาน และการลาออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปได้ ดังแสดงตามตารางที่ 1 (นิรนาม, 2563)

ตารางที่ 1 สถิติปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม 2563

ประเภทปัญหา	เดือน		
	พฤษภาคม	มิถุนายน	กรกฎาคม
การมาสาย	53	62	68
การขาดงาน	11	17	17
การลากิจ	100	159	219
การถูกพักงาน	0	6	12
การลาออก	18	20	27

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาซึ่งเป็นพนักงานของบริษัท เอบีซี จำกัด จึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับความ

ผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเสนอผู้บริหารของบริษัทใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ทำให้พนักงานทำงานร่วมกับบริษัทด้วยความรักและความผูกพัน และบริษัทสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

สมมติฐานการวิจัย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีแรงจูงใจ

McClelland (1962) เป็นนักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสิ่งจูงใจของมนุษย์ในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ผลของการศึกษาสรุปว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่ 3 ประการ คือ 1) ความต้องการสัมฤทธิผล (need for achievement: nAch) เป็นแรงขับเพื่อจะทำให้การงานที่กระทำประสบผลสำเร็จดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐาน 2) ความต้องการความรักและความผูกพัน (need for affiliation: nAff) เป็นความปรารถนาที่จะส่งเสริมและรักษาสัมพันธภาพอันอบอุ่นเพื่อความเป็นมิตรกับผู้อื่นคล้ายกับความต้องการทางสังคมของมาสโลว์ และ 3) ความต้องการมีอำนาจ (need for power: nPow) เป็นความต้องการที่จะทำให้คนอื่นมีความประพฤติหรือมีพฤติกรรมตามที่ต้องการหรือต้องการที่จะมีอำนาจในการบังคับบัญชาและมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น

แนวคิดความผูกพันต่อองค์การ

Steers and Porter (1983) ให้ความหมายว่าความผูกพันองค์การเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อองค์การซึ่งมี 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ความเชื่อและยอมรับค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ 2) ความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการทำงานให้องค์การ และ 3) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงเป็นสมาชิกขององค์การ

จากการศึกษาทฤษฎีแรงจูงใจ และแนวคิดความผูกพันต่อองค์การ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในภาพที่ 1

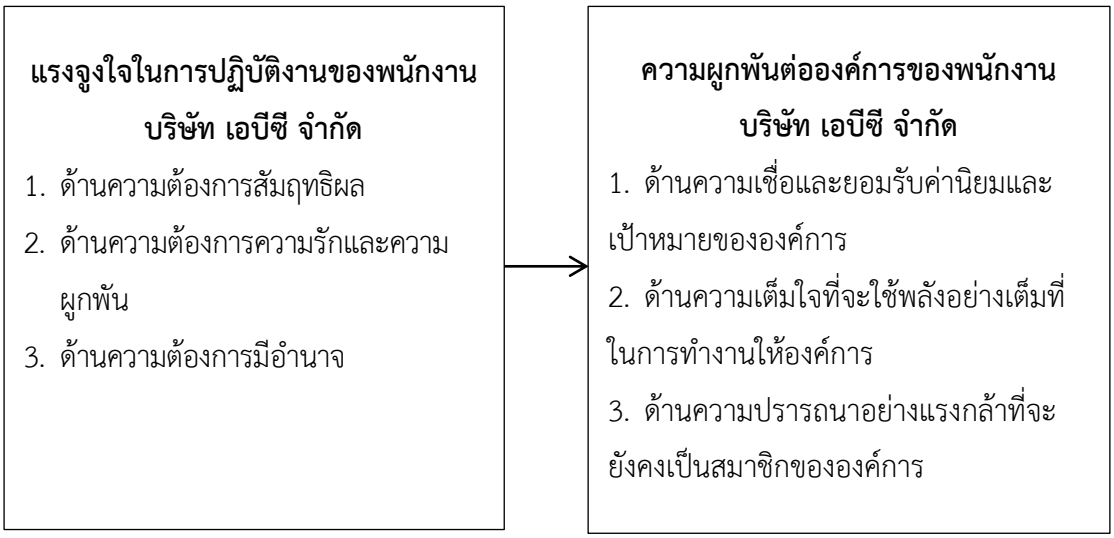

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด จำนวน 1,080 คน จาก 5 ฝ่ายงาน ประกอบด้วย 1) ฝ่ายปฏิบัติการ 2) ฝ่ายเทคนิค 3) ฝ่ายบัญชีและการเงิน 4) ฝ่ายพัฒนาธุรกิจ และ 5) ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ (นิรนาม, 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด จำนวน 285 คน จาก 5 ฝ่ายงาน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ±5% (Krejcie and Morgan, 1970) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดของกลุ่มประชากรในแต่ละฝ่ายงาน (Cochran, 1977)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งก่อนที่จะดำเนินเก็บข้อมูลจริง

ได้มีการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเนื้อหากับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งสอดคล้องกับ Rovinelli and Hambleton (1977) กล่าวไว้ว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ควรมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 ถือว่าข้อคำถามรายข้อของแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัด แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งหมดเท่ากับ 0.98 โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และแบบสอบถามตอนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ซึ่งสอดคล้องกับ Cronbach (1990) ที่กล่าวว่า ค่าความเชื่อมั่นรายข้อต้องมีค่า 0.70 ขึ้นไป จึงจะยอมรับได้ว่าเครื่องมือมีคุณภาพเพียงพอที่จะนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถามตอนที่ 1 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1) ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 3) ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง 4) ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย และ 5) ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด (พรรณี ลีกิจวัฒนะ, 2559)

การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1) ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับมาก 3) ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับปานกลาง 4) ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับน้อย และ 5) ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ความผูกพันต่อองค์การอยู่ในระดับน้อยที่สุด (พรรณี ลีกิจวัฒนะ, 2559)

การทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 การแปลผลระดับของความสัมพันธ์ (r) อิงเกณฑ์ของ Hinkle D. E. et al. (1998) ดังนี้ r มีค่า 0.90–1.00 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับสูงมาก r มีค่า 0.70–0.89 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง r มีค่า 0.50–0.69 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง r มีค่า 0.30–0.49 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ และ r มีค่า 0.00–0.29 เท่ากับมีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากคณะบัญชีและวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอกถึงกรรมการผู้จัดการ บริษัท เอบีซี จำกัด เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับพนักงานของบริษัท โดยดำเนินการแจกแบบสอบถามพร้อมกำหนดวันรับแบบสอบถามกลับคืน และดำเนินการเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด	**n = 285**		**ระดับแรงจูงใจ**
	$\bar{x}$	SD	
1. ด้านความต้องการสัมฤทธิผล	3.09	0.55	ปานกลาง
2. ด้านความต้องการความรักและความผูกพัน	3.20	0.54	ปานกลาง
3. ด้านความต้องการมีอำนาจ	3.40	0.78	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.18**	**0.56**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.18, SD=0.56) โดยด้านที่มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูงสุด คือ ด้านความต้องการอำนาจ ($\bar{x}$=3.40, SD=0.78) รองลงมา คือ ด้านความต้องการความรักและความผูกพัน ($\bar{x}$=3.20, SD=0.54) และด้านความต้องการสัมฤทธิผล ($\bar{x}$=3.09, SD=0.55)

2. ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

ผลการวิเคราะห์ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวมและรายด้าน

ความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท เอบีซี จำกัด	n = 285		ระดับความผูกพัน
	$\bar{x}$	SD	
1. ด้านความเชื่อและยอมรับค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ	3.50	0.83	มาก
2. ด้านความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการทำงานให้องค์การ	3.42	0.68	ปานกลาง
3. ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงเป็นสมาชิกขององค์การ	3.47	0.65	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.46**	**0.68**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.46, SD=0.68) โดยด้านที่มีระดับความผูกพันต่อองค์การสูงสุด คือ ด้านความเชื่อและยอมรับค่านิยมและเป้าหมายขององค์การ ($\bar{x}$=3.50, SD=0.83) รองลงมา คือ ด้านความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงเป็นสมาชิกขององค์การ ($\bar{x}$=3.47, SD=0.65) และด้านความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการทำงานให้องค์การ ($\bar{x}$=3.42, SD=0.68) ตามลำดับ

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวม

ตัวแปร	ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด		ระดับความสัมพันธ์
	r	p	
แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	**0.63**	**0.00***	**ปานกลาง**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การอภิปรายผลแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด เห็นว่างานที่ได้รับมอบหมายนั้นไม่มีความสำคัญ จึงมีความรู้สึกไม่พอใจในผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน และขาดความเชื่อมั่นในตนเองจึงไม่กล้าที่จะเผชิญหน้ากับความล้มเหลว ไม่ชอบเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่ชอบการทำงานเป็นทีม ไม่ชอบนำเสนอความคิดเห็นในการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานของบริษัท และไม่พยายามสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน หากบริษัท เอบีซี จำกัด ดำเนินการสร้างหรือส่งเสริมผลักดันให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น ก็จะสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ โดย Barnard (อ้างถึงใน เกศณรินทร์ งามเลิศ, 2559) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง สิ่งจูงใจ (Incentives) ที่หน่วยงานใช้เป็นเครื่องกระตุ้นให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน คือ การที่หน่วยงานเปิดโอกาสให้บุคคลได้สนองอุดมคติหรืออุดมการณ์ของตนเอง เช่น ความภาคภูมิใจที่ได้แสดงฝีมือ ความรู้สึกพอใจที่ได้ทำงานอย่างเต็มที่ ฯลฯ ซึ่งผู้บริหารที่ดีควรให้อิสระแก่บุคลากรให้ได้ทำงานอย่างสุดฝีมือ เพื่อให้ได้ผลงานดี เป็นที่ยกย่องของบุคคลอื่น เพื่อที่บุคคลนั้นเกิดความภาคภูมิใจ มีความสุข มีความพอใจ การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในงานทุกอย่างที่จัดขึ้นในองค์การเพื่อที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าตนเป็นบุคคลสำคัญในองค์การ และสร้างสภาพความสัมพันธ์ของบุคลากรในองค์การให้มีความสัมพันธ์กันอย่างดี มีความเป็นมิตร รู้จักกันอย่างกว้างขวาง สนิทสนมกลมเกลียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันทำงาน องค์การนั้นก็จะได้ผลในด้านประสิทธิภาพของบุคลากร ทำให้เกิดผลสำเร็จขององค์การตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เพ็ญรุ่ง แก้วทอง (2559: 40) ที่ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม: กรณีศึกษา ศาลอุทธรณ์ภาค 1 ผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม ในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยะ ทองงาม (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยซัมมิท ออโตโมทีฟ จำกัด ผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไทยซัมมิท ออโตโมทีฟ จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การอภิปรายผลความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

ผลการวิจัย พบว่า ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด ยังใช้ความพยายาม ความสามารถในการ

ปฏิบัติงานไม่เต็มที่ และยังปฏิบัติงานโดยไม่ค่อยคำนึงถึงประโยชน์ของบริษัท ไม่พยายามมุ่งมั่นที่จะเป็นส่วนหนึ่งของบริษัท และมีความคิดที่จะเปลี่ยนสถานที่ทำงานหรือลาออกไปทำงานที่อื่น สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์การ โดย Allen and Meyer (อ้างถึงใน อภิญญา ทองเดช, 2558) ซึ่งได้กล่าวว่า พนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์การจะมีลักษณะเป็นบุคคลที่อยู่กับองค์การ ไม่ว่าจะเป็นอย่างไร มาทำงานสม่ำเสมอ ทุ่มเทในการทำงาน ปกป้องทรัพย์สินขององค์การ และมีเป้าหมายร่วมกับองค์การ และยังจะสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยะ ทองงาม (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยซัมมิท ออโตโมทีฟ จำกัด โดยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไทยซัมมิท ออโตโมทีฟ จำกัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. การอภิปรายผลความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อนันต์ธนา สามพุ่มพวง (2558) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัญพร สุวรรณคาม (2559) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่ง ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.46$, $p<.01$) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปิยะ ทองงาม (2560) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยซัมมิท ออโตโมทีฟ จำกัด โดยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไทยซัมมิท ออโตโมทีฟ จำกัด ทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ในการพัฒนาและเสริมสร้างความผูกพันและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนี้

1. ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน บริษัทควรส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้พนักงานได้ใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งให้ประสบผลสำเร็จอย่างเต็มที่ มีการสร้างสัมพันธภาพอันอบอุ่นเพื่อความเป็นมิตรระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และพนักงานทุกฝ่ายงานให้เกิดขึ้นภายในบริษัท รวมถึงมีการตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงาน หรือเส้นทางการพัฒนาในสายอาชีพเพื่อให้พนักงานมีการเติบโตในตำแหน่งงานที่สูงขึ้น

2. ด้านความผูกพันต่อองค์การ บริษัทควรดำเนินการส่งเสริมและผลักดันให้พนักงานให้ใช้ความพยายาม ความสามารถ สติปัญญา อุทิศแรงกายแรงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของบริษัทเสมอ รวมถึงดำเนินการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับพนักงาน เพื่อให้พนักงานเกิดความมุ่งมั่นและเต็มใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งของบริษัท เกิดภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของบริษัท และไม่มีความคิดที่จะเปลี่ยนสถานที่ทำงานหรือลาออกไปทำงานที่อื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ทำให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาเรื่องการส่งเสริมความเต็มใจที่จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในการทำงานให้องค์การและความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงเป็นสมาชิกขององค์การ เพื่อนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัท เอบีซี จำกัด

เอกสารอ้างอิง

กนกพร กระจางแสง และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2560). *อิทธิพลของแรงจูงใจในการทำงานและการสนับสนุนจากองค์กรที่สงผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานผ่านความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลนครธน*. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี**, 11(26): 116–129.

เกศณรินทร์ งามเลิศ. (2559). **แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้างองค์การคลังสินค้า.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธนัญพร สุวรรณคาม. (2559). **ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง.** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิรนาม. (15 ตุลาคม 2563). **สัมภาษณ์**. หัวหน้าฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์. บริษัท เอบีซี จำกัด.

ปิยะ ทองงาม. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ไทยซัมมิท ออโตโมทีฟ จำกัด.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.

พรรณี ลีกิจวัฒนะ. (2559). **วิธีการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: มีน เซอร์วิส ซัพพลาย.

เพ็ญรุ่ง แก้วทอง. (2559). **แรงจูงใจกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของดจ้าหน้าที่ธุรการศาลยุติธรรม: กรณีศึกษา ศาลอุทธรณภาค 1.** สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.

อนันต์ธนา สามพุ่มพวง. (2558). **แรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อภิญญา ทองเดช. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน).** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Cochran, W.G. (1977). **Sampling Techniques**. 3rd ed. New York: John Wiley and Sons.

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing**. 5th ed. New York: Harper & Row.

David C. McClelland. (1962). *Business Drive and National Achievement*. **Harvard Business Review.** 40(July-August): 99-112.

Hinkle, D.E, William ,W. and Stephen G. J. (1998). **Applied Statistics for the Behavior Sciences.** 4th ed. New York: Houghton Mifflin.

Krejcie, Robert V. and Morgan, Earyle W. (1970). *Determining sample size for research activities*. **Educational and Psychological Measurement,** 30(3): 607-610.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). *On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity*. **Journal of Educational Research**. 2: 49-60.

Steers, R. M. & Porter, L. W. (1983). **Motivation and Work Behavior.** 3rd ed. New York: McGraw–Hill.

พฤติกรรมและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวชายหาดบางแสน

Tourists' Behaviour and Opinions Regarding Travelling to Bangsaen Beach

สมรศรี คำตรง
นิสิต หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
E-mail: k.sasri@gmail.com
ชมพูนุช จิตติถาวร
อาจารย์ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา
E-mail: chompunuchj@gmail.com
สุวารี นามวงค์
อาจารย์ประจำคณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
E-mail: suwareeashton@hotmail.com
วารัชต์ มัธยมบุรุษ
อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
Email: warachm@gmail.com
Samornsri Khamtrong
Student of Doctoral Program in Tourism and Hotel Management,
College of Management, University of Phayao
Chompunuch Jittithavorn
Lecturer, College of Management, University of Phayao
Ann Suwaree Ashton
Lecturer, Graduate School of Tourism Management,
National Institute of Development Administration
Warach Madhyamapurush
Lecturer, School of Business and Communication Arts, University of Phayao

(Received: October 2, 2021; Revised: October 19, 2021; Accepted: October 19, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชายหาดบางแสน 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A's และ 3) ศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสน จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยมาบางแสนแล้ว ความตั้งใจในการเดินทางมาเที่ยว 1-3 ครั้งต่อปี การเดินทางเป็นแบบเช้าไป-เย็นกลับ ใช้เวลาทำกิจกรรม 3-4 ชั่วโมง นิยมเดินทางมาในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ ส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการมาเที่ยวต่อครั้งประมาณ 1,001-2,000 บาท ใช้จ่ายกับการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด เดินทางมากับครอบครัว และวัตถุประสงค์หลักของการเดินทางคือ พักผ่อนหย่อนใจ 2) ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A's ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสน พบว่า ความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่อปี และวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรม ความคิดเห็น ชายหาดบางแสน

Abstract

This study aimed to 1) study behaviors of tourists toward Bangsaen beach 2) study behaviors of tourists toward Bangsaen beach according to 5A's tourism component and 3) compare level of tourists'opinion on potential of Bangsaen beach classified by tourist behavior. This study was a quantitative research, questionnaires collected from 400 tourists by accidental sampling. Statistics for data analyses were frequency, percentage, t-test and One-way ANOVA.

The study revealed that; 1) most tourist's behavior have been to Bangsaen beach, intent to travel 1-3 times per year, travel within a day, times for activity 3-4 hours, travel on weekend by private vehicle. The budget divide of travel was around 1,001-

2,000 and spend for food and beverage. Most of them came with family and main aim for travelling was to take a rest. 2) The level of tourists' opinions towards the potential of Bangsaen beach attraction according to the 5A's tourism component overall is at a high level. 3) The comparison results showed intention to travel per year and main aim to Bangsaen beach that was statistically significantly different level of opinion on the potential of Bangsaen beach attractions at the .05 level.

Keywords: behavior, opinions, Bangsaen beach

บทนำ

การท่องเที่ยวชายหาดเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมเพราะมีบรรยากาศผ่อนคลาย มีธรรมชาติทางทะเลและชายหาดที่สวยงามรวมทั้งมีรูปแบบกิจกรรมที่สามารถทำได้หลากหลาย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) เช่น ว่ายน้ำ เล่นกระดานโต้คลื่น ตกปลา เดินเล่น หรือเพลิดเพลินกับบรรยากาศ (Pascoe, 2019) โดยลักษณะของชายหาดสามารถแบ่งตามระดับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติของชายหาด ซึ่งสามารถจำแนกประเภทแหล่งท่องเที่ยวชายหาดได้เป็นชายหาดอนุรักษ์ (Passive Beach) และชายหาดที่มีการพัฒนาแล้ว (Active Beach) (กรมการท่องเที่ยว, 2557)

ชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี เป็นชายหาดที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในหมู่นักท่องเที่ยวมาอย่างยาวนาน (เทศบาลเมืองแสนสุข, 2562) จัดอยู่ในชายหาดประเภทที่มีการพัฒนาแล้ว เนื่องจากมีพื้นที่ธรรมชาติที่พัฒนาปรับเปลี่ยนเพื่อสนองต่อกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของผู้มาเยือน การเข้าถึงมีความสะดวก ปริมาณการใช้ประโยชน์ในพื้นที่มีค่อนข้างหนาแน่นโดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวและมีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับ (กรมการท่องเที่ยว, 2557) ชายหาดบางแสนมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมเยือนตลอดทั้งปี สถิติผู้เยี่ยมเยือนของชายหาดบางแสนในปี พ.ศ.2562 มีจำนวน 2,870,054 คน มีรายได้จากการท่องเที่ยวจำนวน 10,428.45 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2563)

การศึกษาในพื้นที่ชายหาดบางแสนมีผู้ทำการศึกษาหลายประเด็น เช่น มณทิรา จรรยาภรณ์พงษ์และคณะ (2563) ศึกษาเกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมายชายหาดปลอดบุหรี่ พ.ศ.2560 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการรับรู้และการให้ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวต่อโครงการชายหาดบางแสนปลอดบุหรี่ หรืองานของ สุริยา โปร่งน้ำใจ (2562) ทำการศึกษาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวในเขตชายหาดบางแสนได้รับบาดเจ็บจากการสัมผัสแมงกะพรุนพิษ ซึ่งพบมากในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงตุลาคม โดยเสนอมาตรการป้องกันและการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องบริเวณชายหาด นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับการ

จัดการในพื้นที่ชายหาด เช่น พิสิทธิ์ ตันติพิสิฐกุล (2559) ศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ทำกิจกรรมบริเวณพื้นที่ชายหาดในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ยังขาดการส่งเสริมความรู้ทางด้านความปลอดภัยในการทำกิจกรรมบนพื้นที่ชายหาดให้กับผู้คนทั่วไป หรืองานของ นิมิต ซุ้นสั้น และ อุมาภรณ์ สมกาย (2564) ศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความตั้งใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวภูเก็ต พบว่า คุณลักษณะของชายหาดและความปลอดภัยมีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จากการศึกษาที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าการจัดการในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายหาดมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางมาของนักท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดการชายหาดที่ดีจะช่วยให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว ช่วยเพิ่มคุณภาพในการพักผ่อนของนักท่องเที่ยว ช่วยปรับปรุงการป้องกันชายฝั่ง ช่วยทำให้การวางแผนงาน การติดตามผลการดำเนินงาน และการตัดสินใจสะดวกขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการพัฒนาชายฝั่งทะเลให้เกิดความยั่งยืน (Williams and Micallef, 2009)

การศึกษาที่ผ่านมายังมีการแสดงให้เห็นเกี่ยวกับระดับศักยภาพของชายหาดบางแสนต่อการเปิดเสรีบริการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบ AEC ของผู้ประกอบการ (วรัญชลี สุมิตไพบูลย์ และ นงลักษณ์ นโมวลัยเลา, 2557) นอกจากนี้มีการศึกษาถึงผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อสัตว์ทะเลหน้าดินขนาดใหญ่บริเวณชายหาดบางแสน (ณัฐกิตติ์ โตอ่อน, 2562) แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีผลการศึกษาใดที่ทำการศึกษาและอธิบายได้อย่างชัดเจน จึงเป็นที่มาของการศึกษาครั้งนี้ที่ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านความสัมพันธ์ดังกล่าวเพื่อทำให้เติมเต็มช่องว่างของการศึกษาได้มากขึ้น การศึกษานี้จึงทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสน เพื่อสามารถนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการจัดการพัฒนาพื้นที่ชายหาดบางแสนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นรวมถึงปรับปรุงองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายหาดบางแสนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังชายหาดบางแสนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชายหาดบางแสน
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A’s
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสน จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการวิจัย ได้แก่ พื้นที่บริเวณชายหาดบางแสนรวมถึงชายหาดวอนนภาในจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นชายหาดต่อเนื่องกัน ในการวิจัยนี้จะขอเรียกโดยรวมว่า ชายหาดบางแสน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยวชายหาดบางแสนยึดจากสถิตินักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชายหาดบางแสนในปี พ.ศ.2562 จำนวน 2,870,054 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวชายหาดบางแสนตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2563 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2564 การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Weiers (2005) คำนวณได้จำนวนตัวอย่าง 385 คน จากจำนวนประชากร 2,870,054 คน โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ 95% และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 1 ส่วนใน 10 ส่วน (+10%) ของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร แต่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงได้เก็บข้อมูลเพิ่มอีก 15 ตัวอย่างเพื่อป้องกันความผิดพลาดของกลุ่มตัวอย่างในการกรอกแบบสอบถาม รวมเป็นจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ชนิด Google Forms ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ชายหาดบางแสน คำถามเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสน คำถามเป็นแบบมาตราส่วนการประเมินค่า จำนวน 17 ข้อ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ โดยเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น คำถามในเรื่องศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเป็นการนำเนื้อหาขององค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5A's มาประยุกต์เป็นคำถาม แบบสอบถามได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องเชิงวัตถุประสงค์ (The Index Item-Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามรายข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 จากนั้นตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการนำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มที่จะทำการศึกษาจริง จำนวน 30 คน และทำการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามเท่ากับ 0.85 ซึ่งมากกว่า 0.70 สามารถยอมรับได้ว่ามีความน่าเชื่อถือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นนำไปสร้างใน Google Forms และสร้าง QR Code เพื่อความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบ จากนั้นนำไปสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ชายหาดบางแสนและชายหาดวอนนภาซึ่งเป็นชายหาด

ต่อเนื่องกันด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยผู้วิจัยจะใช้เวลาในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันไป ทั้งในช่วงวันธรรมดา และวันหยุด ในระหว่างวันที่ 31 มกราคม 2564 ถึง 20 มีนาคม 2564 รวมแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 400 ชุด เมื่อทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดและหลังจากนั้นประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสน

(n=400)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
นักท่องเที่ยวเคยเดินทางมาบางแสน		
มาเป็นครั้งแรก	45	11.25
ไม่ใช่ครั้งแรก	355	88.75
ความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่อปี		
1-3 ครั้ง ต่อปี	276	69.00
4-6 ครั้ง ต่อปี	72	18.00
7-9 ครั้ง ต่อปี	13	3.25
มากกว่า 10 ครั้ง	39	9.75
ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวชายหาดบางแสน		
เช้าไป-เย็นกลับ	262	65.50
ค้างคืน	138	34.50

ตารางที่ 1 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสน (ต่อ)

(n=400)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวชายหาดบางแสน		
ไม่เกิน 1 ชั่วโมง	6	1.50
1-2 ชั่วโมง	79	19.75
3-4 ชั่วโมง	183	45.75
มากกว่า 5 ชั่วโมง	132	33.00
ช่วงเวลาในการเดินทางมาชายหาดบางแสน		
วันธรรมดา	113	28.25
วันเสาร์-อาทิตย์	208	52.00
วันหยุดนักขัตฤกษ์	79	19.75
พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาชายหาดบางแสน		
รถส่วนตัว	373	93.25
รถสาธารณะ	27	6.75
ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาชายหาดบางแสน		
ไม่เกิน 1,000 บาท	63	15.75
1,001-2,000 บาท	168	42.00
2,001-3,000 บาท	99	24.75
มากกว่า 3,001 บาท	70	17.50
กิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด		
รับประทานอาหารและเครื่องดื่ม	335	83.75
กิจกรรมเครื่องเล่นชายหาด	10	2.50
ค่าเช่าร่ม/เตียง/เก้าอี้ชายหาด	19	4.75
ค่าเดินทาง	6	1.50
ค่าที่พัก	27	6.75
ของฝาก/ของที่ระลึก	3	0.75

ตารางที่ 1 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสน (ต่อ)

(n=400)

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวชายหาดบางแสน		
เดินทางคนเดียว	10	2.50
มากับครอบครัว	222	55.50
มากับเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน	167	41.75
มากับกรุ๊ปทัวร์	1	0.25
วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาชายหาดบางแสน		
พักผ่อนหย่อนใจ	348	87.00
ตั้งใจ/แวะไปรับประทานอาหาร	28	7.00
ซื้ออาหารทะเล/ของฝาก	4	1.00
เล่นกีฬา/ร่วมกิจกรรมกีฬา	4	1.00
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	8	2.00
ไหว้พระ/ปฏิบัติธรรม	2	0.50
ศึกษาดูงาน/ทัศนศึกษา	4	1.00
ทำงาน/ติดต่อธุรกิจ	2	0.50

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยมาบางแสนแล้ว จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 88.75 ความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนจำนวน 1-3 ครั้งต่อปี จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69.00 การเดินทางมาท่องเที่ยวชายหาดบางแสนเป็นลักษณะการเดินทางแบบเช้าไป-เย็นกลับ จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 65.50 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวชายหาดบางแสน 3-4 ชั่วโมง จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75 ช่วงเวลาที่เดินทางมาชายหาดบางแสนส่วนใหญ่จะเดินทางในวันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 ส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทางมาชายหาดบางแสน จำนวน 373 คน คิดเป็นร้อยละ 93.25 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการมาเที่ยวอยู่ที่ 1,001-2,000 บาท จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 กิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด คือ การรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 83.75 บุคคลที่นักท่องเที่ยวเดินทางร่วมกันมาเที่ยวชายหาดบางแสนคือมากับครอบครัว จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 และวัตถุประสงค์หลักของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาชายหาดบางแสนคือพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 348 คน คิดเป็นร้อยละ 87.00

2. ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A's พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A's

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนตามองค์ประกอบ 5A's	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)	3.76	0.76	มาก
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)	3.86	0.79	มาก
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)	3.93	0.74	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities)	3.60	0.80	มาก
ด้านที่พักแรม (Accommodation)	3.84	0.73	มาก
รวม	**3.80**	**0.67**	**มาก**

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว 5A's ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.80, SD=0.67) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) มากที่สุด ($\bar{x}$=3.93, SD=0.74) รองลงมาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ($\bar{x}$=3.86, SD=0.79) ด้านที่พักแรม (Accommodation) ($\bar{x}$=3.84, SD=0.73) ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ($\bar{x}$=3.76, SD=0.76) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (Amenities) ($\bar{x}$=3.60, SD=0.80)

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชายหาดบางแสน จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชายหาดบางแสน จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาชายหาดบางแสน									
	เคยเดินทางมาบางแสนแล้ว	ความตั้งใจเดินทางต่อปี	สัดส่วนการเดินทาง	ระยะเวลาที่ใช้ทำกิจกรรม	ช่วงเวลาในการเดินทาง	พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	กิจกรรมที่ใช้จ่ายมากที่สุด	บุคคลที่ร่วมเดินทาง	วัตถุประสงค์หลักการเดินทาง
1. แหล่งท่องเที่ยว	0.39*	0.21	0.11	0.05*	0.96	0.74	0.57	0.69	0.44	0.00*
2. กิจกรรมการท่องเที่ยว	0.24	0.03*	0.11*	0.02*	0.76	0.24	0.88	0.80	0.36	0.01*
3. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	0.46	0.41	0.16	0.11	0.51	0.16	0.73	0.25	0.34	0.00*
4. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	0.14	0.02*	0.20	0.46	0.53	0.76	0.51	0.27	0.33	0.27

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชายหาดบางแสน จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (ต่อ)

ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาชายหาดบางแสน									
	เคยเดินทางมาบางแสนแล้ว	ความตั้งใจเดินทางต่อปี	ลักษณะการเดินทาง	ระยะเวลาที่ใช้ทำกิจกรรม	ช่วงเวลาในการเดินทาง	พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	กิจกรรมที่ใช้จ่ายมากที่สุด	บุคคลที่ร่วมเดินทาง	วัตถุประสงค์หลักการเดินทาง
5. ที่พักแรม	0.11	0.32	0.03	0.03*	0.44	0.42	0.07	0.92	0.45	0.30
รวม	**0.17**	**0.00***	**0.07**	**0.90**	**0.39**	**0.36**	**0.57**	**0.99**	**0.24**	**0.00***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสนต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนในภาพรวม จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า ความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่อปี และวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาชายหาดบางแสนแล้ว ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวชายหาดบางแสน ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว ช่วงเวลาในการเดินทางมาชายหาดบางแสน พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด และบุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสนต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนในด้านแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาชายหาดบางแสนแล้ว ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่อปี ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวชายหาดบางแสน ช่วงเวลาในการเดินทางมาชายหาดบางแสน พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด และบุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสนต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า ความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่อปี ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวชายหาดบางแสน ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์หลักในการ

เดินทางมาชายหาดบางแสนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาชายหาดบางแสนแล้ว ช่วงเวลาในการเดินทางมาชายหาดบางแสน พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด และบุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสนต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาชายหาดบางแสนที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาชายหาดบางแสนแล้ว ความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่อปี ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวชายหาดบางแสน ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว ช่วงเวลาในการเดินทางมาชายหาดบางแสน พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด และบุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสนต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า ความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่อปีที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาชายหาดบางแสนแล้ว ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวชายหาดบางแสน ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยว ช่วงเวลาในการเดินทางมาชายหาดบางแสน พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาชายหาดบางแสนมีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชายหาดบางแสนต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสนในด้านที่พักแรม จำแนกตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว พบว่า ระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวในชายหาดบางแสนที่ต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พักแรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาชายหาดบางแสนแล้ว ความตั้งใจในการเดินทางมาชายหาดบางแสนต่อปี ลักษณะของการเดินทางท่องเที่ยวชายหาดบางแสน ช่วงเวลาในการเดินทางมาชายหาดบางแสน พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง กิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยว และ

วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาชายหาดบางแสน มีระดับความคิดเห็นต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวด้านที่พักแรมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาชายหาดบางแสน ประเด็นการเดินทางมาท่องเที่ยวชายหาดบางแสนเป็นลักษณะการเดินทางแบบเช้าไป-เย็นกลับ ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลิมรัชต์ เข็มราช (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวแบบมนุษย์สร้างขึ้น กรณีศึกษาอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางแบบมาเช้ากลับเย็น แต่จะขัดแย้งกับการศึกษาของ ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และ พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์ (2561) ที่ศึกษาพฤติกรรมและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด กรณีศึกษาเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า นักท่องเที่ยวมีการพักค้างคืนอย่างน้อย 2 คืน ที่เป็นเช่นนี้เพราะระยะทางและระยะเวลาในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงภูมิศาสตร์ทางการท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันจึงส่งผลต่อการใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวและการตัดสินใจพักค้างคืนในแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน

ช่วงเวลาที่เดินทางมาชายหาดบางแสนส่วนใหญ่จะเดินทางในวันเสาร์-อาทิตย์ สอดคล้องกับการศึกษาของ วัลย์จรรยา วิระกุล (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการมาท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 และสอดคล้องกับอัญชลี สมใจ และพันธุ์รวี ณ ลำพูน (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และยังสอดคล้องกับ เจนจิรา ฝั้นเต็ม และคณะ (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบจับจ่ายใช้สอยในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในวันเสาร์-อาทิตย์ เนื่องมาจากวันเสาร์-อาทิตย์เป็นวันหยุดจากการทำงาน นักท่องเที่ยวจึงนิยมเดินทางท่องเที่ยวในวันดังกล่าวและเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางไปได้โดยใช้ระยะเวลาไม่นาน

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทางมาชายหาดบางแสน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยยุทธ ถาวรานุรักษ์ (2562) ที่ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และคณะ (2556) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดฉัตรศิลาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีผลการศึกษาคล้ายกันว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางท่องเที่ยว ที่เป็นเช่นนี้เพราะการใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางจะมี

ความสะดวกและคล่องตัวกว่าการใช้บริการรถสาธารณะ นักท่องเที่ยวสามารถหยุดพักได้ตามความต้องการ แต่หากใช้บริการรถสาธารณะต้องไปในเส้นทางและจุดจอดรถที่กำหนดไว้แล้ว

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการมาเที่ยวอยู่ที่ 1,001-2,000 บาท มีความใกล้เคียงกับ พิมพา หิรัญกิตติ และคณะ (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,500 บาทต่อคน โดยค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางแบบไปเช้าเย็นกลับจะมีการใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเดินทางและค่าอาหารเป็นหลักซึ่งสอดคล้องในการศึกษานี้ที่พบว่ากิจกรรมที่มีการใช้จ่ายมากที่สุด คือ การรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวนอกจากไปชมสิ่งที่น่าสนใจแล้ว การรับประทานอาหารก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมโดยเฉพาะหากไปในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอาหารท้องถิ่นหรืออาหารที่ขึ้นชื่อในพื้นที่นั้น ดังนั้นการใช้จ่ายไปในค่าอาหารจึงเป็นพฤติกรรมที่พบเป็นประจำในกลุ่มนักท่องเที่ยว

บุคคลที่นักท่องเที่ยวเดินทางร่วมกันมาเที่ยวชายหาดบางแสนคือมากับครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของ นันทิตา เพชราภรณ์ (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และการศึกษาของ สุมิตรา ไอยรา (2561) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อวัดพระธาตุแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัวและญาติ ซึ่งครอบครัวถือเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดและการตัดสินใจในการเดินทาง (เลิศพร ภาระสกุล, 2543) ดังนั้น การเลือกเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวจึงเป็นทางเลือกอันดับต้น ๆ ของนักท่องเที่ยวทำให้ได้ใช้เวลากับครอบครัวมากขึ้นซึ่งนับว่าเป็นแรงจูงใจในการเดินทางประเภทหนึ่ง

วัตถุประสงค์หลักของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาชายหาดบางแสน คือ พักผ่อนหย่อนใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปริณา ลาปะ (2558) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาของนักท่องเที่ยวชาวไทย และ สุดา สุวรรณาภิรมย์ (2560) ที่ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนเป็นหลัก และสอดคล้องกับ เลิศพร ภาระสกุล (2543) ที่กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวเกิดจากสาเหตุที่นักท่องเที่ยวต้องการความเพลิดเพลินสนุกสนานและพักผ่อน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นอย่างมากจึงอาจต้องการเวลาที่หลีกหนีจากชีวิตประจำวันไปยังสถานที่แปลกใหม่และหาประสบการณ์ที่ทำให้ตนเกิดความพึงพอใจ จึงเลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปพักผ่อนหย่อนใจและสร้างความสุขให้กับตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรนำผลจากการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชายหาดบางแสนไปใช้ในการวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เช่น การที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าพื้นที่จำนวนมาก ควรมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการด้านการจราจรและที่จอดรถให้เพียงพอกับความต้องการเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว เช่น ผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยว ควรนำผลการศึกษาด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวไปใช้ในการวางแผนธุรกิจเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อาจเป็นการวางแผนด้านกลยุทธ์การตลาดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวตามกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวของชายหาดบางแสนในเชิงลึก โดยอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบข้อมูลในปัจจุบันและนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2557). **คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

_____. (2563). **สถิตินักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2562 (จำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด)**. ค้นเมื่อวันที่ 12 กันยายน 2564, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=618.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). **รายงานศึกษาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด Sea Sun Sand**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

เจนจิรา ฝั้นเต็ม สุริยา ส้มจันทร์ พัจน์พิตตา ศรีสมพงษ์ สมยศ โอ่งเคลือบ และ สุพัฒนา หอมบุปผา. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบจับจ่ายใช้สอยในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด จังหวัดตาก.* **สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.),** 25(1): 135-150.

เฉลิมรัชต์ เข็มราช. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวแบบมนุษย์สร้างขึ้น กรณีศึกษาอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* **วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ**, 25(2): 37-53.

ชัยยุทธ ถาวรานุรักษ์. (2562). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดน้ำคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา.* **วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 19(1): 122-135.

ณัฐกิตติ์ โตอ่อน. (2562*). ผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ต่อสัตว์ทะเลหน้าดินขนาดใหญ่บริเวณชายหาด บางแสน และหาดวอนนภา จังหวัดชลบุรี.* **วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)**, 11(21): 86-99.

เทศบาลเมืองแสนสุข. (2562). **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565) เทศบาลเมืองแสนสุข.** ชลบุรี: กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองแสนสุข.

นันทิตา เพชราภรณ์. (2558). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.* **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 7(ฉบับพิเศษ): 63-72.

นิมิต ซุ้นสั้น และ อุมาภรณ์ สมกาย. (2564). *ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความตั้งใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวภูเก็ต.* **วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ,** 8(2): 39-56.

ปริณา ลาปะ. (2558). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาของนักท่องเที่ยวชาวไทย.* **วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.),** 4(1): 30-45.

พิมพา หิรัญกิตติ อุดม สายะพันธุ์ เกยูร ใยบัวกลิ่น สุพรรณี อินทร์แก้ว และ สมชาย หิรัญกิตติ. (2557). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทย.* **สุทธิปริทัศน์**, 28(88): 362-384.

พิสิทธิ์ ตันติพิสิฐกุล. (2559). *ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ทำกิจกรรมบริเวณพื้นที่ชายหาดบนเกาะภูเก็ต.* **วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย**, 11(1): 27-37.

มณทิรา จรรยาภรณ์พงษ์ ณรงค์ชัย คุณปลื้ม วัลลภ ใจดี และ พัชนา เฮ้งบริบูรณ์พงศ์ ใจดี. (2563). *การรับรู้และการให้ความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวต่อโครงการชายหาดบางแสนปลอดบุหรี่.* **วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา**, 9(2): 52-65.

มนัสสินี บุญมีศรีสง่า ภาพิมล ปิ่นแก้ว และ ปาลินี สกุลตั้งมณีรัตน์. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อตลาดฉัตรศิลาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* **วารสาร Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 6(1): 648-660.

เลิศพร ภาระสกุล. (2543). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรัญชลี สุมิตไพบูลย์ และ นงลักษณ์ นโมวลัยเลา. (2557). *การรับรู้และศักยภาพความพร้อมต่อการเปิดเสรีบริการด้านการท่องเที่ยวตามกรอบ ASEAN Economic Community (AEC) ชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี*. **สุทธิปริทัศน์**, 28(88): 196-213.

วัลย์จรรยา วิระกุล. (2563). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการมาท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2*. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 14(1): 191-204.

ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์ และ พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2561). *พฤติกรรมและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและชายหาด กรณีศึกษาเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ,** 11(2): 2801-2817.

สุดา สุวรรณาภิรมย์. (2560). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวเกาะช้าง จังหวัดตราด*. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 9(3): 69-79.

สุมิตรา ไอยรา. (2561). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อวัดพระธาตุแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น*. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, 8(1): 57-67.

สุริยา โปร่งน้ำใจ. (2562). *การบาดเจ็บจากการสัมผัสแมงกะพรุนพิษในเขตชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี: อาการทางคลินิกและมาตรการป้องกัน*. **วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา**, 14(1): 142-151.

อัญชลี สมใจ และ พันธุ์รวี ณ ลำพูน. (2563). *พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. **ศิลปศาสตร์ปริทัศน์**, 15(2): 13-27.

Cronbach, L. J. (1951). *Coefficient alpha and the internal structure of tests*. **Psychometrika**, 16(3): 297-334.

Pascoe, S. (2019). *Recreational beach use values with multiple activities*. **Ecological Economics,** 160: 137-144.

Weiers, R. M. (2005). **Introduction to Business Statistics.** International Student Edition, 5th ed. Pennsylvania, Duxbury Press.

Williams, A. and Micallef, A. (2009). **Beach management principles and practice.** London: Earthscan.

การสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

The Creating Guidelines of Learning Community Development for Bang Khanun Sub-District Administration Organization, Bang Kruai District, Nonthaburi

จิรวุฒิ เชิญเกียรติประดับ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: jichea@rpu.ac.th
Jirawut Chearnkaitpradab
Lecturer, Faculty of Business Administration, Rajapruk University

(Received: August 31, 2022; Revised: September 13, 2022; Accepted: September 23, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบริหารด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านแนวทางการปฏิบัติ ด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จกับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านองค์การ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยีกับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 4) นำเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methods Research) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณเก็บกลุ่มตัวอย่าง 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ 16 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยครอบคลุมพฤติกรรมพบว่าความรอบรู้แห่งตนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.31, SD=0.55) แบบแผนความคิดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.82, SD=1.31) การมีวิสัยทัศน์ร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.35, SD=0.48) การเรียนรู้ร่วมเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.35, SD=0.46) การคิดอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.88, SD=0.85) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบริหารด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านแนวทางการปฏิบัติ ด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จกับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้สามารถอธิบายความแปรปรวนของสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล 3) ปัจจัยที่มีอิทธิต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางบวกต่อสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความรอบรู้แห่งตน (β=0.33) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (β=0.29) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (β=0.26) ด้านความรอบรู้แห่งตน (β=0.24) ด้านแบบแผนความคิด (β=0.22) ตามลำดับ 4) การสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

Abstract

The objective of this research were to; 1) study the level of being a learning community of the Sub-district Administrative Organization. 2) study the relationship between management factors and environmental analysis Strategy in terms of practice factors of success with the condition of being a learning community. 3) study the relationship between factors influencing being a learning community. Learning, organization, personnel, and knowledge management technology with the condition of being a learning community and 4) to present guidelines for the development of a learning community. This research is mixed-method research using quantitative research. By collecting a sample of 400 people and qualitative research of 16 people.

The research results show that; 1) The level of being a learning community by covering behavior was found that self-knowledge was at the highest level ($\bar{x}$=4.31, SD=0.55), and thought patterns were at a high level ($\bar{x}$=3.82, SD=1.31). At the highest level ($\bar{x}$=4.35, SD=0.48), team learning was at the highest level ($\bar{x}$=4.35, SD=0.46). System thinking was at a high level ($\bar{x}$=3.88, SD=0.85). 2) The relationship between management factors and environmental analysis Strategy in terms of practice factors of success with the condition of being a learning community. 3) It was found that the factors influencing the learning community in terms of knowledge management had a positive influence on the learning community condition. With statistical significance at the .01 level, in terms of self-knowledge (β=0.33), systematic thinking (β=0.29), team learning (β=0.26), self-knowledge (β=0.24) in terms of thought patterns (β=0.22). 4) Creating a learning community development approach for Bang Khanun Subdistrict Administrative Organization to

become a learning community the development strategy should be formulated into a learning community that can be put into practice.

Keywords: learning community, factors influencing learning, guidelines of learning community development

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ตามเป้าประสงค์ของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างองค์ความรู้ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การสรรสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ซึ่งจะสะท้อนผลถึงการสร้างให้ประเทศมีความเข้มแข็งซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ พร้อมทั้งยังเป็นการสร้างสุขภาวะที่ดีของประชาชนในชุมชนให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดีของชาติ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ซึ่งรัฐบาลได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศว่าด้วยการเสริมสร้างให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายในชุมชนที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ในทุกช่วงวัยโดยเน้นการจัดระบบการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาระบบการเรียนรู้เกี่ยวกับพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทุกช่วงวัยและทุกรูปแบบตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เป็นแนวคิดในการพัฒนาชุมชนโดยเน้นการพัฒนาการเรียนรู้สภาวะของการเป็นผู้นำในชุมชน (Leadership) และการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน (Team Learning) เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ ทักษะร่วมกัน และพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน (พรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ, 2560) การมีชุมชนแห่งการเรียนรู้นี้จะทำให้ชุมชนและทรัพยากรมนุษย์มีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพและผลประสิทธิผล โดยมีการเชื่อมโยงรูปแบบของการทำงานเป็นทีม (Team Working) สรรสร้างกระบวนการเรียนรู้และสร้างความเข้าใจเตรียมพร้อมกับความเปลี่ยนแปลง มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ (Empowerment) เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดการคิดริเริ่ม (Initiative) และการสร้างนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งจะทำให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง พร้อมเผชิญกับสภาวะการแข่งขัน รูปแบบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ การมุ่งมั่นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนด้วยการเพิ่มพูนความรอบรู้และทักษะอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ครอบคลุมตั้งแต่ระดับการศึกษาพื้นฐานจนถึงระดับการศึกษาขั้นสูง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล,

2562) มีเป้าหมายและมีระบบงานในการพัฒนาผู้นำ และทรัพยากรมนุษย์ทุกคนในชุมชนโดยการส่งเสริมและยกระดับการเรียนรู้ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นชุมชนที่เอื้อการเรียนรู้และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ชุมชนโดยรอบที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของ อบต.บางขนุน มีจำนวน 5 หมู่บ้าน และมีการรวมกลุ่มของสมาชิกในแต่ละหมู่ มีบางหมู่บ้านที่ยังขาดการประสานงานระหว่างกันจึงทำให้การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจาก อบต.ยังกระจายไม่ทั่วถึง หรือตัวแทนของหมู่บ้านที่เข้าร่วมประชุมกับ อบต.บางขนุน นำข้อมูลไปถ่ายทอดไม่ทั่วถึงทุกครัวเรือน และทำให้คนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนต้องมีการติดตามข้อมูลกันเองจากป้ายประกาศของแต่ละหมู่บ้านจึงส่งผลให้คนที่อาศัยภายในเขตความรับผิดชอบของอบต.ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในชุมชนนั้นได้รับความช่วยเหลือในกรณีเหตุการณ์ที่จำเป็นไม่ทันท่วงทีหรือตกหล่นได้ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคมและการพัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้ตามศักยภาพของตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุนโดยใช้องค์ประกอบจากแนวคิด ทฤษฎี นักการศึกษาที่หลากหลาย ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือในการบริหาร วางแผน กำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมาย ให้มีคุณค่าสูงสุดตามบริบทของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์และส่งเสริมการพัฒนาแนวทางความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหาร ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านแนวทางการปฏิบัติ ด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จกับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านองค์การ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ ด้านเทคโนโลยีกับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
4. เพื่อนำเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์กับระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลมีความสัมพันธ์ต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

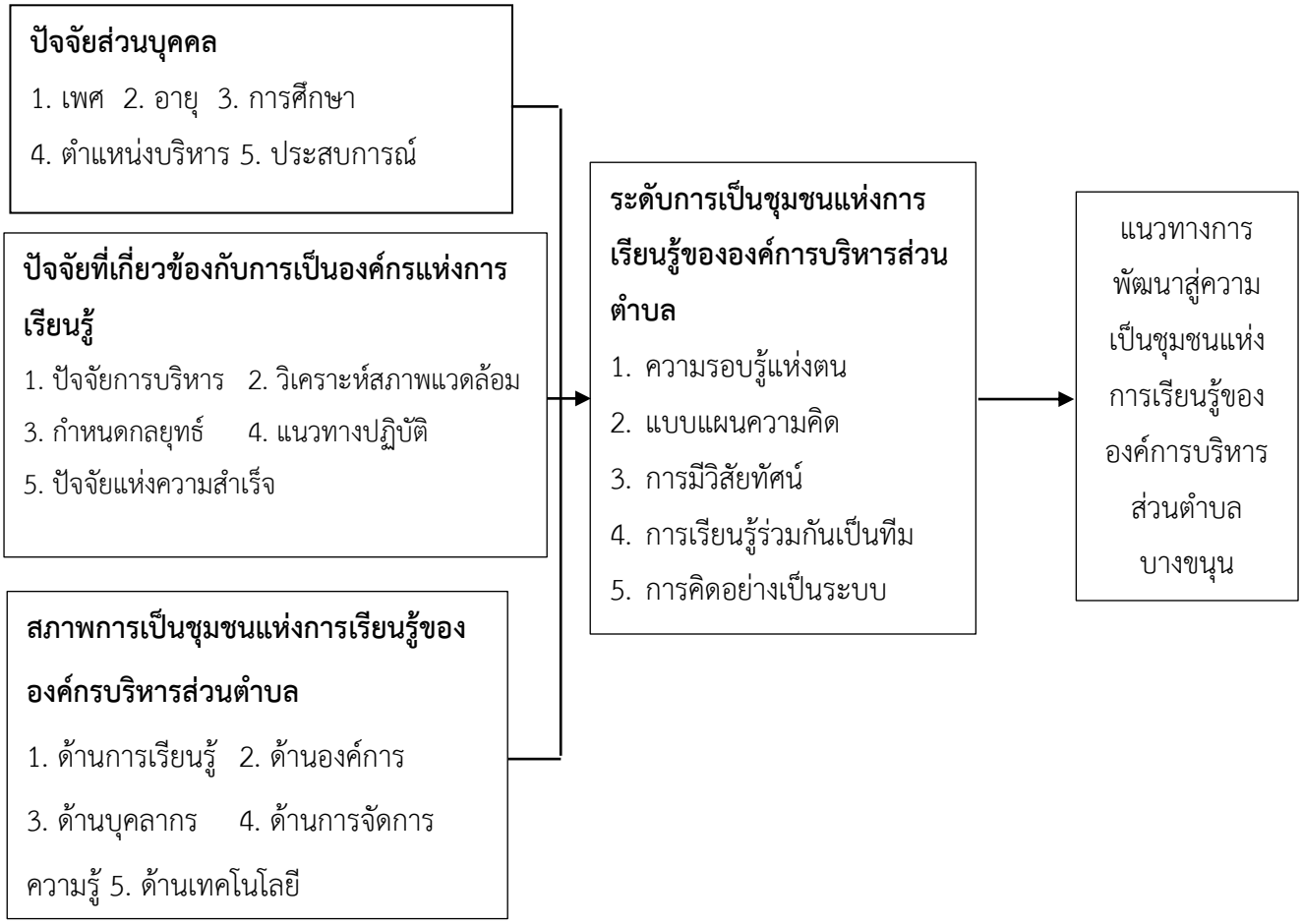

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: Peter Senge (2006)

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลบางขนุน สมาชิกในชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้าน มีจำนวน 6,637 คน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2563: ออนไลน์) การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่จะยอมรับได้ว่ามากพอที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรได้ตามสูตรของ

Taro Yamane (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2551) การคำนวณได้จำนวนประมาณ 377 ตัวอย่าง แต่ในที่นี้จะทำการเก็บข้อมูล 400 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันการได้ข้อมูลไม่ครบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องการสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ แบบสอบถาม และประเด็นคำถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) เป็นสถิติที่ใช้อธิบายลักษณะ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานจะใช้ในการวิเคราะห์ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) และยืนยันข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสามเส้า (Triangulation) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participation observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการศึกษาจากเอกสาร (documentary research) เพื่อทำการยืนยันความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านบริหารที่จะทำให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ยังขาดการกำหนดนโยบายการบริหารให้ชัดเจนในทุกระดับของการจัดการความรู้ โดยการบริหารส่วนตำบลต้องมีคณะกรรมการการจัดการความรู้ในทุกระดับ และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทุกฝ่ายให้เกิดการบูรณาการความรู้ รวมทั้งสนับสนุนการจัดการความรู้ที่ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดอบรมกิจกรรมของการจัดการความรู้มุ่งสู่การพัฒนาในชุมชนโดยมีตัวชี้วัดของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และนำระบบเทคโนโลยีมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ทำให้การจัดการระบบข้อมูลมีประสิทธิภาพรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่ปัญหาการจัดการความรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุนเกิดจากตัวบุคคล กลุ่มชมรมต่าง ๆ เรื่องของการจัดการความรู้ที่จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการจัดกิจกรรมอบรมการจัดการความรู้มุ่งสู่การพัฒนาในชุมชน ทั้งนี้การกำหนดนโยบายที่ชัดเจนนำสู่การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ และการทำงานเป็นทีมที่สามารถทำให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันง่ายขึ้น เกิดความยั่งยืนในหน่วยงานจัดการบริหารความรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดได้ผ่านช่องทางที่ตามป้ายประกาศขององค์การบริหารส่วนตำบล และเสียงตามสายของแต่หมู่บ้าน ซึ่งจะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เช่น กลุ่มไลน์ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพของบุคลากรอย่างหลากหลาย และควรปรับระบบฐานข้อมูลในการจัดเก็บ

ข้อมูลเป็นหมวดหมู่และการเผยแพร่ความรู้ที่เหมาะสม สามารถเข้าถึงระบบข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8
1. ด้านบริหาร	1.00							
2. ด้านการสารสนเทศ	0.58**	1.00						
3. ด้านภาวะผู้นำ	0.63**	0.71**	1.00					
4. ความรอบรู้แห่งตน	0.32**	0.50**	0.44**	1.00				
5. แบบแผนความคิด	0.40**	0.54**	0.48**	0.67**	1.00			
6. การมีวิสัยทัศน์ร่วม	0.42**	0.60**	0.53**	0.59**	0.63**	1.00		
7. การเรียนรู้ร่วมเป็นทีม	0.38**	0.56**	0.50**	0.50**	0.61**	0.69**	1.00	
8. การคิดอย่างเป็นระบบ	0.31**	0.46**	0.42**	0.53**	0.55**	0.63**	0.67**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยด้านการบริหารการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างปัจจัยทีมีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านบริหาร ด้านสารเทศ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ต่อสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้แห่งตน แบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ ปัจจัยทีมีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้ ด้านชุมชน ด้านบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ต่อสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านความรอบรู้แห่งตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.32, p≤.01: r=0.44, p≤.01: r=0.45, p≤.01: r=0.50, p≤.01: r=0.44, p≤.01) ปัจจัยทีมีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้ ด้านชุมชน ด้านบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ต่อสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านแบบแผนความคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.40, p≤.01: r=0.44, p≤.01: r=0.53, p≤.01: r=0.54, p≤.01: r=0.48, p≤.01) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้ ด้านชุมชน ด้านบุคลากร ด้านการจัดการ

ความรู้ และด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ต่อสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.42, p≤.01: r=0.52, p≤.01: r=0.50, p≤.01: r=0.60, p≤.01: r=0.52, p≤.01) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้ ด้านชุมชน ด้านบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ต่อสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ร่วมเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.38, p≤.01: r=0.47, p≤.01: r=0.53, p≤.01: r=0.56, p≤.01: r=0.50, p≤.01: r=0.50, p≤.01) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้ ด้านชุมชน ด้านบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ต่อสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านการคิดอย่างเป็นระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.31, p≤.01: r=0.50, p≤.01: r=0.48, p≤.01: r=0.46, p≤.01: r=0.42, p≤.01) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย ด้านการเรียนรู้ ด้านชุมชน ด้านบุคลากร ด้านการจัดการความรู้ และด้านเทคโนโลยี โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้ผลสรุปดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับสภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนการแห่งการเรียนรู้	**สภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (LO)**				
	ความรอบรู้แห่งตน	**แบบแผนความคิด**	**การมีวิสัยทัศน์ร่วม**	**การเรียนรู้เป็นทีม**	**การคิดอย่างเป็นระบบ**
1. ด้านการเรียนรู้	0.66	0.12	0.51	0.92	0.15
	×	×	×	×	×
2. ด้านชุมชน	0.01	0.67	0.04	0.09	0.00
	✓	×	✓	×	✓
3. ด้านบุคลากร	0.14	0.00	0.73	0.04	0.04
	×	✓	×	✓	✓
4. ด้านการจัดการความรู้	0.00	0.00	0.00	0.00	0.12
	✓	✓	✓	✓	×
5. ด้านเทคโนโลยี	0.00	0.00	0.00	0.00	0.05
	✓	✓	✓	✓	✓

จากตารางที่ 2 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับสภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่ามีปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีอิทธิพลทางบวกต่อสภาพความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าปัจจัยด้านการเรียนรู้ไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อสภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทั้ง 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญ

3. แนวทางสำหรับการพัฒนาสู่ความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

การกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถทำให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งต้องกำหนดนโยบายการบริหารที่ชัดเจนตั้งแต่ระดับของการจัดการความรู้ และต้องมีคณะกรรมการการจัดการความรู้ในทุกหน่วยงาน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทุกหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการความรู้ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเพื่อถ่ายทอดนโยบายสู่ผู้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และการบริหารสั่งการขององค์การต้องมีความชัดเจน สามารถนำสู่การปฏิบัติและควบคุมคำสั่งให้เป็นไปตามแผน รวมทั้งมีผลประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้นโยบายที่กำหนดจะต้องสอดคล้องกับทรัพยากรขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอยู่ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการความรู้ที่ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมอบรมการจัดการความรู้มุ่งสู่การพัฒนาในชุมชน โดยกำหนดตัวชี้วัดของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการทำงานเป็นทีมที่สามารถทำให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันง่ายขึ้น เกิดความยั่งยืนในหน่วยงาน ผลักดันการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ซึ่งควรระบุใช้เป็นแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเริ่มจากตัวบุคคล ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ตระหนักกับบุคลากร ให้เกิดการเรียนรู้อย่ายึดติดกับเรื่องเดิม ๆ ให้มีการเรียนรู้ที่หลากหลายและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ควรสร้างเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการสำหรับบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลและสำหรับคนในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรนำระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อให้คนในชุมชนสามารถที่จะสื่อสารกับบุคคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น เพื่อทำให้การจัดการระบบข้อมูลมีประสิทธิภาพรวดเร็ว ส่งผลสะท้อนถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่รวดเร็วขึ้นในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การนำระบบเทคโนโลยีมาจัดทำข้อมูลหรือคลังความรู้ มาใช้พัฒนาเป็นองค์ความรู้เผยแพร่ในเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลจนทำให้เกิดเป็นคลังความรู้ที่มีคุณภาพของบุคลากรอย่างหลากหลาย และควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีในการจัดเก็บข้อมูลเป็นหมวดหมู่และการเผยแพร่ความองค์ความรู้ที่เหมาะสม ควรมีการสร้างเครือข่ายกับชุมชนอื่น ๆ ให้มากกว่านี้ และสร้างความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนร่วมกันมุ่งสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำหรับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน แต่ละชมรมมีความสำคัญในการนำพาชุมชนให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายในทุก ๆ ด้าน โดยกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ควรสร้างวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นตัวอย่างที่เหมาะสมโดยมีการแสวงหาความรู้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ นำมาพัฒนางานให้เกิดความเข้าใจและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ระหว่างบุคลากรผู้ปฏิบัติงานกับผู้บริหาร ในการที่จะพัฒนาชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง การมีวิสัยทัศน์ร่วม (r=0.430) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม (r=0.391) ด้านแบบแผนความคิด (r=0.363) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (r=0.326) และด้านความรอบรู้แห่งตน (r=0.301) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อนำข้อมูลมาสรุปทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับสภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีอิทธิพลทางบวกต่อสภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยด้านการเรียนรู้ไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อสภาพความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทั้ง 5 ด้าน

2. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้สามารถอธิบายความแปรปรวนของสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านการจัดการความรู้มีอิทธิพลทางบวกต่อสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความรอบรู้แห่งตน (β= 0.33) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (β=0.29) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (β=0.26) ด้านความรอบรู้แห่งตน (β=0.24) ด้านแบบแผนความคิด (β=0.22) ตามลำดับ

อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบลบางขนุน มีมุมมองและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนโดยการระดมความคิดจากบุคลากรทั่วทั้งชุมชน เพราะการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ นโยบายและบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญ ความคิดเห็นที่แตกต่างกันสำหรับตัวบุคคลส่งผลต่อการถ่ายทอดข้อมูลออกไป การกำหนดกลยุทธ์ ระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาดำเนินการ ทำการวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลมากำหนดแนวทางในการดำเนินงาน นำมาวางแผนยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้รวมถึงการนำไปประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะบุคลากรให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ และมีการดำเนินกลยุทธ์รูปแบบกรรมการคณะทำงานมีการรายงานแผนรายงาน กำหนดแผนกลยุทธ์ แผนประจำปี มีการกำกับติดตาม มีแผนยุทธศาสตร์ 1-5 ปี มีการกำหนดเป้าหมายในกลยุทธ์ชัดเจนตาม

แผนงานของการจัดการความรู้และมีการติดตามประเมินผล แผนนโยบายควรกำหนดโครงสร้างให้ชัดเจนจากกระบวนการทำงานโดยใช้เครื่องมือหรือสื่อที่จะใช้ถ่ายทอดความรู้และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางปฏิบัติ ผู้บริหาร บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกำหนดแนวทางการปฏิบัติ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการตามนโยบายของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจะให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อเน้นการปฏิบัติอย่างแท้จริงและเห็นความสำคัญการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ควรมีการจัดประชุมกำหนดแนวทางแผนปฏิบัติการประจำปีในโดยมีทั้งฝ่ายปฏิบัติการและฝ่ายสนับสนุน รวมทั้งบุคลากรสามารถขับเคลื่อนได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จงลักษ เวชธรรมา (2556) เรื่องการจัดการความรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแหลม จังหวัดจันทบุรี ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นว่า ทรัพยากรมนุษย์และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยผู้บริหารให้การสนับสนุนการพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการจัดการความรู้ที่ชัดเจน ทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญการที่จะทำให้ตกผลึกความรู้ไว้อย่างชัดเจน และนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เข้มแข็งชัดเจน ร่วมกับคนในชุมชนพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาวัฒนธรรมชุมชน ค่านิยมร่วมกัน สามารถขับเคลื่อนให้พัฒนาให้เกิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งภายนอกและภายในชุมชน นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน การขับเคลื่อนอย่างชัดเจน

แนวทางพัฒนา 1. การผลักดันการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มุ่งสู่การเป็นการจัดการความรู้ควรบรรจุใช้เป็นแผนกลยุทธ์ โดยเริ่มจากตัวบุคคล ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ตระหนักกับบุคลากร การสร้างเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเป็นศูนย์กลางหลักในการรวบรวมความรู้ของชุมชน ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำเอาจุดเด่นที่ต่างกันของกลุ่ม ชมรมต่างของบุคลากรในชุมชนนำมาแลกเปลี่ยนก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เกิดคลังความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสร้างคลังความรู้ของชุมชน 3. การทำระบบสารสนเทศผ่านเครือข่ายร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณุมาศ กุละศิริมา และคณะ (2556) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางในการจัดการความรู้โดยใช้เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ชุมชนตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยชมรมต่าง ๆ ควรมีการแบ่งปันคลังความรู้ร่วมกันใช้ประโยชน์ร่วมกัน จัดเวทีประชุมผ่านเครือข่ายทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแบ่งปันและถ่ายทอดกลยุทธ์ในการนำสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง ขับเคลื่อนร่วมกันมุ่งสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และร่วมกัน สร้างบรรยากาศแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารองค์การส่วนตำบลและผู้นำชุมชน ควรเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนวัฒนธรรมของการเรียนรู้ของบุคลากรในชุมชนผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ตั้งไลน์กลุ่มของแต่ละชุมชน เป็นต้น

2. ผู้บริหารองค์กรส่วนตำบลและผู้นำชุมชน ควรเน้นเรื่องแรงจูงใจ ด้านการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญที่ตัวคนเพราะจะต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลา ด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญมากในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์การที่มีกระบวนการจัดการความรู้ที่ชัดเจน ตัวบุคคลนำมาซึ่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่นจัดประชุมตัวแทนของหมู่บ้านแต่ละหมู่รวมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมทุก 2 สัปดาห์

3. ผู้บริหารองค์การส่วนตำบลและผู้นำชุมชน ควรเน้นการปรับโครงการสร้างให้เอื้อต่อการติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศในการทำงานส่งเสริมให้บุคคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแบ่งปันและถ่ายทอดกลยุทธ์ในการนำสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง ขับเคลื่อนร่วมกันมุ่งสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ สร้างหน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกัน ประสานงาน สร้างบรรยากาศนวัตกรรมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถเข้าถึงระบบข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผู้บริหารองค์การส่วนตำบลหรือผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านควรมีการจัดทำการระดมความรู้ในการแก้ไขปัญหาและสร้างองค์ความรู้ของชุมชนอย่างเป็นระบบร่วมกับคนในชุมชน เช่น นัดหมายกำหนดการล่วงหน้าในแต่ละกิจกรรมอย่างน้อย 1 สัปดาห์ เป็นต้น

5. ผู้บริหารองค์การส่วนตำบล และผู้นำชุมชนควรสร้างศูนย์เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนของตนเองและประสานกับกลุ่มสมาชิกต่างภายในชุมชนมาจัดการให้ความรู้กับคนภายในชุมชนที่ไม่ใช่สมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขนุน

เอกสารอ้างอิง

จงลักษ เวชธรรมา. (2556). **การจัดการความรู้ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแหลม จังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ชัชวาลย์ เรืองประพันธ์. (2543). **สถิติพื้นฐานพร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์ ด้วยโปรแกรม Minitab SPSS และ SAS.** ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

พรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ. (2560). **แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองแพร่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน.** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

เรณุมาศ กุละศิริมา และคณะ. (2556). *แนวทางในการจัดการความรู้โดยใช้เครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ชุมชน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*. **วารสารวิจัย มสด สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**, 12 มกราคม-เมษายน 2016.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒผล. (2562). **การถอดบทเรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักบริหารการทะเบียน. (2563). ค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2564, จาก https://www.bangkhanoon.go.th/tambon/general

Peter M. Senge. (2006). **The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization.** New York: Doubleday.

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ของประชาชนจังหวัดน่าน

The Relationship between Personal Factors and Online Financial Transaction Behavior of People in Nan Province

พลวรรธน์ คำประเสริฐ
นักศึกษา แขนงวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
E-mail: ice_phakchanya@hotmail.com
บริบูรณ์ ปิ่นประยงค์
อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการจัดการ แขนงวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
E-mail: boriboon60@gmail.com
วรรณา ศิลปอาชา
อาจารย์ประจำสาขาวิทยาการจัดการ แขนงวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
E-mail: wsilparcha@gmail.com
Ponlawat Kumprasert
Student, School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University
Boriboon Pinprayong
Lecturer in Management Science, Business Administration,
Sukhothai Thammathirat Open University
Wanna Silparcha
Lecturer in Management Science, Business Administration,
Sukhothai Thammathirat Open University

(Received: October 11, 2021; Revised: October 16, 2021; Accepted: October 29, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ของประชาชนจังหวัดน่าน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับประชาชนจังหวัดน่าน จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากอำเภอ จากนั้นการสุ่มตัวอย่างแบบโควตาตามสัดส่วนจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก สถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ทวิตเตอร์และอินเทอร์เน็ตแบงค์กิ้ง อายุไม่มีไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้แอปพลิเคชันทางการเงินและอินเทอร์เน็ตแบงค์กิ้ง ส่วนเพศมีความสัมพันธ์กับการใช้ทวิตเตอร์และแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์เท่านั้น ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากใช้แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่อายุไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้โอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ และเพศไม่มีความสัมพันธ์ในทุกประเด็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการ/ความคาดหวัง เกี่ยวกับการทำธุรกรรมออนไลน์มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความปลอดภัยของข้อมูล โปรโมชันและสิทธิประโยชน์ที่ดึงดูดใจ ขั้นตอนง่ายเข้าถึงได้สะดวก

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงิน การทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ การใช้ประโยชน์

Abstract

The purpose of this research was to study the relationship between personal factors and online financial transaction behavior of people in Nan province. A questionnaire was used to collect data from 400 people in Nan Province by simple random sampling with the districts, then quota random sampling with proportional to the number of samples, and convenient sampling. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and chi-square test.

The results showed that personal factors which were age, education, occupation and income had a correlation with the online financial transaction behavior on the application/website/online service used with statistically significant at the .05 level. But the study was not correlated with use of Twitter and internet banking. Age has no relation to the use of financial applications and internet banking. Gender was only associated with use of Twitter and online trading applications/websites.

The personal factors with age, education, occupation and income were related to the utilization of using online applications/websites/services with a statistically significant at the .05 level. But age was not correlated with the average annual amount spent on money transfers/other financial transactions, and gender was not correlated in any respect to the utilization of online applications/websites/services. The respondents had the top 3 most concerning online transactions are information security. Attractive promotions and benefits Easy steps, easy access

Keywords: personal factors, financial transaction behavior, online financial transactions, utilization

บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในหลาย ๆ ด้าน ให้มีความสะดวกสบายมากขึ้น ช่วยลดระยะเวลาและขั้นตอนได้เป็นอย่างมาก เช่น การสื่อสาร การทำธุรกรรมการเงิน การซื้อขายสินค้า การค้นคว้าข้อมูล ความบันเทิง ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันใช้กันอย่างแพร่หลายทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะผู้ที่มีความพร้อมในการเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตได้เช่นคนที่มีรายได้สูงอย่างคนในสังคมเมือง จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) พบว่าคนไทยมีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่หลากหลาย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1. สื่อสังคมออนไลน์ 2. การรับ-ส่งอีเมล 3. การค้นหาข้อมูล สำหรับกิจกรรมการซื้อสินค้าและบริการมีร้อยละ 51.3 และการทำธุรกรรมทางการเงินร้อยละ 49.2 ซึ่งมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอีกกว่าครึ่งที่ไม่ได้ทำกิจกรรมดังกล่าว เป็นกลุ่มเป้าหมายที่สามารถขยายฐานการบริการให้ครอบคลุมเพิ่มขึ้นได้

ขณะที่กระแสการเป็นสังคมไร้เงินสด โดยหันมาใช้การทำธุรกรรมทางระบบออนไลน์หรือบัตรกำลังได้รับความสนใจและผลักดันให้สำเร็จในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยก็มีแนวคิดที่จะส่งเสริมเพื่อเข้าสู่สังคมไร้เงินสดเช่นกัน สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศตามรูปแบบประเทศไทย 4.0 ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น โครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายอินเทอร์เน็ต การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชากร การประชาสัมพันธ์ข้อมูล เป็นต้น ปัจจุบันมีประชากรไทยเพียงบางส่วนที่ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านั้น จะเห็นได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการใช้งานอินเทอร์เน็ตของคนในสังคมเมืองกับสังคมชนบท จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) พบว่าการใช้เทคโนโลยีของประชาชนในพื้นที่ในเขตเทศบาล มีการใช้ทั้งคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือในสัดส่วนที่สูงกว่าประชาชนในพื้นที่นอกเขต

เทศบาล ประชาชนที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 49.3 ส่วนพื้นที่ในเขตเทศบาลประชาชนมีการใช้อินเทอร์เน็ตถึงร้อยละ 66.1 โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ที่มีสัดส่วนผู้ใช้งานทั้ง 3 ประเภท สูงที่สุดเป็นอันดับ 1 หากจะผลักดันสังคมไทยให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 เป็นสังคมไร้เงินสด มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อประโยชน์อย่างแพร่หลายนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์และการซื้อขายออนไลน์ที่จะช่วยส่งเสริมการเป็นสังคมไร้เงินสดและการเติบโตทางเศรษฐกิจในตลาดออนไลน์ โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ยังมีการใช้ค่อนข้างน้อย นั่นคือกลุ่มคนในพื้นที่ชนบท เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนกำหนดนโยบาย เพื่อสนับสนุนให้เกิดการใช้งานอย่างแพร่หลายทั่วประเทศ

จังหวัดน่านเหมาะสำหรับใช้เป็นพื้นที่กรณีศึกษาในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความเป็นชนบทค่อนข้างสูง ความแตกต่างระหว่างพื้นที่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลไม่แตกต่างกันมากนัก มีสินค้าพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์และมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เหมาะแก่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทว่าข้อมูลด้านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า ประชาชนมีการใช้คอมพิวเตอร์เพียงร้อยละ 26.0 ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 43.1 ในขณะที่ใช้โทรศัพท์มือถือถึงร้อยละ 83.7 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) ข้อมูลนี้ทำให้ทราบว่ามีประชาชนอีกจำนวนไม่น้อยที่เข้าถึงการใช้โทรศัพท์มือถือได้ แต่ยังไม่มีการใช้อินเทอร์เน็ต การศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบข้อมูลปัจจัยด้านต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถนำมาวิเคราะห์และวางแผนเพื่อสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากโครงข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น การทำธุรกรรมออนไลน์ต่าง ๆ ทั้งด้านการเงินและการซื้อขายสินค้า รวมถึงกิจกรรมบันเทิงและอื่น ๆ สามารถใช้เป็นต้นแบบและขยายผลไปสู่การศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในยุคแห่งการขับเคลื่อนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ คือการดำเนินกิจกรรมใด ๆ กับผู้อื่น ทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยใช้สื่อออนไลน์ เช่น การโอนเงิน ชำระค่าสินค้าและบริการ การใช้บริการของธนาคารผ่านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์ทางการเงิน การตกลงซื้อขายสินค้าและบริการผ่านแอปพลิเคชันสื่อสาร แอปพลิเคชันสำหรับซื้อขาย หรือเว็บไซต์กลาง เป็นต้น ซึ่งมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานตั้งแต่ยุคที่เรียกว่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเริ่มมาจากการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศในกิจการธนาคาร ทำให้มีการทำธุรกิจผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แต่ในปัจจุบันสื่อที่เป็นที่นิยมและมีความแพร่หลายคืออินเทอร์เน็ต หรือที่เรียกว่า E-Commerce ที่มีจุดเด่นคือประหยัดค่าใช้จ่าย ลดข้อจำกัดด้านระยะทาง สถานที่ และเวลา ตั้งแต่ปี ค.ศ.1990 การพัฒนาระบบการใช้อินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์เพื่อการทำธุรกรรมได้เปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกรรมของธนาคารทั่วโลก ซึ่งได้เล็งเห็นถึง

ช่องทางการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจ ผ่านการทำธุรกรรมออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตแบงค์กิ้ง เช่นเดียวกับการบริการ Mobile Banking Application เกิดขึ้นในประเทศไทยครั้งแรกในปี พ.ศ. 2543 และพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ที่มีฟังก์ชั่นการใช้งานที่ง่ายขึ้น สะดวกและรวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับวิถีชีวิตในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น แอปพลิเคชัน เป็นต้น

2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำด้วยเหตุผล การยอมรับเทคโนโลยี การรับรู้ความสามารถตนเองของบุคคล สิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคล นอกจากทัศนคติที่มีของตนเองแล้วยังขึ้นกับความเชื่อและพฤติกรรมของบุคคลใกล้ชิดด้วย และหากบุคคลรับรู้ถึงคุณประโยชน์ในการใช้งานเทคโนโลยีต่าง ๆ และความสามารถของตนเอง จะมีแนวโน้มสูงที่จะใช้นวัตกรรมนั้น เช่น หากการซื้อขายออนไลน์มีขั้นตอนง่าย ผู้บริโภคก็จะรู้สึกว่าตนสามารถทำได้เช่นเดียวกับการเดินทางไปยังสถานที่จำหน่าย เป็นต้น ก็จะมีแนวโน้มสูงที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา (จิรพร ศรีพลาวัฒน์, 2552) อีกทั้งยังมีแนวคิดด้านความเชื่อมั่น และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการ

2.3 แนวคิดด้านประชากรศาสตร์ เป็นแนวคิดการแบ่งกลุ่มประชากรทางการตลาดที่มีหลักการความเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ ประชากรที่มีลักษณะต่างกัน จะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ การซื้อสินค้า และพฤติกรรมอื่น ๆ ต่างกัน (Kotler and Keller, 2009: 255) ซึ่งกระบวนการยอมรับในการทำธุรกรรมทางการเงินและการซื้อขายออนไลน์ของประชาชน ก็จะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปอีกแบบหนึ่ง โดยจากการศึกษาของ วรรณพร หวลมานพ (2558) ได้สรุปไว้ว่าบุคคลที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีแบบแผนพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ สามารถใช้วิธีวิเคราะห์ทางสถิติได้หลายวิธี และมีการกำหนดปัจจัย/ตัวแปรที่หลากหลาย และให้ผลการวิจัยทั้งสอดคล้องและต่างกันไป เช่น งานวิจัยของ จิรพร ศรีพลาวัฒน์ (2552) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) และวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลเชิงลบต่อพฤติกรรมความตั้งใจในการใช้บริการโมบายแบงค์กิ้ง ได้แก่ ปัจจัยด้านอุปกรณ์สื่อสาร การรับรู้ถึงความเสี่ยง การขาดข้อมูลข่าวสาร และค่าใช้จ่ายที่รับรู้ได้ ส่วนงานของ ณัฐกานต์ เพชรบุรีกุล (2559) ใช้สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและทัศนคติด้านขั้นตอนการใช้บริการที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ของข้าราชการในกรุงเทพมหานคร ส่วนพนักงานเอกชน ปัจจัยด้านอายุและรายได้ ทัศนคติด้านความสะดวกในการใช้งาน ความถูกต้อง ความปลอดภัย ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์แตกต่างกัน การศึกษาของ เสาวณิต อุดมเวชสกุล

(2557) พบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการ M-Banking Application และจากงานของ สุรีย์พร เหมืองหลิ่ง (2558) พบว่า อายุและระดับรายได้ที่ต่างกัน มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการที่แตกต่างกัน ส่วนเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางการเงินผ่าน Mobile Banking Application

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

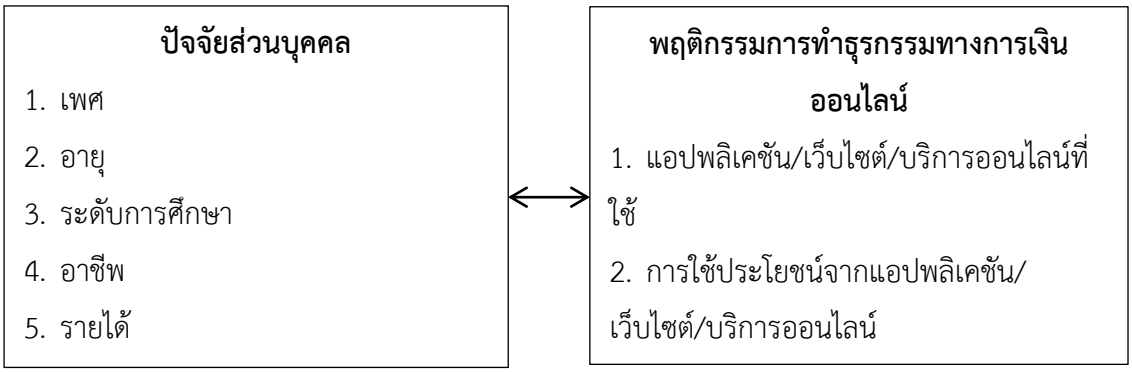

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรจังหวัดน่านที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 404,002 คน (กรมการปกครอง, 2562) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane (1967) คำนวณขนาดตัวอย่างที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ตัวอย่าง 400 คน แล้วสุ่มตัวอย่างแบบ 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ทำการการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากอำเภอที่จะทำการสำรวจ 5 อำเภอ จากทั้งสิ้น 15 อำเภอ ได้อำเภอที่จะสำรวจ คือ 1. อำเภอเมืองน่าน 2. อำเภอปัว 3. อำเภอนาน้อย 4. อำเภอแม่จริม และ 5. อำเภอบ้านหลวง ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยแบ่งสัดส่วนการเก็บข้อมูลจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดตัวอย่างที่จะสำรวจอำเภอละ 80 ตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 3 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากตัวอย่างตามโอกาสสะดวกที่ได้พบในพื้นที่ แต่ละอำเภอ ให้กระจายตามเพศ อายุ และอาชีพ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม มีจำนวน 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 การใช้งานเทคโนโลยีออนไลน์ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการที่ใช้ โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (Rating Scale)

ตอนที่ 3 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมออนไลน์ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการที่ใช้ แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์ แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์อื่น ๆ เช่น YouTube, Pantip ฯลฯ แอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคาร และอินเทอร์เน็ตแบงค์กิ้งของธนาคาร โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (Rating Scale)

ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการ/ความคาดหวังและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำธุรกรรมออนไลน์

โดยผู้วิจัยได้ทำการ Try Out เพื่อทดสอบความสอดคล้องและบ่งบอกมิติเดียวกันของข้อคำถามที่ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน โดยคำนวณจากค่าสถิติโดยใช้ Cronbach's Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.77 ดังนั้นจึงนำแบบสอบถามนี้ไปใช้สำรวจได้

ข้อมูลที่ศึกษาได้รวบรวมมาจาก 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ในพื้นที่จังหวัดน่าน ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ.2563 และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยการค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากหนังสือ วารสาร งานวิจัย บทความ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้บรรยายข้อมูลและนำเสนอเป็นความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการรายงานข้อมูลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) และหาค่าระดับความสัมพันธ์นั้นจากค่าสัมประสิทธิ์ของความสัมพันธ์ (Contingency Coefficient: C) โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson)

ผลการวิจัย

1. การใช้งานเทคโนโลยีออนไลน์

ตารางที่ 1 การใช้งานเทคโนโลยีออนไลน์

การใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ใช้ทั้ง 3 อย่าง	75	18.8
ใช้เพียงบางอย่าง	222	55.5
ไม่ใช้ทั้ง 3 อย่าง	103	25.7
รวม	**400**	**100**
ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต*		
ใช้ไม่เกินวันละ 2 ชั่วโมง	100	33.7
ใช้วันละ 2-5 ชั่วโมง	140	47.2
ใช้วันละ 5-8 ชั่วโมง	39	13.1
ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต*	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ใช้วันละมากกว่า 8 ชั่วโมง ขึ้นไป	12	4.0
ไม่ใช้เลย	6	2.0
รวม	**297**	**100**
แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการที่ใช้**	**จำนวน**	**ร้อยละ**
ไลน์ (Line)	250	85.9
เฟซบุ๊ก (Facebook)	212	72.9
อินสตาแกรม (Instagram)	55	18.9
ทวิตเตอร์ (Twitter)	49	16.8
แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์	33	11.3
อื่น ๆ เช่น YouTube, Pantip ฯลฯ	276	94.8
แอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคาร	31	10.7
อินเทอร์เน็ตแบงค์กิ้งของธนาคาร	3	1.0
รวม	**291**	**100**

* เฉพาะผู้ที่ใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์

** เฉพาะผู้ที่ใช้อินเทอร์เน็ต และตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 74.2 มีการใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ โดยใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์เพียงบางอย่างมากที่สุด จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมา คือ ใช้อุปกรณ์ทั้ง 3 อย่าง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 และมีประชาชนที่ตอบคำถามไม่ใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ทั้ง 3 อย่าง จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 98.0 มีการใช้อินเทอร์เน็ต โดยใช้อินเทอร์เน็ตวันละ 2-5 ชั่วโมง มากที่สุด จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 รองลงมาใช้อินเทอร์เน็ตไม่เกินวันละ 2 ชั่วโมง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 ใช้อินเทอร์เน็ตวันละ 5-8 ชั่วโมง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 13.1 ใช้อินเทอร์เน็ตวันละมากกว่า 8 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และไม่ใช้อินเทอร์เน็ตเลย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามใช้งานแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการอื่น ๆ เช่น YouTube, Pantip ฯลฯ มากที่สุด จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 94.8 รองลงมา คือ ใช้บริการไลน์ (Line) จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 85.9 ใช้บริการเฟซบุ๊ก (Facebook) จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 ใช้บริการอินสตาแกรม (Instagram) จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 ใช้บริการทวิตเตอร์ (Twitter) จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ใช้บริการแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ใช้บริการแอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคาร จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7 และใช้บริการอินเทอร์เน็ตแบงค์กิ้งของธนาคารน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์เพื่อความบันเทิง สื่อสาร หาข้อมูล ฯลฯ ร้อยละ 99.0 ใช้สื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลง/ซื้อขาย ร้อยละ 18.9 ใช้เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ ร้อยละ 18.6 ซึ่งทั้งสองอย่างนี้ส่วนใหญ่ใช้เงินเฉลี่ย 1,001-5,000 บาท/ปี ใช้โอนเงิน/ทำธุรกรรมการเงินอื่น ๆ ร้อยละ 11.7 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เงินเฉลี่ย 20,001-50,000 บาท/ปี และสิ่งที่คาดหวังมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความปลอดภัยของข้อมูล โปรโมชัน และสิทธิประโยชน์ที่ดึงดูดใจ ขั้นตอนง่ายเข้าถึงได้สะดวก

2. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้

แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการที่ใช้	p-value				
	เพศ	อายุ	การศึกษา	อาชีพ	รายได้
ไลน์ (Line)	0.073	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**
เฟซบุ๊ก (Facebook)	0.399	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**
อินสตาแกรม (Instagram)	0.142	0.000**	0.011*	0.000**	0.000**
ทวิตเตอร์ (Twitter)	0.027*	0.000**	0.055	0.000**	0.000**
แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์	0.040*	0.000**	0.000**	0.001**	0.008**
แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์อื่น ๆ เช่น YouTube, Pantip ฯลฯ	0.119	0.016*	0.000**	0.000**	0.017*
แอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคาร	0.821	0.598	0.000**	0.000**	0.000**
อินเทอร์เน็ตแบงค์กิ้งของธนาคาร	0.632	0.114	0.17	0.153	0.000**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ คือ ทวิตเตอร์ (Twitter) และแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ คือ ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) และแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ คือ แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์อื่น ๆ เช่น YouTube, Pantip ฯลฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ คือ ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์ แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์อื่น ๆ เช่น YouTube, Pantip ฯลฯ และแอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ คือ อินสตาแกรม (Instagram) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ คือ ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์ แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์อื่น ๆ เช่น YouTube, Pantip ฯลฯ และแอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ คือ ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์ แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์อื่น ๆ เช่น YouTube, Pantip ฯลฯ และอินเทอร์เน็ตแบงค์กิ้งของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ที่ใช้ คือ แอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ ด้านการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์

การใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์	**p-value**				
	เพศ	**อายุ**	**การศึกษา**	**อาชีพ**	**รายได้**
สื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย	0.385	0.003**	0.000**	0.000**	0.000**
ความถี่ที่ใช้สื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย	0.114	0.015*	0.000**	0.000**	0.000**
จำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้สื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย	0.541	0.006**	0.000**	0.000**	0.000**
เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ	0.182	0.028*	0.000**	0.000**	0.000**
ความถี่ที่ใช้เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ	0.325	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**
จำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ	0.286	0.000**	0.000**	0.000**	0.000**
โอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ	0.713	0.399	0.000**	0.000**	0.000**
ความถี่ที่ใช้โอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ	0.460	0.021*	0.000**	0.000**	0.000**

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ (ต่อ)

การใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์	p-value				
	เพศ	อายุ	การศึกษา	อาชีพ	รายได้
จำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้โอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ	0.905	0.077	0.000**	0.000**	0.000**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ ด้านการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์

อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ ด้านการใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์/บริการออนไลน์ด้านการสื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย จำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้สื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย ความถี่ที่ใช้เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ และจำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านความถี่ที่ใช้สื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ และความถี่ที่ใช้โอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ด้านสื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย ความถี่ที่ใช้สื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย จำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้สื่อสาร/เยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อ/ขาย เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ ความถี่ที่ใช้เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ จำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้เติมเงิน/ซื้อ/ชำระค่าสินค้าและบริการ โอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ ความถี่ที่ใช้โอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ และจำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้โอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศมีความสัมพันธ์กับการใช้งานเพียง 2 ประเภท คือ ทวิตเตอร์ และแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์เท่านั้น แสดงว่า เพศที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมในการทำธุรกรรมออนไลน์และการใช้เทคโนโลยีออนไลน์น้อยมาก เมื่อเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ คือ อายุ อาชีพ การศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ปัจจัยทั้ง 4 อย่างนี้ มีความสัมพันธ์กับการใช้งานแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์ และการใช้ประโยชน์ในหลาย ๆ ประเด็นมากกว่าเพศ โดยเฉพาะประเด็น

ด้านการทำธุรกรรมทางการเงินและการซื้อขายออนไลน์ พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 อย่างนี้ มีความสัมพันธ์กับทั้งการใช้แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์ การใช้/ความถี่ที่ใช้/จำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้ในการสื่อสารเยี่ยมชมเพื่อตกลงซื้อขาย การใช้/ความถี่ที่ใช้/จำนวนเงินเฉลี่ยต่อปีที่ใช้ในการเติมเงินหรือซื้อหรือชำระค่าสินค้าและบริการ และความถี่ที่ใช้โอนเงินหรือทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ และเมื่อเรียงลำดับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประเด็นต่าง ๆ มากที่สุด พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ อาชีพ การศึกษา อายุ และเพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเรียงจากมากไปน้อย ตามลำดับ ซึ่งบางส่วนสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐกานต์ เพชรบุรีกุล (2559: 65) ที่พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบออนไลน์ของข้าราชการในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน และปัจจัยด้านอายุและรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบออนไลน์ของพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน ส่วน เสาวณิต อุดมเวชสกุล (2557: 59) พบว่า เพศไม่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการ M-Banking Application แต่อายุมีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการ M-Banking Application และการศึกษา ของ แก้วขวัญ ผดุงพิพัฒน์บวร (2559: 58) พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการธนาคารบนโทรศัพท์มือถือของธนาคารกรุงไทยที่แตกต่างกัน

ปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ได้แก่ การใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ และความถี่ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตต่างมีความสัมพันธ์กับการใช้งานแอปพลิเคชัน/เว็บไซต์และการใช้ประโยชน์บางอย่างแตกต่างกันไป เช่น การใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ที่ต่างกันมีผลต่อการใช้แอปพลิเคชัน/เว็บไซต์สำหรับซื้อขายออนไลน์ แอปพลิเคชันทางการเงินของธนาคาร ความถี่และจำนวนเงินในการโอนเงิน/ทำธุรกรรมทางการเงินอื่น ๆ แต่ความถี่ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตไม่มีผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ยังมีประชาชนจังหวัดน่านกว่าหนึ่งในสี่ที่ไม่มีการใช้อุปกรณ์สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์และใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสิ่งพื้นฐานที่จำเป็นสู่การใช้ประโยชน์ในการทำธุรกรรมทางการเงินและการซื้อขายออนไลน์ และเทคโนโลยีออนไลน์อื่น ๆ ส่วนผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล การใช้สมาร์ทโฟน/แท็บเล็ต/คอมพิวเตอร์ ความถี่ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตและทัศนคติความคิดเห็นด้านต่าง ๆ มีผลต่อพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินและการซื้อขายออนไลน์ในประเด็นต่าง ๆ แตกต่างกันไป ซึ่งต้องพิจารณาในแต่ละประเด็น โดยผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ มีความสัมพันธ์กับประเด็นต่าง ๆ และมีผลต่อการทำธุรกรรมทางการเงินและการซื้อขายออนไลน์ของประชาชนจังหวัดน่านมาก

ที่สุด รองลงมา ได้แก่ อาชีพ การศึกษา อายุ และเพศ เรียงจากมากไปน้อยตามลำดับ เป็นข้อมูลที่น่าสนใจที่ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถนำมาใช้วางแผนเพื่อส่งเสริมการตลาดเจาะจงกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะด้าน E-Commerce ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีบทบาทในอนาคตมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเฉพาะในพื้นที่จังหวัดน่าน ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจมุ่งที่จะศึกษาในพื้นที่ที่ค่อนข้างมีความเป็นชนบท ประชาชนยังเข้าถึงการใช้บริการทางออนไลน์ไม่มากนัก เพื่อให้ได้ข้อมูลและทราบความต้องการแล้วนำมาส่งเสริมการใช้งานและเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในอนาคต ซึ่งยังมีอีกหลายพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายกัน สามารถนำแนวทางในการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้และศึกษาเพิ่มเติมในพื้นที่อื่นได้ เทคโนโลยีออนไลน์ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ตามวิถีของโลกในยุคปัจจุบันและอนาคต ลักษณะรูปแบบการให้บริการต่าง ๆ อาจเปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้น หรือค่อย ๆ หายไปตามความนิยมของผู้ใช้ การศึกษาในครั้งต่อ ๆ ไป ควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้และศึกษาข้อมูลบริบทที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด หรือเพิ่มสิ่งที่น่าสนใจที่มีแนวโน้มที่ดีในอนาคต เพื่อให้ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และนำไปวางแผนใช้งานได้อย่างทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2562). **จำนวนประชากรปี พ.ศ.2562**. ค้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2563, จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php.

แก้วขวัญ ผดุงพิพัฒน์บวร. (2559). **ปัจจัยที่ผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการธนาคารบนโทรศัพท์มือถือของธนาคารกรุงไทย (KTB Netbank).** การค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จิรพร ศรีพลาวัฒน์. (2552). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับและใช้บริการโมบายแบงค์กิ้ง.** การศึกษาอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐกานต์ เพชรบุรีกุล. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบออนไลน์ของข้าราชการเปรียบเทียบกับพนักงานเอกชนในกรุงเทพมหานคร.** ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

วรรณพร หวลมานพ. (2558). **พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้แอพพลิเคชั่นเคโมบายแบงก์กิ้งพลัสของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). **ร้อยละของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต เปรียบเทียบตามกิจกรรมการใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต พ.ศ.2561.** ค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2562, จาก https://www.twfdigital.com/blog/2019/03/thailand-internet-user-profile-2018/.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. *(2562).* **ผลสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนพ.ศ.2561.** ค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2562, จาก www.nso.go.th.

สุรีย์พร เหมืองหลิ่ง. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการทางการเงินผ่าน Mobile Banking Application ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** การค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสรี วงษ์มณฑา. (2542). **กลยุทธ์การตลาด การวางแผนการตลาด.** กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

เสาวณิต อุดมเวชสกุล. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการใช้บริการ M-Banking Application ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Kotler, P., & Keller, K. L. *(2009).* **Marketing management**. 12th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

Yamane, T. (1967). **Statistics, An Introductory Analysis**. 2nd ed. New York: Harper and Row.

การจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร

Knowledge Management and Change Management Process for Enhancing the Efficiency of Teaching and Learning Management in Higher Education Institutions of the Benjamitra Network

พนิดา วัชระรังษี
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: pavash@rpu.ac.th
Panida Vashararangsi
Lecturer, Faculty of Business Administration, Rajapruk University

(Received: October 4, 2022; Revised: October 27, 2022; Accepted: November 2, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร 2) กระบวนการการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร 3) การจัดการเรียนการสอนของบุคลากรทางการศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร และ 4) เปรียบเทียบการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรทางการศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร จำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่แบบเชฟเฟ่

ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงความรู้ ($\bar{x}$ =4.56, SD=0.45) และด้านการเรียนรู้ ($\bar{x}$=4.50, SD=0.47) ตามลำดับ และมีกระบวนการการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้ ($\bar{x}$ =4.44, SD=0.62) องค์ประกอบที่ 5 การวัดผล ($\bar{x}$ =4.42, SD=0.68) องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ($\bar{x}$ =4.41, SD=0.53) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการและเครื่องมือ ($\bar{x}$ =4.40, SD=0.63) องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสาร ($\bar{x}$ =4.38, SD=0.59) และองค์ประกอบที่ 6 การยกย่องชมเชยและการให้รางวัล ($\bar{x}$ =4.38,

SD=0.70) ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบเรียงตามลำดับ คือ ด้านค่านิยม ค่านิยม ($\bar{x}$ =4.65, SD=0.46) ด้านองค์ความรู้ ($\bar{x}$ =4.55, SD=0.47) ด้านสมรรถนะ ($\bar{x}$ =4.53, SD=0.50) ส่วนการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร จำแนกตามเพศพบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการจัดการความรู้ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนโดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ และตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างกัน มีการจัดการความรู้ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ การบริหารการเปลี่ยนแปลง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

Abstract

The objectives of this research article were 1) knowledge management of higher education institutions of the Benjamitra Network 2) the process of change management in enhancing the efficiency of teaching and learning management in the Benjamitra Network higher education institutions 3) the teaching and learning management of educational personnel of the Benjamitra Network and 4) Comparison of knowledge management of higher education institutions in the Benjamitra Network. The sample group was educational personnel of the Benjamitra Network consisted of 280 people. The research instruments were questionnaires. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA with Scheffé's method.

The results of the research revealed that the personnel of higher education of institutions of the Benjamitra Network have opinion on knowledge management at the highest level, the two aspects were knowledge access ($\bar{x}$ =4.56, SD=0.45) and learning ($\bar{x}$ =4.50, SD=0.47), respectively. Also there was a change management process to increase the efficiency of teaching and learning management. According to the 6 components, all components were at a high level, as following; Component 4 learning ($\bar{x}$ =4.44, SD=0.62), Component 5 measurement ($\bar{x}$ =4.42, SD=0.68), Component 1 preparation and behavior modification ($\bar{x}$ =4.41, SD=0.53), Component 3 processes and tools ($\bar{x}$ =4.40, SD=0.63), Component 2 communication ($\bar{x}$ =4.38, SD=0.59), and Component 6 commendation and reward ($\bar{x}$ =4.38, SD=0.70). As for teaching and learning management, it was at the highest level with all components in order, namely values

($\bar{x}$ =4.65, SD=0.46), knowledge ($\bar{x}$ =4.55, SD=0.47). Competencies ($\bar{x}$ =4.53, SD=0.50). The comparison of knowledge management to increase the efficiency of teaching and learning management of educational personnel in the Benjamitra network classified by gender, it was found that both males and females had knowledge management to increase the efficiency of teaching management as a whole with no different. Hence, the different age and position of responsibility had different knowledge management to optimize the management of teaching and learning.

Keywords: knowledge management, change management, teaching and learning efficiency

บทนำ

การจัดการความรู้เป็นกระบวนการรวบรวมความรู้ที่เกิดจากความรู้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และนำมาถ่ายทอดในรูปแบบต่าง ๆ ที่ประจักษ์เห็นเข้าถึงได้ เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล วัตถุประสงค์หลัก คือ การนำความรู้ไปสร้างคุณค่า เพิ่มผลิตผล ซึ่งการเขียนหรือเผยแพร่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่เรียกว่าความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) นั้น สามารถติดตามและรวบรวม มาจัดเป็นระบบได้ง่ายแต่ในทางกลับกันการจัดการองค์ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) ดำเนินการยากเพราะเป็นความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล ไม่มีการถอด หรือเขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร มักจะเป็นความรู้ ความเชี่ยวชาญจากประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ และการนำมาปฏิบัติที่บ่มเพาะในคนที่อยากต่อการถ่ายทอด ซึ่งการจัดการความรู้แบบองค์ความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) จะต้องมีกลไก และกระบวนการบริหารที่ดึงเอาความรู้จากบุคคลนั้นมาถ่ายทอดความรู้ให้กับคนอื่น ซึ่งวิธีการที่ใช้มีหลายรูปแบบ เช่น การระดมสมอง (Brainstorming) การมีชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practices: CoP) การใช้โปรแกรม และเทคโนโลยี เป็นต้น

การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายในที่ทำให้เกิดปัจจัยต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรง และทางอ้อมตามยุคตามสมัย ดังนั้นการบริหารจัดการเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงต้องวางแผนการรับมือ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

ภารกิจหนึ่งที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา คือ การดำเนินการตามแผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาชาติ โดยต้องคำนึงถึงการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา และผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งมาตรฐานการอุดมศึกษาเป็นเกณฑ์มาตรฐานจะเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้การศึกษามีคุณภาพ และได้มาตรฐานโดยประกาศของ

กระทรวงศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรฐาน 34 กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษา จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ และความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในคราวประชุมครั้งที่ 7/2546 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2549 จึงประกาศมาตรฐานการอุดมศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

มาตรฐานการอุดมศึกษาที่ถูกกำหนดขึ้นประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต หมายถึง บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมือง และพลเมืองโลก 2) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา คือ มีการบริหารจัดการการอุดมศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และพันธกิจของการอุดมศึกษาอย่างมีดุลยภาพ โดยแบ่งออกเป็นมาตรฐานย่อย 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านธรรมาภิบาลของการบริหารการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษา 3) มาตรฐานด้านการสร้าง และพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมการเรียนรู้ หมายถึง การแสวงหา การสร้างและจัดการความรู้ตามแนวทาง หลักการอันนำไปสู่สังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงมาใช้ เพื่อเป็นการกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เป็นกรอบให้สถาบันอุดมศึกษาได้กำหนดแนวทางของการเรียนการสอนในทิศทางเดียวกัน และเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร
2. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร
3. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรทางการศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร จำแนกตามลักษณะประชาการศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตรโดยกำหนดเป็นตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของบุคลากรสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเครือข่ายเบญจมิตร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถาบันการศึกษา ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) การจัดการความรู้ 7 ด้าน ดังนี้ ด้านการบ่งชี้ความรู้ ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ด้านการประมวลผล และกลั่นกรองความรู้ ด้านการเข้าถึงความรู้ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านองค์ความรู้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านสมรรถนะ องค์ประกอบที่ 3 ด้านค่านิยม 2) กระบวนการบริหารจัดการเปลี่ยนแปลง 6 องค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการและปรับเปลี่ยน องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสาร องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการและเครื่องมือ องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 การวัดผล และองค์ประกอบที่ 6 การยกย่องชมเชยและการให้รางวัล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

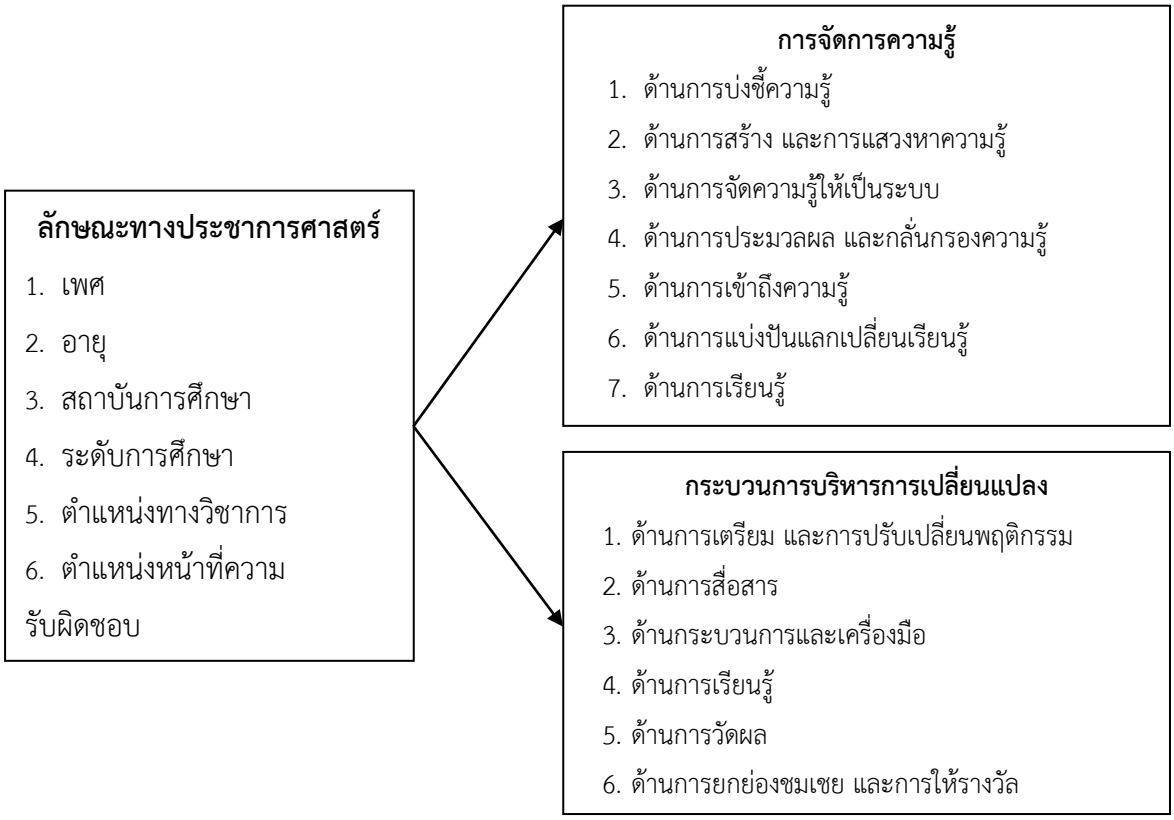

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัย เรื่องการจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติพรรณนาในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพที่เกิดจากการจัดการความรู้ และสถาบันอุดมศึกษามีกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงขององค์กร ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่อยู่ในเครือข่ายเบญจมิตร จำนวนรวมทั้งสิ้น 929 คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ 143 คน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ 184 คนมหาวิทยาลัยธนบุรี 271 คน มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น 97 คน มหาวิทยาลัยกรุงเทพสุวรรณภูมิ 90 คน วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง 40 คน วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก 104 คน (ที่มา: http://www.cheqa.mua.go.th) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแทนค่าสูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่มีความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยใช้สูตร Yamane (1973 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้จำนวน 279.61 คน หรือเท่ากับ 280 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 คือ มากที่สุด 4 คือ มาก 3 คือ ปานกลาง 2 คือ น้อย และ 1 คือ น้อยที่สุด ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เป็นแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ เพศ อายุ สถาบันการศึกษา ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ส่วนที่ 2 การจัดการความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ส่วนที่ 4 การจัดการเรียนการสอน ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น

โดยผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์การวิจัย กำหนดข้อคำถามตามด้านของการจัดการความรู้ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการจัดการเรียนการสอน ร่างแบบสอบถามตามประเด็น และให้ที่ปรึกษางานวิจัยพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย รวมทั้งความเหมาะสมในการใช้ภาษา นำเครื่องมือมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษางานวิจัย นำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 นำเครื่องมือมาทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือที่มาจากแบบสอบถามจำนวน 280 ชุดที่เก็บข้อมูลจากบุคลากรทางการศึกษาสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร

ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลจากการรวบรวมเอกสาร ตำรา บทความวิจัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุด และระบบสารสนเทศ อินเทอร์เน็ต ซึ่งข้อมูลส่วนนี้มิได้นำไปใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ แต่นำมาอ้างอิงเท่านั้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนที่ 2 การจัดการความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ส่วนที่ 3 กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ส่วนที่ 4 การจัดการเรียนการสอนใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติเชิงอนุมานใช้การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเบญจมิตรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ ใช้สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การจัดการความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร ในภาพรวม 7 ด้าน

การจัดการความรู้	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการบ่งชี้ความรู้	4.37	0.43	มาก
2. ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้	4.42	0.57	มาก
3. ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ	4.35	0.60	มาก
4. ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้	4.36	0.51	มาก
5. ด้านการเข้าถึงความรู้	4.56	0.45	มากที่สุด
6. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้	4.44	0.62	มาก
7. ด้านการเรียนรู้	4.50	0.47	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.43**	**0.44**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.43, SD=0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงความรู้ ($\bar{x}$ =4.56, SD=0.45) และด้านการเรียนรู้ ($\bar{x}$ =4.50,

SD=0.47) นอกนั้นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{x}$ =4.44, SD=0.62) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ($\bar{x}$ =4.42, SD=0.57) ด้านการบ่งชี้ความรู้ ($\bar{x}$ =4.37, SD=0.43) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{x}$ =4.36, SD=0.51) และด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ($\bar{x}$ =4.35, SD=0.60) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเข้าถึงความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ สถาบันการศึกษาสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนตามแหล่งเรียนรู้ทางอินเทอร์เน็ตที่อาจารย์ผู้สอนสร้างขึ้น และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยนำความรู้ที่มีเผยแพร่ให้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยนำข้อมูลความรู้เผยแพร่ในเอกสาร วารสาร แผ่นพับ ป้ายนิเทศประชาสัมพันธ์ และท่านเผยแพร่ข้อมูลความรู้โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เช่น เว็บไซต์ เว็บบอร์ด อินทราเน็ต และอินเทอร์เน็ต และผู้ใช้เข้าถึงได้ง่าย ตามลำดับ

2. ด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ได้แก่ บุคลากรมีองค์ความรู้สามารถต่อยอดความรู้ให้กับผู้อื่น การเรียนรู้และเพิ่มพูนความรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน และนำความรู้ไปใช้เผยแพร่จนเกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ที่หมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ การนำความรู้ที่ได้จากการแบ่งปันแลกเปลี่ยน หรือสืบค้นไปใช้ประโยชน์มาปรับใช้ และสร้างองค์ความรู้จากการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ตามลำดับ

3. ด้านการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ บุคลากรมีการนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนเคล็ดลับระหว่างกัน นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ผู้สอนมีเทคนิคการทำงาน และเทคนิคการแก้ปัญหาเพื่อมาแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีการปรับปรุงเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ โดยมีกิจกรรมกลุ่มคุณภาพงานด้านวิชาการและสร้างนวัตกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ โดยสถาบันเป็นแหล่งชุมชนแห่งการเรียนรู้ และทำงานเป็นระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมข้ามสายงาน มีระบบพี่เลี้ยง เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ตามลำดับ

4. ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ สถาบันการศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรเพิ่มทักษะความรู้ เข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนาจากภายในสถาบันจัดขึ้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย เหมาะแก่ตลาดแรงงาน และผู้เรียน สถาบันการศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรเพิ่มทักษะความรู้ โดยส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนาจากภายนอกเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย เหมาะแก่ตลาดแรงงาน และผู้เรียน โดยสถาบันสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการแก่บุคลากร โดยบุคลากรได้รับข่าวสารการอบรม ประชุม สัมมนา จากการประชาสัมพันธ์ของสถาบัน และยินดีเข้าร่วม เพราะเห็นเป็นสิ่งจำเป็นต่อสถาบันการศึกษา โดยสถาบันมีการสนับสนุนหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการในศาสตร์ และทันสมัยต่อยุคปัจจุบันให้กับบุคลากรได้ศึกษา หาความรู้ และนำไปใช้ในการเรียนการสอน และ

ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรจัดประชุมกลุ่มย่อย และการทำงานเป็นทีม เพื่อถ่ายทอดความรู้ และเก็บรวบรวมความรู้ที่เป็นรูปธรรมตามลำดับ

5. ด้านการบ่งชี้ความรู้ อยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนของสถาบันเป็นไปตามอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ และถือเป็นการปฏิบัติในรูปแบบเดียวกัน จนนำไปสู่วัฒนธรรมองค์กร ซึ่งผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงบริบท เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถาบัน โดยสถาบันการศึกษามีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ เหมาะสมแก่ผู้เรียน ผู้บริหารประชุมชี้แจงนโยบาย ขอบเขต และเป้าหมายที่ชัดเจนของการจัดการเรียนการสอน การรับรู้และเข้าใจ บริบท เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถาบัน และการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษามีความสอดคล้อง และเป็นไปตามอัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ที่สถาบันกำหนดตามลำดับ

6. ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ สถาบันการศึกษาสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนทั้งจากเอกสารประกอบการสอน ตำราที่อาจารย์ผู้สอนสร้างขึ้น และผู้ที่นำความรู้ไปใช้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ที่ท่านเผยแพร่ ได้ตลอดเวลา นอกนั้นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีการเผยแพร่ข้อมูลความรู้บนเอกสาร วารสาร แผ่นพับ ป้ายนิเทศ และมีแหล่งในการเก็บข้อมูลทั้งในรูปแบบเอกสาร และรูปแบบไฟล์เอกสาร ท่านเผยแพร่ข้อมูลความรู้ และปรับปรุงข้อมูลความรู้ตลอดเวลา และมีรู้สึกยุ่งยาก และเป็นภาระในการเผยแพร่ข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลความรู้ ตามลำดับ

7. ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ สถาบันการศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรสร้างแหล่งความรู้ เพื่อเผยแพร่ความรู้ สถาบันการศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์จากการศึกษาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้สอนสร้าง และเผยแพร่ สถาบันการศึกษาใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการความรู้อย่างเป็นระบบมีรูปแบบเป็นมาตรฐาน มีแหล่งบริการความรู้ให้กับบุคลากรอย่างทั่วถึง และนำข้อมูลเกี่ยวกับวิชาการ และศาสตร์ความรู้ นำมารวบรวมอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปเผยแพร่ในแหล่งเรียนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร ในภาพรวม 6 องค์ประกอบ

กระบวนการการบริหารการเปลี่ยนแปลง	$\bar{x}$	SD	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	4.41	0.53	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กระบวนการการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร ในภาพรวม 6 องค์ประกอบ (ต่อ)

กระบวนการการบริหารการเปลี่ยนแปลง	$\bar{x}$	SD	ระดับ
องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสาร	4.38	0.59	มาก
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการและเครื่องมือ	4.40	0.63	มาก
องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้	4.44	0.62	มาก
องค์ประกอบที่ 5 การวัดผล	4.42	0.68	มาก
องค์ประกอบที่ 6 การยกย่องชมเชยและการให้รางวัล	4.38	0.70	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.41**	**0.57**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า กระบวนการการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร โดยรวม 6 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.41, SD=0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้ ($\bar{x}$ =4.44, SD=0.62) องค์ประกอบที่ 5 การวัดผล ($\bar{x}$ =4.42, SD=0.68) องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ($\bar{x}$ =4.41, SD=0.53) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการและเครื่องมือ ($\bar{x}$ =4.40, SD=0.63) องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสาร ($\bar{x}$ =4.38, SD=0.59) และองค์ประกอบที่ 6 การยกย่องชมเชยและการให้รางวัล ($\bar{x}$ =4.38, SD=0.70) โดยมีรายละเอียดเรียงตามลำดับ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 4 การเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเพียง 1 ข้อ คือ สถาบันการศึกษามีการกำหนดเป้าหมายของการนำไปใช้ประโยชน์และผู้ได้รับประโยชน์จากการจัดการความรู้ นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ สถาบันการศึกษาส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้เป็นการกระจายความรู้ในสื่อที่เข้าถึงง่าย ผู้นำไปใช้สามารถได้ประโยชน์สูงสุด และสามารถนำไปต่อยอดจากการเผยแพร่ความรู้ในสื่อที่เข้าถึงง่าย โดยสถาบันการศึกษามีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องตลอดเวลา และสม่ำเสมอ

องค์ประกอบที่ 5 การวัดผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ สถาบันการศึกษามีการดำเนินการที่ตั้งไว้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ให้บรรลุเป้าหมาย โดยการวัดผล และประเมินผลของการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ มีการนำผลของการวัดมาใช้ในการปรับปรุงแผนการจัดการความรู้ในครั้งถัดไป และนำผลจากการปรับปรุงมาพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

องค์ประกอบที่ 1 การเตรียมการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ สถาบันการศึกษามี

นโยบายสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับผู้บริหาร และบุคลากรให้มีค่านิยมเปิดรับในสิ่งใหม่ของการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก และมีนโยบายให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น และนำไปสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ โดยส่งเสริมให้บุคคลากรมีการสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ในสายงานของตน และส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มพูนทักษะความรู้และวิทยาการสมัยใหม่ และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการและเครื่องมือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ บุคลากรมักหาความรู้ด้วยตนเองจากการศึกษาจากตำรา เอกสาร งานวิจัย และนำความรู้มากลั่นกรอง เพื่อสร้างกระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยบุคลากรมักหาความรู้จากการประชุม อบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ และจากผู้เชี่ยวชาญ และนำความรู้มากลั่นกรอง และสร้างกระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยสถาบันการศึกษามีวัฒนธรรมองค์กรต่อการจัดการความรู้อย่างชัดเจน คณะทำงานการจัดการความรู้มีเครื่องมือในการช่วยเหลือในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 6 การยกย่องชมเชยและการให้รางวัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ การได้รับการยกย่อง การได้รับรางวัล ถือเป็นความภาคภูมิใจในชีวิตการทำงาน สถาบันการศึกษามีการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคลากรให้มีค่านิยมเปิดรับในสิ่งใหม่ของการเปลี่ยนแปลงสังคมโลก และผลักดันให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยกย่องชมเชยให้รางวัลแก่กลุ่มที่มีการพัฒนาการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง และเหมาะสม มีการสร้างแรงจูงใจใหม่ ๆ ในทุก ๆ ปี เพื่อให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ สถาบันการศึกษามีการประชุมสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อความหมาย และให้ความสำคัญต่อการจัดการความรู้ โดยมีการประชุมเกี่ยวกับกระบวนการในการสร้างเครื่องมือในการจัดการความรู้ที่เข้าใจง่าย เหมาะสมต่อการทำงาน และสถาบันการศึกษามีเป้าหมายของการจัดการความรู้อย่างเป็นรูปธรรม และมีการทำงานที่ชัดเจน โดยมีการประชุมแจ้งถึงบทบาทหน้าที่ของกรรมการทำงาน และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการความรู้

3. ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร ในภาพรวม 3 องค์ประกอบ

การจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	SD	ระดับ
องค์ประกอบที่ 1 ด้านองค์ความรู้ (Knowledge)	4.55	0.47	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 ด้านสมรรถนะ (Competencies)	4.53	0.50	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร ในภาพรวม 3 องค์ประกอบ (ต่อ)

การจัดการเรียนการสอน	$\bar{x}$	SD	ระดับ
องค์ประกอบที่ 3 ด้านค่านิยม (Values)	4.65	0.46	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.58**	**0.43**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า การจัดการเรียนการสอนของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร โดยรวม 3 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ =4.58, SD=0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านค่านิยม (Values) ($\bar{x}$ =4.65, SD=0.46) องค์ประกอบที่ 1 ด้านองค์ความรู้ (Knowledge) ($\bar{x}$ =4.55, SD=0.47) องค์ประกอบที่ 2 ด้านสมรรถนะ (Competencies) ($\bar{x}$ =4.53, SD=0.50) โดยมีรายละเอียดเรียงตามลำดับ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 3 ด้านค่านิยม (Values) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ บุคลากรมีความภูมิใจเมื่อได้ทราบว่าลูกศิษย์ประสบความสำเร็จในอาชีพการงานที่ตรงกับที่เรียน และมีความภูมิใจในอาชีพอาจารย์ และธำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพอาจารย์ และสร้างคุณค่าในการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

องค์ประกอบที่ 1 ด้านองค์ความรู้ (Knowledge) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ บุคลากรมีความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาของตนเอง และมีประสบการณ์ในศาสตร์การสอน และการเรียนรู้ สามารถสร้างความรู้ใหม่จากการวิจัยในศาสตร์สาขาวิชาของตนเอง และมีประสบการณ์ในศาสตร์สาขาวิชาของตนเอง มีความรู้ในศาสตร์การสอนและการเรียนรู้อยู่ในระดับมากเพียงข้อเดียว

องค์ประกอบที่ 2 ด้านสมรรถนะ (Competencies) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ บุคลากรสามารถออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับได้ และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับมากเพียงข้อเดียว

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการความรู้ กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง และการจัดการเรียนการสอนในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง และการจัดการเรียนการสอน ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

การจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร	**ตัวแปร**					
	เพศ	**อายุ**	**สถาบันการศึกษา**	**ระดับการศึกษา**	**ตำแหน่งทางวิชาการ**	**ตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ**
การจัดการความรู้	0.50	0.01*	0.00*	0.24*	0.01*	0.04*
กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง	0.36*	0.05*	0.00*	0.47	0.35	0.00*
การจัดการเรียนการสอน	0.55	0.19*	0.00*	0.57	0.10	0.03*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการจัดการความรู้ ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ของบุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตร พบดังนี้

บุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตรที่มีอายุ สถาบันการศึกษา ระดับการ ศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ และตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างกันมีการจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดการความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตรที่มีเพศ อายุ สถาบันการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างกันมีการจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนด้านกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุคลากรทางการศึกษาในเครือข่ายเบญจมิตรที่มีอายุ สถาบันการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่างกันมีการจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการจัดการความรู้ และกระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลง ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร พบว่า การจัดการความรู้

ด้านการเข้าถึงความรู้อยู่ในระดับที่มากที่สุด โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหลักในการเผยแพร่ข้อมูลไปสู่ผู้สนใจศึกษาในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์ความรู้ต่าง ๆ ระหว่างผู้รู้ และผู้สนใจ ซึ่งผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร ตระหนักและให้ความสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และพร้อมที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้กับผู้สอน โดยจัดให้ความรู้แก่บุคลากรทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ที่ดี สามารถนำความรู้เหล่านั้นไปเผยแพร่ และให้ผู้เรียน หรือผู้สนใจได้เข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างทั่วถึง ในลำดับถัดมา คือ ด้านการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน พบว่า บุคลากรมีองค์ความรู้สามารถต่อยอดความรู้ให้กับผู้อื่น และถือว่าการเรียนรู้ การเพิ่มพูนความรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน และนำความรู้ไปใช้ในการเผยแพร่จนเกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ที่หมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยการนำความรู้ที่ได้จากการแบ่งปันแลกเปลี่ยน หรือสืบค้นไปใช้ประโยชน์มาปรับใช้ และสร้างองค์ความรู้จากการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยการจัดการความรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน โดยบุคลากรเห็นว่าการเพิ่มพูนความรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน และสามารถนำความรู้ที่ตนเองมีเข้าไปต่อยอดความรู้ และสร้างความรู้ให้กับผู้อื่น ซึ่งจุดเด่นของด้านการจัดการความรู้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำบุคลากรไปสู่การเรียนรู้ เช่น มีการประชุมชี้แจงบริบทเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถาบัน สนับสนุนให้บุคลากรเพิ่มทักษะความรู้ โดยเข้ารับการอบรมประชุม สัมมนาจากภายนอกเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย เหมาะแก่ตลาดแรงงาน และผู้เรียน ซึ่งสถาบันการศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ และสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนทั้งจากเอกสารประกอบการสอน ตำราที่อาจารย์ผู้สอนสร้างขึ้น เผยแพร่ข้อมูลความรู้โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เช่น เว็บไซต์ เว็บบอร์ด อินทราเน็ต และอินเทอร์เน็ตและผู้ใช้เข้าถึงได้ง่าย และมีการนำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานมาแลกเปลี่ยนเคล็ดลับระหว่างกันในทีม ซึ่งสอดคล้องกับกิตติมา ใจปลื้ม และคณะ (2564: 58-59) กล่าวถึงการจัดการความรู้ไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นกระบวนการจัดเก็บความรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาสามารถนำมาพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ดังนั้นการจัดการความรู้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ การจัดการความรู้มีรูปแบบที่หลากหลาย การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เริ่มจากผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับเปลี่ยนความคิด และทัศนคติของบุคลากรในสถานศึกษาให้ไปในทิศทางเดียวกันมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการความรู้ รวมทั้งในการดำเนินงานต้องมีวิสัยทัศน์ นโยบาย การพัฒนาในระดับบุคคล ทีม และองค์กรอย่างชัดเจน มีสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมและโอกาสต่าง ๆ ทั้งในเวทีจริง เช่น ชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การประชุมในวาระต่าง ๆ และเวทีเสมือนจริง เช่น กลุ่ม Line, Facebook และ Twitter เปรียบเสมือนการทำงานร่วมกันเป็นทีมผ่านการสนทนา อภิปราย และลงมือปฏิบัติจริง เป็นการดึงความรู้ ความสามารถ

ศักยภาพ และประสบการณ์ที่มีอยู่ของแต่ละบุคคลออกมา มีการสร้างคลังข้อมูลที่ได้จากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากตัวบุคคล

ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปสู่กระบวนการบริหารการเปลี่ยนแปลงในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ที่อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ ได้แก่ การเตรียมการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสื่อสาร กระบวนการและเครื่องมือการเรียนรู้ การวัดผลโดยรวม และการยกย่องชมเชย ซึ่งจะเห็นว่าบุคลากรทางการศึกษาเครือข่ายเบญจมิตร ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายของผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ในการให้บุคลากรเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ทั้งความรู้ที่ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือนำความรู้ที่มีอยู่ในตนเองและความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้นำมาเปลี่ยนแปลง และบริหารจัดการความรู้ และนำความรู้นั้นเผยแพร่ในแหล่งที่สถาบันจัดสรรให้ ตามที่ ศิริลักษณ์ มีจันโท (2560 อ้างถึงใน แก้วตา ไทรงาม และคณะ, 2548: 90) กล่าวไว้ว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความหมายถึงองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้วยการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนในองค์กรทั้งในด้านความรู้ ทักษะ เจตนคติอย่างต่อเนื่อง เป็นบริหารจัดการความสามารถและศักยภาพนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร บุษกร วัชรศรีโรจน์ (2548: 15) กล่าวถึงการบริหารการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนให้องค์การและบุคลากรสามารถที่จะปรับตัวและตอบรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 องค์ประกอบ ที่อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกองค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านสมรรถนะ และด้านค่านิยม ซึ่งบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษา เครือข่ายเบญจมิตร มีความเห็นว่าตนเองมีความรู้และความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่ตนเองสอน และมีสมรรถนะในการออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน และมีความภูมิใจในอาชีพอาจารย์ ซึ่งจากผลการวิจัยในด้านนี้ จะเห็นถึงปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ นั่นคืออาจารย์ผู้สอน ที่ถึงพร้อมทั้งด้านความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ กฤติยา อริยา วารีรัตน์ แก้วอุไร และ เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท (2559) การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถดังกล่าว ครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้นต้องเกิดจากการวางแผนและออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีแบบแผนที่ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหา ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตลอดจนการเลือกใช้เทคนิคการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนที่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ จะเห็นแนวทางและหาวิธีการที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและความหมายต่อชีวิต สร้างพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบวิธีการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และการที่จะทำให้ครูจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่ดีได้นั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีความสามารถดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรมีศักยภาพ มีความรู้ และเชี่ยวชาญในศาสตร์ของตนเอง รวมทั้งมีความพร้อมที่จะสร้างแหล่งการเรียนรู้ใหม่ ดังนั้นผู้บริหารสถาบันควรให้การสนับสนุนสร้างแหล่งการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้แหล่งการเรียนรู้มีอยู่ในทุกรูปแบบ เพื่อเป็นคลังความรู้ให้แก่ นิสิต นักศึกษา ผู้ที่สนใจ และสามารถสร้างเป็นแหล่งการเรียนรูตลอดชีวิตให้กับทุกคน ดังนั้นควรกำหนดนโยบาย ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานในสังกัด สร้างแหล่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสืบค้นได้ง่าย อาจเป็นการเรียนรู้ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และควรเพิ่มแหล่งการเผยแพร่ทางวิชาการอย่างเป็นทางการมากขึ้น เพื่อนำไปต่อยอดในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้บริหารควรส่งเสริม และสนับสนุนการทำงานด้านการเผยแพร่ความรู้แก่บุคลากร รวมทั้งมีการยกย่องชมเชยในความสำเร็จของการทำงานของบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาประเด็นการจัดการความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำไปสู่วัฒนธรรมคุณภาพด้านวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

กฤติยา อริยา วารีรัตน์ แก้วอุไร และ เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2559). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการอนตามแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้อย่างมีความสุข สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ*. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง,** 5(2): 1-17.

กิตติมา ใจปลื้ม และคณะ. (2564). *การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้*. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์**, 8(6): 46-60.

แก้วตา ไทรงาม และคณะ. (2543). **ผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้.** นครปฐม: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.

ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมาสตร์และสังคมศาสตร์.** อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

บุษกร วัชรศรีโรจน์. (2548). **การบริหารความเปลี่ยนแปลง.** กรุงเทพฯ: ก. พลพิมพ์.

ศิริลักษณ์ มีจันโท. (2560). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

Promoting Students' Creating Innovators of the Sub-District Quality Schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

มาริสา นุงอาหลี
นิสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: marisa.nungale.2525@gmail.com
สมถวิล วิจิตรวรรณนา
อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: sowiji@rpu.ac.th
Marisa Nungalee
Student, Educational Administration, Rajapruk University
Somtawin Wijitwanna
Lecturer, Graduate Diploma in Teaching Profession, Rajapruk University

(Received: September 24, 2022; Revised: October 17, 2022; Accepted: October 19, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 329 คน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD

ผลการวิจัย พบว่า 1) การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมุ่งอนาคตของนักเรียน มี

ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมทักษะการค้นพบ ด้านการสร้างชุมชนในการเรียนรู้ และด้านการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศและประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: นวัตกร โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Abstract

The objectives of this research were to study and compare the opinions of the administrators and teachers about promoting students' creating innovators of the sub-district quality schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, classified by personal status. The sample group consisted of 329 school administrators and teachers, selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with a validity (IOC values) = 0.67-1.00 and a reliability value of 0.97. The data were statistically analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and LSD (The Least Significant Difference).

The results of the research were as follows: 1) Promoting students' creating innovators of the sub-district quality schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 was at a high level in the overall and particular aspects, which the highest mean aspect was Promoting the future orientation, followed by Promoting the creative thinking, Enhancing the learning opportunity, Promoting the skill of discovery, Enhancing the learning community and Enhancing the Learning environment respectively, and 2) The opinions of administrators and teachers classified by education level and school size on promoting students' creating innovators of the sub-district quality schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 were significantly different at a

level of .05, on the other hand, the ones also classified by gender and work experience were not different.

Keywords: innovator, sub-district quality schools, Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

บทนำ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 มีข้อกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ คือ ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ (Learner Person) เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) เพื่อพัฒนาสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active citizen) เพื่อสันติสุข โดยการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือ เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม การศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางขับเคลื่อนประเทศสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะนวัตกร ซึ่งเป็นพันกิจของโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ (สุกัญญา แช่มช้อย, 2563) โดยนวัตกรรม คือสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ โดยที่สิ่งใหม่นั้นเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552) สมรรถนะนวัตกรจึงเป็นเรื่องที่สามารถเรียนรู้ได้ โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ควรเป็นจุดเริ่มต้นและให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะนวัตกรที่สามารถสร้างแนวคิดใหม่ นวัตกรรมใหม่และกระบวนการใหม่ได้ (Wagner, 2012)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมไปถึงการพัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จในระดับมหภาคได้ จำเป็นจะต้องลดความเลื่อมล้ำของสถานศึกษาให้มากที่สุด จึงเกิดการพัฒนาการศึกษาที่มุ่งให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้หลักการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยกำหนดพื้นที่เป็นฐาน (Area Based Development) โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนระดับตำบล

โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล มุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามบริบทของตนเอง เป็นต้นแบบโรงเรียนสามารถให้บริการการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการบริหาร การจัดการสถานศึกษาของเอกชน บ้าน วัด รัฐ โรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนซึ่งถือเป็นหลักประกันกับชุมชนว่าโรงเรียนสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้รับความรู้ มีทักษะที่จำเป็นต่อการธำรงตน ดำรงชีวิต ในการเป็นพลเมืองที่ดีของ

ประเทศตลอดจนเป็นศูนย์รวมหรือเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ สร้างความเที่ยงและศรัทธาในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน นำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน ร่วมกันจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ (สำนักงานศึกษาธิการภาค 2, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลทั้งสิ้น 22 โรงเรียน ทุกโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกล้วนผ่านตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด และกล่าวได้ว่า โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เปรียบเสมือนการได้รับโอกาส การยกย่องเชิดชูเกียรติยศและความรุ่งโรจน์ที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นหนึ่งในระดับตำบลมีความเข้มแข็งและมีความพร้อมในการให้บริการทางการศึกษาตามนโยบาย 1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยจะได้รับการส่งเสริมความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร การจัดการสถานศึกษาของภาคีเครือข่ายที่เปรียบเสมือนดาว 5 ดวง ซึ่งเป็นตัวแทนของเอกชน บ้าน วัด รัฐ โรงเรียน ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตลอดจนมีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการและทิศทางในการพัฒนาประเทศ อันจะเป็นการเตรียมความพร้อมในการวางรากฐานของประเทศไทย ให้มีความมั่นคงที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

จากผลการดำเนินการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตามประกาศทิศทางการพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษายุคใหม่ ด้านคุณภาพผู้เรียนและด้านระบบการเรียนรู้ เมื่อศึกษาและพิจารณาคุณภาพในภาพรวมพบว่า ตัวบ่งชี้และค่าเป้าหมายการดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่มีผลการดำเนินการต่ำกว่าเกณฑ์และค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในประกาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) อีกทั้งคุรุสภาได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครู อาจารย์ คณาจารย์ และนักเรียนทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้มีพื้นที่ในการแสดงผลงานที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติและศักยภาพของผู้เรียนในทุกช่วงชั้น แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่านวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา มีประเด็นที่ควรพัฒนาในหลาย ๆ มิติ สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2560) ด้วยเหตุนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาต้องให้ความสำคัญและมุ่งพัฒนาสู่ความเป็นองค์การแห่งนวัตกรรม โดยมุ่งการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

จากการดำเนินงานโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลและทิศทางการพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษายุคใหม่ที่เน้นการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา

การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนอื่น ๆ นำไปใช้ในการพัฒนาทักษะนวัตกรของนักเรียนในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 22 โรงเรียน รวม 1,830 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 329 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (1973) และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร จำนวน 6 คน 2) โรงเรียนวัดสังเวช จำนวน 4 คน 3) โรงเรียนมักกะสันพิทยา จำนวน 7 คน 4) โรงเรียนแจงร้อนวิทยา จำนวน 6 คน 5) โรงเรียนวัดราชาธิวาส จำนวน 11 คน 6) โรงเรียนสุวรรณพลับพลาวิทยาคม จำนวน 11 คน 7) โรงเรียนอุบลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย จำนวน 8 คน 8) โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ จำนวน 14 คน 9) โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย จำนวน 14 คน 10) โรงเรียนทีปังกรวิทยาพัฒน์ (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ จำนวน 17 คน 11) โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ จำนวน 9 คน 12) โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน จำนวน 9 คน 13) โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม จำนวน 14 คน 14) โรงเรียนทวีธาภิเศก บางขุนเทียน จำนวน 16 คน 15) โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จำนวน 17 คน 16) โรงเรียนบางมดวิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์” จำนวน 23 คน 17) โรงเรียนวัดพุทธบูชา จำนวน 20 คน 18) โรงเรียนปัญญาวรคุณ จำนวน 20 คน 19) โรงเรียนราชนันทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 จำนวน 22 คน 20) โรงเรียนวัดนวลนรดิศ จำนวน 27 คน 21) โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จำนวน 24 คน และ 22) โรงเรียนศึกษานารีวิทยา จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ ประสบการณ์ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน เป็นแบบตรวจสอบ (Check-list) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (rating scale) จำนวน 36 ข้อ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 36 ข้อ ประกอบด้วย

การสร้างโอกาสในการเรียนรู้	6 ข้อ
การส่งเสริมการมุ่งอนาคตของนักเรียน	6 ข้อ
การส่งเสริมทักษะการค้นพบ	6 ข้อ
การส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์	6 ข้อ
การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้	6 ข้อ
การสร้างชุมชนในการเรียนรู้	6 ข้อ

3. เสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อรับข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (validity) โดยใช้การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (The Index of Item-Objective Congruence) แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามสูตร โดยข้อคำถามมีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. วิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวนรวมทั้งสิ้น 30 คน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient: α) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 อยู่ในระดับดีมาก

6. ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ของผู้บริหารและครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียนที่สังกัด กรณีที่ตัวแปร 2 กลุ่ม ใช้ทดสอบทดสอบที (t-test แบบ Independent) และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD (The Least Significant Difference)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียน	$\overline{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการสร้างโอกาสในการเรียนรู้	3.83	0.40	มาก	3
2. ด้านการมุ่งอนาคตของนักเรียน	3.93	0.35	มาก	1
3. ด้านการส่งเสริมทักษะการค้นพบ	3.80	0.34	มาก	4
4. ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	3.84	0.34	มาก	2
5. ด้านการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้	3.71	0.38	มาก	6
6. ด้านการสร้างชุมชนในการเรียนรู้	3.74	0.37	มาก	5
รวม	**3.81**	**0.26**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.81, SD=0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมุ่งอนาคตของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}$=3.93, SD=0.35) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมความคิด

สร้างสรรค์ ด้านการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมทักษะการค้นพบ ด้านการสร้างชุมชนในการเรียนรู้ และด้านการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน

(n=329)

การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียน	สถานภาพส่วนบุคคล			
	เพศ	ประสบการณ์ในการทำงาน	ระดับการศึกษา	ขนาดโรงเรียน
1. ด้านการสร้างโอกาสในการเรียนรู้	.26	.32	**.00***	.46
2. ด้านการมุ่งอนาคตของนักเรียน	.76	.91	**.00***	.94
3. ด้านการส่งเสริมทักษะการค้นพบ	.52	.50	**.00***	**.00***
4. ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	.02*	.25	**.00***	**.05***
5. ด้านการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้	.05*	.88	**.00***	.26
6. ด้านการสร้างชุมชนในการเรียนรู้	.34	.59	**.00***	**.03***
รวม	**.32**	**.89**	.00*	**.14**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำแนกตามเพศในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีเพียงด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่เพศหญิงให้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมทักษะการค้นพบ ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และด้านการสร้างชุมชน

การเรียนรู้ รวม 3 ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำไปทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ LSD ซึ่งพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนานวัตกรรมสำหรับโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ในปีการศึกษา 2563 ภายใต้โครงการสร้างจิตสำนึกและความรู้ในการผลิตและบริโภค การได้รับการจัดสรรงบประมาณดังกล่าว ทำให้ผู้บริหารและครูสามารถขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรมของนักเรียน ให้นักเรียนได้คิดและสร้างนวัตกรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการและเป็นไปตามงบประมาณที่ได้รับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2563) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมุ่งอนาคตของนักเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมดังกล่าวจึงทำให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการมุ่งอนาคตของนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้โรงเรียนคุณภาพประจำตำบลอาจสอนให้นักเรียนเห็นความสำคัญกับอนาคตหลังจบการศึกษาซึ่งเป็นทักษะการมุ่งอนาคต ที่มุ่งเน้นการสอนให้นักเรียนเกิดการตัดสินใจ หรือแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด โดยมีการคาดการณ์ไกล การวางแผนดำเนินการตามเป้าหมาย การแก้ปัญหา รู้จักเลือกที่จะกระทำหรือไม่ทำ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและอนาคตที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ศรีพรหม (2558) ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการคิดเชิงอนาคตอยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีพันธกิจที่สำคัญในการบริหาร คือ การสร้างโอกาสความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2563) นอกจากนี้หนึ่งในวัตถุประสงค์ของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล คือ การสร้างโอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้กับเยาวชนที่ขาดแคลนได้เติบโตเป็นพลเมืองดี มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

วสันต์ สุทธาวาส (2558) ที่ศึกษาเรื่อง ศักยภาพความเป็นนวัตกร โดยสรุปว่า การพัฒนาศักยภาพความเป็นนวัตกรนั้น ต้องมีการสร้างโอกาสและการสนับสนุนที่เหมาะสม มีการใช้รูปแบบการพัฒนาที่หลากหลาย มีการติดตามผลการพัฒนาอย่างเหมาะสม หรือเรียกโดยรวมได้ว่าเป็นระบบเสริมสร้าง (Reinforcement System)

ด้านการส่งเสริมด้านทักษะการค้นพบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่าย มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่สนับสนุนการค้นหาความรู้ด้วยตนเองอันจะก่อให้เกิดทักษะ การค้นพบความรู้ใหม่ที่พัฒนาต่อยอดไปเป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ สอดคล้องกับ วสันต์ สุทธาวาศ (2558) ที่ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพความเป็นนวัตกรการศึกษา พบว่า ทักษะการค้นพบเป็นทักษะสำคัญในการค้นพบแนวคิดใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์ที่จะต่อยอดสู่การพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย การเชื่อมโยงความคิด การตั้งคำถาม การสังเกต การปฏิสัมพันธ์ และการทดลอง

ด้านการส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะแผนปฏิบัติราชการระยะ 3 ปี (พ.ศ.2563-2565) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตั้งเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงนำมาสู่นโยบายการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของโรงเรียนในสังกัดรวมไปถึงโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา แช่มช้อย (2563) ที่ศึกษานวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสร้างนวัตกร พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ทักษะการสร้างสรรค์ และทักษะทางปัญญา โดยทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีความเป็นนวัตกร

ด้านการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลได้รับมากจัดสรรงบประมาณในส่วนการปรับภูมิทัศน์โรงเรียนมากกว่าโรงเรียนทั่วไป ทำให้สามารถสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้สอดคล้องกับคำกล่าวของ Furr and Dyer (2014) ที่เสนอว่ากระบวนการพัฒนานวัตกรต้องมีลักษณะเฉพาะสำหรับนวัตกรเพื่อดึงศักยภาพเชิงนวัตกรรมออกมาใช้ประโยชน์ โดยองค์การต้องสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรม และหากพิจารณาในทางตรงข้ามแม้ว่าองค์การจะมีการสร้างหรือจัดการองค์การได้อย่างเหมาะสมเพียงใด แต่หากไม่มีกระบวนการที่เอื้อให้บุคลากร พัฒนาศักยภาพของตนในเชิงนวัตกรรมหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ก็ไม่สามารถไปถึงระดับมี DNA นวัตกรได้ จะเป็นได้เพียงผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ดีเท่านั้น

ด้านการสร้างชุมชนในการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เห็นได้จากการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ก่อให้เกิดการบูรณาการ ผสานพลังแห่งความร่วมมือ เพื่อร่วมแรงร่วมใจพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นต้นแบบมีความพร้อมในการให้บริการอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatenier et al. (2010) ที่ศึกษาสมรรถนะของอาชีพในการทำงานเป็นกลุ่มนวัตกร พบว่า ทักษะความร่วมมือ ทักษะการสร้างเครือข่าย และทักษะการสื่อสารสามารถส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะแบบมืออาชีพในการทำงานเป็นกลุ่มนวัตกร

2. ผลการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำแนกตามเพศในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนรมของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จึงทำให้สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะนวัตกรให้แก่นักเรียนได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ ประภัสสร ดิษสกุล (2562) ที่พบว่า การพัฒนานักเรียนให้สร้างสรรค์นวัตกรรมและมีสมรรถนะในการใช้จินตนาการ การคิดแก้ปัญหา การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ การประเมินผลงานสร้างสรรค์ให้บรรลุความสำเร็จได้นั้นย่อมต้องอาศัยการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ให้เหมาะสม และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งการคิดและแก้ปัญหา การนำเสนอผลงานและประเมินผลงานสร้างสรรค์ของนักเรียน

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูและบุคลากรมีหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงานเหมือนกัน และเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมายคล้ายคลึงกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ สถาพร พฤฑฒิกุล (2555) ที่กล่าวถึงการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมไว้ว่า ครูจะต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สร้างบรรยากาศการใฝ่รู้ทำให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ผ่านการลงมือทำกิจกรรม จนเกิดความรู้ความเข้าใจ นำไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์และประเมินค่าได้

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโทมีความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรมและการพัฒนานวัตกรในสถานศึกษามากกว่า หรืออาจได้รับงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะนวัตกร

เนื่องจากสามารถใช้ความรู้ด้านการวิจัยในระดับปริญญาโท มาใช้ในการทำงานได้ดีมากขึ้น จึงอาจได้รับความไว้วางใจให้ทำงานมากกว่าบุคคลที่จบในระดับปริญญาตรี ดังการวิจัยของ สุริศา ริมคีรี (2562) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ องค์ประกอบด้านนิสัยนวัตกรรม เพราะว่าการเกิดนวัตกรรม จำเป็นต้องมีผู้สร้างนวัตกรรมหรือนวัตกร เพราะฉะนั้นอาจเป็นไปได้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาโทจะมีนิสัยนวัตกรรมมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่สังกัดในขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมทักษะ การค้นพบ ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และด้านการสร้างชุมชนในการเรียนรู้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กมีบริบทการทำงานที่ใกล้ชิดกัน จำนวนบุคลากรน้อยจึงทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว สามารถเข้าถึงผู้บริหารได้ง่าย และผู้บริหารสามารถบริหารการศึกษาโดยลดระเบียบขั้นตอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็กได้สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญภา แสงตันชัย (2561) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสื่อและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานสื่อและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. แนวทางการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนศึกษาและพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมแนวคิดใหม่ ๆ ของนักเรียน และสนับสนุนให้กล้าคิดกล้าทำ รวมทั้งกำลังใจครูและนักเรียนในการสร้างนวัตกรรม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนในการสร้างสรรค์งาน

2. แนวทางการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้หรือชุมชนการเรียนรู้ มีเครือข่ายหรือแหล่งสนับสนุนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการสนับสนุนนักเรียนเป็นนวัตกร ให้นักเรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมของ

โรงเรียน ร่วมวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้มีโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนจัดกิจกรรมภายนอกโรงเรียน

3. จากผลการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมการเข้าถึงความรู้ด้านนวัตกรรมแก่ครู บุคลากร รวมถึงนักเรียนในทุกเพศ ทุกระดับการศึกษา เพราะทักษะนวัตกรจะเกิดขึ้นได้อาศัยการเรียนรู้ การมุ่งอนาคตของนักเรียน ทักษะการค้นพบ และความคิดสร้างสรรค์ เมื่อครูมีทักษะดังกล่าวแล้วจะสามารถถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนของโรงเรียนกลุ่มอื่น ๆ เช่น โรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนมาตรฐานสากล หรือโรงเรียนเอกชน เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการส่งเสริมการสร้างนวัตกรระดับนักเรียนในโรงเรียน

3. ควรมีการศึกษาความต้องการในการอบรมพัฒนาครูด้านการพัฒนาทักษะนวัตกร เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรของโรงเรียนในทุกระดับชั้นได้

เอกสารอ้างอิง

ธัญภา แสงตันชัย. (2561). **การบริหารสื่อและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ประภัสสร ดิษสกุล. (2562). **ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์.** ครุศาสตรมหาบัณฑิต บริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

วสันต์ สุทธาวาศ.(2558). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างศักยภาพความเป็นนวัตกรการศึกษา.** ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศศิธร ศรีพรหม. (2558). **การพัฒนากระบวนการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ.** หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สถาพร พฤฑฒิกุล. (2555). *คุณภาพผู้เรียน...เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ Quality of Students Derived from Active Learning Process.* **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา,** 6(2): 1-13

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2557). **รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษามัธยมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2562). **หนึ่งตำบลหนึ่งโรงเรียนคุณภาพ.** ค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564, จาก http://www.secondary5 . go.th/main/sites/default/files/files_ attach/เล่มโรงเรียนคุณภาพ_compressed.pdf

_____. (2563). **วิสัยทัศน์.** ค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564, จาก https://www.sesao1.go.th/about/vision

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2560). **รายงานการสังเคราะห์ ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 2. (2562). **โครงการศึกษาการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล (1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ).** ค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2564, จาก http://www.reo2.moe.go.th/web/images/download/2562-reo2-1T1S.pdf

สุกัญญา แช่มช้อย. (2563). *การพัฒนานวัตกรรมการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะนวัตกรของนักเรียนมัธยมศึกษา.* **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร,** 22(1), 193-213.

สุริศา ริมคีรี. (2562). **การพัฒนาตัวบ่งชี้องค์การแห่งนวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Chatenier, E. D., Verstegen, J. A., Biemans, H. J., Mulder, M., & Omta, O. S. F. (2010). *Identification of competencies for professionals in open innovation teams.* **R&d Management,** 40(3): 271-280.

Furr R., Nathan and Dyer H., Jeffrey. (2014). **The Innovator's Method: Bringing the Lean Start- up into Your Organization.** Harvard Business School Press.

Wagner, T. (2012). **Creating innovators: The making of young people who will change the world.** New York: Scribner/Simon & Schuster Publisher.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rd ed. New York: Harper and Row Publications.

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

Job Motivation and Organizational Commitment of Administration Officials under the Office of The Attorney General

ศรัณย์ รุ่งเรือง
นิสิต หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail: saranov82@gmail.com
เกวลิน ศีลพิพัฒน์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail: kevalin.s@ku.th
Saran Rungruang
Students, Master of Bachelor of Art (Political Science)
Department of Political Science and Public Administration,
Faculty of Social Sciences, Kasetsart University
Kevalin Silphiphat
Lecturer, Master of Bachelor of Art (Political Science)
Department of Political Science and Public Administration,
Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

(Received: October 26, 2021; Revised: November 3, 2021; Accepted: November 5, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แรงจูงใจต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด 2) ความผูกพันของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด และ 3) ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด จำนวน 400 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) แรงจูงใจของข้าราชการธุรการ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยอนามัย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แรงจูงใจ ความผูกพันต่อองค์กร ข้าราชการธุรการ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the job motivation towards the organization of administrative officials under the Office of the Attorney General, 2) to study the organizational commitment of administrative officials under the Office of the Attorney General, and 3) to study the relationship between job motivation and organizational commitment of administrative officials under the Office of the Attorney General. The population and the sample were 400 administrative officials of the Attorney General's Office. The research tool was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient.

The results of the study were as follows: 1) the job motivation of administrative officials the average was at a high level, 2) the organizational commitment of administrative officials the average was at a high level, and 3) Job motivation on the motivation factors had a very low positive correlation with organizational commitment of administrative officials under the Office of the Attorney General, and job motivation on the hygiene factors had a moderate positive correlation with organizational commitment of administrative officials under the Office of the Attorney General at statistical significance at the .05 level.

Keywords: motivation, organization, administration officials

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรภาครัฐต้องมีการปรับตัวและพัฒนาขีดความสามารถเพื่อก้าวไปสู่การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศหรือมีผลสัมฤทธิ์สูง สามารถอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้นความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรจึงมีความสำคัญต่อความก้าวไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศในอนาคต การที่หน่วยงานจะประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด เป็นผลมาจากการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งทางด้านเงินทุน เครื่องมือ เทคโนโลยีและอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าแต่ละหน่วยงานจะมีทรัพยากรดังกล่าวอย่างครบถ้วนและทันสมัยเพียงไร แต่ถ้าขาดบุคลากร หรือทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น ขณะเดียวกันการมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถแต่ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานก็คงไม่เป็นที่ปรารถนาเช่นกัน ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าบุคลากรถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและเป็นหัวใจหลักต่อความสำเร็จ หน่วยงานใดที่สามารถผูกใจบุคลากรไว้ได้ถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีต้นทุนสูงในการผลิตผลงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรักความผูกพันต่อองค์กร จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของหน่วยงาน (ธวัชชัย ช่างสัน, 2562: 3)

ความผูกพันเป็นผลของทัศนคติที่พนักงานมีต่อองค์กรโดยภาพรวม ซึ่งเป็นตัวแปรที่น่าสนใจเนื่องจากได้รับความเชื่อว่าการเพิ่มความผูกพันทำให้เพิ่มความมีประสิทธิภาพขององค์กร นอกจากนี้ความผูกพันต่อองค์กรเป็นการคาดหวังในการและเปลี่ยนระหว่างองค์กรกับพนักงาน นั่นคือ เมื่อองค์กรมีความผูกพันที่จะตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของพนักงาน พนักงานก็จะมีความผูกพันต่อการทำงานให้องค์กรเพื่อบรรลุเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ซึ่งการแลกเปลี่ยนในการจ้างงานเป็นการที่บุคคลผูกพันตนเองเข้ากับองค์กรเพื่อให้ได้การตอบสนองบางอย่างจากองค์กรกลับคืน โดยความผูกพันต่อองค์กรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะองค์กรใดถ้าพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรสูง องค์กรนั้นจะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เพราะพนักงานจะมีความเชื่อต่อนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และค่านิยมขององค์กร ก่อให้เกิดความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร นอกจากนี้ยังจะทำให้เกิดความรู้สึกที่จะปรารถนาที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร ไม่คิดที่จะลาออกหรือโอน-ย้ายไปที่อื่น ความผูกพันต่อองค์กรจึงเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพขององค์กร (Steer, 1977)

ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นกลุ่มงานธุรการทั่วไปและงานธุรการที่เกี่ยวกับคดีเพิ่มเติมเป็นพิเศษ ซึ่งงานธุรการที่เกี่ยวกับคดีนี้ คือ งานที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลและจัดทำเอกสารแบบพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินคดีแพ่งและอาญาของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยทั้งเทคนิคและวิชาการกฎหมาย วิชาการจัดการ รวมทั้งวิชาบัญชีและสถิติ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้ภารกิจดังกล่าวบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง หรืออาจให้ความหมายสั้น ๆ ได้ว่า งานธุรการที่เกี่ยวกับคดี คือ งานสนับสนุนการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งก็เพียงพอที่จะทำให้เข้าใจ

ความหมายได้อย่างชัดเจน ดังนั้นงานธุรการเกี่ยวกับคดีนั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่างานการดำเนินคดีของพนักงานอัยการแต่อย่างใด เพียงแต่ว่างานการดำเนินคดีนั้นจำต้องอาศัยบุคคลที่ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้าน และความสำเร็จของงานดำเนินคดีอยู่ในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสำนักงานอัยการสูงสุดโดยตรงในฐานะเป็นกิจการหลักขององค์กร จึงทำให้ดูเหมือนว่ามีความสำคัญยิ่งกว่างานอื่นใดทั้งหมด ซึ่งความเป็นจริงแล้วผลสัมฤทธิ์ของงานหาใช่เกิดจากพนักงานอัยการแต่เพียงผู้เดียวไม่ หากจำต้องอาศัยการสนับสนุนเกื้อกูลจากข้าราชการฝ่ายธุรการเป็นส่วนสำคัญอยู่ด้วยสำนักงานอัยการสูงสุด (2562: 1)

ดังนั้นสำนักงานอัยการสูงสุดจึงให้ความสำคัญการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการบริการบุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรจะมีความพึงพอใจในการทำงานและต้องการจะทำงานอยู่กับองค์กรโดยทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ต้องการเห็นองค์กรก้าวหน้า ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นต่อการมีส่วนร่วม ความเต็มใจ การเอาใจใส่และการทุ่มเทเพื่อให้องค์กรอยู่รอดของข้าราชการในสังกัด เนื่องจากความสุขในการทำงานนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร เพราะเมื่อบุคลากรมีความสุขและพึงพอใจในการทำงานและสภาพแวดล้อมของงานจากการทำงานย่อมส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและความตั้งใจเพื่อประโยชน์สูงสุดในการบริการประชาชนตามพันธกิจขององค์กร จะสามารถรักษาพนักงานที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กร จำเป็นที่จะต้องสร้างแรงจูงใจรวมถึงการสร้างความผูกพันในองค์กร ซึ่งผลดังกล่าวจะส่งผลให้คนและงานจะเอื้อประโยชน์ต่อกัน เพราะคนเป็นผู้สร้างผลงาน ในขณะที่งานเป็นสิ่งที่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของคนให้สอดคล้องกันในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจากความสัมพันธ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าหากพนักงานในองค์กรได้รับการจูงใจในการทำงานให้เขาเหล่านั้นได้บรรลุถึงความต้องการของตนแล้ว ก็จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและประสิทธิผลโดยรวมขององค์กร รวมถึงสามารถนำแรงจูงใจดังกล่าวมาสร้างความผูกพันในองค์กรให้กับคนในองค์กร (สุจินต์ พูลปัน, 2553: 1-2)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

สมมติฐานการวิจัย

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ด้านลักษณะของงาน ด้านความก้าวหน้าในงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยอนามัย ประกอบด้วย ด้านเงินเดือนและความมั่นคงในงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมของงาน ด้านนโยบายการบริหารองค์กรมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

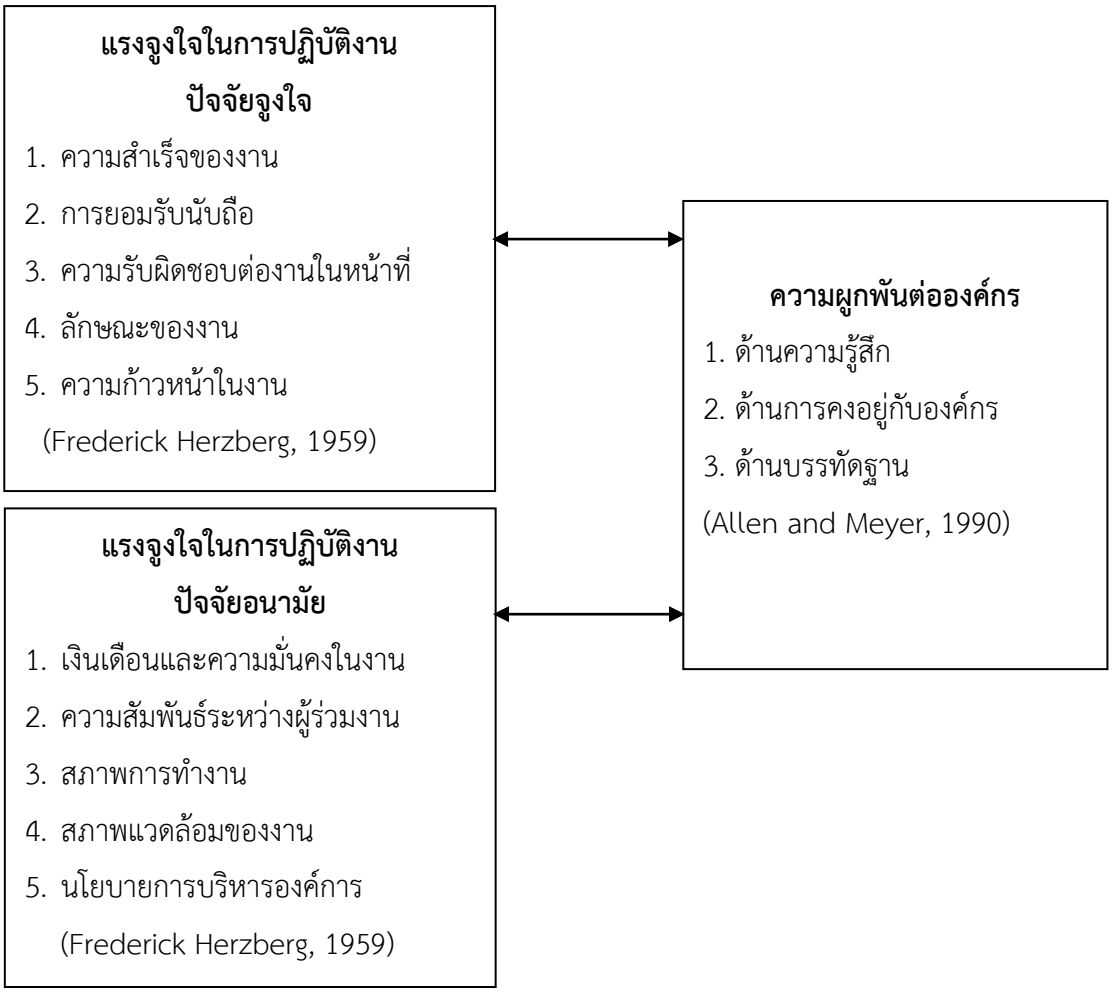

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด แบ่งตัวแปรอิสระ คือ แรงจูงใจของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มี 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยจูงใจ 1.1) ด้านความสำเร็จของงาน 1.2) ด้านการยอมรับนับถือ 1.3) ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ 1.4) ด้านลักษณะของงาน 1.5) ด้านความก้าวหน้าในงาน 2) ปัจจัยอนามัย 2.1) เงินเดือนและความมั่นคงในงาน 2.2) สภาพการทำงาน 2.3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน 2.4) สภาพแวดล้อมของงาน และ 2.5) ด้านนโยบายการบริหารองค์การตามแนวคิดของ Frederick Herzberg (1959 อ้างถึงใน สุกันยา สร้อยอำภา, 2552: 37-38)

ตัวแปรตาม คือ ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้สึก 2) ด้านการคงอยู่กับองค์กร และ 3) ด้านบรรทัดฐานตามแนวคิดของ Allen and Meyer (1990: 1-18)

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุด จำนวน 3,885 คน (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2562: ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562) วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจากข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุดคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรโดยใช้ การคำนวณของ Taro Yamane (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561: 28) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนเท่ากับ 400 กลุ่มตัวอย่าง และการเลือกตัวอย่างของแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นชั้นภูมิตามคุณลักษณะของกลุ่มย่อย

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended Questionnaire) เพื่อสะดวกในการตอบ และป้องกันการสับสน โดยประกอบด้วยแบบสอบถาม 1 ชุด โดยแบ่งเป็นเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พื้นที่ปฏิบัติงาน และประเภทระดับตำแหน่งงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยใช้ข้อคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มี 10 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยจูงใจ 1.1) ด้านความสำเร็จของงาน 1.2) ด้านการยอมรับนับถือ 1.3) ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ 1.4) ด้านลักษณะของงาน 1.5) ด้านความก้าวหน้าในงาน 2) ปัจจัยอนามัย 2.1) เงินเดือนและความ

มั่นคงในงาน 2.2) สภาพการทำงาน 2.3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน 2.4) สภาพแวดล้อมของงาน และ 2.5) ด้านนโยบายการบริหารองค์การ จำนวนทั้งหมด 48 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยใช้ข้อคำถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มี 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้สึก 2) ด้านการคงอยู่กับองค์กร และ 3) ด้านบรรทัดฐาน จำนวนทั้งหมด 15 ข้อ

ตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงความครอบคลุมเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีของครอนบาค และความถูกต้องในสำนวนภาษาของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try Out) เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ปรากฏผลว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1990) ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เท่ากับ 0.92 มากกว่า .50 (IOC>.50) และสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.95 มากกว่าเกณฑ์ 0.70 อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งวิธีการวิเคราะห์สามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแรงจูงใจของข้าราชการธุรการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด โดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแรงจูงใจของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1) ปัจจัยจูงใจ	3.34	0.68	มาก
1.1) ด้านความสำเร็จของงาน	3.18	0.70	ปานกลาง
1.2) ด้านการยอมรับนับถือ	3.41	0.66	มาก
1.3) ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่	3.50	0.59	มาก
1.4) ด้านลักษณะของงาน	3.51	0.52	มาก
1.5) ด้านความก้าวหน้าในงาน	3.23	0.54	ปานกลาง
2) ปัจจัยอนามัย	3.35	0.33	มาก
2.1) เงินเดือนและความมั่นคงในงาน	3.45	0.53	มาก
2.2) สภาพการทำงาน	3.48	0.39	มาก
2.3) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน	3.38	0.52	ปานกลาง
2.4) สภาพแวดล้อมของงาน	3.50	0.42	มาก
2.5) ด้านนโยบายการบริหารองค์การ	3.28	0.36	ปานกลาง
รวม	**3.34**	**0.68**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$=3.34, SD=0.67) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยอนามัย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$=3.35, SD=0.33) และอันดับที่ 2 คือ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$=3.34, SD=0.68) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด	**ระดับความคิดเห็น**		
	$\bar{x}$	**SD**	**แปลผล**
1. ด้านความรู้สึก	3.64	0.37	มาก
2. ด้านการคงอยู่กับองค์กร	3.53	0.61	มาก
3. ด้านบรรทัดฐาน	3.01	0.65	ปานกลาง
รวม	**3.39**	**0.64**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นระดับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก ($\bar{x}$=3.39, SD=0.64) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ด้านความรู้สึกมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.64, SD=0.37) อันดับที่ 2 คือ ด้านการคงอยู่กับองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.53, SD=0.61) และอันดับที่ 3 คือ ด้านบรรทัดฐานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.01, SD=0.65) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

สมมติฐานที่ 1 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในการทำงานมีสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

(n=400)

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านความสำเร็จของงาน	-0.040	0.427	ไม่มีความสัมพันธ์
2. ด้านการยอมรับนับถือ	0.182	0.000*	ต่ำมาก
3. ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่	0.233	0.000*	ต่ำ
4. ด้านลักษณะของงาน	0.119	0.017*	ต่ำมาก
5. ด้านความก้าวหน้าในงาน	0.237	0.000*	ต่ำ
รวม	**0.146**	**0.004***	**ต่ำมาก**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ด้านการยอมรับนับถือ มีความสัมพันธ์ทางบวกต่ำมากกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความก้าวหน้าในงาน ความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ มีความสัมพันธ์ทางบวกต่ำกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านลักษณะของงานมีความสัมพันธ์ทางบวกต่ำมากกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสำเร็จในการทำงานของบุคคลไม่มีสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยอนามัย ประกอบด้วย เงินเดือนและความมั่นคงในงาน สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน สภาพแวดล้อมของงาน และ ด้านนโยบายการบริหารองค์กรมีสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยอนามัยกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด

(n=400)

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยอนามัย	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. เงินเดือนและความมั่นคงในงาน	0.210	0.000*	ต่ำ
2. สภาพการทำงาน	0.445	0.000*	ปานกลาง
3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน	0.453	0.000*	ปานกลาง
4. สภาพแวดล้อมของงาน	0.526	0.000*	ปานกลาง
5. ด้านนโยบายการบริหารองค์กร	0.523	0.000*	ปานกลาง
รวม	**0.495**	**0.000***	**ปานกลาง**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า เงินเดือนและความมั่นคงในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกต่ำกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสภาพการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน สภาพแวดล้อมของงาน และด้านนโยบายการบริหารองค์การ มีความสัมพันธ์ทางบวกปานกลางกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านปัจจัยจูงใจ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปัจจัยอนามัย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดด้านปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับมากและปัจจัยสุขอนามัยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มีความพึงพอใจกับหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้บังคับบัญชามอบหมายงานให้ข้าราชการธุรการรับผิดชอบตรงตามความรู้ความสามารถของข้าราชการธุรการแต่ละคน มีการพิจารณาความดีความชอบที่มีความเป็นธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการธุรการมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตน จัดกิจกรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะทั้งยังสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่นหรือองค์กร สอดคล้องกับ พรนัชชา บุญสา (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษา

แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงานคณะแพทยศาสตร์ วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นที่แสดงเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยรวมแสดงถึงความพึงพอใจระดับมาก

2. ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับความผูกพันต่อองค์กรมาก เนื่องทั้งนี้อาจเป็นเพราะความผูกพัน เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนให้มีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันด้วยความเต็มใจ สามารถกระทำสิ่งที่ดี ๆ ต่าง ๆ ให้กันและกันได้โดยไม่หวังผลตอบแทนของการกระทำ เช่นเดียวกับการทำงานร่วมกันในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรแล้วนั้น ยิ่งมีความผูกพันที่เหนียวแน่นแล้วจะส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว เพราะการทำงานเกิดจากบุคลากรที่มีความรักใคร่สามัคคีต่อกัน ประสงค์ให้องค์กรประสบความสำเร็จ เกิดจากความผูกพันต่อองค์กรคือเจตคติที่คนคนหนึ่งมีต่อองค์กร ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในองค์กรต่อไป มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร จึงแสดงพฤติกรรมการเป็นเจ้าขององค์กร สอดคล้องกับ ภรณ์ศิรินทร์ ทันสมัย (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายการแพทย์โรงพยาบาลหัวเฉียว ผลการวิจัย พบว่า ระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานฝ่ายการแพทย์ โรงพยาบาลหัวเฉียว โดยมีปัจจัยจูงใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก สำหรับปัจจัยบำรุงรักษามีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง ระดับความผูกพันในการทำงานของพนักงานฝ่ายการแพทย์โรงพยาบาลหัวเฉียว อยู่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก และพบว่าแรงจูงใจในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายการแพทย์โรงพยาบาลหัวเฉียว

3. ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกต่ำมาก ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยค้ำจุน มีความสัมพันธ์ทางบวกปานกลาง ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากคนหรือผู้ปฏิบัติงานจะปฏิบัติงานได้ผลดีมีประสิทธิภาพได้นั้นย่อมขึ้นกับความพอใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะความพึงพอใจในงานจะช่วยเพิ่มความสนใจในงานและเพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้น ย่อมทำให้ผลผลิตสูงขึ้นในทางตรงกันข้ามหากเกิดความไม่พอใจในงานแล้ว ย่อมก่อให้เกิดผลเสียทำให้คนไม่สนใจ ไม่กระตือรือร้นผลผลิตก็ตกต่ำ หน้าที่ของผู้บริหาร คือ จะต้องรู้วิธีที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ เพื่อจะให้งานบรรลุเป้าหมายและผลผลิตของงานสูงขึ้น สอดคล้องกับ ณัฐณิชา หิมทอง (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 2 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านปัจจัยจูงใจ และด้าน

ปัจจัยอนามัย ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยแรงจูงใจในการทำงาน ด้านปัจจัยจูงใจ มีความผูกพันต่อองค์กรที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.568 และแรงจูงใจในการทำงาน ด้านปัจจัยอนามัย มีความผูกพันต่อองค์กรที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.782 และสอดคล้องกับ Toller, P. (2011) ได้อธิบายว่าความผูกพันต่อองค์การประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์การ (Identification) เป็นการแสดงออกจากเป้าหมายและค่านิยมขององค์การของผู้ปฏิบัติงาน 2) ความเกี่ยวโยงกับองค์การ (Involvement) โดยการปฏิบัติงานตามบทบาท ตามหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ 3) ความจงรักภักดี (Loyalty) ความรู้สึกรักและผูกพันต่อองค์การ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยจูงใจของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในแต่ละด้านควรปรับปรุงพัฒนาดังนี้

1.1 ปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จของงาน ควรเพิ่มในเรื่องการวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นเสมอมักมีแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากการปฏิบัติงานได้สำเร็จ

1.2 ปัจจัยจูงใจด้านการยอมรับนับถือ ควรเพิ่มในเรื่องการได้รับการชื่นชมในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงานเสมอผู้บังคับบัญชายอมรับฟังความคิดเห็นที่การเสนอ

1.3 ปัจจัยจูงใจความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ควรเพิ่มในเรื่องมักได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อนมักได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานที่บุคคลอื่นปฏิบัติไม่ได้

1.4 ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะของงาน ควรเพิ่มในเรื่องความสามารถคิดงาน ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่ท้าทาย

1.5 ปัจจัยจูงใจด้านความก้าวหน้าในงาน ควรเพิ่มในเรื่ององค์กรการมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเส้นทางความความก้าวหน้าในอาชีพมีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้

2. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยอนามัยของข้าราชการธุรการสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในแต่ละด้านควรปรับปรุงพัฒนาดังนี้

2.1 ปัจจัยอนามัย ควรเพิ่มในเรื่องตำแหน่งของการได้รับสวัสดิการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมความพอใจในเงินเดือนที่ได้รับเพิ่มขึ้นในแต่ละปี

2.2 ปัจจัยอนามัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงาน ควรเพิ่มในเรื่องการมีส่วนร่วมกับเพื่อนร่วมงานมีการเข้าใจซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานหรือเรื่องส่วนตัว การมีส่วนร่วมกับเพื่อนร่วมงานให้เกิดความสามัคคีกัน

2.3 ปัจจัยอนามัยสภาพการทำงาน ควรเพิ่มในเรื่องปริมาณงานและความรับผิดชอบในงานมีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานการได้รับมอบหมายงานในหน้าที่ ไม่มากหรือน้อยเกินไป

2.4 ปัจจัยอนามัยสภาพแวดล้อมของงาน ควรเพิ่มในเรื่องการจัดบริเวณที่ทำงานให้เป็นสัดส่วน เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน สถานที่ปฏิบัติงานควรปราศจากเสียงรบกวน เหมาะสมแก่การปฏิบัติงาน

2.5 ปัจจัยอนามัยด้านนโยบายการบริหารองค์การ ควรเพิ่มในเรื่องการมีนโยบายในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม นโยบายในการบริหารขององค์กรการง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

3. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการธุรการ สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ในแต่ละด้านควรปรับปรุงพัฒนาดังนี้

3.1 ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึก ควรเพิ่มในเรื่องความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรความรู้สึกภูมิใจเมื่อได้ยินบุคคลอื่นกล่าวถึงองค์กรในทางที่ดี

3.2 ความผูกพันต่อองค์กรด้านการคงอยู่กับองค์กร ควรเพิ่มในเรื่องความมีความภูมิใจที่ได้เป็นบุคลากรขององค์กร และจะทำงานในองค์กรแห่งนี้จนเกษียณการไม่คิดจะลาออก เพราะมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรแห่งนี้

3.3 ความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐาน ควรเพิ่มในเรื่องความยอมรับและปฏิบัติตามค่านิยมหรือวัฒนธรรมการทำงานขององค์กรความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เพื่อช่วยให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในกลุ่มข้าราชการที่ทำงานในคล้ายคลึงสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดแห่งเดียวเท่านั้น การนำผลการศึกษาไปใช้ควรระมัดระวัง และควรขยายขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมไปถึงข้าราชการที่ทำงานในคล้ายคลึงสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดอื่น เพื่อทำการเปรียบเทียบผลการศึกษา

2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ตัวแปรต้นในการวิจัยใน 2 มิติ คือ มิติด้านงานและมิติด้านองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มตัวแปรในมิติอื่น ๆ เช่น มิติด้านบรรยากาศในการทำงาน ด้านการสื่อสารภายในองค์การ หรือด้านภาวะผู้นำ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). **การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐณิชา หิมทอง. (2562). **ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ การจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ธวัชชัย ช่างสัน. (2562). **ผลกระทบของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาที่มีต่อความผูกพันต่อองค์การ: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการในสังกัดกระทรวงแรงงาน.** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาศึกษา แขนงวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรนัชชา บุญสา. (2562). **การศึกษาแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์การของพนักงานคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาลมหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ภรณ์ศิรินทร์ ทันสมัย. (2562). **แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานฝ่ายการแพทย์โรงพยาบาลหัวเฉียว.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานอัยการสูงสุด. (2562). **เอกสารข้อมูลของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการสูงสุดจากสำนักบริหารทรัพยากรบุคคล**. (เอกสารสำเนา).

สุกันยา สร้อยอำภา. (2552). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ซูมิโมโต อิเล็กตริก ไวริ่ง ซิสเต็มส์ (ประเทศไทย) จำกัด**. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุจินต์ พูลปัน. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). *The measurement and antecedents of affective, continuance, and normative commitment to the organization.* **Journal of Occupational Psychology**, 63(10): 1-18.

Cronbach, Lee. J. (1990). **Essentials of Psychology Testing**. 5th ed. New York: Harper Collins Publishers Inc.

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. (1959). **The motivation to work**. 2nd ed. New York: John Wiley & Sons.

Steers, R. M. (1977). *Antecedents and outcomes of organizational commitment.* **Administrative Science Quarterly,** 22: 46-56.

Toller, P. (2011). *Bereaved parents' experience of supportive and unsupportive communication*. **Southern Communication Journal**, 76: 17-34.

สภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

The Condition of Academic Administration in the New Normal of Schools under the Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 2

ชุติมณฑน์ ใจศิริ
นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
E-mail: chutimonjaisiri@gmail.com
ระติกรณ์ นิยมะจันทร์
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
E-mail: dr.ratikorn@gmail.com
ศิริรัตน์ ทองมีศรี
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
E-mail: sirirat.t@pnru.ac.th
Chutimon Jaisiri
Student, Educational Administration, College of Teacher Education,
Phranakhon Rajabhat University
Ratikorn Niyamajan
Lecturer, Educational Administration, College of Teacher Education,
Phranakhon Rajabhat University
Sirirat Thongmeesri
Lecturer, Educational Administration, College of Teacher Education,
Phranakhon Rajabhat University

(Received: November 1, 2021; Revised: November 21, 2021; Accepted: November 30, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ 2) เปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร

และครู จำนวน 317 คน จากการคำนวณและสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 แปลผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการวัดประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 2) ผลเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน และ 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ควรมีการวางแผนร่วมกันและกำหนดแผนการดำเนินการให้ชัดเจน ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการควรให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจถึงความสำคัญและร่วมกันวางแผนระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ด้านการแนะแนว ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการสถานศึกษา ฐานวิถีชีวิตใหม่

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study school academic administration based on the New Normal, 2) to compare school academic administration based on the New Normal, and 3) to study the guidelines of school academic administration based on the New Normal under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2. The samples consisted of 317 educational personnel and teachers who were involved in academic administration under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments used in this study were a 5-level rating scale questionnaire with a 0.98 confidence value, and the interview forms of school academic administration based on the New Normal under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2. The descriptive statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and content analysis.

The results showed that 1) overall and parts of school academic administration based on the New Normal conditions under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level. When considering each aspect, it was found that the highest level were: the internal quality assurance system and educational standards, educational measurement and evaluation, and transfer of grade and education supervision. The lowest level aspect was research for education development in schools. 2) the result of comparing school academic administration conditions based on the New Normal under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 classified by school sizes found that they were not different, and 3) the guidelines of school academic administration based on New Normal under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2 in terms of research for improving the quality of education in school, there should be more cooperative planning and clear setting plans. In terms of promoting the community to strengthen academics, the stakeholders should understand the importance of and plan together between the school and the community. In terms of guidance, they should be carried out continuously and systematically.

Keywords: academic administration of educational institutions, based on New Normal

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็วตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวดที่ 4 แนวทางจัดการศึกษามาตราที่ 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมให้สร้างองค์ความรู้ให้แก่บุคคล เตรียมความพร้อมคน สังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ได้กล่าวว่า การยกระดับคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานของการจัดการศึกษานับว่าจำเป็นอย่างยิ่ง หากประเทศไทยต้องก้าวไปสู่สังคมที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน และเอื้อให้ประชาชนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะและสมรรถนะ เพื่อที่จะบรรลุศักยภาพและตอบสนองความต้องการของตนเองอีกทั้งก่อให้เกิดประโยชน์

กับประเทศชาติดังนั้นนักเรียนทุกคนจึงควรได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นเลิศ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาของระบบการศึกษาไปสู่ระบบการศึกษาที่มีศักยภาพสูง ดังนั้นจึงมีการกำหนดนโยบายการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้เป็นกลไกในการสร้างคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ปวงชนชาวไทยมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่อย่างไทยในสังคมโลกอย่างเป็นสุข รวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติให้ก้าวหน้า มั่นคง สมดุล และยั่งยืน โดยให้ผู้ผ่านการศึกษามีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะสำคัญดังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนไทยที่กำหนดไว้ การปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ.2552–2562) ได้เน้นเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ เรื่องคุณภาพการศึกษา โอกาสทางการศึกษาและการมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของครู เนื่องจากครูเป็นปัจจัยสำคัญไปสู่คุณภาพของผู้เรียน จะให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมการจัดการศึกษาและผลักดันการศึกษา การเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 39 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา ดังนั้นการที่ครูจะสามารถส่งเสริมผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ จะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาในการบังคับบัญชา ในการบริหารและการจัดการศึกษาแต่เดิมมีการบริหารจัดการแบบรวมอำนาจอยู่ที่ศูนย์กลาง ซึ่งเป็นไปตามระบบบริหารราชการแผ่นดิน ต่อมาเพื่อเป็นการพัฒนาจึงมีการกำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เน้นให้กระทรวงศึกษาธิการมีการกระจายอำนาจการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป สู่เขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทำให้การดำเนินการมีการคล่องตัวมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการควบคุมดูแลได้โดยตรง (สมกิต บุญยะโพธิ์, 2555) กระบวนการบริหารในการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพ ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ มีกลยุทธ์ การบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่มีผลต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษามีขอบข่ายความรับผิดชอบดูแล สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 2 ของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง อำเภอไทรน้อย และอำเภอปากเกร็ด มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวนทั้งสิ้น 63 แห่ง ซึ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวน 11 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 39 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 12 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน มีบริบทของสถานศึกษาที่แตกต่างกันตามพื้นที่ที่ตั้งของสถานศึกษารวมทั้งขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำให้การบริหารงานภายในสถานศึกษามีความแตกต่างกันด้วย ในปี พ.ศ.2563 มีการ

จัดการศึกษาที่แตกต่างจากเดิมเนื่องจากเกิดสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอน ประกาศเลื่อนการเปิดภาคเรียน ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้สถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินสืบเนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่อซึ่งสามารถแพร่กระจายผ่านสารคัดหลั่งผ่านการสัมผัสได้ เพื่อให้มีการจัดการศึกษาเป็นไปได้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการกำหนดมาตรการให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ เป็นการกำหนดสถานศึกษาทุกแห่งต้องปฏิบัติให้ครบถ้วน 20 ข้อ ตามมาตรการที่กำหนดโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563) เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในสถานศึกษาได้ การบริหารงานในสถานศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงสำคัญยิ่ง โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภาได้ให้นิยามศัพท์ New Normal หรือความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนเป็นแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ เกิดจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 ที่มีการติดต่อกันแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนทำให้เกิดความสูญเสียจากการป่วยและล้มตาย จึงมีการกำหนดมาตรการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตให้สอดคล้องและป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ให้คุ้นชินและเป็นปกติ ด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันนั้น โดยปกติมีการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน แต่ด้วยจากสถานการณ์ข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวมีผลต่อสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

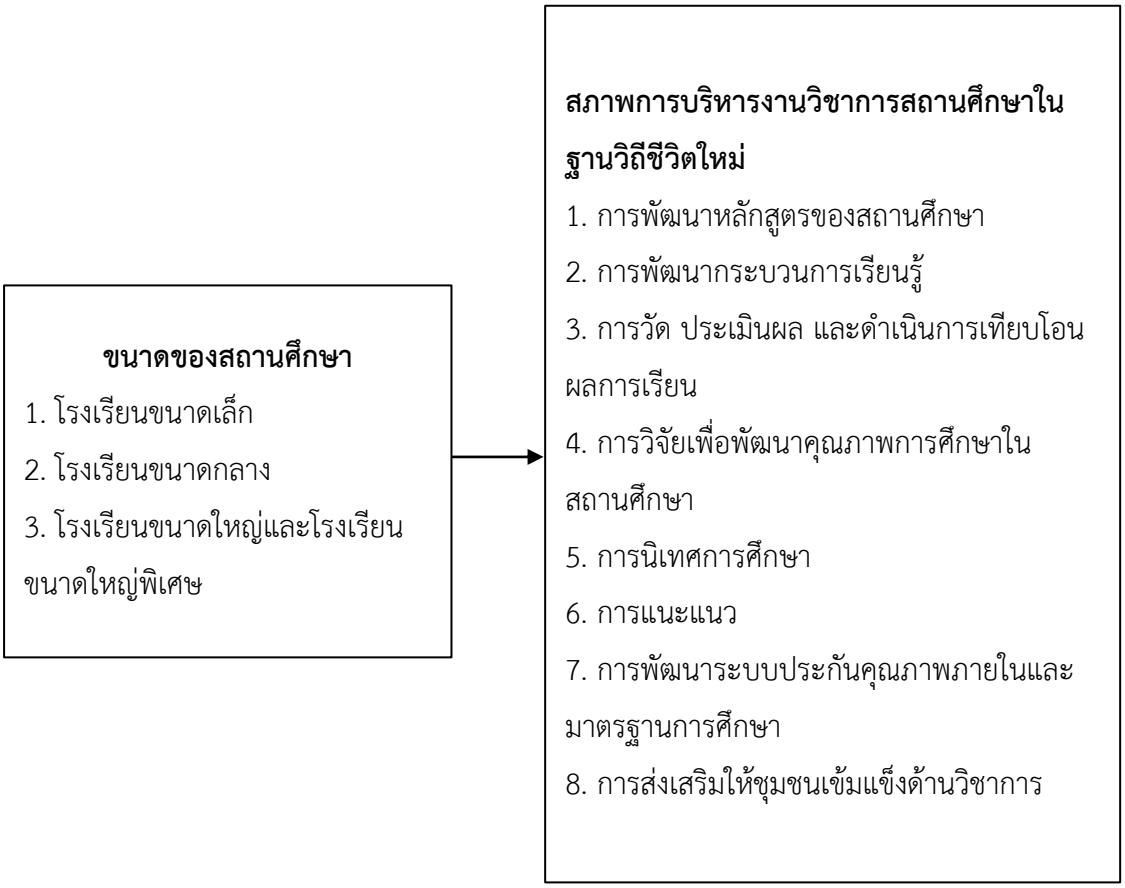

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 1,523 คน ตัวอย่างจำนวน 317 คน ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (1973) และได้ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน ผลการสุ่มได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและตัวอย่างจำแนกตามขนาดโรงเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ขนาดเล็ก	11	115	44
ขนาดกลาง	39	278	87
ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ	13	730	186
รวม	**63**	**1,523**	**317**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 สอบถามระดับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยมีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา 6) การแนะแนว 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 8) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ และส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์หลังจากได้ข้อสรุปของระดับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 แล้วจึงนำด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์เพื่อรับทราบสภาพปัญหา การแก้ไขและแนวการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. นำแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือการวิจัยไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมและความถูกต้องของเนื้อหา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ หรือค่าดัชนี IOC ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 0.73

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิที่แก้ไขเรียบร้อยและปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วไปเก็บตัวอย่าง (Try Out) จำนวน 30 ราย แล้วนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของ

แบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ผลเท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scales) ลักษณะของแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scales) โดยมีเกณฑ์การแบ่งความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับการบริหารงานวิชาการที่สุด
4 หมายถึง มีระดับการบริหารงานวิชาการมาก
3 หมายถึง มีระดับการบริหารงานวิชาการปานกลาง
2 หมายถึง มีระดับการบริหารงานวิชาการน้อย
1 หมายถึง มีระดับการบริหารงานวิชาการน้อยที่สุด

นำผลสัมภาษณ์ ข้อคิดเห็น และแนวทางการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ทั้ง 8 ด้าน

การบริหารงานวิชาการ	โรงเรียนขนาดเล็ก				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ				รวม			
	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่	$\overline{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.75	0.37	มากที่สุด	2	4.25	0.68	มาก	4	4.12	0.86	มาก	4	4.20	0.79	มาก	4
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.48	0.31	มาก	5	4.17	0.60	มาก	7	4.10	0.83	มาก	5	4.14	0.73	มาก	5
ด้านการวัด ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.73	0.37	มากที่สุด	3	4.35	0.89	มาก	3	4.18	0.76	มาก	2	4.27	0.81	มาก	2

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ทั้ง 8 ด้าน (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการ	โรงเรียนขนาดเล็ก				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ				รวม			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.32	0.56	มาก	6	4.15	0.58	มาก	8	4.03	0.78	มาก	8	4.09	0.70	มาก	7
ด้านการนิเทศการศึกษา	4.58	0.47	มากที่สุด	4	4.38	0.56	มาก	2	4.15	0.68	มาก	3	4.26	0.64	มาก	3
ด้านการแนะแนว	4.31	0.53	มาก	7	4.18	0.60	มาก	6	4.09	0.74	มาก	6	4.14	0.68	มาก	5
ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.88	0.20	มากที่สุด	1	4.40	0.64	มาก	1	4.44	2.16	มาก	1	4.44	1.65	มาก	1
ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ	4.00	0.45	มาก	8	4.22	0.62	มาก	5	4.05	0.76	มาก	7	4.11	0.70	มาก	6
รวม	**4.51**		**มาก**	**1**			**มาก**	**2**			**มาก**	**3**	**4.21**		**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของ โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ทั้ง 8 ด้าน ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย 4.21 อยู่ในระดับการบริหารวิชาการมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ โรงเรียนขนาดเล็ก ($\bar{x}$=4.51) ขนาดกลาง ($\bar{x}$=4.26) ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ($\bar{x}$=4.14) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายด้านของโรงเรียนแต่ละขนาดมีผลดังนี้ โรงเรียนขนาดเล็ก ($\bar{x}$=4.88) มีคะแนนด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{x}$=4.88) มากที่สุด อันดับ 2 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.75) อันดับ 3 ด้านการวัด ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x}$=4.73) อันดับ 4 คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x}$=4.58) อันดับ 5 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.32) อันดับ 6 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x}$=4.48) อันดับ 7 ด้านการแนะแนว ($\bar{x}$=4.31) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ($\bar{x}$=4.00)โรงเรียนขนาดกลาง ($\bar{x}$=4.26) มีคะแนนด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{x}$=4.40) มากที่สุด อันดับ 2 คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x}$=4.38) อันดับ 3 ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x}$=4.35) อันดับ 4 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.38) อันดับ 5 โรงเรียนขนาดกลาง ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มี

ความเข้มแข็งทางวิชาการ ($\bar{x}$=4.22) อันดับ 6 ด้านการแนะแนว ($\bar{x}$=4.18) อันดับ 7 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x}$=4.17) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.15)โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีคะแนนด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{x}$=4.44) มากที่สุด อันดับ 2 คือ ด้านการวัด ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x}$=4.18) อันดับ 3 ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{x}$=4.15) อันดับ 4 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.12) อันดับ 5 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x}$=4.10) อันดับ 6 ด้านการแนะแนว ($\bar{x}$=4.09) อันดับ 7 ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ($\bar{x}$=4.05) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{x}$=4.03)

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2.045	2	1.023		
ภายในกลุ่ม	94.970	267	.356	2.875	.058
รวม	97.015	269			

จากตารางที่ 3 พบว่า จากการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ได้ระบุไว้ โดยเป็นการวิเคราะห์เฉพาะภาพรวม หากวิเคราะห์รายด้านอาจจะได้ผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2

แนวทางการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จากการนำผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยเลือกด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุด 3 อันดับ มาใช้เป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ ทำให้ได้

แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ดังนี้

1. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.1 ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอน

1.2 มีแนวทางการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจน

1.3 จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อหาวิธีการปรับปรุง แก้ไข การจัดการเรียนการสอน

1.4 นำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

1.5 ดำเนินการติดตามผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

2. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2.1 โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2.2 มีแนวทางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันศาสนา

2.3 ดำเนินการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชุมชน

2.4 มีการประเมินผล ติดตามและพัฒนาการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการแนะแนว

3.1 ผู้บริหารและครูมีการวางแผนและพัฒนาระบบการแนะแนว

3.2 ดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบ

3.3 ส่งเสริม ประสานงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3.4 มีแนวทางในการช่วยเหลือผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ภาพรวมทั้ง 8 ด้าน การบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด การบริหารงานวิชาการก็ยังคงเป็นสิ่ง

สำคัญในการดำเนินการของสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัตพร อุระงาม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการมีสภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ ฮาลีเม๊าะ เฮ็งปิยา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2 ซึ่งมีภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 8 ด้านได้ผลดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาโดยในภาพรวมมีการบริหารวิชาการในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นด้านที่นำมาดำเนินการในส่วนของการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผลของงานวิจัยของ นภาพร สุทธวงศ์ (2561) เรื่องสภาพการบริหารวิชาการโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการวางแผนใช้หลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางเพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาตามที่ได้ศึกษาตามรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งผู้บริหารและคณะครูมีการร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน มีการนำหลักสูตรไปใช้ในจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติ ทักษะ ที่เหมาะสมแก่การเปลี่ยนแปลงบริบทสังคม ซึ่งมีการดำเนินการครบในขณะที่อยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019

2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สถานศึกษาโดยในภาพรวมมีการบริหารวิชาการในระดับมาก ทั้งนี้ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สถานศึกษาเป็นสิ่งที่ดำเนินการต่อเนื่องกับด้านการพัฒนาหลักสูตรจึงทำให้มีผลการดำเนินการที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งงานวิจัยของ ธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) วิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้มีสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ จากการศึกษาส่วนที่มีการดำเนินการและได้คะแนนมากที่สุด คือ การปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง พัฒนาให้ครูมีทักษะในการใช้การจัดการเรียนการสอนหลาย ๆ รูปแบบและหน่วยการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูมีการวางแผนร่วมกันในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผ่านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระฯ และหน่วยการเรียนรู้ตลอดจนผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่ โดยผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติควบคู่ไปกับหลักการและทฤษฎี

3) ด้านการวัดและประเมินผล โดยในภาพรวมมีการบริหารวิชาการในระดับมาก เนื่องจากเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการจัดการเรียนรู้ของครู และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างชัดเจนและเคร่งครัดไม่ว่าจะอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา

2019 ก็ยังคงต้องดำเนินการตามขั้นตอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริศนา สีเงิน (2559) วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ซึ่งพบว่า การวัดและประเมินผลเทียบโอนเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ ทั้งนี้จากการศึกษาจะเห็นว่า การดำเนินการติดตามผลของการแก้ไขและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน มีคะแนนมาเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญต่อการวัดและประเมินผลรวมถึงการดำเนินการ มีกระบวนการตรวจสอบ นำผลมาวิเคราะห์เพื่อแก้ไข ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน แต่ในการวางแผนการวัดผลประเมินผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงนั้นมีคะแนนอยู่ในลำดับสุดท้าย ถึงแม้จะมีความสำคัญมากก็ตาม

4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาโดยมีการบริหารวิชาการในระดับมาก เนื่องจากการการวิจัยในชั้นเรียนที่จัดทำโดยครูผู้สอนที่ต้องการหาวิธีการปรับปรุง แก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดการศึกษาของตนเอง จึงเป็นสิ่งที่ยังคงสภาพของการดำเนินการไว้ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการวิจัย 5 บท หรือวิจัยหน้าเดียว ถึงแม้จะมีคะแนนเฉลี่ยระดับมาก แต่เป็นด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงเป็นด้านที่ควรหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริศนา สีเงิน (2559) วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด พิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ หากพิจารณารายข้อตามลำดับคะแนนเฉลี่ยที่ได้จะเห็นว่า การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อหาวิธีการปรับปรุง แก้ไข การจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ได้รับความสำคัญมากที่สุด ด้านการวางแผนโดยที่ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอน ส่วนการดำเนินการติดตามผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการมีแนวทางการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนที่ชัดเจน รวมทั้งการนำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ได้รับความสำคัญน้อยที่สุด

5) ด้านการนิเทศการศึกษา โดยในภาพรวมมีการบริหารวิชาการในระดับมาก ทั้งนี้การนิเทศการศึกษานั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เริ่มต้นจากการวางแผนและพัฒนาระบบการนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษา การมอบหมายหน้าที่ ผู้นิเทศ ผู้ได้รับการนิเทศ ตลอดจนนำผลการนิเทศมาพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ รวมถึงการดำเนินการติดตามผลเพื่อพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร สุทธวงศ์ (2561) เรื่องสภาพการบริหารวิชาการโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า มีการดำเนินการ อยู่ในระดับมากเช่นกัน เนื่องจากมีการจัดประชุมครูเพื่อวางแผนนิเทศภายในโรงเรียน มีการนำผลการประเมินการนิเทศไปพัฒนาการเรียนการสอน มีการวางแผนให้ครูผู้สอนเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ

6) ด้านการแนะแนว โดยในภาพรวมมีการบริหารวิชาการในระดับมาก เนื่องจากการที่ด้านการแนะแนวนั้นมีแนวทางในการช่วยเหลือผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคตมากเป็นลำดับแรก ส่วนของผู้บริหารและครูนั้นมีการวางแผนและพัฒนาระบบการแนะแนว มีการส่งเสริม ประสานงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ นอกจากนั้นแล้วยังมีการจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบ จากการศึกษาด้านการแนะแนวมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในกลุ่มที่น้อย ถึงแม้จะมีภาพโดยรวมและผลรายข้ออยู่ในระดับมากทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัตพร อุระงาม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า มีการจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการแนะแนว

7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยในภาพรวมมีการบริหารวิชาการในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา คือ การร่วมกันดำเนินการพัฒนา จัดทำแผนงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาในโรงเรียนให้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบมีการวางแผนและดำเนินการที่มีผลชัดเจน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการและสร้างคุณภาพการจัดการศึกษา จึงเป็นสิ่งที่เปรียบเสมือนข้อบังคับสำหรับสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการตามปฏิทินในทุกปีการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริศนา สีเงิน (2559) วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ที่ได้ระบบการบริหารงานมากที่สุดในด้านนี้ เนื่องมาจากเป็นภาระงานที่เกี่ยวข้องกับองค์กรภายนอกในทุกปีการศึกษา โดยเริ่มต้นจากผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมาย มาตรฐานของการศึกษา เป็นลำดับแรก ผู้บริหาร คณะครูร่วมกันวางแผนการพัฒนาจัดทำแผนปฏิบัติงาน พัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา การดำเนินการพัฒนางานตามแผนและตรวจสอบประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร สุทธวงศ์ (2561) เรื่องสภาพการบริหารวิชาการโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญ จึงมีการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

8) ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยในภาพรวมมีการบริหารวิชาการในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในอันดับท้าย จากประเด็นรายข้อได้แก่ โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ มีแนวทางการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันศาสนา มีการดำเนินการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชุมชน การประเมินผล ติดตามและพัฒนาการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ล้วนแต่มีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างน้อย เนื่องจากไม่เห็นถึงความสำคัญในด้านนี้กันมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริศนา สีเงิน (2559) วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด

2. ผลเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 เฉพาะภาพรวม พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ไม่มีความแตกต่างกันตามขนาดโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นภาระงานที่มุ่งเน้นไปที่ผู้เรียน และเป็นงานที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบอยู่สม่ำเสมอ ถึงแม้จะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ยังคงต้องจัดทำให้ครบ รวมถึงไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดที่แตกต่างกันก็ต้องมีผลการดำเนินการเช่นกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริศนา สีเงิน (2559) ที่วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ได้เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจากโรงเรียนต่างขนาดต่อสภาพการบริหารงานวิชาการ พบว่าโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า เนื่องจากช่วงเวลาที่ศึกษามีการกำหนดการจัดการศึกษาที่มีข้อจำกัดจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผลการบริหารวิชาการเป็นไปในทิศทางเดียวกันสำหรับโรงเรียนทุกขนาดที่อยู่ภายใต้สังกัดเดียวกัน

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาในฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โรงเรียนควรมีการจัดประชุมเพื่อวางแผนร่วมกัน และกำหนดรูปแบบที่เป็นมาตรฐานในการจัดทำวิจัย โดยระบุแนวทางที่ชัดเจน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสำหรับกำกับ นิเทศ ติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้สอน จัดอบรมปฏิบัติการเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอน ให้ครูวิเคราะห์สาเหตุและสภาพของปัญหาที่พบในชั้นเรียน เพื่อนำมาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ พัฒนาความรู้และความเข้าใจหลักการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำกระบวนการทางวิจัยไปใช้แก้ปัญหาในชั้นเรียน ควรจัดทำเอกสารที่มีรายละเอียดและหลักฐานในการนำมาปรับปรุง แก้ไข การจัดการเรียนการสอน ควรวางแผนร่วมกันในการดำเนินการติดตามผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งควรส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงการจัดทำ

วิจัยในชั้นเรียน ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งในส่วนของงานวิจัยของ พูลศิริ สุริยาสัก (2561) วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตชด. เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้เสนอแนวทางในลักษณะของวงจรเดมมิ่ง PDCA เริ่มจากการวางแผน (Plan) การลงมือทำ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ในการดำเนินการด้านการวิจัย

ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โรงเรียนควรจัดประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ควรใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันศาสนาในวิธีอื่นที่สามารถดำเนินการได้ จัดกิจกรรมให้ความรู้ทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชุมชน รวมทั้งใช้วิธีการเผยแพร่ความรู้ผ่านโซเชียลมิเดียหรือรูปแบบออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้และมีการประเมินผล ติดตามและพัฒนาการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง กล่าวโดยสรุปว่า ควรส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ควรวางแผนและดำเนินการให้เป็นไปตามที่วางแผนไว้ รวมทั้งทำความเข้าใจในเรื่องของการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ด้านการแนะแนว ควรให้ผู้บริหารแสดงความคิดเห็นและร่วมวางแผนกับครูในส่วนของการพัฒนาระบบแนะแนว รวมทั้งควรให้มีการดำเนินการวางแผนและพัฒนาระบบการแนะแนวอย่างต่อเนื่อง ให้ครูผู้รับผิดชอบเข้าใจถึงความสำคัญของการดำเนินการแนะแนวอย่างเป็นระบบ รวมทั้งควรมีการดำเนินการให้เป็นปกติอย่างสม่ำเสมอ สร้างความสำคัญในการส่งเสริม ประสานงานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควรจัดรูปแบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาและระหว่างเครือข่ายการนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นด้วยรูปแบบการนิเทศออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม Zoom, Line และจัดส่งเอกสารทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น E-mail, Facebook, Line เพื่อลดอัตราการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทั้งควรมีการสนับสนุนโรงเรียนขยายโอกาสให้มีการแนะแนวอย่างสม่ำเสมอจากวิทยาลัยอาชีวะ เนื่องจากเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการศึกษาต่อของนักเรียน

จะเห็นว่าการดำเนินการทั้ง 3 ด้าน มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ก็มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จึงสะท้อนให้เห็นว่า ผลการดำเนินงานยังคงอยู่ในระดับที่เป็นที่ยอมรับได้ แต่อาจต้องเพิ่มเติมหรือปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการแนะแนว และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในด้านวิจัยในชั้นเรียน ด้านการแนะแนว ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการให้ครูที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจ และเห็นถึงความสำคัญในการปฏิบัติการด้านดังกล่าว เพื่อส่งเสริมให้ครูได้ดำเนินการและมีผลการทำงานที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารวิชาการในสถานศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

2. ควรเก็บข้อมูล ความคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการในด้านต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. (2563). **คู่มือการปฏิบัติการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในหารป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิท19.** นนทบุรี: คิว แอดเวอร์ไทซิ่ง.

ธัญดา ยงยศยิ่ง. (2560). **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3**. วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

นภาพร สุทธวงศ์. (2561). **สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

ปริศนา สีเงิน. (2559). **สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

พูลศิริ สุริยาสัก. (2561). **แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตชด.เจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3**. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**.**

สมกิต บุญยะโพธิ์. (2555). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

_____. (2563). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปีการศึกษา 2563.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อัตพร อุระงาม. (2560). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฮาลีเม๊าะ เฮ็งปียา. (2555). **การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

การประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์: กรณีศึกษาบริษัท ABC

Transportation System Efficiency Evaluation through the Main Logistics Activities Process: A Case Study of ABC Company

นนทกร ธรรมไชยางกูร
นิสิต สาขาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: nontakon.tum@gmail.com
ระหัตร โรจนประดิษฐ์
อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: rahuth.r@chula.ac.th
พรรณี ชีวินศิริวัฒน์
อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: pannee.ch@chula.ac.th
Nontakon Tumchaiyangkul
Student, Graduate School, Chulalongkorn University
Rahuth Rodjanapradied
Lecturer, Graduate School, Chulalongkorn University
Pannee Cheewinsiriwat
Lecturer, Graduate School, Chulalongkorn University

(Received: December 14, 2021; Revised: December 19, 2021; Accepted: January 4, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์สำหรับการขนส่ง และหลักความถูกต้อง และ 2) ประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งของบริษัทกรณีศึกษา ABC ด้วยตัวชี้วัดกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์สำหรับการขนส่งและหลักความถูกต้อง จากนั้นจึงได้พัฒนาตัวชี้วัดขึ้นก่อนนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกและนำส่งแบบประเมินตัวชี้วัดให้แก่กลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมขนส่งของบริษัทจำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความ

ถูกต้องของตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น แล้วจึงนำแบบประเมินประสิทธิภาพที่เสร็จสมบูรณ์ไปทำการทดสอบการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งบริษัทกรณีตัวอย่าง

ผลการวิจัย พบว่า ตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งที่เหมาะสม ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลัก คือ การสื่อสาร การขนถ่ายและบรรจุ และการขนส่ง โดยมีกิจกรรมละ 5 มิติ ประกอบด้วย มิติความถูกต้อง คุณภาพ สถานที่ เวลา และต้นทุน รวมทั้งหมด 15 ตัวชี้วัด ซึ่งภาพรวมของประสิทธิภาพระบบขนส่งของบริษัท ABC มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.72 คะแนน แม้ว่าการประเมินผลโดยรวมของบริษัทจะอยู่ในระดับดีมาก แต่กลับพบว่าตัวชี้วัดระยะเวลาเฉลี่ยการส่งคำสั่งซื้อภายในองค์กรนั้นได้คะแนนเพียง 2.0 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย ดังนั้นบริษัทจึงควรให้ความสำคัญในการพัฒนาระบบการส่งคำสั่งซื้อในองค์กรให้มีความรวดเร็วขึ้นเพื่อลดผลกระทบและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการสื่อสาร เช่น ระบบฐานข้อมูล หรือระบบเมอีลภายในองค์กร

คำสำคัญ: ประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่ง กิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ การขนส่ง

Abstract

The objectives of this research were: 1) to create indicators to assess the efficiency of transport systems through the main logistics activities process, and 2) to evaluate the efficiency of the transport systems using the indicators on the main logistics activities, a case study of ABC transport company. The researcher reviewed the related literature on the main logistics activities for transport and accuracy principles and then developed the indicators before taking to the in-depth interview. The assessment forms of indicators were delivered to a sample consisting of 10 participants who were related to the company's transport activities in order to examine the accuracy of the developed indicators. After that, the completed efficiency assessment forms were used to evaluate the efficiency of the company's transport system (a case study).

The research results show that the appropriate indicators in evaluating the efficiency of the transport system included the three main activities: communication, unloading and packing, and transporting. Each activity consisted of 5 dimensions (15 indicators): 1) accuracy, 2) quality, 3) place, 4) time, and 5) cost. The overall evaluation of the efficiency of ABC company's transport system averaged 4.72. Although the company's overall evaluation was at an excellent level, the average duration

indicator in sending orders within the organization was little at 2.00. Therefore, the company should put more emphasis on developing a system for sending orders in the organization to be faster in order to reduce the impact and prevent problems that might occur by using communication technology: a database system or mailing system within the organization.

Keywords: evaluating transport system efficiency, main logistics activities process, transportation

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยส่งออกสินค้าไปประเทศเมียนมาเป็นจำนวนมาก โดยในปี พ.ศ.2562 มีมูลค่าส่งออกสูงถึง 99,392 ล้านบาท (กรมการค้าต่างประเทศ, 2563) โดยสินค้าที่สำคัญอย่างหนึ่งในการส่งออกของประเทศไทยสู่ประเทศเมียนมาคือสินค้าทางการเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าที่ส่วนใหญ่ผลิตขึ้นได้ทั่วประเทศ ทำให้การขนส่งสินค้าแต่ละครั้งไปสู่ผู้ซื้อจะต้องใช้การขนส่งทางบกที่มีระยะทางไกลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเพื่อให้สินค้าที่ผลิตมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานตรงตามความต้องการลูกค้า ผู้ผลิตจึงจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญในกระบวนการหลักด้านโลจิสติกส์ เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ เช่น ถุงบรรจุเสียหายเกิดรอยขาดหรือรั่ว การเกิดความชื้นที่ก้นถุงในระหว่างการขนส่ง หรือการส่งสินค้าไม่ตรงเวลาเนื่องจากปัญหาการจราจร ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้สินค้าเกิดความเสียหายและเสื่อมมูลค่าลงหรืออาจร้ายแรงจนถึงระดับการถูกปฏิเสธการซื้อสินค้า0kdลูกค้า

การประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมโลจิสติกส์จึงเป็นวิธีการที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อในการตรวจสอบและพัฒนาขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจของบริษัทในภาคอุตสาหกรรมอย่างแพร่หลาย โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2562) ได้กำหนดคู่มือการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยวิธีการทางโลจิสติกส์ขึ้น ซึ่งจะประกอบด้วย 21 ตัวชี้วัด แบ่งออกเป็น 7 ด้านปัจจัยโลจิสติกส์ พิจารณาภายใต้ 3 มิติ คือ คุณภาพ เวลา และความเชื่อมั่น ซึ่งกำหนดขึ้นเพียงตัวชี้วัดโดยภาพรวมแต่ไม่ระบุกรอบกฎเกณฑ์ในการให้คะแนนตัวชี้วัด ทำให้มีผู้ให้ความสนใจและนำมาศึกษาเพิ่มเติมทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด (วัชระ วัธนารวี และ ภูมิพัฒน์ มิ่งมาลัยรักษ์, 2562) ประยุกต์ปรับเปลี่ยนมิติในการทดสอบเพื่อให้เหมาะกับธุรกิจของตน (มะนิกา ละมณี ศิรภัสสร แก่นสิงห์ และ โรจนี หอมชาลี, 2563) หรือปรับเปลี่ยนเฉพาะปัจจัยด้านที่จะศึกษาแต่ยังคงมิติในการวัดแบบเดิม (จุฑามาศ เหล่าพิทักษ์ และ กวีพล สว่างแพ้ว, 2564)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์: กรณีศึกษาบริษัท ABC ซึ่งเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมที่ต้องทำการขนส่งสินค้า

จากภาคกลางไปสู่ประเทศเมียนมาผ่านด่านชายแดนอำเภอแม่สอด โดยการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดขึ้นเพื่อให้มีความเหมาะสมกับธุรกิจอุตสาหกรรมสินค้าการเกษตรประเภทปุ๋ย โดยพิจารณาตามมิติของหลัก 5 ความถูกต้อง (5's Rights: 5R) ได้แก่ 1) สินค้าถูกต้องตามความต้องการลูกค้า (Right Product) 2) สินค้ามีปริมาณที่ถูกต้องตรงตามที่ลูกค้าต้องการ (Right Quantity) 3) ตรงตามคุณภาพที่ตกลงไม่เสียหาย (Right Quality/Right Condition) 4) ส่งมอบไปถูกสถานที่ (Right Place) 5) ตรงตามเวลาที่ลูกค้าต้องการ (Right Time) และมีต้นทุนการขนส่งที่แข่งขันได้ (Right Cost) (ไชยยศ ไชยมั่นคง และ มยุขพันธุ์ ไชยมั่นคง, 2553) เนื่องจากมีความครอบคลุมสามารถตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าได้อย่างครบถ้วน ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปปรับใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในการดำเนินธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการขนส่งสินค้าในระยะทางไกล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง (Transportation) และหลักความถูกต้อง (5's Right)
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งของบริษัทกรณีศึกษา ABC ด้วยตัวชี้วัดกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ด้านการขนส่ง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยพัฒนาตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ ผ่านการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะสรุปปัจจัยหลักด้านโลจิสติกส์สำหรับกำหนดขอบเขตในการศึกษาจากกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ (Logistics Activities) ที่มีทั้งหมด 9 กิจกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2562) ซึ่งแต่ละกิจกรรมล้วนแต่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อระบบโลจิสติกส์ ต้องอาศัยการประสานการทำงานของแต่ละกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกันเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าด้วยต้นทุนที่เหมาะสม ประกอบด้วย 1) การให้บริการแก่ลูกค้าและกิจกรรมสนับสนุน 2) การวางแผนหรือการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า 3) การจัดซื้อจัดหา 4) การบริหารสินค้าคงคลัง 5) การสื่อสารด้านโลจิสติกส์และกระบวนการสั่งซื้อ 6) การจัดการวัสดุและบรรจุภัณฑ์ 7) การขนส่ง 8) การเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและการจัดการคลังสินค้า และ 9) โลจิสติกส์ย้อนกลับ โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาปัจจัยหลักด้านโลจิสติกส์ที่ธุรกิจขนส่งสินค้าทุกธุรกิจต้องมีการดำเนินงาน และเป็นปัจจัยที่ทุกบริษัทให้ความสำคัญในการเก็บบันทึกข้อมูล จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญและการพิจารณาข้อมูลจากบริษัท

กรณีศึกษา ซึ่งพบว่ามีปัจจัยหลักด้านโลจิสติกส์ 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านขนถ่ายและบรรจุ และด้านการขนส่ง

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาตัวชี้วัดขึ้นจากการประยุกต์ตัวชี้วัดประเมินประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2562) ซึ่งมีการศึกษาเพียง 3 มิติ คือ มิติด้านต้นทุน มิติด้านเวลา และมิติด้านความน่าเชื่อถือ โดยเลือกพัฒนาวิธีการในการพิจารณาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ของบริษัทใหม่ภายใต้ 5 มิติ ตามหลักความถูกต้อง หรือที่เรียกว่าโลจิสติกส์สำหรับเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าที่ถือเป็นแนวคิดสำหรับตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ (Donath B., 2002; ไชยยศ ไชยมั่นคง และ มยุขพันธุ์ ไชยมั่นคง, 2553; กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2562) ที่ประกอบด้วย มิติของผลิตภัณฑ์ คุณภาพ สถานที่ เวลา และต้นทุน ซึ่งจะมีความละเอียดมากขึ้นกว่าตัวชี้วัดแบบเดิม และเลือกพิจารณาเฉพาะกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์เพียง 3 ด้าน ที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการขนส่งที่ทุกบริษัทต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยตัวชี้วัดประสิทธิภาพแบบเดิมนั้นประกอบด้วย 9 กิจกรรมด้านโลจิสติกส์ และ 3 มิติ พิจารณา รวมทั้งหมด 27 ตัวชี้วัด ส่วนตัวชี้วัดใหม่ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ และ 5 มิติ พิจารณา รวมทั้งหมด 15 ตัวชี้วัด จากนั้นจึงนำตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นไปสัมภาษณ์เชิงลึกและนำส่งแบบประเมินตัวชี้วัดให้แก่กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมขนส่งของบริษัทจำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการขนส่งหรือผู้เชี่ยวชาญในการขนส่ง จำนวน 5 คน และผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการขนส่งสินค้า จำนวน 5 คน ของบริษัทกรณีศึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของตัวชี้วัด แล้วจึงนำแบบประเมินประสิทธิภาพที่เสร็จสมบูรณ์ไปทำการทดสอบการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งบริษัทกรณีศึกษาด้วยข้อมูลย้อนหลัง 1 ปี (พ.ศ.2562)

ผลการวิจัย

1. ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ ที่ได้พัฒนาขึ้นจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึก และผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ประกอบด้วย 3 กิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ คือ 1) การสื่อสาร 2) การขนถ่ายและบรรจุ และ 3) การขนส่ง โดยในแต่ละกิจกรรมประกอบไปด้วย 5 มิติ ตามหลักแห่งความถูกต้อง คือ 1) มิติผลิตภัณฑ์ 2) มิติคุณภาพ 3) มิติสถานที่ 4) มิติเวลา และ 5) มิติต้นทุน รวมทั้งหมด 15 ตัวชี้วัด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์

มิติ	ตัวชี้วัด	การวัดผล	ผลประเมิน
กิจกรรมที่ 1	**การสื่อสาร (L1)**		4.4
ผลิตภัณฑ์	อัตราความแม่นยำของการกำหนด Spec สินค้าของลูกค้า (Order Accuracy Rate: Customer)	ความผิดพลาดในใบสั่งซื้อจากลูกค้า น้อยกว่า 2% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 4.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 4.01% - 6.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 6.01% - 8.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 8% เท่ากับ 1 คะแนน	5
คุณภาพ	อัตราความแม่นยำของการออกใบสั่งซื้อไปยังแผนกอื่น ๆ (Order Accuracy Rate: internal)	ความผิดพลาดในการออกใบสั่งซื้อภายในองค์กร น้อยกว่า 2% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 4.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 4.01% - 6.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 6.01% - 8.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 8% เท่ากับ 1 คะแนน	5
สถานที่	อัตราความแม่นยำของการระบุจุดหมายปลายทางส่งสินค้า (Location Accuracy Rate)	ความผิดพลาดในการระบุที่หมายปลายทาง น้อยกว่า 2% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 4.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 4.01% - 6.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 6.01% - 8.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 8% เท่ากับ 1 คะแนน	5
เวลา	ระยะเวลาเฉลี่ยการส่งคำสั่งซื้อภายในองค์กร (Average Order Processing Cycle Time)	ระยะเวลาเฉลี่ยของการติดต่อสื่อสารส่งคำสั่งซื้อภายในองค์กร น้อยกว่า 2 วัน เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 2 – 4 วัน เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 5 – 6 วัน เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 7 – 8 วัน เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 9 วัน เท่ากับ 1 คะแนน	2
ต้นทุน	สัดส่วนมูลค่าการลงทุนเกี่ยวกับการติดตั้งระบบการสื่อสารภายในองค์กรต่อยอดขาย	มูลค่าต้นทุนระบบสื่อสารต่อยอดขาย น้อยกว่า 2% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 4.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 4.01% - 6.00% เท่ากับ 3 คะแนน	5

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ (ต่อ)

มิติ	ตัวชี้วัด	การวัดผล	ผลประเมิน
	(Information Processing Cost per Sales)	ระหว่าง 6.01% - 8.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 8% เท่ากับ 1 คะแนน	
กิจกรรมที่ 2	**ขนถ่ายและบรรจุ (L2)**		5
ผลิตภัณฑ์	อัตราการบรรจุหีบห่อที่ผลิตต่อเป้าหมายการผลิต (Packaging Process)	อัตราการบรรจุหีบห่อที่ผลิตต่อเป้าหมายการผลิตได้ ระหว่าง 100% - 96% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 95% - 91% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 90% - 86% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 85% - 80% เท่ากับ 2 คะแนน น้อยกว่า 80% เท่ากับ 1 คะแนน	5
คุณภาพ	อัตราจำนวนสินค้าสำเร็จรูปที่เกิดความเสียหายของสินค้า ในกระบวนการ (Damage Rate: Internal)	อัตราการขนย้ายหรือการบรรจุหีบห่อแล้วเกิดความเสียหายต่อการผลิต น้อยกว่า 1.00% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 1.01% - 2.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 3.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 3.01% - 4.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 4% เท่ากับ 1 คะแนน	5
สถานที่	สัดส่วนมูลค่าสินค้าที่เสียหายในการเก็บรักษาต่อมูลค่าสินค้า (Damaged Value from Maintenance)	มูลค่าที่สูญเสียในการเก็บรักษาภายในสถานที่ที่จัดไว้ต่อมูลค่าสินค้า น้อยกว่า 1% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 1.01% - 2.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 3.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 3.01% - 4.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 4% เท่ากับ 1 คะแนน	5
เวลา	ระยะเวลาเฉลี่ยการถือครองและการบรรจุหีบห่อ (Average Material Handing and Packaging Cycle	ความผิดพลาดของระยะเวลาที่วัตถุดิบอยู่ในกระบวนการผลิต น้อยกว่าหรือตามที่กำหนด เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 0.00% - 5.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 5.01% - 10.00% เท่ากับ 3 คะแนน	5

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ (ต่อ)

มิติ	ตัวชี้วัด	การวัดผล	ผลประเมิน
	Time)	ระหว่าง 10.01% - 15.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 15% เท่ากับ 1 คะแนน	
ต้นทุน	สัดส่วนมูลค่าสินค้าที่เสียหายต่อการผลิต (Damaged Value per Material Handing and Packaging)	สัดส่วนมูลค่าสินค้าที่เสียหายต่อกระบวนการผลิตและบรรจุภัณฑ์ น้อยกว่า 1% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 1.01% - 2.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 3.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 3.01% - 4.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 4% เท่ากับ 1 คะแนน	5
กิจกรรมที่ 3	**การขนส่ง (L3)**		4.75
ผลิตภัณฑ์	อัตราส่วนมูลค่าสินค้าที่เสียหายในการขนส่งต่อมูลค่า (Damaged Value per Sales)	สัดส่วนมูลค่าสินค้าที่เสียหายในการขนส่งต่อมูลค่าสินค้า น้อยกว่า 1% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 1.01% - 2.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 3.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 3.01% - 4.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 4% เท่ากับ 1 คะแนน	4
คุณภาพ	อัตราความสามารถในการจัดส่งสินค้าของแผนกขนส่ง (Transportation DIFOT)	สัดส่วนจำนวนสินค้าที่จัดส่งได้ต่อยอดรวมคำสั่งซื้อสินค้า ระหว่าง 100% - 96% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 95% - 91% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 90% - 86% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 85% - 80% เท่ากับ 2 คะแนน น้อยกว่า 80% เท่ากับ 1 คะแนน	5
สถานที่	อัตราความแม่นยำของการนำส่งสินค้าที่ปลายทาง (Transportation Accuracy Rate)	ความผิดพลาดในการจัดส่งสินค้าไปยังที่หมายปลายทาง น้อยกว่า 1% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 1.01% - 2.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 2.01% - 3.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 3.01% - 4.00% เท่ากับ 2 คะแนน	5

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ (ต่อ)

มิติ	ตัวชี้วัด	การวัดผล	ผลประเมิน
		มากกว่า 4% เท่ากับ 1 คะแนน	
เวลา	ระยะเวลาเฉลี่ยการจัดส่งสินค้า (Average Delivery Cycle Time)	ความผิดพลาดในการใช้เวลาในการขนส่งไปยังที่หมายปลายทาง น้อยกว่า 1 วัน เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 1 – 2 วัน เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 2 – 3 วัน เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 3 – 4 วัน เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 4 วัน เท่ากับ 1 คะแนน	5
ต้นทุน	สัดส่วนต้นทุนการขนส่งต่อยอดขาย (Transportation Cost per Sales)	สัดส่วนต้นทุนการขนส่งต่อยอดขาย น้อยกว่า 30% เท่ากับ 5 คะแนน ระหว่าง 30.01% - 40.00% เท่ากับ 4 คะแนน ระหว่าง 40.01% - 50.00% เท่ากับ 3 คะแนน ระหว่าง 50.01% - 60.00% เท่ากับ 2 คะแนน มากกว่า 60% เท่ากับ 1 คะแนน	5
รวมเฉลี่ย			**4.72**

2. ผลทดสอบประสิทธิภาพการขนส่งของบริษัทกรณีศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพเฉลี่ยทั้งปีของบริษัทอยู่ที่ 4.72 คะแนน โดยมีตัวชี้วัดที่ได้รับ 5 คะแนน จำนวน 13 ตัวชี้วัด เมื่อพิจารณาตามรายด้านกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ จะพบว่า บริษัทกรณีศึกษามีระดับประสิทธิภาพการขนส่ง ในระดับสูงมากในทุกรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านขนถ่ายและบรรจุ ด้านการขนส่ง และด้านการสื่อสาร โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.00, 4.75 และ 4.40 ตามลำดับ

นับว่าเป็นจุดแข็งสำหรับบริษัทเพราะบริษัทขนส่งที่ดีไม่ควรเกิดความผิดพลาดในกระบวนการขนส่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการขนส่งซึ่งจะช่วยให้สามารถลดต้นทุนในการผลิตที่เกิดจากความผิดพลาดต่าง ๆ ได้ และทำให้เกิดผลกำไรที่สูงที่สุด โดยทางด้านตัวชี้วัดที่มีคะแนนประสิทธิภาพไม่เต็ม 5 คะแนน คือ 1) ระยะเวลาเฉลี่ยการส่งคำสั่งซื้อภายในองค์กร (L1R4) ที่มีผลคะแนนการประเมินเพียง 2 คะแนน จัดอยู่ในระดับน้อย หมายถึง ระยะเวลาเฉลี่ยการส่งคำสั่งซื้อภายในบริษัท ใช้เวลานานในการส่งคำสั่งจากแผนกหนึ่งไปสู่อีกแผนกหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานได้ และหากกิจกรรมที่ต้องปฏิบัตินั้นเป็นกิจกรรมวิกฤติ (Critical activity) ก็จะส่งผลให้การดำเนินงานทั้งระบบเกิดความล่าช้าขึ้น และ 2) อัตราส่วนมูลค่าสินค้าที่เสียหายในการขนส่งต่อมูลค่า (L3R1) ที่มีผลคะแนน

การประเมิน 4 คะแนน จัดอยู่ในระดับสูง หมายความว่าในการขนส่งสินค้านั้นเกิดความเสียหายเล็กน้อย ซึ่งบริษัทกรณีศึกษาไม่ได้ทำการตรวจสอบหรือมีการบันทึกไว้อย่างแน่ชัด เพราะเล็งเห็นว่าไม่เกิดความคุ้มค่ากับต้นทุนในการตรวจสอบหรือเพิ่มภาระงานโดยไม่จำเป็น แต่มีการประเมินความเสียหายที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาในขณะปฏิบัติหน้าที่ จึงสรุปได้ว่าบริษัทควรให้ความสนใจมากขึ้น ในเรื่องระยะเวลาเฉลี่ยการส่งคำสั่งซื้อภายในองค์กรเนื่องจากมีคะแนนต่ำมากผิดปรกติแตกต่างจากประสิทธิภาพด้านอื่นอย่างเห็นได้ชัด เพราะการติดต่อสื่อสารส่งคำสั่งซื้อภายในองค์กรที่ล่าช้า อาจส่งผลให้ผลิตและจัดส่งสินค้าได้ไม่ทันตามที่กำหนด และอาจทำให้ต้องเสียค่าปรับหากเกิดการผิดเงื่อนไขตามสัญญา รวมถึงอาจทำให้ใช้ประโยชน์จากยานพาหนะในการขนส่งได้อย่างไม่เต็มที่อีกด้วย ดังนั้นบริษัทควรหาแผนในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการเพื่อให้ความสำคัญต่อกระบวนการที่ระบุในตัวชี้วัดมากขึ้น เพราะหากบริษัทเพิกเฉยหรือละเลยอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบตามมาในอนาคตได้

อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่องการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์เป็นการวิจัยกึ่งระหว่างการวิจัยบริสุทธ์และการวิจัยประยุกต์ โดยผู้วิจัยได้นำตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2562) มาประยุกต์และพัฒนาต่อเป็นตัวชี้วัดกลุ่มใหม่ตามหลักความถูกต้อง (5’R) ภายใต้กรอบปัจจัยกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ที่ลดลงเหลือเพียง 3 กิจกรรมหลักตามการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้แบบประเมินประสิทธิภาพที่สร้างขึ้นไม่สามารถนำไปเทียบเคียงกับงานวิจัยของนักวิจัยท่านอื่นได้โดยตรงเนื่องจากไม่มีตัวแปรในกรอบการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งที่เหมือนกัน โดยในการกำหนดตัวชี้วัดธุรกิจการขนส่งของนักวิจัยท่านอื่นส่วนใหญ่จะเลือกพิจารณาในมิติใดมิติหนึ่งเพียงมิติเดียวที่เหมาะสมต่อบริบทของบริษัทที่ทำการศึกษา เช่น การนำหลักแหล่งความถูกต้องมากใช้วัดความพึงพอใจของของลูกค้าในธุรกิจส่งอาหาร (น้องส้ม โพธิ์ประเสริฐ และชิตพงษ์ อัยสานนท์, 2561) หรือนำหลักกิจกรรมทางโลจิสติกส์ไปใช้พัฒนาธุรกิจด้านการขนส่ง (รุธิร์ พนมยงค์, 2553)

ภายหลังกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2562) ได้พัฒนาคู่มือสำหรับการสร้างตัวชี้วัดในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม (Industrial Logistic Performance Index: ILPI) ที่มีการวัดผลใน 3 มิติจากความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ประกอบด้วย มิติด้านต้นทุน มิติด้านเวลา และมิติด้านความน่าเชื่อถือ ซึ่งทำให้เกิดความครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในการวัดประสิทธิภาพ แต่ก็เป็นเพียงกำหนดตัวชี้วัดในภาพรวมซึ่งไม่ได้กำหนดขอบเขตหรือระบุเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดผลที่แน่ชัด และไม่ได้ทำการระบุการพิจารณาคะแนนตัวชี้วัดการประเมินไว้ในคู่มือดังกล่าว ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความสนใจนำไปพัฒนาศึกษาเพิ่มเติมอย่างแพร่หลาย ทั้งการนำมิติตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม เช่น การศึกษาของ วัชระ วัธนารวี และ ภูมิพัฒน์ มิ่งมาลัยรักษ์ (2562) ในการวัดประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ของธุรกิจ

การค้าข้ามแดนจังหวัดเชียงราย หรือนำมิติตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมไปพัฒนาปรับปรุง เช่น การศึกษาของ มะนิกา ละมณี ศิรภัสสร แก่นสิงห์ และ โรจนี หอมชาลี (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์สำหรับผู้ประกอบการขนส่ง (LPI) โดยออกแบบหลักการประเมิน ประสิทธิภาพเป็น 3 ด้านอื่นแทน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ และการศึกษาของ จุฑามาศ เหล่าพิทักษ์ และ กวีพล สว่างแพ้ว (2564) ที่ศึกษาการวัดประสิทธิภาพการให้บริการในการขนส่ง กรณีศึกษา บริษัท เอ็ม เอ็ม ลอจิสติกส์ โดยพิจารณาในด้านต้นทุนเป็นหลัก คือ ความพร้อมของรถที่ให้เช่า การส่งมอบสินค้าตรงเวลา และการตอบสนองของลูกค้า ตามที่ผู้วิจัยทั้งหมดกล่าวมา มีการนำทฤษฎีทางด้านโลจิสติกส์มาประยุกต์ใช้ในมุมมองมิติที่กว้างขวางขึ้น แต่ปรับเปลี่ยนบริบทการวัดประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับองค์กรของตน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำเอาหลักการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2562) มาประยุกต์ให้มีการวัดผลในมิติที่ครอบคลุมขึ้น โดยเพิ่มมิติของการวัดให้ละเอียดมากยิ่งขึ้นด้วยทฤษฎีหลักของความถูกต้องทั้ง 5 แต่ลดขั้นตอนการตรวจสอบประสิทธิภาพในภาพรวม 9 ด้าน ให้เหลือเพียง 3 ด้านที่มีความสำคัญเท่านั้น และกำหนดเกณฑ์การวัดผลที่เหมาะสมกับการขนส่งสินค้าเกษตรกรรมประเภทปุ๋ย กล่าวได้ว่าการพิจารณาตัวชี้วัดที่ครอบคลุมจะสามารถนำไปใช้เพื่อต่อยอดในการประเมินกิจกรรมขนส่งให้กับองค์กรการขนส่งสินค้าประเภทอื่นที่เกี่ยวข้องและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการประเมินกิจกรรมทางโลจิสติกส์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์สามารถช่วยลดขั้นตอนในการประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งของบริษัทที่นำไปใช้ได้ โดยลดด้านการประเมินเหลือเพียง 3 ด้านกิจกรรมที่สำคัญ คือ การสื่อสาร การขนถ่ายและบรรจุ และการขนส่งแทนที่จะต้องทำการประเมินกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ทั้งหมด 9 ด้าน ซึ่งเหมาะสำหรับในกรณีของบริษัทขนาดเล็กที่อาจไม่มีการดำเนินงานครบในทุกด้านกิจกรรมโลจิสติกส์ หรือช่วยลดต้นทุนในการประเมินประสิทธิภาพ

2. การประเมินประสิทธิภาพระบบขนส่งด้วยกระบวนการกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ มีมิติการประเมิน 5 มิติ คือ มิติความถูกต้อง คุณภาพ สถานที่ เวลา และต้นทุน ซึ่งครบคลุมมากกว่าการประเมินประสิทธิภาพของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2562) ที่มีเพียง 3 มิติ คือ คุณภาพ เวลา และความเชื่อมั่น ทำให้บริษัทที่นำไปใช้สามารถตรวจสอบประสิทธิภาพได้ละเอียดมากขึ้น โดยไม่ขัดแย้งกับการประเมินประสิทธิภาพแบบเดิมทำให้สามารถนำไปปรับใช้ได้ทันที

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรนำเรื่องปัจจัยความถูกต้องไปศึกษาเพิ่มเติมในกิจกรรมโลจิสติกส์ด้านอื่น นอกเหนือจากกิจกรรมหลักด้านโลจิสติกส์ ได้แก่ 1) ด้านการให้บริการแก่ลูกค้าและกิจกรรมสนับสนุน 2) ด้านการวางแผนหรือการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า 3) ด้านการจัดซื้อจัดหา 4) ด้านการบริหารสินค้าคงคลัง 5) ด้านการเลือกสถานที่ตั้งของโรงงานและการจัดการคลังสินค้า และ 6) ด้านโลจิสติกส์ย้อนกลับ ซึ่งจะทำให้เกิดความครอบคลุมมากขึ้นในทุกด้านกิจกรรมโลจิสติกส์

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจเลือกทำการตรวจสอบความถูกต้องของตัวชี้วัดที่ละเอียดมากยิ่งขึ้นจากการทดลองนำไปใช้กับกลุ่มบริษัทขนส่งหลายบริษัท หรือเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการนำไปใช้กับบริษัทที่มีบริบทแตกต่างกัน เช่น ขนาดของธุรกิจ เงินทุน หรือชนิดสินค้าที่ทำการขนส่ง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการค้าต่างประเทศ. (2563). **การค้าชายแดนของไทย.** กองความร่วมมือการค้าและการลงทุน. ค้นเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2564, จาก https://www.dft.go.th/Portals/3/ชายแดนผ่านแดน เดือน ม.ค-ส.ค.pdf

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2562). **การประเมินตัวชี้วัดประสิทธิภาพโลจิสติกสภาคอุตสาหกรรม Industrial Logistic Performance Index: ILIP**. กองโลจิสติกส์กระทรวงอุตสาหกรรม.

จุฑามาศ เหล่าพิทักษ์ และ กวีพล สว่างแพ้ว. (2564). **การศึกษาการวัดประสิทธิภาพการให้บริการในการขนส่ง**. คณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ไชยยศ ไชยมั่นคง และ มยุขพันธุ์ ไชยมั่นคง. (2553). **กลยุทธ์โลจิสติกส์และซัพพลายเชน: เพื่อแข่งขันในตลาดโลก = Logistics and supply chain strategy: competing in the global market**. นนทบุรี: ซี.วาย.ซิซเทิม พริ้นติ้ง.

น้องส้ม โพธิ์ประเสริฐ และ ชิตพงษ์ อัยสานนท์. (2561). *การบริหารจัดการผู้ให้บริการโลจิสติกส์สำหรับผู้ประกอบการส่งออกอาหารในประเทศไทย.* **วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน**, 4(2): 118-128.

มะนิกา ละมณี ศิรภัสสร แก่นสิงห์ และ โรจนี หอมชาลี. (2563). *การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์สาหรับผู้ประกอบการขนส่ง.* **Suranaree J. Soc. Sci.**, 14(2): 50-72.

รุธิร์ พนมยงค์. (2553). **การปรับปรุงการเข้าถึงของสินค้าไทยสู่ตลาดญี่ปุ่น ด้วยการบูรณาการกับห่วงโซ่อุปทานของญี่ปุ่น**. สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วัชระ วัธนารวี และ ภูมิพัฒน์ มิ่งมาลัยรักษ์. (2561). *การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันประสิทธิภาพการจัดการโลจิสติกส์ของธุรกิจการค้าข้ามแดนเชียงราย.* **สุทธิปริทัศน์,** 33(105): 26-37.

Donath B. (2002). **The IOMA Handbook of Logistics and Inventory Management**. Wiley John Wiley & Sons.

แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Guidelines for solving Legal Problems Concerning Supporting Sport of Local Government Organizations

วรวุฒิ เหล่าบ้านค้อ
อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: wolaob@rpu.ac.th
Worawut Laobankho
Lecturer, Faculty of Liberal Arts,
Rajapruk University

(Received: September 29, 2022; Revised: October 11, 2022; Accepted: October 19, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย และต่างประเทศ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยทางเอกสาร

ผลการวิจัย พบว่า ประเทศไทยยังมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาสมัครเล่นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถสนับสนุนกีฬาสมัครเล่นได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาอาชีพ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพได้เลย เพราะสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินชี้ขาดว่ามิใช่อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากกีฬาอาชีพเป็นการดำเนินกิจกรรมของเอกชน และเป็นหน้าที่ของเอกชนผู้เป็นคนจัดการแข่งขันกีฬาที่จะไปหางบประมาณสนับสนุนจากภายนอกหรือเอกชนด้วยกันเอง ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ในหมวดที่ว่าด้วยการสนับสนุนกีฬา โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการสนับสนุนการกีฬา และกีฬาอาชีพ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

คำสำคัญ: กีฬา กีฬาอาชีพ การสนับสนุนกีฬา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research were 1) to study basic information, concepts, principles, and legal theories related to sports sponsorship of local governments in Thailand and abroad, 2) to analyze legal problems related to sports sponsorships of local governments, and 3) to propose solutions that are suitable for Thailand by using a documentary research method. The research results showed that Thailand still has problems with the promotion and support of sports. Whether there are legal issues related to the support of amateur sports the local government cannot fully support amateur sports, legal problems related to professional sports support that local governments cannot support professional sports clubs, or professional sports associations at all. Because the Office of the Auditor General of Thailand has ruled that it is not the power and duty of the local administrative organization because professional sports are private activities and it is the duty of the private sector that organizes sports events to seek external or private support budgets. Therefore, the researcher agrees that the Sports Authority of Thailand Act B.E. 2558 (2015) and the Professional Sports Act B.E. 2556 (2013) should be added by specifying that local government organizations can support sports and professional sports to apply to solve problems sustainably.

Keywords: sport, professional sports, supporting sport, local government organizations

บทนำ

ในปัจจุบันนอกจากการเล่นกีฬาเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อความแข็งแรงของร่างกายหรือเพื่อผ่อนคลายความเครียดทางจิตใจแล้ว ยังมีการเล่นกีฬาเพื่อความเป็นเลิศหรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กีฬาสมัครเล่น ซึ่งเป็นการเล่นกีฬาที่มุ่งทำการแข่งขันตั้งแต่ระดับนักเรียน ระดับเยาวชน ระดับนิสิตนักศึกษา ระดับชาติ และระดับนานาชาติ ทั้งที่มุ่งประสงค์ต่อชัยชนะ หรือผลตอบแทน แต่ไม่ใช่เป็นการเล่นเป็นอาชีพ และการเล่นกีฬาเป็นอาชีพ กล่าวคือ กีฬาที่จัดการแข่งขันอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานสากล และมีนักกีฬาอาชีพเข้าร่วมแข่งขันกัน โดยมีรายได้จากการแข่งขันตามชนิดหรือประเภทที่ได้กำหนด อีกทั้งนักกีฬาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกีฬาอาชีพทุกฝ่ายสามารถใช้ประกอบกิจกรรมด้านกีฬาเพื่อหารายได้ในการดำรงชีวิตหรือเป็นอาชีพหลักได้ ซึ่งในประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของกีฬาทุกประเภท เห็นได้จากการออกกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน

พัฒนา คุ้มครอง ช่วยเหลือ และจัดสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา รวมไปถึงการกำหนดมาตรการคุ้มครอง ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนานักกีฬาอาชีพ บุคลากรกีฬาอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาอาชีพที่ชัดเจนอีกด้วย

สำหรับการส่งเสริมกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น การกีฬาแห่งประเทศไทยและสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรมพลศึกษาเดิม) ได้ถ่ายโอนภารกิจงานส่งเสริมกีฬาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีขอบเขตการถ่ายโอนภารกิจ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, มปป.) โดยสรุป ดังนี้

1. สนามกีฬาระดับจังหวัด ถ่ายโอนให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งสนามกีฬานั้นตั้งอยู่ ยกเว้น สนามกีฬาที่มีวิทยาลัยพลศึกษาตั้งอยู่ 13 แห่ง ให้อยู่ในความดูแลของสำนักงานพัฒนาการกีฬา และนันทนาการ

2. สนามกีฬาระดับรอง ถ่ายโอนให้แก่ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งสนามกีฬานั้นตั้งอยู่ ยกเว้นสนามกีฬาที่อยู่ในโรงเรียน สถานศึกษา ให้อยู่ในความดูแลของสถานศึกษานั้น

3. การก่อสร้างลานกีฬาอเนกประสงค์ ถ่ายโอนให้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และโครงการลานกีฬาอเนกประสงค์ระดับตำบล ถ่ายโอนให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อบำรุงดูแลรักษาแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการก่อสร้างลานกีฬาอเนกประสงค์ หรือสวนสุขภาพเพิ่มเติมให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

4. การจัดหาอุปกรณ์กีฬา ถ่ายโอนให้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดแนวทางในการจัดหาอุปกรณ์กีฬาแต่ละประเภทเอาไวแล้ว

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่หลักในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนภายในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีสิ่งสาธารณูปโภคที่ทันสมัยและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งก็มีอยู่ด้วยกันหลายด้าน แต่ทั้งนี้ในส่วนของการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬานั้น พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในด้านการส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาได้

นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ส่งเสริมด้านกีฬาได้เลย เพราะสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ชี้ขาดว่ามิใช่อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากกีฬาอาชีพเป็นการดำเนินกิจกรรมของเอกชน และเป็นหน้าที่ของเอกชนผู้เป็นคนจัดการแข่งขันกีฬาที่จะไปหางบประมาณสนับสนุนจากภายนอกหรือเอกชนด้วยกันเอง ซึ่งมิใช่อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่จะไปสนับสนุน อีกทั้งการเบิกจ่ายเงินงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนสนับสนุนส่วนราชการและสมาคมต่าง ๆ ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้ไม่สามารถที่จะให้งบประมาณสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพได้

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นกีฬาสมัครเล่นหรือกีฬาอาชีพยังพบปัญหาในเรื่องของการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนกีฬาทั้งสองประเภทได้ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ โดยจะได้ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อที่จะได้นำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว ตลอดจนเป็นการพัฒนาศักยภาพของวงการกีฬาในประเทศไทยสู่ความเป็นเลิศ และส่งเสริมให้เป็นอาชีพให้ทัดเทียมนานาประเทศต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย และต่างประเทศ
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับประเทศไทย

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเล่มนี้ใช้วิธีการวิจัยทางเอกสารเป็นหลัก (Documentary Research) ทำการศึกษาค้นคว้าพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กฎ ระเบียบ ประกาศและข้อบังคับต่าง ๆ ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกรมการปกครอง บทความ งานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์ วารสาร และการค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาหาข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด หลักการ และทฤษฎีตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

หลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการรวมอำนาจ (Centralisation) ซึ่งเป็นการจัดระเบียบภายในรัฐที่รัฐแต่เพียงผู้เดียวเป็นผู้ดำเนินการปกครองหรือจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนทุกท้องถิ่นในอาณาเขตของรัฐ โดยรวมอำนาจในการตัดสินใจและการวินิจฉัยสั่งการเป็นยุติเด็ดขาดอยู่ที่ผู้ปกครองหรือรัฐบาล (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2547) ซึ่งมีข้อเสียของการรวมอำนาจ (นัยนา เกิดวิชัย, 2543) หลายประการ เช่น รัฐไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึง และไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยที่ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องที่มีส่วนร่วมในการปกครอง

ปัญหาที่เกิดจากการรวมอำนาจการปกครองดังกล่าวนำไปสู่แนวทางแก้ไขโดยการขยายหลักการรวมอำนาจด้วย “หลักการแบ่งอำนาจ (Déconcentration)” ให้แก่ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นวิธีที่รัฐแบ่งภาระของราชการบริหารส่วนกลางให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ไปประจำอยู่ในส่วนภูมิภาค ในการวินิจฉัยสั่งการและตัดสินใจในบางเรื่อง แต่อำนาจสูงสุดยังคงอยู่ที่ราชการบริหารส่วนกลาง

หลักการแบ่งอำนาจเป็นหลักการที่ราชการบริหารส่วนกลางมอบอำนาจวินิจฉัยสั่งการบางส่วนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้แทนของราชการบริหารส่วนกลาง เป็นหลักที่มาเสริมเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หลักการแบ่งอำนาจปกครองนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักการรวมอำนาจปกครอง ไม่ใช่เป็นการกระจายอำนาจปกครอง (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2547) การแบ่งอำนาจเป็นการแก้ไขจุดอ่อนของหลักการรวมอำนาจการปกครองที่สามารถแก้ไขได้บางส่วนเท่านั้น ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเกิดหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นวิธีที่รัฐมอบอำนาจในการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นนอกราชการบริหารส่วนกลาง เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างในลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นไปตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงการยึดถือความต้องการของราษฎรในท้องถิ่นเป็นหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ โดยให้ราษฎรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการในลักษณะการเข้าทำหน้าที่ของคณะผู้บริหาร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยการปกครองท้องถิ่นต้องมีความเป็นอิสระตามสมควรในการดำเนินการที่ได้รับมอบหมายได้เองโดยไม่ต้องรับคำสั่ง หรืออยู่ใต้การบังคับบัญชาของราชการบริหารส่วนกลาง มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการ และดำเนินกิจการได้ด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นหรือขององค์กรนั้นเอง เพียงแต่อยู่ภายใต้การควบคุมแบบพิเศษที่เรียกว่า “การกำกับดูแล” เท่านั้น ไม่ได้เข้าไปบังคับบัญชาสั่งการ

กฎหมายที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในต่างประเทศ

จากการศึกษา ในต่างประเทศพบว่า มีการกำหนดบทบัญญัติเรื่องการสนับสนุนกีฬา และกีฬาอาชีพ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่น ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการบริหารจัดการกีฬาอาชีพโดยมีการจัดทำเป็นประมวลกฎหมายกีฬา (code de sport) ซึ่งได้มีการกำหนดในเรื่องของกองทุนสนับสนุนและส่งเสริมกีฬา โดยกำหนดให้การสนับสนุนสมาคมกีฬาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะสามารถทำได้ ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายกีฬากำหนดไว้ในมาตรา L111-2 ได้วางหลักไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจให้เงินสนับสนุนสมาคมกีฬาหรือบริษัทกีฬาได้ โดยการสนับสนุนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดต้องไม่เกิน 2.3 ล้านยูโรต่อฤดูกาล โดยการสนับสนุนต้องมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557) ดังต่อไปนี้

1. การฝึกสอนและการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาแก่นักกีฬารุ่นเยาว์ ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษาหรือการเข้าสู่วงการกีฬาอาชีพแก่นักกีฬารุ่นเยาว์ที่ฝึกฝนในศูนย์ฝึกที่ได้รับอนุญาตตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา L 211-4 ของประมวลกฎหมายกีฬา

2. การมีส่วนร่วมของสมาคมกีฬาในการสนับสนุนการศึกษาและการเข้าสู่อาชีพ ตลอดจนการประกันสังคมให้แก่นักกีฬา

3. การดำเนินการเพื่อความปลอดภัยสาธารณะ การป้องกันความรุนแรงในสถานที่ฝึกและแข่งขันกีฬา

นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายกีฬายังได้กำหนดในเรื่องของสัญญาตอบแทนค่าบริการและอื่น ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจสนับสนุนในลักษณะอื่น ๆ เช่น การซื้อตั๋วเข้าชม การเป็นสปอนเซอร์การแข่งขัน กฎหมายกำหนดว่า จำนวนเงินที่ใช้จ่ายต้องไม่เกินร้อยละ 30 ของรายได้ในปีงบประมาณที่แล้ว และต้องไม่เกิน 1.6 ล้านยูโรต่อฤดูกาลกีฬา

2. สหราชอาณาจักร

หลักเกณฑ์การสนับสนุนกีฬาฟุตบอลอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสหราชอาณาจักรนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสหราชอาณาจักรจำแนกตามขนาดและประเภทของการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ มณฑล (County) เมือง (City) เทศบาลขนาดเล็ก (Borough) ตำบล (District) และสภาเขตการปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก (Parish Council) ประกอบด้วย ฝ่ายหรือแผนกต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมพักผ่อนของประชาชนที่อยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสหราชอาณาจักรในรูปแบบต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสหราชอาณาจักรมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนด้านการเงินแก่กิจกรรม

กีฬาฟุตบอลและกิจกรรมนันทนาการอื่นที่เกี่ยวข้องในลักษณะและรูปแบบของการจัดหาเงินอุดหนุนที่สำคัญ (Substantial Grants) เพื่ออุดหนุนให้กับการจัดทำบริการสาธารณะด้านการกีฬาและกิจกรรมนันทนาการ รวมไปถึงโครงการต่าง ๆ ที่มีส่วนในการสนับสนุนการจัดทำบริการสาธารณะด้านการกีฬา อันทำให้กิจกรรมการกีฬาและนันทนาการของท้องถิ่นและประชาชนของสหราชอาณาจักรดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตของประชาชน ซึ่งการให้เงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสหราชอาณาจักรต่อสโมสรกีฬาและชมรมกีฬาฟุตบอลท้องถิ่น

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสหราชอาณาจักรโดยให้เงินอุดหนุนประกอบด้วย ประเภทของการให้เงินอุดหนุนแก่สโมสรกีฬาฟุตบอลและชมรมกีฬาฟุตบอลท้องถิ่น (ปีดิเทพ อยู่ยืนยง, 2555) ดังต่อไปนี้

1. เงินอุดหนุนและเงินให้กู้ยืมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อช่วยเหลือโครงการลงทุนที่สำคัญ (Grants and loans to help capital projects) โดยลักษณะการลงทุนดังกล่าวต้องเป็นการลงทุนเพื่อการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบริ การสาธารณะด้านการกีฬาฟุตบอล

2. เงินอุดหนุนภาษีเพื่อปรับปรุงหรือซ่อมแซมทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฝึกซ้อมหรือแข่งขันกีฬาฟุตบอลของท้องถิ่น (Revenue grants for improving or restoring existing property) กล่าวคือ เงินอุดหนุนดังกล่าวนำไปใช้จัดซื้ออุปกรณ์กีฬาหรือนำไปก่อสร้างสาธารณูปโภคทางการกีฬาเพื่อจัดทำบริการสาธารณะทางการกีฬาที่สำคัญ

3. เงินอุดหนุนสำหรับผู้เล่นที่มีพรสวรรค์ในการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการแข่งขันหรือฝึกซ้อม (Grants for talented performers to help towards the cost of competition or training)

4. เงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้แก่องค์กรและสมาคมกีฬาท้องถิ่นในการช่วยเหลือการจัดกิจกรรมการกีฬาที่สำคัญ (Grants for Governing Bodies to help run major sporting events)

3. ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีการตรากฎหมาย Sport Fundamental Act 2011 เพื่อสนับสนุนการเล่นกีฬาของประชาชนเป็นการทั่วไป และสนับสนุนนักกีฬาที่มีผลการแข่งขันในระดับประเทศ และระหว่างประเทศในระดับดีเยี่ยม นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการออกนโยบายเกี่ยวกับกีฬาในภาพรวม และกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อเป็นการผลักดันการกีฬาของประเทศญี่ปุ่นให้มีความเข้มแข็งในการแข่งขันระดับโลก ตลอดจนคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ของผู้เล่นกีฬาทุกคน ทั้งนี้การช่วยเหลือการส่งเสริม และการสนับสนุนกีฬาในประเทศญี่ปุ่นไม่ได้เน้นในเรื่องของกีฬาอาชีพโดยเฉพาะ แต่จะ

เป็นการสนับสนุนกีฬาในประเทศญี่ปุ่นทั้งหมด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การกีฬาแพร่หลายในสังคมญี่ปุ่นและเป็นการยกระดับความสามารถของนักกีฬาในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ตาม Basic Act on Sport ซึ่งเป็นกฎหมายหลักเกี่ยวกับการกีฬาของประเทศญี่ปุ่นได้มีการกำหนดเรื่องการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนกีฬา ทั้งที่เป็นการสนับสนุนในตัวนักกีฬาที่มีความสามารถเป็นเลิศ และการจัดการแข่งขันกีฬาในทุกระดับอีกด้วย (วรวุฒิ เหล่าบ้านค้อ, 2558)

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในญี่ปุ่นนั้นได้มีการกำหนดให้รัฐบาลจะต้องให้การช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเรื่องงบประมาณบางส่วนภายใต้ขอบเขตของงบประมาณ โดยการออกเป็นพระราชกฤษฎีกาในเรื่อง ดังต่อไปนี้

1. การจัดงบประมาณสำหรับการจัดการแข่งขันและการบริหารการแข่งขันในจังหวัดที่เป็นเขตพื้นที่ในการจัดการแข่งขันกีฬาประชาชนและการแข่งขันกีฬาคนพิการทั่วประเทศ

2. รัฐ (รัฐบาล) จะต้องช่วยเหลือบางส่วนภายใต้ขอบเขตของงบประมาณแก่การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการกีฬาให้กับโรงเรียน ในกรณีจะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดของ Act on Subsidies for Private School (Act No.61 of 1975)

3. รัฐ (รัฐบาล) จะต้องให้ความช่วยเหลือบางส่วนภายใต้ขอบเขตของงบประมาณแก่องค์กรการกีฬาที่ได้รับการยอมรับว่ามีการดำเนินกิจการการสนับสนุนการกีฬาของประเทศญี่ปุ่น (The Basic Act on Sport มาตรา 38)

กฎหมายที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 ที่กำหนดในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา คุ้มครอง ช่วยเหลือ และจัดสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาทั้งหมดภายในประเทศ และพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนานักกีฬาอาชีพ บุคลากรกีฬาอาชีพ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกีฬาอาชีพที่ชัดเจน ตลอดจนการจัดให้มีการแข่งขันกีฬาอาชีพหรือกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับกีฬาอาชีพ ซึ่งพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้จะแยกการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา คุ้มครอง ช่วยเหลือ และจัดสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการกีฬาออกเป็น 2 ประเภท คือ กีฬาอาชีพ และกีฬาสมัครเล่น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ที่เป็นกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะการจัดสรรสัดส่วนภาษี และอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน

ในท้องถิ่นของตนเองในเรื่องต่าง ๆ และรวมไปถึงการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมกีฬาอีกด้วย

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาสมัครเล่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่หลักในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนภายในท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีสิ่งสาธารณูปโภคที่ทันสมัยและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน โดยได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งก็มีอยู่ด้วยกันหลายด้าน แต่ทั้งนี้ในส่วนของการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬานั้น พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้กรุงเทพมหานคร องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองในด้านการส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาได้ แต่ในทางกลับกันก็มิได้มีแนวทางของการสนับสนุนเอาไว้เลย ส่งผลทำให้บางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเบิกจ่ายงบประมาณประจำปีในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬา เพื่อนำไปจัดการแข่งขันกีฬาหรือการสนับสนุนเบี้ยเลี้ยงนักกีฬา และผู้ฝึกสอนในการส่งเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค หรือกระทั่งระดับประเทศนั้น ได้ถูกสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินชี้ขาดว่างบประมาณในการสนับสนุนดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นจึงทำให้ปัจจุบันนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถที่จะส่งเสริม และสนับสนุนการแข่งขันกีฬาหรือการสนับสนุนเบี้ยเลี้ยงนักกีฬา และผู้ฝึกสอนได้เลย ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจทางปกครองที่ให้ท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาได้ แต่ก็ยังไม่มีแนวทางกำหนดเอาไว้เป็นแนวปฏิบัติ ถึงแม้ก่อนหน้าที่จะมีการห้ามมิให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสนับสนุนกีฬาอาชีพ แต่ก็มีการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาสมัครเล่นบางอย่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินชี้ขาดว่างบประมาณในการสนับสนุนดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้การสนับสนุนกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬาภายในท้องถิ่นของตนไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลเสียต่อระบบการพัฒนากีฬาในประเทศไทยจากรากหญ้าไปสู่ความเป็นเลิศตลอดจนพัฒนาเพื่อเป็นอาชีพ ต่อไป

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนกีฬาอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกำหนดให้สโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพต้องมีสถานะเป็นนิติบุคคล และบริหารจัดการสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพเองอย่างเป็นเอกเทศนั้น ทำให้ทุกฝ่ายตีความว่าสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเอกชน การบริหารของสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชน และการสนับสนุนส่วนใหญ่นั้นจะเป็นการสนับสนุนจากภาคเอกชน และห้างร้านบริษัทเอกชนต่าง ๆ จึงทำให้การที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำงบประมาณของท้องถิ่นตนเองที่ตั้งงบประมาณในการสนับสนุนกีฬามาสนับสนุนกีฬาอาชีพไม่ได้ ไม่ว่าจะด้วยกรณีใด จึงทำให้สโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพจะขอรับการสนับสนุนจากทางภาครัฐไม่ได้ ต้องไปหางบประมาณจากภาคเอกชน และห้างร้านบริษัทต่าง ๆ ด้วยตนเอง อนึ่ง ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำงบประมาณของตนไปสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพในพื้นที่ของตน ไม่ว่าจะเป็นกีฬาอาชีพประเภทเดี่ยวหรือประเภททีม หรือแม้กระทั่งการนำงบประมาณไปสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการแข่งขันกีฬาอาชีพที่จัดขึ้นในท้องถิ่นของตนไม่สามารถทำได้ เพราะแนวคำวินิจฉัยของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่ตัดสินว่า การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะนำงบประมาณไปสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพนั้น กระทำมิได้ เนื่องจากไม่ได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักข่าวอิศรา, 2563) ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หากพิจารณาระบบการบริหารจัดการของสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพ จะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการถือเป็นการช่วยส่งเสริมด้านกีฬาในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย มิใช่เป็นเพียงการหาผลประโยชน์ให้กับองค์กรของสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพเท่านั้น กล่าวคือ ประการแรก ในส่วนของการจัดการแข่งขันกีฬาอาชีพ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับท้องถิ่นนั้นด้วย เนื่องจากหากมีการจัดการแข่งขันกีฬาอาชีพหรือการจัดการแข่งขันกีฬาอาชีพที่เป็นระดับโลก เช่น การจัดการแข่งขันชกมวยชิงแชมป์โลก หรือแม้กระทั่งกีฬาอาชีพในประเทศ เช่น การแข่งขันฟุตบอลลีกอาชีพ กีฬาตะกร้ออาชีพ กีฬาสนุกเกอร์อาชีพ กีฬาบาสเกตบอลอาชีพ ก็จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมการแข่งขันจากหลาย ๆ ที่ ส่งผลทำให้การท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นเกิดความคึกคัก และประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ยกตัวอย่างเช่น การแข่งขันโมโตจีพี ที่จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นต้น และอีกประการหนึ่ง คือ ในกรณีที่สโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพนั้น จะต้องพัฒนาในตัวบุคลากรทางด้านกีฬา มีความต้องการนักกีฬาอาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน

ในท้องถิ่นของตนที่จะได้รับการพัฒนาด้านอาชีพ เพื่อเป็นนักกีฬาอาชีพที่มีรายได้จากการเล่นกีฬาเป็นอาชีพในอนาคต

ดังนั้น หากพิจารณาเหตุผล แนวคิดในการสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า การสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพเป็นการช่วยส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ ให้เจริญก้าวหน้าขึ้น และในการสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพนั้น มิใช่การนำงบประมาณหรือเงินเป็นก้อนไปให้สโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพเท่านั้น แต่เป็นเพียงการช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการกีฬา อีกทั้งในการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นการรับมอบอำนาจมาจากราชการบริหารส่วนกลางที่จะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการตามเจตนารมณ์ของประชาชนภายในท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีสถานะเป็นนิติบุคคลในทางมหาชน ที่มีคลังเป็นของตนเอง และสามารถจัดเก็บรายได้จากท้องถิ่นของตนได้ ซึ่งข้อกำหนดที่ห้ามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพไม่ว่าจะกรณีใด ๆ นั้น จึงไม่สอดคล้องกับหลักของความเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน และการปกครองท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนภายในท้องถิ่นของตนนั่นเอง

แนวทางการแก้ไขปัญหา

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 โดยกำหนดให้มีการสนับสนุนงบประมาณช่วยเหลือกีฬาอาชีพจากทางภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนากีฬาอาชีพในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เกี่ยวกับการนำงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนสนับสนุนส่วนราชการและสมาคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกีฬาสมัครเล่นหรือเพื่อความเป็นเลิศ และกีฬาอาชีพ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการทั้งกีฬาสมัครเล่น และกีฬาอาชีพ เพื่อทัดเทียมนานาประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (มปป.). **มาตรฐานการส่งเสริมกีฬา.** กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). **โครงการศึกษาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ..... พร้อมทั้งยกร่างกฎหมายลำดับรอง.** รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยทางกฎหมาย.

นัยนา เกิดวิชัย. (2543). **กฎหมายปกครอง.** กรุงเทพฯ: นิตินัย.

ปีดิเทพ อยู่ยืนยง. (2555). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสนับสนุนสโมสรกีฬาฟุตบอลในการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทยกับอังกฤษ.** ค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563, จาก http://www.pub-law.net/Keyword=กีฬา.

พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ.2558. (2558, 26 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 21 ก หน้า 1-30.

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก หน้า 1-21.

พระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 16 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนที่ 118 ก หน้า 1-18.

วรวุฒิ เหล่าบ้านค้อ. (2558). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากีฬาฟุตบอลอาชีพตามพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556.** วิทยานิพนธ์. หลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). **กฎหมายการปกครองท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สำนักข่าวอิศรา. (2563). **อบจ.มหาสารคาม แห่งที่ 5! สตง.เรียกเงินคืน 4 กรณี 4.7 ล.อุดหนุน “แข่งกีฬา-งานบุญเบิกฟ้า”.** ค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2563, จาก https://www.isranews.org/isranews-news/82634-inves01_82634.html.

การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

A Study of Attitudes and Consumer Behaviors Influencing Process of Food Purchase via Application in Bangkok

ณวศพงษ์ อนันต์โภคิน
นิสิต หลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail: jaron.so@ku.th
ศิริรัตน์ โกศการิกา
อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail: fbussrko@ku.ac.th
Navasaphong Arunuphookin
Student, Master of Business Administration, Kasetsart University
Sirirat Kosakarika
Lecturer, Master of Business Administration, Kasetsart University

(Received: July 4, 2021; Revised: July 27, 2021; Accepted: September 7, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน จำแนกตามพฤติกรรมของผู้บริโภค และ 2) ศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 ชุด จากผู้บริโภคที่เคยใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ต่างกัน ได้แก่ การใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารประเภทที่ต่างกัน และการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารมื้อที่ต่างกัน มีกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ปัจจัยทัศนคติของผู้บริโภค ประกอบด้วย ด้านความต้องการของผู้บริโภค และด้านต้นทุนของผู้บริโภค มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทัศนคติ พฤติกรรมผู้บริโภค การตัดสินใจ แอปพลิเคชัน

Abstract

The objectives of this were: 1) to study the process of making a decision to buy food via an application classified by consumer behavior, and 2) to study consumer attitudes that influence the process of food purchasing through the application in Bangkok. The data were collected using a questionnaire from 400 consumers who purchase food through the application. The statistics used for data analysis were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, One-Way ANOVA (F-test), Fisher's Least Significant Difference (LSD), and Multiple Linear Regression Analysis.

The results of the study showed that: 1) Different consumer behaviors include using different types of food ordering applications, and using apps to order different meals, there are different decision-making processes for purchasing food via applications with statistically significant at the .05 level. 2) Consumer attitude factors consist of consumer needs and the cost of consumers Influencing the process of purchasing food through the application with statistically significant at the .05 level.

Keywords: attitude, consumer behavior, decision, applications

บทนำ

ปัจจุบันโซเชียลเน็ตเวิร์กเข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตผู้คนมากขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงไลฟ์สไตล์การใช้ชีวิต พฤติกรรม รวมถึงพฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารของคนในยุคดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงทุกร้านค้าได้อย่างง่ายดาย รวมถึงการเกิดวิกฤติของโรคระบาดโควิด-19 ที่ทำให้การใช้ชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไปอย่างมาก ต้องอยู่บ้านและกักตัว สั่งอาหารทางออนไลน์มากขึ้นผ่านแอปพลิเคชันที่ให้บริการส่งอาหารแบบดิลิเวอร์รี่ เช่น Lineman, Grab Food, Get Food, Food Panda, Uber Eats เป็นต้น ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการตัดสินใจมากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2562)

จากรายงานสถิติพฤติกรรมการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน กทม. 37.2% สั่งอาหารไทย/อาหารอีสานผ่านแอปพลิเคชัน และจ่ายด้วยเงินสดไม่ถึงครึ่ง 25.7% เจอปัญหาส่งไม่ตรงเวลา Grab Food-GET-Food Panda ครองใจชาว กทม. (บ้านสมเด็จโพลล์, 2020) ธุรกิจบริการจัดส่งอาหาร (Delivery) ในประเทศไทย มีมูลค่าสูงถึง 33,000-35,000 ล้านบาทในปี พ.ศ.2562 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2562) เนื่องจากพฤติกรรมของคนไทยที่อยากกินของอร่อยแต่รักสบายไม่อยากออกไปซื้อเองมากขึ้น จึงเป็นธุรกิจที่เติบโตขึ้นอย่างก้าวกระโดด ในสภาวะการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นของธุรกิจบริการรับส่งอาหาร (Food Delivery) ผ่านแอปพลิเคชันเกือบทั้งหมด จะเน้นให้บริการเพียงในเขตกรุงเทพมหานคร แล้วให้บริการที่

มีลักษณะแบบแผนเดียวกัน รวมถึงการสื่อสารเพื่อเพิ่มยอดการใช้งาน เช่น มอบส่วนลดแก่สินค้าบางชนิดหรือออก โปรโมชั่นพิเศษเฉพาะช่วงเวลา ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากธุรกิจ Food Delivery เป็นธุรกิจใหม่และเป็นธุรกิจที่กำลังเติบโตเป็นอย่างมาก จากปัญหาของโควิด-19 ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคและการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ปัญหาการให้บริการที่ผิดพลาดของผู้ขับขี่ (Rider) เพื่อการพัฒนาการให้บริการของแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ดีขึ้น พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในด้านการตลาดในอนาคตของธุรกิจทางด้าน Food Delivery

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน
2. ทัศนคติของผู้บริโภค (4Cs) มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

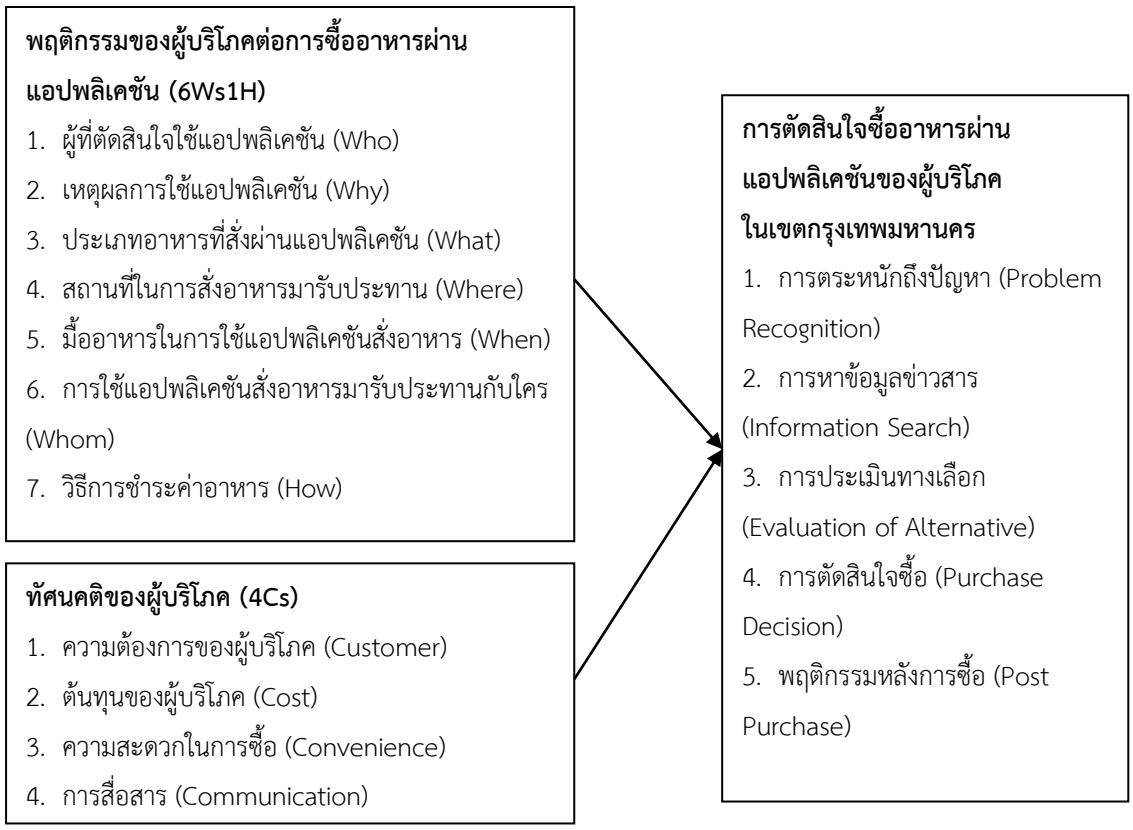

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนและกระบวนการ เพื่อทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางสถิติในลำดับต่อไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามกระบวนการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ ผู้ใช้บริการที่เคยซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครทั้งหมดจำนวน 5,580,565 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการที่เคยซื้ออาหารผ่าน Aอาหารผ่าน ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973: 886-887) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.95 คน ดังนั้นเพื่อให้ครบถ้วนในการเก็บแบบสอบถาม การวิจัยนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) คือ กลุ่มเป้าหมายที่

ยินดีให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่พบเจอโดยยึดเอาความสะดวกของผู้วิจัยเป็นหลัก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยจัดทำเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended) แบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended) แบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค (6W1H) เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภค เป็นแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended) แบบประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 24 ข้อ

ส่วนที่ 5 การตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันเป็นแบบสอบถามที่มีคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended) แบบประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 30 ข้อ

ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert's Scale) ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยแบ่งระดับความคิดเห็นได้ ดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	เห็นด้วยมากที่สุด หรือ สั่งอย่างแน่นอน
4	เห็นด้วยมาก หรือ น่าจะสั่ง
3	เห็นด้วยปานกลาง หรือ ไม่แน่ใจ
2	เห็นด้วยน้อย หรือ ไม่น่าจะสั่ง
1	เห็นด้วยน้อยที่สุด หรือ ไม่สั่งอย่างแน่นอน

เกณฑ์การประเมินผู้วิจัย จะใช้หลักการแบ่งช่วงการแปลผลตามหลักของการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) โดยแบ่งคะแนนที่สูงที่สุดเป็น 5 ระดับ จากคะแนนเฉลี่ยที่ได้รับจากแบบสอบถาม คะแนนที่สูงที่สุด คือ 5 คะแนน และคะแนนต่ำที่สุด คือ 1 คะแนน หากึ่งกลางพิสัย โดยการใช้สูตรคำนวณช่วงกว้างของอันตรภาคชั้น

ผู้วิจัยใช้การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2544: 257) ของข้อมูล โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอยู่ 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 คะแนน แปลความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 คะแนน แปลความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 คะแนน แปลความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 คะแนน แปลความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 คะแนน แปลความว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้ว นำไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) เมื่อนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1974) ซึ่งค่าแอลฟาที่ได้จะปรากฏค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้มากกว่า 0.80

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง และรวบรวมข้อมูลจากบทความและงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ พฤติกรรม และการตัดสินใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร นำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งตัวแปรในงานวิจัยได้ใช้ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมผู้บริโภคต่อการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันอ้างอิงจากแนวคิดของ Kotler, P. (1997) และทัศนคติของผู้บริโภค (4C's) อ้างอิงจากแนวคิดของ Lauterborn, B. (1990) ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อ้างอิงจากแนวคิดของ Kotler (1994)

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ตอบโดยกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการที่เคยสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยการการไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาลงรหัส เพื่อประมวลผลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำสถิติมาใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วยการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตนเองเป็นคนตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารด้สยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 80.3 ใช้แอปพลิเคชันเพราะสะดวกรวดเร็ว ไม่ต้องทำเอง คิดเป็นร้อยละ 27.3 สั่งอาหารไทย คิดเป็นร้อยละ 24.8 สั่งมารับประทานที่บ้าน/คอนโด/ที่พักอาศัย คิดเป็นร้อยละ 74.0 ทานมื้อค่ำ คิดเป็นร้อยละ 35.8 มารับประทานกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 34.3 และส่วนใหญ่ชำระค่าอาหารด้วยเงินสด คิดเป็นร้อยละ 59.0

2. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภค ประกอบด้วย ด้านความต้องการของผู้บริโภค ด้านต้นทุนของผู้บริโภค ด้านความสะดวกในการซื้อ และด้านการสื่อสาร โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติของผู้บริโภคในภาพรวม

ทัศนคติของผู้บริโภค	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านความต้องการของผู้บริโภค	4.00	0.51	มาก
ด้านต้นทุนของผู้บริโภค	3.99	0.57	มาก
ด้านความสะดวกในการซื้อ	3.93	0.62	มาก
ด้านการสื่อสาร	4.01	0.56	มาก
ภาพรวม	**3.98**	**0.57**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นในด้านทัศนคติของผู้บริโภค ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.98, SD=0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{x}$=4.01, SD=0.56) รองลงมา คือ ด้านความต้องการของผู้บริโภค ($\bar{x}$=4.00, SD=0.51) และด้านความสะดวกในการซื้อ ($\bar{x}$=3.93, SD=0.62) ตามลำดับ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันประกอบด้วย ด้านการตระหนักถึงปัญหา ด้านการหาข้อมูลข่าวสาร ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันในภาพรวม

กระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่าน Application	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านการตระหนักถึงปัญหา	4.05	0.82	มาก
ด้านการหาข้อมูลข่าวสาร	4.04	0.84	มาก
ด้านการประเมินทางเลือก	4.03	0.81	มาก
ด้านการตัดสินใจซื้อ	3.99	0.93	มาก
ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.07	0.85	มาก
ภาพรวม	**4.04**	**0.85**	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.04, SD=0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ($\bar{x}$=4.07, SD=0.85) รองลงมา คือ ด้านการตระหนักถึงปัญหา ($\bar{x}$=4.05, SD=0.82) และด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{x}$=3.99, SD=0.93) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ต่างกันมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของปัจจัยพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน (6W1H) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค	กระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค
1. ผู้ที่ตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร (Who)	1.12
2. เหตุผลการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร (Why)	1.54
3. ประเภทอาหารที่สั่งผ่านแอปพลิเคชัน (What)	3.02*
4. สถานที่ในการสั่งอาหารมารับประทาน (Where)	0.84

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของปัจจัยพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน (6Ws1H) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค (ต่อ)

พฤติกรรมผู้บริโภค	กระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค
5. มื้ออาหารในการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร (When)	2.86*
6. การใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารมารับประทานกับใคร (Whom)	0.84
7. วิธีการชำระค่าอาหาร (How)	1.31

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคไม่แตกต่างกัน ในพฤติกรรมผู้บริโภค ผู้ที่ตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร (Who) เหตุผลการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร (Why) สถานที่ในการสั่งอาหารมารับประทาน (Where) การใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารมารับประทานกับใคร (Whom) และวิธีการชำระค่าอาหาร (How) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ในส่วนพฤติกรรมผู้บริโภคที่แตกต่างกัน ด้านประเภทอาหารที่สั่งผ่านแอปพลิเคชัน (What) และมื้ออาหารในการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหาร (When) มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคแตกต่างกัน) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังนั้นจึงเปรียบเทียบโดยทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่าผู้บริโภคใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารต่างประเทศแตกต่างจากผู้บริโภคใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารไทย สตีรทฟู้ด และอาหารจานด่วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าผู้บริโภคใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารไม่เป็นเวลาแตกต่างจากผู้บริโภคใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารมื้อกลางวัน และมื้อค่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปสมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ต่างกัน ได้แก่ การใช้แอปพลิเคชันสั่งประเภทอาหารและมื้ออาหารที่ต่างกัน มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยทัศนคติของผู้บริโภค (4Cs) อิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยทัศนคติของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค

Model	B	SE	Beta	t	Sig
(Constant)	0.798	0.032		25.227	0.000
ความต้องการของผู้บริโภค	0.772	0.008	0.970	98.106	0.000**
ต้นทุนของผู้บริโภค	0.020	0.009	0.028	2.130	0.034*
ความสะดวกในการซื้อ	0.000	0.008	0.000	-0.020	0.984
การสื่อสาร	0.004	0.008	0.006	0.512	0.609

R = .986 R2 = .972 Adjusted R2 = .971 S.E. = .6894

a. Dependent Variable: กระบวนการตัดสินใจซื้อ

b. Predictor: (ค่าคงที่): ปัจจัยทัศนคติของผู้บริโภค (4Cs) ความต้องการของผู้บริโภค ต้นทุนของผู้บริโภค ความสะดวกในการซื้อ และการสื่อสาร

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าความถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยทัศนคติของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยทัศนคติมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .986 และมีค่าสัมประสิทธิ์กระบวนการตัดสินใจซื้ออาหาร (R Square) ที่แสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระหรือทัศนคติที่มีต่อตัวแปรตามหรือกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารที่ .972 และมีค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหาร ร้อยละ 97.1 (Adjusted R Square=.971) และในส่วนค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .6894 หมายความว่า การประมาณค่าของกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นเท่ากับ .6894

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทัศนคติ ด้านความต้องการของผู้บริโภคมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค มีค่า t. เท่ากับ 98.106 และ Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า .05 ซึ่งกล่าวได้ว่าปัจจัยทัศนคติ ด้านความต้องการของผู้บริโภค มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยทัศนคติ ด้านต้นทุนของผู้บริโภค มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค มีค่า t. เท่ากับ 2.130 และ Sig. เท่ากับ 0.034 ซึ่งน้อยกว่า .05 ซึ่งกล่าวได้ว่าปัจจัย

ทัศนคติ ด้านต้นทุนของผู้บริโภค มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยทัศนคติ ได้แก่ ด้านความต้องการของผู้บริโภค และด้านต้นทุนของผู้บริโภค มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 และสร้างสมการถดถอยได้ดังนี้

กระบวนการตัดสินใจซื้ออาหาร = 0.798 + 0.772 (ด้านความต้องการของผู้บริโภค) + 0.020 (ด้านต้นทุนของผู้บริโภค)

อภิปรายผล

จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค พบว่า พฤติกรรมของผู้บริโภค ประกอบด้วย ด้านการใช้แอปพลิเคชันสั่งประเภทอาหาร และการใช้แอปพลิเคชันสั่งมื้ออาหารที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคแตกต่างกัน จากความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมการเลือกบริโภคอาหารตามความต้องการ ผลจากการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคนิยมอาหารไทยมากที่สุด รองลงมา คือ Street Food และจะใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน เพื่อสำหรับทานมื้อค่ำกับครอบครัว อาจมีสาเหตุมาจากความสะดวกรวดเร็วไม่ต้องทำเองและมีอาหารให้เลือกหลากหลาย ทำให้มีเวลาเหลือสามารถไปทำกิจกรรมอื่นหรือมีเวลาพักผ่อนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Keller (2012) ได้กล่าวว่า จุดเริ่มต้นในการทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภค คือ การตอบสนองสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อม และการตลาดจะผ่านเข้าสู่จิตสำนึกของผู้ซื้อ บุคลิก ลักษณะนิสัย และกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ นำไปสู่การตัดสินใจใช้แอปพลิเคชัน โดยใช้คำถาม Who, What, When, Why, Where, Whom และ How สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ยุวกุลกำธร (2560) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารเจและความต้องการใช้บริการอาหารเจแบบส่งถึงที่ของผู้บริโภค ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมของผู้บริโภค สาเหตุที่ใช้บริการอาหารเจแบบส่งถึงที่เพราะระยะทางจากที่พักหรือที่ทำงานไกลจากแหล่งขายอาหารมีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้บริการอาหารเจแบบส่งถึงที่ ซึ่งสอดคล้องกับ ชาริณี ลิ้มอิ่ม (2562) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์แมนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การใช้บริการในการสั่งอาหาร เครื่องดื่มใช้บริการน้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน นิยมใช้บริการวันอาทิตย์และนิยมใช้บริการช่วงเวลาอาหารเย็นถึงค่ำ และมีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์แมนในกรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชเนศ ลักษณ์พันธุ์ภักดี (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และปริมณฑล ผลการศึกษา พบว่า การใช้ชีวิตปัจจุบันนั้นต้องการความสะดวกรวดเร็วเพิ่มมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ปัจจัยสี่ที่ขาดไม่ได้อย่างอาหาร ในยุคก่อนผู้บริโภคหากไม่ประกอบอาหารเองที่บ้านก็ต้องออกไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหาร ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังเสียเวลาหากเจอกับปัญหาการจราจรที่ติดขัด ส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกที่จะอยู่บ้านรับประทานอาหารและเลือกใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่มากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริโภคจึงหาวิธีการที่จะสามารถรับประทานอาหารจานโปรดได้อย่างสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค พบว่า ทัศนคติของผู้บริโภค ประกอบด้วย ด้านความต้องการของผู้บริโภค และด้านต้นทุนของผู้บริโภค มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภค จากความสัมพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญเรื่องราคา หรือค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นจากการสั่งซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันมากที่สุด เช่น การได้รับคูปองส่วนลดค่าอาหารและค่าจัดส่ง เปรียบเทียบราคาอาหารแต่ละแอปพลิเคชันที่ระบุราคาค่าอาหาร ค่าจัดส่งไว้อย่างชัดเจน โดยผู้บริโภคจะพิจารณาความเหมาะสมเมื่อเทียบคุณภาพ ปริมาณกับราคา แล้วผู้บริโภคเกิดความรู้สึกคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป โดยมีปัจจัยด้านความต้องการของผู้บิโภครองลงมา เช่น อาหารที่สั่งผ่านแอปพลิเคชันถูกต้องและตรงตามต้องการ อาหารที่สั่งผ่านแอปพลิเคชันมีความหลากหลาย พนักงานส่งอาหารให้บริการด้วยความสุภาพและมีมารยาท อาหารที่สั่งผ่านแอปพลิเคชัน สะอาด ถูกหลักอนามัย อาหารที่สั่งผ่านแอปพลิเคชันส่งตรงเวลา และภาชนะใส่อาหารมีความเหมาะสมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ Lauterborn (1990) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบทางการตลาดที่จะทำให้ได้เปรียบ ประกอบด้วย ด้านความต้องการของลูกค้า คือ การพัฒนาสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ด้านต้นทุนของลูกค้า คือ การสร้างความคุ้มค่ากับเงินที่ลูกค้าต้องเสียไป ด้านความสะดวก คือ ความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าของลูกค้าโดยการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการสื่อสาร คือ การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์น่าสนใจแก่ลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพงา วีระโยธิน (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันอูเบอร์ อีท (Uber Eats) เพื่อบริการรับส่งอาหาร (Food Delivery) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (4Cs) ได้แก่ ลูกค้า (Customer) ราคา (Cost) ความสะดวกสบาย (Convenience) และการสื่อสาร (Communication) มีผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันอูเบอร์ อีท (Uber Eats) เพื่อบริการรับส่งอาหาร (Food Delivery) ส่วนมุมมองของผู้ใช้บริการ ยอมรับเนื่องจากแบรนด์ อูเบอร์ (Uber) ที่มีชื่อเสียงจากประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ใช้บริการเกิดความไว้วางใจในการบริการโดยการให้ข้อมูลส่วนตัวรวมถึงข้อมูลหมายเลขบัตรเครดิต แต่ในด้านภาพลักษณ์ ผู้ใช้บริการทราบว่าเป็นแอปพลิเคชันจากต่างประเทศ แต่ไม่ได้สนใจเรื่องความเป็นพรีเมี่ยมแต่เน้นในเรื่องการใช้งานแอปพลิเคชันที่ง่ายและสะดวกมากกว่า การออกแบบการใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อนและไม่ยุ่งยาก สะดวกในการตัดบัตรเครดิต ราคาค่าบริการจัดส่งราคาเดียว และมีโปรโมชั่นต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธินันต์ สันติกุลสุข (2561)

ได้ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารกราโนล่าผ่านร้านค้าออนไลน์ ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการตัดสินใจซื้ออาหารกราโนล่าผ่านร้านค้าออนไลน์มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้ออาหารกราโนล่าผ่านร้านค้าออนไลน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ติณณ์ ขจรเงิน (2558) ได้ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภคที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการ กรณีศึกษาร้านนำทองชัยอะไหล่รถยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า ด้านความต้องการของผู้บริโภคและด้านการสื่อสารมีผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านต้นทุนของผู้บริโภค และด้านความสะดวกในการซื้อมีผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผลการศึกษาพบว่า ด้านค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญการแสดงราคาที่ชัดเจน การให้คูปองส่วนลด ฟรีค่าจัดส่ง หรือรายการส่งเสริมการขายอื่น ๆ ให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไปเมื่อเทียบกับแอปพลิเคชันอื่น ๆ

2. แอปพลิเคชันควรมีร้านอาหารที่มีชื่อเสียง และรายการอาหารที่หลากหลาย โดยเน้นไปที่ประเภทอาหารไทย และ Street Food จะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าส่วนใหญ่ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายหรือเพิ่มพื้นที่ศึกษาวิจัยในจังหวัดที่มีความสำคัญ เพื่อทราบถึงความต้องการของผู้บริโภค และนำข้อมูลที่ได้มาใช้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ควรศึกษาตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้อง โดยหาความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม เพื่อนำข้อมูลและผลกาศึกษาวิจัยมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาให้เกิดประโยชน์ในทุกมิติอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ชเนศ ลักษณ์พันธุ์ภักดี. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสั่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และปริมณฑล.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชาริณี ลิ้มอิ่ม. (2562). **พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชั่นไลน์แมนในกรุงเทพมหานคร.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.

ติณณ์ ขจรเงิน. (2558). *ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภคที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้บริการ กรณีศึกษาร้านนำทองชัย อะไหล่รถยนต์ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.* **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย,** 5(2): 241-252.

พิมพงา วีระโยธิน. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจใช้แอปพลิเคชันอูเบอร์ อีท (Uber Eats) เพื่อบริการรับส่งอาหาร (Food Delivery).** การค้นคว้าอิสระ ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). **มูลค่าตลาดการสั่งอาหารออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชั่นในปี 2562.** ค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2563, จาก http://www.kasikornresearch.com.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2563). **พฤติกรรมผู้บริโภค.** ค้นเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2563, จาก http://www.bora.dopa.go.th.

สิทธินันต์ สันติกุลสุข (2561). *พฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคด้านการสื่อสารที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารกราโนล่าผ่านร้านค้าออนไลน์.* **วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์.** 12(16): 61-82

อมรรัตน์ ยุวกุลกำธร. (2560). **พฤติกรรมการบริโภคอาหารเจและความต้องการใช้บริการอาหารเจจัดส่งแบบถึงที่ในช่วงเทศกาลกินเจของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.

Cronbach L. J. (1974). **Essentials of Psychological testing.** New York: Harper and Row.

Kotler, P. (1994). **Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control.** 8th ed. Prentice Hall, Upper Saddle River.

_____. (1997). **Marketing management: Analysis, planning, implement, and control**. 9th ed. New York: Prentice-Hall.

Kotler, Philip and Keller, Kevin Lane. (2012). **Marketing Management**. 12th ed, Edinburgh Gate: Pearson Education Limited.

Lauterborn, B. (1990). *New Marketing Litany; Four Ps passes; C-words take over.* **Advertising Age (Midwest Region Edition, Chicago),** 61(41): 26.

การพัฒนาทักษะการสอนของครูปฐมวัย ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร

Development of Teaching Skills of Early Childhood Teachers under the Office of Private Education with the EF GUIDELINE Tool in Roi Et and Yasothon Province

ศักดิ์ศรี สืบสิงห์
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
E-mail: sci.sak@gmail.com
นิธินาถ อุดมสันต์
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
E-mail: nitinard_noi@gmail.com
สุภิมล บุญพอก
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
E-mail: supimol@gmail.com
Saksri Suebsing
Lecturer, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University
Nitinard Udomsun
Lecturer, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University
Supimol Boonpok
Lecturer, Faculty of Education, Roi Et Rajabhat University

(Received: November 26, 2021; Revised: December 13, 2021; Accepted: December 22, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลพัฒนาทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE 2) เปรียบเทียบผลพัฒนาทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ.EF GUIDELINE.3) ศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ที่มีต่อทักษะการสอน

ด้วยเครื่องมือ EF.GUIDELINE กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 100 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบ และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF.GUIDELINE พบว่า ครูมีความสามารถด้านทักษะการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมลวดลายและสีสันของดอกไม้ กิจกรรมสมุดภาพน่ารัก และกิจกรรมมัดย้อมด้วยสีสดใส 2) ครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธรมีคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร มีความเห็นเกี่ยวกับทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF.GUIDELINE โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ทักษะการสอน การพัฒนาทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE

Abstract

The objectives of this research were to; 1) develop the teaching skills of early childhood teachers under the Office of Private Education in Roi Et and Yasothon provinces with the EF GUIDELINE tool, 2) compare the development of teaching skills of early childhood teachers under the Office of Private Education in Roi Et and Yasothon provinces with the EF GUIDELINE tool, and 3) study the opinions of early childhood teachers under the Office of Private Education in Roi Et and Yasothon provinces towards teaching skills with the EF GUIDELINE tool. The sample group was early childhood teachers under the Office of Private Education in Roi Et and Yasothon Provinces the first semester of the academic year 2021 consisted of 100 students who were obtained by selective sampling. The tools used include a Handbook of learning activities, quizzes, and opinion questionnaires. The statistics used in the research were mean, standard deviation, and Paired t–test.

The results of the research were as follows: 1) Early childhood teachers under the Office of Private Education in Roi Et and Yasothon provinces with the tools EF GUIDELINE had the ability on teaching skills overall at a moderate level, i.e. activities of flower patterns and colors, cute photo book activities, and tie-dye activities with bright colors. 2) Early

childhood teachers under the Office of Private Education in Roi Et and Yasothon provinces, the mean scores after organizing learning activities about developing teaching skills with EF GUIDELINE were higher than before organizing learning activities with statistically significant at the .01 level. and 3) Early childhood teachers under the Office of Private Education in Roi Et and Yasothon provinces The overall level of teaching skills with EF GUIDELINE tools is at the highest level.

Keywords: teaching skills, developing teaching skills with EF GUIDELINE tools

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็ก โดยยึดแนวคิดสำคัญ คือ 1) พัฒนาการของเด็ก 2) พัฒนาเด็กโดยองค์รวม 3) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง 4) การเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก 5) การคำนึงถึงสิทธิและการสร้างคุณค่าและสุขภาวะ 6) การอบรมเลี้ยงดู ความรู้ การให้การศึกษา 7) การบูรณาการ 8) สื่อเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) การประเมินตามสภาพจริง 10) การมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 11) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทย และความหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561: 4) ซึ่งในแนวคิดที่ 3 ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (Brain–based Learning) เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องปลูกฝัง สร้างเสริมให้กับเด็กปฐมวัย เพราะสมองของเด็กปฐมวัยเป็นสมองที่สร้างสรรค์ และมีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับอารมณ์ จิตใจ โดยเฉพาะช่วง 3 ปีแรก จะเป็นช่วงที่เซลล์สมองเจริญเติบโต และขยายเครือข่ายในสมองอย่างรวดเร็ว สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี

การวางรากฐานให้กับเด็กในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยช่วงเวลาทองของการพัฒนาเติบโตไปสู่การเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ในอนาคตนั้น เริ่มต้นจากการเสริมสร้างทักษะสมองเพื่อจัดการชีวิตให้สำเร็จ เป็นทักษะกระบวนการทำงานของสมองส่วนหน้า ในการทำหน้าที่ควบคุมกำกับความคิด อารมณ์ และการกระทำผ่านการทำงานที่เชื่อมโยงทางความคิดมาประเมิน วิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผน เริ่มลงมือทำ ตรวจสอบตนเอง และแก้ไขปัญหา อันเป็นผลทำให้บุคคลคิดเป็น เรียนรู้เป็น จดจำคำสั่งแล้วนำไปปฏิบัติ มุ่งใจจดจ่อ ยับยั้งชั่งใจ มีเหตุผล กำกับอารมณ์และพฤติกรรมตนเอง วางแผนทำงานเป็น จัดการกับงานหลาย ๆ อย่างได้ จนเกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังแนวคิดของ สุภาวดี หาญเมธี (2559: 17) กล่าวว่า Executive Functions หรือ EF นั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเด็กเล็กตั้งแต่วัย 3 ขวบ เป็นต้นไปจนถึงวัย 6 ขวบ EF คือ

เครื่องมือที่จะทำให้เด็กตัวเล็ก ๆ ของเราเติบโตเป็นมนุษย์ผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ถึงแม้ว่าเด็ก ๆ จะไม่ได้เกิดมาพร้อมกับทักษะ EF ตั้งแต่เกิด แต่พวกเขาก็เกิดมาพร้อมศักยภาพที่จะเรียนรู้ EF ได้เป็นอย่างดี และแนวคิดของ นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (2560: 56) กล่าวว่า ช่วงปฐมวัยสมองส่วนหน้าสุดจะมีการพัฒนาอย่างมาก สิ่งแวดล้อม การเลี้ยงดู และการอบรมสั่งสอน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้กิ่งประสาทแตกแขนง และเกิดการสร้าง Synapses ในสมองส่วนหน้าสุด (Prefrontal Cortex) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้นำข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมมาประมวลผล และคัดกรองก่อนที่จะนำมาใช้ในการคิดตัดสินใจเพื่อกำกับตนเองไปสู่ความสำเร็จ การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเป็นการสร้างเครือข่ายเส้นใยประสาทเชื่อมโยงสมองหลาย ๆ บริเวณทางด้านหลังกับสมองส่วนหน้าสุด ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีทักษะการคิดที่ช่วยให้สามารถกำกับตนเองไปสู่เป้าหมายได้ ทั้งนี้เด็กแต่ละคนมีทักษะ EF มากน้อยต่างกัน เด็กบางคนบกพร่องเพียงบางด้าน การส่งเสริมเด็กให้มีทักษะ EF ที่ดีตามวัยนั้นจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรม ปัญหาการเรียน ปัญหาสังคม ความก้าวร้าว ใช้ความรุนแรง ติดบุหรี่ สุรา ยาเสพติด การพนัน แต่ในทางตรงกันข้ามความบกพร่องของ EF ในเด็กเล็ก หากปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ทำอะไรมักจะหายไปเอง แต่จะชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเด็กโตขึ้น นอกจากนี้แนวคิดของ ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2562: 15) กล่าวว่า พัฒนาการขั้นที่หนึ่งจะเป็นฐานของขั้นต่อไปเสมอ ถ้าตัวตนไม่ดี ทักษะก็จะไม่ดี เมื่อทักษะพัฒนาการทั้ง 4 ด้านไม่ดี ทักษะ EF (Executive Functions) ก็จะไม่ดี ในทางเดียวกันถ้า EF (Executive Functions) ไม่ค่อยถูกฝึกทักษะก็จะไม่ดี ตัวตนก็จะไม่ดีด้วย

การพัฒนาทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) เป็นการทำงานของสมอง ระดับสูงที่เชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตกับสิ่งที่เรากำลังทำในปัจจุบัน ช่วยให้เราควบคุมอารมณ์ความคิด การตัดสินใจ และการกระทำ ส่งผลให้เราลงมือทำงาน และมุ่งมั่นทำจนงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2560: 21) กระบวนการทางความคิดในส่วน “สมองส่วนหน้า” ที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก การกระทำ เป็นความสามารถของสมองที่ใช้บริหารจัดการชีวิตในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถตั้งเป้าหมายในชีวิต รู้จักการวางแผน มีความมุ่งมั่น จดจำสิ่งต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถยั้งคิด ไตร่ตรอง ควบคุมอารมณ์ได้ ยืดหยุ่นความคิดเป็น สามารถจัดลำดับความสำคัญในชีวิต รวมทั้งรู้จักริเริ่มและลงมือทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องใช้และมีผลต่อความสำเร็จในชีวิต ทั้งการงาน การเรียน และการใช้ชีวิต ซึ่งครูระดับปฐมวัยถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ สำหรับเด็กปฐมวัยอย่างใกล้ชิด ซึ่งเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งพัฒนาการทุกด้านเจริญอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเส้นใยภายในสมองจะพัฒนาได้ดีรวดเร็วในช่วงนี้

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการเรียนรู้สำหรับครูระดับปฐมวัยถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ คณะผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดสำนักงาน

การศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยในทุก ๆ ด้าน นอกจากนั้นเครื่องมือ EF GUIDELINE ถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม คุณธรรมจริยธรรม แล้วยังจะสามารถพัฒนาทักษะ EF (Executive Function) จะได้รับการพัฒนาและถูกถ่ายทอดความรู้ ดังกล่าวสู่ครูและนักเรียนในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE
2. เพื่อเปรียบเทียบผลพัฒนาทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ที่มีต่อทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE

วิธีการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 รวม 100 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย

1. คู่มือการจัดกิจกรรมด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE เพื่อใช้ในการประเมินกระบวนการเรียนการสอน จำนวน 5 กิจกรรม กิจกรรมละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย

กิจกรรมที่ 1 นิทานสอนคิด
กิจกรรมที่ 2 จิ๊กซอว์น่ารู้
กิจกรรมที่ 3 สมุดภาพน่ารัก
กิจกรรมที่ 4 ลวดลายและสีสันของดอกไม้
กิจกรรมที่ 5 มัดย้อมด้วยสีสันสดใส

1.2 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item–Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถืออยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำเครื่องมือวิจัยไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

1.3 นำคู่มือการจัดกิจกรรมด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองกับครูระดับปฐมวัยที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างคือ ครูระดับปฐมวัย จำนวน 20 คน

1.4 นำผลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นทักษะการจัดกิจกรรมด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ที่คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 100 คน

2. แบบทดสอบทักษะการจัดกิจกรรมด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item–Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.40–0.80 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33-0.73 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ซึ่งถืออยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำเครื่องมือวิจัยไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนที่มีต่อทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ซึ่งมีลักษณะการตอบเป็นสเกลต่อเนื่อง (rating scale) ซึ่งมีลักษณะความต่อเนื่อง 5 ระดับ โดยใช้เทคนิคของ Likert นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สำหรับการตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (The Index of Item–Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ซึ่งถืออยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำเครื่องมือวิจัยไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวมรวบข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE สำหรับครูระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร โดยใช้ระยะเวลาในการพัฒนาทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE สำหรับครูระดับปฐมวัยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนของครู ระหว่างวันที่ 8 มีนาคม 2564 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2564 ใช้เวลาในการจัด

กิจกรรม 5 ครั้ง 10 ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน โดยวัดจากคะแนนการจัดกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม กิจกรรมละ 5 คะแนน

3. ทำการทดสอบหลังเรียน (Post–test) ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการจัดกิจกรรมด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE สำหรับครูระดับปฐมวัยเสร็จสิ้นแล้วทั้ง 5 กิจกรรม และตรวจให้คะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t-test) ซึ่งผู้วิจัยนำแบบทดสอบเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE และแบบประเมินความพึงพอใจ ที่ได้จากครูผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการมาวิเคราะห์ระดับ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การประเมิน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 103)

ค่าเฉลี่ย	4.51–5.00	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51–4.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51–3.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51–2.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00–1.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลพัฒนาทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสามารถด้านทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE โดยภาพรวม

กิจกรรมที่	ก่อนการจัดกิจกรรม		ระดับ	หลังการจัดกิจกรรม		ระดับ
	$\bar{X}$	SD		$\bar{X}$	SD	
1. นิทานสอนคิด	2.55	0.56	ปานกลาง	4.56	0.49	มากที่สุด
2. จิ๊กซอว์น่ารู้	2.69	0.58	ปานกลาง	4.66	0.48	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ความสามารถด้านทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE โดยภาพรวม (ต่อ)

กิจกรรมที่	ก่อนการจัดกิจกรรม	ระดับ	หลังการจัด	ระดับ

				กิจกรรม		
	$\bar{x}$	SD		$\bar{x}$	SD	
3. สมุดภาพน่ารัก	2.71	0.59	ปานกลาง	4.71	0.46	มากที่สุด
4. ลวดลายและสีสันของดอกไม้	2.73	0.51	ปานกลาง	4.86	0.35	มากที่สุด
5. มัดย้อมด้วยสีสดใส	2.70	0.52	ปานกลาง	4.94	0.24	มากที่สุด
รวม	**2.68**	**0.55**	**ปานกลาง**	**4.75**	**0.40**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 ความสามารถด้านทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า กิจกรรมลวดลายและสีสันของดอกไม้มากที่สุด ($\bar{x}$=2.73, SD=0.51) รองลงมา คือ กิจกรรมสมุดภาพน่ารัก ($\bar{x}$=2.71, SD=0.59) และกิจกรรมมัดย้อมด้วยสีสดใส ($\bar{x}$=2.70, SD=0.52) ตามลำดับ

ส่วนหลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.75, SD=0.40) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า กิจกรรมมัดย้อมด้วยสีสดใสมากที่สุด ($\bar{x}$=4.94, SD=0.24) รองลงมา คือ กิจกรรมลวดลายและสีสันของดอกไม้ ($\bar{x}$=4.86, SD=035) และกิจกรรมสมุดภาพน่ารัก ($\bar{x}$=4.71, SD=0.46) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE

การจัดกิจกรรม	**N**	$\bar{x}$	**SD**	**t**	**Sig.**
ก่อนจัดกิจกรรม	100	11.22	1.86	23.677**	0.00
หลังจัดกิจกรรม	100	16.20	1.38		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE จะเห็นได้ว่า ภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร มีความแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. การศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ที่มีต่อทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธรที่มีต่อทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE โดยภาพรวม

ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. การแบ่งเวลามีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.68	0.47	มากที่สุด
2. ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา	4.75	0.43	มากที่สุด
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจ	4.54	0.49	มากที่สุด
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น	4.46	0.49	มาก
5. มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียน	4.82	0.38	มากที่สุด
รวม	**4.65**	**0.45**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธรที่มีต่อทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.65, SD=0.45) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนมากที่สุด ($\bar{x}$=4.82, SD=0.38) รองลงมา คือ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{x}$=4.75, SD=0.43) และการแบ่งเวลามีความเหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{x}$=4.68, SD=0.47) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ความสามารถด้านทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า กิจกรรมลวดลายและสีสันของดอกไม้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 รองลงมา คือ กิจกรรมสมุดภาพน่ารัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 และกิจกรรมมัดย้อมด้วยสีสดใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ตามลำดับ สอดคล้องกับ กมลรัตน์ คนองเดช และคณะ (2563: บทคัดย่อ) พบว่า สื่อและของเล่นพัฒนาทักษะ EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพค่า

E_1/E_2=92.23/93.49 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ วิภารัตน์ อิ่มรัมย์ และคณะ (2563) พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมครูปฐมวัยด้านการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาของหลักสูตรเป็นภาคทฤษฎี 1 หน่วย ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย และภาคปฏิบัติ 5 หน่วย ได้แก่ ขนมแสนอร่อย ผักดีมีประโยชน์ หุ่นถุงกระดาษ ของเล่นแสนสนุก และร้านรถเข็นขายของ และจากผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม อยู่ในระดับใช้ได้ทุกรายการประเมิน สอดคล้องกับ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ (2562: 83) พบว่า ความสามารถทางด้านจังหวะ ดนตรี การเคลื่อนไหว การจัดประสบการณ์ด้านศิลปะหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง มีการบูรณาการกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสม ทั้งในกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวันที่โรงเรียน และกิจกรรมตามวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กที่บ้าน ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ทั้งการทำงาน การเล่นอย่างอิสระ และการเล่นกับของเล่น ฯลฯ ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นและสภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสมองส่วนหน้าที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการคิด ความรู้สึก และการกระทำ ซึ่งเป็นทักษะสมอง EF (Executive Function) ได้มากที่สุด สอดคล้องกับ ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2562) กล่าวถึง ปฐมบทของ Executive Function ที่ไม่เพียงแต่การศึกษาในช่วงนี้ควรมุ่งเน้นไปที่เรื่องของการเล่น การเล่านิทานและเรียนรู้ อย่างเปิดกว้างเพื่อเตรียมความพร้อมของสมองให้ครบองค์รวม ซึ่งการจะปล่อยให้เด็กสามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตของเขาเองได้ จำเป็นต้องมีการพัฒนา Executive Function ให้มั่นคงและเหมาะสมกับวัย ถ้าอยากให้เด็กได้ความจำเพื่อใช้งาน ควรให้เขาได้ลองทำงาน เช่น อ่านนิทานก่อนนอน เล่นดินทราย เล่นบทบาทสมมติ เป็นต้น และกระทรวงศึกษาธิการ (2561: 4) ได้กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็ก โดยยึดแนวคิดสำคัญ คือ 1) พัฒนาการของเด็ก 2) พัฒนาเด็กโดยองค์รวม 3) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง 4) การเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก 5) การคำนึงถึงสิทธิและการสร้างคุณค่าและสุขภาวะ 6) การอบรมเลี้ยงดู ความรู้ การให้การศึกษา 7) การบูรณาการ 8) สื่อเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) การประเมินตามสภาพจริง 10) การมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 11) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทย และความหลากหลาย ซึ่งทักษะสมอง EF มีความสำคัญต่อการวางรากฐานกระบวนการคิด การตัดสินใจ และการกระทำที่มีส่วนช่วยให้เป็นคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ในอนาคต ทักษะสมอง EF มิได้ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด แต่ทุกคนมีศักยภาพที่จะฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะสมอง EF ได้เนื่องจากทักษะสมอง EF เป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่จะปลูกฝังและสร้างเสริมให้เกิดกับ

คนทุกช่วงวัยโดยเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัยดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จึงได้กำหนดเป็นแนวคิดสำคัญในการฝึกฝนให้เกิดกับเด็กในชีวิตประจำวันโดยผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ลงมือทำ เพื่อให้เกิดความพร้อมและมีทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในอนาคต

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการสอนของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE จะเห็นได้ว่า ภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยภายหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับ วิภารัตน์ อิ่มรัมย์ และคณะ (2563) พบว่า ผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย จากการฝึกอบรมกับครูปฐมวัย จำนวน 2 วัน โดยการบรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ จากสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ EF พบว่า ครูมีความสนใจในการฝึกอบรมและสามารถปฏิบัติการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อพัฒนา EF ได้ และจากการฝึกอบรม พบว่า ครูปฐมวัยมีความรู้ก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ (2562: 83) พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างทักษะสมอง-อีเอฟ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า พัฒนาการด้านทักษะสมอง-อีเอฟ เด็กปฐมวัย โดยภาพรวมและรายด้านหลังใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองต่างเห็นพ้องกันว่าหลังใช้รูปแบบฯ เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีพัฒนาการด้านทักษะสมอง-อีเอฟเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ กมลรัตน์ คนองเดช และคณะ (2563: บทคัดย่อ) พบว่า หลังการทดลองการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นพัฒนาทักษะ EF เด็กปฐมวัยในกลุ่มโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครูเขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทักษะ EF (Executive Functions) ไม่แตกต่างกัน และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และหลังการทดลองการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นพัฒนาทักษะ EF เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 98.11) สอดคล้องกับ อภิรักษ์ ตาแม่ก่ง และคณะ (2562: 182–183) พบว่า 1) เด็กกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการคิดเชิงบริหารหลังเข้าร่วมโปรแกรม I AM TAP สูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 2) เด็กกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหารสูงกว่าเด็กในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ นันทา โพธิ์คำ (2563: 712) ทักษะสมอง EF มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนเพราะเป็นกระบวนการทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก การกระทำที่ส่งผลต่อความพร้อมทางการเรียนและความสำเร็จในชีวิตมากกว่าระดับสติปัญญาหรือ IQ ดังนั้นทักษะสมอง EF จึงเป็นทักษะที่สำคัญที่ควรปลูกฝัง ฝึกฝน และส่งเสริมให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย

จนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เพราะฐานของทักษะสมอง EF ที่แข็งแกร่งมีความสำคัญยิ่งกว่าการอ่าน ออก เขียนได้ คิดเลขเป็น แต่จะช่วยสร้างพฤติกรรมเชิงบวกและเลือกตัดสินใจในทางที่สร้างสรรค์ต่อตัวเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

3. ความคิดเห็นของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในจังหวัดร้อยเอ็ดและจังหวัดยโสธร ที่มีต่อทักษะการสอนด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 รองลงมา คือ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 และการแบ่งเวลามีความเหมาะสมกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ตามลำดับ สอดคล้องกับ วิภารัตน์ อิ่มรัมย์ ธนากร เทียมทัน และคณะ (2563) พบว่า ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย พบว่า จากการสังเกตพฤติกรรมด้านทักษะสมอง EF เด็กปฐมวัยขณะทำกิจกรรม เด็กปฐมวัยมีทักษะ EF ในแต่และสัปดาห์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ (2562: 83) พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะสมอง-อีเอฟ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างทักษะสมอง-อีเอฟ สำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และคู่มือการเสริมสร้างทักษะสมอง-อีเอฟ สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อการเผยแพร่ มี 5 ตอน คือ 1) ความรู้เรื่องทักษะสมอง-อีเอฟ 2) รูปแบบการเสริมสร้างทักษะสมอง-อีเอฟ 3) การเล่นตามรอยพระยุคลบาทโดยครอบครัว 4) การเล่นตามรอยพระยุคลบาทโดยโรงเรียน และ 5) การประเมินตามสภาพจริง และ นันทา โพธิ์คำ (2563: 712) สรุปไว้ว่า ทักษะสมอง-EF เป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้เกิดกับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กในช่วงวัยนี้จะมีพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านสติปัญญาสมองของเด็กจะพัฒนาไปถึง 80% ทักษะสมอง EF เป็นกระบวนการทางความคิดของสมองส่วนหน้า ซึ่งนักการศึกษาบางท่านกล่าวว่า EF เป็นทักษะการคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จ ทักษะสมอง EF ทั้ง 9 ด้าน นี้มิใช้เพียงส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเกิดความเฉลียวฉลาดเท่านั้น แต่ยังช่วยปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กมีอารมณ์ จิตใจที่ดี ตลอดจนมีการกระทำที่ดีอีกด้วย ดังนั้น ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง ควรได้จัดประสบการณ์และกิจกรรม ปลูกฝังและส่งเสริมทักษะสมอง EF ให้แก่เด็กเพื่อเขาจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีทักษะพื้นฐานชีวิตที่ดีตลอดจนมีทักษะการกำกับตนเอง และทักษะปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย สามารถพึ่งพาตนเองได้ อันจะส่งผลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ มีศักยภาพสูง สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการจัดการพัฒนาทักษะสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE อย่างทั่วถึง เนื่องจากการพัฒนาทักษะสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ซึ่งการพัฒนาจะประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยเครื่องมืออื่น ๆ เพื่อช่วยในการพัฒนานักเรียนในระดับปฐมวัยได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการจัดการพัฒนาทักษะสำหรับนักเรียนระดับปฐมวัย ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE อย่างทั่วถึง

3. ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของครูด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือ EF GUIDELINE ในสถานศึกษาทุกระดับชั้น โดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ คนองเดช และคณะ. (2563). **ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นที่มีต่อทักษะ EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้.** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ. (2562). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะสมอง-อีเอฟสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในโรงเรียนเครือข่าย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2560). **การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล.

นันทา โพธิ์คำ. (2563). *ทักษะสมอง EF สำหรับเด็กปฐมวัย.* **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.** 9(2): กรกฎาคม-ธันวาคม 2563.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **หลักการวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2562). **เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

วิภารัตน์ อิ่มรัมย์ และคณะ. (2563). **ผลการพัฒนาครูปฐมวัยด้านการผลิตสื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย**. บุรีรัมย์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุภาวดี หาญเมธี. (2559). **พัฒนาทักษะสมอง EF ด้วนการอ่าน.** กรุงเทพฯ: ไอดี ออลดิจิตอล พริ้นท์.

อภิรักษ์ ตาแม่ก่ง และคณะ. (2562). *ผลของโปรแกรม I AM TAP ต่อทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย.* **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,** 14(1): มกราคม–มิถุนายน 2562.

การเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์

The Enhancement of Production Capability of Sandalwood Flower Group, Ban Non-Sa-at in Phetchabun Province

วิภาวดี ผกามาศ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
E-mail: vipavadee.pha@gmail.com
Vipavadee Phakamach
Lecturer, Accounting Faculty of Management,
Phetchabun Rajabhat University

(Received: July 20, 2021; Revised: July 27, 2021; Accepted: September 1, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มดอกไม้จันทน์ สภาพปัญหาและการเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์ เก็บข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จำนวน 11 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง และการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปใจความสำคัญเป็นความเรียงในลักษณะการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 11 คน สมาชิกส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 50–70 ปี มีรายได้เฉลี่ยจากการทำดอกไม้จันทน์จำหน่าย 1,000–3,000 บาทต่อเดือน โดยส่วนใหญ่แล้วสมาชิกกลุ่มอยู่กันมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งซึ่งมีระยะเวลานานกว่า 10 ปีขึ้นไป มีลักษณะการรวมกลุ่มโดยการออกทุนของตนเองในการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการทำดอกไม้จันทน์ โดยผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้สั่งวัสดุและอุปกรณ์ในการทำดอกไม้จันทน์มาจำหน่ายให้สมาชิก สถานที่จัดทำสมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะนำกลับไปทำที่บ้าน เมื่อทำเสร็จจะนำมาจำหน่ายให้ผู้ใหญ่บ้าน รายได้จากการทำดอกไม้จันทน์สำหรับดอกเดี่ยว 1 แพ็ค บรรจุ 100 ดอก จำหน่ายในราคา 70 บาท ส่วนช่อประธานจำหน่ายช่อละ 12 บาท 1 แพ็ค บรรจุ 5 ช่อ จำหน่ายในราคา 60 บาท สภาพปัญหาและการเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด พบปัญหาอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านผลประโยชน์ ในส่วนการเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มพบว่า ทางกลุ่มไม่ต้องการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน พอใจในการทำดอกไม้จันทน์อยู่ที่บ้าน

ตนเอง และต้องการทราบต้นทุนที่แท้จริงในการทำดอกไม้จันทน์ เพื่อนำไปวางแผนในการลงทุนซื้อวัสดุอุปกรณ์มาทำดอกไม้จันทน์ต่อการกำหนดปริมาณการผลิตต่อครั้ง เพื่อป้องกันการขาดสภาพคล่องทางการเงินในการใช้จ่ายในครัวเรือน และต้องการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อเพิ่มยอดขายให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การเพิ่มขีดความสามารถการผลิต กลุ่มดอกไม้จันทน์

Abstract

This research aimed to find out the context of the Sandalwood flower group and to find out the problem of enhancing the capability of Ban Non-Sa-at Sandalwood flower group, Phetchabun Province. Data were collected from 11 members of Ban Non-Sa-at Sandalwood flower group by using an unstructured interview form, interpretation in the form of content analysis, and summarizing the main idea as an essay in a descriptive manner. The results of the research revealed general information about members of the Sandalwood flower group Ban Non-Sa-at. Currently, there are 11 members, most of them aged between 50-70 years old, earning an average income from making sandalwood flowers 1,000-3,000 baht per month. Most of the group members have been together since established, which is more than 10 years. There is a collective nature by investing their capital in purchasing materials and equipment for making sandalwood flowers. The village headman will order materials and equipment for making sandalwood flowers to sell to the members. A place where each group member can take it home to do it. When they are finished, they will be sold to the village headman. Income from making sandalwood flowers for a single flower, 1 pack contains 100 flowers, sold at 70 baht, while the president's bouquet sells 12 baht per 1 pack, 1 pack contains 5 bouquets, sold at 60 baht. And the problem of enhancing the capacity of the sandalwood flower group, Ban Non-Sa-at, was found in 4 points, group management, production, marketing, and benefits. As for the capacity building of the group, it was found that the group did not want to register as a community enterprise. Satisfaction with making sandalwood flowers at home and want to know the real cost of making sandalwood flowers in order to plan to invest in buying materials and equipment to make sandalwood flowers per production quantity per time to prevent lack of

financial liquidity in household spending and want to increase distribution channels through social networks to increase sales.

Keywords: enhancement of production capability, sandalwood flower group

บทนำ

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร (ในหลวงรัชกาลที่ 9) ที่ให้ประชาชนมีพื้นฐานของความเป็นอยู่แบบความพอมี พอกิน พอใช้ ซึ่งทำให้ที่ผ่านมารัฐบาลได้สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมั่นคง โดยการเพิ่มศักยภาพในระดับชุมชมโดยการรวมกลุ่มสร้างอาชีพตามความต้องการของสมาชิกในกลุ่มจากภูมิปัญญาและวัตถุดิบในท้องถิ่นของตนนำมาผลิตสินค้า เพื่อให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ บางชุมชนที่มีความเข้มแข็งก็สามารถดำเนินการประสบความสำเร็จ แต่ก็มีบางชุมชนที่ล้มเหลวจากการดำเนินงานภายในกลุ่มจึงต้องล้มเลิกการรวมกลุ่มไป แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจ และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี โดยยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิต การผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไปสำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ซึ่งกรมพัฒนาชุมชนได้ขับเคลื่อนให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนเข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อก้าวไปสู่ เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข ตามแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ.2560–2564 โดยมีวิสัยทัศน์คือ เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ภายในปี 2564 โดยมีประเด็นการพัฒนา 4 เรื่อง ดังนี้ (1) สร้างสรรค์ชุมชนให้พึ่งตนเอง (2) ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัวอย่างสมดุล (3) เสริมสร้างทุนชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล และ(4) เสริมสร้างองค์กรให้มีสมรรถนะสูง เพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุวิสัยทัศน์ เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี พ.ศ.2565 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564)

สำหรับหมู่บ้านโนนสะอาด หมู่ที่ 8 ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอีกหนึ่งหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการรวมกลุ่มโดยได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ในปี พ.ศ.2558 จากสำนักงานพัฒนาชุมชน โดยการดูแลของผู้นำชุมชนได้มีการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีอาชีพผ่านธุรกิจชุมชน โดยทางบ้านผู้ใหญ่ได้รับจ้างจัดงานมงคล และอวมงคล แบบครบวงจร ดังนั้นคนในชุมชนจึงมีรายได้เสริมจากการทำสินค้าในงานต่าง ๆ มาส่งขายให้กับบ้านผู้ใหญ่ นอกเหนือจากอาชีพหลักที่ทำเกษตรและรับจ้างทั่วไปอยู่แล้วคือ กลุ่มที่รับจ้างทำโลงศพ และทำดอกไม้จันทน์

การทำดอกไม้จันทน์นั้นมีการสันนิษฐานราว ๆ ประมาณ 1,500 ปีก่อน จะมีการนำไม้จันทน์มาเป็นส่วนในการประกอบพิธีฌาปนกิจเพื่อบรรเทากลิ่นศพ เพราะยังไม่มีการฉีดฟอร์มาลีน คนไทยพุทธมีคติตามความเชื่อแต่โบราณว่า การจัดงานฌาปนกิจศพให้แก่ผู้วายชนม์ เป็นการให้แสดงถึงความเคารพและเป็นการไว้อาลัยแก่ผู้วายชนม์ครั้งสุดท้าย ทุกสิ่งที่จัดทำจะต้องประณีตและดีที่สุดเท่าที่ฐานะจะเอื้ออำนวย เพราะเชื่อว่า ผู้ตายจะได้ไปสู่สุขคติและเมื่อเกิดใหม่ก็จะพบแต่สิ่งที่ดีงาม ไม้จันทน์หอม มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า Mansonia gagei J. R. Drumm. ex Prain เป็นไม้ที่อยู่ในวงศ์ STERCULIACEAE มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Sandalwood และมีชื่ออื่น ๆ ที่เรียกกันทั่วไปว่า จันทน์ จันทน์ชะมด จันทน์ขาวหรือจันทน์พม่า (เต็ม สมิตินันทน์, 2523 อ้างถึงใน พานิชย์ ยศปัญญา, 2560) ไม้จันทน์หอม เป็นพันธุ์ไม้ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้เป็นไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็นมงคลในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ถือเป็นไม้มงคลที่เป็นของสูงมีค่า คนสมัยก่อนจะใช้ไม้จันทน์ได้ต้องเป็นเจ้าขุนมูลนายหรือหน่อเนื้อเชื้อกษัตริย์ เพราะเป็นไม้ที่หายากถือว่าเป็นไม้มงคลชั้นสูง ใช้ในการประกอบพระราชประเพณีตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน ในพระราชประเพณีเกี่ยวกับพระบรมศพได้นำเอาไม้จันทน์หอมที่ยืนต้นตายเองตามธรรมชาติ ซึ่งเนื้อไม้จะมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ มาสร้างพระลองประดับพระโกศพระบรมศพ ตลอดจนใช้ทำฟืน และดอกไม้จันทน์ในพิธีพระราชทานเพลิงพระบรมศพ (ณัฏฐภัทร จันทวิช, 2539 อ้างถึงใน พานิชย์ ยศปัญญา, 2560) โดยมีการคัดสรรดอกไม้จันทน์ที่มีความหมายลึกซึ้ง 7 ชนิด มาสาธิตเป็นต้นแบบ “7 ดอกไม้จันทน์พระราชทาน” ประกอบด้วย (1) ดอกดารารัตน์ (2) ดอกกุหลาบ (3) ดอกพุดตาน (4) ดอกลิลลี่ (5) ดอกกล้วยไม้ (6) ดอกชบาทิพย์ และ (7) ดอกชบาหนู (ไทยรัฐออนไลน์, 2560) สมาชิกกลุ่มที่ทำดอกไม้จันทน์มาจากคนในชุมชนบ้านโนนสะอาดรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มทำดอกไม้จันทน์โดยส่วนใหญ่รูปแบบดอกไม้จันทน์ที่ทางกลุ่มจัดทำจะเป็นดอกกุหลาบ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำดอกไม้จันทน์ผู้ใหญ่จะเป็นผู้จำหน่ายโดยไปรับวัสดุอุปกรณ์มาจำหน่ายให้กับสมาชิก การลงทุนครั้งแรกขึ้นอยู่กับสมาชิกแต่ละคนโดยไม่ได้จำกัดว่าใครจะลงทุนเท่าไร ดังนั้นใครมีมากก็ซื้อวัสดุอุปกรณ์ไปทำมาก ใครมีน้อยก็ซื้อไปทำน้อย ส่วนสถานที่จัดทำนั้นสมาชิกแต่ละคนจะนำกลับไปทำที่บ้านของตนเอง โดยส่งขายให้กับผู้ใหญ่โดยตรงเพียงช่องทางเดียว ดังนั้นถ้าผู้ใหญ่รับงานมากและต้องใช้สินค้าเป็นจำนวนมากบางครั้งจำนวนการผลิตของกลุ่มก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของการจัดงานในแต่ละครั้ง แต่บางครั้งถ้าผู้ใหญ่ไม่มีงานเข้ามาสมาชิกจะทำสินค้าแล้วเก็บไว้ที่บ้านของตนเองรอให้ผู้ใหญ่มารับซื้ออย่างเดียวและต้องใช้ทุนของตนเองในการลงทุนซื้อวัสดุอุปกรณ์

บางครั้งสมาชิกบางคนก็ขาดสภาพคล่องทางการเงิน เพราะไม่มีเงินมาหมุนเวียนใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ได้เพราะเงินไปจมอยู่กับสินค้าที่ทำเก็บไว้แล้วยังไม่ได้นำออกไปขายนั่นเอง สมาชิกที่ทำอยู่ในปัจจุบันมี 11 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่ไม่สามารถออกไปทำการเกษตรเพราะมีภาระในการเลี้ยงดูบุตรหลาน และคนในครอบครัวที่เจ็บป่วย จึงใช้เวลาว่างในการทำดอกไม้จันทน์อยู่ที่บ้าน การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์สามารถทำได้โดยมีขั้นตอนไม่ยุ่งยากสามารถทำได้โดยเฉลี่ยประมาณ 1,000 ดอก ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 วัน รูปแบบในการจัดทำจะมีแบบช่อและดอกเดี่ยว ซึ่งรายได้ในการประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ขึ้นอยู่กับการพัฒนาประดิษฐ์รูปแบบอื่น ๆ ตามยุคสมัย ต้นทุนและราคาขายได้มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพเศรษฐกิจและความต้องการของผู้บริโภค จึงถือว่าเป็นอาชีพที่น่าสนใจที่สามารถสร้างความมั่นคงและยั่งยืนให้กับกลุ่มได้ในระยะยาว

จากข้อมูลข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นโอกาสในการเติบโตของการผลิตดอกไม้จันทน์ ดังนั้น การศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของกลุ่มได้ ทำให้คนในชุมชนและผู้ที่สนใจในการทำดอกไม้จันทน์ในเขตพื้นที่อื่น เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ มีความอยู่ดี กินดี มีรายได้ที่มั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและการเพิ่มขีดความสามารถการผลิตของกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งเน้นไปที่การหาความจริงของประเด็นที่สนใจ โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกลุ่มจากนั้นหาปัญหาของกลุ่มเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตดอกไม้จันทน์

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา และรายงานเพื่อค้นหาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลปฐมภูมิ ได้มาจากการสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลที่ใช้การคัดเลือกด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ สมาชิกกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จำนวน 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ การสังเกต และแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง ซึ่งได้มาจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non–Participant Observation) โดยผู้วิจัยสังเกตจากสภาพทั่วไปของชุมชน การทำงานของสมาชิกกลุ่มและบรรยากาศทั่วไป และใช้แบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยการตั้งคำถามปลายเปิดให้สมาชิกผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปใจความสำคัญเป็นความเรียงในลักษณะการพรรณนา (Descriptive)

ผลการวิจัย

บริบททั่วไปของกลุ่มดอกไม้จันทน์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพรชบูรณ์ อยู่ภายใต้การดูแลของผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน มีสมาชิกด้วยกันทั้งหมด 11 คน โดยเริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2548 จากการรวมกลุ่มโดยภรรยาของผู้ใหญ่บ้าน ที่ต้องการให้ผู้สูงอายุมีรายได้เสริมนอกเหนือจากเงินที่ได้รับจากรัฐบาลสำหรับเบี้ยผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และเงินที่บุตรส่งมาให้ในแต่ละเดือน ซึ่งถือเป็นการแก้ปัญหาความเดือนร้อนของสมาชิก และทำให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

อีกทั้งหมู่บ้านโนนสะอาด ได้รับรางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในปี พ.ศ.2558 ผู้นำกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น ครอบครัวแข็งแรงดีเด่น และผู้นำกิจกรรมพัฒนาชุมชนดีเด่น ผู้นำหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ในปี พ.ศ.2559 โดยการจัดตั้งกลุ่มนั้นไม่ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแต่อย่างใด ปัจจุบันนี้มีสมาชิกในกลุ่มทั้งสิ้นจำนวน 11 คน

รูปแบบดอกไม้จันทน์ของกลุ่มที่ทำในปัจจุบันนี้มีแบบเดียว คือ ดอกกุหลาบเนื่องจากมีวิธีการทำที่ง่าย ไม่ซับซ้อน และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคจำนวนมาก โดยเริ่มแรกสมาชิกในกลุ่มจะศึกษาวิธีการทำดอกไม้จันทน์จากสมาชิกผู้เชี่ยวชาญในการทำดอกไม้ทุกประเภท ในกลุ่มจะแบ่งคนที่ทำดอกไม้จันทน์ที่เป็นดอกเดี่ยวจำนวน 9 คน ส่วนอีกจำนวน 2 คน จะเป็นคนที่ทำช่อประธานซึ่งทางโดยทางกลุ่มจะทำแบบ 9 ดอก วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำดอกไม้จันทน์ มีดังนี้

1. กลีบดอกสีขาว
2. กลีบดอกสีเกสร
3. หนวดจันทน์
4. กระดาษย่นสีดำ
5. ริบบิ้นสีดำ
6. ธูป

7. เทียน
8. ก้านไม้ติดช่อประธาน
9. ไม้เสียบหมูปิ้งขนาด 5–6 นิ้ว
10. ด้ายสีขาว
11. ลวดเบอร์ 24
12. กาวลาเท็กซ์
13. ถุงพลาสติกสำหรับบรรจุดอกไม้จันทน์

สภาพปัญหาและการเพิ่มขีดความสามารถการผลิตของกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด จังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า การจัดตั้งกลุ่มดอกไม้จันทน์ บ้านโนนสะอาด ไม่ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสินค้า OTOP แต่อย่างใด เป็นการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเท่านั้น ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและมีความเชี่ยวชาญในการทำดอกไม้จันทน์ โดยมีสมาชิกจำนวน 11 คน จากการเริ่มก่อตั้งแต่ครั้งแรกโดยไม่ได้รับสมาชิกเพิ่ม เนื่องจากบางครั้งปริมาณผลผลิตที่ผลิตเสร็จมีจำนวนมากเกินไป ไม่สามารถกระจายได้ทัน และเรื่องความประณีตของชิ้นงาน ทางกลุ่มไม่ได้มีโครงสร้างการแบ่งหน้าที่การทำงานในกลุ่ม เช่น การตั้งประธาน รองประธาน เลขา หรือเหรัญญิก และไม่ได้มีการประชุมกลุ่ม

การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มพอใจในการทำดอกไม้จันทน์อยู่ที่บ้านตนเอง เนื่องจากทุกคนมีภาระหน้าที่ในการทำงาน และต้องดูแลสมาชิกในครอบครัว ซึ่งไม่สามารถไปทำงานที่อื่นได้ ดังนั้นการรวมกลุ่มเพื่อจดทะเบียนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่ม จึงไม่สามารถทำได้

2. ปัญหาด้านการผลิต พบว่า ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้สั่งวัสดุ อุปกรณ์ในการทำดอกไม้จันทน์ มาจำหน่ายให้ ดังนั้นสำหรับค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุและอุปกรณ์จะเป็นทุนส่วนตัวของสมาชิกแต่ละคน สมาชิกกลุ่มจะมาซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำดอกไม้จันทน์ที่บ้านผู้ใหญ่ ทางกลุ่มไม่มีการกำหนดปริมาณการผลิตที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับสมาชิกแต่ละคนในการทำดอกไม้จันทน์จะทำกันไปเรื่อย ๆ ขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละช่วง โดยจะเก็บดอกไม้จันทน์ที่ทำเสร็จไว้ที่บ้านของตนเอง ถ้าบางช่วงที่ไม่มีงานอวมงคลเลยจะทำให้สต็อกดอกไม้จันทน์มีจำนวนมาก โดยสมาชิกกลุ่มต้องยอมรับสภาพทำให้เงินทุนที่ลงทุนไปนั้นขาดสภาพคล่อง ไม่มีวงรอบระยะเวลาในการรวบรวมที่จำหน่ายอย่างชัดเจน ต้องรอผู้ใหญ่บ้านคนเดียวว่าจะให้สมาชิกแต่ละคนนำดอกไม้จันทน์มาให้เมื่อไร แต่ถ้าช่วงเวลาใดที่มีงานอวมงคลมากปริมาณดอกไม้จันทน์ที่สมาชิกกลุ่มที่ผลิตขึ้นนั้นก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผู้ใหญ่จะมาขอความร่วมมือในการเร่งทำดอกไม้จันทน์เพื่อให้ทันและเพียงพอกับปริมาณที่ต้องการ สมาชิกกลุ่มก็จะเร่งในการทำให้

การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่ม พบว่า ทางกลุ่มเน้นในเรื่องความประณีตของชิ้นงานการทำดอกไม้จันทน์ โดยมีความเชี่ยวชาญในการทำดอกไม้จันทน์หลายแบบ และทางกลุ่มได้ทดลองนำเปลือกข้าวโพดแห้งมาทำเป็นกลีบดอกไม้จันทน์ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการซื้อกลีบดอกในเวลาที่มี

ราคาแพง แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสมาชิกกลุ่มแพ้คายจากเปลือกข้าวโพดทำให้เกิดอาการคันตามร่างกาย เสียค่าใช้จ่ายในการซื้อยามารักษาอาการ และมีขั้นตอนในการทำหลายขั้นตอนกว่าจะได้กลีบดอกซึ่งเป็นการเสียเวลา จึงหันกลับมาใช้กลีบดอกสำเร็จเหมือนเดิม โดยสมาชิกไม่เคยคำนวณต้นทุนในการทำที่แท้จริง ดังนั้นทางกลุ่มอยากให้มีการสอนคิดคำนวณต้นทุนต่อดอก เพื่อนำไปกำหนดราคาขายปลีก–ขายส่ง และนำไปวางแผนในการลงทุนซื้อวัสดุอุปกรณ์มาทำดอกไม้จันทน์ต่อการกำหนดปริมาณการผลิตต่อครั้ง เพื่อป้องกันการขาดสภาพคล่องทางการเงิน

3. ด้านการตลาด ส่วนใหญ่การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดอกไม้จันทน์ตอนนี้ของสมาชิกกลุ่มจำหน่ายเฉพาะในชุมชนโดยจะมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับซื้อดอกไม้จันทน์ที่ทำเสร็จแล้วเพียงคนเดียวเท่านั้น โดยทางกลุ่มไม่ได้นำไปจำหน่ายที่อื่นเลย

การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่ม พบว่า ทางกลุ่มมีความเชี่ยวชาญในการประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์อย่างเดียวแต่ไม่มีความรู้ด้านการตลาด โดยทางกลุ่มต้องการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ แต่พบปัญหาคือไม่มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี ปัจจุบันจึงต้องอาศัยการขายผ่านผู้นำชุมชนอย่างเดียว

4. ด้านผลประโยชน์ เนื่องจากการลงทุนของสมาชิกกลุ่มเป็นทุนของตนเอง ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำดอกไม้จันทน์ การตั้งราคาขายขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้กำหนด สำหรับดอกเดี่ยวบรรจุแพ็คละ 100 ดอก ขายในราคา 70 บาท ส่วนที่เป็นช่อประธาน 1 ช่อ ช่อละ 12 บาท บรรจุแพ็คละ 5 ช่อ ขายในราคา 60 บาท อย่างไรก็ตามสมาชิกแต่ละคนจะไม่ได้กำหนดปริมาณการผลิตที่แน่นอน ดังนั้นรายได้ที่แท้จริงในแต่ละเดือนของสมาชิกขึ้นอยู่กับต้นทุนที่ซื้อวัสดุ อุปกรณ์ และความขยันของสมาชิกแต่ละคน

การเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่ม พบว่า การทำดอกไม้จันทน์เป็นอาชีพหลักของครอบครัวสมาชิกกลุ่ม ดังนั้นเงินที่ได้จึงหมุนเวียนใช้จ่ายอยู่ภายในครอบครัว จากการที่สมาชิกในกลุ่มไม่ทราบถึงต้นทุนที่แท้จริงในการทำดอกไม้จันทน์ ไม่สามารถกำหนดราคาขายได้เองถึงแม้ราคาวัสดุอุปกรณ์ที่ทำดอกไม้จันทน์จะมีราคาสูงขึ้น จึงไม่สามารถทราบได้ว่าการลงทุนในแต่ละครั้งนั้นได้กำไรหรือไม่ และในสถานการณ์โควิด–19 ทำให้ดอกไม้จันทน์ที่ผลิตไว้ขายไม่ได้ ทำให้เงินทุนของสมาชิกขาดสภาพคล่องไม่มีเงินทุนมาหมุนเวียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาบริบททั่วไปของกลุ่มดอกไม้จันทน์ สมาชิกในกลุ่มได้ให้ความยกย่อง ชื่นชมผู้นำชุมชนในเรื่องของการสร้างความศรัทธา การสร้างความเข้มแข็ง การสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับ

ลูกบ้าน โดยผ่านธุรกิจชุมชนจากทางบ้านผู้นำชุมชนในการรับจ้างจัดงานมงคลและอวมงคล แบบครบวงจร และจัดตั้งกลุ่มทำดอกไม้จันทน์ให้กับผู้สูงอายุ โดยให้ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำดอกไม้ประดิษฐ์ซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้จนเกิดความเชี่ยวชาญในการทำดอกไม้จันทน์ ซึ่งปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 11 คน ทำให้มีทั้งรายได้หลักและรายได้เสริมนอกเหนือจากเงินที่ได้รับจากรัฐบาลสำหรับเบี้ยผู้สูงอายุ และเงินที่บุตรส่งมาให้ในแต่ละเดือน ซึ่งถือเป็นการแก้ปัญหาความเดือนร้อนของคนในชุมชนได้ และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจนทำให้หมู่บ้านโนนสะอาดได้รับรางวัลมากมายจากการส่งหมู่บ้านและผู้นำชุมชนเข้าประกวดจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา เมฆสุวรรณ (2558) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาทของภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการขับเคลื่อนไปสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่ฮาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยสู่ความเข้มแข็งของกลุ่ม คือ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานผ่านภาวะผู้นำในการจูงใจสมาชิกกลุ่มให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนกลยุทธ์ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมบำรุงรักษา เพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นความมีศรัทธาและยังสอดคล้องกับ อุทัย ปริญญาสุทธินันท์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษามุมมองภาวะผู้นำ: กรณีศึกษาของชุมชนทุ่งตำเสา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนทุ่งตำเสา ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทั้งผู้นำที่เป็นผู้ชายและผู้นำที่เป็นผู้หญิง เหล่านี้ล้วนสอดคล้องกับทฤษฎีคุณลักษณะที่เชื่อว่าผู้นำจะมีภาวะผู้นำอยู่แล้วตามธรรมชาติ ทั้งกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความเพียรพยายามที่จะบรรลุเป้าหมาย และมีความสนใจใฝ่รู้ รวมถึงลองผิดลองถูกจนประสบผลสำเร็จ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ต้องมีบารมีมากพอที่จะทำให้ผู้อื่นคล้อยตามอันจักช่วยทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

จากการศึกษาสภาพปัญหาและการเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มดอกไม้จันทน์ พบว่า

1. ด้านการบริหารจัดการ ถึงแม้ว่าทางกลุ่มไม่มีการจดทะเบียนกลุ่มจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือสินค้า OTOP ไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ไม่มีการระดมเงินทุนและสถานที่ในการจัดตั้งกลุ่ม แต่สมาชิกในกลุ่มกลับพอใจที่ได้ทำดอกไม้จันทน์อยู่ที่บ้านตนเอง สมาชิกในกลุ่มต้องเป็นเสาหลักของบ้านในการหาเงินมาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวที่มีทั้งคนป่วย คนพิการ และหลานที่ลูกของตนเองนำมาให้เลี้ยง จึงไม่สามารถออกไปรับจ้างทำงานที่อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฮามีเสาะ เจ๊ะเด็ง และ ชนิษฎา ชูสุข (2558) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีเครื่องแกงขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโหนด อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา พบว่า ต้องมีการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพสตรีเครื่องแกง ทั้ง 4 ด้าน คือ (1) ด้านคน (2) ด้านงบประมาณ (3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ (4) ด้านการบริหารจัดการ และยังสอดคล้องกับ จรินรัตน์ วรวงศ์พิทักษ์ และ ฟาริดา เอ็ลลาฮี (2563) ที่ได้ทำการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานจากเตยหนามอย่าง

ยั่งยืน ชุมชนบ้านพงบูโล๊ะ ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า สภาพปัญหาของกลุ่มในภาพรวม กลุ่มยังขาดการวางแผน และการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านคน ด้านเงิน ด้านวัตถุดิบ และด้านการบริหารจัดการ ทางกลุ่มจึงควรมีการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อให้กลุ่มสามารถขับเคลื่อนไปได้โดยการวางโครงสร้างของกลุ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม และการกำหนดหน้าที่ในการทำงานตามความชำนาญหรือความถนัดของสมาชิก หากทางกลุ่มขาดองค์ความรู้เรื่องใดควรปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนเพื่อประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้เพิ่มเติมให้กับทางกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร สุบงกช และ กอบกุล วิศิษฎ์สรศักดิ์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการพัฒนากลุ่มสตรีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า กลุ่มสตรีควรมีการประชุมโดยการนำเอาข้อมูลของชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน มีการแบ่งงานตามหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคน ใช้การประสานการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มร่วมกับการขอความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งในและนอกชุมชนเพื่อเป็นเครือข่ายในการทำงาน มีการทบทวนการดำเนินงานโดยคนในชุมชน สรุปความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคที่พบ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสนับสนุนและแก้ไขปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

2. ปัญหาด้านการผลิต ทางกลุ่มไม่มีการกำหนดปริมาณการผลิตที่ชัดเจน ขึ้นอยู่กับสมาชิกแต่ละคนในการทำดอกไม้จันทน์จะทำกันไปเรื่อย ๆ ขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละช่วง สมาชิกส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารต้นทุนในการผลิตเพราะไม่สามารถตั้งราคาขายเองได้ ขาดอำนาจในการต่อรอง ดังนั้นราคาที่จะขายได้นั้นขึ้นอยู่กับผู้รับซื้อ สมาชิกในกลุ่มจึงควรมีการวางแผนการผลิตที่ชัดเจนเพราะถือเป็นหัวใจสำคัญ และทำให้ทราบถึงต้นทุนการผลิตในแต่ละครั้งอย่างชัดเจนโดยจะทำให้ทราบต้นทุนต่อชิ้นในการผลิตดอกไม้จันทน์แต่ละแบบ และสามารถนำไปกำหนดราคาขายจากนั้นควรมีการจดบัญชีรายรับรายจ่าย โดยให้จดแยกระหว่างรายรับรายจ่ายส่วนตัวกับรายรับ รายจ่ายที่ทำดอกไม้จันทน์ เพื่อจะได้ไม่ขาดทุนเพราะราคาขายต่ำไป แต่ทั้งนี้การวางแผนการผลิตต้องปรับให้สอดคล้องกับเงินทุนที่มีของสมาชิกแต่ละคนด้วยเพื่อป้องกันการคาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน โดยประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้เพิ่มเติมให้กับทางกลุ่ม เช่น การเขียนแผนธุรกิจ เพื่อให้กลุ่มสามารถกำหนดทิศทางในการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างมั่นคงถึงจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องเข้ามาติดตามผลเป็นระยะโดยผ่านผู้นำชุมชนหรือสมาชิกในกลุ่มโดยตรง

3. ปัญหาด้านการตลาด ไม่มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่อื่นเลยนอกเหนือจากรอให้ผู้ใหญ่มารับซื้อ ซึ่งตรงกับ ปานศิริ พูนพล และ ทิพวรรณ พรมลาย (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการตลาดของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP (ระดับ 1–5 ดาว) ในจังหวัดขอนแก่น ประเด็นปัญหาทางการตลาดประกอบไปด้วย 4Ps คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ขาดเงินลงทุนสนับสนุนเพื่อการขยายผลิตภัณฑ์และกิจการ ปัจจัยด้านราคา (Price) ขาดความรู้ความเข้าใจในการ

บริหารต้นทุนในการผลิตเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าคุ้มทุนมากที่สุด ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ต้องการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีความต้องการได้รับการพัฒนาความรู้ด้านการผลิตสื่อสังคมประเภทต่าง ๆ ในช่วงสถานการณ์ปัจจุบันที่ทั่วโลกต้องเผชิญกับโรคโควิด–19 ทำให้เศรษฐกิจถดถอย ทุกภาคธุรกิจได้รับผลกระทบด้วยกันทั้งสิ้น โดยทางกลุ่มก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกันจากการจัดงานศพที่เคยใช้ดอกไม้จันทน์ ก็ไม่สามารถจำหน่ายได้เลยด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างจากมาตรการป้องกันโรคโควิด–19 จึงทำให้ทางกลุ่มมีดอกไม้จันทน์ที่ทำเสร็จแล้วค้างสต๊อกอยู่จำนวนมาก จากวิกฤติดังกล่าวทางกลุ่มจึงควรหาช่องทางการจัดหน่ายให้เพิ่มมากขึ้นจากเดิมที่เคยส่งให้กับผู้นำชุมชนเพียงช่องทางเดียว โดยทางกลุ่มสามารถทำการตลาดผ่านสื่อสังคม Social Media ต่าง ๆ เช่น Facebook, Instagram, Pinterest เป็นต้น เพื่อขยายกลุ่มลูกค้ารายใหม่หรือสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการค้า เช่น ร้านขายพวงหรีดหรือร้านขายเครื่องสังฆภัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ อะทะไชย (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนประเภทอาหาร ตำบลพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน ซึ่งช่องทางการจัดจำหน่ายควรจะจำหน่ายโดยตรงถึงผู้บริโภคมากที่สุด โดยจัดจำหน่าย ณ ที่ทำการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และขายฝากที่ร้านค้าชุมชน มีการเข้าร่วมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการค้า ช่องการจำหน่ายโดยใช้เว็บไซต์ เข้าร่วมงานแสดงสินค้าและวางจำหน่ายตามศูนย์อาหารของส่วนราชการและยังสอดคล้องกับ กรรณิการ์ สายเทพ ธีระเทียนรุ่งไพศาล และ วัลลภ สิงหราช (2563) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มโอกาสทางการแข่งขันของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น พบว่า ผู้ประกอบการไม่มีหน้าร้านเป็นของตนเอง ส่วนใหญ่ขายส่งโดยพ่อค้าคนกลางมารับซื้อผลิตภัณฑ์ที่โรงงานและผู้ประกอบการส่งสินค้าให้กับลูกค้า โดยผู้ประกอบการทุกรายมีความต้องการที่จะขยายช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีอยู่เดิมให้มากขึ้นและเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น ซึ่งการออกแบบพัฒนารูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายนั้นเป็นการออกแบบช่องทางการจัดจำหน่ายตามความสามารถและความพร้อมของผู้ประกอบการเป็นหลัก เช่น การออกแบบเว็บไซต์ออนไลน์ด้วยตัวผู้ประกอบการเองโดยมีวิทยากรให้คำแนะนำ เป็นต้น

4. ปัญหาด้านผลประโยชน์ ในการลงทุนการผลิตดอกไม้จันทน์ สมาชิกจะใช้ทุนของตนเองจึงทำให้ทางกลุ่มไม่มีเงินทุนหมุนเวียนที่เป็นเงินทุนส่วนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ไพศาล มุ่งสมัคร และคณะ (2558) ที่กล่าวถึงรูปแบบการบริหารจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนว่าประกอบด้วย การจัดซื้อ/การผลิต ด้านการปฏิบัติการ ด้านการจัดส่งสินค้า ด้านการตลาดและการขาย ด้านการบัญชี/การเงิน ด้านการจัดการทุนชุมชน ด้านข่าวสาร/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะทางการเงินและการผลิต ที่สำคัญมากต่อการบริหารจัดการ

วิสาหกิจชุมชน ทางกลุ่มจึงควรมีการวางระบบเกี่ยวกับการจัดสรรเงินเข้ากองทุนกลุ่ม โดยการให้สมาชิกในกลุ่มลงหุ้น เพื่อเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนให้กับกลุ่ม และมีการจัดระบบในการจ่ายเงินปันผลและการลงหุ้นให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาที่จะตามมาในอนาคต โดยมีการนำเงินกำไรที่ได้จากการจำหน่ายเข้ากองทุนกลุ่มก่อนนำไปจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกกลุ่มตามจำนวนหุ้นที่สมาชิกในกลุ่มได้ลงหุ้นไว้ในแต่ละปี หากทางกลุ่มขาดความรู้ในเรื่องนี้จำเป็นที่จะต้องให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาอบรมให้ความรู้กับกลุ่มต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระชัย สุนทร พจ ตู้พจ และ อำนวย สังข์ช่วย (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกส้มโอ บ้านหนองผักหลอด ตำบลแทน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านงบประมาณ ควรให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุน ให้ความรู้ด้านการจัดทำงบประมาณ การบริหารรายรับ ค่าใช้จ่าย การใช้เงินกองทุน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ทางกลุ่มควรมีการเขียนแผนธุรกิจ เพราะจะทำให้ทราบเกี่ยวกับการลงทุน การประมาณรายได้ การประมาณต้นทุน และการวางโครงสร้างการดำเนินงาน การทำแผนการตลาดและการวิเคราะห์การแข่งขันได้ในอนาคต ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้ทางกลุ่มเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของแผนธุรกิจซึ่งต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชีพไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ควรสนับสนุนพัฒนาการรวมกลุ่มโดยขับเคลื่อนผ่านในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ด้านการฝึกอบรมเพิ่มองค์ความรู้ การให้คำปรึกษา ด้านงบประมาณ เพื่อให้กลุ่มเกิดการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

3. ผู้ที่ให้ความสนใจในเรื่องของการทำดอกไม้จันทน์ สามารถนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจเลือกผลิตเป็นอาชีพได้เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจสำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้ในการทำดอกไม้จันทน์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยเชิงกลยุทธ์เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถด้านการผลิต

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มผู้ผลิตดอกไม้จันทน์ในจังหวัดอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้เห็นสภาพปัญหาในภาพรวมเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาต่อไป

3. ควรปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้หลากหลายเพื่อทำให้งานวิจัยเกิดประสิทธิภาพและมีเนื้อหาลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนกรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ.2560–2564.** ค้นเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://plan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/97/2017/05/yut 60-64.pdf

กรรณิการ์ สายเทพ ธีระ เทียนรุ่งไพศาล และ วัลลภ สิงหราช. (2563). *รูปแบบช่องทางการจัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มโอกาสทางการแข่งขันของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น*. **วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน,** 6(1): 60–73.

จรินรัตน์ วรวงศ์พิทักษ์ และ ฟาริดา เอ็ลลาฮี. (2563). *รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสารจากเตยหนามอย่างยั่งยืน ชุมชนบ้านพงบูโล๊ะ ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา.* **วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 12(4): 55–66.

ไทยรัฐออนไลน์. (2560). **ตำนานดอกไม้จันทน์ เบ่งบานดั่งดวงดาว**. ค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562, จาก https://www.thairath.co.th/news/royal/1101542

ธีระชัย สุนทร พจ ตู้พจ และ อำนวย สังข์ช่วย. (2563). *การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกส้มโอ บ้านหนองผักหลอด ตำบลแทน อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ*. **วารสารมหาวิทยาลัยมหากุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด,** 9(1): 139–148.

ปรียาพร สุบงกช และ กอบกุล วิศิษฎ์สรศักดิ์. (2559). *รูปแบบการบริหารการพัฒนากลุ่มสตรีเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จังหวัดเพชรบุรี*. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร,** 9(2): 2255–2267.

ปานศิริ พูนพล และ ทิพวรรณ พรมลาย. (2560). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการตลาดของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ OTOP (ระดับ 1–5 ดาว) ในจังหวัดขอนแก่น.* **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย,** 7: 23–33.

พานิชย์ ยศปัญญา. (2560). **จันทน์หอมไม้มงคลชั้นสูง**. ค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562, จาก https://www.silpa- mag.com/news/article_12124.

ไพศาล มุ่งสมัคร ถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย สรชัย พิศาลบุตร และ ศิวะศิษย์ ชำชอง. (2558). *รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพรกลุ่มจังหวัดนครชัยบุรินทร์.* **วารสารสมาคมนักวิจัย,** 18(3): 116–123.

ลัดดาวัลย์ อะทะไชย. (2558). **กลยุทธ์ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนประเภทอาหาร ตำบลพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราภัฏอุตรดิตถ์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560–2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.).

อัจฉรา เมฆสุวรรณ. (2558). *บทบาทของภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการขับเคลื่อนไปสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านแม่ฮาว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง.* **สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร,** 21(3): 20–31.

อุทัย ปริญญาสุทธินันท์. (2560). *มุมมองภาวะผู้นำ: กรณีศึกษาของชุมชนทุ่งตำเสา.* **วารสารการจัดการสมัยใหม่,** 15(2): 37–43.

ฮามีเสาะ เจ๊ะเด็ง และ ชนิษฎา ชูสุข. (2558). **แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพสตรีเครื่องแกงขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโหนด อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา**. ในการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 (หน้า 356–367). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

The Development Guidelines on Local Wisdom Scholar for Promote Community-Based Tourism at Rong Wua Daeng San Kamphaeng Chiang Mai Province

ชนิษฐา ใจเป็ง
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน
E-mail: peeup@hotmail.com
ชัย พิศแสวง
ผู้ใหญ่บ้าน และประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 ตำบลร้องวัวแดง
Chanistha Jaipeng
Lecturer of Tourism and Hospitality Management,
Christian University of Thailand
Chai Pitsawaeng
Village Headman and Village Health Volunteer Moo 7 Rongwuadaeng

(Received: November 5, 2021; Revised: November 21, 2021; Accepted: November 30, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชน และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ตัวแทนสถานศึกษาในตำบล และประชาชนในชุมชนที่มีบทบาทร่วมเรียนรู้และแบ่งปันข้อมูลกับปราชญ์ชาวบ้าน รวมจำนวน 75 รูป/คน การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล เป็นรูปแบบเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง พบว่า มี 5 ประเด็นหลัก คือ (1) เป็นคลังความรู้ทางสังคม (2) เป็นผู้นำทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน (3) เป็นผู้สืบทอดและถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน (4) เป็นผู้สร้างนวัตกรรมจากภูมิปัญญา และ (5) เป็นผู้มีบทบาทในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนใน

ด้านคติ ความเชื่อ หลักปฏิบัติ ด้านประเพณี พิธีกรรม ด้านการดำรงชีพ และโภชนาการพื้นบ้าน ด้านการดูแลสุขภาพพื้นบ้าน ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้าน และด้านบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ 2) กระบวนการกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากการบรรยาย บอกเล่าด้วยวาจา การสาธิต การปฏิบัติจริง การใช้สื่อเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดผ่านการแสดงพื้นบ้านและประเพณีในท้องถิ่น รวมถึงการบันทึกองค์ความรู้ไว้ในตำรา หรือสมุด และ 3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (1) การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะ (2) การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ (3) การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลิกภาพ

คำสำคัญ: ปราชญ์ชาวบ้าน การท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลร้องวัวแดง

Abstract

The purposes of this study were; 1) to study the context of local scholars to promote Community-based Tourism, 2) to study the process of local scholars in transferring local wisdom to strengthen communities, and 3) to give a guideline for the potential development of local scholars to promote Community-based Tourism at Rong Wua Daeng San Kamphaeng Chiang Mai Province. This study was a qualitative method integrated with a documentary, focus group discussions, and an in-depth interview method. The population of this research was purposely selected consisting of local scholars, community leaders, monks, government representatives, students, and people with a grand amount of 75 people. Data analysis using descriptive statistics and then presented with descriptive writing. The results revealed that; 1) context of local scholars for promoting Community-based Tourism at Rong Wua Daeng was found that there were 5 main points: (1) a social knowledge source; (2) a cultural leader and the way of life in the community; (3) a transferring knowledge to the community; (4) being an innovator from wisdom, and (5) a role player in the community's strengthening process in terms of beliefs, practices, traditions, rituals, livelihoods and folk nutrition, folk health care, folk technology, and biodiversity management, 2) the process of transferring wisdom with lectures oral telling, demonstrations, real practice, the use of media for the self-learning process, the transmission through folk performances and local traditions including recording the

body of knowledge in textbooks, and 3) guidelines for developing the potential of local philosophers in promoting community-based tourism in Rong Wua Daeng Sub-district, San Kamphaeng District Chiang Mai Province (1) Skill Potential Development (2) Knowledge Potential Development (3) Personality Potential Development.

Keywords: local scholars, community-based tourism, Rong Wua Daeng

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การท่องเที่ยวบรรลุเป้าหมายของการสร้างรายได้ แต่ในบางพื้นที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวภาคเอกชนที่ไม่ใช่คนในชุมชนที่นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชน โดยชุมชนไม่ได้รับประโยชน์ทางตรงกันข้ามชุมชนได้รับผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว (อรลัชชา ศิวรักษ์ และคณะ, 2559: 3) การจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ เพื่อให้ชุมชนเป็นผู้รับประโยชน์สูงสุดที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือพัฒนาชุมชน และสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านในท้องถิ่นกับผู้มาเยือน รวมถึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (วีระพล ทองมา, 2559) สอดคล้องกับ พจนา สวนศรี (2546) ที่ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน และ สินธุ์ สโรบล (2549) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่อยู่ในท้องถิ่นด้านต่าง ๆ มาใช้เป็นต้นทุน หรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

การจัดการตนเองของชุมชนเกี่ยวข้องกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างการเรียนรู้ในชุมชนว่าตนเองคือใคร มีศักยภาพอย่างไร และจะก้าวเดินไปอย่างไรเพื่อให้เกิดความมั่นคง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ฐานเดิมที่ตอบโจทย์ในการแก้ปัญหาของชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ฯลฯ อีกทั้งการรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาในการบูรณาการกับวิทยาการต่าง ๆ เพื่อ

พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยการส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำประสบการณ์ความรอบรู้ ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคต บทบาทปราชญ์ชาวบ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการตนเองของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง และยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ และคณะ, 2561: 220)

ปราชญ์ชาวบ้าน จึงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเป็นผู้ที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนของตนเองร่วมกับการจัดการทรัพยากรที่มีอย่างเป็นระบบและเกิดความยั่งยืนด้วยการเรียนรู้และฝึกตนเองให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมชุมชน กระตุ้นปลูกฝังให้เกิดเป็นอัตลักษณ์และวัฒนธรรมที่ดีงามในชุมชน นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข นำมาซึ่งความเจริญของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วยวิธีการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านที่หลากหลาย ยังสามารถสร้างรายได้ในรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นโดยมีรูปแบบการจัดการที่ดี เหมาะสมซึ่งประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว และมีองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นจำนวนมาก ตำบลร้องวัวแดงเป็นตำบลหนึ่งในสิบตำบลของอำเภอสันกำแพง ซึ่งเป็นอีกชุมชนที่ยังคงความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน ทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญ ตลอดทั้งความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในฐานะที่เป็นกลไกหรือภาคีการพัฒนาประเทศที่สำคัญ เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ชีวิตในการดำรงชีพสามารถสร้างสรรค์และพัฒนาเป็นต้นแบบการดำรงชีพเป็นรูปธรรม มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ไปสู่บุคคลอื่น มีความสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่บุคคล ชุมชน และท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดศักยภาพในกระบวนการเรียนรู้จากปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในตำบลร้องวัวแดงอย่างแท้จริง อีกทั้งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับปราชญ์ชาวบ้านในตำบลอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะบทบาทปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผลจากการศึกษาจะนำมากำหนดแนวทางในการสร้างกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 10 คน ผู้นำท้องถิ่นในตำบลร้องวัวแดง จำนวน 25 คน พระสงฆ์ จำนวน 7 รูป ตัวแทนสถานศึกษาในตำบลจำนวน 3 คน และประชาชนในชุมชนที่มีบทบาทร่วมเรียนรู้และแบ่งปันข้อมูลกับปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 30 คน รวมจำนวน 75 คน ทั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งหมดมีภูมิลำเนาและอาศัยในตำบลร้องวัวแดง มากกว่า 20 ปีขึ้นไป

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 1 ตุลาคม 2563–30 กันยายน 2564 รวมระยะเวลา 12 เดือน

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

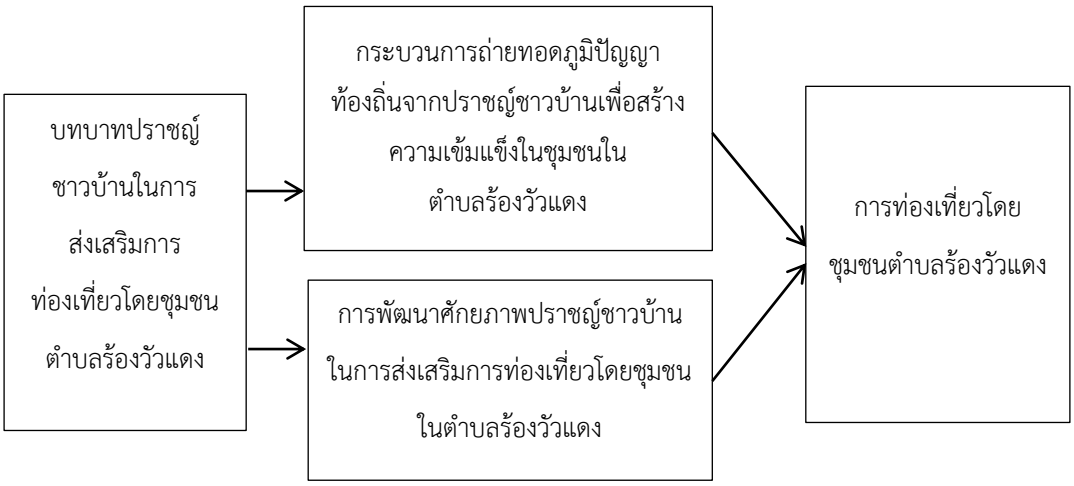

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบบันทึกภาคสนาม เป็นแบบบันทึกสภาพแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้องขณะสัมภาษณ์และการสำรวจชุมชนเพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของชุมชน องค์ประกอบพื้นฐานต่าง ๆ ของชุมชน รวมถึงการสังเกตโดยการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนและการสังเกตโดยไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา และได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของสำนวนภาษาและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปร (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ และเพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยการหาข้อมูลจากหลายฝ่ายหรือใช้วิธีการหลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นเดียวกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก

1. การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 75 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลแบบเผชิญหน้า โดยผู้วิจัยจะนัดกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อเข้าไปสัมภาษณ์โดยมีการขออนุญาตอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการตามความสะดวก ทั้งนี้ได้มีการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียงร่วมกับแบบบันทึกภาคสนาม

2. การจดบันทึก โดยการบันทึกภาคสนามผู้วิจัยจะทำการบันทึกในแบบบันทึกภาคสนามทั้งในขณะที่เก็บข้อมูลและการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตในขณะสัมภาษณ์

3. การสังเกต โดยใช้ทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกับกลุ่มคนในชุมชน มีการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนผ่านกระบวนการสามขั้น คือ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก เพื่อให้ได้ข้อมูลจริงจากผู้ถูกสังเกต และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ การที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอกไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมที่ชุมชนกระทำอยู่ โดยทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสังเกตตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และจดบันทึกในแบบบันทึกภาคสนาม

ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจาก

การเก็บข้อมูลทุติยภูมิมาจากการค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการ ตำรา เอกสาร วารสาร รวมทั้งเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับตำบลร้องวัวแดงจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์เชิงเนื้อหาให้ครอบคลุมทุกมิติและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ผู้วิจัยนำข้อมูลจากเอกสารซึ่งประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการ ตำรา เอกสาร วารสาร รวมทั้งเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

2. ข้อมูลจากภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ การสำรวจ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลจะอาศัยประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประมวลผล และวิเคราะห์ภาพรวม หากพบว่าข้อมูลหรือประเด็นใดข้อมูลยังไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจะใช้วิธีการตรวจสอบเนื้อหาที่มีอยู่เป็นเบื้องต้น หรือมีการสัมภาษณ์ หรือเก็บข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมอีกครั้ง

3. การตรวจสอบข้อมูล โดยทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ และแยกประเภทข้อมูลให้เรียบร้อย เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดข้อเท็จจริงของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาเขียนรายงานการวิจัยในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบทบาทปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง จำนวน 75 คน เพศชาย 44 คน ร้อยละ 58.67 เพศหญิง 31 คน ร้อยละ 41.33 พบว่าปราชญ์ชาวบ้านเป็นกลไกหลักที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมในการอนุรักษ์พัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งเพราะเป็นผู้นำในการนำภูมิปัญญาที่ชาวบ้านคิดค้นได้เองนำมาใช้และแก้ปัญหาซึ่งเป็นเทคนิคและวิธีการที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ชาวบ้านคิดค้นเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่อย่างเหมาะสม ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนมาถึงปัจจุบัน ทั้งนี้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบและปัจจัยหลักในการจัดการให้ตำบลร้องวัวแดงเป็นหมู่บ้าน

ท่องเที่ยวตามวิถีชุมชนที่สมบูรณ์แบบ และเกิดการอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเดิมของท้องถิ่นไว้อย่างยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้านบทบาทไว้ดังนี้

1.1 ด้านคติ ความเชื่อ หลักปฏิบัติ

พระครูธรรมโกศล (ครูบาหลวงอินเหลา สุจิตโต อุทธยอด) อดีตเจ้าอาวาสวัด และอดีตเจ้าคณะอำเภอสันกำแพง ที่มรณภาพไป ซึ่งเป็นเกจิดังในล้านนา อีกทั้งยังเป็นคนในพื้นที่บ้านร้องวัวแดงแห่งนี้โดยกำเนิด เป็นพระนักพัฒนา วัดได้รับรางวัลพระพัฒนามาตลอด และยังเป็นพระเถระชั้นผู้ใหญ่อีกรูปที่ได้รับความเลื่อมใสศรัทธาจากพุทธศาสนิกชน เป็นต้นแบบของการทำความดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และยังได้มีการบันทึกหลักคำสอนและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้สอดคล้องกับพระครูวิมลญาณประยุต (ดร.) เจ้าอาวาสวัดร้องวัวแดง เจ้าคณะอำเภอสันกำแพง ที่ได้กล่าวไว้ว่า พระเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ชุมชนได้ให้บทบาทสำคัญในการปฏิบัติโดยยึดถือตามคติ ความเชื่อและหลักปฏิบัติที่ได้ถ่ายทอดมา (พระครูวิมลญาณประยุต, 2564) ซึ่งนอกจากอดีตเจ้าอาวาสวัดร้องวัวแดงแล้ว ยังมีอดีตเจ้าอาวาสวัดน้ำจำ และวัดม่วงเขียวที่ถือว่าเป็นปราชญ์ชุมชนในด้านคติ ความเชื่อ หลักปฏิบัติอีกด้วย สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลร้องวัวแดงที่ว่า วัดเปรียบเสมือนหน่วยย่อยที่เข้าถึงชุมชนและมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ใกล้ชิดที่สุด เจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารสูงสุดของวัด มีส่วนสำคัญในการผลักดันและพัฒนาความสัมพันธ์อันดีภายในวัดเพื่อให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกในวัดนั้น รักษาพระธรรมวินัยเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงทำงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถาบันพุทธศาสนากำหนดไว้

1.2 ด้านประเพณี พิธีกรรม

“หอพิพิธภัณฑวัดน้ำจำ” จัดแสดงโบราณวัตถุ และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนเก็บรักษาคัมภีร์ใบลานและพับสาจำนวนหนึ่ง ทั้งที่เป็นของวัดน้ำจำมาแต่เดิม และได้รับการบริจาคจากศรัทธาประชาชนทั่วไป เพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชนแก่ผู้สนใจทั่วไปได้เยี่ยมชม อีกทั้งยังมีปราชญ์ท้องถิ่นและผู้ที่เห็นความสำคัญต่อการอนุรักษ์และเผยแพรเอกสารโบราณ มีการเปิดสอนวิชาอักษรธรรมล้านนาแกเยาวชนที่สนใจ ตลอดจนมีศรัทธาชาวบ้านทั้งหญิงชายมาช่วยกันดูแลและทำความสะอาดศาสนสถาน อาคารพิพิธภัณฑ์ และบริเวณวัดเป็นประจำ ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาและศึกษาเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมของท้องถิ่น ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของคัมภีร์ใบลานที่บรรพบุรุษได้สร้างถวายเพื่อเป็นพุทธบูชา สืบทอดคำสอนทางศาสนา และภูมิปัญญาให้ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน (พระครูพิศาลเจติยารักษ์, 2564)

และถ้าพูดถึงคำว่า ‘ป่าช้า’ ชาวบ้านร้องวัวแดงต้องนึกถึงชายชราที่ชื่อว่า ลุงตาล ไชยวัง หรือที่คนในชุมชนเขตอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เรียกว่า ‘หมอตาล’ กับหน้าที่ตำแหน่งแพทย์ประจำตำบลร้องวัวแดง แต่ว่าหน้าที่ที่ลุงตาลทำนั้นไม่ได้ทำหน้าที่ตรวจรักษาคนไข้ หากแต่งานของลุงตาลนั้นก็คือการทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการเมื่อมีคนตายเกิดขึ้น หรือที่เรียกง่าย ๆ ว่า ‘สัปเหร่อ’ ประจำ

ตำบลนั่นเอง ลุงตาลไม่ได้มีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับศพอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ลุงตาลยังมีการบริการฉีดยาให้กับศพ มีโลงศพให้เลือกหลากหลายขนาด มีอุปกรณ์การจัดงานศพแบบครบครัน บริการเผาศพให้เสร็จสิ้นหลังพิธีกรรม บริการเก็บกระดูกหลังการเผา ไล่ไปจนถึงส่งดวงวิญญาณขึ้นสู่สรวงสวรรค์ เป็นการบริการแบบครบวงจรแทบจะทุกอย่างและหาไม่ได้ง่าย ๆ นัก (ไกรสร มหาวรรณ, 2564) อาชีพสัปเหร่อเป็นอาชีพที่ไม่มีใครใฝ่ฝันอยากจะเป็น หรือถ้าจะพูดถึงก็จะนึกถึงในอันดับท้าย ๆ แต่ในความเป็นจริงแล้วคนที่ทำหน้าที่สัปเหร่อนั้นกลับทำหน้าที่และบทบาทอะไรมากมายให้กับชุมชนที่ตัวเองอยู่ นอกจากการจัดการเรื่องเกี่ยวกับศพอย่างเดียว มีความเชื่อและพิธีกรรมที่น่าสนใจและน่าศึกษาอีกด้วยซึ่งถือได้ว่าเป็นปราชญ์ชุมชนในด้านพิธีกรรมที่มีความสำคัญในตำบลร้องวัวแดง

1.3 ด้านการดำรงชีพ และโภชนาการพื้นบ้าน

ในตำบลร้องวัวแดงมีปราชญ์ชาวบ้านและผู้รู้เกี่ยวกับการปรุงอาหารพื้นบ้าน การถนอมอาหาร การหาปลา ด้านการเพาะเห็ดและการหาเห็ดป่า รวมถึงการหาอาหารจากป่า เช่น สัตว์ แมลง ผักผลไม้ ที่ใช้ในการดำรงชีพ และโภชนาการพื้นบ้าน ที่ได้มีการถ่ายทอดและรวมกลุ่มเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน อาทิ กลุ่มทำน้ำพริกตาแดง ซึ่งปัจจุบันเป็นสินค้าโอท็อปประจำตำบล โดยมีประธานกลุ่มคือ นางอาภร ตุ้ยแสง ที่ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มทำน้ำพริกตาแดง เป็นการรวมกลุ่มและอนุรักษ์อาหารพื้นบ้านที่มีต้นตำรับเฉพาะถิ่นเอาไว้ (อาภร ตุ้ยแสง, 2564) ทั้งนี้ในตำบลยังมีอาหารพื้นเมืองหลากหลายเมนู อาทิ หลามปลากระบอกไม้ไผ่ จอผักกาด แกงแค แกงโฮะ หอนึ่ง หรืออาหารเหนือยอดนิยมอย่างข้าวซอยและขนมจีนน้ำเงี้ยว ที่ยังคงใช้วัตถุดิบและสูตรที่เป็นต้นตำรับที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดร้องวัวแดงศรีจันทร์วิทยาคาร ได้รับข้อมูลเพิ่มเติมว่า สารอาหารที่พบมากในผักพื้นบ้านและผักทั่วไปมีหลายชนิด ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ แร่ธาตุและวิตามินต่าง ๆ ซึ่งมีประโยชน์ต่อร่างกายของคนเรามาก คือ ช่วยให้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้ตามปกติ นอกจากให้คุณค่าทางโภชนาการแล้ว ผักพื้นบ้านยังให้กากใยอาหาร ซึ่งจะดูดซับไขมันทำให้ไขมันดูดซึมเข้าสู่ร่างกายน้อย จึงทำให้ลดระดับไขมันในเลือดได้ ใยอาหารยังช่วยขับถ่ายไม่ให้ท้องผูก ช่วยให้การเคลื่อนไหวของลำไส้ดีขึ้น ป้องกันไม่ให้เกิดโรคริดสีดวงทวาร ท้องผูกเรื้อรัง ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดมะเร็งลำไส้ใหญ่ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวบ้านในด้านการดำรงชีพ และโภชนาการพื้นบ้านมีความสำคัญอย่างยิ่งในชุมชน (สมบูรณ์ ฟองนวล, 2564)

1.4 ด้านการดูแลสุขภาพพื้นบ้าน

ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพนับเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อที่ท้องถิ่นได้สั่งสมและสืบทอดต่อกันมา โดยเรียนรู้มาจากรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย สู่รุ่นลูก หลาน และญาติพี่น้อง โดยผ่านวิธีการหลายอย่าง เช่น การอนุรักษ์ ฟื้นฟูการประยุกต์ และการสร้างใหม่ทำให้ความรู้เหล่านี้เกิดประโยชน์แก่สังคมปัจจุบัน ตำบลร้องวัวแดงมีการนำความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน

ในการใช้สมุนไพรท้องถิ่นในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น อาทิ การบำบัดและดูแลข้อเข่าเสื่อมเบื้องต้น รวมถึงการจัดทำสมุนไพรด้วยผงดองดึงในการประคบข้อเข่าเสื่อมเบื้องต้น และยังมีการเสริมสร้างกล้ามเนื้อด้วยกะลายางยืดเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรง ช่วยป้องกันการหกล้มในกลุ่มของผู้สูงอายุ ซึ่งนางอุรา พิศแสวง ได้กล่าวว่า ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในการดูแลสุขภาพพื้นบ้านเป็นการดูแลรักษาและบำบัดเบื้องต้นเท่านั้น (อุรา พิศแสวง, 2564) ทั้งนี้ในตำบลร้องวัวแดงได้มีการจัดตั้งกลุ่มรำวงย้อนยุค ซึ่งมีร้อยตำรวจตรี รักชาติ อินทรีย์ เป็นผู้ถ่ายทอดกิจกรรมรำวงย้อยยุคให้แก่คนในชุมชนและตำบลใกล้เคียง นับว่าเป็นการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

1.5 ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้าน

เทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาการเกษตร นำโดย นายบุญทรง ยุติธรรม อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 4 มีภูมิปัญญาด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตน้ำส้มควันไม้และการผลิตปุ๋ยชีวภาพ ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งเป็นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลร้องวัวแดง ได้รับความสนใจจากสถาบันการศึกษาและชุมชนต่าง ๆ ในการเข้ามาศึกษาดูงาน ซึ่งมีฐานการเรียนรู้รวม 11 ฐาน ได้แก่ 1. การเลี้ยงปลาในกระชัง 2. การผลิตน้ำส้มควันไม้ 3. การปลูกข้าวอินทรีย์ (ข้าวนาโยน) 4. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์สูตรพระราชทานและปุ๋ยชีวภาพ 5. การเลี้ยงหมูหลุม 6. การปลูกผัก พืชสมุนไพรอินทรีย์ 7. การผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ 8. การผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลสัตว์ 9. การแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร 10. การปลูกไม้ผลผสมผสาน และ 11. การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์ เป็นการเรียนรู้ผ่านแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกษตรกรและผู้ที่สนใจสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองได้จริง ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าเทคโนโลยีพื้นบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถนำมาปรับใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนได้เป็นอย่างดียิ่ง (โอฬาร อินทนนท์, 2564)

1.6 ด้านบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

ผลิตภัณฑ์ของตำบลร้องวัวแดงส่วนใหญ่นั้นเป็นสินค้าแปรรูปข้าวและหัตถกรรม อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางการเกษตร คือ ป่าดงปงไหว ตั้งอยู่ระหว่างหมู่บ้านม่วงเขียวและบ้านป่าตึง และยังมีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน อาทิ วัดร้องวัวแดง วัดม่วงเขียว วัดน้ำจำ วัดพระธาตุดอยน้อย กู่ลัวะ และยังมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการได้ร่วมทำกิจกรรมไปกับปราชญ์ชุมชนบ้านน้ำจำ ในการฝึกศิลปะการต่อสู้ด้วยมือเปล่า รำมวยไทย ฟ้อนเจิง ตีกลองปูจา ทำขนมพื้นบ้าน ทำผ้ามัดย้อม และการทำนาในสมัยโบราณโดยใช้ควายอีกด้วย นอกจากนั้นยังมีเรียนรู้การทำหัวสัตว์ด้วยการปั้น แกะสลัก เรียนรู้การทำผ้ามัดย้อม เรียนรู้การเย็บกระเป๋าผ้า รวมถึงการแสดงตีกลองสะบัดชัย กลองมองเซิง ฟ้อนดาบ ฟ้อนเจิง ฟ้อนนกกิงกะหล่า ฟ้อนโต ที่สำคัญยังมีการถ่ายทอดความรู้จากกลุ่มผู้สูงอายุในการทำบายศรีสู่ขวัญ หมากสุ่ม หมากเบ็ง ตัดช่อตัดตุง

การจัดการองค์ความรู้ในตำบลร้องวัวแดงในประเด็นด้านการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีประเด็นที่จะมีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ ผ่านโครงการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ โดยใช้วิทยากรในชุมชนที่เป็นกลุ่มผู้นำในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรของตำบลร้องวัวแดงทั้งสิ้น ซึ่งองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ได้ถูกถ่ายทอดผ่านโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ประกอบไปด้วย การทำจักสานจากหญ้าแฝก การผลิตน้ำส้มควันไม้ การผลิตแชมพูโลชั่น และน้ำยาล้างจาน การเพาะเห็ดนางฟ้า การเพาะเลี้ยงปลานิล การเพาะเลี้ยงกบเมือง การเลี้ยงหมูหลุม การผลิตปุ๋ยหมักโดยใช้สารเร่งซุปเปอร์ พด.1 และการผลิตแก๊สชีวภาพ จากการสัมภาษณ์พบว่าการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ ผ่านโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้วิทยากรในชุมชนที่เป็นกลุ่มผู้นำนั้นส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เนื่องด้วยปัญหาที่พบในพื้นที่ และวิธีการแก้ไขปัญหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง (ทรงกต แสงกันทะ, 2564)

2. ผลการศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ภูมิปัญญาจัดเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญยิ่งของมนุษย์ สิ่งดังกล่าวสั่งสมงอกงามขึ้นจากความรอบรู้ ประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ใช่ความรู้เฉพาะเรื่อง แต่เป็นความรู้ที่เป็นองค์รวม ซึ่งรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ให้มาสัมพันธ์กันจนทำให้เกิดมิติรอบด้าน ภูมิปัญญาจะสะท้อนความคิด ความเชื่อ ซึ่งจะเห็นได้จากกฎเกณฑ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว คนในชุมชนท้องถิ่น และจารีตประเพณีต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากฐานการดำรงชีวิตของกลุ่มชนที่สำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสรรพวิชาความรู้ทั้งหมดที่ชุมชนท้องถิ่นใช้แก้ปัญหา โดยอาศัยความรู้ที่มีการสั่งสม มีการประยุกต์ใช้มายาวนาน หรือความรู้ที่ชุมชนท้องถิ่นรับมาจากภายนอก ล้วนแต่เป็นความรู้ที่ผ่านการพิสูจน์มาแล้วว่าเป็นประโยชน์ในการเลี้ยงชีพ หรือประโยชน์ด้านอื่น ๆ ในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน

กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มต้นจากบทบาทปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และบทบาทปราชญ์ชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ไปสู่กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังนี้

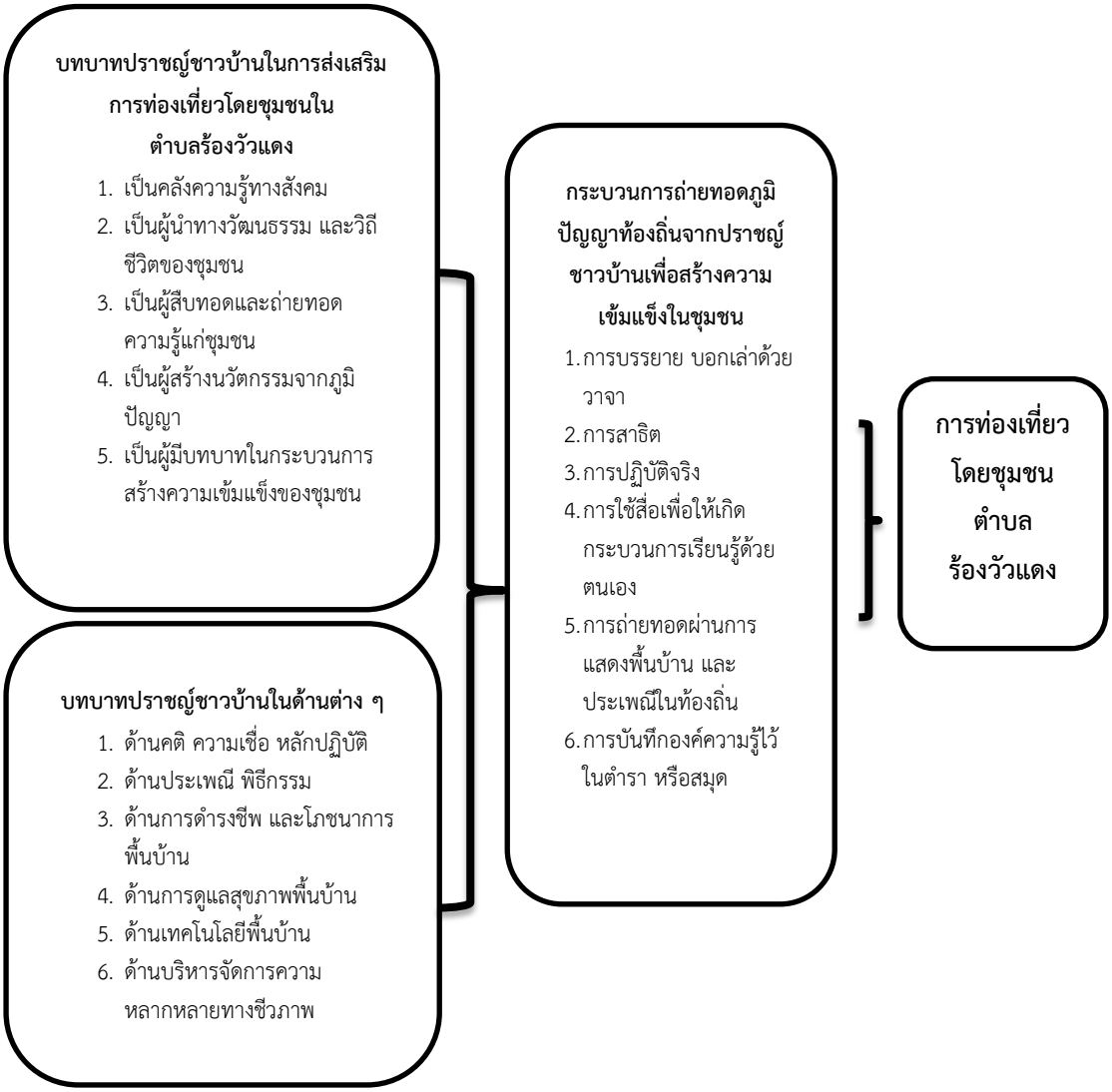

ภาพที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากปราชญ์ชาวบ้าน

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

การพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้าน คือ กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากร ทั้งในด้านความคิดเห็นที่มีต่องานและผลของการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมโดยพัฒนาในแต่ละด้านขององค์ประกอบศักยภาพบุคลากร ซึ่งเกิดจากพรสวรรค์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ประสบการณ์การทำงาน รวมไปถึงการฝึกอบรมและการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในทุก ๆ ด้าน การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นการช่วยให้บุคลากรได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานควบคู่กันไป โดยการให้ความรู้ การฝึกอบรม หรือการเสริมสร้าง

ความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติซึ่งจะช่วยให้บุคลากรนั้น ๆ มีขีดความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำเสนอเป็น 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะ โดยควรเร่งพัฒนาศักยภาพของปราชญ์ชาวบ้านในด้านทักษะโดยเฉพาะทักษะการเตรียมความพร้อมของปราชญ์ชาวบ้านในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎ/วัฒนธรรม การสร้างบรรยากาศในกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงทักษะการบริการจัดการเวลาที่เหมาะสม ทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เป็นต้น โดยอาจจะมีการจัดโครงการฝึกอบรมทักษะการปฏิบัติงานของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้ปราชญ์ชาวบ้านมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเปิดมุมมองใหม่ในการเล่าเรื่องอย่างสร้างสรรค์ และเพิ่มดีกรีความเป็นมัคคุเทศก์ในบทบาทของปราชญ์ชุมชน ที่มีคุณภาพซึ่งก่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของรุจิรา พลแพงขวา และคณะ (2561) ที่พบว่า จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ประกอบการหรือผู้บริหารในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการได้เสนอแนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดอุดรธานี คือ ควรยกระดับทักษะการให้บริการ (Service Mind) ให้ได้มาตรฐานสากลและเป็นที่ประทับใจ

แนวทางที่ 2 การพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน พบว่า ในส่วนของปราชญ์ชาวบ้านเองมีความต้องการในการทบทวนความรู้ แสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอยู่ในระดับสูง เนื่องด้วยตามปกติเป็นการถ่ายทอดสู่ชุมชนสู่ผู้สนใจกลุ่มเล็ก ๆ เท่านั้น แต่หากเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนก็ต้องมีการนำเสนอและถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นทางการมากขึ้น

แนวทางที่ 3 การพัฒนาศักยภาพด้านบุคลิกภาพ จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าควรพัฒนาการแต่งกายให้สะอาด สุภาพ และเรียบร้อย โดยคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ และควรมีการจัดโครงการฝึกอบรมเสริมสร้างบุคลิกภาพในการนำเสนอเรื่องราวเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวต่อไป

อภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชาวบ้านในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ จากผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ความสามารถในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในแต่ละท้องถิ่นที่ได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นเกิดจากการที่ชาวบ้านแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยมีผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้รู้ในชุมชน มีความสามารถ มีประสบการณ์ รวมทั้งเป็นผู้ที่พยายามหาทางเลือกใหม่

ให้กับชีวิต มุ่งสู่การพึ่งตนเองโดยตั้งต้นจากทุนรอบ ๆ ตัวที่มีอยู่ รวมถึงพยายามเรียนรู้ ฟื้นฟูความรู้ที่ตนเคยมี และเสาะหาความรู้ที่เคยมีอยู่ในชุมชนที่ตนอยู่ว่าจะสามารถนำความรู้ใดมาทำให้สามารถเลี้ยงชีพได้ มุ่งมั่นและใช้สติปัญญาแก้ปัญหาบนเส้นทางแห่งการพึ่งตนเอง นั่นคือ ปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งนี้ในตำบลร้องวัวแดง ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในด้านผู้นำของชุมชน ในด้านคติความเชื่อ หลักปฏิบัติ ด้านประเพณี พิธีกรรม ด้านการดำรงชีพ และโภชนาการพื้นบ้าน ด้านการดูแลสุขภาพพื้นบ้าน ด้านเทคโนโลยีพื้นบ้าน และด้านบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ สอดคล้องกับ นภาวรรณ เนตรประดิษฐ์ และคณะ (2564: 47) ที่พบว่า ภูมิปัญญาของชาวบ้านในชุมชนเป็นสิ่งที่ชาวบ้านในชุมชนได้คิดแล้วนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน การแก้ไขปัญหา รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินชีวิต จนสะสมเป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งภูมิปัญญาของชาวบ้านในชุมชน สามารถจำแนกได้เป็น ภูมิปัญญาด้านศิลปะ ภูมิปัญญางานหัตถกรรม ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน ภูมิปัญญาด้านอาหาร ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ ดนตรี การแสดงพื้นบ้าน และภูมิปัญญาด้านพิธีกรรม ทั้งนี้ปราชญ์ชาวบ้านมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากการบรรยาย บอกเล่าด้วยวาจา การสาธิต การปฏิบัติจริง การใช้สื่อเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การถ่ายทอดผ่านการแสดงพื้นบ้าน และประเพณีในท้องถิ่น รวมถึงการบันทึกองค์ความรู้ไว้ในตำรา หรือสมุด ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลให้ตำบลร้องวัวแดง ยังคงความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน ทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์ เพราะมีการนำหลักการแนวคิด และวิถีชีวิตและภูมิปัญญาจากปราชญ์ชาวบ้านมาประยุกต์ใช้ในการทำงานซึ่งสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในระดับบุคคลและชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยมีการนำเอาความรู้ความสามารถด้านต่าง ๆ ถ่ายทอดให้คนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เพื่อนำความรู้นั้น ๆ มาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมชุมชนท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการดำรงชีพในปัจจุบัน สอดคล้องกับ นิเทศ สนั่นนารี และคณะ (2563: 277) ที่กล่าวว่าปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน โดยการเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของชุมชน เป็นคลังความรู้ทางสังคม การถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน การแก้ไขปัญหาด้วยภูมิปัญญา การสร้างนวัตกรรม และการสร้างเครือข่าย การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชม อีกทั้งการรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาในการบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาสังคม และการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคต สิ่งเหล่านี้สามารถส่งผลไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตำบลร้องวัวแดงเนื่องด้วยวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมโดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาเป็นมรดกทางปัญญาที่ได้มีการสั่งสมและสืบทอด

จนถึงปัจจุบัน หากคนรุ่นใหม่ไม่เห็นความสำคัญ ภูมิปัญญาก็อาจเกิดการสูญหายได้ตามกาลเวลา เพราะขาดการเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

กระบวนการมีส่วนร่วมภายในชุมชนเป็นสิ่งที่ชุมชนต้องให้ความสำคัญ เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Dodds, R. et al. (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยกล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนซึ่งปัจจัยความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนให้มีทักษะการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ทั้งนี้ชุมชนควรมีการสร้างกิจกรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชนมีการนำเอกลักษณ์ของชุมชนที่เกิดจากทรัพยากรหรือวัฒนธรรมของชุมชนมาสร้างกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และคณะ (2556) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่อตลาดฉัตรศิลาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับ Zapata, M. J. et al. (2011) ที่กล่าวว่า การจัดการชุมชนที่ดีเป็นปัจจัยความสำเร็จและความยั่งยืนของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเริ่มต้นจากการที่คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน สินค้าทางการท่องเที่ยวเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของของคนในชุมชนและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในระยะยาว

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน ทำให้เกิดการสืบค้น ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ชุมชนมีการบริหารจัดการและร่วมกันกำหนดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน อีกทั้งการที่มีนักท่องเที่ยวสนใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น เป็นตัวกระตุ้นอีกทางหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และยังสามารถสร้างการมีส่วนร่วมให้กับนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนอีกด้วย การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงถือเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนโดยแท้ ทั้งยังเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตเข้าใจความต่างทางวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เชิงนโยบาย องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลร้องวัวแดง และชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลร้องวัวแดง ควรนำมากำหนดเป็นแนวนโยบายส่งเสริมให้คนในชุมชนจัดทำฐานข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับเครือข่ายในการอนุรักษ์ภูมิปัญญา วิถีชีวิตท้องถิ่น

2. เชิงปฏิบัติการ ควรส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น วัด บ้าน และโรงเรียน มีส่วนร่วมในการจัดการอนุรักษ์ภูมิปัญญา วิถีชีวิตท้องถิ่น รวมถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนร้องวัวแดง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างนวัตกรรมชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในตำบลร้องวัวแดง รวมถึงบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในการฟื้นฟูภูมิปัญญาด้านการแพทย์พื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในตำบลร้องวัวแดง

เอกสารอ้างอิง

ไกรสร มหาวรรณ. (7 กรกฎาคม 2564). **สัมภาษณ์**. กำนันตำบลร้องวัวแดง.

ทรงกต แสงกันทะ. (12 กรกฎาคม 2564). **สัมภาษณ์**.ตัวแทนกลุ่มหนุ่มสาว หมู่ 7 ตำบลร้องวัวแดง.

นภาวรรณ เนตรประดิษฐ์ และคณะ. (2564). *รูปแบบกิจกรรมพื้นบ้านแบบมีส่วนร่วมของชุมชนคนลำปางเพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมผ่านวิถีการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: บ้านสบลืน.* **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์,** 7(2) พฤษภาคม–สิงหาคม 2564: 47–63.

นิเทศ สนั่นนารี และคณะ. (2563). *โสเหล่เสวนา: บทบาทปราชญ์ชาวบ้านในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างความเข้มแข็งชุมชน.* **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น,** 7(4) ตุลาคม–ธันวาคม: 265–282.

พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.

พระครูพิศาลเจติยารักษ์. (2 พฤษภาคม 2564). **สัมภาษณ์.** เจ้าอาวาสวัดน้ำจำ ตำบลร้องวัวแดง.

พระครูวิมลญาณประยุต (ดร). (25 พฤษภาคม 2564). **สัมภาษณ์**. เจ้าอาวาสวัดร้องวัวแดง เจ้าคณะอำเภอสันกำแพง.

มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และคณะ. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มีต่อตลาดฉัตรศิลาในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* **Veridian E-Journal, SU กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,** 6(1): 648-660.

รุจิรา พลแพงขวา และคณะ. (2561). *การพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการในจังหวัดอุดรธานีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน.* **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 8(1): 10-17.

วีระพล ทองมา. (2559). **การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้.** ค้นเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2563, จาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc

สมบูรณ์ ฟองนวล. (2 กรกฎาคม 2564). **สัมภาษณ์**. ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดร้องวัวแดงศรีจันทร์วิทยาคาร ตำบลร้องวัวแดง.

สินธุ์ สโรบล. (2546). **การท่องเที่ยวโดยชุมชนแนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ.** โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวและชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ และคณะ. (2561). *บทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในการจัดการตนเองของชุมชน.* **วารสารเกษมบัณฑิต,** 19(ฉบับพิเศษ) มีนาคม 2561: 218-230.

อรลัชชา ศิวรักษ์ และคณะ. (2559). **คู่มือสำหรับฝึกอบรมชุมชนท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: กรมท่องเที่ยว. วนิดาการพิมพ์.

อาภร ตุ้ยแสง. (5 มิถุนายน 2564). **สัมภาษณ์.** ประธานกลุ่มน้ำพริกตาแดง หมู่ 2 ตำบลร้องวัวแดง.

อุรา พิศแสวง. (10 มิถุนายน 2564). **สัมภาษณ์.** ประธานชมรมสตรีแม่บ้านหมู่ 7 ตำบลร้องวัวแดง.

โอฬาร อินทนนท์. (2564). (2 กรกฎาคม 2564). **สัมภาษณ์**. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 4 ตำบลร้องวัวแดง.

Dodds, R., Ali, A. & Galaski, K. (2018). *Mobilizing knowledge: determining key elements for success and pitfalls in developing community-based tourism*. **Current Issues in Tourism,** 21(13): 1547-1568.

Zapata, M. J., Hall, C. M., Lindo, P. & Vanderschaeghe, M. (2011). *Can community-based tourism contribute to development and poverty alleviation?* **Lessons from Nicaragua. Current Issues in Tourism,** 14(8): 725-749.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

Transformational Leadership of School Administrators in the New Normal Era under the Sa Kaeo Provincial Administrative Organization

คมสันต์ จันสวาท
นิสิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: komsan0701@gmail.com
ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์
อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
E-mail: chsuwa@rpu.ac.th
Komsan Chansawat
Student, Educational Administration, Rajapruk University
Chalabhorn Suwansumrit
Lecturer, Graduate Diploma in Teaching Profession, Rajapruk University

(Received: September 6, 2022; Revised: September 21, 2022; Accepted: October 1, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจากโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำนวน 272 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความตรงอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาในการบริหารสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษา ยุคความปกติใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of the transformational leadership of school administrators in the New Normal Era under Sa Kaeo Provincial Administrative Organization, 2) compare opinions averages of the school administrators and teachers about transformational leadership of school administrators in the new normal era classified by gender, educational level, position, work experience, and school sizes, and 3) study the guidelines for developing transformational leadership of school administrators in the new normal era. The sample from stratified random sampling by school sizes consisted of 272 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire with a validity (IOC values) between 0.67-1.00 and a reliability value of 0.87. The data were statistically analyzed by using percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, LSD, and content analysis. The results of the research were as follows: 1) the level of transformational leadership of school administrators in the new normal era was at a high level in overall, and particular aspects, ranking from the highest to the lowest mean: individualized consideration, inspirational motivation, idealized influence, and intellectual stimulation properly, 2)

opinions of school administrators and teachers on transformational leadership of school administrators in the new normal era, classified by gender did not have a difference, but the opinions were classified by education level, position, work experience, and different school sizes with a statistically significant at .05 level, and 3) the developed guidelines of transformational leadership of school administrators in the new normal should be trained of using technology in schools to solve online teaching and learning management problems in the epidemic situation of COVID-19.

Keywords: transformational leadership, school administrators, new normal era, Sa Kaeo Provincial Administrative Organization

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รอบตัว จึงได้มีการวางแผนการพัฒนาต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นไปที่ทักษะในการดำรงชีวิต เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สังคมสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองไปพร้อมกับสภาวะใหม่ บุคคลที่จะต้องดำเนินชีวิตไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงนี้คือเยาวชนที่ต้องใช้ทักษะต่าง ๆ ดำเนินชีวิตควบคู่ไปกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า ตามวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติที่ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การเปลี่ยนแปลงและเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของสังคม ทำให้สถานศึกษาจะต้องปรับตัวให้มีความสมดุลและท้าทายกับการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารไม่ว่าในระดับใดจะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษายุคใหม่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2557)

การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่มีความคล่องตัว มีความพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ มีการคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการรับบริการทางการศึกษาของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรมีความชำนาญมีความเป็นมืออาชีพ บริหารงานโดยใช้ทีมงานเป็นฐาน มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ผู้ปฏิบัติงานมากขึ้น มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำศักยภาพภายในของตนออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของผู้นำที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวได้คือ ภาวะผู้นำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 33) เนื่องจากภาวะผู้นำมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา Leithwood and Jantzai (1996: 512) ให้ความเห็น

ว่า ในยุคปัจจุบัน ผู้นำจะต้องจัดการภายในองค์กรเพื่ออำนวยการให้ทรัพยากรที่เป็นตัวคนและวัตถุประสงค์เข้าด้วยกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำองค์กรให้สามารถดำเนินไปได้ และผู้นำที่มีความสามารถจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสามัคคี มุ่งมั่น เต็มใจ และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมสำหรับยุคปัจจุบัน คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเรียนรู้และการสอนในสถานศึกษาโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจ หรือชี้นำให้บุคลากรในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2556: 251) โดยเฉพาะจากที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ไปสู่ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีการกระจายอำนาจ หรือการเสริมสร้างพลังแรงจูงใจ เป็นผู้มีคุณธรรมและมีการกระตุ้นให้ผู้ตามมีความเป็นผู้นำอีกด้วย โดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1994) คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) เป็นลักษณะเฉพาะตัวที่ผู้ตามจะต้องเชื่อถือศรัทธา 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) คือ การที่ผู้นำใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อชักนำให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของงาน 3) ด้านกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) คือ การที่ผู้นำพยายามที่จะกระตุ้นให้ผู้ตามใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาโดยรอบคอบ ใช้เหตุผล และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) คือ ผู้นำจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มอบหมายงานตามความถนัดที่ผู้ตามพอใจ เพื่อให้งานออกมามีประสิทธิภาพ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ “โควิด-19” ได้กลายเป็นสาเหตุให้นักเรียนได้รับผลกระทบทางการเรียนรู้ และบางส่วนยังประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในโลกแห่งการศึกษา การจัดการศึกษาจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องปรับตัวให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลง (สุวิมล มธุรส, 2564) และเมื่อพิจารณาจากจากรายงานการสำรวจการบริหารจัดการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว พบว่า สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วทั้ง 11 โรงเรียน ประสบปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการวางแนวนโยบายให้ครูผู้สอน กำกับติดตามนักเรียนให้สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเหมาะสมตามบริบทได้อย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษายังขาดสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโรคโควิด-19 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว, 2564) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการศึกษาและเป็นตัวขับเคลื่อน ในการนำ

เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาไทย มีการดำเนินการกระชับหลักสูตรปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19 เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้อย่างมีแผนที่เหมาะสม (พัชราภรณ์ ดวงชื่น, 2563)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ ตลอดจนนำไปเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bass and Avolio (1994) ดังนี้

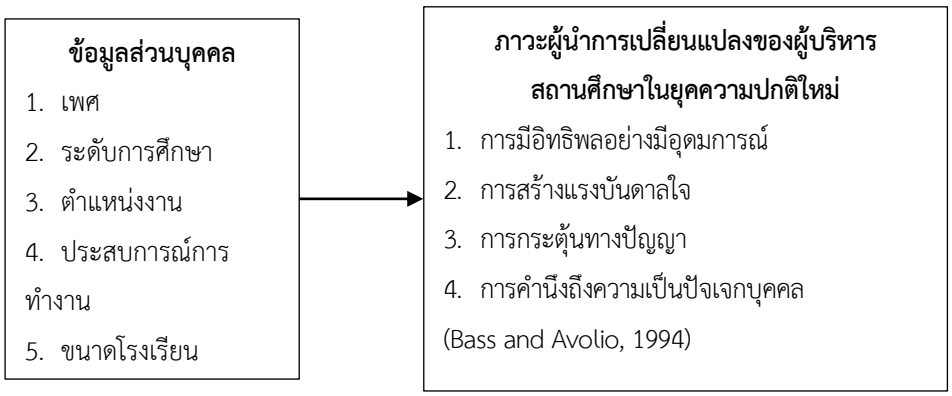

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานตามระเบียบวิธีวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2564 จำนวน 11 แห่ง รวมทั้งสิ้น 364 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน และครูผู้สอน จำนวน 352 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว รวมทั้งสิ้น 272 คน ได้โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, 2562) กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วมีลักษณะเป็นคำตอบแบบปลายเปิด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี งานวิจัย และแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (1967)

4. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการประเมินผลตามสภาพจริง จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของภาษา ความสมบูรณ์ครบถ้วนตามนิยามของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หาค่า IOC (The Index of Item-Objective Congruence) โดยค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ทุกข้อ และรายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00

5. นำแบบสอบถามไปหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน เนื่องจากเป็นโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ความเที่ยงทั้งฉบับได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) เท่ากับ 0.87 ซึ่งถือว่ามีคุณภาพเพราะมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงมากกว่า 0.70 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและแบบสอบถามไปตามโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ตรวจความสมบูรณ์เรียบร้อยจากแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเก็บแบบสอบถามได้จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นจึงนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยสำหรับมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562) เป็นดังนี้

ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ อยู่ในระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ อยู่ในระดับน้อย

ต่ำกว่า 1.50 หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ทดสอบสมมติฐานโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วโดยจำแนกตามสภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน กรณีตัวแปร 2 กลุ่ม ใช้สถิติทดสอบที (t-test แบบ Independent) และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วย LSD (The Least Significant Difference)

4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.29, SD=0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}$=4.33, SD=0.52) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}$=4.29, SD=0.59) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}$=4.27, SD=0.51) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}$=4.26, SD=0.58)

2. ผลการทดสอบสมมติฐานโดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามสภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตาม เพศ และตำแหน่งงาน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่	สถานภาพส่วนบุคคล	
	เพศ	ตำแหน่งงาน
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	.07	.00**
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	.21	.00**
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	.72	.00**
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.87	.00**
ภาพรวม	**.73**	**.00****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่	สถานภาพส่วนบุคคล		
	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์	ขนาดโรงเรียน
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	.00**	.00**	.00**
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	.00**	.00**	.00**
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	.00**	.00**	.00**
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.01**	.00**	.01**
ภาพรวม	**.00****	**.00***	**.00****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนต่างกันมีระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการแจกแจงความถี่ของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ดังแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การแจกแจงความถี่ของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)	อันดับ
1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาในการบริหารสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19	81	1
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการเรียนรู้จากผู้บริหารต้นแบบที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19	75	2

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาในการบริหารสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการเรียนรู้จากผู้บริหารต้นแบบที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ใน

ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานการณ์ในโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีสู่ยุคความปกติใหม่ เป็นความท้าทายสำหรับผู้นำยุคใหม่ที่ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีความยืดหยุ่นและมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต้องมีทักษะในการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ยังคงเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชษิตา ศิริมั่น (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤติโควิด-19 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 โดยผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในภาวะวิกฤติโควิด-19 ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายทักษะ

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เป็นรายด้าน อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้ได้ใจภายใต้การปฏิบัติงานที่มีความกดดันสูงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในยุคความปกติใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนในการด้านการจัดการศึกษา มักมีปัญหาและอุปสรรค ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนมีทักษะการบริหารที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล คนตรง (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสุโขทัย ในทศวรรษที่ 2 ของการปฏิรูปการศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครู ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตั้งเป้าหมายในการทำงานสูงและเชื่อมั่นว่าจะบรรลุเป้าหมายได้ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความแน่วแน่ตั้งใจในการทำงานอุทิศตนเพื่อองค์กรภายใต้ความเปลี่ยนแปลงในยุคความปกติใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักและร่วมกันสร้างเจตคติที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็น และแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี ธรรมธร (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอแก่งหางแมว

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใช้ความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเต็มศักยภาพในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นนำเสนอวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาในยุคความปกติใหม่ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการสื่อสารกันภายในองค์กร จึงมีการแก้ไขปัญหาอยู่เสมอภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับ Nobertus R. Santoso (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในช่วงการระบาดของ COVID-19: การเสริมสร้างความผูกพันของพนักงานผ่านการสื่อสารภายใน พบว่า ความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสามารถนำมาใช้เพื่อให้องค์กรมีความยั่งยืนอันเนื่องมาจากการระบาดใหญ่ของ COVID-19 โดยการตัดสินใจที่ยุติธรรมและชาญฉลาด จูงใจพนักงานอย่างเด่นชัด โดยการกระตุ้นทางปัญญา เช่น การใช้นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ และสร้างความมั่นใจว่า พนักงานมีส่วนร่วมในความอยู่รอดของธุรกิจ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงใช้การสื่อสารภายในเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของพนักงาน นอกจากนี้ผู้นำยังเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานในการพัฒนานวัตกรรมและความคิดอย่างสร้างสรรค์

4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรับฟังปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยความเอาใจใส่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการพัฒนาความสามารถเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในยุคความปกติใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางตัวเป็นกลาง ให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมและสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นประชาธิปไตย และมอบหมายงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทนงศักดิ์ ทองจันทร์ (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน เปรียบเทียบทั้งภาพรวมและรายด้าน อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1) เพศ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารในยุคความปกติใหม่มีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง และมอบหมายงานตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล เพศจึงไม่ส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับกาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินธ์ พรหมเสนา (2556) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2) ระดับการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว มีการพัฒนาตนเองโดยเข้าศึกษาต่อในระดับสูงกว่าปริญญาตรีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี นำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้โดยบูรณาการกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ทำให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญฑิต กิมศรี (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าใหม่จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามวุฒิการศึกษาของครู โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ตำแหน่งงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีภาระงานที่แตกต่างกัน ทำให้มีมุมมองและสะท้อนความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ บัวชม (2556) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 โดยผลการวิจัย พบว่า ภาวะ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ประสบการณ์การทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า มีความเข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษา และความเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาในยุคความปกติใหม่ รวมทั้งได้รับการอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภณ วงษ์คงดี (2559) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (สหวิทยาเขตระยอง 2) โดยผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (สหวิทยาเขตระยอง 2) จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5) ขนาดโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่สังกัดในขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในภาพรวมและด้านทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจะใช้ทักษะและวิธีการบริหารงานที่ต่างกันตามบริบทของสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ ซึ่งในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้ทักษะและวิธีการบริหารงานในรูปแบบของการแก้ปัญหา การปรับปรุงและพัฒนา ขณะที่การบริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีความพร้อม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอาจจะใช้วิธีการบริหารงานในรูปแบบของการส่งเสริมพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่สังกัดในขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา นามชารี (2557) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู อำเภอโป่งน้ำร้อนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครู อำเภอโป่งน้ำร้อน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว อภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ข้อที่มีความถี่สูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาในการบริหารสถานศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดนโยบายในด้านเทคโนโลยีสำหรับการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษายังไม่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสำรวจปัญหาและความต้องการของบุคลากรในองค์กรต่อการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อช่วยให้การดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษามีระบบและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ที่ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นในห้วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ข้อที่ 5 ว่าด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยการจัดทำกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อ 6 ว่าด้วยการพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล โดยการพัฒนาระบบสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยในการจัดระบบทะเบียนประวัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดการฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีให้กับครูผู้สอนเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำงานวิจัยครั้งนี้ไปใช้อ้างอิงเพื่อปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วให้ดียิ่งขึ้น และควรจัดการฝึกอบรมให้ครูผู้สอนที่มีความหลากหลายสถานภาพในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วให้มีทักษะในการทำงานรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อเรียนรู้และมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแบบประเมินภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคความปกติใหม่นี้ไปใช้ในประเมินก่อนและหลังการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อการนำผลการประเมินไปพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคความปกติใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยหรือองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น

2. ควรวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ในระบบการศึกษาอื่น ๆ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนนอกระบบ

3. ควรวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารของสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่ในเชิงคุณธรรมจริยธรรม

4. ควรศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อนำผลมาพิจารณาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.

_____. (2565). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

โกสินธ์ พรหมเสนา. (2556). **การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7**. การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จรรยา นามชารี. (2557). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู อำเภอโป่งน้ำร้อนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกบาจันทบุรีเขต 2.** งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

เฉลิมพล คนตรง. (2555). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุโขทัย ในทศวรรษที่ 2 ของการปฏิรูปการศึกษา.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ปริญญามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

โชษิตา ศิริมั่น. (2564). ทักษะการบริหารสถานศึกษษของผู้บริหารในภาวะวิกฤติโควิด-19ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. ใน **การประชุม**

วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2664 "สู่ชีวิตวิถีใหม่ ด้วยงานวิจัยทางสุขภาพและการบริการ" วันที่ 27 มีนาคม 2564 วิทยาลัยนครราชสีมา. หน้า 407-416.

ทนงศักดิ์ ทองจันทร์. (2559). **ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นิพนธ์ บัวชม. (2556). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

บัญฑิต กิมศรี. (2559). **การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.** งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2563). *การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤติโควิด 19.* **วารสารศิลปะการจัดการ**, 4(3): 789-794.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). **ภาวะผู้นำ: ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2562). **สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2557). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารยุคใหม่ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ.* **วารสารเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูอาจารย์,** 113(6): 52.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและถิ่นทุรกันดาร**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สุวิมล มธุรส. (2564). *การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค New Normal Covid-19.* **วารสารรัชต์ภาคย์**, 15(40): 33-42.

โสภณ วงษ์คงดี. (2559). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (สหวิทยาเขตระยอง 2).** งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว. (2564). **รายงานการสำรวจการบริหารจัดการสถานศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2563**. สระแก้ว: องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว.

อัญมณี ธรรมธร. (2559). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มอำเภอแก่งหางแมวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Bass, B M. and Avolio, B. (1994). **Improving Organizational Effectiveness through Transformational Leadership**. Newbery Park, CA: Sage.

Likert, R. (1967). **The method of constructing and attitude scale In Reading in Fishbeic M(Ed). Attitude Theory and Measurement (pp.90-95)**. New York: wiley and Son.

Leithwood & Jantzi. (1996). **Secondary school teachers' commitment to change: The contributions of transformational leadership**. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Atlanta, GA.

Nobertus R. Santoso. (2022). **Transformational Leadership during the COVID-19 Pandemic: Strengthening Employee Engagement through Internal Communication.** Retrieved on July 29th, 2021, from https://www.ncbi.nlm.nih.

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก

English Learning Achievement of Prathom Suksa 2 Students with Active Learning Activities

ธราเทพ ศรีลาโพธิ์
นักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบการเรียนการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail: s60561804002@ssru.ac.th
อินทิรา รอบรู้
อาจารย์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบการเรียนการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail: intira.ro@ssru.ac.th
Tharathep Srilapho
Student, Master of Education Program (Instructional Design),
Suan Sunandha Rajabhat University
Intira Robroo
Lecturer, Master of Education Program (Instructional Design),
Suan Sunandha Rajabhat University

(Received: October 12, 2021; Revised: October 31, 2021; Accepted: November 5, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ และ 2) เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนอนุบาลศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี โดยการเลือกแบบเจาะจง และใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่มเพื่อกำหนดห้องเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) เจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60

คำสำคัญ: กิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ การออกแบบการเรียนการสอน

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare students' English achievement between the treatment group taught with the active learning activity and the control group taught with the traditional approach, and 2) to study students' attitudes after learning activities based on active learning. The participants were Pratomsuksa 2 students of Anubansrithat School, Udon Thani province in the second semester of 2020. They were selected purposively and with cluster sampling. The study was divided into the treatment group and the control group, each group has 28 students. The research instruments were lesson plans, the English achievement test, and students' attitudes towards active learning activity assessment form. Data were analyzed by using mean, standard deviation, and t-test. The research findings were 1) the English achievement of the treatment group taught with the active learning activity was higher than the control group taught with the traditional approach at a .05 level, and 2) the students' attitudes after learning with active learning activities overall were at the highest level with a mean was 4.48 and a standard deviation was 0.60.

Keywords: active learning activity, English achievement, instructional design

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่คนทั้งโลกใช้ติดต่อสื่อสารกัน ซึ่งประเทศอาเซียนก็ใช้เป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสาร แม้ว่าประเทศไทยจะมีภาษาไทยเป็นภาษาหลักประจำชาติที่ใช้ติดต่อสื่อสารกัน แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ในปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ผู้คนจากประเทศทั่วทุกมุมโลกสามารถเข้าถึงกันได้อย่างง่ายดายผ่านภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษจึงกลายมาเป็นภาษากลางที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษให้กับคน

ไทย โดยเฉพาะเด็กไทย ซึ่งจะกลายเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป ประเทศไทยนับเป็นประเทศหนึ่งที่ได้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในสถานศึกษามาอย่างยาวนาน ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาต่างประเทศที่วงการการศึกษาไทยให้ความสำคัญมากที่สุด ซึ่งประเทศไทยใช้กระบวนทัศน์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เรียกว่า ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language: EFL) โดยมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะต้องสื่อสารกับผู้คนจากทั่วโลกจึงจำเป็นต้องสร้างทักษะที่จะทำให้พวกเขาเข้าใจรูปแบบภาษาอังกฤษที่หลากหลายในโลกปัจจุบัน เช่น การฟังภาษาอังกฤษที่มีสำเนียงหลากหลาย พร้อมทั้งเกิดทัศนคติที่ดีและความเข้าใจ เป็นต้น (Sharifian, 2015: 558) กระบวนทัศน์นี้ไม่ได้ให้ความสำคัญว่าผู้เรียนต้องพัฒนาภาษาของตนเองให้ใกล้เคียงรูปแบบใดโดยเฉพาะ แต่เน้นความเข้าใจร่วมกันในขณะที่ผู้ใช้ภาษาที่มีระดับความสามารถหรือลักษณะของภาษาอังกฤษที่แตกต่างกันกำลังสื่อสารกัน เช่น คนไทยก็อาจจะสามารถใช้ภาษาอังกฤษแบบไทยทั้งในด้านรูปแบบและการออกเสียงในการสื่อสารกับคนญี่ปุ่นที่ใช้ภาษาอังกฤษแบบญี่ปุ่น แต่สามารถสื่อสารกันได้เข้าใจ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ กระบวนทัศน์ EFL จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตนหรือกลุ่มของตนโดยไม่จำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษเหมือนกับต้นแบบเจ้าของภาษาเดิม (ไพสิฐ บริบูรณ์, 2554: 7)

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) มาอย่างยาวนานตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้นักเรียนไทยสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่วอย่างที่ควรจะเป็น เห็นได้จากผลการสำรวจการจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในปี ค.ศ.2018 โดยสถาบัน Education First (EF) ซึ่งเป็นสถาบันการสอนภาษาอังกฤษระดับโลก ได้รายงานผลการจัดอับดับดัชนีความสามารถด้านภาษาอังกฤษของประชากรจาก 44 ประเทศ ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ พบว่า ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษต่ำมาก สอดคล้องกับข้อมูลของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ได้เปิดเผยคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ปรากฏว่าคะแนนการทดสอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) อยู่ในอันดับท้ายของหนึ่งในสามรายวิชา ทั้งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะเห็นได้ชัดเจนว่าความสามารถทางภาษาอังกฤษของเด็กไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำมาก และจะต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอย่างเร่งด่วน (ออมสิน จตุพร และ แสงแข คงห้วยรอบ, 2557: 205-206)

วิธีการหนึ่ง ซึ่งจะสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยได้คือการใช้กิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ซึ่งมีแนวคิดที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการกระทำ (learning by doing) สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้จากการกระทำทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง (listening) ทักษะการพูด (speaking) ทักษะการ

อ่าน (reading) และทักษะการเขียน (writing) กิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกเป็นการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนได้รับการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความทรงจำในความรู้นั้นได้ในระยะยาว (long-term memory) เพราะผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ขึ้นด้วยตนเอง ประสบการณ์จะติดตัวผู้เรียนไปตลอด (Mueller, Knobloch, and Orvis, 2015: 140) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งกิจกรรม วิธีการ หรือรูปแบบการสอน ทำให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อย่างไรก็ตามการใช้รูปแบบการสอนที่สำเร็จรูปที่นิยมใช้กันอยู่ทั่ว ๆ ไปในปัจจุบันอาจไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ เพราะบริบทในห้องเรียนแต่ละห้องมีความแตกต่างกัน ผู้สอนควรใช้หลักการของ active learning ในการพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้เรียน ทั้งวิธีการสอน อุปกรณ์การสอน การออกแบบรูปแบบการสอนต่าง ๆ ให้เหมาะกับเนื้อหาผู้เรียนและชั้นเรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น และเป็นนักคิดที่ไม่หยุดนิ่ง ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในบริบทต่าง ๆ ในบรรยากาศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559: 18) ลักษณะกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก มีแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ 1) นัยสำคัญของการเรียนรู้ คือ เนื้อหาที่ผู้เรียนจะยอมรับต้องมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของผู้เรียน 2) การเรียนรู้ต้องเรียนผ่านการกระทำ 3) การเรียนรู้ คือ การอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมและตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตนเองและเกี่ยวข้องกับผู้เรียนคนอื่น ๆ ทั้งด้านความรู้สึกและสติปัญญาเรียนรู้ได้ดีที่สุด คือ การได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น การเรียนรู้เชิงรุก คือ ผู้สอนเป็นผู้นำ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน กลยุทธ์การเรียนรู้โดยการปฏิบัติที่เป็นจุดแข็งและสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (สิทธิพงษ์ สุพรม, 2561: 51) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก: 26) ซึ่งระบุหน้าที่ของผู้เรียนไว้ว่า ผู้เรียนต้องกำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึงลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หน้าที่ของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก จึงเป็นเพียงแค่ผู้ออกแบบการเรียนการสอน (instructor design) และผู้อำนวยความสะดวกในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (facilitator) เพียงเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ดำเนินการสอนแต่เพียงผู้เดียวทั้งหมดเหมือนในอดีต ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (สุพรรณี ชาญประเสริฐ, 2557: 5-6) จะช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดที่เป็นอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสในการฝึกปฏิบัติและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มแรงจูงใจและความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้และการร่วมพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

จากความสำคัญของกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกมาช่วยในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีธาตุให้สูงยิ่งขึ้น จึงได้นำกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกมาใช้กับกลุ่มทดลอง เพื่อใช้ผลการทดลองเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกในนักเรียนระดับชั้นอื่น, ในรายวิชาอื่น และโรงเรียนอื่นในกลุ่มเครือข่ายจำปีศรีธาตุ อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้นำเอารูปแบบการสอนโดยใช้กิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาอย่างสอดคล้องบริบทของผู้เรียน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ
2. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก และกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ และเพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียน หลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลศรีธาตุ ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 92 คน โดยได้นำเกรดวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนทุกคนในทุกห้องมาวิเคราะห์โดยใช้ ANOVA ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนในแต่ละห้องไม่มีความแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนอนุบาลศรีธาตุ อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 28 คน ได้แก่ ห้อง ป.2/2 และ ป.2/3 โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) และใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่มเพื่อกำหนดห้องเรียนกลุ่มตัวอย่างทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก และกลุ่มตัวอย่างควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ ผลปรากฏว่า ห้อง ป.2/3 เป็นกลุ่มตัวอย่างทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก และห้อง ป.2/2 เป็นกลุ่มตัวอย่างควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 20 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 40 ชั่วโมง หรือ 1 เทอม โดยค่า IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมีค่าเท่ากับ 0.70

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีปกติ จำนวน 20 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 40 ชั่วโมง หรือ 1 เทอม โดยค่า IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมีค่าเท่ากับ 0.70

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ได้ข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.50-0.80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) มากกว่า 0.40 ขึ้นไป คัดเลือกเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบได้เท่ากับ 0.65

3. แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจคติทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ

2. ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองทั้ง 2 กลุ่ม โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทดลอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างควบคุม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 เรียนด้วยวิธีปกติ

3. เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนตามกำหนดเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ทำการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

4. นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทดลอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 ที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก ทำแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก

5. วิเคราะห์การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของทั้ง 2 กลุ่มเพื่อเปรียบเทียบกันตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิเคราะห์แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้เชิงรุก หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทดลอง โดยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัยนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. การประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหากับจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก และโดยใช้วิธีปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้สูตร The Index of Item-Objective Congruence (IOC)

2. การวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ตามวิธีของ Brennan

3. การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson

4. การสร้างแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของลิเคิร์ท (Likert's method)

5. การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Procedure)

6. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก และกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test for independent samples)

7. ใช้สถิติคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อวิเคราะห์แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ

ผู้วิจัยผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ

โดยคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกเท่ากับ 16.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.879 และคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติเท่ากับ 16.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.566 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียน ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ เพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้สถิติทดสอบที (t-test for independent samples) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ

คะแนนหลังเรียน	N	$\bar{x}$	SD	t	p-value
RE_1	28	25.86	2.592	9.417*	.000
RE_2	28	18.39	3.823		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกเปรียบเทียบกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ มีค่า p-value เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกเท่ากับ 25.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.592 และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติเท่ากับ 18.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.823

2. ผลศึกษาเจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดเจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก โดยทำการวัดหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก แล้วนำคะแนนเจตคติมาคำนวณเพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก

กิจกรรม	ระดับเจตคติ		
	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)			
1. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.63	0.56	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและรายบุคคล	4.52	0.73	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.46	0.51	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ	4.62	0.76	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนกล้าใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารมากขึ้น	4.25	0.44	มากที่สุด
6. นักเรียนได้ความรู้จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น	4.42	0.45	มากที่สุด
รวม	**4.48**	**0.57**	**มากที่สุด**
ด้านครูผู้สอน			
7. ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม	4.57	0.76	มากที่สุด
8. ครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม	4.38	0.62	มากที่สุด
9. ครูเข้าสอนและออกตรงเวลา	4.42	0.72	มากที่สุด
10. ครูประเมินผลอย่างยุติธรรม	4.52	0.51	มากที่สุด
รวม	**4.47**	**0.65**	**มากที่สุด**
เจตคติโดยรวม	**4.48**	**0.60**	**มากที่สุด**

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 2 เจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.48, SD=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (active learning) พบว่า เจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 6 ข้อ เจตคติที่อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก คือ กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ($\bar{x}$=4.63, SD=0.56) รองลงมาตามลำดับ คือ กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ ($\bar{x}$=4.62, SD=0.76) กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรายบุคคล ($\bar{x}$=4.52, SD=0.73) กิจกรรมการเรียนรู้

ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{x}$=4.46, SD=0.51) นักเรียนได้ความรู้จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกมากขึ้น ($\bar{x}$=4.42, SD=0.45) และลำดับสุดท้าย คือ กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนกล้าใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารมากขึ้น ($\bar{x}$=4.25, SD=0.44)

ด้านครูผู้สอน พบว่า เจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 4 ข้อ เจตคติที่อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก คือ ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม ($\bar{x}$=4.57, SD=0.76) รองลงมาตามลำดับ คือ ครูประเมินผลอย่างยุติธรรม ($\bar{x}$=4.57, SD=0.76) ครูเข้าสอนและออกตรงเวลา ($\bar{x}$=4.42, SD=0.72) และลำดับสุดท้าย คือ ครูมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม ($\bar{x}$=4.38, SD=0.62)

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ และเจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด และได้ฝึกสนทนาภาษาอังกฤษด้วยตนเองอย่างอิสระเต็มที่ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่ผู้สอนได้ออกแบบขึ้น ซึ่งมีความแปลกใหม่ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยจุดเด่นของการเรียนรู้เชิงรุกประการแรก เป็นกลยุทธ์การเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมที่ต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างประสบการณ์เดิมของผู้เรียนกับประสบการณ์อันเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาหลักสูตร ประการที่สอง การเรียนรู้เชิงรุกให้อำนาจกับผู้เรียนในการวิเคราะห์ข้อมูล อธิบายการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ ประการที่สาม ดึงดูดผู้เรียนให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลรอบตัวในบริบทของอิทธิพล ภูมิศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและประวัติศาสตร์ และประการที่สุดท้าย สนับสนุนโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน (collaborative action) โดยใช้การวิเคราะห์ของตนร่วมกับสถานการณ์จริง (Wright, 2015: 15) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อทิตา ดวงดีทิพย์ (2558) ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับงานวิจัยของรสิตา รักสกุล (2557) ซึ่งพบว่า สัมฤทธิผลของผู้เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ active learning หลังการจัดการเรียนการสอนมีสัมฤทธิผลสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาตีฮะห์ อุตส่าห์ราชการ (2558) ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ได้รับการ

สอนด้วยชุดการสอนเรื่อง คลื่นไหวสะเทือน โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

2. จากการวิจัย พบว่า เจตคติของนักเรียนหลังได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมเรียนรู้เชิงรุกมีกระบวนการแปลกใหม่ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างหลากหลาย ทำให้ผู้เรียนรู้สึกชื่นชอบและมีเจตคติมากที่สุดในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในหัวข้อ กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนมีเจตคติมากที่สุด ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะเมื่อใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาภาษาอังกฤษที่ต้องมีทักษะการฟังและการพูด ส่งผลให้นักเรียนได้การพูดภาษาอังกฤษด้วยตนเอง เป็นการสอนภาษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ในการใช้ภาษา (language use) และรู้จักกระบวนการเรียนรู้ภาษา (language learning process) ตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียนในรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน (information instruction manner) และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed manner) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ข: 71) สำหรับด้านครูผู้สอน เจตคติที่อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก คือ ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม ที่เป็นดังนี้อาจเป็นเพราะเมื่อใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หน้าที่ของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนจะเป็นเพียงแค่ผู้ออกแบบการเรียนการสอน (instructor design) และผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพียงเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ดำเนินการสอนแต่เพียงผู้เดียวทั้งหมด ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนได้เรียนด้วยกิจกรรมเรียนรู้เชิงรุก (สุพรรณี ชาญประเสริฐ, 2557: 5-6) จึงช่วยส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคิดที่เป็นอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดวิเคราะห์ การได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสในการฝึกปฏิบัติและพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการทำงานแบบร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มแรงจูงใจและความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้และการร่วมพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ควรมีการใช้บริบทเนื้อหาที่ใกล้ตัวผู้เรียน ที่ผู้เรียนจะสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น บทสนทนาภาษาอังกฤษเรื่องอาหาร ควรเป็นเรื่องส้มตำมากกว่าเรื่องแฮมเบอร์เกอร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ใกล้ตัว จะช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาการเรียนได้ขึ้น

2. ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอน เทคนิคในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างละเอียดจนเกิดความเข้าใจ เพื่อที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเลือกใช้เทคนิคที่หลากหลาย พิจารณาเนื้อหาให้เหมาะสมกับความรู้เดิม สภาพแวดล้อม สังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาภาษาอังกฤษในระดับชั้นอื่น เพื่อเป็นการเสริมสร้างผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างหลากหลายมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวิธีการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดความรู้และความเข้าใจของนักเรียน ที่เรียนด้วยการเรียนรู้เชิงรุกโดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ก). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2551ข). **แบบฝึกประกอบการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

นนทลี พรธาดาวิทย์. (2559). **การจัดการเรียนรู้เชิงรุก.** กรุงเทพฯ: ทริปปิ้ง เอ็ดดูเคชั่น.

ไพสิฐ บริบูรณ์. (2554). *การสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย: การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ สู่ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ.* **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,** 3(6): 1-11.

ฟาตีฮะห์ อุตส่าห์ราชการ. (2558). **รูปแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อพัฒนาแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง คลื่นไหวสะเทือน**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

รสิตา รักสกุล. (2557). **สัมฤทธิผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

สิทธิพงษ์ สุพรม. (2561). *การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.* **วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี,** 7(2): 49-58.

สุพรรณี ชาญประเสริฐ. (2557). *Active Learning: การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.* **วารสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.),** 42(188): 3-6.

อทิตา ดวงดีทิพย์. (2558). **การพัฒนาสื่อการสอนคลื่นเสียงบนฐานของแนวทางการเรียนรู้เชิงรุก.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ออมสิน จตุพร และ แสงแข คงห้วยรอบ. (2557). *การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ: ความท้าทายสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษชาวไทยในศตวรรษที่ 21.* **วารสารครุศาสตร์,** 42(4): 205-217.

Mueller, A. L., Knobloch, N. A., & Orvis K. S. (2015). *Exploring the effects of active learning on high school students' outcomes and teachers' perceptions of biotechnology and genetics instruction.* **Journal of agricultural education,** 56(1): 138-152.

Sharifian, F. (Ed.) (2015). **English as an International Language: Perspectives and Pedagogical Issues.** Bristol, UK: Multilingual Matters.

Wright, D. E. (2015). **Active learning: Social justice education and participatory action research** New York: Routledge.

คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

Service Quality That Affected the Customers for Choosing Flash Express Service in Muang District, Samut Prakan Province

เอกนรี ทุมพล
คณะโลจิสติกส์และเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
E-mail: aeknaree.t24@gmail.com
นันท์นภัส สว่างการ
คณะโลจิสติกส์และเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
E-mail: saipin_2010@hotmail.com
ชวัลวิทย์ โตจิต
คณะโลจิสติกส์และเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
E-mail: gouto19@gmail.com
อาภัสรา ไชยคาม
คณะโลจิสติกส์และเทคโนโลยีการบิน มหาวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
E-mail: bomkanan@gmail.com
Aeknaree Toomphol
Faculty of Logistics and Aviation Technology,
Southeast Bangkok University
Nannaphat Sawangkan
Faculty of Logistics and Aviation Technology,
Southeast Bangkok University
Chawanwit Tochit
Faculty of Logistics and Aviation Technology,
Southeast Bangkok University
Arphutsara Chaiyakam
Faculty of Logistics and Aviation Technology,
Southeast Bangkok University

(Received: October 13, 2021; Revised: October 19, 2021; Accepted: November 12, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความพึงพอใจในการใช้บริการ แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และ 2) คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการขนส่ง แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีการเก็บข้อมูลจากประชากรในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่เลือกใช้บริการบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของผู้ใช้บริการจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม และมีการวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา สถิติทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกันเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการขนส่งของบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คุณภาพการให้บริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความเชื่อถือวางใจได้ การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และการตอบสนองต่อลูกค้ามีผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการขนส่ง แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริการขนส่งพัสดุด่วน การเลือกใช้บริการ คุณภาพการให้บริการ

Abstract

This research aims to study, 1) Satisfaction in using Flash Express service in Mueang District, Samut Prakan Province Classified by demographic factors, and 2) the quality of service affected the decision to use the Flash Express service in Muang District, Samut Prakan Province. The data were collected from the population in the Muang district. Samut Prakan Province who chose to use Flash Express company and by using a questionnaire collected a random sample of 400 users and analyzed it using descriptive statistics, t-test, One-way ANOVA and Multiple Regression Analysis methods.

The results showed that; 1) the respondents with different occupations choose the service of Flash Express service differently with the statistically significant at the .05 level, and 2) service quality in the concrete aspect of service reliability, customer confidence, and response to customers affects the decision to use the Flash Express transportation service in Muang District, Samut Prakan Province with statistically significant at the .01 level.

Keywords: express delivery service, service selection, service quality

บทนำ

ช่วงปี ค.ศ.2020 ที่ผ่านมาตลาด E-Commerce ในประเทศไทย มีแนวโน้มการเติบโตขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากพฤติกรรมของคนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการเกิด Next Normal จากสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง มีอัตราการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ตลาด E-Commerce มีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้นจากปี ค.ศ.2019 ถึง 35% พร้อมกับการที่แอปพลิเคชัน E-Commerce กลายเป็น Top 10 ของแอปพลิเคชันที่คนไทยเข้าใช้งานมากที่สุด เมื่อตลาด E-Commerce ในประเทศไทยเติบโตอย่างมีนัยสำคัญ อีกหนึ่งธุรกิจที่เติบโตขึ้นอย่างสอดคล้องกัน ได้แก่ ธุรกิจโลจิสติกส์หรือการขนส่งสินค้าภายในประเทศ โดยไปรษณีย์ไทยมีพัสดุเพิ่มขึ้นถึง 60% และยังมีการคาดการณ์มูลค่าตลาดขนส่งพัสดุว่าจะสูงถึง 66,000 ล้านบาท ภายในปี ค.ศ.2021 (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (EIC), 2020) นับว่าน่าจับตามองอย่างมาก ซึ่งในประเทศไทยเองก็มีผู้ให้บริการขนส่งสินค้ากว่า 10 ราย และยังมีผู้ให้บริการรายใหม่เข้ามาในตลาดอยู่เรื่อย ๆ แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ทางธุรกิจ เกิดการแข่งขันสูง มีกลยุทธ์การแข่งขันที่หลากหลาย เช่น ราคา คุณภาพ บริการ และความเร็ว เป็นต้น

บริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส เป็นอีกหนึ่งบริษัทขนส่งที่เป็นที่น่าจับตามอง ทั้งที่เริ่มก่อตั้งในปี ค.ศ.2017 จนถึงปัจจุบัน แฟลช เอ็กซ์เพรส (Flash Express, 2560) สามารถผลักดันด้านบริการส่งพัสดุให้เติบโต และก้าวขึ้นมาอยู่ในท็อป 3 ของตลาดขนส่ง โดยตลอดปี พ.ศ.2563 ได้นำส่งพัสดุให้กับลูกค้าทั่วประเทศรวมระยะทางกว่า 230 ล้านกิโลเมตร รวมจำนวนพัสดุมากกว่า 300 ล้านชิ้น และการเติบโตต่อเนื่อง ในปี พ.ศ.2564 บริษัทยังเดินหน้าลงทุนราว 1 หมื่นล้านบาท เพื่อสร้างรากฐานธุรกิจให้แข็งแกร่ง ทั้งการขยายจุดกระจายสินค้า เน้นพื้นที่ต่างจังหวัดมากขึ้น เพิ่มคลังแยกพัสดุ ศูนย์กระจายสินค้า และจุดส่งต่อสินค้าเพื่อกระจายไปยังจุดหมายปลายทางทั่วประเทศ รวมถึงลงทุนด้านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ยกระดับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อรองรับการเติบโตในอนาคต และวางแผนในการขยายตลาดไปยังประเทศเพื่อนบ้านเริ่มจากกลุ่มประเทศกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม

จากการที่ตลาดเติบโตที่สูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดผู้ให้บริการหน้าใหม่เข้ามาลงทุนมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ให้บริการรายใหญ่จากต่างประเทศ ส่งผลให้การแข่งขันด้านราคามีแนวโน้มรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการทั้งไทยและต่างประเทศต้องเผชิญกับการแข่งขันในด้านคุณภาพการบริการ และความรวดเร็วในการจัดส่งสินค้าที่เข้มข้นมากขึ้นอีกด้วย อีกทั้งผู้ให้บริการขนส่งพัสดุรายเดิมยังมีโอกาสเผชิญกับการแข่งขันจากผู้ให้บริการรับ-ส่งสินค้าตามความต้องการ (On-demand Delivery) ซึ่งให้บริการด่วนภายใน 1 ชั่วโมง ตลอด 24 ชั่วโมง เช่น ลาลามูฟ (Lalamove) ไลน์แมน (Lineman) และ แกร็บเอ็กซ์เพรส (Grab Express) เป็นต้น การแข่งขันที่รุนแรงนี้ ถึงแม้จะส่งผลบวกต่อผู้ใช้บริการขนส่งพัสดุเนื่องจากจะได้รับประโยชน์จากอัตราค่าบริการขนส่งที่ถูกลง การบริการขนส่งที่ปลอดภัยและรวดเร็วขึ้น และมีผู้ประกอบการให้เลือกใช้หลายราย แต่ในมุมของธุรกิจนอกจากการ

แข่งขันด้านราคาแล้ว ธุรกิจขนส่งพัสดุยังต้องแข่งขันในด้านบริการทั้งในแง่คุณภาพการบริการและความรวดเร็วในการจัดส่งสินค้า โดยในด้านคุณภาพการบริการผู้ประกอบการควรต้องยกระดับความปลอดภัยในการจัดส่งสินค้าเนื่องจากมูลค่าสินค้าที่สั่งซื้อออนไลน์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมา จึงเป็นเหตุผลในการวิจัยในคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการแฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลของงานวิจัยฉบับนี้เหมาะสำหรับธุรกิจที่เกี่ยวกับการให้บริการขนส่งเอกชนที่ซึ่งสามารถนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการให้มีประสิทธิภาพและมีความเป็นเลิศกว่าคู่แข่งทางการตลาดไปในระยะยาว รวมถึงหาแนวทางตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างสูงสุดในสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ บริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการขนส่ง แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ บริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
2. คุณภาพการให้บริการมีผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการขนส่ง แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

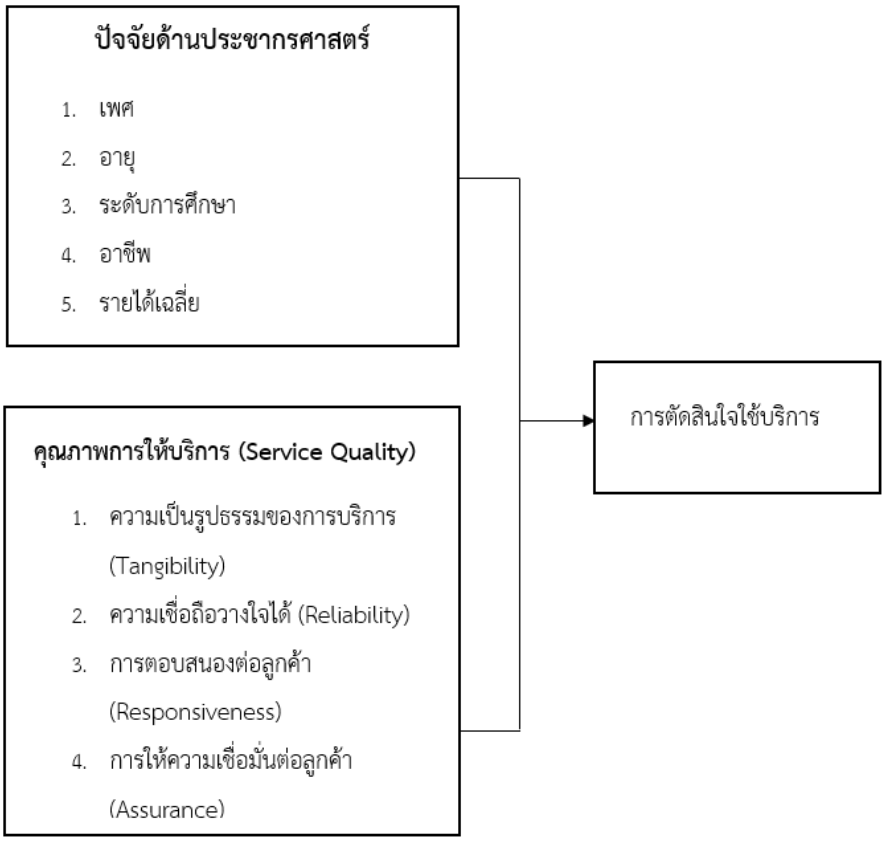

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ใช้บริการบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีจำนวนมากและไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยใช้สูตรของ Yamane และกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายหรือตามสะดวก (Accidental Sampling or Convenience Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจนครบตามจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยมีการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามที่ใช้ในการวัดทัศนคติโดยใช้มาตรวัด Likert's Scale แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (มากที่สุด =5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 น้อยที่สุด = 1) สำหรับตัวแปรเชิงโครงสร้าง (Constructed Variables) คือ

ข้อคำถามของตัวแปรต้น คือ องค์ประกอบด้านคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (The concreteness of the service) 2. ความเชื่อถือวางใจได้ (Reliability) 3. การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) และ 4. การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (Confident)

ข้อคำถามของตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจเลือกใช้บริการ

เมื่อผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรมเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ตัวแทนนักวิชาการด้านโลจิสติกส์ ตัวแทนจากสถานประกอบการบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ และนักสถิติ เพื่อพิจารณาหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (The Index of Item–Objective Congruence: IOC) โดยแบบสอบถามมีค่า IOC รายข้อระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อคำถามมาแก้ไขปรับปรุงตามผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้แบบสอบถามมีความชัดเจนและครอบคลุมวัตถุประสงค์งานวิจัยในครั้งนี้

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้หลังจากการแก้ไขปรับปรุงไปทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่นอกเหนือจากกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจริงเป็นจำนวน 30 ชุด เพื่อคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1951) โดยผู้วิจัยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.88 แสดงว่าแบบสอบถามนี้อยู่ในเกณฑ์ที่มีค่าความเชื่อมั่นเพียงพอเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรในการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ สถิติทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาจากข้อมูลที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ผลสรุป ดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

จากข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ชุด มีค่าสถิติเชิงบรรยาย ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพการให้บริการ

คุณภาพการให้บริการ	$\bar{x}$	SD
ด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ	4.52	0.64
ด้านความเชื่อถือวางใจได้	4.36	0.65
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	4.37	0.62
ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	4.39	0.59

จากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.52, SD=0.64) รองลงมา คือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ลูกค้าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.39, SD=0.59) ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.37, SD=0.62) และด้านความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.36, SD=0.65) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการเลือกใช้บริการของผู้ใช้บริการขนส่งของบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส (Flash Express)

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	t/F	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	1.47	.29	ไม่แตกต่าง
2. อายุ	2.14	.06	ไม่แตกต่าง
3. ระดับการศึกษา	1.47	.289	ไม่แตกต่าง
4. อาชีพ	6.73	.00*	แตกต่าง
5. รายได้ค่าเฉลี่ยต่อเดือน	2.41	.08	ไม่แตกต่าง
รวม	**-2.85**	**-0.18**	**ไม่แตกต่าง**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ในด้านของเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้โดยรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับรายข้อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ด้านอาชีพ

ตารางที่ 3 คุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส (Flash Express) ที่มีผลกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า

คุณภาพการให้บริการ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(constant)	.076	.052		1.285	.066**
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	.644	.048	0.644	15.206	3.82
2. ด้านความเชื่อถือวางใจได้	.255	.0507	.256	4.817	.001**
3. ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	.217	.050	.225	3.900	.004**
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	.255	.050	.256	4.817	.001**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณภาพการให้บริการขนส่งบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส (Flash Express) ที่มีผลกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า คือ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการมากที่สุด (β=0.644) รองลงมา คือ ความเชื่อถือวางใจได้ การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (β=0.256) และการตอบสนองต่อลูกค้า (β=0.225) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลให้การตัดสินใจเลือกใช้บริการโดยรวมไม่แตกต่างกัน โดยทำการพิจารณาเป็นรายข้อจึงพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพที่ต่างกันส่งผลให้การตัดสินใจเลือกใช้บริการมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้การตัดสินใจเลือกใช้บริการ บริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละอาชีพอาจจะมีเวลาในการทำงานแตกต่างกันบางอาชีพต้องทำงานในช่วงเวลากลางคืนจึงอาจไม่สะดวกในการใช้บริการ บริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในรอบเวลาทำการได้เนื่องจากบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส มีการเปิดปิดตามเวลาทำการ ผู้ที่มีอาชีพทำงานในเวลากลางคืนจึงไม่สามารถใช้บริการได้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส

จำกัด ของ ฐาณพัฒณ์ ภูแดนกลาง และ ชิณโสณ์วิสิฐ นิธิกิจา (2563) ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละอาชีพมีเวลาในการทำงานไม่ตรงกันและไม่สอดคล้องกับเวลาเปิดทำการของบริษัท

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้า บริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากลูกค้าต้องการความชัดเจนของบริการต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปเปรียบเทียบกับบริการของคู่แข่งก่อนตัดสินใจเลือกใช้บริการ รองลงมา คือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นแก่ลูกค้าอยู่ในระดับมาก ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า และด้านความน่าเชื่อถือ ตามลำดับ โดยลูกค้าจะทำการตัดสินใจเลือกใช้บริการผู้ให้บริการจะต้องสร้างความเชื่อมั่นว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าทั้งด้านการให้บริการโดยมีการดูแลเอาใจใส่และให้ข้อมูลที่ชัดเจนขณะที่ลูกค้ามาใช้บริการ มีราคาที่เหมาะสมเป็นมาตรฐาน และเวลาในการให้บริการรวมถึงระยะเวลาในการขนส่งที่รวดเร็วแก่ลูกค้าได้ดีกว่าคู่แข่งขันในระดับเดียวกัน สอดคล้องกับผลงานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการขนส่งพัสดุของไปรษณีย์ไทยที่ส่งผลต่อความภักดีด้านพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจสินค้าออนไลน์ในเขตภาคกลาง ของ ศิวานนท์ จันทรประวัติ (2562) และ ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ กรณีศึกษาของบริษัทขนส่งเอกชนเคอรี่ เอ็กซ์เพรส (Kerry Express) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ของ ญาธิณี เหลืองทวีทรัพย์ (2560) ที่พบว่า ผู้ใช้บริการบริษัทขนส่งจะมีความพึงพอใจผู้ให้บริการที่มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่สะดวก รวดเร็ว ชัดเจน และเป็นรูปธรรม และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือจนนำมาสู่ความภักดีในการใช้บริการของบริษัทนั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพส่งผลให้การตัดสินใจเลือกใช้บริการมีความแตกต่างกัน อาจด้วยเพราะเวลาในการทำงานแต่ละอาชีพที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ บริษัทควรมีการบริหารจัดการด้านเวลาในการให้บริการที่ครอบคลุมทุกอาชีพ ให้สามารถเข้าใช้บริการในทุกช่วงเวลา เนื่องจากในปัจจุบันมีบริษัทผู้ให้บริการด้านการขนส่งที่เป็นทางเลือกให้ผู้บริโภคที่หลากหลาย ถ้าบริษัทไหนสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้ดีกว่าย่อมได้เปรียบในการแข่งขัน หรืออาจจะหาพันธมิตรทางธุรกิจที่สามารถให้บริการลูกค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อรองรับการใช้บริการของอาชีพที่ทำงานในเวลากลางคืนได้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ทุกกลุ่มและสร้างความประทับใจจนเกิดความภักดีกับบริษัท

ข้อเสนอแนะในวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ช่วยพัฒนาการขนส่งสินค้าสำหรับธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้มีความทันสมัยและก้าวหน้ามากขึ้น โดยอาจมีการนำนวัตกรรม หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการขนส่ง

2. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ ใช้สถิติขั้นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาโดยใช้สถิติอื่น ๆ เพิ่มเติมในการวิเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ญาธิณี เหลืองทวีทรัพย์. (2560). **ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ กรณีศึกษาของบริษัทขนส่งเอกชนเคอรี่ เอ็กซ์เพรส (Kerry Express) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฐาณพัฒณ์ ภูแดนกลาง และ ชิณโสณ์วิสิฐ นิธิกิจา. (2563). *คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส จำกัด.* **วารสารศิลปการจัดการ,** 5(1): 17-29.

ศิวานนท์ จันทรประวัติ และ กุลกัญญา ณ ป้อมเพ็ชร์. (2562). *ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการขนส่งพัสดุของไปรษณีย์ไทยที่ส่งผลต่อความภักดีด้านพฤติกรรมของผู้ประกอบธุรกิจสินค้าออนไลน์ ในเขตภาคกลาง.* **Journal of KMITL Business School,** 9(1): 59-79.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (EIC) (2020). **TRANSPORT & LOGISTICS 2020: อีไอซีวิเคราะห์ธุรกิจขนส่งพัสดุในปี2020 มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องท่ามกลางการแข่งขันที่เข้มข้นจากแรงกดดันด้านราคา.** ค้นหาเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2562, จาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/6563/fjvy8kfdv8/EIC_Industry-review_parcel_20200120.pdf

Lee Cronbach. (1951). **Cronbach's Alpha**. Retrieved on December, 20th, 2019, from https://www.statisticshowto.com/probability-and-statistics/statistics-definitions/cronbachs-alpha-spss/

Flash Express. (2560). **ความเป็นมาบริษัท แฟลช เอ็กซ์เพรส (ประเทศไทย).** ค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2562, จาก https://www.flashexpress.co.th/about-us/ .

ปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมค้าปลีกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย

Consumer Behavior Factors and Retail Mix Factors Influencing Purchase Decision Making on EVEANDBOY

จารุวรรณ บุญมี
นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต
E-mail: jarunwan.b59@rsu.ac.th
วีรศักดิ์ ประเสริฐชูวงศ์
อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต
E-mail: veerasak.p@rsu.ac.th
Jaruwan Boonmee
Student, Business Administration Program, Faculty of Business Administration, Rangsit University
Weerasak Prasertchuwong
Lecturer, Business Administration Program, Faculty of Business Administration, Rangsit University

(Received: September 1, 2021; Revised: September 10, 2022; Accepted: September 17, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย 2) ความแตกต่างของปัจจัยพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย 3) ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่เคยเข้ามาซื้อสินค้าและใช้บริการในร้านอีฟแอนด์บอย จำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีก โดย

เรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอย จากมากไปน้อย คือ ด้านราคา ด้านการบริการลูกค้า ด้านการออกแบบตกแต่งร้านค้า ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านกลยุทธ์ด้านการสื่อสาร และด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 37.9

คำสำคัญ: ธุรกิจค้าปลีก ร้านค้าแบบ Multi-Brand Store

Abstract

This research objectives were to study: 1) the personal factors which influencing the decision of purchasing products in EVEANDBOY 2) the factors of consumer behavior that influence the decision to buy products in the store, and 3) the factors of retail mix that influencing decision making in the store. The sample group consisted of 400 customers of who have purchased the products and used the services at EVEANDBOY shop. The research instrument was a questionnaire with the reliability score of alpha coefficient at 0.91. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, One-way ANOVA and multiple regression analysis.

The results of the research showed that personal factors on gender differences affect the different purchasing decisions of products at EVEANDBOY shops at a statistical level of .05. In addition, retailing mix factors by sorting the regression coefficient in descending order which is comprised of price, customer service, store ambience, store location, communication with customer, and merchandise assortments affects the purchasing decision of products at EVEANDBOY shops (EVEANDBOY) at a statistically significant level of .05 with predictive power of 37.9%.

Keywords: retail, multi-brand store

บทนำ

ธุรกิจค้าปลีกมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งในปัจจุบันการดำเนินธุรกิจค้าปลีกที่ผู้บริโภคให้ความสนใจและเป็นที่นิยมคือธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ คือ ตลาดในการค้าขายปลีกแบบสมัยใหม่ เป็นการจัดระบบการค้าที่มีประสิทธิภาพสูง ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายรวดเร็ว นากจากนี้ยังมี ร้านค้าแบบ Multi-Brand Store หรือร้านค้าปลีกที่รวบรวมหลาย ๆ แบรนด์มาไว้

รวมกันสามารถตอบโจทย์ในการมาซื้อสินค้าเพียงครั้งเดียว คอยดูแลและคอยให้คำปรึกษามีการจัดตกแต่งร้านจัดวางสินค้าให้สวยงามมีระเบียบและจะมีการโปรโมทร้านค้าด้วยคนมีชื่อเสียงเพื่อที่จะดึงดูดให้คนมาซื้อของมากขึ้นและยังมีการทำประชาสัมพันธ์และจัดงานอีเว้นท์เพื่อให้ร้านค้าเป็นที่รู้จักมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามอัตราการเติบโตของธุรกิจค้าปลีกในปี พ.ศ.2562 ยังมีการเติบโตลดลงอยู่ที่ร้อยละ 2.8 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2563 ที่อัตราการเติบโตร้อยละ 3.1 (สมาคมผู้ค้าปลีกไทย, 2563) อันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคนิยมซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากกว่าการซื้อผ่านหน้าร้าน ทำให้ร้านค้าออฟไลน์ต้องเจอผลกระทบอย่างหนัก แต่อย่างไรก็ตามธุรกิจที่มีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในไทยคือ ธุรกิจเครื่องสำอางและสกินแคร์บำรุงผิวโดยมีการคาดว่าปี พ.ศ.2562-2566 จะเติบโตประมาณร้อยละ 7.14 จากปี พ.ศ. 2560 ที่ร้อยละ 7.8 และมีมูลค่ารวมสูงถึง 1.68 แสนล้านบาท เมื่อพิจารณาในแต่ละประเภทพบว่ากลุ่มสกินแคร์บำรุงผิวมีสัดส่วนสูงร้อยละ 47 โดยที่ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางมีสัดส่วนร้อยละ 14 (Manida Phuphaitun February 23, 2020) สำหรับไทยร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) เป็นร้านค้าปลีกแบบ Multi-Brand Store ที่มีชื่อเสียงในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและสกินแคร์ซึ่งเป็นร้านที่รวบรวมสินค้าความงามไว้หลากหลายแบรนด์ในร้านเดียว และเป็นร้านค้าที่มีชื่อเสียงอีกทั้งยังเป็นร้านค้าที่น่าจับตามอง เนื่องจากมีการเติบโตของธุรกิจตลอดเวลา 15 ปี ตั้งแต่ร้านได้ก่อตั้งมาแต่ปัจจุบันร้านอีฟแอนด์บอยก็ยังคงได้รับความนิยมอยู่ ตลอดจนมีการดำเนินกลยุทธ์ที่สร้างความแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่นคือ การตั้งราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่งโดยตั้งกำไรไว้ที่ร้อยละ 15 ส่วนราคาเคาน์เตอร์แบรนด์จะกำหนดอัตรากำไรอยู่ที่ ร้อยละ 30 และขณะเดียวกันกลยุทธ์การขายสินค้าที่มีความหลายหลายทั้งแบรนด์ไทยและแบรนด์ต่างประเทศและราคาสามารถเอื้อมถึงได้ในราคาที่เหมาะสม การศึกษาครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมค้าปลีกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) เนื่องจากเป็นร้านค้าปลีกแบรนด์ไทยที่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจเพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ร้านค้าปลีกประสบความสำเร็จในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY)
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY)
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY)

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ การศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) แตกต่างกัน

2. ปัจจัยพฤติกรรมการซื้อสินค้า ได้แก่ ระยะเวลาที่เป็นลูกค้า ความถี่ในการซื้อสินค้า ช่วงเวลาที่เลือกซื้อสินค้า กลุ่มสินค้าที่เลือกซื้อ ช่วงราคาที่ซื้อสินค้าโดยประมาณ และระยะเวลาที่ใช้ในการเลือกซื้อที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) แตกต่างกัน

3. ปัจจัยด้านส่วนประสมการค้าปลีกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY)

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคประกอบด้วย 5 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา (Problem/Need Recognition) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคจะตระหนักถึงปัญหา หรือความต้องการในสินค้าหรือการบริการเพื่อมาตอบสนองความต้องการของตนหรือแก้ไขปัญหาของตนซึ่งมาจากสาเหตุ 2 ประเภท คือ (1) สิ่งกระตุ้นภายใน (Internal Stimuli) สิ่งเร้าจากความต้องการ ความขาดแคลนของร่างกาย และ (2) สิ่งกระตุ้นภายนอก (External Stimuli) อาจจะเกิดจากการกระตุ้นจากผู้ขายให้เกิดการรับรู้แล้วความต้องการ

2. การค้นหาข้อมูล (Information Search) เกิดจากการค้นหาข้อมูลของผู้บริโภคเมื่อผู้บริโภคทราบความต้องการ หรือความจำเป็นในสินค้าหรือบริการเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ โดยแหล่งข้อมูลของผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ สามารถแบ่งได้ดังนี้

2.1 แหล่งบุคคลหรือบุคคลอ้างอิง (Personal Sources) หาข้อมูลจากคนใกล้ชิดในครอบครัว ผู้มีประสบการณ์ใช้สินค้าและบริการนั้น

2.2 แหล่งทางการค้า (Commercial Sources) เช่น ข้อมูลจากการโฆษณาของตัวแทนจำหน่าย รายละเอียดของบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

2.3 แหล่งสาธารณะ (Public Sources) หาข้อมูลสินค้าหรือบริการจากสื่อมวลชน หรือองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

2.4 แหล่งประสบการณ์ (Experiential Sources) ผู้บริโภคที่เคยทดลองใช้หรือมีประสบการณ์ในสินค้าและบริการนั้น ๆ มาก่อน โดยการหาข้อมูลจากการรีวิวสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นต้น

3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) เป็นขั้นตอนที่เมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลมาแล้วมาทำการตัดสินใจประเมินทางเลือกโดยประเมินจากคุณสมบัติ อาทิ รูปแบบผลิตภัณฑ์ ราคา บริการก่อนและหลังการขาย เป็นต้น

4. ขั้นตอนของการตัดสินใจซื้อสินค้า (Purchase Decision) เป็นขั้นตอนการตัดสินใจของผู้บริโภค

5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post-purchase Behavior) หลังจากซื้อสินค้าและบริการแล้วผู้บริโภคจะรู้สึกถึงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจขึ้นอยู่กับคุณภาพของสินค้าและบริการที่ได้รับ รวมถึงบริการหลังการขาย ซึ่งมีผลต่อการบอกต่อและการใช้ซ้ำของผู้บริโภค

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เชื่อมโยงกับการศึกษาในครั้งนี้พบว่า นัฐฐาพร รัตนอร่าม (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ของสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม (โชห่วย) ของผู้บริโภค การศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อของผู้บริโภคคือปัจจัยส่วนบุคคล และ อุมาวดี เดชธำรงค์ และคณะ (2562) ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม ปรีชญา เอี่ยมวงค์นที (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อสินค้าท็อปส์ซุปเปอร์มาร์เก็ตของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า คือ ปัจจัยสถานที่โดยอธิบายว่าหากร้านค้ามีความสะดวก มีแสงสว่างเหมาะสมส่งผลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

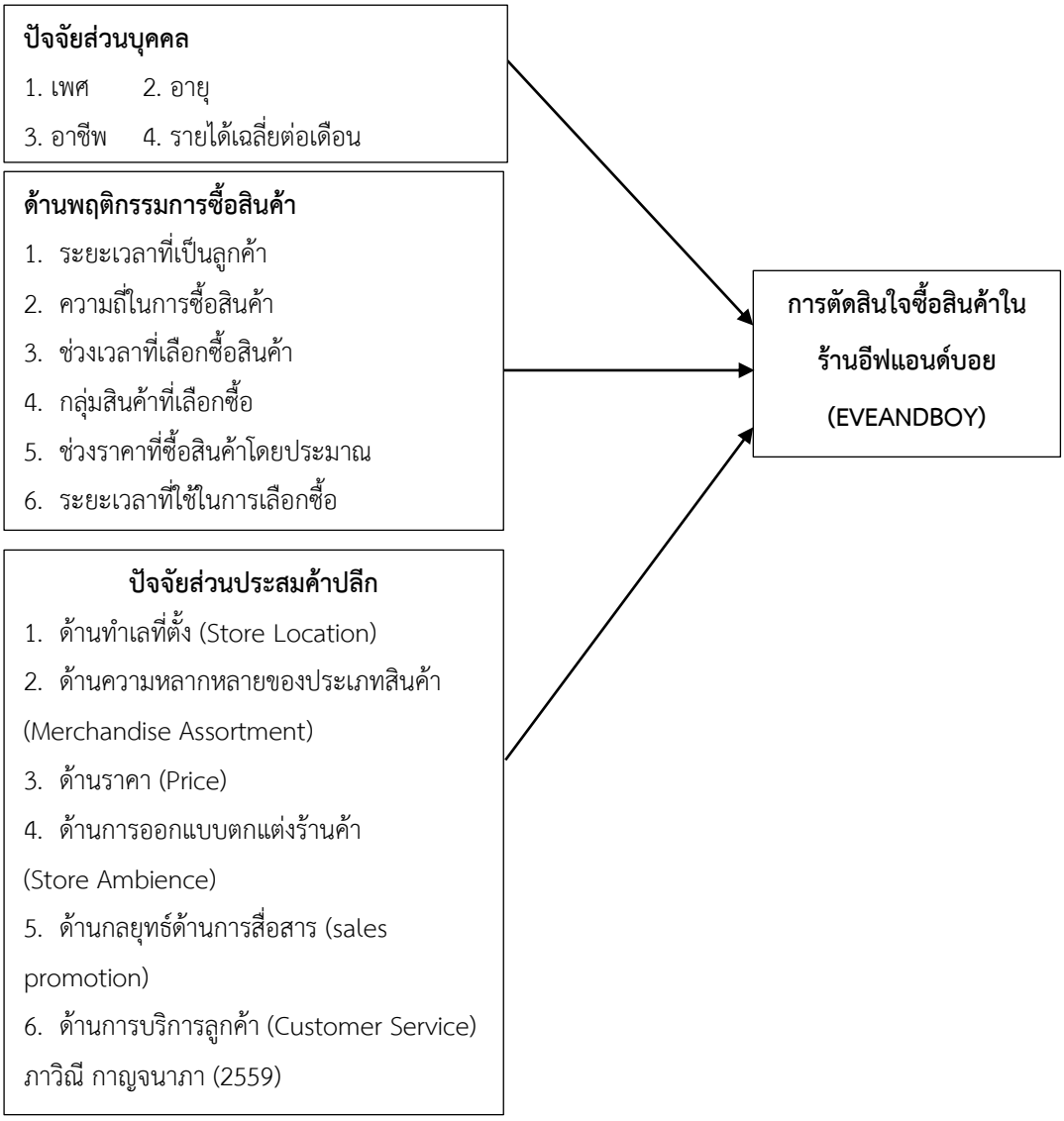

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่เคยเข้ามาซื้อสินค้าและใช้บริการในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% มีค่าความคลาดเคลื่อน .05 กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

เท่ากับ 385 ตัวอย่าง แต่เพื่อเพิ่มโอกาสในการเก็บข้อมูลให้มากขึ้นและลดความเสี่ยงเรื่องข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน จึงจัดทำแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นกรอบในการศึกษาและนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือการเลือกแจกแบบสอบถามแก่ผู้ที่เคยซื้อสินค้า และใช้บริการร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) ด้วยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 400 ตัวอย่าง และได้ทำการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนการนำไปประมวลผล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการจัดทำแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบในการกำหนดเนื้อหาการออกแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมค้าปลีกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับด้านประชากรศาสตร์ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์ด้านการเลือกซื้อสินค้า ได้แก่ ระยะเวลาที่เป็นลูกค้า ความถี่ในการซื้อ ช่วงเวลาที่เลือกซื้อสินค้า กลุ่มสินค้าที่เลือกซื้อ ช่วงราคาที่ซื้อสินค้าในแต่ละครั้ง ระยะเวลาที่ใช้ในการเลือกซื้อสินค้า

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับด้านส่วนประสมค้าปลีก ได้แก่ ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า ด้านการตั้งราคา ด้านทำเลที่ตั้ง ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการออกแบบร้านค้าและการจัดวางสินค้าด้านการให้บริการลูกค้า ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด โดยข้อคำถามมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวัดเพื่อแสดงระดับ 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามด้านการตัดสินใจซื้อสินค้า ได้แก่ ความประสงค์ที่จะซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกเร็ว ๆ นี้ หากภายในระยะเวลา 6 เดือนข้างหน้าจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องสำอางโดยมีลักษณะคำถามดังนี้ ท่านตั้งใจที่ซื้อสินค้าในร้าน ท่านมีความตั้งใจที่ซื้อสินค้าในร้านโอกาสต่อไป ค้นหาข้อมูลของสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ วัดระดับ 5 ระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด

ตรวจสอบเครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตรวจสอบเนื้อหาแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบสอบถามตามกรอบทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา และผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามจากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ในภาพรวมของแบบสอบถามค่าความเชื่อมั่นด้านส่วนประสมการค้าปลีก มีค่าเท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในระหว่าง 0.70–1.00 ถือว่าใช้ได้จึงได้สรุปได้ว่าแบบสอบถามที่ได้สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนำข้อมูลที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายผลเชิงพรรณนาลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่เป็นลูกค้า ความถี่ในการซื้อ ช่วงเวลาที่เลือกซื้อสินค้า กลุ่มสินค้าที่เลือกซื้อ ช่วงราคาที่ซื้อสินค้าในแต่ละครั้ง ระยะเวลาที่ใช้ในการเลือกซื้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการค้าปลีกด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) ด้วยนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การแปลผลข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดค่าอันตรภาคชั้น สำหรับการแปลผลข้อมูล โดยใช้สูตรคำนวณและคำอธิบายสำหรับแต่ละช่วงชั้น โดยกำหนดช่วงชั้นของค่าคะแนน 1.00–1.80 คือ ระดับน้อยที่สุด 1.81–2.60 คือ ระดับน้อย 2.61–3.40 คือ ระดับปานกลาง 3.41–4.20 คือ ระดับมาก และ 4.21–5.00 คือ ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. การตัดสินใจซื้อสินค้าร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY)

การศึกษาการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านอีฟแอนด์บอย ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตั้งใจที่ซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอยในโอกาสต่อไป รองลงมาคือภายใน 6 เดือนข้างหน้าจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องสำอาง ก็ตั้งใจที่ซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย และการค้นหาข้อมูล

ของสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย รวมถึงผู้ตอบแบบสอบถามประสงค์ที่จะซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอยในเร็ว ๆ นี้

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ การศึกษา อาชีพ ที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) แตกต่างกัน

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าเพศทางเลือกเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอยมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอื่น ได้แก่ อายุ สถานภาพ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยพฤติกรรมการซื้อสินค้า ได้แก่ ระยะเวลาที่เป็นลูกค้า ความถี่ในการซื้อสินค้า ช่วงเวลาที่เลือกซื้อสินค้า กลุ่มสินค้าที่เลือกซื้อ ช่วงราคาที่ซื้อสินค้าโดยประมาณ และระยะเวลาที่ใช้ในการเลือกซื้อที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย พบว่า ระยะเวลาที่เป็นลูกค้าที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอยแตกต่างกัน โดยลูกค้าที่เป็นลูกค้าของร้านน้อยกว่า 3-6 เดือน มีคะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอยต่ำกว่ากลุ่มลูกค้าอื่น นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มสินค้าที่เลือกซื้อที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย แตกต่างกันโดยที่กลุ่มตัวอย่างที่เลือกซื้อกลุ่มสินค้าผลิตภัณฑ์ตกแต่งผิวหน้า กลุ่มสินค้าผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้า มีคะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอยสูงกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านส่วนประสมการค้าปลีกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY)

โดยผลการทดสอบสมมติฐานด้านปัจจัยด้านส่วนประสมการค้าปลีกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		p-value	Tolerance	VIF
	B	Std. err.	β	t			
ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า (Merchandise Assortment)	0.542	0.052	0.451	4.14	0.000*	0.518	1.93
ด้านกลยุทธ์ด้านการสื่อสาร (Promotion)	0.338	0.051	0.336	3.71	0.000*	0.520	1.92
ด้านการบริการลูกค้า (Customer Service)	0.503	0.045	0.512	3.91	0.000*	0.563	1.78
ด้านทำเลที่ตั้ง (Store Location)	0.463	0.054	0.455	1.33	0.000*	0.579	1.73
ด้านราคา (Price)	0.397	0.049	0.436	0.49	0.000*	0.609	1.64
ด้านการออกแบบตกแต่งร้านค้า (Store Ambience)	0.426	0.054	0.498	1.10	0.000*	0.611	1.64
ค่าคงที่	1.180	.224		5.25	0.000*		
R^2 = 0.379, Prob > F= 0.0000, F change = 40.14							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมการค้าปลีกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมติฐานว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมการค้าปลีกมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีก ในด้านราคา (Price) ด้านการบริการลูกค้า (Customer Service) ด้านการออกแบบตกแต่งร้านค้า (Store Ambience) ด้านกลยุทธ์ด้านการสื่อสาร (Communication with Customer) ด้านทำเลที่ตั้ง (Store Location) และด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า (Merchandise Assortment) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีค่าอำนาจการพยากรณ์ได้ร้อยละ 37.9 จากการวิเคราะห์สมการถดถอยสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

Y = 1.180 + 0.451 (ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า) + 0.336 (ด้านกลยุทธ์ด้านการสื่อสาร) + 0.512 (ด้านการบริการลูกค้า) + 0.455 (ด้านทำเลที่ตั้ง) + 0.436 (ด้านราคา) + 0.498 (ด้านการออกแบบตกแต่งร้านค้า)

3. ปัจจัยส่วนประสมค้าปลีกที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY)

โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าทำเลที่ตั้งร้านอีฟแอนด์บอย เป็นจุดที่สามารถมองหาได้ง่าย ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจ ง่ายต่อการเข้ามาเลือกซื้อสินค้า อีกทั้งที่ตั้งยังเป็นจุดที่มีบริการขนส่งสาธารณะเดินทางไปมาสะดวก และรวดเร็ว พื้นที่ของร้านมีขนาดที่เหมาะสมสามารถรองรับลูกค้าที่มาใช้บริการได้อย่างเพียงพอ สำหรับสินค้าภายในร้านนั้นมีสินค้าครอบคลุมทุกอย่างที่ลูกค้าสามารถเลือกได้ตามความต้องการ ซึ่งมีปริมาณสินค้าที่พร้อมขายตลอดเวลาอีกทั้งสินค้าในชนิดเดียวกันสามารถเลือกซื้อได้หลากหลายยี่ห้อ นอกจากนี้ร้านค้าอีฟแอนด์บอยยังมีการให้ส่วนลดราคาสินค้าจากราคาที่กำหนดไว้ โดยมีสินค้าให้เลือกในจำนวนมาก รวมถึงมีสินค้าถูกกว่าร้านอื่นในประเภทเดียวกัน

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยแล้ว สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลในด้านอายุ สถานภาพ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันนั้น พบว่ามีการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ด้านเพศที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละเพศมีลักษณะพฤติกรรมและความต้องการซื้อสินค้าที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552) ที่อธิบายไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างเพศส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ต่างกัน

2. ปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) แตกต่างกัน ซึ่งผู้บริโภคแต่ละบุคคลต่างมีความแตกต่างไปตามบุคลิกลักษณะส่วนตัวของในแต่ละบุคคล ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่แตกต่างกัน โดยผู้บริโภคมีความถี่ในการซื้อสินค้าของร้านอีฟแอนด์บอย 1-2 ครั้งต่อเดือน ช่วงราคาที่กลุ่มลูกค้าซื้อมากที่สุดต่อครั้งคือ 501-2,500 บาท สอดคล้องกับงานวิจัย ภวริศา โสดา (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าที่ร้าน EVEANDBOY โดยทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อสินค้าในด้านความถี่ในการซื้อสินค้าของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างซื้อสินค้า 1 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 70.0 กลุ่มตัวอย่างมีมูลค่าการใช้จ่าย 501–1,000 บาท และ 1,500–2,000 บาท

3. ปัจจัยส่วนประสมค้าปลีก ผลการศึกษาพบว่า

3.1 ด้านราคา (Price) มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภวริศา โสดา (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าที่ร้าน EVEANDBOY พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญและคำนึงถึงราคาเป็นอันดับแรกอยู่เสมอ

3.2 ด้านการบริการลูกค้า (Custome Service) มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการที่พนักงานในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) บริการด้วยเป็นมิตร ยิ้มแย้ม และเต็มใจบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัฏฐา ศิวะลีราวิลาศ (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการที่มีพนักงานคอยให้คำแนะนำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้ ให้บริการที่เป็นกันเอง

3.3 ด้านการออกแบบตกแต่งร้านค้า (Store Ambience) มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สโรทัย เมธีพิทักษ์ (2563) ที่ศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการและคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับป้ายบอกตำแหน่งสินค้าที่ชัดเจน ร้านและเคาน์เตอร์ตกแต่งสวยงาม และรูปแบบการจัดเรียงสินค้าที่เป็นหมวดหมู่ มองเห็นชัดเจน และหาง่าย

3.4 ด้านทำเลที่ตั้ง (Store Location) มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานของ ทิพย์อาภา มหาพรหม (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกเพื่อสุขภาพและความงาม พบว่า การที่ร้านค้าปลีกเพื่อสุขภาพและความงามตั้งอยู่ที่ดิสเคาน์สโตร์ ช้อปปิ้งเซ็นเตอร์ แหล่งชุมชน และมีสาขากระจายอยู่มาก ทำให้สะดวกในการเดินทางและเข้าไปใช้บริการ

3.5 ด้านกลยุทธ์ด้านการสื่อสาร (Communication with Customer) พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการที่ร้านอีฟแอนด์บอย มีการทำประชาสัมพันธ์ข่าวสารอยู่สม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภวริศา โสดา (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าที่ร้าน EVE AND BOY พบว่า ร้านอีฟแอนด์บอย มีการใช้สื่อออนไลน์ในการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านทาง Facebook Fanpage เพื่อประชาสัมพันธ์อย่างเสมอ

3.6 ด้านความหลากหลายของประเภทสินค้า (Merchandise Assortments) มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่เน้นให้ความสำคัญกับการที่มีสินค้าตรงกับความต้องการ และความหลากหลายยี่ห้อของผลิตภัณฑ์ให้เลือก สอดคล้องกับงานของ ศุลีพร รุ่งสาคร (2555) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงใจในการใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม พบว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับร้านที่มีสินค้าให้เลือกหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เพศทางเลือกมีคะแนนเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) สูงกว่าเพศชาย ดังนั้น ผู้ประกอบการควรที่จะหันมาให้ความสำคัญกับการทำตลาดเพื่อกลุ่มเพศทางเลือกมากขึ้น

2. ปัจจัยพฤติกรรมของผู้บริโภค จากผลการศึกษาพฤติกรรมการซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับกลุ่มสินค้าผลิตภัณฑ์ดูแลผิวหน้า ซึ่งเป็นกลุ่มสินค้าที่ลูกค้าเลือกซื้อมากที่สุด ทั้งนี้ ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้เกิดการแข่งขันในตลาดที่มีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยส่วนประสมการค้าปลีก จากผลการวิจัย พบว่า ด้านราคา เป็นสิ่งที่ลูกค้าคำนึงถึงและความสำคัญเป็นอันดับแรก ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการตั้งราคาที่เหมาะสม มีสินค้าลดราคาให้เลือกซื้ออย่างสม่ำเสมอ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนาระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความละเอียดครอบคลุมประเด็นสำคัญและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ทิพย์อาภา มหาพรหม. (2557). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าปลีกเพื่อสุขภาพและความงาม.** การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธนัฏฐา ศิวะลีราวิลาศ. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล.** การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นัฐฐาพร รัตนอร่าม. (2558). **ส่วนประสมการค้าปลีกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของสินค้าร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม (โชห่วย) ของผู้บริโภค กรณีศึกษาร้านเซ่งฮะ ในชุมชนตลาดคลอง 16 จังหวัดฉะเชิงเทรา.** ค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ปรีชญา เอี่ยมวงค์นที. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการซื้อสินค้าท็อปส์ ซูเปอร์มาร์เก็ต (Tops Supermarkets) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล.** การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภวริศา โสดา. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าที่ร้าน EVE AND BOY**. สารนิพนธ์ ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาวิณี กาญจนาภา. (2559). **พฤติกรรมผู้บริโภค.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). **การบริหารการตลาดยุคใหม่.** กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ศุลีพร รุ่งสาคร. (2555). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม (โชห่วย)**. การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมาคมผู้ค้าปลีกไทย. (2563). **จับตาตลาดค้าปลีกกว่า 3.6 ล้านล้านบาท.** ค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2564, จาก https://brandage.com/article/16777/Retail?fbclid=IwAR0cInw4ooHWYFqV9gRBuJn_7lZjPVY9-CKv4ARY9uMOJjkTbJx0S19HI54.

สโรทัย เมธีพิทักษ์ (2563). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการและคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าร้านอีฟแอนด์บอย (EVEANDBOY) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** การประชุมผลงานการวิจัย และวิชาการ นวัตกรรมธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ 15 พฤษภาคม 2563.

อุมาวดี เดชธำรง และคณะ. (2561). *พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในจังหวัดชัยภูมิ.* **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง,** 8(1), มกราคม–มิถุนายน 2562.

Cochran, W.G. (1977). **Sampling Techniques.** 3rd ed. New York: John Wiley and Sons Inc.

Manida Phuphaitun. (2020). **ธุรกิจความงามไทยรุ่ง!! สวนกระแสเศรษฐกิจ สร้างมูลค่า 1.68 แสนล้านบาท.** ค้นเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2564, จาก https://www.bltbangkok.com/news/14633/

ปัญหาทางกฎหมายในการครอบครองไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

Problems Legal in the Possession of Restricted Trees under the Forest Act, B.E.2484

ทัศวรรณ เนตรฝาง
นักศึกษา สาขาวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี
Email: happyplusservice@gmail.com
Tassawan Netfang
Student, Public Law, Faculty of Law, Sripatum University, Chonburi Campus

(Received: September 20, 2021; Revised: November 14, 2021; Accepted: November 21, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการครอบครองไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะ การครอบครองของวัด การครอบครองโดยมูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกในที่ดินเอกสารสิทธิ์และการสวมสิทธิไม้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลเอกสาร

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการกำหนดพื้นที่ปลูกไม้หวงห้าม ทำให้เกิดข้อขัดแย้งในเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ปลูกไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 มาตรา 7 ที่กำหนดให้สามารถปลูกไม้หวงห้ามได้ในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ 2) ปัญหาการครอบครองและการตัดไม้ที่ปลูกในที่ดินสาธารณะ/ที่วัด หรือมูลนิธิสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ปัญหาการตัดไม้ในที่ดินสาธารณะต่าง ๆ ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายควบคุมดูแลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่พบการลักลอบตัดต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์ และอ้างเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์เพื่อเข้าสู่กระบวนการรับรองตามกฎหมาย และ 3) ปัญหาการสวมสิทธิไม้ที่ตัดจากป่าและที่ดินสาธารณะ พบว่า ที่ผ่านมาการแก้ปัญหาการลักลอบตัดไม้จากป่ามาสวมสิทธิยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ยังไม่ครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติในการออกใบอนุญาตต่าง ๆ ยังไม่รัดกุมเพียงพอในการปฏิบัติ แนวคิดในการแก้ไขข้อกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ ไม่ว่าจะเป็นการปลูก หรือการตัดยังพบช่องว่างที่ทำให้มีช่องทางในการทุจริต

คำสำคัญ: การถือครองกรรมสิทธิ์ไม้หวงห้ามในที่ดินเอกสารสิทธิ์ ที่ดินสาธารณะ ที่วัดและมูลนิธิ

Abstract

The objective of this research was to study the problems related to the possession of restricted trees on public lands, the possession of temples, the possession of environmental foundations, planting of restricted trees on private land that has title documents, and subrogation of restricted trees. This research was qualitative research using a documentary research methodology.

The study results indicated that; 1) Regarding the issue of designation of planting areas for restricted trees under Section 7 of the Forest Act (No. 8) B.E. 2562 (2019) which states that restricted trees can be planted on private land that has title documents, 2) the issues regarding cutting down restricted trees planted on public land/temples or environmental foundations. There was no concrete statutory provision to regulate the issues of logging on public lands. Most of the problems encountered are illegal logging on public land, and 3) the Issue of subrogation of restricted trees from forests and public lands. The study found that, in the past, the problems of subrogation of restricted trees from forests and public lands have not been effectively resolved. It is because the amendments to the forest laws do not cover all the vulnerable points, such as unclear practical procedures for license issuance, the concept of amendments to the legal provisions related to forests, and whether planting or logging of restricted trees. There are still loopholes that allow for corruption activities.

Keywords: ownership right of restricted trees on private land that has a title document, public land, temples and environmental foundations

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้มีสภาพเสื่อมโทรม และมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การเผาป่า การบุกรุกทำลายป่าเพื่อต้องการที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย และทำการเกษตร การทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขาในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร และการใช้ที่ดินเพื่อดำเนินโครงการของรัฐบาล เช่น การจัดนิคมสร้างตนเอง การชลประทาน การไฟฟ้าพลังน้ำ การก่อสร้างทางคมนาคม กิจการรักษาความมั่นคงของชาติ เป็นต้น การที่พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศลดลงอย่างมาก จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการดำเนินการแก้ไขเพื่อต้องการลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 ได้มีการประกาศเผยแพร่

พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ในราชกิจจานุเบกษา โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อเปิดทางให้ประชาชน-เอกชนมีส่วนร่วมในการปลูกไม้หวงห้ามเพื่อทำการค้า และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนมากขึ้น และมุ่งหวังให้การทำไม้ การเคลื่อนย้าย หรือการส่งเสริมอุตสาหกรรมการใช้ประโยชน์จากไม้หวงห้ามสามารถทำได้ง่ายขึ้น เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ใช้ป้องกันและรักษาไม้หวงห้ามที่อยู่ในป่าเป็นหลักจึงเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการปลูกและใช้ประโยชน์จากไม้หวงห้าม เช่น ไม้สักที่เคยส่งเสริมการปลูกมาหลายสิบปีแต่เกษตรกรผู้ปลูกต้องขออนุญาตจึงจะสามารถตัดไม้มาใช้ประโยชน์ได้ เนื่องจากข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ยังไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมการปลูกไม้หวงห้ามเชิงเศรษฐกิจและเปิดช่องว่างให้มีการลักลอบตัดไม้หวงห้ามจากป่าของรัฐมาสวมสิทธิขายได้ง่ายขึ้น แม้ว่าพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดแต่ยังมีบางกรณีที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้ และการมีกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้าม ซึ่งเป็นกรณีที่บทกฎหมายยังขาดความชัดเจนในด้านการถือครองกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้าม ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ที่บัญญัติว่า “ไม้ชนิดใดที่ขึ้นในป่าจะให้เป็นไม้หวงห้ามประเภทใด ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา สำหรับไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่เป็นไม้หวงห้ามหรือไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้าม” ตามความของมาตรา 7 นี้ คือ การให้ไม้ทุกชนิดที่ปลูกในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ถูกต้องไม่เป็นไม้หวงห้ามอีกต่อไป ประชาชน-เจ้าของสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ แต่ต้องเน้นย้ำคำว่า “ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์” หรือ “สิทธิครอบครอง” หรือ “ปลูกขึ้นในที่ดินที่ได้รับอนุญาต” ดังนั้นประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการถือครองกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้ามจึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องวิเคราะห์ให้เป็นที่ชัดเจนว่าใครคือผู้ที่มีกรรมสิทธิ์และสามารถใช้ประโยชน์จากไม้หวงห้ามได้จริง ประเด็นปัญหาที่สำคัญคือที่ดินที่มีเพียงสิทธิครอบครอง หรือไม้หวงห้ามที่ปลูกในที่ดินสาธารณะ ใครคือผู้มีกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้าม

ปัญหาประการแรก แม้ผู้ครอบครองหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส.3, นส.3ก) หรือ สค.1 (หนังสือแสดงสิทธิครอบครอง) จะสามารถขอออกโฉนดที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่ต้องพิจารณาร่วมด้วยว่าจะสามารถออกโฉนดที่ดินเพื่อให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินแก่ผู้ครอบครองได้หรือไม่ ที่ดินที่มีเพียงสิทธิครอบครองหากมีคนอื่นเข้าไปทำกินในที่ดินโดยสงบ เปิดเผย และเจตนาเป็นเจ้าของ หรือเรียกว่าแย่งการครอบครอง ถ้าพิสูจน์ได้ว่าทำกินมาเกินหนึ่งปีที่ดินเหล่านั้นก็อาจตกเป็นของคนอื่นไปโดยผลของกฎหมายได้ ตามความแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1375 (วนิดา พรไพบูลย์, 2555) ซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าวจะส่งผลต่อสิทธิครอบครองไม้หวงห้าม

ปัญหาประการที่สอง ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์นั้นคือที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน เจ้าของจึงจะมีกรรมสิทธิ์คล้ายกับเอกสารสิทธิ์ข้างต้น แต่กรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นจะมีความมั่นคงกว่าสิทธิครอบครอง คือ เมื่อมีบุคคลอื่นเข้ามาแย่งการครอบครองที่ดินจะต้องใช้ระยะเวลา 10 ปี ตามความแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1382 ประเด็นสำคัญของปัญหาและอุปสรรคในการถือกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้ามที่อยู่ในที่ดินที่มิใช่ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง (ที่ดินที่มีโฉนดที่ดิน) ยังไม่ควรตัดเพราะยังต้องรอความชัดเจนและบทสรุปในเรื่องกรรมสิทธิ์ก่อน

ปัญหาประการที่สาม พื้นที่ที่มีหนังสืออนุญาตให้เข้าทำกินในเขตป่าไม้ (สทก.) และพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ที่ยังคงสถานะเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าสงวน และพระราชบัญญัติป่าไม้ ประชาชนได้รับสิทธิทำกินเพียงเท่านั้นและที่ดินที่ประชาชนเข้าทำกินโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ใด ๆ เช่น ที่ดินที่มีเพียงแบบแสดงรายการที่ดินเพื่อเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภบท.5) ดังนั้นที่ดินบริเวณดังกล่าวจึงเป็นที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิใด ๆ และจะสามารถออกเอกสารสิทธิได้หรือไม่นั้น ต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่สงวนหวงห้ามมิให้ออกเอกสารสิทธิหรือไม่ ปัญหาที่ดินที่มีเพียงแบบแสดงรายการที่ดินเสียภาษีบำรุงท้องที่ (ภบท.5) เป็นที่ดินที่ได้รับอนุญาตหรือไม่และหากเป็นกรณีที่ไม้หวงห้ามปลูกในที่ดินสาธารณะ พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ก็ไม่ได้กำหนดให้เป็นที่ชัดเจนว่าใครมีกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้าม

กรณีดังกล่าวมาข้างต้นจึงเป็นปัญหาอย่างมากซึ่งหากยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้าม การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติฯ นี้ จะมีปัญหาเกิดขึ้นในอนาคตและเกิดความเสียหายอย่างมากเพราะการบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 7 ที่ต้องมุ่งเน้นให้ปลูกไม้หวงห้ามในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน ที่มีสิทธิครอบครอง หรือที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ปลูกเท่านั้น

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการครอบครองไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 2) ศึกษาความหมาย แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการครอบครองไม้ และการจัดการไม้หวงห้าม 3) ศึกษากฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดการป่าไม้ 4) ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการครอบครองไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะ การครอบครองของวัด การครอบครองโดยมูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกในที่เอกสารสิทธิ์และการสวมสิทธิไม้

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัญหาในการครอบครองไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะ การครอบครองของวัด การครอบครองโดยมูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกในที่ดินเอกสารสิทธิ์และการสวมสิทธิไม้ เพื่อหาแนวทางแก้ไขไม่ให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์จากกฎหมาย และเพื่อให้การดำเนินการของประชาชนและเอกชนผู้ปลูกไม้หวงห้ามได้ประโยชน์ดังเจตนารมณ์ในการตราพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าของชาติ สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมถึงการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนและเพื่อประโยชน์สูงสุดของสังคม โดยการนำแนวคิด

ทฤษฎีที่ได้ศึกษาจากแนวคิดการจัดการป่าไม้และกฎหมายที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาในการครอบครองไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะ การครอบครองของวัด การครอบครองโดยมูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกในที่ดินเอกสารสิทธิ์และการสวมสิทธิไม้

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาประวัติความเป็นมาของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 รวมทั้งพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้จนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นยังทำการศึกษาข้อมูลจากตำราทางวิชาการ หนังสือ รายงาน การวิจัย บทความทางกฎหมายทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตัวบทกฎหมายของไทยและของต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ต่าง ๆ ตลอดจนถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการครอบครองไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะ การครอบครองไม้หวงห้ามของวัด การครอบครองโดยมูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกในที่เอกสารสิทธิและการสวมสิทธิไม้หวงห้าม พบว่า

1. ปัญหาการกำหนดพื้นที่ปลูกไม้หวงห้าม กรรมสิทธิ์ไม้หวงห้ามตามพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 การกำหนดพื้นที่ปลูกไม้หวงห้ามตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัตินี้ก่อให้เกิดปัญหาและข้อขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินและกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้ามว่า ปลูกไม้หวงห้ามแล้วพื้นที่ที่ปลูกนั้นผู้ปลูกมีกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้ามหรือไม่ ประเด็นปัญหาตามกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่าพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ยังไม่มีความเปิดกว้าง ไม่ส่งเสริม การปลูกเชิงอนุรักษ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้จากการกำหนดพื้นที่ในการปลูกโดยให้ปลูกในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ เนื่องจากปัจจุบันมีเกษตรกรอีกมากที่ทำกินในที่ดินที่ไม่มีกรรมสิทธิ์จึงส่งผลกระทบต่อเกษตรกรรายย่อยที่ปลูกไม้หวงห้ามแล้วไม่สามารถตัดได้ และหากเกษตรกรผู้ปลูกขาดความเข้าใจในบทบังคับของกฎหมายจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เกษตรกรรายย่อยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เกษตรกรผู้ปลูกไม้หวงห้ามไม่สามารถตัดไม้หวงห้ามดังกล่าวเพื่อจำหน่ายได้ ดังนั้นหากมีการแก้ไขให้สามารถปลูกไม้หวงห้ามได้ทุกพื้นที่จะก่อให้เกิดการกระตุ้นการปลูกไม้หวงห้ามเพื่อเศรษฐกิจและการค้าอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทางอ้อมอีกด้วย

2. ปัญหาการตัดไม้ที่ปลูกในที่ดินสาธารณะ/ที่วัด หรือมูลนิธิสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ผลจากการวิจัย พบว่า ปัญหาการตัดไม้ในที่ดินสาธารณะต่าง ๆ ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายควบคุม ดูแลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่พบการลักลอบตัดต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์ และอ้างเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์เพื่อเข้าสู่กระบวนการรับรองตามกฎหมาย อีกทั้งยังพบปัญหาอีกมากในกรณีที่ตัดไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะหรือที่ดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ ซึ่งพบว่า มีวัดหลายแห่งยื่นขออนุญาตตัดไม้หวงห้ามขายเชิงพาณิชย์เนื่องจากที่วัดเป็นที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์และวัดเป็นนิติบุคคลที่สามารถทำได้ แต่บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างกรรมการวัดกับชาวบ้านทำให้เกิดปัญหาการเข้าร้องเรียนและดำเนินคดีในหลายพื้นที่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ยังไม่ครอบคลุมและรัดกุมเพียงพอในการกำหนดแนวทางปฏิบัติเรื่องการขออนุญาตตัดไม้หวงห้ามในพื้นที่เหล่านี้

3. ปัญหาการสวมสิทธิไม้ที่ตัดจากป่าและที่ดินสาธารณะ ผลจากการวิจัย พบว่า แนวคิดในการแก้ไขข้อกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ไม่ว่าจะเป็นการปลูก หรือการตัดยังพบช่องว่างที่ทำให้มีช่องทางในการทุจริต ดังนั้นพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ควรกำหนดวิธีการขออนุญาตตัดไม้ในที่ดินสาธารณะ ที่วัด/ที่ดินธรณีสงฆ์ การตัดไม้หวงห้ามที่ปลูกหรือขึ้นในที่ดินสาธารณะที่ประชาชนใช้ร่วมกันว่า ควรต้องมีการผ่านความเห็นชอบจากชุมชนและกำหนดให้มีหน่วยของรัฐรับผิดชอบ ตรวจสอบ และขึ้นทะเบียนไม้หวงห้ามที่ปลูกในที่ดินสาธารณะต่าง ๆ และให้มีการขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อออกใบอนุญาตตัดไม้ให้แก่ประชาชนผู้ปลูกไม้หวงห้าม การกำหนดให้มีการขออนุญาตตัดไม้และออกใบอนุญาตให้ตัดไม้จะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ลดการลักลอบตัดไม้จากป่าหรือที่ดินสาธารณะมาสวมสิทธิไม้ที่ปลูกในที่ดินกรรมสิทธิ์ได้ รวมถึงแก้ไขกฎหมายป่าไม้อื่นที่เกี่ยวข้องทั้งระบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อป้องกันปัญหาการลักลอบตัดไม้หวงห้ามจากป่าและที่ดินสาธารณะมาสวมสิทธิ โดยเฉพาะแนวเขตป่าที่ไม่ได้มีสภาพเป็นป่าซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่ในประเทศไทยจำนวนมากที่ยังกำหนดให้เป็นพื้นที่ป่าทั้งที่กลายเป็นพื้นที่ชุมชนไปแล้ว กรณีดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ไม้หวงห้าม

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีในการจัดการโครงสร้างป่าไม้ของประเทศไทย พบว่า ปัญหาของการจัดการป่าไม้ของไทยเกิดจากโครงสร้างของกฎหมายป่าไม้ในอดีตที่เปิดโอกาสให้ประชาชนแผ้วถางป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ทำกินส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศลดลงอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ออกมาเพื่อมุ่งเน้นการควบคุมการตัดไม้ทำลายป่าส่งเสริม อนุรักษ์ป่าเป็นสำคัญ แต่การกำหนดพื้นที่ป่าในสมัยก่อนไม่มีเทคโนโลยีในที่ทันสมัยในการจัดทำ

แผนที่ ทำให้ขาดความแม่นยำในการกำหนดพื้นที่ป่า แนวเขตพื้นที่ป่าไม้ตามแนวเขตแผนที่แนบท้ายพระราชบัญญัติต่าง ๆ ในสมัยอดีตจึงไม่ถูกต้องตรงตามสภาพความเป็นจริง และยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง จึงเกิดปัญหาแนวเขตป่าทับซ้อนพื้นที่ทำกินของประชาชน ทำให้เกิดข้อขัดแย้งเรื่องกรรมสิทธิ์ไม้หวงห้ามที่ปลูกและไม่สามารถตัดจำหน่ายได้ แม้จะมีการออกกฎหมายเพื่อส่งเสริมการปลูกไม้หวงห้ามเพื่อจำหน่ายแต่ก็ยังไม่ได้กำหนดมาตรการใด ๆ มาควบคุมหรือแก้ไขให้ปัญหาดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม มีเพียงแค่บางราย บางกรณีเท่านั้นที่เกิดความขัดแย้งจนมีคดีพิพาทขึ้นสู่ศาลและยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ ทั้งยังกินเวลายืดเยื้อ ยาวนาน และยังไม่ได้บทสรุป ทำให้ประชาชนขาดโอกาสในการปลูกไม้หวงห้ามและพัฒนาพื้นที่ทำกิน การส่งเสริมการปลูกไม้หวงห้ามซึ่งเป็นไม้ที่มีมูลค่าสูง เป็นที่ต้องการของตลาดเป็นแนวคิดที่ดีที่จะสามารถลดปัญหาความยากจนของเกษตรกร อีกทั้งยังส่งเสริมสิ่งแวดล้อม สร้างผืนป่าให้กับประเทศไทยได้มากขึ้นอีกทางหนึ่ง ดังนั้นหากมีการแก้ไขกฎหมายป่าไม้และกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งระบบ ทำการสำรวจพื้นที่จริง และมีการกำหนดแนวเขตป่าที่ถูกต้องตรงตามสภาพความเป็นจริงจะส่งผลให้ผู้ปลูกไม้หวงห้ามได้รับประโยชน์จากการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 อย่างแท้จริง

2. ปัญหาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการป่าไม้ของประเทศไทย พบว่า การกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการจัดการป่าไม้ยังไม่มีหลักปฏิบัติที่ชัดเจน รัฐควรออกกฎหมายเพื่อควบคุมการจัดการไม้หวงห้าม โดยอาจปรับใช้มาตรการควบคุมของประเทศที่อยู่ในทวีปเอเชียซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศและการอยู่อาศัยของประชากรที่คล้ายคลึงกันมาเป็นแบบแผนในการบริหารจัดการป่าไม้ของประเทศไทย

3. จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายต่างประเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าหากนำกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวมาปรับใช้กับประเทศไทยได้จะสามารถเพิ่มผืนป่าควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ป่าได้ดังนี้

3.1 สาธารณรัฐฟิลิปปินส์เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ต้องการเพิ่มปริมาณต้นไม้ในประเทศด้วยการกระตุ้นเชิงบังคับให้นักเรียนและนักศึกษาที่กำลังจะเรียนจบปลูกต้นไม้คนละ 10 ต้น โดยการร่างกฎหมายมาบังคับใช้เรียกว่า “พระราชบัญญัติมรดกจากการสำเร็จการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม (Graduation Legacy for the Environment Act)”

3.2 ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งที่ให้ความสำคัญกับป่าไม้ การบริหารจัดการป่าไม้ของประเทศญี่ปุ่นมาจากหลักปรัชญาที่ว่า “ป่าไม้มีอยู่เพื่อประชาชน” อันหมายถึงชุมชน ท้องถิ่นถือเป็นผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในผืนป่าที่รัฐเป็นผู้ครอบครอง และกำหนดให้ชุมชนในแต่ละแห่งเป็นผู้ดูแลโดยเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย นอกจากนั้นกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นยังได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนป่าไม้ขึ้นในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการ จะเห็นได้ว่าประเทศญี่ปุ่นส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ร่วมกับป่าและดำรงชีพด้วยการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างถูกต้อง จึงทำให้

ประเทศญี่ปุ่นมีพื้นที่ป่าไม้มากกว่าร้อยละ 65 ของพื้นที่ (Tomas Lundmark et al., 2014) และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี สะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งระหว่างรัฐกับชุมชนในการปกป้อง ดูแลรักษาผืนป่าให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

3.3 สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความโดดเด่นอย่างมากในการวางแผนเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม โดยการวางยุทธศาสตร์หรือภาพอนาคตของประเทศว่า สิงคโปร์จะเป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในเอเชีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ออกกฎหมายที่มีเนื้อหาเพื่อการดูแลรักษาพื้นที่ป่าในเมือง คือ “พระราชบัญญัติสวนสาธารณะและต้นไม้ (Parks and Trees Act (Chapter 216))” เพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าในเมืองของสิงคโปร์อย่างยั่งยืน หลักกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองต้นไม้ในเมืองของพระราชบัญญัติสวนสาธารณะและต้นไม้ (Parks and Trees (Chapter 216)) เป็นกฎหมายที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการปลูก การบำรุงรักษา และการอนุรักษ์ต้นไม้และพืชพันธุ์ต่าง ๆ ภายในอุทยานแห่งชาติ เขตอนุรักษ์ธรรมชาติ พื้นที่อนุรักษ์ต้นไม้ แนวกันชนสีเขียวบนถนนมรดกโลก และพื้นที่อื่น ๆ ตามที่ระบุไว้โดยเฉพาะ ซึ่งในตัวบทกฎหมายมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการคุ้มครองต้นไม้ในเมืองหลายมาตรา จะเห็นได้ว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้มีกฎหมายออกมาควบคุมต้นไม้ในที่ดินสาธารณะต่าง ๆ หากประเทศไทยได้นำมาปรับใช้จะสามารถแก้ไขปัญหาไม้หวงห้ามที่ขึ้นในที่ดินสาธารณะได้อย่างถูกต้องและครอบคลุมมากขึ้น

3.4 สาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีสภาพพื้นที่เป็นเกาะแก่งมากกว่า 17,000 เกาะพื้นที่เต็มไปด้วยป่าฝน ป่าดงดิบ พืชพันธุ์และสัตว์นานาชนิด จึงเป็นสาเหตุให้มีการลักลอบนำทรัพยากรจากผืนป่าออกมาขายผ่านตลาดมืด รัฐบาลอินโดนีเซียรวมถึงหน่วยงานปกป้องอนุรักษ์ผืนป่าต่างทำงานปกป้องผืนป่าอย่างต่อเนื่อง แต่เพราะพื้นที่ประเทศกว้างใหญ่จึงยากต่อการควบคุม ตรวจตราได้ทั่วถึง จึงทำให้มีแนวคิดในการนำเทคโนโลยีมาช่วยทำงานแทนมนุษย์ รัฐบาลอินโดนีเซียแก้ปัญหาการลักลอบค้าของป่าผิดกฎหมายโดยอาศัยเทคโนโลยีมีการสร้างแอปพลิเคชัน “WildScan” ผ่านโทรศัพท์มือถือ เพื่อช่วยตรวจสอบแหล่งที่มาของทรัพยากรธรรมชาติจากผืนป่าในอินโดนีเซียแทบทั้งหมด การทำงานของแอปพลิเคชัน “WildScan” จะรวบรวมข้อมูลด้านชีวภาพของพืชพันธุ์และสัตว์นานาชนิดเกือบทั่วโลกราว 25,000-30,000 สายพันธุ์ เพื่อตรวจสอบเปรียบเทียบหลักฐานผ่านระบบบาร์โค้ด เพื่อตรวจพิสูจน์หาเส้นทางการนำพาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ว่ามาจากแหล่งใด ข้อมูลพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ในแอปพลิเคชันดังกล่าวถูกบรรจุรวบรวมไว้อย่างหลากหลาย ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้พิทักษ์ป่าทำงานได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ทั้งยังยากที่ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกจับกุมจะแก้ต่าง หรือปฏิเสธความผิดจากหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เจ้าหน้าที่นำไปตรวจพิสูจน์ หากประเทศไทยได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการควบคุมป่าไม้จะส่งผลให้การลักลอบตัดไม้ลดลง และสามารถลดข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชนให้ลดน้อยลงได้อีกทางหนึ่ง

4. ปัญหาการครอบครองไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะ การครอบครองของวัด การครอบครองโดยมูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อม การปลูกในที่เอกสารสิทธิ์กรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ปลูกตามพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 มาตรา 7 ที่กำหนดให้สามารถปลูกไม้หวงห้ามได้ในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ ภาพรวมหลังจากแก้พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ยกเลิกมาตรา 7 เพื่ออนุญาตการปลูกไม้หวงห้าม การครอบครอง การนำเคลื่อนที่ และส่งเสริมการค้า ได้ทำให้ประชาชนจำนวนมากสนใจและจูงใจให้ปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้น สะท้อนจากตัวเลขการขอรับกล้าไม้เพื่อไปปลูกในที่ดินกรรมสิทธิ์จำนวนมาก อย่างไรก็ตามพบว่าบางส่วนยังไม่เข้าใจ และมีความพยายามตัดไม้หวงห้ามขนาดใหญ่ เช่น ยาง ประดู่ ตะเคียน ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ที่ดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และที่ดินสาธารณะ เช่น วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ เป็นต้น เนื่องจากมีพ่อค้ารับซื้อเพื่อขายต่อ แม้กระบวนการดังกล่าวจะถูกต้องตามกฎหมาย แต่การตัดไม้ที่ขึ้นตามพื้นที่เหล่านี้ยังคงต้องได้รับอนุญาตจากผู้ที่เกี่ยวข้อง การกำหนดพื้นที่ปลูกตามมาตรา 7 นี้จึงก่อให้เกิดปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ปลูกและกรรมสิทธิ์ในไม้หวงห้ามว่า หากปลูกแล้วที่ดินที่ปลูกนั้นผู้ปลูกมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและไม้หวงห้ามที่ปลูกหรือไม่ ปลูกแล้วจะสามารถตัดขายได้หรือไม่ ประเด็นปัญหาตามกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่า พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ไม่เปิดกว้าง ไม่ส่งเสริมการปลูกเชิงอนุรักษ์ เนื่องจากปัจจุบันมีเกษตรกรอีกมากที่ทำกินในที่ดินที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ ปัญหาเหล่านี้จะหมดไปหากพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ไม่จำกัดพื้นที่ในการปลูกและสามารถให้ปลูกได้ในทุกพื้นที่ แต่มุ่งเน้นควบคุมการขึ้นทะเบียนขออนุญาตปลูก และมีมาตรการควบคุมการตัดไม้หวงห้ามที่เข้มแข็ง รัดกุมจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเชิงอนุรักษ์ให้กับประเทศ รัฐต้องสร้างแรงจูงใจและมีระบบการขึ้นทะเบียนต้นไม้พร้อมระบุพิกัดให้ชัดเจน จะทำให้สามารถพิสูจน์ได้ว่าไม้ที่ตัดมาจากที่ดินที่ขออนุญาตปลูกเท่านั้น มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้จัดการทรัพยากรของตนเอง และให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการไม้ทุกขั้นตอนได้เริ่มตั้งแต่ปลูก ตัด แปรรูป และมีวิสาหกิจโรงเลื่อยของชุมชน เป็นต้น

4.1 ปัญหาการตัดไม้หวงห้ามที่ปลูกในที่ดินสาธารณะ การครอบครองของวัด การครอบครองโดยมูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อม

การตัดต้นไม้ไม่ว่าจะในพื้นที่ที่มีกรรมสิทธิ์หรือพื้นที่ดินสาธารณะล้วนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมากในหลายประเทศ ประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมการตัดไม้หวงห้ามอย่างชัดเจน เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ที่ใช้มากว่า 70 ปี แต่ยังมีปัญหาหลายประการที่เกิดคำถามว่า ทำไมปลูกต้นไม้มีค่าในพื้นที่กรรมสิทธิ์ของตนเองแล้วยังไม่สามารถตัดได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ห้ามไว้ หากฝ่าฝืนตัดโดยพลการจะมีความผิด ดังนั้นจึงเกิดปัญหาการลักลอบไปตัดไม้มีค่าในพื้นที่หวงห้ามแทน จึงมีการแก้ไขกฎหมายป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ขึ้นเพื่อให้สามารถตัดไม้ในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ได้ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง เนื่องจาก

ปัญหาการตัดไม้ในที่ดินสาธารณะต่าง ๆ ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายควบคุม ดูแลอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งปัญหาส่วนใหญ่พบการลักลอบตัดต้นไม้ในที่ดินสาธารณประโยชน์ และอ้างเป็นที่ดินกรรมสิทธิ์เพื่อเข้าสู่กระบวนการรับรองตามกฎหมาย อีกทั้งยังพบปัญหาอีกมากในกรณีที่ตัดไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะหรือที่ดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงที่วัดและที่ธรณีสงฆ์ โดยในปัจจุบันพบว่ามีวัดหลายแห่งยื่นขออนุญาตตัดไม้หวงห้ามขายเชิงพาณิชย์ เนื่องจากที่วัดเป็นที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์และวัดเป็นนิติบุคคลที่สามารถทำได้ แต่บางแห่งกรรมการวัดและชาวบ้านที่อาศัยอยู่ไม่เห็นด้วยที่วัดตัดไม้หวงห้ามที่ปลูกอยู่คู่กับวัดมานานนับร้อยปีขาย จึงมีการเข้าร้องเรียนและดำเนินคดีในหลายพื้นที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวลโดยเฉพาะในพื้นที่วัดเก่าแก่ที่มีต้นไม้ใหญ่เสี่ยงตกเป็นที่หมายตาของผู้หวังประโยชน์จากเนื้อไม้และจากนายทุนที่แฝงตัวในคราบพระหรือกรรมการวัด แม้วัดบางแห่งมีเอกสารสิทธิ์ถูกต้องและได้รับอนุญาตตัดไม้จากเจ้าอาวาส กรรมการวัด และชาวบ้านในชุมชนแล้วก็ตาม หากพบว่าเป็นต้นไม้ใหญ่ที่ปลูกกันมาดั้งเดิมถือเป็นไม้ของส่วนรวม ถ้าจะต้องตัดเพื่อใช้ประโยชน์ในวัดหรือตัดเพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นก็สามารถทำได้ แต่ต้องไม่ใช่เพื่อการค้า ไม้เหล่านี้ควรอนุรักษ์ เก็บรักษาไว้ ประเด็นเหล่านี้พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้ครอบคลุมและเป็นกรณีเร่งด่วนก่อนที่ไม้มีค่าที่มีอายุยาวนานจะหมดไป การให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปลูก การตัด และการใช้ประโยชน์ควรให้ประชาชนในชุมชนลงมติเห็นชอบในการตัดไม้หวงห้ามที่ขึ้นหรือปลูกในที่ดินของวัด เนื่องจากวัดเป็นสถานที่ที่ประชาชนในชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลไม้และการตัดไม้จะสามารถช่วยอนุรักษ์ไม้ได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังจะช่วยลดปัญหาข้อขัดแย้งของคนในชุมชนได้อีกด้วย

กรณีการตัดไม้หวงห้ามหรือปลูกไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะต่าง ๆ ซึ่งพบเห็นโดยทั่วไป เช่น การปลูกไม้สักบริเวณริมทางหลวงต่าง ๆ พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ก็ไม่ได้มีบทบัญญัติให้อำนาจหน่วยงานใดเข้ามาควบคุมดูแล หากมีการลักลอบตัดไม้แล้วนำมาสวมสิทธิเพื่อจำหน่ายโดยถูกกฎหมาย หน่วยงานใดที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบสอดส่องดูแลไม้หวงห้ามนั้น ซึ่งจะเป็นการยากต่อการควบคุมหากไม่มีบทบัญญัติกฎหมายเข้ามาควบคุมการปลูกและตัดไม้หวงห้ามในบริเวณพื้นที่เหล่านี้ แม้ว่ากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้เคยมีข้อหารือในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึงขออนุญาตทำไม้ยางในเขตทางสาธารณะและจะขอนำไม้ยางไปใช้ในกิจการสาธารณประโยชน์ แต่ยังไม่เป็นที่ยุติว่าหน่วยงานใดมีอำนาจเข้ามาควบคุมดูแล ซึ่งควรกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะ แม้ว่ากรมป่าไม้จะมีระเบียบให้ขออนุญาตตัดได้ (กรมป่าไม้, 2559) แต่ก็ยังจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงมหาดไทยก่อน จากข้อหารือดังกล่าวยังไม่มีกฎหมายควบคุมให้อำนาจหน่วยงานใดเป็นที่ชัดเจน เพียงแต่มีการวิเคราะห์เป็นรายกรณีไปจึงทำให้เกิดช่องว่างในการควบคุมดูแลต้นไม้หวงห้ามที่ปลูกตามทางสาธารณะ มีการลักลอบตัดโดยไม่มีหน่วยงานเข้ามาคุ้มครอง

ดูแล กฎหมายป่าไม้มีใจความสำคัญในประเด็นหลัก คือ การหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า และคุ้มครองการนำไม้หวงห้ามที่อยู่ในพื้นที่ของรัฐ หรือพื้นที่ป่าตามกฎหมายมาสวมเป็นไม้ที่อยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์ ดังนั้นการแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ควรเปิดกว้างและควรกำหนดให้ไม้หวงห้ามที่อยู่ในที่วัดหรือที่ดินสาธารณะมีลักษณะเป็นป่าชุมชน กำหนดให้มีหน่วยงานรัฐเข้ามาควบคุมดูแล โดยเป็นไม้หวงห้ามที่ได้รับการจัดการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นไม้หวงห้ามที่ประชาชนเข้าไปใช้สอยตามวิถีชีวิตของคนทุกคนในชุมชนนั้น ทั้งเรื่องการทำมาหากิน และอำนาจ กฎระเบียบในชุมชน โดยขึ้นอยู่กับลักษณะภูมินิเวศ และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในท้องถิ่น ชุมชนช่วยกันสอดส่องดูแล จึงจะสามารถป้องกันการลักลอบตัดไม้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและได้รับประโยชน์จากไม้หวงห้ามอย่างทั่วถึง

5. ปัญหาการสวมสิทธิไม้ที่ตัดจากป่าและที่ดินสาธารณะ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้หวงห้ามในป่ามาสวมสิทธิไม้ที่ปลูกในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ แล้วลักลอบนำออกไปจำหน่ายโดยถูกกฎหมาย แม้กรมป่าไม้จะมีวิธีการตรวจสอบและบทลงโทษที่เข้มแข็ง แต่ก็ยังพบการกระทำผิดอยู่บ่อยครั้งส่งผลให้การแก้ปัญหาการลักลอบตัดไม้จากป่ามาสวมสิทธิไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ยังไม่ครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติในการออกใบอนุญาตต่าง ๆ การปลูก หรือการตัดยังพบช่องว่างที่ทำให้มีช่องทางในการทุจริต และควรแก้ไขกฎหมายป่าไม้อื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งระบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อป้องกันปัญหาการลักลอบตัดไม้หวงห้ามจากป่าและที่ดินสาธารณะมาสวมสิทธิ นอกจากปัญหาข้อกฎหมายแล้วยังมีปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม้หวงห้ามเป็นไม้ที่มีมูลค่าสูง เป็นที่สนใจของกลุ่มนายทุนค้าไม้ และเมื่อเกิดคดีความจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีเจ้าหน้าที่ที่ทุจริตเข้ามาเกี่ยวข้อง ปัญหาการทุจริตเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขโดยการกำหนดให้มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่เพื่อขจัดปัญหาทุจริตในการตรวจสอบไม้หวงห้าม หากรัฐดำเนินการอย่างเข้มแข็งปัญหาเหล่านี้จะลดลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การแก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 นี้ ถือเป็นอีกพัฒนาการและเป็นก้าวแรกของการส่งเสริมอุตสาหกรรมป่าไม้ในประเทศไทยให้ก้าวหน้าทัดเทียมกับต่างประเทศมากขึ้น หากแต่ควรปรับปรุงให้มีความเปิดกว้าง สามารถเข้าถึงได้โดยเฉพาะพื้นที่ปลูกของประชาชนผู้ครอบครองที่ดินที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ ซึ่งเป็นปัญหาหลักในการปลูกป่าเพิ่มเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าในประเทศไทยโดยแท้จริง เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการปลูกไม้หวงห้ามในที่ดินสาธารณะ มูลนิธิด้านสิ่งแวดล้อม

ให้ชัดเจนมากขึ้น รวมถึงความชัดเจนในเขตพื้นที่พิพาทต่าง ๆ เนื่องจากปัญหาการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ซึ่งควรปรับปรุงกฎหมายป่าไม้ในประเทศไทยให้มีความทันสมัย โดยเฉพาะแนวเขตป่าที่ไม่ได้มีสภาพเป็นป่า ควรมีการกำหนดตรวจสอบพื้นที่เหล่านี้โดยการสำรวจพื้นที่จริงและดำเนินการยกเลิกเขตป่าและดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ให้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เหล่านั้น เพื่อเพิ่มโอกาสให้ประชาชนได้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ตนทำกิน หลังจากออกเอกสารสิทธิ์ให้แล้วอาจมีข้อกำหนดห้ามโอนหรือกำหนดให้ปลูกป่าทดแทน และสนับสนุนการส่งออกไม้หวงห้ามให้แก่ประชาชนผู้ปลูกไม้หวงห้ามเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปลูกมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีที่ทำกินได้มากขึ้นอีกด้วย จากปัญหาดังกล่าวนี้สามารถนำแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศญี่ปุ่นตามหลักปรัชญาที่ว่า “ป่าไม้มีอยู่เพื่อประชาชน” มาปรับใช้โดยการให้ชุมชนท้องถิ่นมีกรรมสิทธิ์ในผืนป่าที่รัฐเป็นผู้ครองครองโดยออกกฎหมายมาควบคุมซึ่งจะส่งผลดีแก่ชุมชนทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากป่าไม้อย่างแท้จริง

3. การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทยสามารถนำแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการป่าไม้ของต่างประเทศมาปรับใช้ได้ เช่น การนำเทคโนโลยีมาช่วยตรวจสอบควบคุมดังเช่นสาธารณะรัฐอินโดนีเซีย เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายและมีพื้นที่กว้างใหญ่ยากต่อการควบคุม การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการกำกับการลักลอบตัดไม้จะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ไม่ควรจำกัดเพียงภาครัฐหรือภาคเอกชนบางรายเท่านั้น ควรจะสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหนป่าไม้ ด้วยการผลักดันนโยบายป่าชุมชน เพื่อให้ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงได้ตระหนักรู้ ดูแล รักษา อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงชุมชนได้ตามสมควร รัฐบาลจึงควรออกเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้ เนื่องจากสังคมชนบทไทยล้วนอาศัยพึ่งพาป่าเพื่อปัจจัยในการดำรงชีวิต ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการผลักดันกฎหมายป่าชุมชนควบคู่กับการส่งเสริมการปลูกไม้หวงห้ามในเชิงการค้าจะสามารถสร้างรายได้แก่ชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม หากรัฐมีการวางแผนและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับป่าไม้ทั้งระบบให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและที่สำคัญยิ่ง คือ เพิ่มความสามารถให้กับชุมชนในการเรียนรู้การอยู่อย่างสมดุลกับธรรมชาติและดำรงชีพได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยเห็นว่า ป่าชุมชนในเชิงเศรษฐกิจเป็นทางเลือกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยการจัดการร่วมกันของชุมชนที่มีวิถีปฏิบัติเป็นระบบเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนและมอบอำนาจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการ ป้องกัน และเก็บผลประโยชน์จากป่าไม้ภายใต้ระบบการจัดการที่ยั่งยืน หากมีแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมโดยการดำเนินการออกกฎหมายควบคุมการปลูกไม้หวงห้าม โดยใช้นโยบายและกฎหมายป่าชุมชนมาเป็นแนวทางในการควบคุม กำกับ ดูแลจะสามารถลดปัญหาการลักลอบตัดไม้หวงห้ามเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมายได้ การให้กรรมสิทธิ์ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการไม้หวงห้ามอย่างอิสระและสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการดังเช่นประเทศญี่ปุ่นที่ให้ชุมชนจัดการป่าไม้ได้อย่างเสรี การร่วม

รับผิดชอบและตัดสินใจ จุดประสงค์และเป้าหมายต้องสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ การลงประชามติของชุมชนในการอนุญาตตัดไม้หวงห้ามจะเป็นวิธีที่ทำให้ชุมชนได้ประโยชน์จากป่าไม้หรือไม้หวงห้ามที่ปลูก และยังเป็นการสงวนรักษารักษาสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนทางอ้อมอีกด้วย

4. การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 กำหนดอำนาจหน้าที่หน่วยงานของรัฐเข้ามาตรวจสอบและออกใบอนุญาตตัดไม้ให้แก่ประชาชนผู้ปลูกไม้หวงห้าม การกำหนดให้มีการขออนุญาตตัดไม้และออกใบอนุญาตให้ตัดไม้จะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ลดการลักลอบตัดไม้จากป่าหรือที่ดินสาธารณะมาสวมสิทธิไม้ที่ปลูกในที่ดินกรรมสิทธิ์ได้อีกทางหนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562 ควรกำหนดให้มีหน่วยของรัฐรับผิดชอบตรวจสอบและขึ้นทะเบียนไม้หวงห้ามที่ปลูกในที่ดินสาธารณะต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 และควรมีการแก้ไขให้ทันสมัยและเหมาะกับสภาพพื้นที่ประเทศไทยในปัจจุบันและพิจารณาแก้ไขกฎหมายป่าไม้ที่เกี่ยวข้องทั้งระบบเพื่อให้กฎหมายป่าไม้ทุกฉบับมีความชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ควรศึกษาวิจัยพฤติกรรมการอนุรักษ์พื้นที่ป่าของชุมชน เพื่อให้มีการออกกฎหมายควบคุมที่เหมาะสมโดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยกำกับดูแล

3. ควรศึกษาวิจัยเพื่อให้มีการพิจารณาออกกฎหมายควบคุม ดูแล ต้นไม้ในที่ดินสาธารณะ การปลูกไม้ในเมือง โดยให้มีหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามากำกับดูแลโดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

กรมป่าไม้ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 2 (เชียงราย). (2559). **การขึ้นทะเบียนที่ดินสวนป่า.** ค้นเมื่อวันที่18 กุมภาพันธ์ 2559, จาก http://www.forest.go.th/chiangrai_2/index.php?option=com_content&view=artic%20le&id=314&Itemid=422&lang=th

เนติ คงเทพ และ นันทชัย รักษ์จินดา. (2562). **คำอธิบายพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 (แก้ไขฉบับที่ 8 พ.ศ.2562 ราชกิจจานุเบกษา 16 เมษายน 2562 เล่มที่ 136 ตอนที่ 50 ก)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ม.ป.ท.: สุเนติ คงเทพ.

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484. ค้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2563, จาก https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=389352&ext=pdf

ราชกิจจานุเบกษา. (2562). **พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พุทธศักราช 2562.** เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก วันที่ 16 เมษายน 2562 หน้า 106-110.

วนิดา พรไพบูลย์. (2555). **คำอธิบายกฎหมายที่ดินป่าไม้ เอกสารสิทธิในที่ดิน และการตรวจพิสูจน์สิทธิในที่ดิน: พร้อมด้วยคำพิพากษาศาลฎีกา และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา.** พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: อินเตอร์บุ๊ค.

Tomas Lundmark et al. (2014). *Potential Roles of Swedish Forestry in the Context of Climate Change Mitigation***. Forests,** 5(4): 557-578.

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

Lifelong Learning Skills for Children in Foster Homes

พิมพ์พัฐช์ โกมลารชุน
นิสิต ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: loukplapa@hotmail.com
วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา
อาจารย์ ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: wirathep.p@chula.ac.th
ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล
อาจารย์ ภาควิชาหูหนวกศึกษา วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
E-mail: teerasak.sri@mahidol.ac.th
Pimrat Komalarachun
Student, Department of Lifelong Education,
Faculty of Education, Chulalongkorn University
Wirathep Pathumcharoenwattana
Lecturer, Department of Lifelong Education,
Faculty of Education, Chulalongkorn University
Teerasak Srisurakul
Lecturer, Department of Deaf Studies,
Ratchasuda College, Mahidol University

(Received: October 19, 2021; Revised: November 8, 2021; Accepted: November 13, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ ในการเตรียมความพร้อมเพื่อกลับคืนสู่สังคม การศึกษาเป็นวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์และประสบความสำเร็จในชีวิตเมื่อออกจากสถานสงเคราะห์ไปใช้ชีวิตในสังคม จำนวน 9 คน และหัวหน้างานของผู้ที่เคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ จำนวน 9 คน และแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากผู้ที่เป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ภาครัฐบาลในปัจจุบันทั่วประเทศทั้งสิ้น 16 แห่ง อายุระหว่าง 15-18 ปี จำนวน 296 คน และเจ้าหน้าที่ในสถาน

สงเคราะห์จำนวน 219 คน ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ ประกอบด้วย ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{x}$=3.62, SD=0.76) ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x}$=3.58 SD=0.83) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ($\bar{x}$=3.55, SD=0.72) ทักษะด้านสุขภาพจิต จัดการกับความเครียด ทักษะความมีเมตตากรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{x}$=3.55, SD=0.76) ทักษะด้านอาชีพ และการจัดการเวลา ($\bar{x}$=3.53, SD=0.75) ทักษะการเขียน ($\bar{x}$=3.51, SD=0.76) ทักษะการอ่าน ($\bar{x}$=3.49, SD=0.79) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันสื่อ ($\bar{x}$=3.44, SD=0.78) ทักษะด้านการเงิน ($\bar{x}$=3.41, SD=0.78) และทักษะการคิดเลขคำนวณ ($\bar{x}$=3.20, SD=0.79)

คำสำคัญ: ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กในสถานสงเคราะห์

Abstract

The objective of this study was to study the lifelong learning skills needed for children in foster homes in preparing children to return to society. This study used mixed methods research. In-depth interviews were used to collect data from 9 people who used to be a child in foster homes and were successful in life when they left for real society, and 9 supervisors from their office. A questionnaire was used to collect data from 296 children aged 15-18 at 16 current government foster homes across the country, and from 219 foster homes staff. The findings indicated that lifelong learning skills needed for children in the foster home include Creativity skills ($\bar{x}$=3.62, SD=0.76), Cross-cultural Understanding cooperation with various networks, and teamwork skills ($\bar{x}$=3.58 SD=0.83), Critical thinking and problem-solving skills ($\bar{x}$=3.55, SD=0.72), Mental health and stress management skills, Compassionate and ethical skills ($\bar{x}$=3.55, SD=0.76), Career and time management skills ($\bar{x}$=3.53, SD=0.75), Writing skill ($\bar{x}$=3.51, SD=0.76), Reading skill ($\bar{x}$=3.49, SD=0.79), Computer Information Communication and media literacy skills ($\bar{x}$=3.44, SD=0.78), Financial skills ($\bar{x}$=3.41, SD=0.78) and Calculation skills ($\bar{x}$=3.20, SD=0.79).

Keywords: lifelong learning skill, lifelong learning, children in foster homes

บทนำ

สิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด เพื่อให้สามารถกำหนดและขับเคลื่อนทิศทางของประเทศให้ก้าวไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต การเตรียมความพร้อมในการวางรากฐานสำหรับเด็กและเยาวชนให้มีทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญในการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ เด็กไทยจำนวนมากที่ถูกทอดทิ้ง เด็กบางคนไม่สามารถกลับไปอาศัยอยู่ที่บ้านของตนได้ ทำให้รัฐบาลต้องจัดสถานที่เพื่อให้การพักพิง เด็กเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นเด็กด้อยโอกาส ซึ่งเข้ามารับการบริการจากสถานสงเคราะห์ (กรมสุขภาพจิต, 2560)

การรับเด็กที่มาอยู่ในสถานสงเคราะห์มาจากหลายสาเหตุ แบ่งได้เป็น 2 ประการสำคัญ คือ ประการที่ 1 เด็กที่ไม่มีพ่อแม่และไม่สามารถติดตามหาพ่อแม่ได้ ได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กพลัดหลง ประการที่ 2 เด็กที่มีพ่อแม่ แต่ไม่สามารถกลับไปอยู่ที่บ้านได้ ได้แก่ เด็กที่พ่อแม่ยังเรียนอยู่ เด็กที่ครอบครัวยากจน เด็กที่ครอบครัวไม่สามารถเลี้ยงดูได้อย่างถูกวิธี เด็กที่เสี่ยงกับการถูกทารุณและใช้ความรุนแรง เด็กที่พ่อแม่ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ เด็กที่พ่อแม่วิกลจริต (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2561) ภาครัฐให้ความสำคัญกับปัญหาเด็กและเยาวชนที่ต้องเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศชาติอีกปัญหาหนึ่ง โดยมีการจัดตั้งสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิการ สถานพัฒนาและฟื้นฟู และสถานเพาะกล้าคุณธรรม รวมทั้งสิ้น 30 แห่งทั่วประเทศ ให้บริการเด็กตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ 24 ปี ซึ่งมีภารกิจหลักแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทต่าง ๆ ของตัวเด็ก ในเบื้องต้นสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนจะรับดูแลเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี อยู่ร่วมกันทั้งเด็กชายและเด็กหญิงแต่จะแยกระหว่างเด็กปกติกับเด็กพิการ เมื่ออายุเกิน 6 ปี เด็กจะถูกส่งไปยังสถานสงเคราะห์เด็กชาย และสถานสงเคราะห์เด็กหญิงโดยแยกเพศกันและจะดูแลเด็กจนถึงอายุ 18 ปี หลังจากนั้นเด็กที่มีความสามารถและความประสงค์ที่จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาก็สามารถอยู่ต่อได้ในสถานสงเคราะห์จนเรียนจบ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2560)

นักการศึกษาต่างประเทศกล่าวถึงการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคปัจจุบัน ไว้อย่างสอดคล้องกันกับการเปลี่ยนแปลง พบว่า ประกอบด้วย 1. ทักษะการสื่อสาร 2. ทักษะการเรียนรู้แบบกำกับตนเอง 3. ทักษะความสามารถในการอ่านและเขียน 4. ทักษะการแสวงหาข้อมูล สืบค้นข้อมูลที่ตนเองถนัด 5. ทักษะการจัดการตนเองและสภาพแวดล้อม จัดการกิจกรรม จัดการเวลา การแก้ปัญหา 6. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และการร่วมมือ 7. ทักษะด้านการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัว คือ การปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ 8. ทักษะด้านสุขภาพจิต 9. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 10. ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ 11. ทักษะการนำเสนอ 12. ทักษะการสร้างความมั่นใจ 13. ทักษะความรู้เบื้องต้นคอมพิวเตอร์ 14. ทักษะด้านการเงิน การจัดการการเงินทั้งใน

เวลาระยะสั้น และระยะยาว 15. ทักษะด้านภาษา 16. ทักษะความเป็นผู้นำ (Cotton, 1998; Smith and Spurling, 1999; European Society of Association Executives, 2007; Dong, 2004; Knapper, 2006; Hanewald, 2012; Crockett, 2018; Borges, 2018) สอดคล้องกับนักการศึกษาไทยพบว่า ประกอบด้วย ทักษะการรู้สารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการจัดการข้อมูล ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดระบุปัญหา การคิดที่เป็นระบบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะการวิจัย ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะปฏิสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์ ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ และการทำงานเป็นทีม ทักษะการชี้นำตนเอง และการสนใจใฝ่รู้ ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการปรับตัวและความแคล่วคล่องว่องไว ทักษะการสะท้อนคิด ทักษะด้านภาษา ทักษะชีวิตและการทำงาน (อาชัญญา รัตนอุบล, 2551, 2562; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557ก, 2557ข; สุบิน ไชยยะและคณะ, 2558) ทั้งนี้ยังไม่มีการศึกษาถึงทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์โดยตรง ซึ่งสถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผังนโยบายงาน ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมพัฒนา สำหรับเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ เพื่อให้กลับเข้าสู่สังคมในอนาคตอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560) เป้าหมายสูงสุดของสถานสงเคราะห์เด็ก คือ เมื่อเด็กในสถานสงเคราะห์ ครบกำหนดที่ต้องออกจากสถานสงเคราะห์ไปสู่สังคมภายนอก ต้องสามารถกลับคืนสู่สังคมอย่างพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระของสังคม และสามารถอยู่ในบริบทสังคมปัจจุบันได้อย่างราบรื่น มีทัศนคติที่ดี มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิต สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไป (สำนักงานกองทุนสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพ, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะประมวลแนวคิดของนักการศึกษา การสัมภาษณ์ผู้ที่เคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์และประสบความสำเร็จในชีวิตภายหลังจากออกมาใช้ชีวิตในสังคมและหัวหน้างาน และการตอบแบบสอบถามของเด็กในที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ในปัจจุบันและเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ ที่เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ในบริบทของสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ในการเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม

วิธีการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ในการเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม โดยศึกษาจากเอกสาร และสื่อ เป็นเอกสาร บทความ งานวิจัยจากสื่อต่าง ๆ ที่อยู่ในระหว่างปี พ.ศ.2542-2562 เพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ที่เคยเป็นเด็กอยู่ในสถานสงเคราะห์และประสบความสำเร็จ และสถานประกอบการที่รับเด็กที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์เข้าทำงาน ขั้นตอนนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยศึกษาทักษะต่าง ๆ ที่เป็นผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อสอบถามเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ในปัจจุบัน ในขอบเขตของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยการลงภาคสนามสถานสงเคราะห์ของรัฐบาลทั่วประเทศทั้งสิ้น 16 แห่ง จาก 30 แห่งทั่วประเทศ เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 15-18 ปี ในปัจจุบัน ขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ควรส่งเสริมให้เด็กในสถานสงเคราะห์ โดยการบูรณาการ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์กับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก โดยนำผลจากสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อถามเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์ที่มีเด็กอายุ 15-18 ปี ขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้ที่เคยเป็นเด็กอยู่ในสถานสงเคราะห์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 คน

1) คัดเลือกจากบุคคลที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็ก และออกจากสถานสงเคราะห์อย่างน้อย 1 ปี ไปใช้ชีวิตในสังคม

2) มีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองได้เข้าทำงานอย่างน้อย 1 ปี และมีการปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามที่สถานประกอบการกำหนด

2. สถานประกอบการที่รับเด็กที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์เข้าทำงาน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 9 คน

1) สถานประกอบการรับบุคลากรที่เคยเป็นเด็กในสถานสงเคราะห์ อย่างน้อย 1 ปี

2) บุคลากรทำงานเป็นประโยชน์ให้กับองค์กร อย่างน้อย 1 ปี

ขั้นตอนที่ 2 การตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เด็กที่เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐบาล ช่วงอายุ 15-18 ปี
2. เด็กจัดอยู่ในเด็กปกติไม่มีความพิการใด ๆ

ขั้นตอนที่ 3 การตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็ก จำนวนทั้งสิ้น 16 คน

1) ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ปกครองในสถานสงเคราะห์เด็กภาครัฐบาลของประเทศไทยที่มีเด็กอายุ 15-18 ปีอาศัยอยู่ ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยทำการวิจัย ทุกแห่งทั่วประเทศไทย

2. ผู้บริหารสถานสงเคราะห์เด็กจำนวนทั้งสิ้น 26 คน

1) ดำรงตำแหน่งผู้บริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานสงเคราะห์เด็กภาครัฐบาล

3. ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จำนวนทั้งสิ้น 50 คน

1) ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์เด็กในตำแหน่งครู หรือผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

2) ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตร กิจกรรม และประเมินผลสถานสงเคราะห์เด็ก

4. บุคลากรในสถานสงเคราะห์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จำนวนทั้งสิ้น 127 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

1) ปฏิบัติงานในสถานสงเคราะห์เด็กในด้านต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ด้านการเรียนการสอนของสถานสงเคราะห์เด็ก

เครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นของเด็กในสถานสงเคราะห์”

ผู้วิจัยได้สร้างแบบวิเคราะห์เอกสารและสื่อ โดยประเด็นการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ศึกษากับวัตถุประสงค์และนิยาม (The Index of Item-Objective Congruence: IOC) และนำผลมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยาม พบว่ามีค่า IOC 0.80-1.00 ซึ่งมากกว่า 0.50 กับแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด ถือว่าสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยได้

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) ครอบคลุมเนื้อหาการสังเคราะห์ในประเด็น ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 แบบสอบถาม “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์” รวมทั้งสิ้น 59 ข้อ

ผู้วิจัยสร้างแบบวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ในการตรวจสอบโดยใช้เกณฑ์ตามขั้นตอนที่ 1 ต่อจากนั้นผู้วิจัยทดลองใช้กับเยาวชนที่เป็นเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์ของเอกชน และมูลนิธิเอกชน จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ ซึ่งพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.99 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ เครื่องมือมีประสิทธิภาพอย่างมากในการนำไปใช้จริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการแปลผลพิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ความกว้างของอันตรภาคชั้น = (คะแนนสูงสุด–คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น = (5-1)/5 = 0.8

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ทำได้ หรือมีสิ่งนั้นน้อยที่สุด

ด้านความเป็นไปได้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความเป็นไปได้มาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความเป็นไปได้ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 แบบสอบถาม “การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก” รวมทั้งสิ้น 36 ข้อ

ผู้วิจัยสร้างแบบวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยใช้เกณฑ์เหมือนกับขั้นตอนที่ 2 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับบุคลากรในสถานสงเคราะห์เด็กของเอกชน และมูลนิธิของเอกชน จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือ ซึ่งพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.98 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เครื่องมือมีประสิทธิภาพอย่างมากในการนำไปใช้จริง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์เช่นเดียวกับตอนที่ 2

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นของเด็กในสถานสงเคราะห์”

ผู้วิจัยนำข้อมูล ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุด มาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction)

สรุปได้ว่า

1. ทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ แบ่งออกได้ทั้งสิ้น 14 ทักษะ คือ 1. ทักษะการอ่าน 2. ทักษะการเขียน 3. ทักษะการคิดเลข คำนวณ 4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา 5. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6. ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ 7. ทักษะการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น 8. ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ 9. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ 10. ทักษะด้านอาชีพ 11. ทักษะความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 12. ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการกับความเครียด 13. ทักษะในการจัดการเวลา 14. ทักษะด้านการเงิน

2. ในบริบทของสถานสงเคราะห์ไทย เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่จะไม่แข็งแกร่งเมื่อออกจากสถานสงเคราะห์สู่สังคมทำให้หลายคนไม่ประสบความสำเร็จ หรือมีวิถีชีวิตที่ถดถอย

3. สภาพปัจจุบันสถานสงเคราะห์ยังไม่มีนโยบายการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 ผลที่ได้จากแบบสอบถาม “ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์” พบว่า

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 คน พบว่า อายุ 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.38 อายุ 16 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.39 อายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.92 และอายุ 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.31

2. ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

ตารางที่ 1 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. ทักษะการอ่าน	3.49	0.79	มาก
2. ทักษะการเขียน	3.51	0.76	มาก
3. ทักษะการคิดเลข คำนวณ	3.20	0.79	ปานกลาง
4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหา	3.55	0.72	มาก
5. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.62	0.76	มาก
6. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์	3.44	0.73	มาก

ตารางที่ 1 ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ (ต่อ)

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	$\bar{x}$	SD	ระดับ
7. ทักษะการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.73	0.94	มาก
8. ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ	3.48	0.76	มาก
9. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร	3.41	0.80	มาก
10. ทักษะด้านอาชีพและทักษะการเรียนรู้	3.58	0.75	มาก
11. ทักษะความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	3.59	0.77	มาก
12. ทักษะด้านสุขภาพจิต และการจัดการกับความเครียด	3.51	0.75	มาก
13. ทักษะในการจัดการเวลา	3.49	0.75	มาก
14. ทักษะด้านการเงิน	3.41	0.78	มาก
รวม	**3.50**	**0.78**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จำเป็นสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.50, SD=0.78) เมื่อพิจารณารายทักษะและเรียงลำดับทักษะที่มีความสำคัญต้องส่งเสริม พบว่า

1. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้มาใหม่กับความรู้เดิม เกิดความคิดสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ และสามารถสร้างสรรค์ผลงาน สามารถยอมรับสิ่งใหม่ ๆ และเสนอความคิดที่ต่อยอดความรู้เดิม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.62, SD=0.76)

2. ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม คือ มีจิตใจเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรมในการปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างในชีวิตอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.59, SD=0.77)

3. ทักษะด้านอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ คือ สามารถประกอบอาชีพ แสวงหาทักษะต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพ นำตนเอง และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยการใฝ่หาความรู้อย่างสม่ำเสมอ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.58, SD=0.75)

4. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา คือ สามารถใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาคิดแนวทางการแก้ปัญหาได้หลายแนวทาง ทราบถึงต้นเหตุของปัญหา และคิดถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไป คะแนนเฉลี่ยรวม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.55, SD=0.72)

5. ทักษะการเขียน คือ การใช้ภาษาอย่างเหมาะสมเชิงบวก สื่อสารลำดับความให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย คะแนนเฉลี่ยรวม อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.51, SD=0.76)

6. ทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการกับความเครียด คือ อธิบายอารมณ์ของตนเองและแสดงความรู้สึกในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกใน

สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เลือกกิจกรรมที่ทำให้ตนเองผ่อนคลายมีความสุขอย่างเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.51, SD=0.75)

7. ทักษะการอ่าน คือ อ่านได้เร็ว โดยจับใจความ และสรุปความรู้ที่อ่านได้ และสามารถอธิบายผู้อื่นได้เพื่อการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.49, SD=0.79)

8. ทักษะในการจัดการเวลา คือ สามารถวางแผนเรื่องเวลากับงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้เสร็จตามเวลาที่วางไว้ การปรับตัวให้มีความคล่องแคล่ว ว่องไว ในบริบทต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.49, SD=0.75)

9. การร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เครือข่ายอื่น ๆ สามารถ สร้างความเข้าใจอันดีให้ตรงกัน และร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างสรรค์ในด้านบวก ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และรักษาหน้าที่อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.48, SD=0.94)

10. ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ คือ สามารถสื่อสารได้ทั้งการพูดและเขียน สามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตอบคำถามกับผู้อื่น นำเสนอสิ่งต่าง ๆ โดยสามารถถ่ายทอดข้อมูลให้เข้าใจง่าย รู้เท่าทันสื่อ ไม่ถูกหลอก และใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.48, SD=0.76)

11. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ คือ การรู้จักปรับตัว การยอมรับในวัฒนธรรมอื่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างทางความเชื่อและวัฒนธรรม เรียนรู้จากความคิดต่างจากตน ยอมรับ และให้เกียรติประนีประนอม นำมาปรับผสมผสานเพื่อให้เกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.44, SD=0.73)

12. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อการสืบค้นข้อมูล การทำงาน และการสื่อสารได้อย่างเป็นประโยชน์ ถูกต้องเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.41, SD=0.80)

13. ทักษะด้านการเงิน คือ การสามารถวางแผนการจัดการเงินทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{x}$=3.41, SD=0.78)

14. ทักษะการคิดเลข คำนวณ คือสามารถคิดเลขที่ได้คำตอบถูกต้อง นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.20, SD=0.79)

ตอนที่ 3 ผลที่ได้จากแบบสอบถาม “การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก” ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ควรส่งเสริมให้เด็กในสถานสงเคราะห์ พบว่า

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 219 คน พบว่า ตำแหน่งผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 7.31 ตำแหน่งผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 11.87 ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.83 ตำแหน่งบุคลากรอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 57.99

2. ผลวิเคราะห์การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก

ตารางที่ 2 การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก

ผลที่ได้	ตัวบ่งชี้	หมายเหตุ
1. ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1. ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ 2. เชื่อมโยงผสมผสานความรู้ใหม่กับความรู้เดิม 3. พร้อมนำสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้เรียนรู้มาสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์กับชีวิต	
2. ทักษะความเข้าในต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น	1. เข้าใจในความแตกต่างและความเชื่อของผู้อื่น 2. สร้างความประนีประนอมในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างนุ่มนวล 3. รู้จักปรับตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่น และให้เกียรติในความแตกต่าง แสดงพฤติกรรมเชิงบวก 4. เรียนรู้ในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย และทำให้เสร็จตรงเวลา 5. นำสิ่งที่แตกต่างมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์	นำทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์มารวมกับทักษะการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกันผู้อื่น
3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา	1. รู้เหตุของปัญหา 2. เลือกใช้ข้อมูลที่จริงและถูกต้องที่สุด 3. คิดหลายด้าน 4. คาดคะเนว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต 5. นำความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมในการแก้ปัญหา	
4. ทักษะด้านสุขภาพจิต และการจัดการกับความเครียด มีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	1. รับรู้อารมณ์ตนเอง 2. แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม แก้ปัญหาโดยนึกถึงใจเขาใจเรา 3. หากิจกรรมที่มีประโยชน์เพื่อผ่อนคลายอารมณ์ 4. คิดบวก 5. มีจิตสาธารณะ 6. ทำกิจกรรมทุกอย่างด้วยความระวังไม่ให้กระทบผู้อื่น	นำทักษะความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม รวมกับทักษะด้านสุขภาพจิตและการจัดการกับความเครียด

ตารางที่ 2 การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก (ต่อ)

ผลที่ได้	ตัวบ่งชี้	หมายเหตุ
5. ทักษะด้านอาชีพ การเรียนรู้และการจัดการเวลา	1. เรียนรู้แบบนำตนเอง 2. พยายามพัฒนาตนเองให้เก่งขึ้น 3. เมื่อเกิดปัญหาไม่ย่อท้อและสู้ต่อ 4. วางแผนเวลาระยะสั้น และวางแผนเวลาระยะยาว 5. ทำงานเสร็จตามกำหนด 6. จัดการตนเองได้เมื่อมีเวลาจำกัด	นำทักษะด้านอาชีพและทักษะการเรียนรู้มารวมกับทักษะในการจัดการเวลา
6. ทักษะการเขียน	1. สื่อสารโดยการเขียนให้ผู้อื่นเข้าใจได้ 2. เรียบเรียงใจความเป็นลำดับเข้าใจง่าย 3. ใช้ภาษาเขียนอย่างถูกต้องเหมาะสม 4. ใช้ภาษาเขียนในเชิงบวก 5. ใช้การเขียนในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม	
7. ทักษะการอ่าน	1. อ่านเร็ว และได้ใจความ ครบถ้วน 2. เข้าใจและสรุปสิ่งที่อ่าน 3. สามารถอธิบายสิ่งที่อ่านกับผู้อื่นได้เข้าใจ 4. สามารถแสวงหาความรู้รอบตัวจากการอ่าน	
8. ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศคอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันสื่อ	1. ใช้วิธีต่าง ๆ ในการอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจ 2. การสื่อสารให้เข้าใจง่าย 3. เลือกรับข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ 4. นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการสื่อสารอย่างเหมาะสม 5. สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน 6. สืบค้นข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์และสื่อสารกับคนไม่รู้จักเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ 7. ใช้ช่องทางคอมพิวเตอร์โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น	นำทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อมารวมกับทักษะด้านคอมพิวเตอร์
9. ทักษะด้านการเงิน	1. วางแผนการเงินระยะสั้น 2. วางแผนการเงินระยะยาว 3. แบ่งเงินไว้สำหรับการเรียนรู้	

ตารางที่ 2 การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก (ต่อ)

ผลที่ได้	ตัวบ่งชี้	หมายเหตุ
10. ทักษะการคิดเลข คำนวณ	1. คิดเลขได้รวดเร็ว 2. คิดเลขได้ผลลัพธ์ถูกต้อง 3. เลือกวิธีการคิดคำนวณอย่างเหมาะสม 4. นำการคิดคำนวณไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่	

จากตารางที่ 3 พบว่า การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานสงเคราะห์เด็ก มีผลที่ได้จำนวน 10 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ 2) ทักษะความเข้าในต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 4) ทักษะด้านสุขภาพจิต และการจัดการกับความเครียด มีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ 5) ทักษะด้านอาชีพ การเรียนรู้ และการจัดการเวลา ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ 6) ทักษะการเขียน ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ 7) ทักษะการอ่าน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ 8) ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันสื่อ ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ 9) ทักษะด้านการเงิน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ 10) ทักษะการคิดเลข คำนวณ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์ ประเด็นสำคัญที่พบจากการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็กในสถานสงเคราะห์จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 24 ปี ถึงแม้ว่าจะมีการจัดโดยมุ่งเน้นเพื่อสร้างทักษะชีวิตตามช่วงวัย ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยยึดหลักของพัฒนาการในช่วงอายุต่าง ๆ แต่ก็ยังพบปัญหาเด็กหลายคนขาดการได้รับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันในด้านต่าง ๆ เมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป และไม่สามารถกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีอายุ 15-18 ปี ที่ต้องมีการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเร่งด่วนเพื่อให้สามารถกลับเข้าไปอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพและไม่เป็นภาระของสังคม สอดคล้องกับ สุริยเดว ทรีปาตี (2559) ระบุว่ากลุ่มวัยรุ่นตอนกลาง คือ อายุ 15-18 ปี เป็นช่วงเวลาที่จะต้องส่งเสริมให้ค้นหาความเป็นตัวเอง และการเอาชนะความรู้สึกแบบเด็ก ๆ ที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ดังนั้นในการส่งเสริมทักษะต่าง ๆ ความมุ่งเน้นไปที่การฝึกฝนอาชีพ การรู้จักตนเอง และการตัดสินใจที่จะเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับตนเอง

2. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเด็กในสถานสงเคราะห์เพื่อเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม ผลการศึกษาทักษะที่ต้องการได้รับการส่งเสริมเร่งด่วน 3 อันดับแรก คือ 1. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2. ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ และการร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่น 3. ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมนี้ อยู่ยอดสุดเป็นหัวใจของทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ ดังต่อไปนี้ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา ซึ่งหมายถึงการคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสื่อสาร และความร่วมมือ ซึ่งหมายถึงการสื่อสารอย่างซับซ้อน และด้านความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งหมายถึง การประยุกต์ใช้จินตนาการและการประดิษฐ์ นอกจากนี้ พิชญา ดีมี และ เอื้อมพร หลินเจริญ (2560) พบว่า ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มี 3 ด้าน คือ ด้านการสร้างสรรค์ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และด้านการสื่อสารและการร่วมมือกับผู้อื่น

นอกเหนือจากทักษะที่ต้องส่งเสริม 3 อันดับแรก จากผลการศึกษาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ควรมีการส่งเสริมให้เด็กในสถานสงเคราะห์ในลำดับต่อไป คือ 4. ทักษะด้านสุขภาพจิต การจัดการกับความเครียด มีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 5. ทักษะด้านอาชีพการเรียนรู้ และการจัดการเวลา 6. ทักษะการเขียน 7. ทักษะการอ่าน 8. ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันสื่อ 9. ทักษะด้านการเงิน และ 10. ทักษะการคิดเลข คำนวณ สอดคล้องกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2551) กล่าวว่า ทักษะการเรียนรู้ เพื่อการเท่าทันในกระแสของสังคมสารสนเทศ 4 ลักษณะคือ ทักษะการรู้สารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ การคิดระบุปัญหา การคิดที่เป็นระบบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทักษะปฏิสัมพันธ์ การร่วมมือ และการชี้นำตนเอง และทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ สุบิน ไชยยะ และคณะ (2558) กล่าวว่า ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 3 ทักษะหลัก 10 ทักษะย่อย คือ 1. ทักษะการคิด (Thinking Skills) ซึ่งประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะการคิดแก้ปัญหา 2. ทักษะการเรียนรู้ (Learning skills) ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย คือ ทักษะการเรียนรู้สารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ทักษะการทำงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการวิจัย 3. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ทักษะย่อย คือ ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านการสื่อสาร นอกจากนี้ เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ (2559) พบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ควรมีการส่งเสริมทักษะที่มีค่าสูงสุด 3 อันดับแรก อย่างไรเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของเด็กในสถานสงเคราะห์กลับสู่สังคม โดยสามารถอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข และไม่เป็นภาระของสังคม

2. ควรมีการส่งเสริมทักษะที่มีค่าต่ำสุดอย่างไร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพกับเด็กในสถานสงเคราะห์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาเปรียบเทียบกับเด็กจากสถานสงเคราะห์เอกชน หรือจากสังกัดมูลนิธิต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่ามีส่วนเหมือน และส่วนแตกต่างอย่างไร เพราะอะไร เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กกลับสู่สังคม

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2560). **รายงานการประเมินผลการดำเนินงานของกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ตามแผนปฏิบัติราชการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2560.** กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

_____. (2561). **สถิติข้อมูลและสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนประจำปี 2561.** กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

กองทุนสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพ. (2561). **รายงานประจำปี 2561 สสส.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพ.

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2560). **รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต 2560.** กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช แลคณะ. (2559). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา.* **วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้,** 3(2): 208-222.

พิชญา ดีมี และ เอื้อมพร หลินเจริญ. (2560). *การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียนตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.* **วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร,** 10(2): 139-151.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557ก). **ครูในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

_____. (2557ข). **เพื่อความเป็นผู้นำของการครุศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สุบิน ไชยยะ และคณะ. (2558). *ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัย.* **สงขลานครินท์ฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษย์ศาสตร์**, 21(3): 149-176.

สุริยเดว ทรีปาตี. (2559). **การพัฒนาศักยภาพวัยรุ่นและเยาวชนด้วยพลังบวก.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็ก.

อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). **การเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ใหญ่.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2562) **แนวคิดการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Borges, B. (2018). *Lifelong learning as a source of well-being and successful aging.* **Revista,** 38: 35-46.

Cotton K. (1998). **Education for lifelong learning: Literature synthesis.** Washington DC: OERI.

Crockett, Lee. (2018). **6 ways to build lifelong learning skill with your learner.** Retrieved on October 10th, 2018, from https://www.wabisabilearning.com/blog/6-lifelong-learning-skills.

Dong W. (2004). *Improving students lifelong learning skill in Circuit analysis.* **The China Paper:** 75-78.

European Society of Association Executives. (2007). **What is lifelong learning?.** Retrieved on August 5th, 2018, from http://www.esae.org/articles /2007_08_005.pdf.

Hanewald, R. (2012). *Cultivation lifelong learning skills in Undergraduate student through the Collaborative Creation of digital knowledge map.* **Procedia Social and Behavioral Sciences**, 69: 847-853.

Knapper C. (2006). **Lifelong learning means effective and sustainable learning reasons ideas concrete measures.** Retrieved on December 9th, 2018, from http://www.ciea.ch/documents/s06_ref_knapper_e.pdf.

Smith, J. and Spurling, A. (1999). **Lifelong learning riding the tiger.** London: Cassell.